

Антимонопольний комітет України

EU4Business

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

ПІДТРИМКА
ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ
ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ
В УКРАЇНІ

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ В ЄС ТА УКРАЇНІ

ВИДАННЯ I - 2020 РІК

Законодавство ДД

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.
2. Договір про функціонування Європейського Союзу (Офіційний вісник Європейського Союзу С 83/54 від 30.03.2010).
3. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».
4. Стаття 35 Бюджетного кодексу України.
5. Розпорядження Антимонопольного комітету України від 04.03.2016 № 2-рп «Про затвердження Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги» (із змінами від 13.09.2019 № 18-рп).
6. Розпорядження Антимонопольного комітету України від 28.12.2015 № 43-рп Деякі питання реалізації Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».
7. Розпорядження Антимонопольного комітету України від 12.04.2016 № 8-рп «Про затвердження Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання».
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 4 липня 2017 р. № 468 Київ «Про затвердження Порядку повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції».
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 118 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність»
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 р. № 11 Київ «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 33 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 36 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 57 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва».
14. Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС.
15. Регламент Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17.06.2014, яким встановлюються окремі категорії допомоги, сумісні з внутрішнім ринком, при застосуванні статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу № 651/2014).
16. Повідомлення Комісії щодо застосування правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації, що надається за надання послуг загального економічного інтересу.
17. Рішення від 24.07.2003 № 280/00 у справі Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH.

18. Рішення Комісії 2012/21/EU від 20 грудня 2011 року щодо застосування Статті 106 (2) Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у формі компенсації витрат на надання державних послуг певним суб'єктам господарювання, яким доручено надання послуг загального економічного інтересу.
19. Регламент Комісії щодо застосування статей 107 і 108 ДФЄС до незначної допомоги, наданої суб'єктам господарювання, що надають послуги загального економічного інтересу.
20. Повідомлення Комісії про застосування правил державної допомоги до громадського мовлення (Офіційний вісник Європейського Союзу 2009-C257/01).
21. Регламент Комісії про послуги громадського транспорту з перевезення пасажирів залізничним і автомобільними шляхами.
22. Керівні принципи авіації (ДД аеропортам і авіакомпаніям).
23. Рекомендації ЄС щодо застосування правил державної допомоги стосовно швидкого розгортання широкосмугових мереж.
24. Повідомлення Єврокомісії «Принципи державної допомоги щодо охорони навколишнього середовища та енергетики».
25. Керівні принципи регіональної державної допомоги 2014-2020.
26. Рамкові положення для державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність.
27. Керівні принципи державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання, що перебувають у скруті.
28. Рекомендація Комісії від 6 травня 2003 року щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств.
29. Концепція підходу. Поняття державної допомоги.
30. Концепція підходу. Поняття суб'єкта господарювання та економічної діяльності.
31. Концепція підходу. Процес повідомлення про державну допомогу.
32. Концепція підходу. Контроль державної допомоги, що надається місцевою владою (муніципалітетами).
33. Концепція підходу. Процес розробки щорічного звіту про державну допомогу.

**УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ
між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,
Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми
державами-членами, з іншої сторони**

{Щодо обсягу тимчасового застосування окремих частин цієї Угоди див. [Вербальну ноту](#)}

{Угоду ратифіковано із заявою Законом [№ 1678-VII від 16.09.2014](#)}

{Щодо тимчасового застосування з 1 січня 2016 року Угоди див. Лист Міністерства закордонних справ [№ 72/14-612/1-2980 від 30.11.2015](#)}

ПРЕАМБУЛА

УКРАЇНА,
з однієї сторони, та
РЕСПУБЛІКА АВСТРІЯ,
КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ,
РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ,
СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ,
ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА,
КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ,
ЕСТОНСЬКА РЕСПУБЛІКА,
ІРЛАНДІЯ,
КОРОЛІВСТВО ІСПАНІЯ,
ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА,
РЕСПУБЛІКА КІПР,
ЛАТВІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА,
ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА,
ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ,
РЕСПУБЛІКА МАЛЬТА,
КОРОЛІВСТВО НІДЕРЛАНДИ,
ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА,
РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА,
ПОРТУГАЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА,
РУМУНІЯ,

СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА,
РЕСПУБЛІКА СЛОВЕНІЯ,
УГОРЩИНА,
ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА,
ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА,
РЕСПУБЛІКА ХОРВАТІЯ,
ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА,
КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ,

Договірні Сторони Договору про Європейський Союз і Договору про функціонування Європейського Союзу (далі - держави-члени),

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (далі - Союз або ЄС) і

ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВТОВАРИСТВО З АТОМНОЇ ЕНЕРГІЇ (далі - ЄВРАТОМ),

з іншої сторони,

далі разом - Сторони,

- БЕРУЧИ ДО УВАГИ тісні історичні зв'язки й дедалі ближчі відносини між Сторонами, а також їхнє бажання посилити й розширити ці відносини в амбітний та інновативний спосіб;

- ВІДДАНІ тісним і тривалим відносинам, які ґрунтуються на спільних цінностях, а саме: на повазі до демократичних принципів, верховенства права, доброго врядування, прав людини і основоположних свобод, у тому числі прав осіб, які належать до національних меншин, недискримінації осіб, які належать до меншин, і повазі до різноманітності, людської гідності та відданості принципам вільної ринкової економіки, які сприяють участі України в Європейських політиках;

- ВИЗНАЮЧИ, що Україна як європейська країна поділяє спільну історію й спільні цінності з державами-членами Європейського Союзу (ЄС) і налаштована підтримувати ці цінності;

- ВІДЗНАЧАЮЧИ важливість, яку надає Україна своїй європейській ідентичності;

- БЕРУЧИ ДО УВАГИ міцну суспільну підтримку в Україні європейського вибору країни;

- ПІДТВЕРДЖУЮЧИ, що Європейський Союз визнає європейські прагнення України і вітає її європейський вибір, у тому числі її зобов'язання розбудовувати розвинуту й сталу демократію та ринкову економіку;

- ВИЗНАЮЧИ, що спільні цінності, на яких побудований Європейський Союз, а саме: демократія, повага до прав людини і основоположних свобод та верховенство права, також є ключовими елементами цієї Угоди;

- ВИЗНАЮЧИ, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежатиме від прогресу в імплементації цієї Угоди, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах;

- ВІДДАНІ дотриманню всіх принципів і положень [Статуту Організації Об'єднаних Націй](#), Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), зокрема [Гельсінського заключного акта Ради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року](#), заключних документів Мадридської та Віденської конференцій відповідно 1991 та 1992 років, [Паризької хартії для нової Європи 1990 року](#), [Загальної декларації прав людини ООН 1948 року](#) та [Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року](#);

- БАЖАЮЧИ зміцнити міжнародний мир та безпеку, а також залучатися до ефективної багатосторонності та мирного вирішення спорів, зокрема за допомогою тісного співробітництва з метою досягнення цих цілей у рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), ОБСЄ та Ради Європи (РЄ);

- ВІДДАНІ повазі до незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів;

- БАЖАЮЧИ досягнути дедалі тіснішого зближення позицій з двосторонніх, регіональних та міжнародних питань, які становлять взаємний інтерес, урахувуючи Спільну зовнішню та безпекову політику ЄС (СЗБП), у тому числі Спільну політику безпеки та оборони (СПБО);

- ВІДДАНІ підтвердженню міжнародних зобов'язань Сторін, протидії розповсюдженню зброї масового знищення та засобів її доставки, а також співробітництву з питань роззброєння та контролю над озброєннями;

- БАЖАЮЧИ просувати процес реформ та адаптації законодавства в Україні, що сприятиме поступовій економічній інтеграції і поглибленню політичної асоціації;

- ВПЕВНЕНІ в необхідності для України впроваджувати політичні, соціально-економічні, правові та інституційні реформи з метою ефективного виконання цієї Угоди та будучи відданими рішучій підтримці цих реформ в Україні;

- БАЖАЮЧИ досягти економічної інтеграції, *inter alia*, за допомогою створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ЗВТ) як невід'ємної частини цієї Угоди відповідно до прав та зобов'язань, що випливають із членства Сторін у Світовій організації торгівлі (СОТ), та за допомогою широкої регуляторної адаптації;

- ВИЗНАЮЧИ, що така поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі, пов'язана з процесом широкомасштабної адаптації законодавства, буде сприяти подальшій економічній інтеграції до внутрішнього ринку ЄС, як це передбачено цією Угодою;

- ВІДДАНІ розвитку нового сприятливого клімату для економічних відносин між Сторонами, насамперед для розвитку торгівлі та інвестицій і заохочення конкуренції, які є ключовими факторами для економічної реструктуризації та модернізації;

- ВІДДАНІ посиленню співробітництва у сфері енергетики, з урахуванням зобов'язань Сторін стосовно виконання Договору про заснування Енергетичного Співтовариства;

- ВІДДАНІ посиленню енергетичної безпеки, сприянню розвитку належної інфраструктури та посиленню ринкової інтеграції та регуляторної адаптації до ключових елементів *acquis* ЄС, сприянню енергетичній ефективності та використанню поновлюваних джерел енергії, а також намаганням досягти високого рівня ядерної безпеки;

- **ЗОБОВ'ЯЗУЮЧИСЬ** посилювати діалог, який ґрунтується на основних принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності й партнерства, та співробітництво з питань міграції, надання притулку та управління кордонами, використовуючи системний підхід та приділяючи увагу законній міграції і співробітництву в боротьбі з незаконною імміграцією, торгівлею людьми, а також ефективному виконанню положень Угоди про реадмісію;

- **ВИЗНАЮЧИ** важливість запровадження безвізового режиму для громадян України у відповідний час після створення умов для добре керованого та безпечного пересування людей;

- **ЗОБОВ'ЯЗУЮЧИСЬ** вести боротьбу з організованою злочинністю та легалізацією (відмиванням) коштів, зменшувати постачання та попит на незаконні наркотичні засоби і посилювати співробітництво в боротьбі з тероризмом;

- **ВІДДАНІ** посиленню співробітництва у сфері захисту навколишнього середовища та принципам сталого розвитку і зеленої економіки;

- **БАЖАЮЧИ** зміцнювати міжлюдські контакти;

- **ЗОБОВ'ЯЗУЮЧИСЬ** підтримувати транскордонне та міжрегіональне співробітництво;

- **ЗОБОВ'ЯЗУЮЧИСЬ** забезпечувати поступову адаптацію законодавства України до *acquis* ЄС відповідно до напрямів, визначених у цій Угоді, та забезпечувати ефективне її виконання;

- **УРАХОВУЮЧИ**, що ця Угода не визначатиме наперед і залишає відкритим майбутній розвиток відносин Україна - ЄС;

- **ПІДТВЕРДЖУЮЧИ**, що положення цієї Угоди, які підпадають під дію [Частини III](#), Розділу V Договору про функціонування Європейського Союзу, визначають Сполучене Королівство та Ірландію як окремі Договірні Сторони, а не як частину Європейського Союзу доти, доки Європейський Союз разом зі Сполученим Королівством та/або Ірландією спільно не повідомлять Україні про те, що Сполучене Королівство або Ірландія взяли на себе зобов'язання як частини Європейського Союзу відповідно до Протоколу № 21 про позицію Сполученого Королівства та Ірландії стосовно сфери свободи, безпеки та юстиції, який додається до Договору про функціонування Європейського Союзу. Якщо Сполучене Королівство та/або Ірландія знімають із себе зобов'язання як частини Європейського Союзу відповідно до статті 4а Протоколу № 21 або відповідно до статті 10 Протоколу № 36 про перехідні положення, що додаються до Договорів, Європейський Союз разом зі Сполученим Королівством та/або Ірландією повинні негайно поінформувати Україну про будь-які зміни в їхній позиції і в цьому разі продовжувати виконувати положення цієї Угоди як окремі Договірні Сторони. Це саме стосується Данії, відповідно до Протоколу № 22 стосовно позиції Данії, який додається до цих договорів.

ДОМОВИЛИСЯ ПРО ТАКЕ

Частина 2

Державна допомога

Стаття 262

Загальні принципи

1. Будь-яка допомога, надана Україною або країнами-членами Європейського Союзу з використанням державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію шляхом надання переваг окремим підприємствам або виробництву окремих товарів, є несумісною з належним функціонуванням цієї Угоди в тій мірі, в якій вона може впливати на торгівлю між Сторонами.

2. Проте вважатиметься сумісним з належним функціонуванням Угоди таке:

а) допомога соціального характеру, що надається індивідуальним споживачам, за умови, що така допомога надається без дискримінації, пов'язаної з походженням відповідних товарів;

б) допомога на відшкодування збитків, спричинених природними катастрофами або надзвичайними ситуаціями.

3. Крім того, може вважатися сумісним з належним виконанням цієї Угоди таке:

а) допомога для сприяння економічному розвитку регіонів з надзвичайно низьким рівнем життя або із суттєвим рівнем безробіття;

б) допомога для сприяння виконанню важливого проекту задля спільного європейського інтересу¹ або для виправлення значних порушень нормальної роботи в економіці України чи однієї з держав-членів Європейського Союзу;

с) допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або певних економічних сфер, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін;

д) допомога для підтримки культури та збереження культурної спадщини, якщо така допомога не має несприятливого впливу на умови торгівлі всупереч інтересам Сторін.

е) допомога для досягнення цілей, дозволених відповідно до правил ЄС щодо горизонтальних блоків виключень та правил щодо горизонтальної і галузевої державної допомоги, яка надається відповідно до викладених у них умов;

ф) допомога для інвестицій з метою забезпечення відповідності обов'язковим стандартам, визначеним директивами ЄС, зазначеними у Додатку XXX до [Глави 6](#) («Навколишнє середовище») Розділу V цієї Угоди, протягом зазначеного в ньому періоду імплементації, зокрема адаптації підприємств та обладнання до нових вимог, може бути дозволена в обсязі до 40% прийнятих витрат.

4. Підприємства, уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій Частині в тій мірі, в якій застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.

Терміни, що використовуються у цій Частині, роз'яснюються далі у Додатку XXIII.

¹ Для цілей цього положення «спільний європейський інтерес» включає спільний інтерес Сторін.

1. Кожна Сторона забезпечує прозорість у сфері державної допомоги. Для цього кожна Сторона щорічно надсилає іншій Стороні повідомлення про загальний обсяг, види та галузевий розподіл державної допомоги, яка може вплинути на торгівлю між Сторонами. Відповідні повідомлення повинні містити інформацію стосовно цілей, форми, обсягу та бюджету, відомства, що надає допомогу та, коли це можливо, одержувача допомоги. Для цілей цієї статті будь-яке надання допомоги в розмірі меншому, ніж 200 000 євро для одного підприємства протягом трирічного періоду, не потребує повідомлення. Таке повідомлення вважається надісланим, якщо воно надіслане іншій Стороні або якщо відповідна інформація розміщується в мережі Інтернет на веб-сайті з вільним доступом до 31 грудня наступного календарного року.

2. На запит однієї зі Сторін інша Сторона повинна надати додаткову інформацію стосовно будь-якої схеми державної допомоги та окремих індивідуальних випадків надання державної допомоги, що впливають на торгівлю між Сторонами. Сторони обмінюються цією інформацією з урахуванням обмежень, що накладаються вимогами до професійної та комерційної таємниці.

3. Сторони мають забезпечити, щоб фінансові відносини між органами державної влади та державними підприємствами були прозорими, таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:

а) державні кошти виділені органами державної влади прямо або опосередковано (наприклад, через посередництво державних підприємств чи фінансових закладів) відповідним державним підприємствам;

б) цілі використання, для яких ці кошти фактично виділені.

4. Крім того, Сторони мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг в будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках, таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:

а) витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;

б) повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.

5. Кожна Сторона забезпечить застосування положень цієї статті протягом п'яти років з дати набрання чинності цієї Угодою.

Стаття 264

Тлумачення

Сторони домовились, що вони застосовуватимуть [статті 262, 263\(3\) або 263\(4\)](#) цієї Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 [Договору про функціонування Європейського Союзу](#), зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Союзу.

Стаття 265 **Відносини із СОТ**

Ці положення не обмежують права Сторін застосовувати засоби захисту торгівлі або інші відповідні заходи, спрямовані проти субсидії, або вдаватися до вирішення спорів згідно з відповідними положеннями СОТ.

Стаття 266 **Сфера застосування**

Положення цієї Частини мають застосовуватися до товарів і тих послуг, які зазначені у Додатку XVI до Глави 6 («Заснування, послуги та електронна торгівля») Розділу IV цієї Угоди, відповідно до взаємопогодженого рішення щодо доступу до ринку, за винятком товарів, які підпадають під дію Додатка 1 до [Угоди СОТ](#) про сільське господарство та інших субсидій, які підпадають під дію Угоди про сільське господарство.

Стаття 267 **Національна система контролю державної допомоги**

Для виконання зобов'язань, зазначених у [статтях 262-266](#) цієї Угоди:

1. Україна протягом трьох років з дати набрання чинності цією Угодою має, зокрема, прийняти національне законодавство про державну допомогу та створити незалежний у своїй діяльності орган, який матиме повноваження, необхідні для застосування у повному обсязі статті 262 цієї Угоди. Цей орган, *inter alia*, матиме повноваження дозволяти схеми державної допомоги та індивідуальні випадки надання допомоги відповідно до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди, а також вимагати повернення державної допомоги, яка була надана незаконно. Будь-яка нова допомога, яка надається в Україні, має відповідати положенням статей 262 та 264 цієї Угоди протягом одного року з дати створення такого органу.

2. Україна протягом п'яти років з дати набрання чинності цією Угодою має створити повний реєстр схем державної допомоги, яка надавалася до створення органу, визначеного у пункті 1, та має привести ці схеми допомоги у відповідність до критеріїв, визначених у статтях 262 та 264 цієї Угоди, протягом строку не більше, ніж сім років з дати набрання чинності цією Угодою.

3. а) Для цілей застосування положень статті 262 цієї Угоди Сторони визнають, що протягом перших п'яти років після набрання чинності цією Угодою будь-яка державна допомога, надана Україною, буде оцінюватись з урахуванням того, що Україна має розглядатися як територія, ідентична до тих територій Європейського Союзу, які описані у [статті 107\(3\)\(a\)](#) Договору про функціонування Європейського Союзу.

б) Протягом чотирьох років з дати набрання чинності цією Угодою Україна має надати Європейській Комісії показники валового внутрішнього продукту на душу населення, гармонізовані до рівня NUTS II. Орган, визначений у пункті 1 цієї статті, та Європейська Комісія мають спільно оцінити відповідність регіонів України, а також

відповідну максимальну інтенсивність допомоги для того, щоб скласти регіональну карту згідно з відповідними керівними принципами ЄС.

КОНСОЛІДОВАНІ ВЕРСІЇ

ДОГОВОРУ ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ТА

ДОГОВОРУ ПРО ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(2010/C 83/01)

КОНСОЛІДОВАНА ВЕРСІЯ ДОГОВОРУ ПРО
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

ПРЕАМБУЛА

ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ БЕЛЬГІЙЦІВ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА ДАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА, ПРЕЗИДЕНТ ІРЛАНДІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ГРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЬ ІСПАНІЇ, ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЙОГО КОРОЛІВСЬКА ВИСОКІСТЬ ВЕЛИКИЙ ГЕРЦОГ ЛЮКСЕМБУРГУ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА НІДЕРЛАНДІВ, ПРЕЗИДЕНТ ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, ЇЇ ВЕЛИЧНІСТЬ КОРОЛЕВА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, ⁽¹⁾

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ позначити новий етап європейської інтеграції, яку започаткувало заснування Європейських Співтовариств,

ОТРИМУЮЧИ НАТХНЕННЯ від культурного, релігійного та гуманістичного спадку Європи, з якого розвинулися загальні цінності непорушності та невідчужуваності прав особистості, свобода, демократія, рівність та верховенство права,

ПАМ'ЯТАЮЧИ про історичну вагу подолання поділу європейського континенту та про потребу створити міцні підвалини для розбудови майбутньої Європи,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість принципам свободи, демократії, верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод,

ПІДТВЕРДЖУЮЧИ свою відданість основоположним соціальним правам, які визначено в Європейській соціальній хартії, підписаній у Туріні 18 жовтня 1961 року, та в Хартії Співтовариства про основні соціальні права працівників 1989 року,

ПРАГНУЧИ поглибити солідарність своїх народів, при цьому поважаючи їхню історію, культуру та традиції,

ПРАГНУЧИ сприяти демократичному та ефективному функціонуванню установ таким чином, щоб надати їм можливість у межах єдиної інституційної структури краще виконувати покладені на них завдання,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ досягти зміцнення та зближення своїх економік й заснувати економічний і валютний союз, зокрема єдину та стабільну валюту, згідно з положеннями цього Договору та Договору про функціонування Європейського Союзу,

НАТХНЕННІ НАМІРОМ сприяти економічному й соціальному поступові своїх народів з огляду на принцип сталого розвитку та в контексті завершення формування внутрішнього ринку та зміцнення єдності й захисту довкілля, а також реалізовувати стратегії розвитку таким чином, щоб розвиток економічної інтеграції супроводжувався одночасним поступом в інших сферах,

(¹) Згодом членами Європейської Союзу стали також Республіка Болгарія, Чеська Республіка, Естонська Республіка, Республіка Кіпр, Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Угорська Республіка, Республіка Мальта, Австрійська Республіка, Республіка Польща, Румунія, Республіка Словенія, Словацька Республіка, Фінляндська Республіка та Королівство Швеція

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ запровадити спільне громадянство для громадян своїх країн,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ реалізовувати спільну зовнішню та безпекову політику, включаючи поступове формування спільної оборонної політики, що, можливо, приведе до спільної оборони згідно з положеннями статті 42, і таким чином зміцнювати європейську самобутність та незалежність заради миру, безпеки та прогресу в Європі та в усьому світі,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ сприяти вільному рухові осіб і водночас убезпечити свої народи, засновуючи простір свободи, безпеки та правосуддя згідно з положеннями цього Договору та Договору про функціонування Європейського Союзу,

З НЕПОХИТНИМ ПРАГНЕННЯМ продовжувати процес утворення як ніколи тісного союзу народів Європи, де рішення приймають якомога ближче до громадянина згідно з принципом субсидіарності,

З ОГЛЯДУ на подальші кроки, необхідні для розвитку європейської інтеграції,

ВИРІШИЛИ заснувати Європейський Союз і з цією метою призначили своїх повноважних представників:

(перелік осіб, що підписалися, не відтворено)

ЯКІ, обмінявшись повноваженнями, що визнано чинними та виконаними в належній формі, погодилися про таке:

РОЗДІЛ VII

СПІЛЬНІ ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

ГЛАВА 1

ПРАВИЛА КОНКУРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ I

ПРАВИЛА, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Стаття 101

1. Як несумісні з внутрішнім ринком забороняються всі угоди між суб'єктами господарювання, рішення об'єднань суб'єктів господарювання та узгоджені практики, що можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і метою або наслідком яких є перешкоджання, обмеження або спотворення конкуренції на внутрішньому ринку, зокрема ті, що:

- (a) прямо або опосередковано встановлюють ціни на купівлю або продаж чи будь-які інші торговельні умови;
- (b) обмежують або контролюють виробництво, ринки, технічний розвиток або інвестиції;
- (c) ділять ринки або джерела постачання;
- (d) застосовують неоднакові умови в еквівалентних правочинах з іншими торговими сторонами, створюючи цим невідгукні для них умови конкуренції;
- (e) обумовлюють укладання договорів прийняттям іншими сторонами додаткових зобов'язань, які за своєю суттю або згідно з торговельними звичаями не пов'язані з предметом цих договорів.

2. Будь-які угоди або рішення, що заборонені на підставі цієї статті, автоматично вважаються нікчемними.

3. Проте положення частини 1 можна оголосити такими, що не застосовуються до:

- будь-якої угоди або категорії угод між суб'єктами господарювання;
- будь-якого рішення або категорії рішень об'єднань суб'єктів господарювання;
- будь-якої узгодженої практики або категорії узгоджених практик,

що сприяють удосконаленню виробництва або розповсюдженню продукції, технічному або економічному прогресові, водночас надаючи споживачам змогу отримати належну частку здобутої вигоди, та які:

- (a) не накладають на зацікавлені суб'єкти господарювання обмежень, що не є обов'язковими для досягнення цієї мети;
- (b) не дають таким суб'єктам господарювання змоги усунути конкуренцію стосовно істотної частини відповідної продукції.

Стаття 102

Як несумісні з внутрішнім ринком забороняються будь-які зловживання одного або кількох суб'єктів господарювання своїм домінуючим становищем на внутрішньому ринку або на істотній його частині тією мірою, якою воно може вплинути на торгівлю між державами-членами.

Такі зловживання можуть полягати, зокрема, в:

- (a) прямому або опосередкованому встановленні не виправданих цін на купівлю або продаж або інших не виправданих торговельних умов;
- (b) обмеженні виробництва, ринків або технічного розвитку на шкоду споживачам;
- (c) застосуванні неоднакових умов у еквівалентних правочинах з іншими торговими сторонами, що створює не вигідні для них умови конкуренції;
- (d) обумовленні укладання договорів прийняттям іншими сторонами додаткових зобов'язань, які за своєю суттю або згідно з торговельними звичаями не пов'язані з предметом цих договорів.

Стаття 103

- 1. Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультацій з Європейським Парламентом ухвалює необхідні регламенти або директиви, спрямовані на втілення принципів, встановлених у статтях 101 та 102.
- 2. Регламенти або директиви, зазначені у частині 1, призначені, зокрема:
 - (a) для забезпечення дотримання заборони, встановленої в частині 1 статті 101 та в статті 102, запроваджуючи положення про сплату штрафів та пені;
 - (b) для встановлення детальних правил застосування частини 3 статті 101 з урахуванням необхідності, з одного боку, забезпечити ефективний нагляд, а з іншого боку, зробити адміністрування якомога простішим;
 - (c) для визначення в разі необхідності сфери застосування статей 101 та 102 в різних галузях економіки;
 - (d) для визначення відповідних функцій Комісії та Суду Європейського Союзу в застосуванні положень, встановлених у цій частині;

- (е) для встановлення зв'язку між національними законодавствами та положеннями цієї секції або положеннями, що ухвалені відповідно до цієї статті.

Стаття 104

До набуття чинності положеннями, ухваленими відповідно до статті 103, органи влади держав-членів ухвалюють рішення про прийнятність угод, рішень та узгоджених практик, а також про зловживання домінуючим становищем на внутрішньому ринку згідно з їхнім національним законодавством та статтею 101, зокрема її частиною 3, та статтею 102.

Стаття 105

1. Без шкоди статті 104 Комісія забезпечує застосування принципів, встановлених у статтях 101 та 102. За заявою держави-члена або за власною ініціативою та у співпраці з компетентними органами влади держав-членів, що надають їй допомогу, Комісія розслідує випадки ймовірного порушення цих принципів. Якщо встановлено, що порушення мало місце, Комісія пропонує належні заходи для його припинення.

2. Якщо порушення, зазначене в частині 1, не усунено, Комісія ухвалює обґрунтоване рішення, що констатує порушення принципів. Комісія може оприлюднити своє рішення й уповноважити держави-члени вжити заходів, необхідних для виправлення ситуації, визначивши їхні умови та деталі.

3. Комісія може ухвалити регламенти щодо категорій угод, стосовно яких Радою ухвалено регламент або директиву відповідно до пункту (b) частини 2 статті 103.

Стаття 106

1. Щодо державних суб'єктів господарювання та суб'єктів господарювання, яким держави-члени надають особливі або виключні права, держави-члени не вводять в дію та не зберігають чинність жодного заходу, що суперечить правилам, зазначеним у Договорах, зокрема таким, що визначені у статті 18 та статтях 101-109.

2. Суб'єкти господарювання, яким довірено бути операторами послуг загального економічного інтересу або які мають характер прибуткової монополії, підпадають під дію правил, що містяться в Договорах, зокрема правил конкуренції, тією мірою, якою застосування таких правил не заважає, *de jure* або *de facto*, виконанню окремих завдань, які їм доручено. Розвиток торгівлі не повинен зазнавати впливу у такій мірі, в якій це суперечить інтересам Союзу.

3. Комісія забезпечує застосування положень цієї статті і за необхідності направляє державам-членам належні директиви або рішення.

СЕКЦІЯ 2

ДОПОМОГА, ЩО НАДАЄТЬСЯ ДЕРЖАВАМИ

Стаття 107

1. Якщо в Договорах не обумовлено інакше, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною з внутрішнім ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами.
2. Сумісною з внутрішнім ринком є:
 - (a) допомога соціального характеру, надана окремим споживачам, за умови, що вона надається без дискримінації на підставі походження відповідних товарів;
 - (b) допомога для ліквідації наслідків стихійного лиха або надзвичайних ситуацій;
 - (c) допомога, надана економіці певних регіонів Федеративної Республіки Німеччини, що зазнали впливу поділу Німеччини, тією мірою, якою така допомога необхідна для компенсації економічних втрат, спричинених таким поділом. Через п'ять років після набуття чинності Лісабонським Договором Рада, діючи за пропозицією Комісії, може ухвалити рішення, що скасовує цей пункт.
3. Сумісною з внутрішнім ринком можна вважати:
 - (a) допомогу, що сприяє економічному розвитку регіонів з надзвичайно низьким рівнем життя або високим рівнем безробіття та регіонів, зазначених в статті 349, з огляду на їх структурну, економічну та соціальну ситуацію;
 - (b) допомогу, що сприяє здійсненню важливого проекту спільного європейського інтересу або усуває суттєву шкоду функціонуванню економіки держави-члена;
 - (c) допомогу, що сприяє розвитку певних видів економічної діяльності або певних сфер економіки, якщо така допомога не впливає негативно на умови торгівлі такою мірою, що це суперечить спільному інтересові;

- (d) допомогу, що сприяє культурному розвитку та збереженню культурної спадщини, якщо така допомога не впливає на умови торгівлі та конкуренцію в Союзі такою мірою, що це суперечить спільному інтересові;
- (e) інші категорії допомоги, що можуть бути визначеними рішенням Ради за пропозицією Комісії.

Стаття 108

1. Комісія у співпраці з державами-членами постійно наглядає за всіма системами допомоги, що існують в цих державах. Комісія пропонує державам будь-які належні заходи, необхідні для поступового розвитку або для функціонування внутрішнього ринку.

2. Якщо після повідомлення зацікавлених сторін з пропозицією подати свої коментарі Комісія встановлює, що допомога, яку надала держава-член або яку отримано з державних ресурсів, є несумісною з внутрішнім ринком з огляду на статтю 107 або що таку допомогу використовують неналежним чином, вона приймає рішення, що вимагає від зацікавленої держави-члена скасувати або змінити таку допомогу протягом строку, який встановлює Комісія.

Якщо зацікавлена держава-член не виконує рішення протягом установленого строку, Комісія або будь-яка інша зацікавлена держава-член може як відступ від положень статей 258 та 259 передати питання безпосередньо до Суду Європейського Союзу.

Як відступ від статті 107 або регламентів, передбачених у статті 109, Рада за зверненням держави-члена може одностайно ухвалити рішення, якщо воно виправдане винятковими обставинами, про те, що допомогу, яку ця держава надає або має намір надати, визнано сумісною з внутрішнім ринком. Якщо Комісія вже почала стосовно зазначеної допомоги процедуру, передбачену в абзаці першому цієї частини, факт звернення зацікавленої держави-члена до Ради призводить до призупинення цієї процедури, доки Рада не повідомить свою позицію.

Проте, якщо Рада не повідомить свою позицію протягом трьох місяців від моменту подання зазначеного звернення, Комісія надає своє рішення у цій справі.

3. Держави-члени інформують Комісію про будь-які плани щодо надання або зміни допомоги завчасно, щоб вона мала змогу подати свої коментарі. Якщо Комісія вважає, що будь-який такий план є несумісний з внутрішнім ринком з огляду на статтю 107, вона невідкладно розпочинає процедуру, передбачену в частині 2. Зацікавлена держава-член не вживає запланованих заходів до завершення цієї процедури остаточним рішенням.

4. Комісія може ухвалити регламенти стосовно категорій державної допомоги, які відповідно до статті 109 Рада визначила такими, які можуть бути звільнені від процедури, передбаченої частиною 3 цієї статті.

Стаття 109

Рада за пропозицією Комісії та після проведення консультації з Європейським Парламентом може ухвалити необхідні регламенти для застосування статей 107 та 108 та, зокрема, визначити умови застосування частини 3 статті 108 та категорії допомоги, які звільняються від такої процедури.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну допомогу суб'єктам господарювання

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1173)

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
[№ 2481-VIII від 03.07.2018](#)}

Цей Закон встановлює правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції, спрямований на забезпечення захисту та розвитку конкуренції, підвищення прозорості функціонування системи державної допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері державної допомоги.

Розділ 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) державна допомога суб'єктам господарювання (далі - державна допомога) - підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;

2) заінтересовані особи - надавачі та отримувачі державної допомоги, суб'єкти господарювання, інші юридичні і фізичні особи, їх об'єднання, інтереси яких можуть зазнати впливу від надання державної допомоги;

3) індивідуальна державна допомога - захід державної допомоги, що здійснюється поза межами програми державної допомоги, а також окремі заходи державної допомоги, що здійснюються в межах програми державної допомоги, але підлягають повідомленню згідно з умовами такої програми та цим Законом;

4) місцеві ресурси - рухоме і нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить Автономній Республіці Крим, управління яким здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

5) моніторинг державної допомоги - збирання та проведення аналізу інформації про державну допомогу з метою здійснення контролю за дотриманням вимог цього Закону

та рішень Уповноваженого органу з питань державної допомоги (далі - Уповноважений орган), визначеного цим Законом, а також підготовка та подання звітності про державну допомогу;

6) надавачі державної допомоги - органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами і ініціюють та/або надають державну допомогу;

7) незабезпечена особа (працівник, який не може на рівних умовах конкурувати на ринку праці) - працездатна особа, щодо якої виконується одна з умов:

особа віком від 15 до 24 років або старша 50 років;

протягом шести місяців особа була безробітною;

особа не має повної середньої, середньої спеціальної чи професійно-технічної освіти або здобула таку освіту не пізніше ніж два роки тому та раніше не мала оплачуваної постійної роботи;

неодружена особа, яка проживає з однією чи більше особами, які перебувають на її утриманні;

особа працює в галузі чи має професію, в якій гендерна нерівність щонайменше на 25 відсотків перевищує середній рівень у всіх галузях економіки, та належить до гендерної групи, щодо якої існує така нерівність;

особа є представником етнічної меншості та потребує розвитку мовних навичок, професійного навчання і досвіду роботи за профілем з метою набуття перспектив отримання постійної зайнятості;

8) незаконна державна допомога - нова державна допомога, надана без повідомлення Уповноваженого органу або в період після повідомлення, але до прийняття Уповноваженим органом рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, або надана всупереч рішення Уповноваженого органу про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, крім категорій державної допомоги, надавачі якої згідно із цим Законом звільнені від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу;

9) незначна державна допомога - державна допомога одному суб'єкту господарювання, сукупний розмір якої незалежно від її форми та джерел не перевищує за будь-який трирічний період суму, еквівалентну 200 тисячам євро, визначену за офіційним валютним курсом, встановленим Національним банком України, що діяв на останній день фінансового року;

10) неналежне використання державної допомоги - будь-яке використання державної допомоги її отримувачем, що суперечить рішення Уповноваженого органу про допустимість такої допомоги для конкуренції;

11) нова державна допомога - будь-яка державна підтримка суб'єктів господарювання, що не є чинною державною допомогою, а також внесення істотних змін до умов надання чи обсягу чинної державної допомоги;

12) отримувач державної допомоги - суб'єкт господарювання, який отримує державну допомогу;

13) повідомлення про нову державну допомогу - інформація про нові програми державної допомоги або індивідуальну державну допомогу, що подається до Уповноваженого органу для прийняття ним рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції;

14) послуги, що становлять загальний економічний інтерес, - послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки;

15) програма державної допомоги - нормативно-правовий акт або сукупність актів, на підставі яких певним категоріям суб'єктів господарювання передбачається надання державної допомоги впродовж певного або невизначеного періоду у визначеному або невизначеному розмірі;

16) ресурси держави - рухоме і нерухоме майно, кошти державного бюджету, інші кошти, що є об'єктом права державної власності, земля та інші природні ресурси, що є об'єктами права власності Українського народу, бюджети фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, щодо яких здійснюється державний нагляд або якими управляють чи розпоряджаються органи влади;

17) ризиковий капітал - внесок до статутного капіталу суб'єктів малого та середнього підприємництва за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів з метою забезпечення певного виду діяльності на період розроблення техніко-економічного обґрунтування, бізнес-плану, заснування підприємства, налагодження чи розширення виробництва;

18) чинна державна допомога - програма державної допомоги чи індивідуальна державна допомога, яка існувала на день набрання чинності цим Законом або щодо якої Уповноважений орган прийняв рішення про допустимість такої допомоги для конкуренції та строк дії якої ще не завершився.

2. Терміни "суб'єкт господарювання", "товар", "економічна конкуренція (конкуренція)", "органи влади", "органи адміністративно-господарського управління та контролю" вживаються у значенні, наведеному в [Законі України](#) "Про захист економічної конкуренції".

Стаття 2. Принцип недопустимості державної допомоги для конкуренції

1. Державна допомога є недопустимою для конкуренції, якщо інше не встановлено цим Законом.

Стаття 3. Сфера застосування Закону

1. Дія цього Закону поширюється на будь-яку підтримку суб'єктів господарювання надавачами державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів для виробництва товарів або провадження окремих видів господарської діяльності, крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті.

2. Дія цього Закону не поширюється на підтримку:

1) у сфері сільськогосподарського виробництва та рибальства, виробництва зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

2) господарської діяльності, пов'язаної з:

інвестуванням в об'єкти інфраструктури із застосуванням процедур державних закупівель;

наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. [Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес](#), встановлюється Кабінетом Міністрів України;

3) проектів, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому [Законом України](#) "Про Український культурний фонд".

{Частину другу статті 3 доповнено пунктом 3 згідно із Законом [№ 2481-VIII від 03.07.2018](#)}

Стаття 4. Форми державної допомоги

1. Державна допомога полягає у передачі ресурсів держави чи місцевих ресурсів окремим суб'єктам господарювання, а також у втратах доходів відповідних бюджетів.

Державна допомога може реалізовуватися, зокрема, у таких формах:

1) надання субсидій та грантів;

2) надання дотацій;

3) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів;

4) списання боргів, включно із заборгованістю за надані державні послуги, списання штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання;

5) надання гарантій, кредитів на пільгових умовах, обслуговування кредитів за пільговими тарифами;

6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання перед фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

7) надання, прямо чи опосередковано, суб'єктам господарювання товарів чи послуг за цінами нижче ринкових або придбання товарів чи послуг суб'єктів господарювання за цінами, вище ринкових;

8) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових;

9) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або збільшення вартості державної частки на умовах, неприйнятних для приватних інвесторів.

Розділ 2

ДОПУСТИМІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 5. Допустима державна допомога

1. Державна допомога є допустимою, якщо надається з метою:

1) забезпечення споживачів соціально важливими товарами, за умови, що така допомога не є дискримінаційною стосовно місця походження товарів;

2) відшкодування шкоди особам, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру, згідно із законом.

Стаття 6. Державна допомога, що може бути визнана допустимою

1. Державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для таких цілей:

1) сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, рівень життя в яких є низьким або рівень безробіття є високим;

2) виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру;

3) сприяння окремим видам господарської діяльності або суб'єктам господарювання в окремих економічних зонах, за умови, що це не суперечить міжнародним договорам України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

4) підтримки та збереження національної культурної спадщини, якщо вплив такої державної допомоги на конкуренцію є неістотним.

2. Кабінет Міністрів України визначає критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, що надається для цілей, передбачених частиною першою цієї статті, зокрема, таких категорій:

1) допомога для забезпечення розвитку регіонів;

2) підтримка середнього та малого підприємництва;

3) допомога на професійну підготовку працівників;

4) допомога на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць;

5) допомога на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання;

6) допомога на захист навколишнього природного середовища;

7) допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність;

8) допомога на підтримку окремих галузей економіки.

3. В актах Кабінету Міністрів України, прийнятих відповідно до частини другої цієї статті, визначаються:

1) мета і форми державної допомоги;

2) категорії отримувачів державної допомоги;

3) максимальний розмір державної допомоги, яка може надаватися;

4) умови та спосіб розрахунку сукупного розміру державної допомоги;

5) витрати, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги.

4. Рішення про визнання державної допомоги допустимою згідно із вимогами цього Закону приймає Уповноважений орган.

Стаття 7. Звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу

1. Уповноважений орган може встановлювати звільнення від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу окремих груп надавачів категорій державної допомоги, визначених [частиною другою](#) статті 6 цього Закону. Не допускається звільнення від обов'язку повідомлення надавачів державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання, а також на підтримку окремих галузей економіки.

Розділ 3 УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН

Стаття 8. Повноваження Уповноваженого органу

1. Уповноваженим органом є Антимонопольний комітет України.

2. До повноважень Уповноваженого органу належить:

1) отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги у порядку, встановленому цим Законом;

2) визначення належності до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом;

3) збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги, їх посадових осіб інформації, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень, передбачених цим Законом;

4) надання:

надавачам державної допомоги обов'язкових для розгляду рекомендацій про внесення змін до умов надання такої допомоги з метою усунення або мінімізації негативного впливу державної допомоги на конкуренцію;

роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;

5) прийняття рішень про:

тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги відповідно до цього Закону;

припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції;

6) визначення порядку:

[подання та оформлення повідомлень](#) про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги;

[розгляду справ про державну допомогу](#);

відкликання рішень, визначених [частиною шостою](#) статті 10 або [частиною сьомою](#) статті 11 цього Закону;

проведення [моніторингу](#) державної допомоги;

ведення та [доступу](#) до реєстру державної допомоги;

7) визначення:

[форм та вимог](#) щодо подання інформації про чинну державну допомогу;

методик формування карти регіонального розподілу державної допомоги, підготовки та оприлюднення офіційної звітності України у сфері державної допомоги;

8) розроблення та внесення в установленому порядку Кабінету Міністрів України пропозицій щодо прийняття нормативно-правових актів з питань державної допомоги;

9) здійснення заходів міжнародного співробітництва;

10) обмін інформацією з міжнародними організаціями, державними органами, неурядовими організаціями з питань державної допомоги в інших державах.

Розділ 4

НОВА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Стаття 9. Порядок подання повідомлення про нову державну допомогу

1. Надавачі державної допомоги подають повідомлення про нову державну допомогу з пропозиціями щодо підготовки проектів законів, інших нормативно-правових та розпорядчих актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, внесення змін до умов чинної державної допомоги.

2. Пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги підлягають повідомленню, якщо вони можуть істотно вплинути на рішення Уповноваженого органу про допустимість державної допомоги для конкуренції, зокрема у разі, якщо вони стосуються мети, строків, обсягу, джерел фінансування та отримувачів державної допомоги.

3. Не подаються повідомлення щодо:

1) категорій державної допомоги, надавачі якої звільнені від обов'язку повідомлення на підставі [статті 7](#) цього Закону;

2) незначної державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією;

3) внесення до чинних програм державної допомоги змін, що передбачають збільшення фінансування менш як на 20 відсотків бюджету відповідної програми.

4. Нова державна допомога, що підлягає повідомленню, може бути надана лише після отримання відповідного рішення Уповноваженого органу, передбаченого [пунктами 1 і 2](#) частини шостої статті 10 або [пунктами 1-3](#) частини сьомої статті 11 цього Закону.

5. Повідомлення про нову державну допомогу подаються надавачами державної допомоги Уповноваженому органу у визначеному ним порядку з урахуванням строків розгляду повідомлення та справи про державну допомогу, визначених цим Законом.

6. Повідомлення про нову державну допомогу повинні містити вичерпну та достовірну інформацію про мету, очікуваний результат, обсяг, строк, форми, правові підстави, надавачів та отримувачів державної допомоги.

7. Надавач державної допомоги може відкликати своє повідомлення про нову державну допомогу у будь-який час до прийняття Уповноваженим органом остаточного рішення, передбаченого [частиною шостою](#) статті 10 та [частиною сьомою](#) статті 11 цього Закону.

8. Суб'єкт господарювання, який має намір отримати державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, про державну допомогу, отриману ним за останніх п'ять років, про правові підстави для отримання державної допомоги, її форму та мету.

9. Суб'єкт господарювання, який має намір отримати незначну державну допомогу, зобов'язаний подати її надавачеві відомості про господарську діяльність, а також про всю незначну державну допомогу, отриману ним протягом останніх трьох років, її форму та мету.

10. Вимоги до відомостей про господарську діяльність суб'єкта господарювання, який має намір отримати державну допомогу, визначаються відповідним надавачем державної допомоги з урахуванням вимог щодо подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу, встановлених Уповноваженим органом.

Стаття 10. Розгляд повідомлення про нову державну допомогу

1. Якщо інформація у повідомленні про нову державну допомогу не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, Уповноважений орган протягом 15 днів з дня отримання такого повідомлення інформує про це надавача державної допомоги, надсилає йому запит на додаткову інформацію і встановлює строк її подання, що не може перевищувати 30 днів з дня отримання запиту. На вмотивоване клопотання надавача державної допомоги Уповноважений орган може продовжити такий строк.

2. Повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду після 15 днів з дня його надходження, якщо протягом цього строку Уповноважений орган не повідомив надавача державної допомоги про те, що інформація у повідомленні не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, та не надіслав запит на додаткову інформацію.

3. Якщо надавач державної допомоги не подав у встановлений строк відповідно до запиту Уповноваженого органу інформації, повідомлення про нову державну допомогу вважається відкликаним. У такому разі Уповноважений орган приймає рішення про відмову у розгляді повідомлення та письмово повідомляє про це надавача державної допомоги.

4. Якщо надавач державної допомоги у відповіді на запит Уповноваженого органу обґрунтовано доведе, що подання додаткової інформації є неможливим, оскільки така інформація йому невідома, недоступна або подавалася раніше, Уповноважений орган розпочинає розгляд повідомлення про нову державну допомогу на підставі наявної у нього інформації та повідомляє про це надавача державної допомоги. У такому разі повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду з дня отримання відповіді на запит Уповноваженого органу.

5. Рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу приймається Уповноваженим органом протягом двох місяців з дня початку його розгляду.

6. За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Уповноважений орган у встановленому ним порядку приймає рішення про:

- 1) допустимість нової державної допомоги для конкуренції;
- 2) визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною допомогою відповідно до цього Закону;
- 3) початок розгляду справи про державну допомогу.

7. Якщо протягом строку розгляду повідомлення про нову державну допомогу, встановленого частиною п'ятою цієї статті, Уповноважений орган не розпочав розгляду справи про державну допомогу, рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим.

Стаття 11. Розгляд справи про державну допомогу

1. Уповноважений орган розпочинає у визначеному ним [порядку](#) розгляд справи про державну допомогу в разі виявлення обґрунтованих підстав для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції за результатами:

розгляду повідомлення про нову державну допомогу;

проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу чи неналежне використання чинної державної допомоги;

відкликання Уповноваженим органом рішення згідно з частиною десятою цієї статті.

2. У рішенні про початок розгляду справи про державну допомогу зазначаються відомості про результати розгляду повідомлення про нову державну допомогу, обґрунтовані підстави для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції.

3. Рішення про початок розгляду справи надсилається надавачеві державної допомоги протягом двох робочих днів з дня його прийняття. Інформація про початок розгляду справи розміщується на офіційному веб-сайті Уповноваженого органу та містить звернення до всіх заінтересованих осіб про подання протягом 30 днів вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги. Уповноважений орган може безпосередньо надіслати таке звернення заінтересованим особам.

4. Заінтересована особа, яка подає Уповноваженому органу відомості, заперечення чи зауваження у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу, може вимагати нерозкриття інформації про неї надавачеві такої допомоги.

5. Заперечення та зауваження заінтересованих осіб передаються Уповноваженим органом на розгляд надавача державної допомоги, який протягом 30 днів з дати їх отримання зобов'язаний подати Уповноваженому органу обґрунтований висновок

щодо отриманих заперечень та зауважень. У разі обґрунтованого клопотання надавача державної допомоги Уповноважений орган може продовжити такий строк.

6. Уповноважений орган приймає рішення за результатами розгляду справи про державну допомогу протягом шести місяців з дати прийняття рішення про початок розгляду такої справи.

7. За результатами розгляду справи про державну допомогу Уповноважений орган приймає рішення щодо:

1) визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні про нову державну допомогу, такою, що не є державною допомогою відповідно до цього Закону, у тому числі внаслідок внесення надавачем державної допомоги змін до умов її надання;

2) допустимості нової державної допомоги для конкуренції, у тому числі внаслідок внесення надавачем державної допомоги змін до умов її надання;

3) допустимості нової державної допомоги для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Уповноваженим органом зобов'язань;

4) визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції;

5) припинення та повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції.

8. Рішення Уповноваженого органу надсилаються надавачам державної допомоги протягом трьох робочих днів з дня їх прийняття, а також розміщуються на офіційному веб-сайті Уповноваженого органу.

9. Державна допомога, надана всупереч рішення Уповноваженого органу про визнання такої допомоги недопустимою для конкуренції, підлягає поверненню у порядку, визначеному [статтею 14](#) цього Закону.

10. Уповноважений орган може відкликати у визначеному ним порядку рішення, прийняте відповідно до частини сьомої цієї статті або [частини шостої](#) статті 10 цього Закону, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Розділ 5

НЕЗАКОННА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ТА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 12. Перевірка інформації про незаконну державну допомогу

1. У разі отримання під час проведення моніторингу чинної державної допомоги або з будь-яких інших джерел інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган проводить перевірку такої інформації з метою забезпечення дотримання вимог цього Закону.

2. З метою перевірки інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган надсилає відповідному надавачу державної допомоги вимогу щодо подання повідомлення про таку державну допомогу відповідно до [частин п'ятої](#) і [шостої](#) статті 9 цього Закону та встановлює строк подання такого повідомлення.

3. У разі неподання на вимогу Уповноваженого органу повідомлення про державну допомогу у встановлений ним строк або невідповідності інформації, зазначеної у повідомленні, встановленим законодавством вимогам, або надходження до Уповноваженого органу вмотивованої заяви суб'єкта господарювання про вжиття заходів до запобігання негативним наслідкам для нього у разі надання такої допомоги Уповноважений орган приймає рішення про тимчасове припинення незаконної державної допомоги до прийняття рішення про її допустимість для конкуренції і надсилає копію такого рішення відповідному надавачеві державної допомоги протягом трьох робочих днів з дня його прийняття. Рішення Уповноваженого органу є обов'язковим для виконання надавачем державної допомоги з дня його отримання.

4. Якщо за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу Уповноважений орган має підстави для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості такої допомоги для конкуренції, він починає розгляд справи про державну допомогу в порядку, визначеному [статтею 11](#) цього Закону.

5. За результатами розгляду справи про державну допомогу, розпочатої внаслідок перевірки інформації про незаконну державну допомогу, Уповноважений орган приймає рішення відповідно до частини сьомої статті 11 цього Закону. Якщо надавач незаконної державної допомоги, щодо якої відкрито справу про державну допомогу, не подав інформації на запит Уповноваженого органу, остаточне рішення за результатами розгляду справи про державну допомогу приймається на підставі інформації, наявної в Уповноваженого органу.

6. Під час проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу строки, встановлені [частиною п'ятою](#) статті 10 і [частиною шостою](#) статті 11 цього Закону, не застосовуються.

7. Якщо за результатами розгляду справи про державну допомогу, розпочатої внаслідок перевірки інформації про незаконну державну допомогу, Уповноважений орган прийняв рішення про визнання державної допомоги недопустимою для конкуренції, така допомога підлягає припиненню та поверненню у порядку, визначеному [статтею 14](#) цього Закону.

Стаття 13. Неналежне використання державної допомоги

1. Якщо Уповноважений орган під час проведення моніторингу державної допомоги або з будь-яких інших джерел отримав обґрунтовану інформацію про неналежне використання державної допомоги, що суперечить його рішенням про допустимість такої допомоги для конкуренції або про допустимість для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Уповноваженим органом зобов'язань, він проводить перевірку такої інформації в частині дотримання вимог цього Закону.

2. З метою проведення перевірки інформації про неналежне використання державної допомоги Уповноважений орган може надіслати надавачу та отримувачам державної допомоги вимогу щодо подання необхідної інформації.

3. Якщо за результатами проведеної перевірки встановлено, що неналежне використання державної допомоги призвело до надання незаконної державної допомоги, Уповноважений орган здійснює розгляд справи про державну допомогу відповідно до [статей 11, 12 і 14](#) цього Закону.

Розділ 6

ПОВЕРНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ, НЕДОПУСТИМОЇ ДЛЯ КОНКУРЕНЦІЇ

Стаття 14. Порядок повернення державної допомоги, недопустимої для конкуренції

1. Уповноважений орган приймає рішення про повернення незаконної державної допомоги у разі визнання її недопустимою для конкуренції. Рішення про повернення такої державної допомоги надсилається надавачеві державної допомоги протягом трьох днів з дня його прийняття. Надавач державної допомоги зобов'язаний вжити необхідних заходів до забезпечення повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, її отримувачем відповідно до рішення Уповноваженого органу та повідомити Уповноваженому органу про виконання його рішення у встановлений строк.

2. Порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

3. У разі невиконання рішення про припинення або повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції, Уповноважений орган звертається до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, з позовом про визнання відповідного нормативно-правового чи акта індивідуальної дії, на підставі якого надавалася така державна допомога, незаконним та про припинення та/або повернення незаконної державної допомоги.

4. Якщо Уповноважений орган встановив, що незаконна державна допомога надається на підставі законодавчого акта, прийнятого без дотримання вимог цього Закону, він повідомляє про це відповідного надавача державної допомоги та Кабінет Міністрів України, який як суб'єкт права законодавчої ініціативи у встановленому порядку вносить пропозиції про приведення такого законодавчого акта у відповідність із цим Законом.

5. Уповноважений орган не може вимагати повернення незаконної державної допомоги після 10 років з дня набрання чинності нормативно-правовим чи розпорядчим актом, на підставі якого надавалася така допомога.

Розділ 7

ЧИННА ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА

Стаття 15. Перегляд чинної державної допомоги

1. Якщо Уповноважений орган за результатами розгляду повідомлення про чинну державну допомогу або за результатами моніторингу державної допомоги відповідно до розділу 8 цього Закону виявив ознаки того, що чинна державна допомога не є або більше не може вважатися допустимою для конкуренції, він надсилає надавачеві такої допомоги письмову вимогу щодо подання протягом 30 днів інформації та підтверджуючих документів про надання такої допомоги.

2. Якщо за результатами проведення аналізу інформації, отриманої від надавача державної допомоги, Уповноважений орган отримає підтвердження того, що чинна державна допомога не є або не може більше вважатися допустимою для конкуренції, він надсилає відповідному надавачеві державної допомоги рекомендації щодо:

- 1) внесення змін до програми державної допомоги;
- 2) запровадження додаткової процедури виконання програми державної допомоги;
- 3) припинення виконання програми державної допомоги.

3. Рекомендації Уповноваженого органу підлягають обов'язковому розгляду надавачем державної допомоги, якому вони надані. Про результати їх розгляду Уповноважений орган повідомляється у місячний строк з дня отримання таких рекомендацій.

4. Якщо надавач державної допомоги подав у встановлений строк заперечення щодо виконання рекомендацій Уповноваженого органу, а Уповноважений орган після розгляду заперечення вважає необхідним виконання рекомендацій, Уповноважений орган приймає рішення про початок розгляду справи про державну допомогу в порядку, встановленому [статтею 11](#) цього Закону.

5. Якщо надавач державної допомоги у встановлений строк подав письмову згоду на виконання рекомендацій Уповноваженого органу, Уповноважений орган за погодженням з надавачем державної допомоги визначає строк виконання рекомендацій. Надавач державної допомоги у визначений Уповноваженим органом строк має подати підтвердні документи щодо виконання рекомендацій у повному обсязі.

Розділ 8

ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 16. Реєстр державної допомоги та звітність

1. Реєстр державної допомоги складається та ведеться Уповноваженим органом за результатами проведення моніторингу державної допомоги та на підставі інформації про чинну державну допомогу, яка подається надавачами такої допомоги.

2. Реєстр державної допомоги оновлюється, зокрема даними про нову державну допомогу, що набрала чинності протягом звітного року, у тому числі про ту, надавачі якої підлягають звільненню від обов'язку повідомлення про нову державну допомогу відповідно до [статті 7](#) цього Закону.

3. Надавачі державної допомоги зобов'язані щороку, до 1 квітня наступного року, подавати Уповноваженому органу у визначеному ним порядку інформацію про чинну державну допомогу, її мету, форми, джерела, отримувачів та їхні частки у загальному обсязі наданої протягом минулого фінансового року державної допомоги у межах відповідної програми або інформацію про те, що протягом звітного року державна допомога не надавалася.

4. Форма та вимоги щодо подання інформації про чинну державну допомогу визначаються Уповноваженим органом.

5. Отримувачі державної допомоги зобов'язані надавати відповідним надавачам такої допомоги повну та достовірну інформацію про чинну державну допомогу.

6. Якщо надавач державної допомоги не подав Уповноваженому органу інформації про чинну державну допомогу у встановлений цим Законом строк, Уповноважений орган надсилає йому письмову вимогу щодо подання протягом 30 днів такої інформації.

7. Уповноважений орган щороку, до 1 вересня наступного року, складає річний звіт про надання державної допомоги в Україні за попередній фінансовий рік та подає його Кабінетові Міністрів України. Такий звіт публікується в газеті "Урядовий кур'єр" та розміщується на урядовому веб-сайті.

8. Реєстр державної допомоги є відкритим, доступ до нього є безоплатним для всіх користувачів.

Стаття 17. Оскарження рішень Уповноваженого органу

1. Заінтересовані особи мають право оскаржити рішення Уповноваженого органу, прийняті відповідно до цього Закону, повністю або частково до окружного адміністративного суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, у місячний строк з дня його одержання.

2. Прийняття адміністративним судом до розгляду заяви про визнання недійсним рішення Уповноваженого органу повністю або частково не зупиняє його виконання.

Розділ 9

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через три роки з дня його опублікування, крім [частини другої статті 6](#), [частини першої](#) та [пунктів 6-10 частини другої статті 8](#), [частини другої статті 14](#), які набирають чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Усі надавачі державної допомоги протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані подати Уповноваженому органу повідомлення про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності цим Законом. Подання повідомлення, його розгляд та розгляд справи про державну допомогу здійснюються у порядку, визначеному [розділом 4](#) цього Закону.

3. Чинна державна допомога, що існувала на день набрання чинності цим Законом, яка відповідно до рішення Уповноваженого органу визнана недопустимою для конкуренції, має бути приведена у відповідність із цим Законом у строк, визначений Уповноваженим органом, але не більш як протягом п'яти років з дня набрання чинності цим Законом.

4. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) [статтю 26](#) Господарського кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144) викласти в такій редакції:

"Стаття 26. Державна допомога суб'єктам господарювання

1. Правові засади проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції встановлюються законодавством про державну допомогу суб'єктам господарювання";

2) [частину третю](#) статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., №№ 35-37, ст. 446) після слів "у сфері державних закупівель" доповнити словами "та рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, адміністративні справи за позовом Антимонопольного комітету України у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання";

3) у [Законі України](#) "Про Антимонопольний комітет України" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 50, ст. 472; 2000 р., № 41, ст. 343; 2004 р., № 13, ст. 181; 2006 р., № 14, ст. 118; 2007 р., № 9, ст. 67; 2010 р., № 33, ст. 471; 2013 р., № 18, ст. 162):

статтю 3 доповнити пунктом 6 такого змісту:

"б) проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції";

частину першу статті 5 після слів "Про захист від недобросовісної конкуренції" доповнити словами "Про державну допомогу суб'єктам господарювання";

статтю 7 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"У сфері здійснення контролю за допустимістю державної допомоги для конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження, визначені Законом України "Про державну допомогу суб'єктам господарювання";

частину першу і перше речення частини другої статті 22¹ після слів "законодавством про захист економічної конкуренції" доповнити словами "та про державну допомогу суб'єктам господарювання".

5. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

подати до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом.

Президент України	П.ПОРОШЕНКО
м. Київ 1 липня 2014 року № 1555-VII	

Публікації документа

- **Голос України** від 02.08.2014 — № 146
- **Урядовий кур'єр** від 06.08.2014 — № 141
- **Офіційний вісник України** від 12.08.2014 — 2014 р., № 62, стор. 14, стаття 1704, код акта 73400/2014
- **Відомості Верховної Ради України** від 22.08.2014 — 2014 р., № 34, стор. 2563, стаття 1173

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

04.03.2016 № 2-рп

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
04 квітня 2016 р.
за № 501/28631

Про затвердження Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги

{Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету
[№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

Відповідно до [пункту 11](#) частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», [абзацу другого](#) пункту 6 частини другої статті 8 та [статті 10](#) Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України **ПОСТАНОВИВ**:

1. Затвердити [Порядок подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги](#), що додається.
2. Департаменту конкурентної політики забезпечити подання цього розпорядження на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
3. Це розпорядження набирає чинності з дня набрання чинності [Законом України](#) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» в цілому.
4. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Голова Комітету	Ю. Терентьєв
ПОГОДЖЕНО: Голова Державної регуляторної служби України	Ксенія Ляпіна

	ЗАТВЕРДЖЕНО Розпорядження Антимонопольного комітету України 04.03.2016 № 2-рп
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 квітня 2016 р. за № 501/28631

ПОРЯДОК

подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги

І. Загальні положення

1. Цей Порядок розроблено відповідно до [абзацу другого](#) пункту 6 частини другої статті 8 та [статті 10](#) Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон).

Цей Порядок визначає механізм подання до Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, строки й порядок розгляду цих повідомлень.

2. Комітет як Уповноважений орган з питань державної допомоги визначає належність до державної допомоги заходів з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінює допустимість державної допомоги для конкуренції на засадах законності, гласності, неупередженості та обґрунтованості.

3. Терміни «органи Антимонопольного комітету України», «економічна конкуренція (конкуренція)», «інформація», «контроль», «малий та середній підприємець», «органи влади», «суб'єкт господарювання», «товар» вживаються в значеннях, наведених у [статті 1](#) Закону України «Про захист економічної конкуренції». Термін «монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання» вживається в значенні, наведеному в [статті 12](#) Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Терміни «державна допомога суб'єктам господарювання», «заінтересовані особи», «індивідуальна державна допомога», «надавачі державної допомоги», «нова державна допомога», «отримувач державної допомоги», «повідомлення про нову державну допомогу», «програма державної допомоги», «чинна державна допомога» вживаються в значеннях, наведених у [статті 1](#) Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Термін «інформація з обмеженим доступом» вживається в значенні, наведеному в [статті 6](#) Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Термін «скрутне становище суб'єктів господарювання» вживається в значенні, наведеному у [Критеріях оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання](#), затверджених постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» від 31 січня 2018 року № 36.

{Пункт 3 розділу I доповнено новим абзацом згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-пн від 13.09.2018](#)}

4. Цей Порядок застосовується в разі подання повідомлень про нову державну допомогу суб'єктам господарювання або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, крім подання повідомлень щодо:

категорій державної допомоги, надавачі якої звільнені від обов'язку повідомлення на підставі [статті 7](#) Закону;

незначної державної допомоги, якщо вона не стосується безпосередньо підтримки експортних операцій або переважного використання продукції вітчизняного виробництва порівняно з імпортованою продукцією;

внесення до чинних програм державної допомоги змін, що передбачають збільшення фінансування менш як на 20 відсотків бюджету відповідної програми.

II. Органи Комітету, які розглядають повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги

1. Голова Комітету призначає державного уповноваженого Комітету, відповідального за розгляд повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

2. Рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги в межах компетенції приймаються такими органами Комітету:

Антимонопольний комітет України;

Постійно діюча адміністративна колегія Комітету;

Тимчасова адміністративна колегія Комітету;

державний уповноважений.

3. Комітет та Постійно діюча адміністративна колегія Комітету приймають рішення за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги:

якщо державна допомога надається чи буде надаватися в географічних межах, які охоплюють більше ніж третину регіонів України;

надавачами державної допомоги є два й більше органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, а

також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами;

отримувачем державної допомоги є суб'єкт господарювання, який має стратегічне значення для економіки та безпеки держави;

отримувачем державної допомоги є транснаціональна корпорація, суб'єкт господарювання, у складі якого хоча б одна юридична особа має постійне місцезнаходження за межами України;

отримувачем державної допомоги є суб'єкт господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку товару;

надання державної допомоги спрямоване на забезпечення національної безпеки та суспільних інтересів;

про внесення змін до умов чинної державної допомоги, рішення про допустимість якої прийнято Комітетом чи Постійно діючою адміністративною колегією Комітету.

Комітет може прийняти рішення за результатами розгляду будь-якого повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

4. Рішення Тимчасової адміністративної колегії Комітету може бути прийнято за результатами розгляду будь-якого повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, крім рішень, прийняття яких належить до повноважень Комітету або Постійно діючої адміністративної колегії Комітету, у разі надання Головою Комітету таких повноважень Тимчасовій адміністративній колегії Комітету.

5. Рішення про початок розгляду справи про державну допомогу приймаються державним уповноваженим Комітету, відповідальним за розгляд повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

6. Голова Комітету має право за обґрунтованим клопотанням осіб, які беруть участь у розгляді повідомлень про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, за поданням державного уповноваженого Комітету, керівника структурного підрозділу Комітету або з власної ініціативи передати будь-які повідомлення та їх матеріали, що є в провадженні органу чи посадової особи Комітету, уповноважених на їх розгляд, на розгляд іншому органу чи посадовій особі Комітету.

III. Особи, які беруть участь у розгляді повідомлень про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, їх права та обов'язки

1. Особами, які беруть участь у розгляді повідомлень про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, є надавач державної допомоги та інші заінтересовані особи.

2. Органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, що діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами й ініціюють та/або надають державну допомогу як надавачі державної допомоги, зобов'язані звертатися до Комітету з повідомленнями про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

3. Особи, які беруть участь у розгляді повідомлень про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, можуть надавати докази, подавати клопотання, усні й письмові пояснення, одержувати копії рішень та розпоряджень (витяги з них, за винятком інформації з обмеженим доступом, а також інформації, визначеної відповідним державним уповноваженим Комітету, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які брали участь у розгляді повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги), подавати свої міркування та заперечення, оскаржувати рішення та розпорядження в порядку, визначеному [статтею 17](#) Закону.

IV. Порядок подання та розгляду повідомлень про нову державну допомогу

1. Повідомлення про нову державну допомогу подаються Комітету надавачами державної допомоги з урахуванням строків розгляду повідомлення та справи про державну допомогу, визначених [Законом](#).

Повідомлення про нову державну допомогу подається Комітету не менше ніж за 105 календарних днів до запланованої дати набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або рішенням надавача, що дозволяє суб'єктам господарювання отримувати нову державну допомогу.

У разі якщо надавачами державної допомоги є одночасно декілька органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю чи юридичних осіб, що діють від їх імені, уповноважених розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами, які ініціюють та/або надають державну допомогу, Комітету подається спільне повідомлення про нову державну допомогу.

Спільне повідомлення, що подається до Комітету, підписують керівники усіх надавачів державної допомоги, які подають таке повідомлення.

{Пункт 1 розділу IV доповнено новим абзацом згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

2. Повідомлення про нову державну допомогу надавач державної допомоги подає на Портал державної допомоги, який функціонує на базі офіційного веб-сайту Антимонопольного комітету України, у формі оригіналу електронного документа з накладанням на електронний документ кваліфікованого електронного підпису з дотриманням вимог Законів України [«Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронні довірчі послуги»](#).

Інформацію з обмеженим доступом надавач державної допомоги може подавати в паперовій формі окремо в опечатаному конверті. На кожній сторінці такої інформації слід зазначити «Інформація з обмеженим доступом», а в супровідному листі вказати вид інформації з обмеженим доступом та надати пояснення до неї, чому цю інформацію не потрібно розголошувати чи публікувати, або додати дозвіл власника такої інформації (отримувача державної допомоги або іншої уповноваженої на це особи) на її використання в межах повноважень, визначених законодавством, та для цілей надання державної допомоги. Інформація, що становить комерційну чи іншу передбачену законом таємницю, має бути відокремлена від конфіденційної інформації.

{Пункт 2 розділу IV в редакції Розпорядження Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

3. Повідомлення з інформацією з обмеженим доступом, що подається Комітету в паперовій формі, має бути наскрізно пронумеровано, прошито та містити напис «Усього пронумеровано, прошито, скріплено печаткою (за наявності) та підписом ____ аркушів», підписано керівником надавача державної допомоги із зазначенням його прізвища, ініціалів та засвідчено печаткою надавача державної допомоги (за наявності).

За достовірність, повноту й ідентичність інформації, яка подається Комітету в паперовій та електронній формах, відповідають надавачі державної допомоги.

{Пункт 3 розділу IV в редакції Розпорядження Антимонопольного комітету № 18-пн від 13.09.2018}

4. Повідомлення про нову індивідуальну державну допомогу складається за формою, наведеною у [додатку 1](#) до цього Порядку.

Повідомлення про нову програму державної допомоги складається за формою, наведеною у [додатку 2](#) до цього Порядку.

У разі неможливості подання надавачем державної допомоги відповідної інформації, яка вимагається за формами, наведеними у [додатках 1, 2](#) до цього Порядку, обов'язково зазначаються причини неподання такої інформації.

{Пункт 4 розділу IV в редакції Розпорядження Антимонопольного комітету № 18-пн від 13.09.2018}

5. Повідомлення про нову державну допомогу вважається отриманим Комітетом у день його реєстрації в Комітеті.

6. Повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду після 15 днів з дня його надходження до Комітету, якщо протягом цього строку Комітет не повідомив надавача державної допомоги про те, що інформація в повідомленні не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, та не надіслав надавачу державної допомоги запит на додаткову інформацію.

7. Якщо інформація в повідомленні про нову державну допомогу не відповідає вимогам, установленим [Законом](#) та цим Порядком, або є неповною для прийняття рішення про допустимість державної допомоги для конкуренції, державний уповноважений Комітету, відповідальний за розгляд цього повідомлення, протягом 15 днів з дня отримання такого повідомлення інформує про це надавача державної допомоги, надсилає йому запит на додаткову інформацію і встановлює строк її подання, що не може перевищувати 30 календарних днів з дня отримання запиту. На вмотивоване клопотання надавача державної допомоги державний уповноважений Комітету може продовжити такий строк подання додаткової інформації.

До отримання додаткової інформації, як це передбачено абзацом першим цього пункту, повідомлення про нову державну допомогу залишається без руху та обчислення строку прийняття органами Комітету рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції призупиняється.

Час залишення повідомлення про нову державну допомогу без руху не зараховується у строк для прийняття органами Комітету рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції.

Повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду з дня отримання Комітетом в повному обсязі інформації, визначеної у наданому запиті на додаткову інформацію.

8. Якщо надавач державної допомоги у відповіді на запит державного уповноваженого Комітету про надання додаткової інформації доведе, що подання додаткової інформації є неможливим, оскільки така інформація йому невідома, недоступна або надавалася раніше, орган Комітету розпочинає розгляд повідомлення про нову державну допомогу на підставі наявної в нього інформації та повідомляє про це надавача державної допомоги. У такому разі повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду з дня отримання відповіді на запит Уповноваженого органу.

9. Повідомлення про нову державну допомогу вважається відкликаним, якщо надавач державної допомоги:

не подав Комітету інформацію в строк, установлений запитом державного уповноваженого Комітету на додаткову інформацію та/чи продовжений за результатами розгляду вмотивованого клопотання щодо продовження строку надання інформації на запит, або

не довів неможливості надання додаткової інформації, зокрема у зв'язку з тим, що вона йому невідома, недоступна або подавалася раніше, або

не надав вмотивованого клопотання щодо продовження строку надання інформації на відповідний запит державного уповноваженого Комітету.

У такому разі органи Комітету приймають рішення про відмову в розгляді цього повідомлення та письмово повідомляють про це надавача державної допомоги.

10. У разі якщо за результатами попередніх консультацій надавачів державної допомоги, проведених відповідно до [розділу VI](#) цього Порядку, встановлено, що для прийняття рішення немає потреби в отриманні всіх документів і відомостей, зазначених у формі, наведеній у додатку 1 до цього Порядку, їх перелік, за погодженням з державним уповноваженим Комітету, відповідальним за розгляд повідомлення про нову державну допомогу, може бути скорочено. За умови отримання цієї інформації в повному обсязі повідомлення про нову державну допомогу вважається прийнятим до розгляду після 15 днів з дня її отримання Комітетом.

11. Під час розгляду повідомлення про нову державну допомогу для прийняття вмотивованого рішення Комітет може вимагати інформацію в отримувача державної допомоги та інших осіб.

12. Надавач державної допомоги може відкликати своє повідомлення про нову державну допомогу в будь-який час до прийняття органами Комітету остаточного рішення, передбаченого [частиною шостою](#) статті 10 та [частиною сьомою](#) статті 11 Закону.

Для відкликання свого повідомлення про нову державну допомогу надавач державної допомоги надсилає до Комітету лист про відкликання такого повідомлення. Лист про відкликання такого повідомлення надсилається Комітету надавачем державної допомоги в паперовій формі нарочним під розписку, надсилається поштою (рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення) або засобами електронного зв'язку в електронній формі на електронну адресу для листування, зазначену на офіційному веб-сайті Комітету, з дотриманням вимог Законів

України [«Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронний цифровий підпис»](#).

У разі відкликання надавачем державної допомоги повідомлення про нову державну допомогу його розгляд Комітетом припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляється надавач державної допомоги.

У разі якщо повідомлення про нову державну допомогу подавалося двома та більше надавачами державної допомоги та від одного чи від декількох із них до Комітету надійшло клопотання про відкликання повідомлення, розгляд такого повідомлення припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляються всі надавачі. Припинення розгляду повідомлення про нову державну допомогу у зв'язку з відкликанням одним із надавачів державної допомоги не позбавляє права решту надавачів державної допомоги звернутися до Комітету з повторним повідомленням.

13. Рішення за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу приймається органами Комітету протягом двох місяців з дня початку його розгляду.

14. За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу органи Комітету приймають рішення:

про допустимість нової державної допомоги для конкуренції;

про визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною допомогою відповідно до [Закону](#);

про початок розгляду справи про державну допомогу, що приймається органом Комітету, який розглядав таке повідомлення.

Завірені в установленому законодавством порядку копії рішень про допустимість нової державної допомоги для конкуренції та про визнання підтримки суб'єкта господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною допомогою відповідно до [Закону](#), протягом 10 робочих днів з дня їх прийняття надсилаються надавачу(ам) державної допомоги та інформація про них розміщується на офіційному веб-сайті Комітету й уноситься до реєстру державної допомоги.

Завірені в установленому законодавством порядку копії рішень про початок розгляду справи про державну допомогу, що приймаються органом Комітету, який розглядав таке повідомлення, протягом 2 робочих днів з дня їх прийняття надсилаються надавачу(ам) державної допомоги; інформація про них розміщується на офіційному веб-сайті Комітету та вноситься до реєстру державної допомоги.

15. Якщо протягом строку розгляду повідомлення про нову державну допомогу, встановленого [частиною п'ятою](#) статті 10 Закону, Комітет не розпочав розгляд справи про державну допомогу, рішення про допустимість нової державної допомоги для конкуренції вважається прийнятим.

16. У разі якщо за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу Комітетом прийнято рішення про відмову у його розгляді або за результатами розгляду справи про державну допомогу Комітетом прийнято рішення про визнання нової державної допомоги недопустимою для конкуренції, надавач державної допомоги може подати Комітету повторне повідомлення про таку державну допомогу з урахуванням вимог пункту 17 цього розділу.

17. Повторне повідомлення про надання нової державної допомоги, передбачене пунктом 16 цього розділу, може бути подане в разі зміни умов надання державної

допомоги, що може вплинути на рішення органів Комітету про визнання нової державної допомоги допустимою для конкуренції, зокрема зміни:

- 1) надавача державної допомоги;
- 2) отримувача державної допомоги;
- 3) відомостей щодо отримувачів державної допомоги;
- 4) форм державної допомоги;
- 5) розміру державної допомоги;
- 6) періоду, на який надається державна допомога.

Якщо обставини, що характеризують заявлену нову державну допомогу, суттєво не змінюються, то до повторного повідомлення додаються:

документи з виправленими недоліками;

документи, які не були додані до попереднього повідомлення про надання нової державної допомоги.

Повторне повідомлення про нову державну допомогу розглядається Комітетом як нове повідомлення про нову державну допомогу за процедурою та в строки, передбачені для розгляду повідомлення про нову державну допомогу.

V. Порядок подання та розгляду повідомлень надавачів державної допомоги про внесення змін до умов чинної державної допомоги

1. Пропозиції щодо внесення змін до умов чинної державної допомоги повідомляються, якщо вони можуть істотно вплинути на рішення Комітету про допустимість державної допомоги для конкуренції, зокрема в разі якщо вони стосуються мети, строків, обсягу, джерел фінансування та отримувачів державної допомоги.

Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подаються Комітету надавачами державної допомоги.

2. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подаються за формою повідомлення, наведеною у [додатку 3](#) до цього Порядку, якщо строк дії державної допомоги, визнаної Комітетом допустимою для конкуренції, продовжується не більше ніж на 6 років із збільшенням бюджету чи без такого збільшення і при цьому показники, що характеризують відповідні критерії оцінки допустимості відповідної державної допомоги, посилюються (збільшуються) або зменшується максимальний розмір державної допомоги та/чи витрати, що можуть покриватися державною допомогою.

{Пункт 2 розділу V із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

3. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подається до Комітету з дотриманням вимог, визначених [пунктами 1–3](#) розділу IV цього Порядку.

4. У разі якщо повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подавалося одним чи декількома з двох або більше надавачів державної допомоги, до повідомлення додається погодження (у довільній формі за підписом керівника надавача

державної допомоги) від іншого чи інших надавачів державної допомоги щодо внесення запропонованих змін.

5. Органи Комітету приймають рішення про допустимість/недопустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції щодо будь-якої зміни до чинної державної допомоги, про яку повідомлено за формою повідомлення, наведеною у [додатку 3](#) до цього Порядку, протягом двох місяців з дня надходження до Комітету повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

{Абзац перший пункту 5 розділу V із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

Завірені в установленому законодавством порядку копії зазначених рішень протягом 10 робочих днів з дня їх прийняття надсилаються надавачу державної допомоги, а інформація про них розміщується на офіційному веб-сайті Комітету та вноситься до реєстру державної допомоги.

6. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги, стосовно якої надавач державної допомоги не подав інформації відповідно до [пункту 5](#) Порядку, форм та вимог щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28 грудня 2015 року [№ 43-рп](#), зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 26 січня 2016 року за № 141/28271, не розглядається, за винятком випадків, коли таке повідомлення подається разом із зазначеною інформацією.

7. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається таким, що надійшло до Комітету, у день його реєстрації в Комітеті.

8. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається прийнятим до розгляду після 10 календарних днів з дня його отримання Комітетом, якщо протягом цього строку державний уповноважений Комітету, відповідальний за його розгляд, не повідомив надавача державної допомоги про те, що інформація в повідомленні не відповідає встановленим вимогам або є неповною для прийняття рішення про допустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції, та не надіслав запиту на додаткову інформацію.

9. Якщо інформація в повідомленні про внесення змін до умов чинної державної допомоги не відповідає вимогам, установленим у [пунктах 2](#) та [3](#) цього розділу, або є неповною для прийняття рішення про допустимість змін до умов чинної державної допомоги, державний уповноважений Комітету, відповідальний за його розгляд, протягом 10 календарних днів з дня отримання Комітетом такого повідомлення інформує про це надавача державної допомоги, надсилає йому запит на додаткову інформацію і встановлює строк її подання, що не може перевищувати 20 календарних днів з дня отримання запиту. На вмотивоване клопотання надавача державної допомоги державний уповноважений Комітету може продовжити такий строк подання додаткової інформації.

До отримання додаткової інформації, як це передбачено абзацом першим цього пункту, повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги залишається без руху та обчислення строку прийняття органами Комітету рішення про допустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції призупиняється.

Час залишення повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги без руху не зараховується у строк для прийняття органами Комітету рішення про допустимість змін до умов чинної державної допомоги для конкуренції.

За умови отримання інформації, яка визначена запитом на додаткову інформацію, у повному обсязі повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається прийнятим до розгляду з дня її отримання Комітетом.

10. Якщо надавач державної допомоги у відповіді на запит державного уповноваженого Комітету про надання додаткової інформації довів, що подання додаткової інформації є неможливим, оскільки інформація йому невідома, недоступна або надавалася раніше, органи Комітету здійснюють розгляд повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги на підставі наявної в Комітеті інформації.

У такому разі перебіг строку для прийняття Комітетом рішення про допустимість для конкуренції пропонуваніх змін до умов чинної державної допомоги продовжується з дня отримання відповіді на запит державного уповноваженого Комітету.

11. Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги вважається відкликаним, якщо надавач державної допомоги:

не подав Комітету інформацію у строк, установлений запитом на додаткову інформацію та/чи продовжений за результатами розгляду вмотивованого клопотання щодо продовження строку надання інформації на запит;

не довів неможливості надання додаткової інформації, зокрема у зв'язку з тим, що вона йому невідома, недоступна або подавалася раніше;

не надав вмотивоване клопотання щодо продовження строку надання інформації на відповідний запит Комітету.

У такому разі органи Комітету приймають рішення про відмову в розгляді цього повідомлення та письмово повідомляють про це надавача державної допомоги.

12. Під час розгляду повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги для прийняття вмотивованого рішення органи Комітету можуть отримувати інформацію від отримувача державної допомоги та інших осіб.

13. Надавач державної допомоги може відкликати своє повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги в будь-який час до прийняття органами Комітету остаточного рішення, передбаченого [пунктом 5](#) цього розділу.

Для відкликання свого повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги надавач державної допомоги надсилає до Комітету лист про відкликання такого повідомлення. Лист про відкликання такого повідомлення надсилається Комітету надавачем державної допомоги в паперовій формі нарочним під розписку, надсилається поштою (рекомендованим поштовим відправленням з повідомленням про вручення) або засобами електронного зв'язку в електронній формі на електронну адресу для листування, зазначену на офіційному веб-сайті Комітету, з дотриманням вимог Законів України [«Про електронні документи та електронний документообіг»](#) та [«Про електронний цифровий підпис»](#).

У разі відкликання надавачем державної допомоги повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги його розгляд органами Комітету припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляється надавач державної допомоги.

У разі якщо повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги подавалося двома та більше надавачами державної допомоги та від одного та/чи від декількох із них до Комітету надійшло клопотання про відкликання повідомлення, розгляд такого повідомлення припиняється, про що протягом 5 робочих днів повідомляються всі надавачі. Припинення розгляду повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги у зв'язку з відкликанням одним із надавачів державної допомоги не позбавляє права решту надавачів державної допомоги звернутися до Комітету з повторним повідомленням.

VI. Попередні консультації надавачів державної допомоги з Комітетом

1. Надавачі державної допомоги при підготовці повідомлення про нову державну допомогу або повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги можуть звертатися до Комітету з письмовим клопотанням про проведення попередньої консультації щодо правильності заповнення форм повідомлень, наведених у [додатках 1-3](#) до цього Порядку (далі – консультація).

{Абзац перший пункту 1 розділу VI із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-пн від 13.09.2018](#)}

У клопотанні про проведення консультації надавач державної допомоги може запропонувати дату її проведення та зазначає:

перелік питань, які пропонуються до обговорення під час проведення консультації з Комітетом;

перелік осіб, які представлятимуть інтереси надавача(ів) державної допомоги під час консультації щодо нової державної допомоги або змін до умов чинної державної допомоги.

Надавач(і) державної допомоги може(уть) залучити до участі в консультації представників отримувача допомоги з метою надання Комітету відомостей, які потребують технічних, фінансових та інших спеціальних знань, що стосуються реалізації програми (програм) державної допомоги, а також для кожного окремого заходу індивідуальної допомоги поза програмами державної допомоги.

Під час проведення консультацій Комітет може залучати експертів із числа осіб, які володіють необхідними знаннями для надання експертного висновку.

2. Консультація проводиться Комітетом за умови отримання не пізніше ніж за 15 календарних днів до запропонованої надавачем державної допомоги дати проведення консультації відповідного клопотання надавача допомоги та заповненої надавачем відповідної форми повідомлення, зазначеної в [додатку 1](#) або [додатку 2](#), або [додатку 3](#) до цього Порядку.

{Абзац перший пункту 2 розділу VI із змінами, внесеними згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-пн від 13.09.2018](#)}

Комітет призначає дату та час проведення консультацій не пізніше ніж у 30-тиденний строк від дати, запропонованої надавачем державної допомоги.

3. У разі якщо програма (програми) державної допомоги або окремого заходу індивідуальної допомоги поза програмами державної допомоги є складною і потребує розгляду значної кількості питань та даних для підготовки повідомлення про нову

державну допомогу або повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги в повному обсязі, Комітет може продовжити час проведення консультації та запропонувати надавачу державної допомоги узгодити план проведення консультації протягом певного періоду.

Начальник відділу моніторингу державної допомоги Департаменту конкурентної політики	Є. Дудник

	Додаток 1 до Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги (пункт 4 розділу IV)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про нову індивідуальну державну допомогу

{Порядок доповнено новим Додатком 1 згідно з Розпорядженням Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

	Додаток 2 до Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги (пункт 4 розділу IV)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про нову програму державної допомоги

{Додаток 2 в редакції Розпорядження Антимонопольного комітету [№ 18-рп від 13.09.2018](#)}

	Додаток 3 до Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги (пункт 2 розділу V)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про внесення змін до умов чинної державної допомоги

{Додаток 3 в редакції Розпорядження Антимонопольного комітету [№ 18-пн від 13.09.2018](#)}

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

28.12.2015 № 43-рп

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
26 січня 2016 р.
за № 140/28270

Деякі питання реалізації Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»

Відповідно до [пункту 11](#) частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», [абзаців п'ятого](#) та [шостого](#) пункту 6, абзацу другого [пункту 7](#) частини другої статті 8, частин третьої та четвертої статті 16 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України **ПОСТАНОВИВ**:

1. Затвердити такі, що додаються:

[Порядок проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання](#);

[Порядок, форми та вимоги щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання](#);

[Порядок ведення та доступу до реєстру державної допомоги суб'єктам господарювання](#).

2. Департаменту конкурентної політики забезпечити подання цього розпорядження на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

3. Це розпорядження набирає чинності з дня набрання чинності [Законом України](#) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» в цілому.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Голова Комітету	Ю. Терентьєв
ПОГОДЖЕНО:	

Голова Державної регуляторної служби України	К. Ляпіна

	ЗАТВЕРДЖЕНО Розпорядження Антимонопольного комітету України 28.12.2015 № 43-рп
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 січня 2016 р. за № 140/28270

ПОРЯДОК проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання

1. Цей Порядок розроблено відповідно до [абзацу п'ятого](#) пункту 6 [частини другої](#) статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі - Закон). Цей Порядок визначає основні засади збирання та проведення аналізу інформації про державну допомогу суб'єктам господарювання (далі - державна допомога) за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень, передбачених Законом.

2. Метою проведення моніторингу державної допомоги є здійснення контролю за дотриманням вимог [Закону](#) та рішень Антимонопольного комітету України (далі - Уповноважений орган), а також підготовка та подання звітності про державну допомогу, забезпечення прозорості надання суб'єктам господарювання державної допомоги, інформування всіх заінтересованих осіб про державну допомогу, забезпечення ефективності функціонування системи державної допомоги в Україні, захисту та розвитку конкуренції.

3. Терміни, що використовуються в цьому Порядку, вживаються в значеннях, наведених в [Законі](#).

4. Моніторинг державної допомоги проводиться щодо:

індивідуальної державної допомоги;

програм державної допомоги;

будь-якої іншої підтримки суб'єктів господарювання надавачами державної допомоги за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів.

5. Моніторинг державної допомоги здійснюється Уповноваженим органом.

6. Моніторинг поширюється на будь-яку підтримку суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів для виробництва товарів або

провадження окремих видів господарської діяльності, крім випадків, передбачених [частиною другою](#) статті 3 Закону.

7. Основними завданнями моніторингу є:

збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

забезпечення постійного контролю за дотриманням надавачами та отримувачами допомоги вимог законодавства щодо окремих категорій та форм державної допомоги, допустимої інтенсивності державної допомоги, допустимих витрат, допустимого рівня накопичення сум допомоги отримувачами, інших характеристик державної допомоги;

забезпечення контролю за державною допомогою, надавачі якої звільнені від обов'язку повідомлення Уповноваженого органу відповідно до [частини третьої](#) статті 9 Закону, та незначною державною допомогою, визначеною в [пункті 9](#) частини першої статті 1 Закону;

підготовка, подання та оприлюднення звітності про державну допомогу;

формування та ведення реєстру державної допомоги.

8. Результати моніторингу використовуються Уповноваженим органом для:

підготовки пропозицій та рекомендацій надавачам державної допомоги;

розроблення та внесення в установленому порядку Кабінету Міністрів України пропозицій щодо прийняття нормативно-правових актів з питань державної допомоги та/або внесення змін до існуючих;

встановлення відповідно до [статті 7](#) Закону умов для звільнення від обов'язку повідомлення про державну допомогу окремих груп надавачів категорій державної допомоги та/або виключення надавачів окремих категорій державної допомоги з тих, що звільнені від такого обов'язку;

підготовки роз'яснень та узагальнень з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;

формування та ведення карти регіонального розподілу державної допомоги.

9. Інформація про державну допомогу суб'єктам господарювання надається Уповноваженому органу надавачами державної допомоги шляхом щорічного надання інформації про надану державну допомогу, про державну допомогу, надавачі якої згідно із [Законом](#) звільнені від обов'язку повідомлення про неї як про нову державну допомогу, а також інформації про незначну державну допомогу.

Зазначена інформація надається Уповноваженому органу з дотриманням вимог Порядку, форм та вимог щодо подання Антимонопольному комітету України інформації про чинну державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 28 грудня 2015 року № 43-рп.

10. За правильність, повноту й достовірність інформації, яка надається Уповноваженому органу, відповідають надавачі державної допомоги.

11. З метою проведення моніторингу державної допомоги Уповноважений орган здійснює постійний аналіз проектів нормативно-правових актів, що надходять на опрацювання, а також тих, інформація про які є у вільному доступі, чинних нормативно-

правових актів на предмет наявності в них будь-яких заходів підтримки в будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів.

12. У рамках проведення моніторингу Уповноважений орган може отримувати інформацію про державну допомогу з інших джерел (органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань, установ, організацій, що не є надавачами державної допомоги (далі - Заявники)), яка подається в довільній формі та на яку не поширюються вимоги щодо порядку подання та оформлення повідомлень про державну допомогу.

13. У разі отримання Уповноваженим органом інформації про державну допомогу з будь-яких інших джерел або шляхом самостійного виявлення залежно від змісту виявленої (отриманої) інформації здійснюється її попередня перевірка на предмет:

ймовірної належності виявлених (повідомлених) заходів підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів до незаконної державної допомоги;

наявності ознак того, що чинна державна допомога не є або не може вважатись допустимою для конкуренції;

наявності обґрунтованих підозр щодо неналежного використання державної допомоги.

14. Попередня перевірка інформації, отриманої з інших джерел або виявленої самостійно, здійснюється з урахуванням критеріїв оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, визначених чинним законодавством України.

15. Під час проведення попередньої перевірки, передбаченої пунктом 13 цього Порядку, Уповноважений орган з метою проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу, чинну державну допомогу, яка не є або більше не може вважатись допустимою для конкуренції, або про неналежне використання державної допомоги може надіслати вимоги надавачу та отримувачу державної допомоги (заходів підтримки) щодо надання необхідної інформації.

16. Під час здійснення попередньої перевірки, передбаченої пунктом 13 цього Порядку, Уповноважений орган має право вимагати від суб'єктів господарювання, їх об'єднань, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, їх посадових осіб інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, необхідну для зазначених цілей.

17. Строк проведення Уповноваженим органом попередньої перевірки та аналізу інформації про державну допомогу, що міститься в повідомленні Заявників, не повинен перевищувати 30 днів з моменту отримання повідомлення.

18. За результатами попередньої перевірки, передбаченої пунктом 13 цього Порядку, Уповноважений орган:

проводить поглиблений аналіз в порядку, передбаченому [статтею 12](#) Закону, у разі висновку про ймовірну належність виявлених (повідомлених) заходів підтримки до незаконної державної допомоги;

проводить поглиблений аналіз інформації в порядку, встановленому [статтею 13](#) Закону, у разі висновку щодо обґрунтованості підозр щодо неналежного використання державної допомоги;

проводить перегляд чинної державної допомоги в порядку, передбаченому [статтею 15](#) Закону, у разі виявлення ознак того, що чинна державна допомога не є або більше не може вважатись допустимою для конкуренції;

направляє заявнику не пізніше 30 днів з дня отримання повідомлення, передбаченого пунктом 12 цього Порядку, відповідь про неналежність повідомлених заходів підтримки до незаконної державної допомоги, відсутність підстав для перегляду чинної державної допомоги або необґрунтованість інформації про неналежне використання державної допомоги.

Заступник директора Департаменту конкурентної політики	Н. Красновська

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

12.04.2016 № 8-пп

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
06 травня 2016 р.
за № 686/28816

Про затвердження Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання

Відповідно до [пункту 11](#) частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», [абзаців третього](#) та [четвертого](#) пункту 6 частини другої статті 8 та [статей 11-13](#) Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України **ПОСТАНОВИВ**:

1. Затвердити [Порядок розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання](#), що додається.

2. Департаменту конкурентної політики забезпечити подання цього розпорядження на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому законодавством порядку.

3. Це розпорядження набирає чинності з дня набрання чинності [Законом України](#) «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» в цілому.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження залишаю за собою.

Голова Комітету	Ю. Терентьєв
ПОГОДЖЕНО: Голова Державної регуляторної служби України	К. Ляпіна

	ЗАТВЕРДЖЕНО Розпорядження Антимонопольного комітету

	України 12.04.2016 № 8-рп
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 р. за № 686/28816

ПОРЯДОК розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання

I. Загальні положення

1. Цей Порядок розроблено відповідно до [абзаців третього](#) та [четвертого](#) пункту 6 частини другої статті 8 та [статей 11-13](#) Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі - Закон).

Цей Порядок визначає механізм розгляду органами Антимонопольного комітету України (далі - Комітет) справ про державну допомогу суб'єктам господарювання (далі - державна допомога) та відкликання рішень Комітету, прийнятих за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу або справ про державну допомогу.

2. Розгляд справ про державну допомогу здійснюється органами Комітету на засадах рівності сторін перед законом.

3. Терміни, що використовуються у цьому Порядку, вживаються у таких значеннях:
відкликання рішення Комітету - тимчасове зупинення дії рішення, прийнятого Комітетом відповідно до [частини шостої](#) статті 10 та [частини сьомої](#) статті 11 Закону, на період до прийняття Комітетом нового рішення відповідно до [частини десятої](#) статті 11 Закону;

припинення незаконної державної допомоги - тимчасове зупинення реалізації програм державної допомоги та індивідуальної державної допомоги відповідно до розпорядження органу Комітету про початок розгляду справи про державну допомогу до прийняття рішення за результатами розгляду справи щодо такої допомоги.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України [«Про Антимонопольний комітет України»](#), [«Про захист економічної конкуренції»](#), [«Про державну допомогу суб'єктам господарювання»](#) та [«Про доступ до публічної інформації»](#).

II. Загальні вимоги щодо порядку оформлення та подання інформації Комітету

1. Інформацією, яка надається Комітету, є будь-які відомості, що містяться в заявах, вмотивованих запереченнях, зауваженнях та інших документах, що надаються Комітету у зв'язку з розглядом справ про державну допомогу.

Інформація надається Комітету в електронній (на компакт-диску з можливістю одноразового запису інформації) та паперовій формах з дотриманням вимог та порядку їх оформлення, встановлених цим Порядком.

Вмотивовані заперечення, зауваження та інші документи у зв'язку з розглядом справ про державну допомогу надаються Комітету у двох примірниках.

До заяви додаються документи, що підтверджують викладену в таких заявах інформацію.

Комплект документів, що подається до Комітету, повинен мати суцільну нумерацію у правому нижньому кутку сторінок та бути підшитий у папці-швидкозшивачі або конверті, документи та їх копії мають бути оформлені відповідно до вимог законодавства.

Спеціальні вимоги до змісту та порядку оформлення заяв щодо незаконної державної допомоги та/або неналежного використання державної допомоги, відкликання рішень про державну допомогу визначаються цим Порядком.

2. Особа, яка у випадках, передбачених законодавством, надає інформацію з обмеженим доступом, зазначає, яка саме інформація має обмежений доступ, у тому числі які саме документи або частини документів містять інформацію з обмеженим доступом.

Документи або частини документів, що містять інформацію з обмеженим доступом (крім заяв), подаються у двох примірниках, один з яких має містити неконфіденційну версію документів чи іншу інформацію, зокрема з виключеною, зачорненою чи в інший спосіб зміненою інформацією, яка забезпечує достатній її захист та досягнення цілей, передбачених [пунктами 2 та 3](#) частини третьої статті 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

Державний уповноважений застосовує режим обмеження доступу до інформації у разі, якщо розголошення такої інформації може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть (брали) участь у справі, або буде перешкоджати подальшому розгляду справи.

Інформація в документах, визначена особою, яка надає інформацію, як інформація з обмеженим доступом, надається Комітету в окремому конверті з написом «Документ, що містить інформацію з обмеженим доступом».

Інформація, відображена в паперовій формі, має відповідати інформації, наданій в електронній формі. Ідентичність даних у паперовій та електронній формах підтверджується підписом заінтересованої особи (керівника - для юридичних осіб) або уповноваженим нею представником та засвідчується печаткою (за наявності).

За правильність, повноту й достовірність інформації, яка надається Комітету, відповідає особа, яка її надає.

III. Особи, які беруть участь у справі, їх права й обов'язки

1. Особами, які беруть участь у справі про державну допомогу, визнаються: сторони, треті особи, їх представники.

2. Сторонами у справі є заявник і відповідач.

Заявником є юридична особа, яка подала до Комітету заяву щодо незаконної державної допомоги та неналежного використання державної допомоги (у разі якщо

справу розпочато за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу чи неналежне використання чинної державної допомоги за заявою заінтересованої особи).

Відповідачі - надавачі та/або отримувачі державної допомоги, щодо яких здійснюється розгляд справи про державну допомогу.

Третьою особою є особа, залучена до участі у справі у зв'язку з тим, що рішення у справі про державну допомогу може зачіпати її права та інтереси. Про визнання юридичної особи третьою особою у справі органами Комітету приймається розпорядження, про що повідомляються особи, які беруть участь у справі.

3. Особи, які беруть (брали) участь у справі, мають право:

ознайомлюватися з матеріалами справи після одержання копії подання з попередніми висновками у справі (або витягу з нього, який не містить інформації з обмеженим доступом, а також визначеної державним уповноваженим інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи);

наводити докази, подавати клопотання, усні й письмові пояснення, одержувати копії рішень у справах (витяги з них, за винятком інформації з обмеженим доступом, а також інформації, визначеної відповідним державним уповноваженим, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які брали участь у справі);

подавати свої міркування та заперечення;

оскаржувати рішення в порядку, визначеному законодавством;

користуватися іншими правами згідно із законодавством.

4. Особи, які беруть участь у справі, зобов'язані добросовісно користуватися належними їм правами.

IV. Докази

1. Доказами у справі про державну допомогу можуть бути будь-які фактичні дані, які дають можливість прийняти рішення, передбачене частиною сьомою статті 11 Закону та пунктом 1 розділу IX цього Порядку.

Ці дані встановлюються такими засобами:

пояснення сторін і третіх осіб;

пояснення службових осіб та громадян;

письмові докази;

висновки експертів, призначених органом Комітету із числа осіб, які володіють необхідними знаннями для надання експертного висновку;

речові докази, у тому числі отримані за результатами перевірки органами Комітету суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю щодо дотримання ними законодавства про захист економічної конкуренції та про державну допомогу суб'єктам господарювання.

2. Усні пояснення сторін, третіх осіб, службових осіб та громадян, що містять дані, на підставі яких приймається рішення, передбачене [частиною сьомою](#) статті 11 Закону та [пунктом 1](#) розділу IX цього Порядку, фіксуються у протоколі, складеному згідно з вимогами [статті 22](#)¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

3. Збір доказів здійснюється органами та/чи службовцями Комітету незалежно від місцезнаходження доказів.

Службовцями Комітету, яким доручено збирання та аналіз доказів, проводяться дії, спрямовані на всебічне, повне та об'єктивне з'ясування дійсних обставин справи, прав та обов'язків сторін.

V. Початок розгляду справ

1. Голова Комітету призначає державного уповноваженого, відповідального за розгляд:

- справи про державну допомогу;
- заяви щодо незаконної державної допомоги;
- заяви щодо неналежного використання державної допомоги;
- заяви про відкликання рішення про державну допомогу.

2. Державний уповноважений розпочинає розгляд справи про державну допомогу за наявності підстав, визначених [частиною першою](#) статті 11 Закону, за результатами:

розгляду повідомлення про нову державну допомогу;

проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу чи неналежне використання чинної державної допомоги, отриманої під час проведення моніторингу чинної державної допомоги або з будь-яких інших джерел інформації;

відкликання Комітетом рішень, прийнятих відповідно до [частини шостої](#) статті 10 Закону;

відкликання Комітетом рішень, прийнятих відповідно до [частини сьомої](#) статті 11 Закону.

3. Рішення про початок розгляду справи про державну допомогу приймається державним уповноваженим Комітету, призначеним Головою Комітету для розгляду такої справи, у формі розпорядження, в якому вказуються підстави для початку розгляду справи про державну допомогу.

VI. Розгляд справи про державну допомогу

1. Розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу надсилається відповідачу та заявнику (у разі його наявності) протягом двох робочих днів з дня його прийняття.

2. Інформація про початок розгляду відповідної справи, яка містить звернення до всіх заінтересованих осіб про подання протягом 30 календарних днів з дня розміщення такого звернення вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги, розміщується на офіційному веб-сайті Комітету протягом двох робочих днів з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу.

3. Державний уповноважений, відповідальний за розгляд справи про державну допомогу, може безпосередньо надіслати заінтересованим особам звернення щодо подання протягом 30 календарних днів з дня отримання такого звернення вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги та іншої інформації у зв'язку з розглядом справи.

4. Вмотивовані заперечення та зауваження заінтересовані особи подають до Комітету в порядку, визначеному розділом II цього Порядку.

5. Інформація, отримана Комітетом відповідно до пунктів 2 та 3 цього розділу, надсилається на розгляд надавачу державної допомоги в електронному вигляді протягом трьох робочих днів з дня отримання такої інформації Комітетом:

у повному обсязі - у разі, якщо заінтересовані особи не вимагають в органів Комітету нерозкриття інформації щодо них;

вмотивовані заперечення та зауваження щодо надання державної допомоги без зазначення інформації з обмеженим доступом.

6. Надавач державної допомоги протягом 30 календарних днів з дати отримання зауважень та заперечень зобов'язаний подати до Комітету обґрунтований висновок щодо отриманих заперечень та зауважень.

7. У разі наявності обґрунтованих підстав для задоволення клопотання надавача державної допомоги про продовження строку, зазначеного в пункті 6 цього розділу, для надання висновку щодо отриманих зауважень та заперечень державний уповноважений може продовжити такий строк, але не більше ніж на 15 календарних днів.

Про результати розгляду клопотання про продовження строку надання висновку щодо отриманих зауважень та заперечень державний уповноважений письмово повідомляє надавача державної допомоги протягом 3 робочих днів з дня отримання такого клопотання.

8. Орган Комітету на підставі отриманої інформації, заперечень, інших доказів у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу здійснює їх всебічну, повну й об'єктивну оцінку в сукупності, керуючись законодавством.

Державний уповноважений Комітету за результатами опрацювання всіх обставин справи готує подання з попередніми висновками у справі про державну допомогу.

9. Копії подання з попередніми висновками (або витяги з нього, які не містять інформації з обмеженим доступом, а також визначеної відповідним державним уповноваженим інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи) не пізніше ніж за 10 календарних днів до прийняття рішення у справі про державну допомогу надсилаються сторонам та третім особам.

У разі якщо немає можливості вручити копію подання з попередніми висновками особам, які беруть участь у справі, державний уповноважений Комітету не пізніше ніж за 5 календарних днів до дня розгляду справи забезпечує розміщення на офіційному веб-сайті Комітету (<http://www.amc.gov.ua>) інформації щодо попередніх висновків у справі із зазначенням дати, часу й місця розгляду справи про державну допомогу.

10. У разі якщо надавачем державної допомоги протягом строків, встановлених пунктами 6 та 7 цього розділу, не надано висновку щодо отриманих заперечень та зауважень від заінтересованих осіб або ж у разі неподання відповідачем інформації на

вимогу державного уповноваженого, Комітет має право прийняти рішення на підставі інформації, наявної в Комітеті.

У разі неподання інформації Комітету у встановлені органами Комітету строки, подання інформації в неповному обсязі у встановлені строки або подання недостовірної інформації заінтересовані особи несуть відповідальність, передбачену законодавством про захист економічної конкуренції.

VII. Строки розгляду справи

1. Строк розгляду справи про державну допомогу не повинен перевищувати шести місяців з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу, крім випадків, коли:

справу було порушено за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги;

розгляд справи про державну допомогу було зупинено відповідно до пункту 4 цього розділу.

2. У випадку, коли справу про державну допомогу було порушено за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги, строк розгляду справи може бути продовжено державним уповноваженим, відповідальним за розгляд справи про державну допомогу, на строк, що не перевищує трьох місяців.

У разі необхідності після продовження строку розгляду справи про державну допомогу відповідно до абзацу першого цього пункту такий строк може бути продовжений Головою Комітету.

Перебіг строку розгляду справи про державну допомогу починається з дня прийняття розпорядження державного уповноваженого про початок розгляду справи та закінчується прийняттям рішення у такій справі.

3. У разі якщо протягом строку, визначеного пунктом 1 цього розділу, органами Комітету рішення не прийнято, державна допомога вважається допустимою для конкуренції. У такому випадку днем прийняття рішення про допустимість відповідної державної допомоги для конкуренції вважається останній день шестимісячного строку з дня прийняття розпорядження державного уповноваженого про початок розгляду справи.

4. Розгляд справи про державну допомогу зупиняється в разі неможливості її розгляду до вирішення органом Комітету, судом пов'язаної з нею іншої справи або до вирішення державним органом пов'язаного з нею іншого питання. Про зупинення розгляду справи та його поновлення органами Комітету приймається розпорядження, про що повідомляється заявнику.

Органи Комітету поновлюють розгляд справи про державну допомогу після усунення обставин, які зумовили його зупинення.

Перебіг строку розгляду справи про державну допомогу зупиняється з дня зупинення розгляду справи. З дня поновлення розгляду перебіг строку розгляду справи продовжується.

VIII. Слухання у справах про державну допомогу

1. Органи Комітету, які розглядають справу про державну допомогу, до прийняття рішення по суті можуть проводити слухання у справі.

Про день, час і місце проведення слухання у справі особи, які беруть участь у справі, повідомляються не пізніше ніж за 5 днів до проведення слухання.

Слухання проводиться державним уповноваженим Комітету, відповідальним за розгляд справи про державну допомогу, який є головуючим на слуханні.

На слухання у справі запрошуються особи, які беруть участь у справі, для надання ними зауважень, пояснень, доводів, необхідних для встановлення фактичних обставин справи.

На слухання у справі про державну допомогу можуть бути запрошені інші особи, якщо заявник та відповідач не висловили проти цього обґрунтованих заперечень.

Орган Комітету за власною ініціативою чи за заявою осіб, які беруть участь у справі, може провести повністю або частково закриті слухання у справі, якщо відкрите слухання може завдати шкоди інтересам держави, особам, які беруть участь у справі, чи іншим особам, або перешкодити подальшому розгляду справи.

Головуючий на слуханні вживає заходів для встановлення фактичних обставин справи про державну допомогу. Він може видалити зі слухання осіб, які порушують порядок його проведення. У цьому разі слухання продовжується без участі цих осіб.

2. Слухання чи його частина не проводиться, якщо це може становити загрозу громадському порядку, державній безпеці або загрозу розголошення інформації з обмеженим доступом чи інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам осіб, які беруть участь у розгляді справи.

3. Під час слухання ведеться протокол. У протоколі зазначаються:

орган Комітету, який проводить слухання;

форма проведення слухання (відкрите, закриті), місце, дата, час початку й закінчення слухання;

прізвище, ім'я, по батькові головуючого та інших осіб, присутніх на слуханні;

питання, які розглядалися, та основний зміст зауважень, пояснень, доводів, наданих учасниками слухання.

4. Протокол слухання протягом трьох робочих днів підписується головуючим, який проводив слухання. У цей самий строк особи, які брали участь у слуханні, можуть ознайомитись із змістом протоколу, подати пояснення або зауваження до нього, які додаються до протоколу.

Про ознайомлення осіб, які брали участь у слуханні, із змістом протоколу зазначається у протоколі.

IX. Рішення у справах про державну допомогу

1. Комітет як колегіальний орган за результатами розгляду справ про державну допомогу приймає рішення, передбачені частиною сьомою статті 11 Закону.

2. У разі якщо під час розгляду справи про державну допомогу, розпочатої за результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, надавач державної допомоги відкликав своє

повідомлення про нову державну допомогу або про внесення змін до умов чинної державної допомоги, Комітет може припинити розгляд справи без прийняття рішення по суті, про що повідомляються сторони у справі.

3. Рішення Комітету у справі про державну допомогу (або витяги з нього, які не містять інформації з обмеженим доступом, а також визначеної відповідним державним уповноваженим інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам інших осіб, які беруть участь у справі, або перешкодити подальшому розгляду справи) надсилається сторонам у справі протягом трьох робочих днів з дня його прийняття, а також розміщується на офіційному веб-сайті Комітету в зазначений строк.

4. Комітет має право виправити допущені в рішенні описки чи явні арифметичні помилки, не змінюючи при цьому його змісту. Про виправлення допущеної в рішенні описки чи явної арифметичної помилки приймається розпорядження, яке протягом трьох робочих днів з дня його прийняття надсилається особам, які брали участь у справі, та розміщується на офіційному веб-сайті Комітету в зазначений строк.

X. Перевірка інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги

1. Перевірка інформації про незаконну державну допомогу та неналежне використання державної допомоги, що суперечить рішенню Комітету про допустимість такої допомоги для конкуренції або про допустимість для конкуренції за умови виконання надавачем та отримувачами державної допомоги встановлених Комітетом зобов'язань, здійснюється за результатами:

проведення моніторингу чинної державної допомоги;

аналізу обґрунтованої інформації, отриманої органами Комітету з інших джерел, зокрема заяв про перевірку інформації про незаконну державну допомогу та/або неналежне використання державної допомоги (далі - Заява).

2. З метою перевірки інформації про незаконну державну допомогу Комітет надсилає відповідному надавачу державної допомоги вимогу щодо подання повідомлення про таку державну допомогу відповідно до [частин п'ятої](#) і [шостої](#) статті 9 Закону та встановлює строк подання такого повідомлення.

З метою проведення перевірки інформації про неналежне використання державної допомоги Комітет може надіслати надавачу та отримувачам державної допомоги вимогу щодо подання необхідної інформації.

3. Особами, які мають право подавати Заяву, є суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю, а також юридичні особи, які діють від їх імені, уповноважені розпоряджатися ресурсами держави чи місцевими ресурсами й ініціюють та/або надають державну допомогу, інші юридичні особи, їх об'єднання, інтереси яких можуть зазнати впливу від надання державної допомоги. Заяви мають відповідати вимогам, викладеним у пункті 4 цього розділу.

4. Заява повинна містити:

найменування органу, до якого подається Заява;

найменування сторін (заявника і відповідача), їхнє місцезнаходження, інші реквізити сторін, зокрема поштову адресу, а також, якщо такі є, номер засобу зв'язку (телефон, факс тощо), адресу електронної пошти;

ім'я контактної особи, номер засобу зв'язку (телефон, факс тощо), а також, якщо така є, адресу електронної пошти;

зміст вимог, зокрема очікувані заявником від органів Комітету рішення;

виклад обставин, якими заявник обґрунтовує свої вимоги, обґрунтування того, яким чином права заявника порушуються внаслідок дій чи бездіяльності відповідача щодо надання державної допомоги;

реквізити документів, згідно з якими надається державна допомога, та їх копії;

інформацію стосовно звернення до будь-якого іншого органу державної влади, зокрема до суду, з порушених у Заяві питань;

перелік документів та інших матеріалів, які додаються до Заяви.

Заява підписується заінтересованою особою (керівником - для юридичних осіб) або уповноваженим нею представником та засвідчується печаткою (за наявності). До Заяви додаються підтвердні документи, а також зазначаються прізвище та ініціали, посада (для юридичних осіб), місце роботи (для уповноваженого представника), місце проживання (для фізичних осіб), контактний телефон особи, яка здійснювала підготовку документів.

При поданні Заяви у разі необхідності заявник одночасно з її поданням може подати вмотивоване клопотання про нерозкриття інформації про нього відповідачеві через можливість настання негативних для заявника наслідків, пов'язаних із поданням таких Заяв.

З метою захисту інтересів заявника, яким подано таке клопотання, для відповідної Заяви та доданої до неї інформації встановлюється режим інформації з обмеженим доступом. Такий режим не може встановлюватися (зберігатися), якщо забезпечення конфіденційності інформації про заявника перешкоджає доведенню порушення.

У разі забезпечення конфіденційності інформації про заявника за ним зберігаються його права та обов'язки.

5. Державний уповноважений, відповідальний за розгляд Заяви, здійснює її опрацювання на відповідність вимогам, установленим цим Порядком, протягом 15 робочих днів з дня її реєстрації в Комітеті.

6. Державний уповноважений залишає Заяву без руху, встановивши, що Заяву подано без дотримання вимог, установлених в пункті 4 цього розділу, про що письмово повідомляє заявника і надає йому строк для усунення недоліків.

Якщо заявник в установлений строк не усунув недоліки поданої ним Заяви, державний уповноважений залишає Заяву без розгляду, про що письмово повідомляє заявника. Якщо заявник відмовився від Заяви, вона залишається без розгляду.

Залишення Заяви без розгляду не позбавляє заявника права звернутися до Комітету з повторною Заявою.

Залишення Заяви без розгляду не є перешкодою для продовження Комітетом дослідження з питань, порушених у Заяві.

7. Заява розглядається протягом 30 календарних днів, а в разі потреби одержання додаткової інформації, яка не може бути надана заявником, строк розгляду цієї Заяви може бути продовжений державним уповноваженим Комітету на 60 календарних днів, про що письмово повідомляється заявнику.

Якщо до Комітету подається Заява стосовно незаконної державної допомоги та/або неналежного використання державної допомоги, щодо якої Комітетом вже порушено справу, таку Заяву може бути приєднано до порушеної раніше справи, про що письмово повідомляється заявнику.

8. У разі якщо за результатами розгляду Заяви не виявлено підстав для початку розгляду справи про державну допомогу, державний уповноважений письмово повідомляє про це заявника.

9. Державний уповноважений може відмовити в розгляді Заяви, поданої одним і тим самим заявником з одного й того самого питання, у разі якщо питання, порушені в раніше поданій Заяві, розглянуті по суті.

Про відмову в розгляді Заяви, поданої до Комітету, державний уповноважений письмово повідомляє заявника.

10. Державний уповноважений розпочинає розгляд справи про державну допомогу в разі:

неподання надавачем державної допомоги на вимогу Комітету, надіслану на підставі [частини другої](#) статті 12 Закону, повідомлення про державну допомогу у встановлений ним строк, або невідповідності інформації, зазначеної у повідомленні, встановленим законодавством вимогам, або надходження до Комітету вмотивованої заяви суб'єкта господарювання про вжиття заходів до запобігання негативним наслідкам для нього у разі надання такої допомоги;

якщо за результатами перевірки інформації про незаконну державну допомогу Комітет має підстави для висновку про недопустимість державної допомоги для конкуренції або про проведення поглибленого аналізу допустимості такої допомоги для конкуренції;

якщо встановлено, що неналежне використання державної допомоги призвело до надання незаконної державної допомоги.

Розпорядженням про початок розгляду справи про державну допомогу державний уповноважений зобов'язує надавача державної допомоги тимчасово припинити незаконну державну допомогу до прийняття рішення Комітетом за результатами розгляду справи щодо такої допомоги.

XI. Справи про державну допомогу за результатами відкликання рішень про державну допомогу

1. Підставами для початку розгляду справи про державну допомогу за результатами відкликання рішення, прийнятого Комітетом відповідно до [частини сьомої](#) статті 11 або [частини шостої](#) статті 10 Закону (далі - рішення про державну допомогу), якщо воно прийняте на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення про державну допомогу, є:

надходження заяви заінтересованої особи про відкликання рішення про державну допомогу;

самостійне виявлення органом Комітету ознак недостовірності інформації.

2. Заяви про відкликання рішення про державну допомогу подаються з урахуванням положень [пунктів 3, 4](#) розділу X цього Порядку та розглядаються з урахуванням положень [пунктів 5-9](#) розділу X цього Порядку.

3. Якщо інформація в заяві про відкликання рішення про державну допомогу відповідає вимогам пунктів 3, 4 розділу X цього Порядку або органом Комітету самостійно виявлено, що інформація, яка надавалась, зокрема, надавачами та отримувачами державної допомоги, заінтересованими особами та на підставі якої було прийнято рішення про державну допомогу, містить ознаки недостовірності, Комітет відповідно до [частини десятої](#) статті 11 Закону може прийняти рішення про відкликання будь-якого рішення про державну допомогу.

Державний уповноважений, відповідальний за розгляд справи про відкликання рішення про державну допомогу, приймає розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу.

4. Розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу, розгляд якої починається за результатами відкликання рішень про державну допомогу, надсилається надавачу й отримувачу державної допомоги або особам, які брали участь у справі, та заявнику (у разі якщо відкликання рішення про державну допомогу здійснювалося органами Комітету на підставі відповідної заяви) протягом двох робочих днів з дня його прийняття.

Протягом трьох робочих днів з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи про державну допомогу інформація про початок розгляду цієї справи розміщується на офіційному веб-сайті Комітету.

5. За результатами розгляду справи про державну допомогу, розгляд якої починається за результатами відкликання рішень про державну допомогу, Комітет приймає рішення про:

залишення рішення про державну допомогу без змін;

прийняття нового рішення відповідно до [частини шостої](#) статті 10 та [частини сьомої](#) статті 11 Закону.

Заступник директора Департаменту конкурентної політики - начальник відділу	В. Талах

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 4 липня 2017 р. № 468
Київ

Про затвердження Порядку повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції

Відповідно до [частини другої](#) статті 14 Закону України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити [Порядок повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції](#), що додається.
2. Ця постанова набирає чинності з 2 серпня 2017 року.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН	
Інд. 67		
		ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 4 липня 2017 р. № 468

ПОРЯДОК повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції

1. Цей Порядок регулює питання виконання рішень Антимонопольного комітету (далі - Уповноважений орган) про повернення незаконної державної допомоги відповідно до [частини другої](#) статті 14 Закону України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” (далі - Закон).
2. Повернення незаконної державної допомоги здійснюється з метою усунення спотворення конкуренції, яке було спричинено конкурентною перевагою, отриманою

внаслідок незаконно наданої державної допомоги, та відновлення стану отримувачів на ринку, який існував до отримання незаконної державної допомоги.

3. Терміни, що вживаються у цьому Порядку, мають таке значення:

заходи для забезпечення повернення незаконної державної допомоги - сукупність передбачених законодавством дій, що вчиняються надавачами і отримувачами незаконної державної допомоги на виконання рішення Уповноваженого органу про повернення незаконної державної допомоги;

обсяг незаконної державної допомоги, що підлягає поверненню, - розмір незаконно наданої державної допомоги, що визначається у рішенні Уповноваженого органу у справах про державну допомогу;

повернення незаконної державної допомоги - дії надавачів та отримувачів на виконання рішення Уповноваженого органу про повернення незаконної державної допомоги, що спрямовані на перерахування обсягу незаконної державної допомоги, та/або вчинення інших дій, що забезпечують повернення незаконної державної допомоги.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України [“Про Антимонопольний комітет України”](#), [“Про захист економічної конкуренції”](#), [“Про державну допомогу суб’єктам господарювання”](#), [“Про доступ до публічної інформації”](#), [“Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”](#).

4. Підставою для повернення незаконної державної допомоги є рішення Уповноваженого органу, прийняте відповідно до [пункту 5 частини сьомої статті 11](#) і [статті 14](#) Закону (далі - рішення Уповноваженого органу), надіслане надавачам та отримувачам незаконної державної допомоги.

5. На виконання рішення Уповноваженого органу надавачі незаконної державної допомоги зобов’язані:

1) негайно після офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу розпочати його виконання;

2) вжити в межах повноважень, визначених законом, вичерпних та ефективних заходів для забезпечення повернення незаконної державної допомоги її отримувачами (кожним з них);

3) у разі порушення провадження у справі про банкрутство отримувача (отримувачів) надавачі незаконної державної допомоги зобов’язані вступити до судового процесу та вчинити інші відповідні дії, передбачені законодавством, щодо відновлення платоспроможності боржника, у тому числі подати відповідні вимоги кредиторів про повернення незаконної державної допомоги;

4) не пізніше останнього дня строку, визначеного [пунктом 11](#) цього Порядку, повідомити Уповноваженому органу про вжиті надавачами та отримувачами заходи з повернення незаконної державної допомоги та надати відповідне документальне підтвердження;

5) забезпечити повернення незаконної державної допомоги її отримувачами не пізніше останнього дня строку, визначеного [пунктом 12](#) цього Порядку;

6) у разі наявності підстав, що унеможливають (перешкоджають) виконання (виконанню) рішення, надати письмові пояснення щодо наявності перешкод для

виконання рішення Уповноваженого органу не пізніше двох днів з моменту виявлення таких обставин. Надання таких пояснень не звільняє надавачів від обов'язку виконати рішення Уповноваженого органу у повному обсязі;

7) надати належні докази виконання рішення.

6. На виконання рішення Уповноваженого органу отримувачі незаконної державної допомоги не пізніше останнього дня строку, визначеного [пунктом 12](#) цього Порядку, зобов'язані:

1) повернути незаконну державну допомогу у спосіб, визначений рішенням Уповноваженого органу;

2) вчинити дії, передбачені заходами надавача незаконної державної допомоги для забезпечення її повернення;

3) інформувати надавача незаконної державної допомоги та Уповноважений орган про виконання рішення Уповноваженого органу;

4) надати надавачу та Уповноваженому органу докази виконання рішення з поданням засвідчених в установленому порядку копій документів, які підтверджують перерахування та/або інший спосіб виконання рішення Уповноваженого органу.

7. Державна допомога підлягає поверненню отримувачами незалежно від можливого настання внаслідок такого повернення неплатоспроможності та/або банкрутства отримувачів.

8. Повернення незаконної державної допомоги здійснюється отримувачами, які були встановлені рішенням Уповноваженого органу.

У разі неможливості встановлення Уповноваженим органом вичерпного переліку отримувачів незаконної державної допомоги повернення такої допомоги здійснюється отримувачами, встановленими надавачем такої допомоги.

З метою своєчасної ідентифікації отримувачів незаконної державної допомоги Уповноважений орган може за власною ініціативою та/або за заявою надавачів державної допомоги здійснити запит такої інформації до відповідних державних органів.

9. Рішення Уповноваженого органу є обов'язковим для виконання надавачами та отримувачами такої допомоги, крім випадків:

1) коли рішення Уповноваженого органу стосується незаконної державної допомоги, стосовно якої минув строк, встановлений [частиною п'ятою](#) статті 14 Закону;

2) припинення в установленому законодавством порядку діяльності отримувачів шляхом ліквідації, про що є відповідний запис в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

10. Рішення Уповноваженого органу виконується шляхом:

1) вжиття надавачами та отримувачами заходів досудового та судового врегулювання у межах, визначених законодавством, з метою повернення незаконної державної допомоги;

2) безпосереднього повернення обсягу незаконної державної допомоги шляхом перерахування коштів та/або вчинення інших дій.

11. Строк виконання надавачами заходів для забезпечення повернення незаконної державної допомоги встановлюється рішенням Уповноваженого органу, але не може перевищувати двох місяців з дати офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу.

12. Строк для перерахування та/або вчинення інших дій, що забезпечують повернення обсягу незаконної державної допомоги її отримувачами, не може перевищувати шість місяців з дати офіційного оприлюднення рішення Уповноваженого органу.

Уповноважений орган може за своєю ініціативою чи заявою надавачів та/або отримувачів зупинити перебіг строку, визначеного [пунктами 11 і 12](#) цього Порядку, у разі визнання причин неможливості виконання рішення Уповноваженого органу поважними.

Уповноважений орган за заявою надавачів та/або отримувачів зупиняє перебіг строку, визначеного [пунктами 11 і 12](#) цього Порядку, у разі неможливості їх дотримання з підстав наявності судового спору, предметом якого є державна допомога (чи пов'язаний з цим судовий спір), та процесуальним строком судового та виконавчого провадження.

13. У разі неможливості повернення незаконної державної допомоги у формі, в якій її було надано, повернення такої допомоги здійснюється шляхом відшкодування вартості наданої допомоги за цінами, які існують на момент відшкодування.

14. Обсяг незаконної державної допомоги, який підлягає поверненню, визначається відповідно до форм державної допомоги, визначених [частиною першою](#) статті 4 Закону.

Такий обсяг незаконної державної допомоги встановлюється рішенням Уповноваженого органу, зокрема на підставі незалежної експертної оцінки, проведеної відповідно до [пункту 17](#) цього Порядку.

15. Повернення незаконної державної допомоги здійснюється у дохід загального фонду відповідного бюджету згідно з [кодом бюджетної класифікації](#) доходів 24060300 “Інші надходження”.

16. У разі надання державної допомоги в іноземній валюті обсяг її повернення обчислюється за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком на день повернення незаконної державної допомоги.

17. Якщо незаконну державну допомогу надано в іншій ніж грошова формі, обсяг такої допомоги для цілей повернення може бути визначений у грошовому еквіваленті шляхом проведення незалежної експертної оцінки майна та/або майнових прав відповідно до законодавства. Витрати з проведення оцінки несуть надавачі незаконної державної допомоги.

18. Часткове виконання надавачами рішення Уповноваженого органу та/або виконання з порушенням строку є його невиконанням, що має наслідком вжиття Уповноваженим органом заходів, визначених [частиною третьою](#) статті 14 Закону, та передбачену законом відповідальність.

19. Невиконання надавачами та/або отримувачами незаконної державної допомоги рішення Уповноваженого органу в установлений строк є підставою для відмови у прийнятті рішення про допустимість для конкуренції нової державної допомоги та/або

тимчасове припинення надання чинної державної допомоги до моменту повернення незаконної державної допомоги у повному обсязі.

Надавачі не несуть відповідальності за невиконання отримувачами незаконної державної допомоги рішення Уповноваженого органу у разі надання належних доказів вжиття ними заходів, спрямованих на повернення незаконної державної допомоги отримувачами, у повному обсязі.

20. Уповноважений орган інформує Казначейство про факти прийняття рішень відповідно до [пункту 19](#) цього Порядку.

21. Надавачі незаконної державної допомоги несуть відповідальність за дієвість, повноту та результативність вжиття заходів до повернення незаконної державної допомоги її отримувачами.

22. Надання нової державної допомоги з метою повернення попередньо отриманої державної допомоги, визнаної незаконною рішенням Уповноваженого органу, не допускається.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 7 лютого 2018 р. № 118
Київ

Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність

Відповідно до [частини другої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання” Кабінет Міністрів України постановляє:

Затвердити [критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність](#), що додаються.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 67	

	ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 118

КРИТЕРІЇ

оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність

1. До критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність належать:

недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих між собою суб'єктів господарювання;

збільшення кількості проектів у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності.

2. В цих критеріях під взаємовигідною співпрацею розуміється співробітництво між незалежними сторонами для обміну знаннями та/або науково-технічними результатами для досягнення спільної мети, основою якого є поділ праці, спільно визначена сфера, розподіл ризиків та результатів спільного проекту, при цьому строки та умови спільного проекту, зокрема щодо фінансових внесків, розподілу ризиків і результатів, поширення результатів, прав інтелектуальної власності, повинні бути визначені сторонами на основі договору до початку реалізації проекту.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в [Господарському кодексі України](#), Законах України [“Про державну допомогу суб'єктам господарювання”](#), [“Про захист](#)

[економічної конкуренції](#)”, [“Про наукову і науково-технічну діяльність”](#), [“Про інноваційну діяльність”](#), [“Про вищу освіту”](#), [“Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій”](#), [“Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”](#).

3. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою сприяння розвитку у сфері наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності;

2) спрямована на відшкодування суб’єктам господарювання витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, а саме:

витрат на підтримку реалізації проектів у сфері наукових (науково-технічних) робіт, які належать до категорій фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, а також їх комбінації. До таких витрат належать:

- витрати на оплату праці персоналу за період, протягом якого такий персонал зайнятий у певному проекті;

- вартість інструментів і обладнання та витрати на їх використання під час реалізації проекту;

- витрати на будівлі та землю, які використовуються для реалізації проекту. Для будівель дозволеними вважаються лише амортизаційні витрати, які відповідають строку реалізації проекту, визначені на основі загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Для землі дозволеними вважаються витрати на комерційну передачу або фактичні капітальні витрати;

- витрати на дослідження за договором, на знання та патенти, отримані на комерційній основі, а також витрати на консультаційні або еквівалентні послуги, використані з метою реалізації проекту;

- накладні витрати;

- інші операційні витрати;

витрат на проведення техніко-економічного обґрунтування проектів у сфері наукових (науково-технічних) робіт;

витрат на підтримку створення та оновлення дослідницьких інфраструктур, зокрема інвестиційних витрат на нематеріальні та матеріальні активи;

витрат на підтримку інноваційної діяльності суб’єктів середнього та малого підприємництва, до яких належать:

- витрати на отримання та підтримання чинності охоронних документів на об’єкти прав інтелектуальної власності та інші нематеріальні активи;

- витрати на тимчасове залучення персоналу, який має відповідну вищу освіту та не менше п'яти років відповідного професійного досвіду, без заміни іншого персоналу суб'єктів середнього та малого підприємництва;

- витрати на послуги з консультацій, допомоги та навчання в сфері передачі та обміну знань (зокрема консультування, ліцензування, публікації, передача інновацій, переміщення науково-дослідного та іншого персоналу), а також отримання, охорони, використання нематеріальних активів та застосування стандартів і правил для їх впровадження;

- витрати на послуги з надання офісних приміщень, доступу до баз даних, бібліотек, результатів досліджень, лабораторій, послуги з маркування якості, тестування та сертифікації з метою розроблення більш ефективних продуктів, технологій, послуг;

витрат на інноваційну діяльність, пов'язану із створенням нового або більш вдосконаленого виробничого методу (крім зростання виробництва або сервісних можливостей внаслідок додавання виробничих або логістичних ліній, аналогічних чи подібних до тих, які вже використовуються; припинення використання певної технології; звичайної заміни чи розширення обладнання; змін, зумовлених виключно зміною цін на фактори виробництва, налаштування, розміщення; регулярних, сезонних та інших циклічних змін; торгівлі новими та/або більш вдосконаленими продуктами) та/або впровадженням нового методу організації господарської діяльності суб'єкта господарювання, організації робочих місць або зовнішніх зв'язків (крім змін, пов'язаних з організаційними методами, які вже застосовуються суб'єктом господарювання; змін в стратегії управління; злиття та поглинання; змін, пов'язаних із припиненням використання певної технології, із звичайною заміною чи розширенням обладнання; змін, зумовлених виключно зміною цін на фактори виробництва, налаштування, розміщення; регулярних, сезонних та інших циклічних змін; торгівлі новими чи істотно вдосконаленими продуктами). До таких витрат належать:

- фактичні витрати на оплату праці персоналу за час, протягом якого персонал задіяний в проєкті;

- витрати на інструменти, обладнання, будівлі та землю, які використовуються під час реалізації проєкту;

- витрати на дослідження за договором, на ліцензії та/або патенти, отримані на комерційній основі;

- додаткові накладні та інші операційні витрати, у тому числі витрати на матеріали, товари та подібні продукти, понесені безпосередньо під час реалізації проєкту;

витрат на підтримку та розвиток добровільних об'єднань незалежних суб'єктів господарювання, наукових установ, закладів вищої освіти, неприбуткових організацій, що утворюються з метою стимулювання інноваційної діяльності шляхом спільного фінансування об'єктів, обміну знаннями та професійним досвідом, а також для забезпечення процесу обміну та передачі знань (зокрема консультування, ліцензування, публікації, передача інновацій, переміщення науково-дослідного та іншого персоналу), поширення інформації та співпраці в межах таких об'єднань. До таких витрат належать:

- інвестиційні витрати для будівництва і реконструкції об'єктів такого об'єднання, здійснення інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи;

- операційні витрати (протягом не більше десяти років з моменту утворення такого об'єднання), а саме витрати на персонал і адміністративні витрати, пов'язані з формуванням такого об'єднання, з обміном інформацією та наданням або спрямуванням спеціалізованих послуг з підтримки бізнесу, просуванням такого об'єднання на ринку з метою залучення нових суб'єктів господарювання або організацій, управління потужностями об'єднання, організацією навчальних програм, семінарів і конференцій з метою сприяння обміну знаннями, розширенню зв'язків і транснаціональній співпраці;

3) спрямована на фінансування некомерційної господарської діяльності наукової установи або закладу вищої освіти, до якої належить:

основна статутна діяльність наукової установи та/або закладу вищої освіти, зокрема:

- надання освітніх і наукових послуг науковою установою або закладом вищої освіти, які повністю або переважно фінансуються за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів та контролюються органами державної влади або органами місцевого самоврядування;

- провадження наукової та науково-технічної діяльності, в тому числі здійснення науковою установою або закладом вищої освіти взаємовигідної співпраці в сфері наукової та науково-технічної діяльності;

- надання обладнання в оренду Центром колективного користування науковим обладнанням;

- розповсюдження результатів досліджень на відкритій недискримінаційній основі, зокрема шляхом загальнодоступного навчання, через загальнодоступні бази даних, загальнодоступні публікації та програмне забезпечення;

залучення науковою установою або закладом вищої освіти інших суб'єктів господарювання для надання послуг, необхідних для виконання наукових досліджень, науково-технічних розробок або здійснення процесу обміну та передачі знань, з урахуванням вимог законодавства у сфері публічних закупівель та у сфері наукової та науково-технічної діяльності;

4) спрямована на фінансування діяльності наукової установи або закладу вищої освіти, що провадять як некомерційну господарську діяльність, так і комерційну господарську діяльність (зокрема діяльність, що полягає у здачі в оренду приміщень, обладнання, наданні послуг суб'єктам господарювання або проведенні досліджень на підставі договору), за таких умов:

комерційна господарська діяльність необхідна для функціонування наукової установи та/або закладу вищої освіти та нерозривно пов'язана з некомерційною господарською діяльністю такої наукової установи або закладу вищої освіти;

для здійснення обох видів діяльності використовуються одні і ті ж ресурси, зокрема матеріали, обладнання, персонал, основні засоби;

обсяг комерційної господарської діяльності не перевищує 20 відсотків загального обсягу діяльності наукової установи або закладу вищої освіти за рік.

4. До категорій отримувачів державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність належать суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

5. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність не надається суб'єктам господарювання, яких визнано банкрутами; стосовно яких порушено справу про банкрутство; які перебувають на стадії ліквідації; які мають прострочену більш як шість місяців заборгованість перед державним (місцевим) бюджетом, Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, що підтверджується відповідними органами державної влади; які втратили більш як половину статутного капіталу через накопичені збитки чи з інших причин; обсяг зобов'язань яких (крім суб'єктів малого та/або середнього підприємництва) за останні два роки більш як у 7,5 раза перевищує обсяг власного капіталу; прибуток яких до оподаткування без вирахування відсотків за користування кредитами (позиками) та амортизації є меншим за витрати на сплату відсотків за кредитами (позиками) відповідного періоду; кредитний рейтинг яких характеризується низькою та дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами згідно з [Національною рейтинговою шкалою](#), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2007 р. № 665 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 32, ст. 1294).

6. Державна допомога на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність надається у будь-якій формі.

7. Норми максимального розміру державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, визначені згідно з [додатком](#).

8. Один і той самий суб'єкт господарювання може бути отримувачем державної допомоги за кількома програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

9. У разі коли суб'єкт господарювання є отримувачем державної допомоги за різними програмами державної допомоги або індивідуальної державної допомоги, з метою визначення сукупного розміру державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність враховується розмір державної допомоги, що надається на відшкодування витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, за всіма діючими програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

Якщо критеріями оцінки допустимості інших категорій державної допомоги визначений більший, ніж цими критеріями, максимальний розмір державної допомоги

на відшкодування витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність, такий розмір вважається допустимим для конкуренції і для державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність.

10. Визначення максимального розміру державної допомоги на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність і витрат, що можуть бути відшкодовані суб'єктам господарювання, здійснюється з урахуванням податків та інших зборів.

	Додаток до критеріїв

НОРМИ

максимального розміру державної допомоги, яка може надаватися суб'єктам господарювання на відшкодування витрат на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність

(відсотків)

Найменування статей витрат	Суб'єкти малого підприємництва	Суб'єкти середнього підприємництва	Суб'єкти великого підприємництва
Витрати на підтримку реалізації проектів у сфері наукових (науково-технічних) робіт:			
фундаментальні дослідження	100	100	100
прикладні дослідження:	70	60	50
- у разі взаємовигідної співпраці між суб'єктами господарювання (для суб'єктів великого підприємництва - співпраці транснаціонального характеру або принаймні з одним суб'єктом середнього та малого підприємництва);	80	75	65
- у разі взаємовигідної співпраці між суб'єктом господарювання і науковою установою чи закладом вищої освіти;	80	75	65
- у разі широкого розповсюдження результатів дослідження			

науково-технічні (експериментальні) розробки:	45	35	25
- у разі взаємовигідної співпраці між суб'єктами господарювання (для суб'єктів великого підприємництва - співпраці транснаціонального характеру або принаймні з одним суб'єктом середнього та малого підприємництва);	60	50	40
- у разі взаємовигідної співпраці між суб'єктом господарювання і науковою установою чи закладом вищої освіти;	60	50	40
- у разі широкого розповсюдження результатів	70	60	50
Витрати на проведення техніко-економічного обґрунтування	50	50	50
Витрати на підтримку створення та оновлення дослідницьких інфраструктур	50	50	
Витрати на підтримку інноваційної діяльності суб'єктів середнього та малого підприємництва	50	50	15
Витрати на підтримку розвитку добровільних об'єднань незалежних суб'єктів господарювання, наукових установ, закладів вищої освіти, неприбуткових організацій:	65	65	65
інвестиційні витрати	50	50	50
операційні витрати			

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 11 січня 2018 р. № 11
Київ

Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників

Відповідно до [частини другої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

Затвердити [критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників](#), що додаються.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 73	
	ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 р. № 11

КРИТЕРІЇ оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників

1. До критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників (далі - державна допомога на професійну підготовку) належать:

недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих між собою суб'єктів господарювання;

збільшення кількості працівників, що проходять професійну підготовку.

2. Під професійною підготовкою працівників розуміється професійне навчання працівників у значенні, наведеному в [Законі України](#) “Про професійний розвиток працівників”.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному у [Господарському кодексі України](#), Законах України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання”, “Про захист економічної конкуренції”, “Про професійний розвиток працівників”, “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”, “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”, “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”.

3. Державна допомога на професійну підготовку є допустимою у разі, коли вона надається з метою стимулювання роботодавця підвищувати професійний рівень працівників і спрямована на відшкодування суб’єктам господарювання витрат на професійну підготовку працівників.

4. До категорій отримувачів державної допомоги на професійну підготовку відносяться суб’єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

5. Державна допомога на професійну підготовку не надається суб’єктам господарювання:

яких визнано банкрутами, стосовно яких порушено справу про банкрутство, що перебувають на стадії ліквідації, які мають прострочену більш як шість місяців заборгованість перед державним (місцевим) бюджетом та Пенсійним фондом України, які визнають свою неспроможність своєчасно виконати зобов’язання перед кредиторами через незадовільний стан фінансово-господарської діяльності;

для здійснення обов’язкової підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації працівників відповідно до вимог законодавства.

6. Один і той самий суб’єкт господарювання може бути отримувачем державної допомоги за кількома програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

7. Державна допомога на професійну підготовку надається у будь-якій формі.

8. Максимальний розмір державної допомоги на професійну підготовку, яка може надаватися на відшкодування суб’єктам господарювання витрат на професійну підготовку працівників, становить не більш як 50 відсотків розміру таких витрат. Це значення збільшується, але не більш як 70 відсотків, у таких випадках:

1) на 10 відсотків у разі професійної підготовки працівників, що є особами з інвалідністю та/або незабезпеченими особами, та/або внутрішньо переміщеними особами, та/або учасниками бойових дій, які віднесені до однієї з категорій, зазначених у [пунктах 19 і 20](#) частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”;

2) на 10 відсотків у разі надання допомоги суб’єктам середнього підприємництва і на 20 відсотків у разі надання допомоги суб’єктам малого підприємництва.

9. У разі надання державної допомоги на професійну підготовку працівників, які працюють в секторі морського транспорту, максимальний розмір державної допомоги на професійну підготовку, яка може надаватися на відшкодування витрат на професійну підготовку працівників становить не більш як 100 відсотків розміру таких витрат, якщо працівники, які проходять професійну підготовку, не є активними членами екіпажу

судна, а є позаштатними працівниками судна, та професійна підготовка здійснюється на судні, яке зареєстровано згідно з Кодексом торговельного мореплавства України.

10. Витратами на професійну підготовку працівників є:

1) витрати на оплату праці викладацького персоналу за час, протягом якого здійснюється професійна підготовка працівників;

2) витрати викладацького персоналу і працівників, які проходять професійну підготовку, зокрема витрати на проїзд, придбання навчальних та інших матеріалів, які безпосередньо пов'язані з професійною підготовкою, амортизацію інструментів і обладнання в обсязі, необхідному для професійної підготовки.

До цих витрат не належать витрати на проживання, крім мінімально необхідних витрат на проживання працівників, що є особами з інвалідністю;

3) витрати на надання консультаційних послуг, пов'язаних з професійною підготовкою;

4) витрати на оплату праці (заробітну плату) працівників за час, протягом якого вони проходять професійну підготовку;

5) адміністративні, накладні та інші непрямі витрати за час, протягом якого працівники проходять професійну підготовку.

11. У разі коли суб'єкт господарювання є отримувачем державної допомоги за різними програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги, з метою визначення сукупного розміру державної допомоги на професійну підготовку ураховується розмір державної допомоги, що надається на відшкодування витрат на професійну підготовку працівників, за всіма діючими програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

Якщо критеріями оцінки допустимості інших категорій державної допомоги визначений більший, ніж цими критеріями, максимальний розмір державної допомоги на відшкодування витрат на професійну підготовку працівників, такий розмір вважається допустимим для конкуренції і для державної допомоги на професійну підготовку.

12. Визначення максимального розміру державної допомоги на професійну підготовку і витрат, що можуть бути відшкодовані суб'єктам господарювання, здійснюється з урахуванням податків та інших зборів.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 31 січня 2018 р. № 33
Київ

**Про затвердження критеріїв оцінки допустимості
державної допомоги суб'єктам господарювання на
працевлаштування окремих категорій працівників та
створення нових робочих місць**

Відповідно до [частини другої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання” Кабінет Міністрів України **п о с т а н о в л я є**:

Затвердити [критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць](#), що додаються.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 73	

	ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 33

КРИТЕРІЇ
оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам
господарювання на працевлаштування окремих
категорій працівників та створення нових робочих
місць

1. До критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць (далі - державна допомога на працевлаштування) належать:

недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих між собою суб'єктів господарювання;

збільшення кількості працевлаштованих осіб окремих категорій;

збільшення кількості нових робочих місць для осіб окремих категорій.

2. У цих критеріях терміни вживаються у такому значенні:

створення нових робочих місць - створення робочих місць у зв'язку із створенням нового суб'єкта господарювання або збільшенням штатної чисельності працівників за умови відсутності скорочення (зменшення) у порівнянні із середньою чисельністю за попередні 12 місяців, при цьому штатна чисельність працівників з повним робочим часом, неповним робочим часом та сезонних працівників розглядається окремо;

витрати на оплату праці особи - сума витрат суб'єкта господарювання на заробітну плату та сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування відповідно до Законів України [“Про оплату праці”](#), [“Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”](#).

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному у [Господарському кодексі України](#), Законах України [“Про державну допомогу суб'єктам господарювання”](#), [“Про захист економічної конкуренції”](#), [“Про зайнятість населення”](#), [“Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”](#), [“Про реабілітацію інвалідів в Україні”](#), [“Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”](#), [“Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”](#), [“Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”](#), [“Про оплату праці”](#), [“Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”](#).

3. Державна допомога на працевлаштування є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою сприяння працевлаштуванню та створенню нових робочих місць для:

незабезпечених осіб;

осіб, які не мали постійної оплачуваної роботи протягом щонайменше 24 місяців або щонайменше 12 місяців і щодо яких виконується одна з умов, передбачених [пунктом 7](#), крім [абзацу третього, частини першої статті 1](#) Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання”; внутрішньо переміщених осіб; учасників бойових дій, які віднесені до однієї з категорій, зазначених у [пунктах 19 і 20](#) частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (далі - особливо незабезпечені особи);

осіб, зареєстрованих як безробітні, у значенні, наведеному у Законах України [“Про зайнятість населення”](#), [“Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”](#) (далі - зареєстровані безробітні особи);

осіб з інвалідністю;

осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування;

2) державна допомога на працевлаштування спрямована на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на:

оплату праці незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування;

сприяння в працевлаштуванні незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування, та створенні нових робочих місць для зазначених осіб (здійснення заходів, спрямованих на стимулювання самостійності та адаптації особи до робочого середовища, підвищення рівня конкурентоспроможності з урахуванням вразливості особи на ринку праці, її супровід під час вирішення соціально-побутових питань, підтримка під час спілкування з роботодавцем, допомога у врегулюванні конфліктів);

оплату праці осіб з інвалідністю;

сприяння в працевлаштуванні осіб з інвалідністю та створенні нових робочих місць для зазначених осіб (здійснення заходів, спрямованих на стимулювання самостійності та адаптації особи до робочого середовища, підвищення рівня конкурентоспроможності з урахуванням вразливості особи на ринку праці, її супровід під час вирішення соціально-побутових питань, підтримка під час спілкування з роботодавцем, допомога у врегулюванні конфліктів);

3) забезпечується:

створення нових робочих місць;

працевлаштування на робочі місця, що звільнилися у зв'язку з припиненням трудових відносин попереднім працівником за його ініціативою чи у зв'язку із застосуванням до працівника заходу дисциплінарного впливу відповідно до законів, але не в результаті скорочення чисельності або штату працівників.

4. До категорій отримувачів державної допомоги на працевлаштування належать суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

5. Державна допомога на працевлаштування не надається суб'єктам господарювання, які мають прострочену заборгованість перед державним (місцевим) бюджетом, із виплати заробітної плати, сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та/або страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, яких визнано банкрутами, стосовно яких порушено справу про банкрутство, які перебувають на стадії ліквідації, визнають свою неспроможність своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами через незадовільний стан фінансово-господарської діяльності.

6. Один і той самий суб'єкт господарювання може бути отримувачем державної допомоги за кількома програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги.

7. Державна допомога на працевлаштування надається у будь-якій формі.

8. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування, становить не більше 50 відсотків розміру таких витрат.

Державна допомога на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці зазначених осіб може надаватися протягом щонайбільше 12 місяців з моменту працевлаштування таких осіб.

Надання державної допомоги на працевлаштування припиняється та державна допомога підлягає поверненню у разі звільнення особи, за працевлаштування якої надавалася така допомога, до закінчення відповідного строку з дня працевлаштування (крім випадків, коли на місце звільненого працівника працевлаштовується інша незабезпечена особа, зареєстрована безробітна особа, особа, звільнена після відбуття покарання або примусового лікування).

9. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на сприяння в працевлаштуванні незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування, та створенні нових робочих місць для зазначених осіб, становить не більше 50 відсотків розміру таких витрат.

Витратами на сприяння в працевлаштуванні зазначених осіб та створенні нових робочих місць для таких осіб є:

витрати на оплату праці працівника виключно за робочий час, витрачений ним на сприяння в працевлаштуванні зазначеної особи та створенні нового робочого місця для такої особи, протягом щонайбільше 12 місяців з дати працевлаштування такої особи;

витрати на навчання працівника, що буде здійснювати сприяння в працевлаштуванні зазначеної особи та створенні нового робочого місця для такої особи.

10. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці особливо незабезпечених осіб, становить не більше 50 відсотків розміру таких витрат.

Державна допомога на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці особливо незабезпечених осіб може надаватися протягом щонайбільше 24 місяців з моменту працевлаштування таких осіб.

Надання державної допомоги на працевлаштування припиняється та державна допомога підлягає поверненню у разі звільнення особливо незабезпеченої особи, за працевлаштування якої надавалася така допомога, до закінчення відповідного строку з дня працевлаштування (крім випадків, коли на місце звільненого працівника працевлаштовується інша особливо незабезпечена особа).

11. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на сприяння в працевлаштуванні особливо незабезпечених осіб та створенні нових робочих місць для зазначених осіб, становить не більше 50 відсотків розміру таких витрат.

Витратами на сприяння в працевлаштуванні особливо незабезпечених осіб та створенні нових робочих місць для зазначених осіб є:

витрати на оплату праці працівника виключно за робочий час, витрачений ним на сприяння в працевлаштуванні особливо незабезпеченої особи та створенні нового робочого місця для зазначеної особи, протягом щонайбільше 24 місяців з дати працевлаштування такої особи;

витрати на навчання працівника, що буде здійснювати сприяння в працевлаштуванні особливо незабезпеченої особи та створенні нового робочого місця для зазначеної особи.

12. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці осіб з інвалідністю, становить не більше 75 відсотків розміру таких витрат.

Державна допомога на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на оплату праці осіб з інвалідністю може надаватися протягом будь-якого строку працевлаштування таких осіб.

13. Максимальний розмір державної допомоги на працевлаштування, яка може надаватися на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на сприяння в працевлаштуванні осіб з інвалідністю, становить не більше 100 відсотків розміру таких витрат.

Витратами на сприяння в працевлаштуванні осіб з інвалідністю є:

витрати на розумне пристосування приміщень для роботи осіб з інвалідністю, облаштування робочого місця особи з інвалідністю, у тому числі спеціального;

витрати на оплату праці працівника виключно за робочий час, витрачений ним для надання допомоги особі з інвалідністю в процесі здійснення такою особою професійних обов'язків, а також на організацію заходів з підвищення рівня конкурентоспроможності з урахуванням обмежених можливостей особи з інвалідністю, адаптації такої особи до робочого середовища, її супровід під час соціальних і адміністративних заходів, підтримка під час спілкування з роботодавцем і допомога у врегулюванні конфліктів, витрати на навчання працівника, що буде надавати зазначену допомогу особі з інвалідністю;

витрати на розумне пристосування або придбання основного та додаткового обладнання чи програмного забезпечення з урахуванням обмежених можливостей особи з інвалідністю, у тому числі додаткові витрати на адаптовані або допоміжні технічні пристрої;

витрати, прямо пов'язані з перевезенням осіб з інвалідністю до місця роботи та до місць провадження пов'язаної з роботою діяльності;

витрати на оплату праці за час, витрачений особою з інвалідністю на медичну реабілітацію;

витрати на будівництво, установлення або модернізацію виробничого обладнання, а також будь-які адміністративні та транспортні витрати суб'єкта господарювання за умови, що вони безпосередньо пов'язані з працевлаштуванням осіб з інвалідністю, у разі утворення суб'єктом господарювання підприємства, на якому кількість працевлаштованих осіб з інвалідністю становитиме не менше 30 відсотків загальної чисельності працівників.

14. У разі коли суб'єкт господарювання є отримувачем державної допомоги за різними програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги, з метою визначення сукупного розміру державної допомоги на працевлаштування ураховується розмір державної допомоги, що надається на відшкодування витрат на оплату праці незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування,

осіб з інвалідністю, сприяння в працевлаштуванні зазначених осіб та створенні нових робочих місць для таких осіб за всіма діючими програмами державної допомоги та індивідуальної державної допомоги.

Якщо критеріями оцінки допустимості інших категорій державної допомоги визначений більший, ніж цими критеріями, максимальний розмір державної допомоги на відшкодування витрат на оплату праці незабезпечених осіб, особливо незабезпечених осіб, зареєстрованих безробітних осіб, осіб, звільнених після відбуття покарання або примусового лікування, осіб з інвалідністю, сприяння в працевлаштуванні зазначених осіб та створенні нових робочих місць для зазначених осіб, такий розмір вважається допустимим для конкуренції і для державної допомоги на працевлаштування.

15. Визначення максимального розміру державної допомоги на працевлаштування і витрат, що можуть бути відшкодовані суб'єктам господарювання, здійснюється з урахуванням податків, інших зборів та періоду, протягом якого суб'єкт господарювання зобов'язаний зберігати гарантії зайнятості працевлаштованої особи.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 31 січня 2018 р. № 36
Київ

Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання

Відповідно до [частини другої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

Затвердити [критерії оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання](#) згідно з додатком.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 67	

	Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 р. № 36

КРИТЕРІЇ оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання

Загальні питання

1. Ці критерії застосовуються Антимонопольним комітетом для проведення оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання під час прийняття рішення відповідно до [частини четвертої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання”.

2. Терміни, що вживаються у цих критеріях, мають таке значення:

довгострокова рентабельність суб'єктів господарювання - прибутковість господарської діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі їх фінансова стійкість та конкурентоспроможність на ринку, без залучення державної допомоги протягом наступних п'яти років з моменту закінчення періоду дії програми державної допомоги;

скрутне становище суб'єктів господарювання - незадовільний стан фінансової і господарської діяльності суб'єктів господарювання, якому притаманні ознаки, визначені цими критеріями.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному у [Господарському кодексі України](#), [Бюджетному кодексі України](#), Законах України [“Про державну допомогу суб'єктам господарювання”](#), [“Про захист економічної конкуренції”](#), [“Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”](#), наказах Мінфіну [від 7 лютого 2013 р. № 73](#) “Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, [від 14 липня 2016 р. № 616](#) “Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара”.

3. Державна допомога на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання вважається допустимою, коли така допомога надається з метою відновлення платоспроможності та/або довгострокової рентабельності суб'єктів господарювання.

4. До категорій отримувачів державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію належать суб'єкти господарювання незалежно від форми власності, організаційно-правової форми, в тому числі суб'єкти малого та/або середнього підприємництва, що перебувають у скрутному становищі та:

проводять господарську діяльність у будь-якій сфері;

проводять господарську діяльність не менш як три роки з дня їх державної реєстрації;

виконали рішення Антимонопольного комітету про повернення незаконної державної допомоги, недопустимої для конкуренції (у разі наявності такого рішення), у порядку, передбаченому законодавством про державну допомогу;

не є резидентами та/або не перебувають під контролем резидентів держави-агресора стосовно України або до яких застосовуються спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до [Закону України “Про санкції”](#);

не є отримувачами державної допомоги за іншими програмами державної допомоги, крім визначених цими критеріями.

5. Суб'єкти господарювання вважаються такими, що перебувають у скрутному становищі, якщо наявна хоча б одна з таких ознак:

втрата суб'єктами господарювання більш як половини статутного капіталу через накопичені збитки чи з інших причин;

обсяг зобов'язань суб'єктів господарювання (крім суб'єктів малого та/або середнього підприємництва) за останні два роки більш як у 7,5 раза перевищує обсяг власного капіталу;

прибуток суб'єктів господарювання до оподаткування без вирахування відсотків за користування кредитами (позиками) та амортизації є меншим за витрати на сплату відсотків за кредитами (позиками) відповідного періоду;

порушення щодо суб'єктів господарювання справи про банкрутство відповідно до законодавства про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

кредитний рейтинг суб'єктів господарювання характеризується низькою та дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами згідно з Національною рейтинговою шкалою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України [від 26 квітня 2007 р. № 665](#) (Офіційний вісник України, 2007 р., № 32, ст. 1294).

Стан фінансової і господарської діяльності суб'єктів господарювання визначається за даними фінансової звітності суб'єктів господарювання згідно з [Національним положенням \(стандартом\) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"](#), затвердженим наказом Мінфіну від 7 лютого 2013 р. № 73.

6. Суб'єкти господарювання, що перебувають у скрутному становищі, можуть отримувати державну допомогу на відновлення платоспроможності та реструктуризацію незалежно від застосування системи заходів щодо відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання відповідно до [Закону України](#) "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

Сукупний розмір державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання становить розмір державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання.

7. Державна допомога на відновлення платоспроможності надається з метою тимчасової підтримки поточної діяльності (ліквідності) суб'єктів господарювання, що перебувають у скрутному становищі, строком до шести місяців.

8. Максимальний розмір державної допомоги на відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання обмежується розміром державної допомоги, що необхідний для підтримки їх поточної діяльності (ліквідності), та розраховується надавачами державної допомоги за такою формулою:

$$\frac{(\text{фінансовий результат від операційної діяльності}_t + \text{амортизація}_t - (\text{оборотний капітал}_t - \text{оборотний капітал}_{t-1}))}{\text{...}}$$

2

де t - рік, що передує року надання державної допомоги;

$t-1$ - рік, що передує показнику t .

Формула застосовується тільки тоді, коли результат є від'ємним числом.

9. Формами державної допомоги на відновлення платоспроможності є кредити (позики), державні та місцеві гарантії виконання зобов'язань за кредитами (позиками).

Строк дії договору про надання кредиту (позики) та гарантії виконання зобов'язань за кредитами (позиками) (далі - гарантії) обмежується строком, на який надається державна допомога на відновлення платоспроможності.

Відсоткова ставка за користування кредитами (позиками) не може бути нижчою від облікової ставки, встановленої Національним банком на дату надання кредиту (позики).

Не пізніше останнього дня строку дії договору про надання кредиту (позики) та гарантії такий договір підлягає припиненню, а сума кредиту (позики) та відсотки за його користування - поверненню у повному обсязі.

10. Витратами, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги на відновлення платоспроможності, є витрати суб'єктів господарювання, пов'язані з підтриманням їх поточної діяльності на період, на який надається державна допомога на відновлення платоспроможності.

11. Державна допомога на реструктуризацію надається з метою забезпечення відновлення довгострокової рентабельності суб'єктів господарювання, в тому числі поліпшення фінансового стану, підвищення ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання, шляхом, зокрема, здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних чи інших заходів. Система заходів визначається надавачами за погодженням з Антимонопольним комітетом шляхом викладення їх у плані реструктуризації, який є обов'язковою складовою частиною програми державної допомоги на реструктуризацію.

12. Вимоги до змісту, обсягу інформації програми державної допомоги на реструктуризацію, в тому числі до плану реструктуризації, визначаються надавачами з урахуванням цих критеріїв та вимог законодавства про державну допомогу.

13. Державна допомога на реструктуризацію надається у будь-якій формі, яка є доцільною та забезпечить відновлення довгострокової рентабельності суб'єктів господарювання.

14. Витратами, що можуть бути відшкодовані отримувачам державної допомоги на реструктуризацію, є витрати, пов'язані з:

реорганізацією та оптимізацією діяльності суб'єктів господарювання, що передбачає відмову від збиткових видів діяльності;

фінансовою реструктуризацією, в тому числі списанням кредиторської заборгованості;

здійсненням інших заходів з реструктуризації відповідно до законодавства.

15. Максимальний розмір державної допомоги на реструктуризацію суб'єктів господарювання розраховується та обґрунтовується надавачами державної допомоги та обмежується мінімальним розміром державної допомоги, необхідної для здійснення реструктуризації.

16. Витрати на реструктуризацію відшкодовуються суб'єктам господарювання за рахунок ресурсів держави та власних ресурсів суб'єктів господарювання у розмірі, визначеному пунктами 17 і 18 цих критеріїв.

17. Максимальний розмір державної допомоги на реструктуризацію, який може надаватися, не може бути більше:

для суб'єктів малого підприємництва - 75 відсотків всіх витрат на реструктуризацію;

для суб'єктів середнього підприємництва - 60 відсотків всіх витрат на реструктуризацію;

для суб'єктів великого підприємництва - 50 відсотків всіх витрат на реструктуризацію.

18. Власні витрати суб'єктів господарювання на реструктуризацію становлять не менше:

для суб'єктів малого підприємництва - 25 відсотків всіх витрат на реструктуризацію;

для суб'єктів середнього підприємництва - 40 відсотків всіх витрат на реструктуризацію;

для суб'єктів великого підприємництва - 50 відсотків всіх витрат на реструктуризацію.

19. Суб'єкти малого та/або середнього підприємництва, які перебувають у скрутному становищі, можуть отримувати державну допомогу на реструктуризацію з метою підтримки їх поточної діяльності (ліквідності) на період не більше вісімнадцяти місяців.

20. Максимальний розмір державної допомоги на реструктуризацію з метою підтримки суб'єктів малого та/або середнього підприємництва розраховується надавачами державної допомоги за такою формулою:

$$(\text{фінансовий результат від операційної діяльності} + \text{амортизація} - (\text{оборотний капітал} - \text{оборотний капітал}_{t-1})) \times 1,5,$$

де t - рік, що передує року надання державної допомоги;

$t-1$ - рік, що передує показнику t .

Формула застосовується тільки тоді, коли результат є від'ємним числом.

21. Формами державної допомоги суб'єктам малого та/або середнього підприємництва на реструктуризацію є кредити (позики), державні та місцеві гарантії.

Строк дії договору про надання кредиту (позики) та/або гарантії становить не більш як вісімнадцять місяців. Не пізніше останнього дня строку дії договору про надання кредиту (позики) та гарантії такий договір підлягає припиненню, а сума кредиту (позики) та відсотки за користування - поверненню у повному обсязі.

Відсоткова ставка за користування кредитами (позиками) не може бути нижчою від облікової ставки, встановленої Національним банком на дату надання кредиту (позики).

22. Державна допомога на відновлення платоспроможності та реструктуризацію не може надаватися частіше ніж раз на десять років (залежно від того, що сталося останнім):

з моменту прийняття Антимонопольним комітетом рішення про допустимість державної допомоги на відновлення платоспроможності; або

з моменту закінчення періоду реструктуризації; або

з моменту припинення дії плану реструктуризації.

23. Антимонопольний комітет може прийняти рішення про допустимість державної допомоги на відновлення платоспроможності та/або реструктуризацію до закінчення строку, визначеного пунктом 22 цих критеріїв, у таких випадках:

якщо надання державної допомоги на реструктуризацію передувало надання державної допомоги на відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання;

якщо суб'єктам господарювання не надавалася державна допомога на реструктуризацію у разі, коли:

була відсутня додаткова потреба у допомозі на реструктуризацію внаслідок відновлення платоспроможності суб'єктів господарювання за результатами використання державної допомоги на відновлення платоспроможності та наявності обґрунтованих підстав вважати, що суб'єкти господарювання можуть вважатися довгостроково рентабельними; або

необхідність у новій державній допомозі на відновлення платоспроможності та реструктуризацію виникла не менш як за п'ять років після отримання попередньої державної допомоги суб'єктами господарювання внаслідок виникнення форс-мажорних обставин (непереборної сили), в силу дії яких використання державної допомоги її отримувачем виявилось неможливим.

24. Якщо законодавством про державну допомогу визначено інші критерії оцінки допустимості державної допомоги на підтримку окремих галузей економіки, зокрема виробництва сталі, синтетичних волокон, фінансового сектору, транспорту, енергетики, вуглевидобування, аквакультури, суднобудування, широкосмугового зв'язку, застосовуються такі галузеві критерії оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 7 лютого 2018 р. № 57
Київ

Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва

Відповідно до [частини другої](#) статті 6 Закону України “Про державну допомогу суб'єктам господарювання” Кабінет Міністрів України **постановляє**:

Затвердити [критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва](#) згідно з додатком.

Прем'єр-міністр України	В.ГРОЙСМАН
Інд. 67	
	Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 57

КРИТЕРІЇ оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва

1. Критеріями оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва є:

недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих між собою суб'єктів господарювання;

збільшення кількості нових робочих місць;

зменшення кількості безробітних;

вихід на ринки нових товарів (робіт, послуг).

2. У цих критеріях терміни вживаються у значенні, наведеному в [Бюджетному кодексі України](#), [Господарському кодексі України](#) та Законах України [“Про державну допомогу суб'єктам господарювання”](#), [“Про захист економічної конкуренції”](#), [“Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні”](#), [“Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”](#), [“Про фінансовий лізинг”](#).

3. Державна допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва є допустимою у разі, коли:

1) надається з метою забезпечення сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, створення сприятливих умов для розвитку середнього та малого підприємництва, стимулювання їх інвестиційної та інноваційної активності, сприяння діяльності щодо реалізації вироблених ними товарів (робіт, послуг), забезпечення зайнятості населення;

2) державна допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва спрямована на відшкодування суб'єктам господарювання:

витрат на реалізацію інвестиційних проектів (створення нового суб'єкта господарювання; розширення виробничих потужностей; диверсифікацію асортименту товарів (робіт та послуг); зміну виробничого процесу), що включають:

- права власності на результати інтелектуальної діяльності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності, право користування майном та майновими правами, набуті в установленому законодавством порядку (далі - нематеріальні активи);

- основні засоби і оборотні активи, які мають матеріальну форму і не є коштами, цінними паперами, деривативами і нематеріальними активами (далі - матеріальні активи).

Матеріальні та нематеріальні активи повинні залишатися у власності суб'єкта господарювання - отримувача державної допомоги і перебувати на його балансі не менш як п'ять років (для середнього та малого підприємництва - трьох років);

витрат на створення нових робочих місць;

витрат на провадження основного виду діяльності суб'єкта господарювання (лише для середнього та малого підприємництва), що включають витрати, метою яких є скорочення поточних витрат підприємства, що не пов'язані з реалізацією інвестиційного проекту (витрати на оплату праці, матеріали, послуги, які надаються за договором, оренду, адміністративні витрати тощо, крім амортизаційних відрахувань і вартості фінансування, якщо такі витрати зараховані до витрат під час надання державної допомоги);

витрат (лише для середнього та малого підприємництва) на надання консультаційних послуг, проведення підготовчих досліджень, участь у торгових

ярмарках, а також витрат на проведення попереднього відбору і експертизи фінансовими посередниками або інвесторами з метою визначення новостворених суб'єктів малого підприємництва;

витрат на підтримку новостворених суб'єктів малого підприємництва;

витрат на оренду землі та будівель, строк оренди яких повинен становити не менше п'яти років з дня очікуваного завершення реалізації інвестиційного проекту або не менше трьох років для середнього та малого підприємництва;

витрат, пов'язаних з придбанням орендованого майна, крім землі та будівель, у разі, коли оренда здійснюється у формі фінансового лізингу і покладає на отримувача державної допомоги обов'язок щодо придбання майна після завершення строку фінансового лізингу;

витрат на заробітну плату у зв'язку із створенням отримувачем державної допомоги нових робочих місць;

3) забезпечується:

створення нових робочих місць в результаті здійснення інвестиції та збереження їх отримувачем державної допомоги протягом не менше п'яти (для суб'єктів великого підприємництва) та трьох (для середнього та малого підприємництва) років з дня фактичного працевлаштування;

здійснення інвестицій, що призвело до збільшення штатних одиниць відповідного отримувача державної допомоги у порівнянні із середнім показником за останні 12 місяців (у разі ліквідації робочих місць протягом такого періоду їх кількість визначається виходячи із загальної кількості нових робочих місць);

заповнення вакансій протягом трьох років з моменту створення відповідного робочого місця.

4. До категорій отримувачів державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів належать суб'єкти господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

До категорій отримувачів державної допомоги для підтримки середнього та малого підприємництва належать суб'єкти середнього та малого підприємництва, що провадять діяльність у будь-якій галузі.

5. Ці критерії не застосовуються до суб'єктів господарювання, яких визнано банкрутами, стосовно яких порушено справу про банкрутство, які перебувають на стадії ліквідації, мають прострочену більш як шість місяців заборгованість перед державним (місцевим) бюджетом, Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, що підтверджується відповідними органами державної влади, визнають свою неспроможність своєчасно виконати зобов'язання перед кредиторами через незадовільний стан фінансово-господарської діяльності.

6. Державна допомога для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва, крім новостворених суб'єктів малого підприємництва, надається у будь-якій формі.

Державна допомога для новостворених суб'єктів малого підприємництва надається у формі:

кредитів на пільгових умовах;

гарантій;

грантів, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією.

7. У разі коли суб'єкт господарювання є отримувачем державної допомоги за різними програмами державної допомоги та/або індивідуальної державної допомоги, з метою визначення сукупного розміру державної допомоги на забезпечення розвитку регіонів та підтримку середнього та малого підприємництва урахується розмір всіх витрат, зазначених у [пункті 3](#) цих критеріїв, за всіма діючими програмами державної допомоги та індивідуальної державної допомоги.

8. Максимальний розмір державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів, у тому числі для підтримки інвестицій та створення нових робочих місць у результаті реалізації інвестиційного проекту, становить:

для суб'єктів великого підприємництва - до 50 відсотків сукупного розміру витрат, передбачених для забезпечення розвитку регіонів;

для суб'єктів середнього підприємництва - до 60 відсотків таких витрат;

для суб'єктів малого підприємництва - до 70 відсотків таких витрат.

Витрати за інвестиційним проектом на придбання нематеріальних активів суб'єктами великого підприємництва повинні становити не більш як 50 відсотків сукупного розміру витрат на реалізацію інвестиційного проекту за рахунок державної допомоги, а для суб'єктів середнього та малого підприємництва - до 100 відсотків.

Максимальний розмір державної допомоги для підтримки середнього та малого підприємництва на проведення підготовчих досліджень, надання консультаційних послуг, участь у торгових ярмарках, фінансування витрат на проведення попереднього відбору і експертизи фінансовими посередниками або інвесторами з метою визначення новостворених суб'єктів малого підприємництва не повинен перевищувати 50 відсотків витрат на такі цілі.

Максимальний розмір державної допомоги для реалізації інвестиційного проекту, за яким витрати на забезпечення розвитку регіонів перевищують суму, еквівалентну 50 млн. євро, розмір яких визначається за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання такої допомоги, та здійснюється інвестиція на трирічний період одним отримувачем державної допомоги з урахуванням відносин контролю, розраховується за такою формулою:

$$M = R \times (A + 0,5 \times B + 0,34 \times C),$$

де М - максимальний розмір державної допомоги;

Р - максимально допустима державна допомога (відповідно до положень [Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони](#), уся територія України до кінця 2020 року за класифікацією, затвердженою [статтею 107](#) (3) (а) Договору про функціонування Європейського Союзу, відноситься до єдиного регіону "А" та становить 50 відсотків), R = 0,5;

А - частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, у сумі, еквівалентній 50 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;

В - частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, що перевищує суму, еквівалентну 50 млн. євро, але не більш як 100 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;

С - частина витрат, пов'язаних із забезпеченням розвитку регіонів, що перевищує суму, еквівалентну 100 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги.

Для того, щоб гарантувати, що інвестиції забезпечують реальний і стійкий внесок у розвиток відповідного регіону, що потребує допомоги, інвестиції та нові робочі місця повинні бути збережені отримувачами державної допомоги у відповідному регіоні не менш як п'ять років (для середнього та малого підприємництва - трьох років) після завершення здійснення інвестицій.

Отримувач державної допомоги для реалізації інвестиційного проекту зобов'язаний зробити фінансовий внесок у розмірі не менше 25 відсотків витрат на його реалізацію за рахунок власних ресурсів або шляхом залучення зовнішнього фінансування без будь-якої державної підтримки.

Максимальний розмір державної допомоги для новостворених суб'єктів малого підприємництва:

у формі кредитів на пільгових умовах:

- строком 10 років становить 2 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;

- строком від п'яти до 10 років визначається як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 років і фактичного строку кредиту;

- строком до п'яти років визначається на рівні максимального значення розміру державної допомоги у формі кредитів строком п'ять років;

у формі гарантій:

- строком 10 років становить 3 млн. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги;

- строком від п'яти до 10 років визначається як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 років і фактичного строку дії гарантії;

- строком до п'яти років визначається на рівні максимального розміру гарантованої суми для гарантій строком п'ять років.

Розмір гарантії не повинен перевищувати 80 відсотків розміру кредиту;

у формі грантів, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією становить до 800 тис. євро за офіційним валютним курсом Національного банку, встановленим на дату надання державної допомоги.

9. У разі придбання отримувачем державної допомоги активів, які належать суб'єктові господарювання, діяльність якого буде припинено у разі непридбання його активів, витрати на реалізацію інвестиційного проекту включають вартість придбання таких активів на ринкових умовах.

У разі надання державної допомоги на запровадження змін виробничого процесу розмір витрат на реалізацію інвестиційного проекту повинен перевищувати суму амортизації активів, пов'язаних з діяльністю, яка підлягає модернізації, протягом попередніх трьох фінансових років. У разі надання допомоги на диверсифікацію виробництва діючого суб'єкта господарювання розмір витрат на реалізацію інвестиційного проекту повинен на 200 відсотків перевищувати балансову вартість активів, які повторно використовуються, відповідно до даних фінансового року, що передував початку робіт.

10. Визначення максимального розміру державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів і підтримки середнього та малого підприємництва та витрат, що можуть бути відшкодовані суб'єктам господарювання, здійснюється з урахуванням податків та інших зборів.

11. Якщо законодавством про державну допомогу визначено інші критерії оцінки допустимості державної допомоги на підтримку окремих галузей економіки, зокрема виробництва сталі, синтетичних волокон, транспорту, енергетики, вуглевидобування, аквакультури, суднобудування, широкосмугового зв'язку, застосовуються такі галузеві критерії оцінки допустимості державної допомоги для конкуренції.

ЄВРОПЕЙСЬКА
КОМІСІЯ

Брюссель, 2016

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ

**Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги
згідно зі статтею 107(1) ДФЄС**

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ

Повідомлення Комісії щодо поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС

Зміст

1. ВСТУП	4
2. ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	5
2.1. Загальні принципи	5
2.2. Здійснення владних повноважень	7
2.3. Соціальне забезпечення	8
2.4. Охорона здоров'я	9
2.5. Освіта та наукова діяльність.....	10
2.6. Підтримка культури та збереження культурної спадщини, у тому числі природоохоронна діяльність	12
3. ЗАЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ РЕСУРСІВ	13
3.1. Причетність держави	13
3.1.1. Показники причетності держави	14
3.1.2. Причетність держави та обов'язки, передбачені законодавством Союзу	15
3.2. Державні ресурси	15
3.2.1. Загальні принципи	15
3.2.2. Контроль впливу на ресурси	19
3.2.3. Участь держави у перерозподілі ресурсів між приватними організаціями	20
4. ПЕРЕВАГА	21
4.1. Загальне поняття переваги	21
4.2. Тест оператора ринкової економіки (ОРЕ)	24
4.2.1. Вступ.....	24
4.2.2. Загальні принципи	25
4.2.3. Перевірка відповідності ринковим умовам	28
4.3. Непряма перевага.....	38
5. ВИБІРКОВІСТЬ	38
5.1. Загальні принципи	38
5.2. Матеріальна вибіркковість	39
5.2.1. Вибірковість де-юре та де-факто	39

5.2.2. Вибірковість, що виникає в результаті здійснення дискреційних адміністративних повноважень	40
5.2.3. Оцінювання адресної вибіркової заходів, внаслідок яких знижуються витрати, що зазвичай виникають у підприємств.....	41
5.3. Регіональна вибірковість.....	46
5.3.1. Інституційна автономія.....	47
5.3.2. Процедурна автономія	47
5.3.3. Фінансово-економічна автономія	48
5.4. Окремі питання щодо податкових заходів	49
5.4.1. Кооперативні товариства	49
5.4.2. Інститути спільного (колективного) інвестування	50
5.4.3. Податкова амністія	52
5.4.4. Правила оподаткування та погашення податкової заборгованості	52
5.4.5. Правила зношення та амортизації	56
5.4.6. Фіксовані ставки податку для певних видів діяльності	57
5.4.7. Правила для запобігання податковим правопорушенням	57
5.4.8. Акцизний податок.....	57
6. ВПЛИВ НА ТОРГІВЛЮ ТА КОНКУРЕНЦІЮ	58
6.1. Загальні принципи	58
6.2. Спотворення конкуренції:	58
6.3. Вплив на торгівлю	59
7. ІНФРАСТРУКТУРА: СПЕЦІАЛЬНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ.....	63
7.1. Вступ.....	63
7.2. Допомога розробнику/власнику	63
7.2.1. Економічна та неекономічна діяльність	63
7.2.2. Викривлення конкуренції та вплив на торгівлю.....	66
7.2.3. Допомога розробнику/власнику об'єкта інфраструктури — галузевий аналіз	67
7.3. Допомога операторам.....	70
7.4. Допомога кінцевим користувачам	71
8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	72

1. ВСТУП

1. У рамках модернізації державної допомоги, Комісія має намір надати докладніше пояснення ключових концепцій, пов'язаних з поняттям державної допомоги згідно зі статтею 107(1) Договору про функціонування Європейського союзу (ДФЄС), щоб полегшити та підвищити прозорість і послідовність застосування цього поняття на території Союзу.
2. Це Повідомлення стосується лише поняття державної допомоги згідно зі статтею 107(1) ДФЄС, яке підлягає застосуванню Комісією та національними органами влади (у тому числі національними судами), коли мова йде про обов'язки повідомлення та застосування періоду мораторію відповідно до положень статті 108(3) ДФЄС. Воно не стосується сумісності державної допомоги з внутрішнім ринком відповідно до положень частин (2) і (3) статті 107 та статті 106(2) Договору, що має оцінюватися Комісією.
3. Беручи до уваги, що поняття державної допомоги є об'єктивною правовою концепцією, чітко визначеною в Договорі¹, це Повідомлення висвітлює розуміння Комісією положень статті 107(1) Договору відповідно до тлумачення, наданого Судом справедливості та Судом загальної юрисдикції (Судом ЄС). Що стосується питань, які не розглядалися Судом ЄС, Комісія висловлюватиме своє бачення того, як слід тлумачити поняття державної допомоги. Погляди, висловлені у цьому Повідомленні, не впливають на тлумачення поняття державної допомоги Судом ЄС²; первинним джерелом тлумачення положень Договору залишається практика Суду ЄС.
4. Необхідно зауважити, що Комісія дотримується цього об'єктивного поняття та наділена лише обмеженими дискреційними повноваженнями щодо його застосування, зокрема, коли йдеться про спеціалізовані або складні оцінки Комісії, особливо в ситуаціях, що вимагають складної економічної оцінки³.
5. Згідно з визначенням, наведеним у статті 107(1) Договору, державною допомогою вважається «допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів [...], тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами»⁴. У цьому Повідомленні роз'яснюються різні складові елементи поняття державної допомоги: участь

¹ Див. Рішення Суду справедливості від 22 грудня 2008 року, *British Aggregates v Commission*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, пункт 111.

² Див. Рішення Суду справедливості від 21 липня 2011 року, *Alcoa Trasformazioni v Commission*, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, пункт 125.

³ Див. Рішення Суду справедливості від 22 грудня 2008 року: *British Aggregates v Commission*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, пункт 114, а також Рішення Суду справедливості від 2 вересня 2010 року, *Commission v Scott*, C-290/07 P, ECLI:EU:C:2010:480, пункт 66.

⁴ Правила надання державної допомоги застосовуються у сфері виробництва та торгівлі сільськогосподарською продукцією, до якої також належить продукція рибальства, відповідно до статті 38(1), тільки в межах, визначених Європейським Парламентом і Радою (стаття 42 Договору).

суб'єкта господарювання, причетність держави до реалізації відповідного заходу, фінансування заходу за рахунок державних ресурсів, надання переваги, вибірковість застосування заходу та його вплив на конкуренцію та торгівлю між державами-членами. Крім того, беручи до уваги потребу держав-членів у спеціальних настановах, у цьому Повідомленні надаються спеціальні роз'яснення щодо державного фінансування інфраструктури.

2. ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

6. Правила надання державної допомоги застосовуються, тільки якщо одержувачем такої допомоги є «суб'єкт господарювання».

2.1. Загальні принципи

7. Суд ЄС неодноразово зазначав, що суб'єктами господарювання є особи, які здійснюють економічну діяльність, незалежно від їхнього юридичного статусу та джерел фінансування⁵. Таким чином, віднесення певної особи до кола суб'єктів господарювання повністю залежить від характеру її діяльності. На підставі цього загального принципу можна зробити три важливі висновки.
8. По-перше, статус особи відповідно до національного законодавства не має вирішального значення. Наприклад, особа, що відповідно до національного права є асоціацією або спортивним клубом, усе одно вважається суб'єктом господарювання в розумінні статті 107(1) Договору. Те ж саме стосується осіб, які входять до системи державного управління. Єдиним вагомим критерієм є те, чи суб'єкт здійснює економічну діяльність.
9. По-друге, застосування правил надання державної допомоги не залежить від того, чи відповідний суб'єкт створювався з метою отримання прибутку. Неприбуткові організації також можуть пропонувати товари та послуги на ринку⁶. В іншому випадку неприбуткові організації не підпадають під дію контролю за державною допомогою.
10. По-третє, віднесення особи до кола суб'єктів господарювання завжди стосується певного виду діяльності. Особа, яка одночасно здійснює економічну та неекономічну діяльність, вважається суб'єктом господарювання тільки в межах її економічної діяльності⁷.

⁵ Рішення Суду справедливості від 12 вересня 2000 року, *Pavlov and Others*, Об'єднані справи C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, пункт 74; Рішення Суду справедливості від 10 січня 2006 року, *Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, пункт 107.

⁶ Рішення Суду справедливості від 29 жовтня 1980 року, *Van Landewuyck*, Об'єднані справи 209/78 — 215/78 і 218/78, ECLI:EU:C:1980:248, пункт 88; Рішення Суду справедливості від 16 листопада 1995 року, *FFSA and Others*, C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, пункт 21; Рішення Суду справедливості від 1 липня 2008 року, *MOTOE*, C-49/07, ECLI:EU:C:2008:376, пункти 27 і 28.

⁷ Рішення Суду справедливості від 12 грудня 2000 року, *Aéroports de Paris v Commission*, T-128/98, ECLI:EU:T:2000:290, пункт 108.

11. Для цілей застосування правил надання державної допомоги кілька юридичних осіб можуть вважатися однією економічною одиницею. У такому разі відповідна економічна одиниця вважається суб'єктом господарювання. У цьому аспекті, на думку Суду справедливості, важливе значення мають контрольна частка в капіталі та інші функціональні, економічні та організаційні зв'язки⁸.
12. Пояснюючи різницю між економічною та неекономічною діяльністю, Суд справедливості неодноразово постановляв, що будь-яка діяльність, що передбачає пропонування товарів і послуг на ринку, вважається економічною діяльністю⁹.
13. Питання наявності ринку певних послуг залежить від організації надання таких послуг на території відповідної держави-члена¹⁰ і, відповідно, може по-різному вирішуватися для різних держав-членів. Більше того, внаслідок політичних рішень або економічних подій класифікація відповідної діяльності може змінюватися з часом. Те, що наразі не вважається економічною діяльністю, може стати нею в майбутньому і навпаки.
14. Прийняття державним органом рішення про заборону надання певної послуги третіми особами (наприклад, викликане тим, що він має намір сам її надавати) не виключає присутності економічної діяльності. Незважаючи на закритість ринку таких послуг, економічна діяльність може існувати, якщо інші оператори мають намір та можливість надавати послуги на такому ринку. Іншими словами, той факт, що певна послуга надається власними силами, не впливає на економічну суть відповідної діяльності¹¹.
15. Оскільки на розмежування економічної та неекономічної діяльності певною мірою впливають політичні рішення та економічні події на території відповідної держави-члена, неможливо скласти вичерпний перелік видів діяльності, яка апріорі ніколи не буде економічною. Створення такого переліку не додаватиме правової визначеності та є недоцільним. У пунктах 17–37 проводиться розмежування діяльності в ряді важливих сфер.

⁸ Рішення Суду справедливості від 16 грудня 2010 року, *AceaElectrabel Produzione SpA v Commission*, C-480/09 P, ECLI:EU:C:2010:787, пункти 47–55; Рішення Суду справедливості від 10 січня 2006 року, *Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, пункт 112.

⁹ Див. Рішення Суду справедливості від 16 червня 1987 року, *Commission v Italy*, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, пункт 7; Рішення Суду справедливості від 18 червня 1998 року, *Commission v Italy*, C-35/96, ECLI:EU:C:1998:303, пункт 36; Рішення Суду справедливості від 12 вересня 2000 року, *Pavlov and Others*, Об'єднані справи C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, пункт 75.

¹⁰ Рішення Суду справедливості від 17 лютого 1993 року, *Poucet and Pistre*, Joined Cases C-159/91 та C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, пункти 16–20.

¹¹ Див. Висновок Генерального адвоката Гелхуд від 28 вересня 2006 року, *Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo)*, C-295/05, ECLI:EU:C:2006:619, пункти 110–116; Регламент (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги з перевезення пасажирів залізницею і автомобільними шляхами та скасування Регламентів Ради (ЄС) № 1191/69 і 1107/70, ОВ L 315, 3.12.2007, стор. 1, статті 5(2) і 6(1); Рішення Комісії 2011/501/ЄС від 23 лютого 2011 року щодо державної допомоги С 58/06 (колиш. NN 98/05), виконане Німеччиною для компаній *Bahnen der Stadt Monheim (BSM)* і *Rheinische Bahngesellschaft (RBG)* з *Verkehrsverbund Rhein-Ruhr*, ОВ L 210, 17.08.2011, стор. 1, пункти преамбули 208 і 209.

16. Той факт, що якась особа володіє акціями, навіть контрольним пакетом акцій, у капіталі якогось суб'єкта господарювання, який пропонує товари та послуги на ринку, не означає, що ця особа автоматично вважатиметься суб'єктом господарювання в розумінні статті 107(1) Договору. Якщо така частка в капіталі лише надає права, пов'язані зі статусом акціонера, а також, у відповідних випадках, дає право на отримання дивідендів, що всього-на-всього є результатом володіння певними активами, така особа не вважається суб'єктом господарювання, якщо вона сама не пропонує товари та послуги на ринку¹².

2.2. Здійснення владних повноважень

17. Положення статті 107(1) Договору не застосовуються у випадках, коли держава «здійснює владні повноваження»¹³ або коли державні організації «здійснюють повноваження органів влади»¹⁴. Особа вважається такою, що здійснює владні повноваження, якщо відповідна діяльність належить до основних функцій держави та пов'язана з такими функціями за своїм характером, метою та правилами здійснення¹⁵. У загальному, крім випадків прийняття відповідною державою-членом рішення про впровадження ринкових механізмів, види діяльності, здійснення яких, по суті, є прерогативою офіційних органів влади та які реалізуються державою, не вважаються економічною діяльністю. Нижче наводяться приклади такої діяльності:

- (a) армія та поліція¹⁶;
- (b) безпека та контроль у сфері авіації¹⁷;
- (c) контроль та безпека у сфері судноплавства¹⁸;
- (d) контроль за забрудненням довкілля¹⁹;
- (e) організація, фінансування та виконання вироків, що передбачають тюремне ув'язнення²⁰;
- (f) освоєння та відновлення земель загального користування державними органами²¹ і

¹² Рішення Суду справедливості від 10 січня 2006 року, *Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, пункти 107–118 і 125.

¹³ Рішення Суду справедливості від 16 червня 1987 року, *Commission v Italy*, 118/85, ECLI:EU:C:1987:283, пункти 7 і 8.

¹⁴ Рішення Суду справедливості від 4 травня 1988 року, *Bodson*, 30/87, ECLI:EU:C:1988:225, пункт 18.

¹⁵ Див., зокрема, Рішення Суду справедливості від 19 січня 1994 року, *SAT/Eurocontrol*, C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, пункт 30, а також Рішення Суду справедливості від 18 березня 1997 року, *Calì & Figli*, C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, пункти 22–23.

¹⁶ Рішення Комісії від 7 грудня 2011 року щодо державної допомоги SA.32820 (2011/NN) — Сполучене Королівство — Допомога для криміналістичних служб, ОВ С 29, 02.02.2012, стор. 4, пункт 8.

¹⁷ Рішення Суду справедливості від 19 січня 1994 року, *SAT/Eurocontrol*, C-364/92, ECLI:EU:C:1994:7, пункт 27; Рішення Суду справедливості від 26 березня 2009 року, *Selex Sistemi Integrati v Commission*, C-113/07 P, ECLI:EU:C:2009:191, пункт 71.

¹⁸ Рішення Комісії від 16 жовтня 2002 року щодо державної допомоги № 438/02 — Бельгія — Допомога адміністраціям портів, ОВ С 284, 21.11.2002, стор. 2.

¹⁹ Рішення Суду справедливості від 18 березня 1997 року, *Calì & Figli*, C-343/95, ECLI:EU:C:1997:160, пункт 22.

²⁰ Рішення Комісії від 19 липня 2006 року щодо державної допомоги № 140/06 — Литва — Надання субсидій державним підприємствам виправних будинків, ОВ С 244, 11.10.2006, стор. 12.

(g) збір даних для їх використання в суспільних цілях на основі юридичного обов'язку щодо розкриття таких даних, покладеного на відповідних суб'єктів господарювання²².

18. Якщо державна організація здійснює економічну діяльність, яку можна відокремити від здійснення владних повноважень, така організація вважається суб'єктом господарювання відносно відповідної діяльності. І навпаки, якщо таку економічну діяльність не можна відокремити від здійснення владних повноважень, у цілому діяльність, яка здійснюється такою особою, залишається пов'язаною зі здійсненням владних повноважень і, відповідно, вона не вважається суб'єктом господарювання²³.

2.3. Соціальне забезпечення

19. Класифікація схем у сфері соціального забезпечення як таких, що передбачають здійснення економічної діяльності, залежить від їх організації та структури. У загальному, в судовій практиці розрізняють схеми, які ґрунтуються на принципі солідарності, та економічні схеми.
20. Схеми соціального забезпечення, які ґрунтуються на принципі солідарності та не передбачають здійснення економічної діяльності, зазвичай мають такі характеристики:
- (a) обов'язкова участь у схемі²⁴;
 - (b) схема спрямована виключно на досягнення соціальної мети²⁵;
 - (c) схема є неприбутковою²⁶;
 - (d) розмір виплат не залежать від внесків²⁷;
 - (e) розмір виплат не завжди пропорційний до розміру доходів застрахованої особи²⁸; і
 - (f) схема контролюється державою²⁹.

²¹ Рішення Комісії від 27 березня 2014 року щодо державної допомоги SA.36346 — Німеччина — Схема освоєння земель GRW для промислового та комерційного використання. Під час аналізу заходу на підтримку відновлення (у тому числі деконтамінації) земель загального користування місцевими органами влади, Комісія дійшла висновку, що підготовка земель до будівництва та підключення до інженерних (вода, газ, каналізація та електропостачання) і транспортних мереж (залізниці та автомобільні дороги) не вважається економічною діяльністю, а належить до функцій держави, зокрема надання та нагляд за використанням земель відповідно до планів розвитку міст і територій.

²² Рішення Суду справедливості від 12 липня 2012 року, *Compass-Datenbank GmbH*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, пункт 40.

²³ Рішення Суду справедливості від 12 липня 2012 року, *Compass-Datenbank GmbH*, C-138/11, ECLI:EU:C:2012:449, пункт 38, і Рішення Суду справедливості від 26 березня 2009 року, *Selex Sistemi Integrati v Commission*, C-113/07 P, ECLI:EU:C:2009:191, пункти 72 і далі.

²⁴ Рішення Суду справедливості від 17 лютого 1993 року, *Poucet and Pistre*, Об'єднані справи C-159/91 і C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, пункт 13.

²⁵ Рішення Суду справедливості від 22 січня 2002 року, *Cisal and INAIL*, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, пункт 45.

²⁶ Рішення Суду справедливості від 16 березня 2004 року, *AOK Bundesverband*, Об'єднані справи C-264/01, C-306/01, C-354/01 і C-355/01, ECLI:EU:C:2004:150, пункти 47–55.

²⁷ Рішення Суду справедливості від 17 лютого 1993 року, *Poucet and Pistre*, Об'єднані справи C-159/91 і C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, пункти 15–18.

²⁸ Рішення Суду справедливості від 22 січня 2002 року, *Cisal and INAIL*, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, пункт 40.

21. Такі схеми, що ґрунтуються на принципі солідарності, потрібно відрізняти від схем, які передбачають здійснення економічної діяльності³⁰. Останні, як правило, мають такі характеристики:
- (а) добровільне членство³¹;
 - (б) принцип капіталізації (залежність розміру виплат від розміру внесків та фінансових результатів схеми)³²;
 - (с) мета отримання прибутку³³; та
 - (д) виплати є додатковими до тих, які здійснюються за основною схемою³⁴.
22. Деякі схеми поєднують у собі риси обох категорій. У такому разі класифікація схеми залежить від аналізу різних елементів і їхньої відносної важливості³⁵.

2.4. Охорона здоров'я

23. Системи охорони здоров'я різних держав-членів Союзу істотно відрізняються. Наявність та рівень конкуренції між постачальниками послуг у сфері охорони здоров'я залежить від указаних національних особливостей.
24. У деяких державах-членах державні лікарні є невід'ємною частиною національної системи охорони здоров'я та повністю ґрунтуються на принципі солідарності³⁶. Такі лікарні отримують пряме фінансування за рахунок соціальних внесків та інших державних ресурсів і безкоштовно надають свої послуги всім категоріям населення³⁷. Суд ЄС підтвердив, що за умови

²⁹ Рішення Суду справедливості від 17 лютого 1993 року, *Poucet and Pistre*, Об'єднані справи C-159/91 і C-160/91, ECLI:EU:C:1993:63, пункт 14; Рішення Суду справедливості від 22 січня 2002 року, *Cisal and INAIL*, C-218/00, ECLI:EU:C:2002:36, пункти 43–48; Рішення Суду справедливості від 16 березня 2004 року, *AOK Bundesverband*, Об'єднані справи C-264/01, C-306/01, C-354/01 і C-355/01, ECLI:EU:C:2004:150, пункти 51–55.

³⁰ Див., зокрема, Рішення Суду справедливості від 16 листопада 1995 року, *FFSA and Others*, C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, пункт 19.

³¹ Рішення Суду справедливості від 21 вересня 1999 року, *Albany*, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, пункти 80–87.

³² Рішення Суду справедливості від 16 листопада 1995 року, *FFSA and Others*, C-244/94, ECLI:EU:C:1995:392, пункти 9 і 17–20; Рішення Суду справедливості від 21 вересня 1999 року, *Albany*, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430, пункти 81–85; див. також Рішення Суду справедливості від 21 вересня 1999 року, *Brentjens*, Об'єднані справи C-115/97 — C-117/97, ECLI:EU:C:1999:434, пункти 81–85; Рішення Суду справедливості від 21 вересня 1999 року, *Drijvende Bokken*, C-219/97, ECLI:EU:C:1999:437, пункти 71–75, і Рішення Суду справедливості від 12 вересня 2000 року, *Pavlov and Others*, Об'єднані справи C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, пункти 114–115.

³³ Рішення Суду справедливості від 21 вересня 1999 року, *Brentjens*, Об'єднані справи C-115/97 — C-117/97, ECLI:EU:C:1999:434, пункти 74–85.

³⁴ Рішення Суду справедливості від 12 вересня 2000 року, *Pavlov and Others*, Об'єднані справи C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, пункти 67–70.

³⁵ Рішення Суду справедливості від 5 березня 2009 року, *Kattner Stahlbau*, C-350/07, ECLI:EU:C:2009:127, пункти 33 і далі.

³⁶ Яскравим прикладом є національна система охорони здоров'я Іспанії (див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2003 року, *FENIN*, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50 і Рішення Суду справедливості від 11 липня 2006 року, *FENIN*, C-205/03 P, ECLI:EU:C:2006:453, пункти 25–28).

³⁷ Залежно від загальних характеристик системи, розмір платежів, які покривають лише незначну частку реальних витрат на надання послуги, може не впливати на визнання її неекономічною.

існування подібної системи відповідні організації не вважаються суб'єктами господарювання³⁸.

25. Якщо існує така система, то навіть діяльність, яка за своєю суттю є економічною, однак здійснюється виключно з метою надання іншої неекономічної послуги, не вважається економічною діяльністю. Організація, яка купує товари — навіть у великих кількостях — з метою надання неекономічної послуги, не вважається суб'єктом господарювання, тому що вона просто виступає покупцем на відповідному ринку³⁹.
26. У багатьох інших державах-членах лікарні та інші постачальники послуг у сфері охорони здоров'я пропонують свої послуги за плату, яка сплачується безпосередньо пацієнтами, або за рахунок їхнього медичного страхування⁴⁰. У таких системах при наданні послуг у сфері охорони здоров'я існує певний рівень конкуренції між лікарнями. У такому разі той факт, що медична послуга надається державною лікарнею, не є достатнім для того, щоб відповідна діяльність вважалась неекономічною.
27. Згідно із роз'ясненням суду ЄС, медичні послуги, які надають приватні лікарі та інші спеціалісти за плату та на свій власний ризик, повинні вважатися економічною діяльністю⁴¹. Той самий принцип застосовується у випадку аптек.

2.5. Освіта та наукова діяльність

28. Надання загальної освіти в рамках національної освітньої системи за рахунок коштів і під наглядом держави може вважатися неекономічною діяльністю. Суд справедливості постановив, що держава: «шляхом створення та забезпечення функціонування такої системи загальної освіти, яка фінансується повністю або переважно за рахунок державних коштів, а не коштів учнів або їхніх батьків, [...] не має наміру здійснювати діяльність заради отримання прибутку, а виконує своє завдання перед населенням у соціальній, культурній та освітній сферах»⁴².
29. На неекономічний характер загальної освіти, у принципі, не впливає той факт, що учні або їхні батьки іноді мусять сплачувати кошти на навчання або вступ, які йдуть на покриття операційних витрат системи. Такі фінансові внески, як правило, покривають лише частку реальних витрат, пов'язаних із наданням

³⁸ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2003 року, *FENIN*, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50, пункт 39; і Рішення Суду справедливості від 11 липня 2006 року, *FENIN*, C-205/03 P, ECLI:EU:C:2006:453, пункти 25–28.

³⁹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2003 року, *FENIN*, T-319/99, ECLI:EU:T:2003:50, пункт 40.

⁴⁰ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 12 липня 2001 року, *Geraets-Smits and Others*, C-157/99, ECLI:EU:C:2001:404, пункти 53–58.

⁴¹ Див. Рішення Суду справедливості від 12 вересня 2000 року, *Pavlov and Others*, Об'єднані справи C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, пункти 75 і 77.

⁴² Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2007 року, *Commission v Germany*, C-318/05, ECLI:EU:C:2007:495, пункт 68. Див. також Рішення Комісії від 25 квітня 2001 року про державну допомогу № 118/00 Subvention publiques aux clubs sportifs professionnels, OB C 333 28.11.2001 року, стор. 6.

послуги, а тому не вважаються платою за надання послуги. Таким чином, вони не впливають на неекономічний характер загальної освіти, яка фінансується переважно за рахунок коштів держави⁴³. Указані принципи поширюються на такі послуги у сфері загальної освіти, як професійно-технічне навчання⁴⁴, приватні та державні початкові школи⁴⁵ та дитсадки⁴⁶, допоміжна педагогічна діяльність в університетах⁴⁷ і освітні послуги в університетах⁴⁸.

30. Такі послуги загальної освіти необхідно відрізнити від послуг, переважно фінансованих за рахунок коштів батьків або учнів чи комерційних прибутків. Наприклад, до такої категорії можна віднести вищу освіту, яка повністю фінансується за рахунок коштів студентів. У деяких державах-членах державні установи також можуть пропонувати освітні послуги, які завдяки своїй природі, фінансовій структурі та наявності конкурентів серед приватних організацій можуть вважатися економічними.
31. Керуючись принципами, вказаними в пунктах 28–30, Комісія вважає, що певні види діяльності університетів і науково-дослідних установ не підпадають під дію правил про надання державної допомоги. Це стосується їхньої основної діяльності, зокрема:
- (а) надання освітніх послуг для підвищення кваліфікації кадрів;
 - (b) здійснення незалежних досліджень і розробок для підвищення рівня знань і кращого розуміння, в тому числі спільних досліджень і розробок;
 - (c) розповсюдження результатів досліджень.
32. Комісія вважає, що діяльність, яка передбачає передачу знань (ліцензування, створення супутніх продуктів або інші форми управління знаннями, створеними науково-дослідною організацією або структурою), є неекономічною, якщо вона проводиться відповідною науково-дослідною організацією або структурою (включно зі структурними підрозділами та дочірніми компаніями) або спільно чи від імені інших подібних установ, і весь прибуток, отриманий від такої діяльності, інвестується в основну діяльність відповідних науково-дослідних установ або структур⁴⁹.

⁴³ Рішення Суду ЄАВТ від 21 лютого 2008 року у справі E-5/07 *Private Barnehagers Landsforbund v EFTA Surveillance Authority* EFTA Ct. Rep [2008] стор. 62, пункт 83.

⁴⁴ Рішення Суду справедливості від 27 вересня 1988 року, *Humbel*, 263/86, ECLI:EU:C:1988:451, пункт 18.

⁴⁵ Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2007 року, *Commission v Germany*, C-318/05, ECLI:EU:C:2007:495, пункти 65–71; Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2007 року, *Schwarz*, C-76/05, ECLI:EU:C:2007:492, пункти 37–47.

⁴⁶ Рішення суду ЄАВТ від 21 лютого 2008 року у справі E-5/07 *Private Barnehagers Landsforbund v EFTA Surveillance Authority* EFTA Ct. Rep [2008] стор. 62.

⁴⁷ Рішення Суду справедливості від 18 грудня 2007 року, *Jundt*, C-281/06, ECLI:EU:C:2007:816, пункти 28–39.

⁴⁸ Рішення Суду справедливості від 7 грудня 1993 року, *Wirth*, C-109/92, ECLI:EU:C:1993:916, пункти 14–22.

⁴⁹ Див. пункт 19 Положення про державну допомогу на наукові дослідження, розробки та інновації, ОВ С 198, 27.06.2014 року, стор. 1.

2.6. Підтримка культури та збереження культурної спадщини, у тому числі природоохоронна діяльність

33. Культура — це засіб вираження самобутності, цінностей та ідей, які відображають та формують народи Союзу. Сфера культури та збереження культурної спадщини охоплює велике різноманіття напрямків і видів діяльності, зокрема музеї, архіви, бібліотеки, культурно-мистецькі центри або простори, театри, оперні театри, концертні зали, археологічні пам'ятки, пам'ятники, історичні місця та будівлі, звичаї та ремесла, фестивалі та виставки, а також освітні заходи культурно-мистецького спрямування. Багата європейська природна спадщина, у тому числі збереження біорізноманіття, середовища проживання та видів, є великою цінністю для народів ЄС.
34. Враховуючи їхній особливий характер, певні види діяльності, пов'язані з підтримкою культури, збереженням культурної спадщини та охороною природи, можуть мати некомерційну організацію і, відповідно, бути неекономічними за своєю суттю. Внаслідок цього державне фінансування таких видів діяльності не вважається державною допомогою. Комісія вважає, що державне фінансування діяльності з підтримки культури та збереження культурної спадщини, яка перебуває у безкоштовному доступі для громадськості, переслідує суто соціально-культурну мету, що є неекономічною за своєю суттю. Аналогічно той факт, що відвідувачі культурної установи або учасники діяльності з підтримки культури або збереження культурної спадщини, включно з охороною природи, відкритої для широкого загалу, мають сплатити грошовий внесок, який покриває лише частку реальних витрат, не впливає на неекономічний характер такої діяльності, оскільки це не вважається справжньою платою за надану послугу.
35. Натомість, діяльність з підтримки культури або збереження культурної спадщини (включно з охороною природи), яка переважно фінансується за рахунок плати, що стягується з відвідувачів або користувачів, або за допомогою інших комерційних механізмів (наприклад, комерційні виставки, кінотеатри, комерційні музичні заходи та фестивалі, а також школи мистецтв, які фінансуються переважно за рахунок плати за навчання), має вважатися економічною. Так само діяльність з підтримки культури або збереження культурної спадщини, вигоду від якої отримують виключно певні суб'єкти господарювання, а не громадськість (наприклад, відновлення історичної будівлі, яка використовується приватною компанією), має вважатися економічною.
36. Більше того, значна кількість видів діяльності з підтримки культури або збереження культурної спадщини мають унікальний характер (наприклад, утримання державних архівів для збереження унікальних документів), що виключає наявність справжнього ринку. На думку Комісії, такі види діяльності також є неекономічними.
37. У випадках, коли суб'єкт здійснює діяльність з підтримки культури або збереження культурної спадщини, окремі види якої є неекономічною діяльністю відповідно до положень пунктів 34 і 36, а інші вважаються

економічною діяльністю, отримуване ним державне фінансування підпадатиме під дію правил про надання державної допомоги тільки в тій частині, у якій воно йде на покриття витрат, пов'язаних зі здійсненням економічної діяльності⁵⁰.

3. ЗАЛУЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ РЕСУРСІВ

38. Пряме або опосередковане надання переваги за рахунок державних ресурсів і причетність держави до реалізації відповідного заходу — дві окремі умови існування державної допомоги, які мають бути одночасно дотримані⁵¹. Однак вони часто розглядаються разом у ході оцінки заходу відповідно до положень статті 107(1) Договору, оскільки вони обидві стосуються державного походження відповідного заходу.

3.1. Причетність держави

39. У випадках, коли державний орган надає перевагу отримувачу, такий захід за своєю суттю передбачає причетність держави, навіть якщо відповідний державний орган є юридично автономним від інших органів влади. Таке саме правило застосовується, якщо державний орган призначає приватну або державну установу для реалізації заходу, що передбачає надання переваги. Слід зауважити, що законодавство Союзу не може дозволити, щоб правила про надання державної допомоги можна було обійти шляхом створення автономних установ, відповідальних за надання допомоги⁵².
40. Причетність держави складніше виявити, якщо пільга надається через державні підприємства⁵³. У таких випадках необхідно визначити, чи державні органи якимось чином брали участь у процесі затвердження заходу⁵⁴.
41. Той факт, що захід реалізується державним підприємством, сам по собі не означає причетність держави до такого заходу⁵⁵. Однак очевидним є те, що в

⁵⁰ Як пояснюється в пункті 207, Комісія вважає, що державне фінансування, надане традиційним господарським об'єктам (зокрема, ресторанам, магазинам або платним паркувальним майданчикам) структур, які майже виключно використовуються для здійснення неекономічної діяльності, як правило, не впливає на торгівлю між державами-членами. Так само Комісія вважає, що державне фінансування, надане традиційним господарським об'єктам, пов'язаним зі здійсненням неекономічної діяльності у сфері культури та збереження культурної спадщини (наприклад, магазин, бар або платний гардероб у музеї), як правило, не впливає на торгівлю між державами-членами.

⁵¹ Див., зокрема, Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 24; Рішення Суду загальної юрисдикції від 5 квітня 2006 року, *Deutsche Bahn AG v Commission*, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, пункт 103.

⁵² Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 1996 року, *Air France v Commission*, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, пункт 62.

⁵³ Визначення поняття державних підприємств міститься в Директиві Комісії 2006/111/ЄС від 16 листопада 2006 року про прозорість фінансових відносин між державами-членами та державними підприємствами, а також фінансову прозорість окремих підприємств (ОВ L 318, 17.11.2006 року, стор. 17). У статті 2(b) цієї Директиви вказується, що «державні підприємства — це будь-яке підприємство, на яке державні органи здійснюють прямий або опосередкований вирішальний вплив через володіння, фінансову участь або правила управління».

⁵⁴ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 52.

певних випадках державні органи спеціально підштовхують державне підприємство до реалізації певного заходу⁵⁶. Внаслідок того, що держава та державні підприємства тісно пов'язані між собою, існує серйозний ризик надання державної допомоги за посередництвом таких підприємств у непрозорий спосіб і з порушенням правил надання державної допомоги⁵⁷. Більше того, саме внаслідок існування привілейованих відносин між державою та державними підприємствами, третій особі, як правило, складно довести, що заходи, вжиті таким підприємством у конкретному випадку, реалізувалися на основі вказівок державних органів⁵⁸.

42. У зв'язку з цим причетність держави до заходу, який реалізується державним підприємством, слід встановлювати на основі ряду показників, які впливають із обставин справи та умов реалізації заходу⁵⁹.

3.1.1. Показники причетності держави

43. Можливі показники для встановлення причетності держави до реалізації заходу⁶⁰:
- (а) відповідний орган не може прийняти рішення за результатами конкурсу без урахування вимог державних органів;
 - (б) наявність факторів, зумовлених природою зв'язку між державним підприємством і державою;
 - (с) підприємство, через яке надається допомога, зобов'язане керуватися інструкціями, виданими державними органами⁶¹;
 - (d) входження державного підприємства до структури органів державного управління;
 - (е) характер діяльності державного підприємства⁶² і його поведінка на ринку за звичайних умов конкуренції з приватними суб'єктами господарювання;
 - (f) правовий статус підприємства (чи воно є суб'єктом публічного права або звичайного корпоративного права), однак той факт, що державне

⁵⁵ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 26 червня 2008 року, *SIC v Commission*, T-442/03, ECLI:EU:T:2008:228, пункти 93–100.

⁵⁶ Крім того, очевидно, що у конкретних випадках поведінка державного підприємства була б іншою, якби воно діяло автономно, див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 25 червня 2015 року, *SACE and Sace BT v Commission*, T-305/13, ECLI:EU:T:2015:435, пункт 48.

⁵⁷ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 53.

⁵⁸ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 54.

⁵⁹ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 55.

⁶⁰ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункти 55 і 56. Див. також Висновок Генерального адвоката Якобс від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункти 65–68.

⁶¹ Рішення Суду справедливості від 23 жовтня 2014 року, *Commerz Nederland*, C-242/13, ECLI:EU:C:2014:2224, пункт 35.

⁶² Наприклад, коли заходи реалізуються державними банками розвитку та спрямовані на досягнення цілей державної політики (Рішення Суду загальної юрисдикції від 27 лютого 2013 року, *Nitrogenmuvek Vegyipari, Zrt. v Commission*, T-387/11, ECLI:EU:T:2013:98, пункт 63) або органами приватизації чи державними пенсійними фондами (Рішення Суду загальної юрисдикції від 28 січня 2016 року, *Slovenia v Commission* ("ELAN"), T-507/12, ECLI:EU:T:2016:35, пункт 86).

підприємство було засноване у формі господарського товариства відповідно до норм приватного права, не є достатньою підставою для виключення причетності⁶³ виходячи зі ступеня автономії, передбаченого відповідною організаційно-правовою формою;

(g) ступінь участі державних органів в управлінні підприємством;

(h) будь-який інший показник, що свідчить про причетність державних органів до затвердження відповідного заходу або високу ймовірність такої причетності, враховуючи масштаб, зміст заходу або умови його реалізації.

3.1.2. Причетність держави та обов'язки, передбачені законодавством Союзу

44. Держава-член не вважається причетною до заходу допомоги, якщо вона зобов'язана реалізувати його відповідно до законодавства Союзу без дискреційний повноважень. У такому разі відповідний захід передбачений актом законодавчого органу Союзу, а держава не причетна до його реалізації⁶⁴.

45. Однак це не стосується випадків, коли законодавством Союзу просто дозволено застосування певних національних заходів, а державі-члену надаються такі дискреційні повноваження: (i) вирішувати, чи застосовувати відповідні заходи, або (ii) встановлювати характеристики відповідного заходу, необхідні з точки зору державної допомоги⁶⁵.

46. Заходи, спільно затверджені кількома державами-членами, вважаються приналежними до дій усіх відповідних держав-членів згідно зі статтею 107(1) Договору⁶⁶.

3.2. Державні ресурси

3.2.1. Загальні принципи

47. Тільки переваги, прямо або опосередковано надані за рахунок державних ресурсів, можуть вважатися державною допомогою в розумінні статті 107(1) Договору⁶⁷.

⁶³ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 57.

⁶⁴ Див. Рішення Суду справедливості від 23 квітня 2009 року, *Puffer*, C-460/07, ECLI:EU:C:2009:254, пункт 70, щодо права на податкові пільги у рамках системи ПДВ, встановленої Союзом, і Рішення Суду загальної юрисдикції від 5 квітня 2006 року, *Deutsche Bahn AG v Commission*, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, пункт 102 щодо звільнення від сплати податків відповідно до законодавства Союзу.

⁶⁵ Див. Рішення Суду справедливості від 10 грудня 2013 року, *Commission v Ireland and Others*, C-272/12 P, ECLI:EU:C:2013:812, пункти 45–53, щодо дозволу впроваджувати певні податкові пільги, який надається державі-члену рішенням Ради. У цьому рішенні також роз'яснюється, що той факт, що рішення Ради у сфері гармонізації законодавства було прийняте на основі пропозиції Комісії, не має значення, оскільки поняття державної допомоги є об'єктивним.

⁶⁶ Рішення Комісії 2010/606/ЄС від 26 лютого 2010 року про державну допомогу C 9/2009 (колиш. NN 45/08, NN 49/08 і NN50/08), впроваджене Королівством Бельгія, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург для компанії Dexia SA, OB L 274, 19.10.2010 року, стор. 54.

⁶⁷ Рішення Суду справедливості від 24 січня 1978 року, *Van Tiggele*, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, пункти 25 і 26; Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 1996 року, *Air France v Commission*, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, пункт 63.

48. До державних ресурсів належать ресурси державного сектора⁶⁸, у тому числі ресурси внутрішньодержавних одиниць (децентралізованих, федеративних, регіональних та інших)⁶⁹, а також, за певних умов, ресурси приватних організацій (див. пункти 57 і 58). Не має значення той факт, чи є установа державного сектора автономною⁷⁰. Кошти, надані центральним банком держави-члена певним кредитним установам, зазвичай вважаються передачею державних ресурсів⁷¹.
49. Ресурси державних підприємств також вважаються державними ресурсами в розумінні статті 107(1) Договору, оскільки держава може керувати спрямуванням цих ресурсів⁷². Для цілей законодавства про державну допомогу передача ресурсів у межах групи державних установ також може вважатися державною допомогою, наприклад, якщо ресурси передаються від материнської компанії дочірній компанії (навіть якщо з економічної точки зору вони вважаються одним суб'єктом господарювання)⁷³. Питання причетності держави до передачі таких ресурсів описується в підрозділі 3.1. Той факт, що державне підприємство є одержувачем допомоги, не означає, що воно не може надавати допомогу іншому одержувачу в рамках іншого заходу допомоги⁷⁴.
50. Той факт, що захід, що передбачає надання переваги, безпосередньо фінансується не державою, а державною або приватною організацією, створеною або призначеною державою для надання допомоги, не завжди означає, що допомога не фінансується за рахунок державних ресурсів⁷⁵. Захід, затверджений державним органом на користь певних суб'єктів господарювання або виробництва певних продуктів, не перестає бути безвідплатною перевагою тільки через те, що він повністю або частково

⁶⁸ Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 1996 року, *Air France v Commission*, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, пункт 56.

⁶⁹ Рішення Суду справедливості від 14 жовтня 1987 року, *Germany v Commission*, 248/84, ECLI:EU:C:1987:437, пункт 17; Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 березня 2002 року, *Territorio Histórico de Álava and Others v Commission*, Об'єднані справи T-92/00 і 103/00, ECLI:EU:T:2002:61, пункт 57.

⁷⁰ Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 1996 року, *Air France v Commission*, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, пункт 58–62.

⁷¹ Див. Повідомлення Комісії щодо застосування з 1 серпня 2013 року правил про надання державної допомоги банкам у контексті фінансової кризи («Повідомлення щодо банківського сектора»), ОВ С 216 30.07.2013 року, стор. 1, особливо пункт 62. Однак, згідно з роз'ясненням Комісії, якщо центральний банк реагує на банківську кризу запровадженням загальних заходів, відкритих для всіх порівнюваних учасників відповідного ринку (наприклад, кредитування всіх учасників ринку на рівних умовах), а не вибіркових заходів на користь окремих банків, такі загальні заходи часто виходять за межі контролю за державною допомогою.

⁷² Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункт 38. Також див. Рішення Суду справедливості від 29 квітня 2004 року, *Greece v Commission*, C-278/00, ECLI:EU:C:2004:239, пункти 53 і 54, і Рішення Суду справедливості від 8 травня 2003 року, *Italy and SIM 2 Multimedia SpA v Commission*, Об'єднані справи C-328/99 і C-399/00, ECLI:EU:C:2003:252, пункти 33 і 34.

⁷³ Рішення Суду справедливості від 11 липня 1996 року, *SFEI and Others*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, пункт 62.

⁷⁴ Рішення Суду загальної юрисдикції від 24 березня 2011 року, *Freistaat Sachsen and Land Sachsen-Anhalt and Others v Commission*, Об'єднані справи T-443/08 і T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, пункт 143.

⁷⁵ Рішення Суду справедливості від 22 березня 1977 року, *Steinike & Weinlig*, 78/76, ECLI:EU:C:1977:52, пункт 21.

фінансується за рахунок внесків, покладених державним органом на відповідних суб'єктів господарювання⁷⁶.

51. Передача державних ресурсів може здійснюватися в різних формах, як-от у формі прямих грантів, позик, гарантій, прямих інвестицій у капітал компаній і пільг у натурі. Рішуче та конкретне зобов'язання щодо надання державних ресурсів у майбутньому також вважається передачею державних ресурсів. Це необов'язково має бути реальна передача коштів, достатньо наявності недоотриманих державою надходжень. Відмова від надходжень, які могла б отримати держава, вважається передачею державних ресурсів⁷⁷. Наприклад, дефіцит надходжень від податків і соціальних внесків внаслідок звільнення від сплати або зниження розміру податків або соціальних внесків, запроваджених державою-членом, або звільнення від обов'язку сплати штрафів та інших грошових санкцій відповідає вимозі щодо державних ресурсів, встановленій статтею 107(1) Договору⁷⁸. Реальний ризик покладення додаткових зобов'язань на державу в майбутньому у зв'язку з гарантією або договірною пропозицією є достатньою умовою для цілей статті 107(1)⁷⁹.
52. Якщо державні органи або державні підприємства надають товари або послуги за ціною нижче ринкової, або здійснюють інвестиції в підприємство у спосіб, який не відповідає тесту оператора ринкової економіки, як описано починаючи з пункту 73 і далі, це недоотримані державні ресурси (так само, як надання переваги).
53. Надання доступу до державного майна або природних ресурсів чи надання спеціальних або виключних прав⁸⁰ без належної плати, що відповідає ринковій ціні, може вважатися недоотриманими державними ресурсами (так само, як надання переваги)⁸¹.

⁷⁶ Рішення Суду справедливості від 22 березня 1977 року, *Steinike & Weinlig*, 78/76, ECLI:EU:C:1977:52, пункт 22.

⁷⁷ Рішення Суду справедливості від 16 травня 2000 року, *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, пункти 48–51.

⁷⁸ Рішення Суду справедливості від 15 березня 1994 року, *Banco Exterior de España*, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, пункт 14 щодо податкових пільг. Більше того, виключення зі звичайних правил про банкрутство, які дозволяють суб'єктам господарювання продовжувати торгівлю в умовах, коли їм би це заборонялося у разі застосування звичайних правил про банкрутство, можуть створювати додаткові зобов'язання для держави, якщо державні органи входять у число головних кредиторів таких суб'єктів господарювання або якщо це де-факто означає списання заборгованості перед державою. Див. Рішення Суду справедливості від 17 червня 1999 року, *Piaggio*, C-295/97, ECLI:EU:C:1999:313, пункти 40–43, і Рішення Суду справедливості від 1 грудня 1998 року, *Ecotrade*, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, пункт 45.

⁷⁹ Рішення Суду справедливості від 1 грудня 1998 року, *Ecotrade*, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, пункт 41, і Рішення Суду справедливості від 19 березня 2013 року, *Bouygues and Bouygues Télécom v Commission and Others*, Об'єднані справи C-399/10 P і C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, пункти 137–139.

⁸⁰ Згідно з пунктами (f) і (g) статті 2 Директиви Комісії 2006/111/ЄС від 16 листопада 2006 року про прозорість фінансових відносин між державами-членами та державними підприємствами, а також фінансову прозорість окремих підприємств, ОВ L 318, 17.11.2006, стор. 17.

⁸¹ Див. також Повідомлення Комісії про застосування правил Європейського Союзу щодо надання державної допомоги до компенсації за надання послуг загального економічного інтересу, ОВ С 8, 11.01.2012, стор. 4, пункт 33.

54. У таких випадках необхідно встановити, чи держава, на додачу до управління відповідним державним майном, діє як регулятор для досягнення політичних цілей, підпорядковуючи процес відбору суб'єктів господарювання якісним критеріям (попередньо встановленим у прозорий і недискримінаційний спосіб)⁸². Коли держава виступає в ролі регулятора, вона може прийняти законне рішення не максимізувати розмір прибутку, який міг би бути отриманий, без застосування правил про надання державної допомоги за умови, що стосовно всіх відповідних суб'єктів господарювання діє принцип недискримінації, а також за умови існування характерного зв'язку між досягненням регуляторної мети та упушенням вигоди⁸³.
55. У будь-якому разі передача державних ресурсів має місце, якщо державні органи не стягують звичайну плату, передбачену загальною системою, за доступ до державного майна або природних ресурсів чи надання спеціальних або виключних прав.
56. Негативний опосередкований вплив на прибуток держави, спричинений регуляторними заходами, не вважається передачею державних ресурсів, якщо він є характерним для відповідного заходу⁸⁴. Наприклад, звільнення від дії положень трудового законодавства, що змінює характер договірних відносин між суб'єктами господарювання та працівниками, не вважається передачею державних ресурсів, незважаючи на те, що воно може зменшувати суму надходжень від податків і соціальних внесків⁸⁵. Так само національне

⁸² Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 липня 2007 року, *Bouygues SA v Commission*, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, у якому Суд загальної юрисдикції зазначив, що, надаючи доступ до такого дефіцитного державного ресурсу, як спектр радіочастот, національні органи влади одночасно виконували роль регулятора у сфері телекомунікацій та управляючого такими державними ресурсами (пункт 104).

⁸³ Щодо цього див. Рішення Комісії від 20 липня 2004 року про державну допомогу NN 42/2004 — Франція — Змінення розміру платежів Orange та SFR за ліцензії UMTS, OB C/275, 8.11.2005 року, стор. 3, пункти 28–30 преамбули, підтримане Судом ЄС (Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 липня 2007 року, *Bouygues SA v Commission*, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, пункти 108–111 і 123, і Рішення Суду справедливості від 2 квітня 2009 року, *Bouygues and Bouygues Télécom v Commission*, C-431/07 P, ECLI:EU:C:2009:223, пункти 94–98 і 125). У цій справі, яка стосувалася надання ліцензій на користування радіочастотним ресурсом UMTS, держава одночасно виконувала роль регулятора та управляючого зазначеними державними ресурсами, переслідуючи регуляторні цілі, передбачені Директивою 97/13/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 10 квітня 1997 року про структуру видачі загальних дозволів та індивідуальних ліцензій у сфері телекомунікаційних послуг (ОВ L 117, 07.05.1997, стор. 15). У такій ситуації Суд ЄС підтвердив, що надання ліцензій без максимізації прибутку, якого можна було б досягти, не вважається наданням державної допомоги за умови, що застосування відповідних заходів було виправдане регуляторними цілями, передбаченими Директивою 97/13/ЄС, і відповідало принципу недискримінації. Для порівняння у рішенні Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Commission v Netherlands*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, пункти 88 і далі, Суд не знайшов регуляторних причин, які б виправдовували надання допомоги без урахування прав на вільний продаж випуску. Також див. Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункти 46 і далі.

⁸⁴ Рішення Суду справедливості від 13 березня 2001 року, *PreussenElektra*, C-379/98, ECLI:EU:C:2001:160, пункт 62.

⁸⁵ Рішення Суду справедливості від 17 березня 1993 року, *Sloman Neptun Schiffahrts*, Об'єднані справи C-72/91 і C-73/91, ECLI:EU:C:1993:97, пункти 20 і 21. Також див. Рішення Суду справедливості від 7 травня 1998 року, *Viscido et al.*, Об'єднані справи C-52/97, C-53/97 і C-54/97, ECLI:EU:C:1998:209, пункти 13 і 14, і Рішення Суду справедливості від 30 листопада 1993 року, *Kirsammer-Hack*, C-189/91, ECLI:EU:C:1993:907, пункти 17 і 18, щодо того, що незастосування певних положень трудового законодавства не вважається передачею державних ресурсів.

регулювання у формі встановлення мінімальної ціни на певні товари не передбачає передачі державних ресурсів⁸⁶.

3.2.2. Контроль впливу на ресурси

57. Походження ресурсів не має значення, якщо до прямої або опосередкованої передачі одержувачам вони перебували під контролем держави і, відповідно, у розпорядженні державних органів⁸⁷, навіть якщо такі ресурси не були власністю державного органу⁸⁸.
58. Таким чином, субсидії, фінансовані за рахунок парафіскальних платежів або обов'язкових внесків, що стягуються державою, управління та розподіл яких здійснюється відповідно до норм публічного права, вважається передачею державних ресурсів, навіть якщо вона не здійснюється державними органами⁸⁹. Більше того, той факт, що такі субсидії частково фінансуються за рахунок добровільних приватних внесків, не є достатнім для виключення наявності державних ресурсів, оскільки головне значення тут має не походження ресурсів, а ступінь втручання державного органу у визначення суті заходу та методу фінансування⁹⁰. Передача державних ресурсів виключається тільки за дуже специфічних обставин, особливо якщо ресурси, отримані від членів торговельної асоціації, спрямовуються на фінансування певної мети в інтересах членів, про що приймається рішення приватною організацією, і переслідується суто комерційна мета, коли держава-член просто використовується як механізм надання обов'язкового характеру внескам, запровадженим торговельною організацією⁹¹.
59. Передача державних ресурсів також має місце, якщо такі ресурси перебувають у спільному розпорядженні кількох держав-членів, які спільно приймають

⁸⁶ Рішення Суду справедливості від 24 січня 1978 року, *Van Tiggele*, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, пункти 25 і 26.

⁸⁷ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 17 липня 2008 року, *Essent Netwerk Noord*, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, пункт 70; Рішення Суду справедливості від 16 травня 2000 року, *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, пункт 50.

⁸⁸ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 1996 року, *Air France v Commission*, T-358/94, ECLI:EU:T:1996:194, пункти 65–67, щодо допомоги, яка надавалася Депозитно-позиковою касою за рахунок добровільних внесків громадян, які можна було в будь-який час відкликати. Відповідні кошти все одно були визнані державними ресурсами, оскільки Каса могла використовувати залишок у вигляді різниці між внесками та знятими коштами так, ніби вони постійно перебували в її розпорядженні. Див. також Рішення Суду справедливості від 16 травня 2000 року, *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, C-83/98 P, ECLI:EU:C:2000:248, пункт 50.

⁸⁹ Рішення Суду справедливості від 2 липня 1974 року, *Italy v Commission*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, пункт 16; Рішення Суду справедливості від 11 березня 1992 року, *Compagnie Commerciale de l'Ouest*, Об'єднані справи C-78/90 — C-83/90, ECLI:EU:C:1992:118, пункт 35; Рішення Суду справедливості від 17 липня 2008 року, *Essent Netwerk Noord*, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, пункти 58–74.

⁹⁰ Рішення Суду загальної юрисдикції від 27 вересня 2012 року, *France et al. v Commission*, Об'єднані справи T-139/09, T-243/09 і T-328/09, ECLI:EU:T:2012:496, пункти 63 і 64.

⁹¹ Рішення Суду справедливості від 15 липня 2004 року, *Pearle*, C-345/02, ECLI:EU:C:2004:448, пункт 41, а також Рішення Суду справедливості від 30 травня 2013 року, *Doux élevages SNC et al*, C-677/11, ECLI:EU:C:2013:348.

рішення щодо використання цих ресурсів⁹². Наприклад, це стосується коштів Європейського стабілізаційного механізму (ЄСМ).

60. Ресурси, які надаються Союзом (наприклад, структурними фондами), Європейським інвестиційним банком або Європейським інвестиційним фондом чи іншими міжнародними фінансовими установами, зокрема Міжнародним валютним фондом (МВФ) або Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), вважаються державними ресурсами, якщо національні органи влади мають дискреційні повноваження щодо використання цих ресурсів (зокрема, вибору одержувачів)⁹³. І, навпаки, якщо такі ресурси надаються безпосередньо Союзом, Європейським інвестиційним банком або Європейським інвестиційним фондом без надання національним органам влади дискреційних повноважень, вони не вважаються державними ресурсами (наприклад, фінансування, надане у пряме управління за рамковою програмою «Горизонт-2020», Програмою ЄС для підвищення конкурентоспроможності підприємств і підприємств малого та середнього бізнесу (МСБ) (COSME) або проекту Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T)).

3.2.3. Участь держави у перерозподілі ресурсів між приватними організаціями

61. Якщо законом передбачений перерозподіл фінансових ресурсів між приватними організаціями без будь-якого подальшого втручання держави, це не вважається передачею державних ресурсів за умови, що відповідні кошти прямо переходять від однієї приватної організації до іншої без посередництва державного органу або приватної організації, уповноважених державою здійснювати управління такою передачею⁹⁴.
62. Наприклад, обов'язок купувати електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел енергії за фіксованими мінімальними цінами, покладений державою-членом на приватних постачальників електроенергії, не передбачає прямої або опосередкованої передачі державних ресурсів суб'єктам господарювання, які виробляють таку електроенергію⁹⁵. У цьому випадку суб'єкти господарювання

⁹² Рішення Комісії 2010/606/ЄС від 26 лютого 2010 року про державну допомогу C 9/2009 (колиш. NN 45/08, NN 49/08 і NN 50/08), впроваджене Королівством Бельгія, Французькою Республікою та Великим Герцогством Люксембург для компанії Dexia SA, ОВ L 274, 19.10.2010, стор. 54.

⁹³ Що стосується структурних фондів, див., зокрема, Рішення Комісії від 22 листопада 2006 року про державну допомогу № 157/06, United Kingdom South Yorkshire Digital Region Broadband Project, пункти 21 і 29 преамбули щодо заходу, частково фінансованого Європейським фондом регіонального розвитку (ЄФРР), ОВ С 80, 13.04.2007, стор. 2. Що стосується фінансування виробництва та торгівлі сільськогосподарськими продуктами, сфера застосування правил про державну допомогу обмежується статтею 42 Договору.

⁹⁴ Рішення Суду справедливості від 24 січня 1978 року, *Van Tiggele*, 82/77, ECLI:EU:C:1978:10, пункти 25 і 26.

⁹⁵ Рішення Суду справедливості від 13 березня 2001 року, *PreussenElektra*, C-379/98, ECLI:EU:C:2001:160, пункти 59–62. Суд постановив, що накладення обов'язку щодо придбання на приватних суб'єктів господарювання не є прямою або непрямою передачею державних ресурсів, і така кваліфікація не підлягає зміні внаслідок зниження доходів суб'єктів господарювання, на яких покладений відповідний обов'язок, що може спричинити зниження розміру податкових надходжень, оскільки це є характерною ознакою відповідного заходу допомоги. Див. також Рішення Суду справедливості від 5 березня 2009 року, *UTECA*, C-222/07, ECLI:EU:C:2009:124, пункти 43–47, відповідно до якого стягнення з телерадіомовних компаній обов'язкових внесків на користь кіноіндустрії не вважається передачею державних ресурсів.

(тобто приватні постачальники електроенергії) не призначаються державою для управління схемою допомоги, а просто несуть обов'язок купувати електроенергію певного типу за рахунок власних фінансових ресурсів.

63. Однак передача державних ресурсів має місце у випадку, коли платежі, які здійснюються приватними особами, проходять через спеціально призначений приватний або державний орган, що направляє їх одержувачам.
64. Наприклад, це має місце, коли приватна організація призначається за законом для стягнення відповідних платежів від імені держави та передачі їх одержувачам, однак не має права використовувати прибуток, отриманий із таких платежів, для інших цілей, крім тих, які передбачені законом. У такому разі відповідні суми залишаються під контролем держави, тобто перебувають у розпорядженні національних органів влади, що є достатньою підставою для того, аби вважати їх державними ресурсами⁹⁶. Оскільки цей принцип застосовується і до державних органів, і до приватних організацій, призначених для стягнення відповідної плати та обробки платежів, зміна статусу посередника з особи публічного права на особу приватного права не має значення для застосування критерію державних ресурсів, якщо держава продовжує суворо контролювати відповідну організацію⁹⁷.
65. Більше того, механізм повної компенсації додаткових витрат, понесених суб'єктами господарювання у зв'язку з обов'язком купувати продукцію в певних постачальників за ціною вище ринкової, що фінансується за рахунок кінцевих споживачів указаної продукції, також вважається втручанням із використанням державних ресурсів, навіть якщо такий механізм частково базується на прямій передачі ресурсів між приватними організаціями⁹⁸.

4. ПЕРЕВАГА

4.1. Загальне поняття переваги

66. У розумінні статті 107(1) Договору перевагою вважається будь-яка економічна вигода, яка була б недоступною для суб'єкта господарювання за звичайних ринкових умов, тобто за відсутності втручання держави⁹⁹. У підрозділі 4.2 цього Повідомлення надаються докладні настанови для визначення того, чи вигода була отримана за звичайних ринкових умов.

⁹⁶ Див. Рішення Суду справедливості від 17 липня 2008 року, *Essent Netwerk Noord*, C-206/06, ECLI:EU:C:2008:413, пункт 69–75.

⁹⁷ Рішення Комісії 2011/528/ЄС про державну допомогу C 24/09 (колиш. NN 446/08) — Австрія — Закон про зелену електроенергетику, ОВ L 235, 10.09.2011 року, стор. 42, пункт 76 преамбули.

⁹⁸ Рішення Суду справедливості від 19 грудня 2013 року, *Vent de Colère and Others*, C-262/12, ECLI:EU:C:2013:85, пункти 25–26.

⁹⁹ Рішення Суду справедливості від 11 липня 1996 року, *SFEI and Others*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, пункт 60; Рішення Суду справедливості від 29 квітня 1999 року, *Spain v Commission*, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, пункт 41.

67. Значення має лише вплив заходу на відповідного суб'єкта господарювання, а не причина або мета державного втручання¹⁰⁰. Наявність переваги має місце в разі покращення фінансового стану суб'єкта господарювання в результаті втручання держави¹⁰¹ на умовах, що відрізняються від звичайних ринкових умов. Для цілей оцінки фінансовий стан суб'єкта господарювання після реалізації заходу слід порівняти з його фінансовим станом за відсутності заходу¹⁰². Оскільки має значення лише вплив заходу на фінансовий стан суб'єкта господарювання, несуттєво, чи отримання відповідної переваги є обов'язковим для суб'єкта господарювання, так що він не міг уникнути або відмовитися від цього¹⁰³.
68. Точна форма заходу також не має значення для встановлення того, чи він надає перевагу суб'єкту господарювання¹⁰⁴. Для поняття державної допомоги важливе не тільки надання позитивних економічних переваг; звільнення від економічного тягаря¹⁰⁵ також може вважатися перевагою. Це досить широка категорія, яка охоплює будь-яке зниження витрат, що зазвичай входять до бюджету суб'єкта господарювання¹⁰⁶. Ідеться про ситуації, коли суб'єкти господарювання звільняються від звичайних витрат, пов'язаних зі здійсненням економічної діяльності¹⁰⁷. Наприклад, якщо держава-член компенсує частину витрат на працівників певного суб'єкта господарювання, вона звільняє суб'єкта господарювання від звичайних витрат, пов'язаних зі здійсненням економічної діяльності. Перевага також присутня, коли державні органи сплачують надбавку до заробітної плати працівникам певного суб'єкта господарювання, навіть якщо відповідний суб'єкт господарювання не зобов'язаний платити таку надбавку¹⁰⁸. Це також стосується ситуацій, коли окремі суб'єкти господарювання не зобов'язані нести витрати, які здійснюють

¹⁰⁰ Рішення Суду справедливості від 2 липня 1974 року, *Italy v Commission*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, пункт 13.

¹⁰¹ Термін «державне втручання» поширюється не тільки на позитивні дії держави, але й на випадки, коли державні органи утримуються від дій за певних обставин, наприклад, не стягують заборгованість у примусовому порядку. Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 12 жовтня 2000 року, *Magefesa*, C-480/98, ECLI:EU:C:2000:559, пункти 19–20.

¹⁰² Рішення Суду справедливості від 2 липня 1974 року, *Italy v Commission*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, пункт 13.

¹⁰³ Рішення Комісії 2004/339/ЄС від 15.10.2003 року щодо заходів, вжитих Італією на користь RAI SpA, ОВ L 119, 23.04.2004 року, стор. 1, пункт 69 преамбули; Висновок Генерального адвоката Феннеллі від 26 листопада 1998 року, *France v Commission*, C-251/97, ECLI:EU:C:1998:572, пункт 26.

¹⁰⁴ Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункт 84.

¹⁰⁵ Наприклад, податкові пільги або зниження розміру соціальних внесків.

¹⁰⁶ Рішення Суду справедливості від 15 березня 1994 року, *Banco Exterior de España*, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, пункт 13; Рішення Суду справедливості від 19 вересня 2000 року, *Germany v Commission*, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, пункт 25; Рішення Суду справедливості від 19 травня 1999 року, *Italy v Commission*, C-6/97, ECLI:EU:C:1999:251, пункт 15; Рішення Суду справедливості від 3 березня 2005 року, *Heiser*, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, пункт 36.

¹⁰⁷ Рішення Суду справедливості від 20 листопада 2003 року, *GEMO SA*, C-126/01, ECLI:EU:C:2003:622, пункти 28–31 щодо безкоштовного збору та утилізації відходів.

¹⁰⁸ Рішення Суду справедливості від 26 вересня 1996 року, *France v Commission*, C-241/94, ECLI:EU:C:1996:353, пункт 40; Рішення Суду справедливості від 12 грудня 2002 року, *Belgium v Commission*, C-5/01, ECLI:EU:C:2002:754, пункти 38 і 39; Рішення Суду загальної юрисдикції від 11 вересня 2012 року, *Corsica Ferries France SAS v Commission*, T-565/08, ECLI:EU:T:2012:415, пункти 137 і 138, залишене без змін після розгляду апеляції, див. Рішення Суду справедливості від 4 вересня 2014 року, *SNCF and France v Commission*, Об'єднані справи C-533/12 P і C-536/12 P, ECLI:EU:C:2014:2142.

інші порівнювані суб'єкти господарювання в умовах відповідного режиму, незважаючи на неекономічний характер діяльності, з якою пов'язані такі витрати¹⁰⁹.

69. Витрати, пов'язані з виконанням нормативних обов'язків, покладених державою¹¹⁰, у загальному, можуть вважатися звичайними витратами, пов'язаними зі здійсненням економічної діяльності, тобто будь-яка компенсація таких витрат передбачає надання переваги відповідному суб'єкту господарювання¹¹¹. Це означає, що існування переваги не виключається, навіть коли вигода не виходить за межі компенсації витрат, пов'язаних із накладенням нормативного обов'язку. Те ж саме стосується звільнення від витрат, які суб'єкт господарювання не поніс би за відсутності стимулюючого ефекту, спричиненого державним заходом, оскільки по-іншому структурував би свою діяльність¹¹². Наявність переваги також не виключається, коли захід передбачає компенсацію платежів різного характеру, не пов'язаних із таким заходом¹¹³.
70. Що стосується компенсації витрат, пов'язаних із наданням послуг загального економічного інтересу, у своєму рішенні у справі *Альтмарка* Суд роз'яснив, що створення переваги виключається в разі одночасного дотримання вказаних нижче чотирьох умов¹¹⁴. По-перше, на підприємство-одержувача мають бути покладені чітко визначені зобов'язання з надання громадських послуг. По-друге, параметри, на основі яких розраховується розмір компенсації, мають встановлюватися заздалегідь і бути об'єктивними та прозорими. По-третє, розмір компенсації не може перевищувати суму, необхідну для покриття всіх або частини витрат, які виникли у зв'язку з виконанням зобов'язань з обслуговування населення, з

¹⁰⁹ Див. Настанови щодо державної допомоги для аеропортів і авіаліній, ОВ С 99, 4.4.2014, стор. 3, пункт 37 преамбули.

¹¹⁰ Що стосується галузі сільського господарства, прикладом нормативного обов'язку можуть бути перевірки й тести у сфері ветеринарії та безпеки харчових продуктів, відповідальність за проведення яких покладається на виробників сільськогосподарської продукції. Натомість перевірки й тести, які проводяться та фінансуються державними органами, якщо їх проведення або фінансування виробниками сільськогосподарської продукції не вимагається законом, не вважаються покладенням нормативних обов'язків на відповідних суб'єктів господарювання. Див. Рішення Комісії від 18 вересня 2015 року про державну допомогу SA.35484 щодо тестів якості молока відповідно до Закону про молочні продукти та жири, а також від 4 квітня 2016 року про державну допомогу SA.35484 щодо заходів загального медичного контролю відповідно до Закону про молочні продукти та жири.

¹¹¹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 25 березня 2015 року, *Belgium v Commission*, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, пункти 74–78.

¹¹² Наприклад, якщо компанія отримує субсидію на здійснення інвестиції в регіоні, що має право на отримання допомоги, очевидно, що це не знижує розміру витрат, які зазвичай входять до бюджету відповідного суб'єкта господарювання, за умови, що за відсутності такої субсидії компанія не здійснила б відповідної інвестиції.

¹¹³ Рішення Суду справедливості від 8 грудня 2011 року, *France Télécom SA v Commission*, C-81/10 P, ECLI:EU:C:2011:811, пункти 43–50. Те ж саме логічно застосовується у випадку зниження розміру витрат, понесених суб'єктом господарювання у зв'язку зі зміною статусу службових осіб на статус працівників, порівнюваний із тим, який застосовується конкурентами, що передбачає надання переваги відповідному суб'єкту господарювання (щодо цього існувала певна невизначеність після Рішення Суду загальної юрисдикції від 16 березня 2004 року, *Danske Busvognmaend v Commission*, T-157/01, ECLI:EU:T:2004:76, пункт 57). Що стосується витрат, пов'язаних із лібералізацією ринку, див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 11 лютого 2009 року, *Iride SpA and Iride Energia SpA v Commission*, T-25/07, ECLI:EU:T:2009:33, пункти 46–56.

¹¹⁴ Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункти 87–95.

урахуванням відповідних надходжень і обґрунтованого прибутку. По-четверте, якщо підприємство, уповноважене на виконання зобов'язань з обслуговування населення, не було вибрано з використанням процедури державних закупівель, що дає змогу вибрати учасника, який надавав би такі послуги за найнижчою для громади ціною, розмір відповідної компенсації визначається на підставі аналізу витрат, понесених у зв'язку з виконанням відповідних зобов'язань звичайним підприємством, яке має належне управління та забезпечення, щоб задовольнити необхідні вимоги до громадських послуг, враховуючи розмір відповідних надходжень і обґрунтованого прибутку. Подальше роз'яснення цих умов міститься в Повідомленні Комісії про застосування правил Європейського Союзу щодо надання державної допомоги до компенсації за надання послуг загального економічного інтересу¹¹⁵.

71. Наявність переваги виключається у випадку відшкодування суми незаконно стягнутих податків¹¹⁶, покладення на національні органи влади обов'язку компенсувати збитки, завдані ними певним суб'єктам господарювання¹¹⁷, або сплатити компенсацію за примусове вилучення майна¹¹⁸.
72. Наявність переваги не виключається, якщо підприємства-конкуренти в інших державах-членах перебувають у більш вигідному становищі¹¹⁹, оскільки поняття переваги ґрунтується на результатах аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання в рамках правових і фактичних умов його діяльності в разі застосування заходу та за його відсутності.

4.2. Тест оператора ринкової економіки (ОРЕ)

4.2.1. Вступ

73. У Союзі діє нейтральний правовий режим щодо системи власності на майно¹²⁰, що в жодному разі не обмежує права держав-членів діяти в ролі суб'єктів господарювання. Однак коли державні органи прямо або опосередковано в будь-якій формі здійснюють економічні операції¹²¹, вони підпадають під дію правил Союзу щодо надання державної допомоги.

¹¹⁵ ОВ С 8 від 11.01.2012 року, стор. 4.

¹¹⁶ Рішення Суду справедливості від 27 березня 1980 року, *Amministrazione delle finanze dello Stato*, 61/79, ECLI:EU:C:1980:100, пункти 29–32.

¹¹⁷ Рішення Суду справедливості від 27 вересня 1988 року, *Asteris AE and Others v Greece*, Об'єднані справи 106–120/87, ECLI:EU:C:1988:457, пункти 23 і 24.

¹¹⁸ Рішення Суду загальної юрисдикції від 1 липня 2010 року, *Nuova Terni Industrie Chimiche SpA v Commission*, T-64/08, ECLI:EU:T:2010:270, пункти 59–63 і 140–141, у якому роз'яснюється, що хоча виплата компенсації за примусове вилучення майна не вважається державною допомогою, подальше продовження такої виплати може вважатися державною допомогою.

¹¹⁹ Рішення Суду справедливості від 2 липня 1974 року, *Italy v Commission*, 173/73, ECLI:EU:C:1974:71, пункт 17. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 29 вересня 2000 року, *Confederación Española de Transporte de Mercancías v Commission*, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, пункт 85.

¹²⁰ У статті 345 Договору вказано, що «Договори у жодному разі не шкодять правилам держав-членів, що регулюють систему права власності».

¹²¹ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 10 липня 1986 року, *Belgium v Commission*, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, пункт 12.

74. Економічні операції, які здійснюються державними органами (в тому числі державними підприємствами), не передбачають надання переваги контрагентам і, відповідно, не вважаються допомогою, якщо вони здійснюються відповідно до звичайних ринкових умов¹²². Цей принцип у подальшому був пристосований для різних економічних операцій. Щоб встановити факт надання державної допомоги (зокрема, у формі капіталовкладень), Суд ЄС розробив «*принцип ринкового інвестора*». Зокрема, щоб визначити, чи є інвестиція державного органу державною допомогою, необхідно оцінити, чи за таких самих умов приватний інвестор подібного розміру, який працює у звичайних ринкових умовах, зацікавився б подібною інвестицією¹²³. Крім того, Суд ЄС розробив «*тест приватного кредитора*», щоб встановити, чи перегляд умов кредитування державними кредиторами містить ознаки державної допомоги, шляхом порівняння поведінки державного кредитора з поведінкою гіпотетичних приватних кредиторів за таких самих умов¹²⁴. І, нарешті, Суд ЄС розробив «*тест приватного продавця*», щоб оцінити, чи операція продажу, здійснена державним органом, є державною допомогою, встановивши, чи приватний подавець за звичайних ринкових умов отримав би таку саму, чи кращу ціну¹²⁵.
75. Ці тести ґрунтуються на одному й тому самому базовому принципі: поведінку державних органів необхідно порівнювати з поведінкою приватних суб'єктів господарювання за звичайних ринкових умов, щоб визначити, чи економічні операції, вчинені такими органами, надають перевагу їхнім контрагентам. У цьому Положенні Комісія посилатиметься на «*тест оператора ринкової економіки*» (ОРЕ) як на належний метод оцінки того, чи певні економічні операції здійснювалися державними органами відповідно до звичайних ринкових умов і, відповідно, чи передбачали вони надання переваги (чого не сталося б за звичайних ринкових умов) їхнім контрагентам. Загальні принципи та критерії застосування тесту ОРЕ викладені в підрозділах 4.2.2. і 4.2.3.

4.2.2. Загальні принципи

76. Мета тесту ОРЕ — оцінити, чи держава надала перевагу суб'єкту господарювання, діючи не так, як оператор ринкової економіки, під час здійснення певної операції. У цьому контексті не має значення, чи відповідне втручання є належним інструментом досягнення цілей державної політики (наприклад, підвищення рівня

¹²² Рішення Суду справедливості від 11 липня 1996 року, *SFEI and Others*, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, пункти 60–61.

¹²³ Див., зокрема, Рішення Суду справедливості від 21 березня 1990 року, *Belgium v Commission* ("Tubemeuse"), C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, пункт 29; Рішення Суду справедливості від 21 березня 1991 року, *Italy v Commission* ("Alfa Romeo"), C-305/89, ECLI:EU:C:1991:142, пункти 18 і 19; Рішення Суду загальної юрисдикції від 30 квітня 1998 року, *Cityflyer Express v Commission*, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, пункт 51; Рішення Суду загальної юрисдикції від 21 січня 1999 року, *Neue Maxhütte Stahlwerke and Lech-Stahlwerke v Commission*, Об'єднані справи T-129/95, T-2/96 і T-97/96, ECLI:EU:T:1999:7, пункт 104; Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 березня 2003 року, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale and Land Nordrhein-Westfalen v Commission*, Об'єднані справи T-228/99 і T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57.

¹²⁴ Рішення Суду справедливості від 22 листопада 2007 року, *Spain v Commission*, C-525/04 P, ECLI:EU:C:2007:698; Рішення Суду справедливості від 24 січня 2013 року, *Frucona v Commission*, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32; Рішення Суду справедливості від 29 червня 1999 року, *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332.

¹²⁵ Рішення Суду загальної юрисдикції від 28 лютого 2012 року, *Land Burgenland and Austria v Commission*, Об'єднані справи T-268/08 і T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90.

зайнятості) для державних органів. Рентабельність або нерентабельність одержувача також сама по собі не є вирішальним фактором для встановлення того, чи відповідна економічна операція здійснювалася на ринкових умовах. Вирішальне значення має те, чи державні органи діяли так, як у такій самій ситуації діяв би оператор ринкової економіки. Якщо ні, то підприємство-одержувач отримало економічну перевагу, недоступну для нього за звичайних ринкових умов¹²⁶, що поставило його у вигідніше становище порівняно з конкурентами¹²⁷.

77. Для потреб тесту ОРЕ слід враховувати тільки вигоди та обов'язки, які пов'язані з поведінкою держави як суб'єкта господарювання, на відміну від тих, які пов'язані з її владними повноваженнями¹²⁸. Тест ОРЕ, як правило, не застосовується, коли держава здійснює владні повноваження, а не діє як суб'єкт господарювання. Наприклад, якщо державне втручання пов'язане з цілями державної політики (наприклад, забезпечення соціального або регіонального розвитку), поведінка держави, яка видається обґрунтованою з погляду державної політики, водночас може включати аспекти, які б не влаштували оператора ринкової економіки. Відповідно, тест ОРЕ слід застосовувати без урахування всіх тих аспектів, які стосуються виключно здійснення державою-членом своїх владних повноважень (наприклад, аспектів соціальної, регіональної або галузевої політики)¹²⁹.
78. Перевірку відповідності державного втручання ринковим умовам слід здійснювати до впровадження заходу, виходячи з інформації, доступної на момент прийняття рішення про таке втручання¹³⁰. Насправді, будь-який розсудливий

¹²⁶ Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 березня 2003 року, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale and Land Nordrhein-Westfalen v Commission*, Об'єднані справи T-228/99 і T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, пункт 208.

¹²⁷ Щодо цього, див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункт 90; Рішення Суду справедливості від 15 березня 1994 року, *Banco Exterior de España*, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, пункт 14; Рішення Суду справедливості від 19 травня 1999 року, *Italy v Commission*, C-6/97, ECLI:EU:C:1999:251, пункт 16.

¹²⁸ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункти 79–81; Рішення Суду справедливості від 10 червня 1986 року, *Belgium v Commission*, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302, пункт 14; Рішення Суду справедливості від 10 липня 1986 року, *Belgium v Commission*, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, пункт 13; Рішення Суду справедливості від 14 вересня 1994 року, *Spain v Commission*, Joined Cases C-278/92 – C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, пункт 22; Рішення Суду справедливості від 28 січня 2003 року, *Germany v Commission*, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, пункт 134.

¹²⁹ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункти 79–81; Рішення Суду справедливості від 10 липня 1986 року, *Belgium v Commission*, 234/84, ECLI:EU:C:1986:302, пункт 14; Рішення Суду справедливості від 10 липня 1986 року, *Belgium v Commission*, 40/85, ECLI:EU:C:1986:305, пункт 13; Рішення Суду справедливості від 14 вересня 1994 року, *Spain v Commission*, Об'єднані справи C-278/92 – C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, пункт 22; Рішення Суду справедливості від 28 січня 2003 року, *Germany v Commission*, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, пункт 134; Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 березня 2003 року, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale and Land Nordrhein-Westfalen v Commission*, об'єднані справи T-228/99 і T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57; Рішення Суду загальної юрисдикції від 24 вересня 2008 року, *Kahla Thüringen Porzellan v Commission*, T-20/03, ECLI:EU:T:2008:395; Рішення Суду загальної юрисдикції від 17 жовтня 2002 року, *Linde v Commission*, T-98/00, ECLI:EU:T:2002:248.

¹³⁰ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункти 83–85 і 105; Рішення Суду справедливості від 16 травня 2002 року, *France v Commission (Stardust)*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, пункти 71 і 72; Рішення Суду загальної юрисдикції від 30 квітня 1998 року, *Cityflyer Express v Commission*, T-16/96, ECLI:EU:T:1998:78, пункт 76.

оператор ринкової економіки зазвичай здійснює власну попередню оцінку стратегії та фінансових перспектив проекту¹³¹, наприклад, шляхом розробки бізнес-плану. Недостатньо покладатися на ретроспективні економічні оцінки, які свідчать про те, що інвестиція відповідної держави-члена виявилася прибутковою¹³².

79. Якщо держава-член наполягає, що вона діяла як оператор ринкової економіки, за наявності сумнівів вона має надати докази, які свідчать, що рішення про здійснення операції приймалося на основі економічних оцінок, подібних до тих, які за таких самих обставин здійснив би розсудливий оператор ринкової економіки (з такими самими характеристиками, як і відповідний державний орган), щоб визначити ступінь прибутковості або економічні переваги відповідної операції¹³³.
80. Факт здійснення операції на ринкових умовах перевіряється шляхом всебічної оцінки наслідків такої операції для відповідного суб'єкта господарювання без урахування того, чи спеціальні інструменти, які використовувалися для здійснення операції, були б доступні для операторів ринкової економіки. Зокрема, не слід відмовлятися від застосування тесту OPE, тільки тому що інструменти, які використовувалися державою, за своїм характером є фіскальними¹³⁴.
81. У певних випадках кілька послідовно реалізованих заходів державного втручання можуть, для потреб статті 107(1) Договору, розглядатися як єдина операція. Зокрема, це може мати місце у випадку, коли послідовно реалізовані заходи втручання настільки пов'язані між собою, особливо у плані хронології, мети та умов діяльності суб'єкта господарювання, що є невіддільними один від одного¹³⁵. Наприклад, ряд заходів державного втручання, спрямованих на одне й те саме підприємство, які здійснювалися протягом відносно короткого проміжку часу, пов'язані один з одним або були сплановані чи передбачувані на момент реалізації першого заходу втручання, можуть оцінюватися як один захід втручання. З іншого боку, якщо подальший захід втручання відбувся внаслідок подій, які не можна

¹³¹ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункти 82–85 і 105.

¹³² Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункт 85.

¹³³ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункти 82–85. Див. також Рішення Суду справедливості від 24 жовтня 2013 року, *Land Burgenland v Commission*, Об'єднані справи C-214/12 P, C-215/12 P і C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, пункт 61. Рівень складності такої попередньої оцінки може відрізнятися залежно від складності відповідної операції та вартості відповідних активів, товарів або послуг. Як правило, попередня оцінка має здійснюватися із залученням експертів, які володіють відповідними знаннями та уміннями. Такі оцінки завжди мають ґрунтуватися на об'єктивних критеріях без урахування політичних аспектів. Додатковим підтвердженням достовірності такої оцінки можуть бути оцінки, проведені незалежними експертами.

¹³⁴ Рішення Суду справедливості від 5 червня 2012 року, *Commission v EDF*, C-124/10 P, ECLI:EU:C:2012:318, пункт 88.

¹³⁵ Рішення Суду справедливості від 19 березня 2013 року, *Bouygues and Bouygues Télécom v Commission and Others*, Об'єднані справи C-399/10 P і C-401/10 P, ECLI:EU:C:2013:175, пункт 104; Рішення Суду загальної юрисдикції від 13 вересня 2010 року, *Greece and Others v Commission*, Об'єднані справи T-415/05, T-416/05 і T-423/05, ECLI:EU:T:2010:386, пункт 177; Рішення Суду загальної юрисдикції від 15 вересня 1998 року, *BP Chemicals v Commission*, T-11/95, ECLI:EU:T:1998:199, пункти 170 і 171.

було передбачити на момент реалізації попереднього заходу¹³⁶, такі заходи зазвичай оцінюються окремо.

82. Щоб оцінити, чи певні операції здійснювалися на ринкових умовах, необхідно розглянути всі обставини відповідної справи. Наприклад, можуть існувати виняткові обставини, за яких придбання державним органом товарів або послуг, навіть за ринковими цінами, не може вважатися таким, що відповідає ринковим умовам¹³⁷.

4.2.3. Перевірка відповідності ринковим умовам

83. У ході застосування тесту ОРЕ слід розрізняти випадки, коли відповідність операції ринковим умовам можна прямо встановити з використанням ринкових даних, пов'язаних із такою операцією, і коли, внаслідок відсутності таких даних, відповідність операції ринковим умовам необхідно оцінювати з використанням інших доступних методів.

4.2.3.1. Випадки, коли можна прямо встановити відповідність операції ринковим умовам

84. Відповідність операції ринковим умовам можна прямо встановити на основі ринкових даних, пов'язаних із такою операцією, у таких випадках:
- якщо операція між державними органами та приватними суб'єктами господарювання здійснюється на рівних умовах; або
 - якщо вона передбачає купівлю-продаж активів, товарів і послуг (або здійснення інших порівнюваних транзакцій) у рамках конкурентної, прозорої, недискримінаційної та безумовної процедури відкритих торгів.
85. У таких випадках, якщо ринкові дані щодо такої операції вказують на те, що вона не відповідає ринковим умовам, не слід використовувати інші методики оцінки для отримання протилежного висновку¹³⁸.

(i) Операції на рівних умовах

86. Якщо операція здійснюється на таких самих умовах (і, відповідно, з таким самим співвідношенням ризику та доходів) державними органами та приватними суб'єктами господарювання, які перебувають у порівнюваному становищі

¹³⁶ Рішення Комісії від 19 грудня 2012 року у справі SA.35378 Фінансування аеропорту Берлін-Бранденбург, Німеччина, ОВ С 36 від 08.02.2013 року, стор. 10, пункти 14–33 преамбули.

¹³⁷ У своєму рішенні від 28 січня 1999 року, *BAI v Commission*, T-14/96, ECLI:EU:T:1999:12, пункти 74–79, Суд загальної юрисдикції постановив, що у світлі особливих обставин справи можна дійти висновку, що кількість придбаних національними органами проїзних квитків у компанії P&O Ferries не відповідала реальній потребі, а тому національні органи не діяли як приватний оператор за звичайних ринкових умов. Відповідно, внаслідок такого придбання компанія P&O Ferries отримала перевагу, яку вона б не отримала за звичайних ринкових умов, і всі суми, сплачені на виконання відповідного договору купівлі-продажу, вважаються державною допомогою.

¹³⁸ Щодо цього див. Рішення Суду справедливості від 24 жовтня 2013 року, *Land Burgenland v Commission*, Об'єднані справи C-214/12 P, C-215/12 P і C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, пункти 94–95. Зокрема, у цій справі Суд постановив, що у випадку, коли державний орган продає підприємство в ході належно проведених відкритих торгів, вважається, що ринкова ціна відповідає найвищій (обов'язковій і достовірній) пропозиції, без необхідності використання інших методів оцінки, зокрема незалежних досліджень.

(операція на ринкових умовах)¹³⁹, як-от у державно-приватних партнерствах, зазвичай вважається, що така операція відповідає ринковим умовам¹⁴⁰. І, навпаки, якщо державний орган і приватні суб'єкти господарювання, які перебувають у порівнюваній ситуації, беруть участь у тій самій операції і в той самий момент часу, однак на різних умовах, це, як правило, вказує на те, що втручання державного органу не відповідає ринковим умовам¹⁴¹.

87. Зокрема, щоб операція вважалася здійсненою на рівних умовах, необхідно оцінити такі критерії:

- a. чи заходи втручання державних органів і приватних суб'єктів господарювання затверджуються і реалізуються в той самий момент часу або з певним часовим проміжком, а також зміну економічних умов у період між такими заходами втручання;
- b. чи умови здійснення операції є однаковими для державних органів і приватних суб'єктів господарювання з урахуванням можливості підвищення або зниження ризику з часом;
- c. чи втручання приватних суб'єктів господарювання має реальне економічне значення та не зводиться до символічного або незначного впливу¹⁴²; і
- d. чи вихідне положення державних органів і приватних суб'єктів господарювання в рамках певної операції є порівнюваним, зокрема, беручи до уваги попередні економічні зв'язки з відповідними підприємствами (див. підрозділ 4.2.3.3), можливий рівень синергії, якого можна досягнути¹⁴³, рівномірність розподілу операційних витрат¹⁴⁴, або будь-які інші характеристики державних органів або приватних суб'єктів господарювання, що можуть порушити таку порівнюваність.

¹³⁹ Умови не можна вважати однаковими, якщо державні органи та приватні суб'єкти господарювання реалізують заходи втручання на однакових умовах, але в різні моменти часу, тобто після зміни економічної ситуації, яка впливає на відповідну операцію.

¹⁴⁰ Щодо цього див. Рішення суду загальної юрисдикції від 12 грудня 2000 року, *Alitalia v Commission*, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, пункт 81.

¹⁴¹ Однак, якщо операції відрізняються та здійснюються в різні моменти часу, той факт, що вони здійснюються на різних умовах, не відіграє вирішальної ролі (позитивної або негативної) для встановлення того, чи відповідна операція здійснювалася державним органом відповідно до ринкових умов.

¹⁴² Наприклад, у справі *Citynet Amsterdam* Комісія дійшла висновку, що володіння двома приватними суб'єктами господарювання третиною капіталу компанії (враховуючи загальну структуру розподілу акцій, а також те, що їхні частки формують блокпакет, який впливає на прийняття компанією будь-якого стратегічного рішення) можна вважати таким, що має істотне економічне значення (див. Рішення Комісії 2008/729/ЄС від 11 грудня 2007 року щодо державної допомоги C53/2006 *Citynet Amsterdam*, Нідерланди, ОВ L 247 від 16.09.2008 року, стор. 27, пункти 96–100 преамбули). Для порівняння, у справі № 429/2010 Сільськогосподарський банк Греції (АТЕ), ОВ С 317 від 29.10.2011 року, стор. 5, частка приватних інвесторів становила лише 10 % від розміру інвестиції порівняно з 90-відсотковою часткою держави, отож Комісія дійшла висновку, що рівні умови не були дотримані, оскільки капітал, внесений державою, не можна порівняти з часткою приватних акціонерів і його розмір не пропорційний до кількості акцій, які перебувають у володінні держави. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 2000 року, *Alitalia v Commission*, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, пункт 81.

¹⁴³ Також вони повинні мати промислове обґрунтування; див. Рішення Комісії 2005/137/ЄС про державну допомогу C25/2002 *Participation financière de la Région wallonne dans l'entreprise CARSID — Acier CECA*, ОВ L 47 від 18.02.2005 року, стор. 28, пункти 67–70 преамбули.

¹⁴⁴ Термін «операційні витрати» застосовується до витрат, понесених відповідними інвесторами у зв'язку з відбором інвестиційного проекту, досягненням домовленості щодо умов контракту або моніторингом виконання контракту протягом строку його дії. Наприклад, якщо державні банки постійно беруть на себе витрати, пов'язані з відбором інвестиційних проектів для надання позик, той факт, що для приватних інвесторів застосовується та сама відсоткова ставка, не виключає присутності державної допомоги.

88. Принцип рівних умов не застосовується в деяких випадках, коли участь держави (за унікальністю або масштабом) є настільки значною, що цього не може зробити жодний оператор ринкової економіки.
- (ii) Купівля-продаж активів, товарів і послуг (або здійснення інших порівнюваних операцій) у рамках конкурентної, прозорої, недискримінаційної та безумовної процедури відкритих торгів.
89. Якщо купівля-продаж активів, товарів і послуг (або здійснення інших порівнюваних операцій)¹⁴⁵ здійснюється після проведення конкурентної¹⁴⁶, прозорої, недискримінаційної та безумовної процедури відкритих торгів згідно з принципами ДФЄС у сфері державних закупівель¹⁴⁷ (див. пункти 90–94), можна припустити, що такі операції відповідають ринковим умовам, якщо було використано належний критерій відбору покупця або продавця відповідно до пунктів 95–96. Однак якщо держава-член приймає рішення про надання підтримки, для цілей державної політики, певному виду діяльності та виставляє на торги, наприклад, суму наданого фінансування, як-от у разі надання підтримки виробництву відновлюваної енергетики або розвитку потужностей для виробництва електроенергії, то такі випадки не підпадають під дію підпункту (ii). У такому випадку торги можуть тільки зменшити розмір наданої суми, однак не виключають надання переваги.
90. Процедура торгів має бути конкурентною, щоб усі зацікавлені учасники, які відповідають умовам, могли взяти участь у процесі.
91. Вона має бути прозорою, щоб усі зацікавлені учасники мали рівне право на отримання належної інформації на кожному етапі процедури торгів. Доступність інформації, надання учасникам достатньої кількості часу, а також чіткість критеріїв відбору та присудження контракту є важливими елементами прозорої процедури відбору. Торги мають оголошуватися належним чином, щоб усі потенційні учасники звернули на них увагу. Ступінь оприлюднення інформації в

¹⁴⁵ Наприклад, здача певного майна в оренду або надання концесій на комерційне використання природних ресурсів.

¹⁴⁶ У контексті державної допомоги Суд ЄС часто посилається на процедуру відкритих торгів (див., наприклад, Рішення Суду загальної юрисдикції від 5 серпня 2013 року, *P & O European Ferries (Vizcaya) v Commission*, Об'єднані справи T-116/01 і T-118/01, ECLI:EU:T:2003:217, пункти 117–118; Рішення Суду справедливості від 24 жовтня 2013 року, *Land Burgenland v Commission*, Об'єднані справи C-214/12 P, C-215/12 P і C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, пункт 94). Однак термін «відкриті торги» жодним чином не стосується спеціальної процедури, передбаченої Директивою 2014/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС, і Директивою 2014/25/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівель організаціями, які працюють у водогосподарському, енергетичному, транспортному секторах та секторі поштових послуг, яка скасовує Директиву 2004/17/ЄС. У зв'язку з цим бачиться більш доцільним використання терміну «конкурентна процедура». Однак це положення не впливає на матеріально-правові умови, встановлені прецедентним правом.

¹⁴⁷ Рішення Суду справедливості від 7 грудня 2000 року, *Telaustria*, C-324/98, ECLI:EU:C:2000:669, пункт 62; Рішення Суду справедливості від 3 грудня 2001 року, *Bent Moustén Vestergaard*, C-59/00, ECLI:EU:C:2001:654, пункт 20. Див. також Повідомлення Комісії щодо тлумачення законодавства Співтовариства, що застосовується в разі присудження контрактів, які не підпадають або частково не підпадають під дію положень Директив про державні закупівлі, ОВ С 179, 01.08.2006 року, стор. 2.

кожному конкретному випадку залежить від характеристик активів, товарів або послуг. Активи, товари та послуги, які можуть привабити учасників, що здійснюють свою діяльність на європейському або міжнародному рівнях, завдяки високій вартості або іншим характеристикам, мають рекламуватися в такий спосіб, щоб вони могли привабити таких учасників.

92. Недискримінаційне ставлення до всіх учасників на всіх етапах процедури, а також об'єктивні критерії відбору та присудження контрактів, визначені до початку процесу, є обов'язковими умовами забезпечення відповідності операції ринковим умовам. Щоб гарантувати рівне ставлення, критерії присудження контракту мають давати змогу об'єктивно порівнювати та оцінювати пропозиції.
93. Використання й дотримання умов процедур, передбачених Директивами про державні закупівлі¹⁴⁸, може вважатися достатнім доказом дотримання вказаних вище критеріїв у разі виконання всіх умов застосування відповідної процедури. Це положення не застосовується в окремих випадках, коли неможливо встановити ринкову ціну, наприклад, у разі використання переговорної процедури без публікації повідомлення. У разі подання лише однієї пропозиції вважається, що процедура не забезпечить ринкової ціни, крім випадків коли (i) у структурі процедури передбачені досить міцні превентивні заходи, які забезпечують справжню та ефективну конкуренцію, і не є очевидним те, що тільки один суб'єкт господарювання був здатен подати достовірну пропозицію або (ii) за допомогою додаткових засобів державні органи забезпечують відповідність результату ринковій ціні.
94. Торги, організовані з метою продажу активів, товарів або послуг, вважаються безумовними, якщо потенційний покупець має свободу купувати або не купувати відповідні активи, товари або послуги та використовувати їх у власних цілях, незалежно від того, чи займається він певними видами економічної діяльності. Якщо існує умова, що на покупця покладаються спеціальні обов'язки на користь державних органів або з метою забезпечення загального громадського інтересу, яка не ставилась би приватним продавцем, крім тих, які впливають з норм загального права або рішень органів планування, такі торги не можуть вважатися безумовними.
95. У разі продажу активів, товарів і послуг державними органами єдиним належним критерієм відбору покупця має бути найвища ціна¹⁴⁹ з урахуванням обов'язкових контрактних умов (зокрема, гарантії продажу, наданої продавцем, або інших

¹⁴⁸ Директива 2014/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 лютого 2014 року про державні закупівлі та скасування Директиви 2004/18/ЄС; Директива 2014/25/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 26 лютого 2014 року щодо здійснення закупівель організаціями, які працюють у водогосподарському, енергетичному, транспортному секторах та секторі поштових послуг, яка скасовує Директиву 2004/17/ЄС.

¹⁴⁹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 28 лютого 2012 року, *Land Burgenland and Austria v Commission*, Об'єднані справи T-268/08 і T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90, пункт 87.

післяпродажних зобов'язань). Розгляду підлягають тільки достовірні¹⁵⁰ та обов'язкові пропозиції¹⁵¹.

96. У разі придбання державними органами активів, товарів або послуг будь-які спеціальні умови торгів мають бути недискримінаційними та тісно і об'єктивно пов'язаними з предметом та спеціальною економічною метою контракту. Вони мають забезпечувати відбір найбільш економічно вигідної пропозиції, яка відповідає ринковій ціні. У зв'язку з цим критерії мають бути визначені таким чином, щоб забезпечити ефективне проведення конкурентної процедури торгів, у результаті якої переможець отримає не більше, ніж звичайну норму прибутку. На практиці йдеться про використання торгів, де значну вагу має ціна або в ході яких іншим чином забезпечується отримання конкурентного результату (наприклад, окремих реверсивних торгів із достатньо чітко визначеними критеріями присудження контракту).

4.2.3.2. Встановлення відповідності операції ринковим умовам за допомогою бенчмаркінгу та інших методів оцінки

97. Якщо операція проводилася із застосуванням процедури торгів або на рівних умовах, це є прямим і конкретним доказом її відповідності ринковим умовам. Однак, якщо операція не проводилася із застосуванням процедури торгів або втручання державних органів не відбувалося на рівних умовах із приватними суб'єктами господарювання, це автоматично не означає, що така операція не відповідає ринковим умовам¹⁵². У таких випадках відповідність ринковим умовам встановлюється за допомогою (i) бенчмаркінгу або (ii) інших методів оцінки¹⁵³.

(i) Бенчмаркінг

98. Щоб встановити відповідність операції ринковим умовам, таку операцію можна оцінити з точки зору умов, на яких порівнювані приватні суб'єкти господарювання здійснювали порівнювані операції в порівнюваних ситуаціях (бенчмаркінг).
99. Щоб визначити належний еталон, необхідно звертати особливу увагу на тип відповідного суб'єкта господарювання (наприклад, холдинг, венчурний фонд або довгостроковий інвестор, який прагне забезпечити прибутковість у довгостроковій перспективі), тип відповідної операції (наприклад, участь у

¹⁵⁰ Ініціативна пропозиція також може вважатися обов'язковою, залежно від обставин справи, особливо якщо така пропозиція є обов'язковою (Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 13 грудня 2011 року, *Konsum Nord v Commission*, T-244/08, ECLI:EU:T:2011:732, пункти 73–75).

¹⁵¹ Наприклад, у ході процедури торгів не розглядаються звичайні заяви без обов'язкових вимог; див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 28 лютого 2012 року, *Land Burgenland and Austria v Commission*, Об'єднані справи T-268/08 і T-281/08, ECLI:EU:T:2012:90, пункт 87, і Рішення Суду загальної юрисдикції від 13 грудня 2011 року, *Konsum Nord v Commission*, T-244/08, ECLI:EU:T:2011:732, пункти 67 і 75.

¹⁵² Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 червня 2014 року, *Sarc v Commission*, T-488/11, ECLI:EU:T:2014:497, пункт 98.

¹⁵³ Якщо ринкова ціна встановлена в рамках операцій на рівних умовах або торгів, відповідні результати не можуть оскаржуватися з посиланням на інші методи оцінки, зокрема незалежні дослідження (див. Рішення Суду справедливості від 24 жовтня 2013 року, *Land Burgenland v Commission*, Об'єднані справи C-214/12 P, C-215/12 P і C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, пункти 94–95).

капіталі або операція з борговими зобов'язаннями), а також тип відповідного ринку або ринків (зокрема фінансові ринки, ринки технологій, що динамічно розвиваються, ринки в секторі комунальних послуг або інфраструктури). Крім того, велике значення має час здійснення операції, момент настання важливих економічних наслідків. У необхідних випадках може виникнути потреба коригування наявних ринкових еталонів відповідно до специфічних характеристик операції, що здійснюється державою (наприклад, стану підприємства-одержувача або ситуації на відповідному ринку)¹⁵⁴. Бенчмаркінг може виявитися неналежним методом встановлення ринкових цін, якщо наявні еталонні показники не були визначені з урахуванням ринкових факторів або наявні ціни істотно викривлені внаслідок державного втручання.

100. Бенчмаркінг часто не дає змоги точно встановити один еталонний показник, натомість він визначає діапазон можливих показників у результаті оцінки ряду порівнюваних операцій. Якщо метою оцінки є встановлення відповідності державного втручання ринковим умовам, слід розглянути можливість використання методів, які дають змогу визначити середні величини, зокрема середнє значення або медіану ряду порівнюваних операцій.

(ii) Інші методи оцінки

101. Відповідність операції ринковим умовам також можна визначити на основі загальноприйнятих стандартних методик оцінки¹⁵⁵. Така методика має виходити з наявних об'єктивних, достовірних і надійних даних¹⁵⁶, які мають бути достатньо деталізованими та відображати економічну ситуацію на момент прийняття рішення про здійснення операції, а також враховувати рівень ризику та майбутніх очікувань¹⁵⁷. Залежно від вартості операції, надійність такої оцінки зазвичай підтверджується аналізом чутливості, оцінкою різних бізнес-сценаріїв, розробкою планів на випадок надзвичайних обставин і порівнянням результатів з альтернативними методиками оцінки. У разі відкладення операції та необхідності врахування останніх змін ринкових умов може виникнути потреба у проведенні нової (попередньої) оцінки.
102. Загальноприйнятим стандартним методом визначення (річної) норми прибутку на інвестиції є розрахунок внутрішньої норми прибутку (IRR)¹⁵⁸. Крім того, інвестиційне рішення можна оцінити на основі чистої приведеної вартості

¹⁵⁴ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 березня 2003 року, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale and Land Nordrhein-Westfalen v Commission*, Об'єднані справи T-228/99 і T-233/99, ECLI:EU:T:2003:57, пункт 251.

¹⁵⁵ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 29 березня 2007 року, *Scott v Commission*, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, пункт 134, а також Рішення суду справедливості від 16 грудня 2010 року, *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, пункт 39.

¹⁵⁶ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 16 вересня 2004 року, *Valmont Nederland BV v Commission*, T-274/01, ECLI:EU:T:2004:266, пункт 71.

¹⁵⁷ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 29 березня 2007 року, *Scott v Commission*, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, пункт 158.

¹⁵⁸ Під час розрахунку IRR враховуються не облікові доходи в поточному році, а майбутні грошові потоки, які розраховує отримати інвестор протягом усього строку дії інвестиції. Відповідний показник розраховується як облікова ставка, для якої NPV грошових потоків дорівнює нулю.

(NPV)¹⁵⁹, що у більшості випадків дає результати, еквівалентні до IRR¹⁶⁰. Щоб оцінити, чи інвестиція здійснювалася на ринкових умовах, норму прибутку на інвестицію необхідно порівняти зі звичайною очікуваною ринковою нормою прибутку. Звичайна очікувана норма прибутку (або вартість капіталу інвестиції) визначається як середня очікувана норма прибутку, яка вимагається від інвестиції ринком, виходячи із загальноприйнятих критеріїв, зокрема інвестиційного ризику, з урахуванням фінансового стану компанії та особливостей галузі, регіону або країни. Якщо отримання такої звичайної норми прибутку обґрунтовано не очікується, відповідна інвестиція, найімовірніше, не здійснюватиметься на ринкових умовах. У загальному, що ризикованішим є проект, то вищої норми прибутку вимагатимуть суб'єкти, які надають фінансування, а значить вищою є вартість капіталу.

103. Вибір належного методу оцінки може залежати від ринкової ситуації¹⁶¹, наявності даних або типу операції. Зокрема, у той час як інвестор бажає отримати прибуток, інвестуючи в підприємства (у такому разі найдоцільніше використовувати такі методи оцінки, як IRR або NPV), кредитор бажає отримати боргові виплати (основну суму та відсотки) від боржника в межах строку, встановленого договором або законом¹⁶² (у цьому випадку доцільніше здійснити оцінку заставного майна, наприклад встановити вартість активів). У разі продажу землі достатньо буде провести незалежну експертну оцінку до обговорення умов продажу з метою встановлення ринкової вартості на основі загальноприйнятих ринкових показників і стандартів оцінки¹⁶³.
104. Методи визначення IRR або NPV інвестиції зазвичай дають змогу отримати не одне точне значення, яке можна взяти за основу, а діапазон можливих значень (залежно від економічних, правових та інших специфічних умов здійснення

¹⁵⁹ NPV — це різниця між позитивними та негативними грошовими потоками протягом усього строку дії інвестиції з поправкою на відповідну норму прибутку (вартість капіталу).

¹⁶⁰ Ідеальне співвідношення між NPV та IRR спостерігається у випадках, коли IRR дорівнює альтернативній вартості капіталу для інвестора. Якщо NPV є додатним числом, це означає, що IRR проекту перевищує необхідну норму прибутку (альтернативну вартість капіталу для інвестора). У такому разі варто здійснювати інвестицію. Якщо NPV проекту дорівнює нулю, то IRR проекту дорівнює необхідній нормі прибутку. У такому разі не має значення, чи інвестор здійснить відповідну інвестицію, чи вкличе ресурси в інший проект. Якщо NPV виражається від'ємним числом, IRR є нижчою за вартість капіталу. Така інвестиція є не надто прибутковою, оскільки існують кращі альтернативи. Якщо на основі IRR і NPV приймаються різні інвестиційні рішення (така різниця в результатах може виникати в разі порівняння взаємовиключних проектів), згідно з ринковою практикою перевагу слід надавати NPV, крім випадків істотної невизначеності стосовно розміру належної облікової ставки.

¹⁶¹ Зокрема, у разі ліквідації компанії найдоцільніше використовувати такий метод оцінки, як оцінка на основі ліквідаційної вартості або вартості майна.

¹⁶² Див., зокрема, Рішення Суду справедливості від 29 квітня 1999 року, *Spain v Commission*, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, пункт 46, а також Рішення Суду справедливості від 29 червня 1999 року, *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, пункт 24.

¹⁶³ Якщо недоцільно використовувати порівняльний метод (бенчмаркінг), а інші загальноприйняті методи не дають змогу встановити вартість землі, можна застосувати якийсь альтернативний метод, наприклад, метод оцінки *Vergleichspreissystem* (система порівняння вартості), запропонований Німеччиною (рекомендується для сільськогосподарських земель і лісових угідь — Рішення Комісії про державну допомогу SA.33167 Запропонований альтернативний метод оцінки сільськогосподарських земель і лісових угідь у Німеччині в разі їх продажу державними органами, ОВ С 43 від 15.02.2013 року, стор. 7). Щодо обмежень, характерних для інших методів, див. Рішення Суду справедливості від 16 грудня 2010 року, *Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe*, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, пункт 52.

операції, релевантних для відповідного методу оцінки). Якщо метою оцінки є встановлення відповідності державного втручання ринковим умовам, слід розглянути можливість використання методів, які дають змогу визначити середні величини, зокрема середнє значення або медіану ряду порівнюваних операцій.

105. Розсудливі оператори ринкової економіки зазвичай оцінюють свої операції, застосовуючи кілька різних методик підтвердження результатів оцінки (наприклад, розрахунки NPV підтверджуються методами бенчмаркінгу). Якщо в результаті застосування різних методів одержано одне й те саме значення, воно в подальшому використовується для встановлення справжньої ринкової ціни. Таким чином, застосування допоміжних методів оцінки для підтвердження результатів вважатиметься позитивним доказом при оцінці відповідності операції ринковим умовам.

4.2.3.3. Аналіз наслідків відсутності втручання в разі наявності попередніх економічних зв'язків із відповідним суб'єктом господарювання

106. У ході встановлення відповідності операції ринковим умовам слід брати до уваги попередні економічні зв'язки відповідного державного органа із суб'єктом господарювання за умови, що порівнюваний приватний суб'єкт господарювання також міг би мати такі зв'язки (наприклад, будучи акціонером підприємства)¹⁶⁴.
107. Для цілей тесту OPE попередні зв'язки мають розглядатися в рамках сценаріїв відсутності втручання. Наприклад, у разі проведення операцій, пов'язаних з участю в капіталі або заборгованістю державного підприємства, яке перебуває у скрутному становищі, очікувану норму прибутку на інвестиції необхідно порівнювати з очікуваною нормою прибутку за сценарієм відсутності втручання, який передбачає ліквідацію відповідної компанії. Якщо ліквідація забезпечує вищі прибутки або менші втрати, розсудливий оператор ринкової економіки зупиниться на цьому сценарії¹⁶⁵. З цією метою до вартості ліквідації не слід включати витрати, пов'язані з обов'язками державних органів, а тільки ті витрати, які поніс би розсудливий оператор ринкової економіки¹⁶⁶ з урахуванням зміни соціальних, економічних та екологічних умов його діяльності¹⁶⁷.

¹⁶⁴ Див. Рішення Суду справедливості від 3 квітня 2014 року, *ING Groep NV*, C-224/12 P, ECLI:EU:C:2014:213, пункти 29–37. Однак попередні зв'язки не враховуються, якщо вони є результатом впровадження заходу, який, виходячи зі всебічної оцінки всіх аспектів такого заходу, не міг бути реалізований приватним інвестором, що прагне отримати прибуток (Рішення Суду справедливості від 24 жовтня 2013 року, *Land Burgenland v Commission*, Об'єднані справи C-214/12 P, C-215/12 P і C-223/12 P, ECLI:EU:C:2013:682, пункти 52–61).

¹⁶⁵ Щодо цього див. Рішення суду загальної юрисдикції від 12 грудня 2000 року, *Alitalia v Commission*, T-296/97, ECLI:EU:T:2000:289, або Рішення Суду справедливості від 24 січня 2013 року, *Frucona v Commission*, C-73/11 P, ECLI:EU:C:2013:32, пункти 79 і 80.

¹⁶⁶ Рішення суду справедливості від 28 січня 2003 року, *Germany v Commission*, C-334/99, ECLI:EU:C:2003:55, пункт 140.

¹⁶⁷ Див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 11 вересня 2012 року, *Corsica Ferries France SAS v Commission*, T-565/08, ECLI:EU:T:2012:415, пункти 79–84, залишене без змін після розгляду апеляції, див. Рішення Суду справедливості від 4 вересня 2014 року, *SNCM and France v Commission*, об'єднані справи C-533/12 P і C-536/12 P, ECLI:EU:C:2014:2142, пункти 40 і 41. У цій справі Суд підтвердив, що, у загальному, в довгостроковій перспективі для приватних інвесторів, особливо у великих групах компаній, виплата додаткових компенсацій може бути економічно обґрунтованою (наприклад, з метою захисту іміджу групи). Однак слід надати детальні докази існування потреби у виплаті таких додаткових компенсацій у конкретній

4.2.3.4. Деякі аспекти, що стосуються встановлення відповідності умов надання позик і гарантій ринковим умовам

108. Як і будь-яка інша операція, позики та гарантії, які надаються державними органами (у тому числі державними підприємствами), можуть вважатися державною допомогою, якщо вони не відповідають ринковим умовам.
109. У випадку гарантій слід аналізувати так званий «трикутник» у складі державного органа як гаранта, позичальника і позикодавця¹⁶⁸. У більшості випадків допомога може надаватися тільки на рівні позичальника, оскільки він може отримати перевагу від державної гарантії, отримавши можливість взяти позику з відсотковою ставкою, яку він би не отримав на ринку за відсутності гарантії¹⁶⁹ (або отримати позику за умов, коли на ринку неможливо було б отримати позику з будь-якою відсотковою ставкою). Однак за певних обставин державна гарантія може передбачати надання допомоги позикодавцю, зокрема якщо така гарантія надається стосовно зобов'язання, яке вже існує між позикодавцем і позичальником, де не можна гарантувати повну передачу переваги позичальнику¹⁷⁰ або де позика, забезпечена гарантією, використовується для повернення позики, яка не забезпечена гарантією¹⁷¹.
110. Надання будь-якої гарантії на вигідніших умовах, ніж на ринку, беручи до уваги економічний стан позичальника, передбачає отримання останнім переваги (він сплачує комісію, розмір якої не відповідає ризику, який бере на себе гарант)¹⁷². У загальному, необмежені гарантії вважаються такими, що не відповідають ринковим умовам. Те ж саме стосується прихованих гарантій у формі відповідальності держави за боргами неплатоспроможного підприємства, захищеного від дії звичайних норм у сфері банкрутства¹⁷³.
111. За відсутності спеціальних ринкових даних стосовно операції з борговими зобов'язаннями, відповідність боргового інструмента ринковим умовам можна встановити шляхом порівняння з порівнюваними ринковими операціями (тобто за допомогою бенчмаркінгу). Що стосується позик і гарантій, інформацію про вартість фінансування підприємства, зокрема, можна отримати, скориставшись даними про інші позики, (нещодавно) отримані таким підприємством, про доходи

справі, де потрібно захистити імідж, а також довести, що такі платежі є усталеною практикою між приватними компаніями в таких ситуаціях (самих лише прикладів недостатньо).

¹⁶⁸ Щоб отримати інформацію про оцінку, яка проводиться в разі можливого надання державної допомоги у формі гарантії, див. також Повідомлення Комісії про застосування статей 87 і 88 Договору про ЄС до заходів державної допомоги у формі гарантій, ОВ С 155 від 20.06.2008 року, стор. 10. Згадане Повідомлення не замінюється цим Повідомленням.

¹⁶⁹ Див. Рішення суду справедливості від 8 грудня 2011 року, *Residex Capital v Gemeente Rotterdam*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, пункт 39.

¹⁷⁰ Див. Рішення Суду справедливості від 19 березня 2015 року, *OTP Bank Nyrt v Magyar Állam and Others*, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185.

¹⁷¹ Див. Рішення суду справедливості від 8 грудня 2011 року, *Residex Capital v Gemeente Rotterdam*, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, пункт 42.

¹⁷² Див. Рішення Суду справедливості від 3 квітня 2014 року, *France v Commission*, C-559/12 P, ECLI:EU:C:2014:217, пункт 96.

¹⁷³ Див. Рішення Суду справедливості від 3 квітня 2014 року, *France v Commission*, C-559/12 P, ECLI:EU:C:2014:217, пункт 98.

за облігаціями, випущеними підприємством, або про спреда кредитних дефолтних свопів, які стосуються такого підприємства. Порівнюваними ринковими операціями можуть вважатися подібні операції з надання позик або гарантій, здійснені вибіркою порівнюваних компаній, облігації, випущені вибіркою порівнюваних компаній, або спреда кредитних дефолтних свопів, які стосуються вибірки порівнюваних компаній. Що стосується гарантій, у разі неможливості визначення відповідної еталонної ціни на фінансових ринках, загальну вартість позики, забезпеченої гарантією, включно з відсотковою ставкою за позику та комісією за гарантією, слід порівнювати з ринковою вартістю подібної позики, яка не забезпечена гарантією. Методи бенчмаркінгу можуть доповнюватися методами оцінки на основі норми прибутку на капітал¹⁷⁴.

112. Щоб полегшити оцінку відповідності заходу допомоги критеріям тесту OPE, Комісія розробила заміщувальні показники, що дають змогу встановити, чи позики та гарантії носять характер допомоги.
113. Для позик метод розрахунку базової ставки, що замінює собою ринкову ціну в ситуаціях, коли складно визначити порівнювані ринкові операції (як правило, застосовується для операцій з обмеженими обсягами та/або операцій за участю малих і середніх підприємств (МСП)), викладений у Повідомленні про базову ставку¹⁷⁵. Необхідно пам'ятати, що така базова ставка є тільки заміщувальним показником¹⁷⁶. Якщо порівнювані операції здійснювалися за ціною, що є нижчою за заміщувальний показник у вигляді базової ставки, держава-член може прийняти таку нижчу ціну за ринкову. З іншого боку, якщо та сама компанія останнім часом здійснювала подібні операції за вищою ціною, ніж базова ставка, і її фінансовий стан і ринкові умови істотно не змінилися, у такому разі базова ставка не може вважатися належним показником, що замінює ринкові ставки.
114. У Повідомленні про гарантії Комісія розробила докладні настанови щодо заміщувальних показників (а також незаперечні припущення (положення про «безпечну гавань») для МСП), які стосуються гарантій¹⁷⁷. Згідно зі згаданим Повідомленням, щоб виключити наявність допомоги, достатньо, щоб позичальник не перебував у скрутному фінансовому становищі, щоб гарантія була пов'язана з певною операцією, щоб позикодавець брав на себе частину ризику та щоб позичальник сплачував ринкову комісію за користування гарантією.

¹⁷⁴ Зокрема, можна скористатися методом RAROC (рентабельність капіталу, скоригована на ризик), що вимагається позикодавцями та інвесторами при наданні фінансування з подібним еталонним ризиком і строком погашення суб'єкту господарювання, зайнятому в тій самій галузі.

¹⁷⁵ Див. Повідомлення Комісії щодо перегляду методу встановлення базової та облікової ставок, ОВ С 14 від 19.01.2008 року, стор. 6. Для субординованих позик, які не підпадають під дію Повідомлення про базову ставку, можна скористатися методом, описаним у Рішенні Комісії від 11 грудня 2008 року про державну допомогу N55/2008, GA/EFRE Nachrangdarlehen, ОВ С 9/2009 від 14.01.2009 року.

¹⁷⁶ Однак, якщо норми або рішення Комісії щодо схем допомоги вимагають використання базової ставки для визначення розміру допомоги, Комісія вважатиме її фіксованим еталонним показником відсутності допомоги (безпечною гаванню).

¹⁷⁷ Повідомлення Комісії про застосування статей 87 і 88 Договору про ЄС до заходів державної допомоги у формі гарантій, ОВ С 155 від 20.06.2008 року, стор. 10.

4.3. Непряма перевага

115. Перевага може надаватися не тільки суб'єктам господарювання, які безпосередньо отримують державні ресурси (непряма перевага), а й іншим підприємствам¹⁷⁸. Захід може одночасно передбачати надання прямої переваги підприємству-одержувачу та непрямой переваги іншим підприємствам, зокрема, тим, які працюють на подальших рівнях здійснення певної діяльності¹⁷⁹. Прямим одержувачем такої переваги може бути підприємство або особа (фізична або юридична), яка не здійснює економічної діяльності¹⁸⁰.
116. Такі непрямі переваги слід відрізнити від вторинних економічних наслідків, притаманних більшості заходів державної допомоги (наприклад, збільшення обсягів виробництва). У зв'язку з цим передбачувані наслідки слід аналізувати до моменту застосування заходу. Непряма перевага має місце тоді, коли захід організований так, що він створює вторинні наслідки для суб'єктів господарювання або їх груп, які піддаються визначенню. Така ситуація, зокрема, спостерігається, коли умовою надання прямої допомоги де-факто або де-юре виступає придбання товарів або послуг, вироблених або наданих виключно певними підприємствами (наприклад, підприємствами, заснованими в певних регіонах)¹⁸¹.

5. ВИБІРКОВІСТЬ

5.1. Загальні принципи

117. На захід державної допомоги поширюється стаття 107(1) ДФЄС, якщо він сприяє «окремим суб'єктам господарювання або виробництву окремих товарів». Отже, не всі заходи, які сприяють суб'єктам господарювання, відповідають критеріям допомоги, а тільки ті, що вибірково надають переваги окремим суб'єктам господарювання або категоріям суб'єктів господарювання чи окремим галузям економіки.
118. Заходи загального застосування, що не надають переваг лише окремим суб'єктам господарювання або окремим товарам, не підпадають під дію статті 107(1) ДФЄС. Однак прецедентне право чітко визначає, що навіть випадки втручання, які, на перший погляд, стосуються всіх суб'єктів господарювання загалом, можуть мати

¹⁷⁸ Рішення Суду справедливості від 19 вересня 2000 року, *Germany v Commission*, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, пункти 26 і 27; Рішення Суду справедливості від 28 липня 2011 року, *Mediaset SpA v Commission*, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, пункти 73–77; Рішення Суду справедливості від 13 червня 2002 року, *Netherlands v Commission*, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, пункти 60–66; Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2009 року, *Italy v Commission*, T-424/05, ECLI:EU:T:2009:49, пункти 136–147. Див. також статтю 107(2)(а) Договору.

¹⁷⁹

¹⁸⁰ Рішення Суду справедливості від 19 вересня 2000 року, *Germany v Commission*, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, пункти 26 і 27; Рішення Суду справедливості від 28 липня 2011 року, *Mediaset SpA v Commission*, C-403/10 P, ECLI:EU:C:2011:533, пункт 81.

¹⁸¹ Водночас, у результаті підвищення продуктивності (що не становить непрямой допомоги) може виникати вторинний економічний ефект, якщо допомога надається через суб'єкт господарювання (наприклад, фінансового посередника), який у повному обсязі передає її одержувачу.

певною мірою вибіркового характеру і, відповідно, в такому випадку розглядаються як заходи, спрямовані на сприяння окремим суб'єктам господарювання або виробництву окремих товарів¹⁸². Ані велика кількість суб'єктів господарювання, яким надається допомога (навіть якщо йдеться про всіх суб'єктів господарювання певної галузі), ані різноманіття й масштаби галузей, у яких вони працюють, не можуть бути підставою вважати, що захід державної допомоги є загальним заходом економічної політики, якщо вигоди від такого заходу отримують не всі галузі економіки¹⁸³. Якщо допомога адресується не одному або декільком отримувачам, визначеним заздалегідь, але до неї застосовується низка об'єктивних критеріїв, у разі відповідності яким вона може надаватися у межах заздалегідь визначеного загального бюджету невизначеній кількості отримувачів, які окремо заздалегідь не встановлені, це є достатньою підставою припускати, що захід має вибіркового характеру¹⁸⁴.

119. Щоб розтлумачити поняття вибіркового характеру державної допомоги, важливо розрізняти матеріальну та регіональну вибіркoвiсть. Крім того, бажано надати подальші роз'яснення стосовно певних питань, що стосуються податкових (або подібних) заходів.

5.2. Матеріальна вибіркoвiсть

120. Матеріальна вибіркoвiсть заходу передбачає, що він розповсюджується лише на окремі суб'єкти господарювання (їх групи) або окремі галузі економіки певної держави-члена. Матеріальна вибіркoвiсть може встановлюватися де-юре або де-факто.

5.2.1. Вибірковiсть де-юре та де-факто

121. Вибірковiсть де-юре впливає безпосередньо з правових критеріїв формального застосування заходів лише до певних суб'єктів господарювання (наприклад, за розміром; галузевою приналежністю; організаційно-правовою¹⁸⁵; часом створення або виходу на регульований ринок¹⁸⁶; приналежністю до певної групи з певними

¹⁸² Рішення Суду справедливості від 29 червня 1999 року, *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, пункт 27; Рішення Суду справедливості від 6 березня 2002 року, *Territorio Histórico de Álava — Diputación Foral de Álava et al. v Commission*, Об'єднані справи T-127/99, T-129/99 і T-148/99, ECLI:EU:T:2002:59, пункт 149.

¹⁸³ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 17 червня 1999 року, *Belgium v Commission*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, пункт 32; Рішення Суду справедливості від 8 листопада 2001 року, *Adria-Wien Pipeline*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598, пункт 48.

¹⁸⁴ Рішення Суду загальної юрисдикції від 29 вересня 2000 року, *Confederación Española de Transporte de Mercancías v Commission*, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, пункт 40. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 13 вересня 2012 року, *Italy v Commission*, T-379/09, ECLI:EU:T:2012:422, пункт 47. Ця справа стосується заходу, що полягав у частковому звільненні від сплати акцизного збору на дизельне паливо, що використовується для опалювання теплиць. Суд загальної юрисдикції встановив, що хоч звільнення й могло надати переваги всім суб'єктам господарювання, які займаються вирощуванням тепличних культур, це припущення не є достатнім для визнання загального характеру такого заходу.

¹⁸⁵ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 52.

¹⁸⁶ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 вересня 2009 року, *Italy v Commission*, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, пункт 120, і Рішення Суду справедливості від 24 листопада 2011 року, *Italy v Commission*, C-458/09 P, ECLI:EU:C:2011:769, пункти 59 і 60.

характеристиками або наявністю певних функцій у межах певної групи¹⁸⁷; перебуванням у скрутному становищі¹⁸⁸; приналежністю до групи суб'єктів господарювання, що займаються експортом або пов'язаними з експортом видами діяльності¹⁸⁹. Вибірковість де-факто встановлюється у випадках, коли попри те, що формальні критерії застосування заходів мають загальний і об'єктивний характер, такі заходи з огляду на свою структуру надають істотні переваги певній групі суб'єктів господарювання (як у випадках, описаних у попередньому реченні)¹⁹⁰.

122. Вибірковість де-факто може бути результатом умов або перешкод, які встановлюються державами-членами та обмежують доступ до заходів для певних суб'єктів господарювання. Наприклад, застосування податкових заходів (зокрема, податкових кредитів) лише до інвестицій, що перевищують певне порогове значення (якщо йдеться не про мінімальне порогове значення для цілей адміністративної доцільності), може означати, що такі заходи, де-факто, передбачені для суб'єктів господарювання зі значними фінансовими ресурсами¹⁹¹. Захід, що надає певні переваги лише на короткий період часу, також де-факто може бути вибірковою¹⁹².

5.2.2. Вибірковість, що виникає в результаті здійснення дискреційних адміністративних повноважень

123. Загальні заходи, які *prima facie* поширюються на всіх суб'єктів господарювання, але до яких застосовуються обмежувальні дискреційні повноваження органів державного управління, є вибіровими¹⁹³. Це саме той випадок, коли дотримання встановлених критеріїв автоматично не гарантує отримання права на допомогу.

¹⁸⁷ Рішення Суду справедливості від 22 червня 2006 року, *Belgium and Forum 187 v Commission*, Об'єднані справи C-182/03 і C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, пункт 122.

¹⁸⁸ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 лютого 2016 року, *Heitkamp Bauholding v Commission*, T-287/11, ECLI:EU:T:2016:60, пункти 129 і далі.

¹⁸⁹ Рішення Суду справедливості від 10 грудня 1969 року, *Commission v France*, Об'єднані справи 6 і 11/69, ECLI:EU:C:1969:68, пункт 3; Рішення Суду справедливості від 7 червня 1988 року, *Greece v Commission*, 57/86, ECLI:EU:C:1988:284, пункт 8; Рішення Суду справедливості від 15 липня 2004 року, *Spain v Commission*, C-501/00, ECLI:EU:C:2004:438, пункт 92.

¹⁹⁰ Саме цього стосувалося Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P і C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, щодо гібралтарської податкової реформи, яка де-факто надала переваги офшорним компаніям. Див. пункти 101 і далі цього Рішення. Реформа полягала у запровадженні системи з трьох податків, обов'язкових для всіх гібралтарських компаній, а саме податок на заробітну плату, податок на майно підприємств та реєстраційний збір. Податок на заробітну плату та податок на майно підприємств становлять не більше 15% прибутку. Суд установив, що такий набір податків від самого початку виключив будь-яке оподаткування офшорних компаній, оскільки вони не мають бази оподаткування через відсутність працівників і майна в Гібралтарі.

¹⁹¹ Див., наприклад, Рішення суду загальної юрисдикції від 6 березня 2002 року, *Ramondin SA and Ramondin Cápsulas SA v Commission*, Об'єднані справи T-92/00 та T-103/00, ECLI:EU:T:2002:61, пункт 39.

¹⁹² Рішення суду загальної юрисдикції від 12 вересня 2007 року, *Italy and Brandt Italia v Commission*, Об'єднані справи T-239/04 та T-323/04, ECLI:EU:T:2007:260, пункт 66; Рішення суду загальної юрисдикції від 4 вересня 2009 року, *Italy v Commission*, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, пункт 120; Рішення Суду справедливості від 24 листопада 2011 року, *Italy v Commission*, C-458/09 P, ECLI:EU:C:2011:769, пункти 59 та 60.

¹⁹³ Див. Рішення Суду справедливості від 29 червня 1999 року, *DMTransport*, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, пункт 27.

124. Органи державного управління мають дискреційні повноваження щодо застосування заходу, зокрема коли критерії надання допомоги сформульовані досить узагальнено й нечітко, що створює умови для застосування дискреції в ході оцінки. Наприклад, податкова адміністрація може передбачити варіювання умов надання податкових пільг залежно від характеристик інвестиційного проекту, поданого їй для оцінювання. Аналогічно, якщо податкова адміністрація має широкі дискреційні повноваження з визначення отримувачів допомоги або умов, на яких надаються податкові пільги на основі критеріїв, що не пов'язані з податковою системою, наприклад, підтримка рівня зайнятості, здійснення такого дискреційного повноваження повинне розглядатися як сприяння «окремим суб'єктам господарювання або виробництву окремих товарів»¹⁹⁴.
125. Застосовність вимоги до отримання попереднього адміністративного дозволу застосування податкових пільг не означає автоматично, що відповідний захід є вибірковим. Проте це не стосується випадків, коли попередній адміністративний дозвіл ґрунтується на заздалегідь визначених об'єктивних недискримінаційних критеріях, що, таким чином, обмежує дискреційні повноваження органів державного управління. Механізм отримання попереднього адміністративного дозволу також повинен ґрунтуватися на процедурній системі, що є легкодоступною та здатною забезпечити об'єктивний і неупереджений розгляд заяви на отримання дозволу в межах обґрунтованого строку, а також забезпечувати можливість оскарження рішення про відмову у наданні дозволу в судовому або квазісудовому порядку¹⁹⁵.

5.2.3. Оцінювання адресної вибіркості заходів, внаслідок яких знижуються витрати, що зазвичай виникають у підприємств

126. Коли держави-члени ухвалюють позитивні заходи *ad hoc* на користь одного чи більше визначених підприємств (наприклад, надання грошових коштів або активів певним підприємствам), цілком нормально вважати, що такі заходи мають адресний характер, оскільки вони передбачають сприятливе ставлення до одного чи кількох підприємств¹⁹⁶.
127. Ситуація не має такого однозначного трактування, коли держави-члени ухвалюють ширші заходи, що застосовуються до всіх підприємств з певними критеріями, внаслідок яких знижуються витрати, які виникли б у таких підприємств за звичайних умов (наприклад, звільнення зі сплати податків та внесків на соціальне забезпечення для підприємств, що відповідають певним критеріям).

¹⁹⁴ Див. Рішення Суду справедливості від 18 липня 2013 року, Оу, С-6/12 Р, ECLI:EU:C:2013:525, пункт 27.

¹⁹⁵ Див. Рішення Суду справедливості від 12 липня 2001 року, *Smits and Peerbooms*, С-157/99, ECLI:EU:C:2001:404, пункт 90; Див. Рішення Суду справедливості від 3 червня 2010 року, *Sporting Exchange Ltd, trading 'Betfair' v Minister van Justitie*, С-203/08, ECLI:EU:C:2010:307, пункт 50.

¹⁹⁶ Див. Рішення Суду справедливості від 4 червня 2015 року, *Commission v MOL*, С-15/14 Р, ECLI:EU:C:2015:362, пункти 60 і далі; Висновок Генерального прокурора Менгоцці від 27 червня 2013 року, *Deutsche Lufthansa*, С-284/12, ECLI:EU:C:2013:442, пункт 52.

128. У таких випадках вибірковість заходів зазвичай має оцінюватися у рамках триетапного аналізу. По-перше, повинна бути визначена базова система. По-друге, має бути визначено, чи становить відповідний захід відступ або виключення з системи, тобто наскільки він відрізняється для різних суб'єктів господарювання, які у світлі встановлених цілей системи мають порівнянне фактичне та правове становище. Оцінка наявності відступу або відхилення є ключовим елементом цієї частини аналізу, та дозволяє зробити висновок про те, чи має захід вибірковий характер *prima facie*. Якщо відповідний захід не є відступом або звільненням від базової системи, він не є вибірковим. Водночас, якщо він є відступом або звільненням (а отже, є вибірковим *prima facie*), на третьому етапі аналізу має бути встановлено, чи є обґрунтованим відступ або відхилення за характером чи за загальною схемою (базової) системи¹⁹⁷. Якщо вибірковість заходу *prima facie* була обґрунтована характером або загальною схемою системи, захід не вважатиметься вибірковим, тож до нього не застосовуватимуться положення статті 107(1) Договору¹⁹⁸.
129. Водночас, триетапний аналіз не може бути застосований у певних випадках, коли враховуються практичні наслідки відповідних заходів. Слід наголосити, що статтею 107(1) Договору не розрізняються заходи втручання держави у розрізі їхніх причин чи цілей, але розрізняються в розрізі наслідків чи результатів незалежно від використаних методик¹⁹⁹. Це означає, що у певних виняткових випадках недостатньо дослідити, чи певний захід відступає від правил базової системи згідно з визначенням відповідної держави-члена. Також необхідно оцінити, чи послідовно визначені межі базової системи, або ж навпаки, чи мають вони простір для довільного або спотвореного трактування, внаслідок якого певні підприємства, що перебувають у порівнянному становищі, можуть використати внутрішню логіку системи на власну користь.
130. В Об'єднаних справах C-106/09 P та C-107/09 P²⁰⁰ стосовно гібралтарської податкової реформи Суд справедливості встановив, що базова система, встановлена відповідними державами-членами, хоча й ґрунтувалася на критеріях загального характеру, насправді ж викликала дискримінацію компаній, які перебували в порівнянному становищі, щодо цілей податкової реформи, що призвело до створення вибіркових переваг на користь офшорних компаній²⁰¹. У цьому зв'язку Судом було встановлено, що факт неоподаткування офшорних

¹⁹⁷ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Commission v Netherlands*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, пункт 62; Рішення Суду справедливості від 8 листопада 2001 року, *Adria-Wien Pipeline*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:59.

¹⁹⁸ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 до C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункти 49 і далі; Рішення Суду справедливості від 29 квітня 2004 року, *GIL Insurance*, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252.

¹⁹⁹ Див. Рішення Суду справедливості від 22 грудня 2008 року, *British Aggregates v Commission*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, пункти 85 та 89, та цитоване прецедентне право; Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Commission v Netherlands*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, пункт 51; Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P та C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, пункт 87.

²⁰⁰ Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P і C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732.

²⁰¹ Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P і C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, пункти 101 і далі.

компаній був не випадковим наслідком встановленого режиму, а радше невідворотним наслідком того факту, що база оподаткування була визначена саме таким чином, щоб офшорні компанії не мали бази оподаткування²⁰².

131. Подібна верифікація може також бути необхідною і для цільових зборів, щодо яких присутні елементи, які свідчать про встановлення меж зборів для довільного або спотвореного трактування, внаслідок чого певна продукція або певні види діяльності, що перебувають у порівнянному становищі, можуть використати внутрішню логіку системи на власну користь. Наприклад, у справі *Ferring*²⁰³, Суд справедливості визначив, що збори, які встановлюються на прямі продажі лікарських засобів фармацевтичними лабораторіями за виключенням продажів гуртових реалізаторів, вважаються вибірковими. Беручи до уваги конкретні фактичні обставини, такі як чіткі цілі і наслідки заходу, Суд розглянув питання не лише стосовно того, чи може розглядуваний захід призвести до відхилення від базової системи, яку складає такий збір. Суд також порівняв ситуації з фармацевтичними лабораторіями (з яких стягується збір) та гуртовими реалізаторами (звільненими від його сплати) та дійшов висновку про те, що неоподаткування прямих продажів гуртових реалізаторів прирівнюється до їх звільнення від сплати податків на вибірковій основі *prima facie*²⁰⁴.

5.2.3.1. Визначення базової системи

132. Базова система є своєрідним еталоном, на основі якого проводиться оцінювання вибірковості заходу допомоги.
133. Базова система складається із систематизованого набору правил, що загалом застосовуються — на основі об'єктивних критеріїв — до всіх суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх застосування, визначеної її ціллю. Зазвичай такі правила визначають не лише сферу застосування системи, але й умови, на яких вона застосовується, права та обов'язки суб'єктів господарювання, на яких вона поширюється, а також технічні аспекти функціонування системи.
134. У випадку з податками базова система ґрунтується на таких елементах: база оподаткування, платники податків, оподатковувані події та податкові ставки. Наприклад, базова система може бути визначена стосовно системи оподаткування податком на прибуток підприємств²⁰⁵, системи оподаткування ПДВ²⁰⁶ або

²⁰² Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P і C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, пункт 106.

²⁰³ Рішення Суду справедливості від 22 листопада 2001 року, *Ferring*, C-53/00, ECLI:EU:C:2001:627, пункт 20.

²⁰⁴ Рішення Суду справедливості від 22 листопада 2001 року, *Ferring*, C-53/00, ECLI:EU:C:2001:627, пункти 19 і 20.

²⁰⁵ Див. Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 — C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 50. Суд у цьому контексті інколи застосовує термін «звичайна податкова система» (див. Рішення Суду справедливості від 22 червня 2006 року, *Belgium and Forum 187 v Commission*, Об'єднані справи C-182/03 і C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, пункт 95) або «загальна схема оподаткування» (див. Рішення Суду справедливості від 15 грудня 2005 року, *Italy v Commission*, C-66/02, ECLI:EU:C:2005:768, пункт 100).

загальної системи оподаткування страхування²⁰⁷. Те саме стосується цільових (спеціальних) зборів, наприклад, на окремі види продукції або діяльності, що мають негативний вплив на довкілля чи здоров'я населення, які не становлять частини ширшої системи оподаткування. В результаті в окремих випадках, наведених у пункти 129–131 вище, базова система фактично є самим збором²⁰⁸.

5.2.3.2. Відхилення від базової системи

135. Після визначення базової системи наступний крок у проведенні аналізу полягає у визначенні того, чи варіює в різних суб'єктів господарювання відхилення від цієї системи. Для цього потрібно визначити, чи може захід надати переваги окремим суб'єктам господарювання або виробництву окремих товарів у порівнянні з іншими суб'єктами господарювання, що перебувають у подібних фактичних та правових обставинах, з огляду на мету базової системи²⁰⁹. Держави-члени не повинні виправдовувати різне ставлення до різних суб'єктів господарювання цілями зовнішньої політики — регіональними, екологічними чи промисловими²¹⁰.
136. Структура певних цільових зборів (і, зокрема, відповідних баз оподаткування), таких як податки на охорону довкілля чи здоров'я, що стягуються з метою поставити у менш вигідне становище певні види діяльності чи продукції, що мають негативний вплив на довкілля чи здоров'я людини, повинна враховувати визначені цілі політики. У таких випадках диференційоване ставлення до видів діяльності чи продукції, обставини навколо яких відрізняються від обставин навколо видів діяльності чи продукції, що оподатковуються відповідно до встановленої цілі, не вважається відхиленням²¹¹.
137. Якщо захід створює переваги для окремих суб'єктів господарювання або виробництва окремих товарів, що перебувають у зіставних правових та фактичних обставинах, такий захід вважається *prima facie* вибіркоvim.

5.2.3.3. Обґрунтування характером або загальною схемою базової системи

²⁰⁶ Див. обґрунтування Рішення Суду справедливості від 3 березня 2005 року, *Heiser*, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, пункти 40 і далі стосовно вибіркості.

²⁰⁷ Див. Рішення Суду справедливості від 29 квітня 2004 року, *GIL Insurance*, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252, пункти 75 і 78.

²⁰⁸ Див. Рішення Суду справедливості від 7 березня 2012 року, *British Aggregates Association v Commission*, T-210/02 RENV, ECLI:EU:T:2012:110, пункти 49 і 50. Навіть якщо збір запроваджується в національній правовій системі в рамках транспонування директиви ЄС, такий збір все одно лишається базовою системою.

²⁰⁹ Проте у рішенні стосовно *Paint Graphos* Суд установив, що з огляду на особливості функціонування кооперативної спільноти, яка повинна дотримуватись певних встановлених принципів, такі суб'єкти господарювання не можуть вважатися такими, що перебувають у зіставних фактичних та правових обставинах із комерційними компаніями, якщо вони діють в економічних інтересах своїх членів і їхні відносини зі своїми членами не є суто комерційними, а натомість є особистими та індивідуальними, їхні члени активно залучені до ведення бізнесу та мають право на справедливий розподіл між ними результатів економічної діяльності (див. Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 61).

²¹⁰ Рішення Суду справедливості від 18 липня 2013 року, *Oy*, C-6/12 P, ECLI:EU:C:2013:525, пункти 27 і далі.

²¹¹ Запровадження збору в національній правовій системі у рамках транспонування директиви ЄС, що передбачає диференційоване ставлення до окремих видів діяльності/продукції, може вказувати на те, що такі види діяльності/продукції перебувають в іншому становищі з огляду на встановлену характерну ціль.

138. Захід, який відхиляється від базової системи (яка передбачає вибірковість *prima facie*), не вважається вибірковим, якщо це обумовлено характером або загальною схемою такої системи. Це стосується випадків, коли захід зумовлений безпосередньо особливими основними або засадничими принципами функціонування базової системи або особливими механізмами, необхідними для забезпечення функціонування та ефективності роботи системи²¹². В той же час не можна посилалися на цілі зовнішньої політики, які не є притаманними конкретній системі²¹³.
139. Обґрунтування може ґрунтуватися, наприклад, на необхідності боротьби з шахрайством або ухиленням від сплати податків, необхідністю враховувати особливі вимоги до ведення бухгалтерської звітності, можливістю здійснення адміністративного управління, необхідністю дотримуватись принципу податкового нейтралітету²¹⁴, прогресивним характером податку на доходи та його перерозподільним призначенням, необхідністю уникнення подвійного оподаткування²¹⁵ або прагненням до оптимізації механізму стягнення податкової заборгованості.
140. Однак держави-члени повинні впроваджувати та застосовувати належні процедури моніторингу й контролю, щоб забезпечити, щоб відхилення не суперечать принципам і загальній схемі податкової системи²¹⁶. Відхилення можуть обґрунтовуватись характером або загальною схемою системи, якщо відповідні заходи є пропорційними і не виходять за межі необхідного для досягнення законної встановленої цілі, за умови що такої цілі не можна було б досягти за рахунок застосування менш масштабних заходів²¹⁷.
141. Держава-член, що запроваджує диференційоване ставлення до різних суб'єктів господарювання, повинна бути здатною довести, що така диференціація є виправданою з огляду на характер і загальну схему відповідної системи²¹⁸.

²¹² Див. Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 69.

²¹³ Див. Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункти 69 і 70; Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, пункт 81; Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Commission v Netherlands*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551; Рішення Суду справедливості від 22 грудня 2008 року, *British Aggregates v Commission*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757; Рішення Суду справедливості від 18 липня 2013 року, *Oy*, C-6/12 P, ECLI:EU:C:2013:525, пункти 27 і далі.

²¹⁴ Щодо підприємств колективного інвестування; див. пункт 5.4.2.

²¹⁵ У Рішенні Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, Суд указав на можливість посилення на характер або загальну схему національної податкової системи в якості обґрунтування, чому кооперативі спільноти, що розподіляють усі прибутки між своїми членами, не оподатковуються як кооперативи, за умови, що податки стягуються з окремих членів (пункт 71).

²¹⁶ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 74.

²¹⁷ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункт 75.

²¹⁸ Див. Рішення Суду справедливості від 15 листопада 2011 року, *Commission and Spain v Government of Gibraltar and United Kingdom*, Об'єднані справи C-106/09 P та C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, пункт 146; Рішення Суду справедливості від 29 квітня 2004 року, *Netherlands v Commission*, C-159/01,

5.3. Регіональна вибірковість

142. Загалом, під критерій регіональної вибірковості, закріплений статтею 107(1) Договору, не підпадають лише ті заходи, що застосовуються по всій території держави-члена. Однак, як зазначено далі, за одиницю виміру не обов'язково має братися уся держава-член²¹⁹. Тобто, не усі заходи, що застосовуються лише на певних частинах території держави-члена, автоматично вважаються вибірковими.
143. Згідно з судовою практикою²²⁰, заходи регіонального або місцевого масштабу можуть не бути вибірковими за умови дотримання певних вимог. Існуюча судова практика стосується лише податкових заходів. Однак, зважаючи на те, що регіональна вибірковість є загальним поняттям, принципи, визначені судами ЄС щодо заходів податкового характеру, застосовуються й до інших типів заходів.
144. У контексті аналізу регіональної вибірковості слід розрізняти три можливі сценарії²²¹:
- (2) Перший сценарій: заходу притаманна регіональна вибірковість, центральні органи виконавчої влади держави-члена в односторонньому порядку приймають рішення про застосування знижених податкових ставок на визначеній географічній території.
 - (3) Другий сценарій: відбувається рівномірна передача повноважень у податковій сфері²²² — це модель розподілу повноважень у податковій сфері, в якій усі внутрішньодержавні органи влади певного рівня (регіональні, районні та інші) держави-члена за законом мають певні автономні повноваження з визначення ставок оподаткування, які застосовуватимуться на відповідній території, незалежно від центральних органів виконавчої влади. У цьому випадку заходи, ухвалені внутрішніми державними органами влади, не вважаються вибірковими, оскільки не існує стандартної ставки оподаткування, яку можна було б прийняти за базовий показник для порівняння.
 - (4) Третій сценарій: відбувається рівномірна передача повноважень у податковій сфері²²³ — лише певні регіональні або місцеві органи влади

ECJ:EU:C:2004:246, пункт 43; Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2006:511.

²¹⁹ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2006:511, пункт 57; Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2008 року, *Unión General de Trabajadores de La Rioja*, Об'єднані справи C-428/06 – C-434/06, ECJ:EU:C:2008:488, пункт 47.

²²⁰ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2006:511, пункти 57 і наст.; Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2008 року, *Unión General de Trabajadores de La Rioja*, Об'єднані справи C-428/06 – C-434/06, ECJ:EU:C:2008:488, пункти 47 і наст.

²²¹ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2006:511, пункти 63–66.

²²² Див. Висновок Генерального адвоката Гелхуда від 20 жовтня 2005 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2005:618, пункт 60.

²²³ Див. Висновок Генерального адвоката Гелхуда від 20 жовтня 2005 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECJ:EU:C:2005:618, пункт 60.

можуть визначати податкові заходи, які застосуватимуться на відповідній території. У цьому випадку аналіз вибіркової відповідності заходу залежить від ступеню автономності відповідних органів від центрального органу виконавчої влади держави-члена²²⁴. В таких випадках застосовуються три сукупні критерії автономії: інституційна, процесуальна та економічна²²⁵. Якщо рішення про застосування податкових заходів на відповідній території прийняте місцевим чи регіональним органом з дотриманням усіх зазначених критеріїв автономії, за базову географічну одиницю для порівняння береться саме відповідний регіон, а не уся держава-член.

5.3.1. Інституційна автономія

145. Інституційна автономія існує, коли рішення про податкові заходи приймається регіональним або місцевим органом влади, що відокремлений від центральних органів виконавчої влади місцевими органами влади та має власний конституційний, політичний та адміністративний статус. У справі «Азорські острови» Суд встановив, що згідно з Конституцією Португалії, Азорські острови є автономним регіоном, який має власний політичний і адміністративний статус та органи місцевого самоврядування, які мають власні повноваження у податковій сфері, в тому числі повноваження з адаптації національних положень про оподаткування до місцевої регіональної специфіки²²⁶.
146. Аналіз дотримання зазначеного критерію в кожному окремому випадку має включати, зокрема, вивчення положень конституції та іншого відповідного законодавства держави-члена з метою підтвердження наявності у відповідного регіону окремого політичного та адміністративного та власних органів самоврядування, наділених повноваженнями в податковій сфері.

5.3.2. Процедурна автономія

147. Процедурна автономія існує, коли центральні органи виконавчої влади не можуть впливати на зміст затверджених податкових заходів.
148. Ключовим критерієм у визначенні існування процедурної автономії є не сфера компетенції внутрішньодержавних органів, а здатність таких органів, з урахуванням їхньої компетенції, приймати рішення про податкові заходи незалежно, тобто без впливу центральних органів виконавчої влади на зміст таких заходів.

²²⁴ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, пункт 58. «Внутрішньодержавний орган може за законом та на практиці мати статус, який надає йому по відношенню до центральних органів виконавчої влади держави-члена достатньо автономії, щоб застосовувати заходи, які роблять роль саме такого органу, а не центральних органів виконавчої влади, вирішальною у визначенні політичного та економічного середовища діяльності суб'єктів господарювання».

²²⁵ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, пункт 67.

²²⁶ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511, пункт 70.

149. Існування процедури консультацій або врегулювання спорів між центральними та регіональними (чи місцевими) органами влади для запобігання конфліктам не означає, що внутрішньодержавний орган не має процедурної автономії, за умови, що саме такий орган, а не центральні органи виконавчої влади держави-члена, грають вирішальну роль у застосуванні відповідних заходів²²⁷.
150. Те, що рішення, прийняті внутрішньодержавним органом, можуть бути оскаржені в суді, не означає, що такому органу бракує процедурної автономії, оскільки така процедура оскарження — невід’ємна характеристика норм права²²⁸.
151. Щоб не вважатися державною допомогою, регіональний (або місцевий) податковий захід не має повністю виходити за рамки загальної податкової системи. Зокрема, внутрішньодержавним органам не обов’язково передаються усі повноваження в системі оподаткування (щодо баз оподаткування, ставок податків, відшкодування податків та правил встановлення податкових пільг)²²⁹. Наприклад, передача повноважень щодо податку на прибуток підприємств, яка обмежується наданням повноважень із варіювання ставок податку в певному діапазоні без надання повноважень щодо зміни бази оподаткування (надання податкових пільг, звільнення від оподаткування тощо), вважається такою, що відповідає умовам процедурної автономії, якщо визначений діапазон ставок дозволяє відповідному регіону реалізувати вагомі повноваження в податковій сфері на засадах автономії без прямого втручання центральних органів виконавчої влади.

5.3.3. Фінансово-економічна автономія

152. Фінансово-економічна автономія існує, коли внутрішньодержавний орган несе відповідальність за політичні та фінансові наслідки заходів зі зменшення податкового навантаження. У випадках, коли внутрішньодержавний орган не відповідає за управління бюджетом, тобто, коли він не контролює і доходи, і видатки, фінансово-економічна автономія відсутня.
153. Відповідно, якщо існує фінансово-економічна автономія, фінансові результати застосування податкових заходів у регіоні не мають покриватися за рахунок допомоги або субсидій від інших регіонів або держави. Таким чином, існування прямого причинно-наслідкового зв’язку між податковими заходами, що застосовуються внутрішньодержавними органами влади, та фінансовою підтримкою з боку інших регіонів або центральних органів виконавчої влади держави-члена виключає можливість існування фінансово-економічної автономії²³⁰.

²²⁷ Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2008 року, *Unión General de Trabajadores de La Rioja*, Об’єднані справи C-428/06 – C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, пункти 96–100.

²²⁸ Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2008 року, *Unión General de Trabajadores de La Rioja*, Об’єднані справи C-428/06 – C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, пункти 80–83.

²²⁹ Рішення Суду справедливості від 6 вересня 2006 року, *Portugal v Commission*, C-88/03, ECLI:EU:C:2006:511.

²³⁰ Рішення Суду справедливості від 11 вересня 2008 року, *Unión General de Trabajadores de La Rioja*, Об’єднані справи C-428/06 – C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, пункти 129 і наст.

154. При цьому наявність дефіциту податкових надходжень у результаті реалізації отриманих повноважень у податковій сфері (наприклад, зниження ставок податків), який перекривається одночасним зростанням доходів відповідного бюджету від нових компаній, приваблених на ринок низькими ставками оподаткування, не скасовує існування фінансово-економічної автономії.
155. Критерії автономії не вимагають передачі регіональним або місцевим органам влади повноважень із визначення правил стягнення податків, так само як і не передбачають вимог щодо збору податкових надходжень безпосередньо такими органами. Центральні органи виконавчої влади можуть залишити за собою обов'язок зі збору податків, повноваження щодо яких передані внутрішньодержавним органам, за умови що витрати, пов'язані з їх збором, покриватимуться останніми.

5.4. Окремі питання щодо податкових заходів

156. Держави-члени можуть ухвалювати таку економічну політику, яку вони вважають найбільш доцільною і, зокрема, на власний розсуд розподіляти податковий тягар між різними засобами виробництва. Тим не менш, держави-члени зобов'язані виконувати ці повноваження у відповідності до законодавства ЄС²³¹.

5.4.1. Кооперативні товариства

157. Загалом, принципи діяльності справжніх кооперативних товариств відрізняють їх від інших суб'єктів господарювання²³². Зокрема, вони мають спеціальні правила участі та здійснюють свою діяльність для спільної вигоди своїх учасників²³³, а не в інтересах зовнішніх інвесторів. Окрім цього, їхні резерви та активи не підлягають розподілу і створюються в загальних інтересах учасників. Насамкінець, кооперативи, як правило, мають обмежений доступ до ринків капіталу та низький коефіцієнт прибутковості.
158. З урахуванням цих специфічних характеристик можна вважати, що юридичні та фактичні умови діяльності кооперативів не є співставними з умовами діяльності комерційних компаній, а відтак надання податкових преференцій кооперативам може не підпадати під правила надання державної допомоги, за умови, що²³⁴:
- вони діють в економічних інтересах своїх учасників;
 - їхні відносини з учасниками не є суто комерційними, а мають особистий або індивідуальний характер;
 - учасники беруть активну участь в управлінні бізнесом;
 - вони мають рівні права при розподілі результатів економічної діяльності;

²³¹ Зокрема, держави-члени не повинні запроваджувати або використовувати положення законодавства, які призводять до надання несумісної державної допомоги або дискримінації, що суперечить основоположним свободам. Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 17 вересня 2009 року, *Glaxo Wellcome*, C-182/08, ECLI:EU:C:2009:559, пункт 34 та відповідне прецедентне право.

²³² Див. преамбулу Регламенту Комісії (ЄС) № 1435/2003 від 22 липня 2003 року про статут європейського кооперативного товариства.

²³³ Повноваження зі здійснення контролю за кооперативами у рівній мірі розподіляються між їхніми членами за правилом «один учасник — один голос».

²³⁴ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункти 55 та 61.

159. Однак, якщо виявляється, що кооперативне товариство, яке є об'єктом аналізу, знаходиться у співставних з комерційними компаніями умовах, воно включається до тієї самої порівняльної групи, що й комерційні компанії, та проходить триетапний аналіз, передбачений пунктами 128–141. Третій етап аналізу — аналіз відповідності податкового режиму концепції податкової системи²³⁵.
160. У цьому контексті слід зазначити, що такі заходи мають відповідати основним або керівним принципам податкової системи держави-члена (з механізмами, на яких ґрунтується така система). Часткове виключення для кооперативних товариств — те, що вони самі по собі, як кооперативи, не підлягають оподаткуванню, може бути виправдане тим фактом, що вони розподіляють усі свої прибутки між своїми учасниками, і податки стягуються з таких учасників в індивідуальному порядку. У будь-якому випадку, зниження податкових ставок має бути пропорційним і не виходити за межі необхідного. Більше того, у відповідних державах-членах повинні застосовуватися належні процедури контролю та моніторингу²³⁶.

5.4.2. Інститути спільного (колективного) інвестування²³⁷

161. Згідно із загальноприйнятими правилами, для інвестиційних компаній, таких як інститути спільного (колективного) інвестування²³⁸, встановлюється належний рівень податкового навантаження, оскільки вони виконують роль посередників між інвесторами (третіми особами) та цільовими компаніями, які є об'єктами інвестування. Відсутність спеціальних податкових норм для інвестиційних фондів або компаній може призвести до того, що інвестиційний фонд вважатиметься окремим платником податків, а будь-який дохід чи виручка, отримані посередником, обкладатимуться додатковими податками. У цьому контексті держави-члени зазвичай намагаються знизити негативний вплив оподаткування на інвестиції, які здійснюються окремими інвесторами через інвестиційні фонди або спеціальні компанії, а також, за можливості, забезпечити відносну рівність загального кінцевого податкового тягаря різних типів інвестування, незалежно від компанії, що використовується для здійснення інвестицій.
162. Податкові заходи, спрямовані на забезпечення податкового нейтралітету для інвестицій у фонди чи компанії спільного (колективного) інвестування, не вважаються вибірковими, якщо такі заходи не надають переваги лише певним інститутам спільного (колективного) інвестування або лише певним типам

²³⁵ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункти 69–75.

²³⁶ Рішення Суду справедливості від 8 вересня 2011 року, *Paint Graphos and others*, Об'єднані справи C-78/08 – C-80/08, ECLI:EU:C:2011:550, пункти 74 та 75.

²³⁷ Сфера застосування положень цього розділу не обмежується інститутами спільного (колективного) інвестування, визначеними у Директиві Ради 2009/65/ЄС про узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень, що стосуються інститутів спільного (колективного) інвестування в обігові цінні папери (UCITS) Вони також стосуються інших типів інститутів спільного інвестування, не передбачених Директивою, таких як, зокрема, альтернативні інвестиційні фонди, передбачені Директивою 2011/61/ЄС Європейського Парламенту і Ради (ОВ L 174 від 01.07.2011 року, стор. 1).

²³⁸ Такі інститути можуть утворюватися згідно з положеннями договірного права (як звичайні фонди, управління якими здійснюють спеціалізовані компанії), положеннями про довірчу власність (як трастові фонди) або згідно зі статутом (як інвестиційні компанії). Див. статтю 1(3) Директиви UCITS.

інвестицій²³⁹, а натомість зменшують або усувають подвійне оподаткування згідно із загальними принципами відповідної системи оподаткування. Для потреб цього розділу податковий нейтралітет означає однакове ставлення до платників податків, незалежно від того, яким чином вони здійснюють інвестиції в активи, такі як державні цінні папери та акції акціонерних товариств — прямо чи непрямо (через інвестиційні фонди). Відповідно, податковий режим для інститутів спільного (колективного) інвестування для забезпечення податкової прозорості на рівні компанії-посередника може виправдовуватися самою концепцією відповідної системи оподаткування, з урахуванням того, що запобігання подвійному оподаткуванню є одним з основоположних принципів такої системи. На противагу цьому, податкові переваги, що надаються лише певним чітко визначеним інвестиційним компаніям, які відповідають певним вимогам²⁴⁰ із заподіянням шкоди іншим інвестиційним компаніям, що діють в аналогічних юридичних та фактичних умовах, розглядаються як вибіркові²⁴¹. Це стосується випадків, коли, наприклад, правила оподаткування створюють сприятливі умови для вітчизняних компаній, соціальних фондів чи фондів довгострокових інвестицій, при цьому не передбачаючи жодних заходів для фондів EuVECA²⁴², EuSEF²⁴³ чи ELTIF²⁴⁴, гармонізованих на рівні ЄС.

163. Однак, податковий нейтралітет не передбачає повного звільнення таких інвестиційних компаній від сплати будь-яких податків або звільнення керівництва фондів від сплати податків на винагороду, яку вони отримують за управління внесеними до фондів активами²⁴⁵. Він також не виправдовує створення вигідніших умов для спільного (колективного) інвестування у порівнянні з індивідуальним у контексті відповідних податкових режимів²⁴⁶. У таких випадках податковий режим буде диспропорційним, виходитиме за межі заходів, необхідних для запобігання подвійному оподаткуванню і, відповідно, матиме вибірковий характер.

²³⁹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2009 *Associazione italiana del risparmio gestito and Fineco Asset Management v Commission*, T-445/05, ECLI:EU:T:2009:50, пункти 78 і наст., яким Суд підтвердив Рішення Комісії 2006/638/ЄС від 6 вересня 2005 року, ОВ L 268 від 27.09.2006 року, стор. 1, визнавши несумісною із загальним ринком схему державної допомоги, за якою певні суб'єкти господарювання отримують податкові заохочення для здійснення спільних (колективних) інвестицій в обігові цінні папери, зокрема акції малих та середніх компаній в процесі капіталізації, які можуть здійснювати обіг на регульованому ринку ЄС.

²⁴⁰ Наприклад, умовою надання податкових преференцій інвестиційній компанії є зосередженість двох-трьох активів фондів у МСП.

²⁴¹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 березня 2009 року, *Associazione italiana del risparmio gestito and Fineco Asset Management v Commission*, T-445/05, ECLI:EU:T:2009:50, пункт 150.

²⁴² Регламент (ЄС) № 345/2013 Європейського Парламенту і Ради від 17 квітня 2013 року «Про європейські венчурні фонди» (ОВ L 115 від 25.04.2013 року, стор. 1).

²⁴³ Регламент (ЄС) № 346/2013 Європейського Парламенту і Ради від 17 квітня 2013 року «Про європейські фонди соціального підприємництва» (ОВ L 115 від 25.04.2013 року, стор. 18).

²⁴⁴ Регламент (ЄС) № 2015/760 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2015 року «Про довгострокові інвестиційні фонди» (ОВ L 123 від 19.05.2015 року, стор. 98).

²⁴⁵ Принцип нейтралітету на фоні спеціального режиму оподаткування інвестиційних суб'єктів господарювання застосовується до капіталу самого фонду, проте не до доходів та капіталу керуючої ним компанії. Див. Рішення Наглядового органу ЄАВТ про державну допомогу від 18 березня 2009 року стосовно оподаткування інвестиційних суб'єктів господарювання в Ліхтенштейні.

²⁴⁶ Див. Рішення Комісії від 12 травня 2010 року N 131/2009, Фінляндія, схема Трастового фонду інвестицій у житлову нерухомість, ОВ С 178 від 03.07.2010 року, стор. 1, пункт 33 преамбули.

5.4.3. Податкова амністія

164. Податкова амністія, як правило, передбачає звільнення від кримінальної відповідальності, штрафів (усіх або деяких) та відсотків. Деякі види амністії передбачають погашення всієї суми податкової заборгованості²⁴⁷, у той час як інші — лише її частини²⁴⁸.
165. Загалом, податкова амністія, яка застосовується до суб'єктів господарювання, за умови дотримання зазначених нижче умов, може вважатися заходом загального характеру²⁴⁹.
166. По-перше, заходи мають бути доступними будь-яким суб'єктам господарювання в будь-якій галузі та будь-якого розміру, які мають непогашену податкову заборгованість на дату запровадження відповідних заходів, без надання переваг будь-яким групам суб'єктів господарювання. По-друге, такі заходи не повинні передбачати жодної фактичної вибіркості на користь будь-яких суб'єктів чи галузей. По-третє, діяльність податкової адміністрації має обмежуватися управлінням застосування податкової амністії без жодних дискреційних повноважень щодо надання такої амністії чи її обсягу. Насамкінець, застосування податкової амністії не має передбачати звільнення від обов'язку проходження перевірок.
167. Короткострокове застосування податкової амністії²⁵⁰ до податкових зобов'язань, які виникли до встановленої дати та залишаються непогашеними на дату запровадження податкової амністії, є підвидом податкової амністії, спрямованим на покращення ситуації зі стягненням податків та виконанням платниками своїх зобов'язань.
168. Податкова амністія також може вважатися заходом загального характеру, якщо вона спрямована на виконання цілей національного законодавчого органу щодо забезпечення дотримання загального принципу права, згідно з яким рішення в тій чи іншій ситуації приймається лише через відповідний проміжок часу²⁵¹.

5.4.4. Правила оподаткування та погашення податкової заборгованості

5.4.4.1. Адміністративні правила оподаткування

169. Функція правил оподаткування — заздалегідь визначити порядок застосування загальної податкової системи в окремих випадках з урахуванням специфічних фактів та обставин. Для забезпечення правової визначеності багато державних

²⁴⁷ Податкова амністія може також передбачати можливість задекларувати незадекларовані активи або доходи.

²⁴⁸ Рішення Суду справедливості від 29 березня 2012 року, *Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-417/10, ECLI:EU:C:2012:184, пункт 12.

²⁴⁹ Див. Рішення Комісії від 11 липня 2012 року щодо заходів податкової амністії, про які було отримане повідомлення від Латвії, SA.33183, ОВ С 1 від 04.01.2013 року, стор. 6.

²⁵⁰ Період застосування повинен бути достатнім для того, щоб усі платники податків, яким адресовані заходи, могли отримати від них переваги.

²⁵¹ Рішення Суду справедливості від 29 березня 2012 року, *Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-417/10, ECLI:EU:C:2012:184, пункти 40–42.

податкових органів заздалегідь надають правила оподаткування, якими визначається порядок оподаткування тих чи інших операцій²⁵². Такі правила можуть завчасно визначати, як положення двосторонніх податкових угод або національного законодавства застосовуються в окремих випадках або як розподілятимуться прибутки, отримані за принципом «вितягнутої руки» за операціями з пов'язаними сторонами у випадках, коли визначені заздалегідь правила необхідні для підтвердження дотримання зазначеного принципу при оплаті операцій з пов'язаними сторонами²⁵³. Держави-члени можуть надати своїм платникам податків правову впевненість та забезпечити передбачуваність застосування загальних правил оподаткування на основі прозорих та публічно доступних адміністративних правил оподаткування.

170. При цьому, при розробці правил оподаткування мають враховуватися правила надання державної допомоги. Правила оподаткування, результати застосування яких не відповідають результатам застосування загальної системи оподаткування, можуть передбачати надання вибірових переваг суб'єктам, яким такі правила адресовані, оскільки результатом застосування вибірових заходів є зменшення обсягу податкових зобов'язань зазначених суб'єктів у державі-члені, порівняно з іншими суб'єктами господарювання в аналогічному правовому та фактичному становищі.
171. Суд справедливості дійшов висновку, що зменшення бази оподаткування суб'єкта господарювання в результаті застосування податкових заходів, які надають такому суб'єкту при здійсненні внутрішньогрупових операцій можливість використовувати трансфертні ціни, які не відповідають цінам, що встановлюються на умовах вільної конкуренції між незалежними суб'єктами господарювання за принципом «вितягнутої руки», надає такому суб'єкту вибірові переваги, оскільки обсяг його податкових зобов'язань у загальній системі оподаткування зменшується у порівнянні з незалежними компаніями, які розраховують свою базу оподаткування, виходячи з фактично задекларованого прибутку²⁵⁴. Відтак,

²⁵² Деякі держави-члени прийняли постанови, якими регулюється сфера застосування та обсяг відповідних правил. Деякі з держав-членів також публікують такі правила.

²⁵³ Див. Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 року у Справі SA.38374, Starbucks, не опубліковане, Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 у Справі SA.38375, Fiat, не опубліковане, Рішення Комісії від 11 січня 2016 року у Справі SA.37667, схема державної допомоги для звільнення надприбутків від оподаткування, не опубліковане — на всі рішення подані апеляції.

²⁵⁴ Рішення Суду справедливості від 22 червня 2006 року, *Belgium and Forum 187 v Commission*, Об'єднані справи C-182/03 та C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416. У цьому рішенні щодо податкового режиму Бельгії для координаційних центрів Суд справедливості розглянув апеляцію на Рішення Комісії (Рішення Комісії 2003/757/ЄС від 17 лютого 2003 року про схему державної допомоги координаційним центрам, створеним на території Бельгії, ОВ 2003 L 282 від 30.10.2003 року, стор. 25), яка встановила, зокрема, що метод визначення оподатковуваного прибутку, який передбачався зазначеним режимом, надавав координаційним центрам вибірові переваги. Режимом передбачалося, що оподатковуваний прибуток визначатиметься за фіксованою ставкою як певний відсоток від суми операційних збитків та витрат, зменшеної на витрати на персонал та фінансові витрати. Згідно з Рішенням Суду, «щоб визначити, чи надає передбачений для координаційних центрів метод розрахунку оподатковуваного доходу переваги останнім, необхідно [...], порівняти умови відповідного режиму з умовами загальної системи оподаткування, взявши для цього за основу різницю між доходами та витратами суб'єктів господарювання, які здійснюють свою діяльність в умовах вільної конкуренції». Також Суд зазначив, що «результатом виключення з суми витрат, яка використовується для розрахунку оподатковуваного доходу центрів, буде розбіжність трансфертних цін із цінами, що встановлюються в умовах вільної конкуренції», що, на думку Суду «надаватиме перевагу таким координаційним центрам» (пункти 96 та 97).

правила оподаткування, які надають певній корпорації право застосовувати методологію трансфертного ціноутворення для визначення її оподатковуваного прибутку та в результаті застосування яких результати діяльності такої корпорації не наближаються до ринкових згідно з принципом «вितягнутої руки», надають відповідним компаніям вибіркової переваги. «Наближеність до ринкового результату» означає, що будь-які відхилення від найкращого прогнозованого ринкового результату повинні обмежуватися діапазоном, передбаченим методом трансфертного ціноутворення або статистичним методом, які застосовуються для розрахунку такої наближеності.

172. Згаданий вище принцип «вितягнутої руки» є невід'ємною складовою аналізу Комісією податкових заходів, що застосовуються до групових компаній, відповідно до статті 107(1) Договору, незалежно від того, чи закріплений такий принцип у системі національного законодавства держави-члена у будь-якій формі. Цей принцип використовується, щоб визначити, чи забезпечує методика, яка використовується для розрахунку оподатковуваного прибутку корпорації, належну наближеність до ринкових результатів. Правила оподаткування, якими закріплена відповідна методика, повинні запобігати наданню корпораціям вибіркової переваги у розрізі загальних правил оподаткування прибутку підприємств у відповідній державі-члені у порівнянні з окремими компаніями, для яких оподатковується балансовий прибуток, сформований на основі цін, встановлених на ринку за принципом «вितягнутої руки». Таким чином, у процесі аналізу правил трансфертного ціноутворення Комісія застосовує принцип «вितягнутої руки» на виконання вимог статті 107(1) Договору, якою заборонене нерівне ставлення у ході оподаткування суб'єктів господарювання, які знаходяться в аналогічній фактичній та юридичній ситуації. Держави-члени зобов'язані дотримуватися зазначеного принципу, в тому числі при розробці національного податкового законодавства²⁵⁵.
173. Перевіряючи відповідність правил трансфертного ціноутворення закріпленому статтею 107(1) Договору принципу «вितягнутої руки», Комісія може керуватися рекомендаціями Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зокрема «Настановами ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб». Ці настанови не зосереджуються на питанні державної допомоги як такої, проте вони закріплюють загальноприйняті правила трансфертного ціноутворення та надають податковим службам і транснаціональним компаніям корисні рекомендації щодо застосування методики трансфертного ціноутворення, яка забезпечує відповідність результатів ринковим умовам. Таким чином, якщо механізм трансфертного ціноутворення діє відповідно до Настанов ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення, в тому числі настанов щодо вибору найбільш відповідного методу для забезпечення наближеності до ринкових результатів, правила оподаткування, якими закріплений такий механізм, навряд чи вважатимуться державною допомогою.

²⁵⁵ Див. Рішення Суду справедливості від 22 червня 2006 року, *Belgium and Forum 187 v Commission*, Об'єднані справи C-182/03 та C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, пункт 81. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 25 березня 2015 року, *Belgium v Commission*, T-538/11, ECLI:EU:T:2015:188, пункти 65 та 66 та відповідне прецедентне право.

174. Загалом, правила оподаткування надають вибіркові переваги суб'єктам, яким вони адресовані, зокрема, коли:

- (а) правила передбачають некоректне застосування державного податкового законодавства, що призводить до зменшення сум податкових платежів²⁵⁶;
- (b) правила не стосуються інших суб'єктів господарювання в аналогічній юридичній або фактичній ситуації²⁵⁷; або
- (c) податкова адміністрація встановлює для певних суб'єктів господарювання «сприятливіші» умови оподаткування, ніж для інших суб'єктів в аналогічній юридичній або фактичній ситуації. Така ситуація може існувати, коли, наприклад, податкові органи надають дозвіл на використання механізмів трансфертного ціноутворення, що не відповідають принципу «витагнутої руки», оскільки застосування таких механізмів дає результат, який відрізняється від ринкового²⁵⁸. Те саме стосується випадків, коли правила оподаткування дозволяють певним суб'єктам використовувати в якості альтернативи менш прямі методи розрахунку оподатковуваного прибутку, наприклад, використовувати у процесі трансфертного ціноутворення фіксовані відсотки прибутку в рамках методу «витрати плюс» або методу ціни перепродажу, в той час як існує можливість скористатися більш прямими методами²⁵⁹.

5.4.4.2. Погашення податкової заборгованості

175. Погашення податкової заборгованості, як правило, відбувається в контексті спорів щодо суми податкової заборгованості між платником податків та податковими органами. У багатьох державах-членах погашення податкової заборгованості є стандартною практикою. Процедура погашення податкової заборгованості дозволяє податковим органам уникнути затягування розгляду спорів у компетентних органах та забезпечити швидке відшкодування податкової заборгованості. Компетентність держав-членів у цій сфері залишається поза сумнівом, однак у процесі погашення податкової заборгованості може надаватися

²⁵⁶ Див. Рішення Комісії від 17.02.2003 року про іноземні схеми допомоги, імplementовані в Ірландії, ОВ L 204 від 13.08.2003 року, стор. 51, пункти 33–35 преамбули.

²⁵⁷ Наприклад, коли певний суб'єкт господарювання, що здійснює операції з контрольованими компаніями, не має права скористатися такими правилами, на відміну від визначеної категорії суб'єктів господарювання. Див. Рішення Комісії від 24 червня 2003 року про систему правил оподаткування для американських торгових корпорацій, ОВ L 23 від 28.01.2004 року, стор. 14, пункти 56–62 преамбули.

²⁵⁸ Див. Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 року у Справі SA.38374, Starbucks, не опубліковане, Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 року у Справі SA.38375, Fiat, не опубліковане, Рішення Комісії від 11 січня 2016 року у Справі SA.37667, схема державної допомоги для звільнення надприбутків від оподаткування, не опубліковане — усі рішення знаходяться у процесі оскарження.

²⁵⁹ Рішення Комісії 2003/438/ЄС від 16 жовтня 2002 року про державну допомогу С 50/2001, Фінансові компанії в Люксембурзі, ОВ L 153 від 20.06.2003 року, стор. 40, пункти 43–44 преамбули; Рішення Комісії 2003/501/ЄС від 16 жовтня 2002 року про державну допомогу С 49/2001, Координаційні центри в Люксембурзі, ОВ L 170 від 09.07.2003 року, стор. 20, пункти 46–47 та 50; Рішення Комісії 2003/757/ЄС від 17 лютого 2003 року, Координаційні центри в Бельгії, ОВ L 282 від 30.10.2003 року, стор. 25, пункти 89–95 преамбули та пов'язане Рішення Суду справедливості від 22 червня 2006 року, *Belgium and Forum 187 v Commission*, Об'єднані справи C-182/03 та C-217/03, ECLI:EU:C:2006:416, пункти 96 та 97; Рішення Комісії 2004/76/ЄС від 13 травня 2003 року, Адміністративні та координаційні центри у Франції, ОВ L 23 від 28.01.2004 року, стор. 1, пункти 50 та 53 преамбули; Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 року у Справі SA.38374, Starbucks, не опубліковане, оскаржується, пункти 282–285 преамбули; Рішення Комісії від 21 жовтня 2015 у Справі SA.38375, Fiat, не опубліковане, оскаржується, пункт 245 преамбули.

державна допомога, особливо у випадках, коли виявляється, що сума податкового зобов'язання була зменшена без чіткого підґрунтя (такого як, наприклад, оптимізація відшкодування заборгованості) або у диспропорційний спосіб — на користь платника податків²⁶⁰.

176. У цьому контексті операції між податковою адміністрацією та платниками податків можуть бути пов'язаним з наданням вибіркового переваг, зокрема, коли²⁶¹:
- (а) йдеться про диспропорційні привілеї — податкова адміністрація встановлює для певних суб'єктів господарювання «сприятливіші» умови оподаткування, ніж для інших суб'єктів в аналогічній юридичній або фактичній ситуації;
 - (б) погашення здійснюється всупереч застосовним положенням податкового законодавства, що призводить до необ'єктивного зменшення суми податків. Це стосується випадків, коли, наприклад, встановлені факти свідчать про те, що база оподаткування була визначена з порушенням застосовних положень законодавства (що призвело до неправомірного зменшення суми податкового зобов'язання).

5.4.5. Правила зношення та амортизації

177. Загалом, податкові заходи суто технічного характеру, такі як правила зносу та амортизації, не вважаються державною допомогою. Різні держави-члени застосовують різні методи розрахунку зносу активів, і такі методи є невід'ємною частиною їхніх податкових систем.
178. Складність перевірки на вибірковість ставок амортизації деяких активів пов'язана з вимогою визначення цільових показників (від яких можуть відхилятися певна ставка або метод нарахування амортизації). У той час, як у контексті бухгалтерського обліку амортизація здійснюється з метою відображення економічного знецінення активів для визначення реального фінансового стану компанії, з перспективи оподаткування цей процес може слугувати для багатьох цілей, таких як розподіл у часі витрат, що вираховуються з бази оподаткування.
179. Застосування засобів заохочення, пов'язаних з амортизацією (таких як прискорення амортизації, застосування сприятливіших методів амортизації²⁶², рання амортизація тощо) до певних видів активів або суб'єктів господарювання, які не відповідають встановленим правилам амортизації, може означати існування державної допомоги. При цьому, прискорена та рання амортизація орендованих активів можуть розглядатися як загальні заходи, якщо договори оренди на таких умовах можуть укладатися компаніями будь-яких розмірів та в будь-якій галузі²⁶³.

²⁶⁰ Див. Рішення Комісії 2011/276/ЄС від 26 травня 2010 року про державну допомогу С 76/03, Umicore SA, ОВ L 122 від 11.05.2011 року, стор. 76.

²⁶¹ Див. Рішення Комісії 2011/276/ЄС від 26 травня 2010 року про державну допомогу С 76/03, Umicore SA, ОВ L 122 від 11.05.2011 року, стор. 76, пункт 155 преамбули.

²⁶² Метод зменшення залишкової вартості або кумулятивний метод у якості альтернативи найбільш загальному, прямолінійному методу.

²⁶³ Див. Рішення Комісії від 20 листопада 2012 року SA.34736 про ранню амортизацію деяких активів, придбаних через операції фінансового лізингу, ОВ С 384 від 13.12.2012 року, стор. 1.

180. Наявність у податкових органів дискреційних повноважень із визначення різних періодів амортизації або різних методів її розрахунку для різних компаній або галузей є підставою для припущення про існування вибіркості. Аналогічно, надання податковою адміністрацією попереднього дозволу на застосування певної схеми амортизації є ознакою вибіркості, якщо такий дозвіл не обмежується попередньою перевіркою дотримання вимог законодавства²⁶⁴.

5.4.6. Фіксовані ставки податку для певних видів діяльності

181. Застосування окремих положень, які не містять елементів дискреційного характеру, наприклад, щодо розрахунку податку на прибуток за фіксованою ставкою, може виправдовуватися характером та загальною концепцією системи оподаткування, якщо такі положення розроблені з урахуванням специфічних вимог бухгалтерського обліку або ролі земельних активів у певних галузях.
182. У таких випадках зазначені положення не мають вибіркового характеру за умови дотримання таких умов:
- (а) фіксовані ставки застосовуються з метою запобігання диспропорційному адміністративному навантаженню на деякі типи суб'єктів господарювання, з огляду на їхній розмір або сферу діяльності (наприклад, на компанії в галузі сільського господарства або рибництва);
 - (б) встановлення фіксованих ставок для певних суб'єктів господарювання, загалом, не виражається у зменшенні податкового навантаження на таких суб'єктів порівняно з іншими суб'єктами господарювання та не надає переваг жодній категорії таких суб'єктів.

5.4.7. Правила для запобігання податковим правопорушенням

183. Правила для запобігання податковим правопорушенням можуть запроваджуватися з метою недопущення ухилення від сплати податків з боку платників²⁶⁵. Однак, такі правила можуть мати вибіркового характеру, якщо певні суб'єкти господарювання або операції звільняються від їх застосування, що суперечить самій суті правил для запобігання податковим правопорушенням²⁶⁶.

5.4.8. Акцизний податок

184. Акцизний податок здебільшого гармонізований на рівні ЄС (що може вплинути на критерій причетності держави)²⁶⁷, однак це не означає, що будь-які податкові пільги у цій сфері автоматично не підпадають під правила про надання державної допомоги. На практиці зменшення акцизного податку може надавати вибіркочу

²⁶⁴ Див. Рішення Комісії від 20 грудня 2006 року про амортизацію активів, орендованих консорціумами, ОВ L 112 від 30.04.2007 року, стор. 41, пункт 122 преамбули.

²⁶⁵ Рішення Суду справедливості від 29 квітня 2004 року, *GIL Insurance*, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252, пункти 65 і наст.

²⁶⁶ Див. Рішення Комісії від 20 грудня 2006 року 2007/256/ЄС про схему допомоги, імплементовану Францією, згідно зі статтею 39СА Загального податкового кодексу Франції, ОВ L 112 від 30.04.2007 року, стор. 41, пункти преамбули 81 і наст.

²⁶⁷ Див. підрозділ 3.1.

перевагу суб'єктам господарювання, які використовують підакцизну продукцію в якості сировини або здійснюють її продаж на ринку²⁶⁸.

6. ВПЛИВ НА ТОРГІВЛЮ ТА КОНКУРЕНЦІЮ

6.1. Загальні принципи

185. Згідно зі статтею 107(1) Договору, державна підтримка є державною допомогою, якщо вона «спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами».
186. Такими є два окремих та однаково важливих елементи поняття державної допомоги. Однак на практиці при аналізі державної допомоги ці критерії часто розглядаються разом, оскільки вони вважаються нерозривно пов'язаними²⁶⁹.

6.2. Спотворення конкуренції:

187. Заходи з підтримки, яка надається державою, вважаються такими, що спотворюють конкуренцію або становлять загрозу для неї, коли вони покращують конкурентну позицію їх отримувача у порівнянні з іншими суб'єктами господарювання, які є його конкурентами²⁷⁰. На практиці вважається, що спотворення конкуренції у значенні, передбаченому статтею 107(1) Договору, існує тоді, коли держава надає фінансові переваги суб'єкту господарювання в лібералізованому секторі, де існує або може існувати конкуренція²⁷¹.
188. Доручення державними органами повноважень із надання суспільних послуг вітчизняній компанії (навіть якщо такі послуги можуть передоручатися третім сторонам) саме по собі не виключає можливості спотворення конкуренції. При цьому можливість спотворення конкуренції виключається за умови дотримання усіх перерахованих нижче умов:
- (а) послуга є предметом законної монополії (утвореної згідно із законодавством ЄС)²⁷²;

²⁶⁸ Див., наприклад, Рішення Комісії 1999/779/ЄС від 3 лютого 1999 року про допомогу, яка надавалася Австрією у формі звільнення від податку на продаж напоїв для вина та інших ферментованих напоїв, що реалізуються споживачам безпосередньо в місці їх виготовлення, ОВ L 305 від 30.11.1999 року, стор. 27.

²⁶⁹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 15 червня 2000 року, *Alzetta*, Об'єднані справи T-298/97, T-312/97 та ін., ECLI:EU:T:2000:151, пункт 81.

²⁷⁰ Рішення Суду справедливості від 17 вересня 1980 року, *Philip Morris*, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209, пункт 11. Рішення Суду загальної юрисдикції від 15 червня 2000 року, *Alzetta*, Об'єднані справи T-298/97, T-312/97 та ін., ECLI:EU:T:2000:151, пункт 80.

²⁷¹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 15 червня 2000 року, *Alzetta*, Об'єднані справи T-298/97, T-312/97 та ін., ECLI:EU:T:2000:151, пункти 141–147; Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415

²⁷² Законна монополія існує у випадках, коли право надання певної послуги за законом або на основі заходів регулювання закріплене за певною компанією на умовах встановлення чіткої заборони надавати відповідну послугу для інших суб'єктів (навіть для задоволення можливого залишкового попиту у певних групах споживачів). Однак сам факт доручення надання суспільних послуг певному суб'єкту господарювання не означає створення законної монополії.

- (b) законна монополія не лише виключає можливість конкуренції на ринку, а й передбачає існування ексклюзивного надавача відповідної послуги на такому ринку²⁷³;
 - (c) відповідна послуга не конкурує з іншими послугами; та
 - (d) якщо надавач відповідної послуги здійснює діяльність на іншому ринку (за географічним розташуванням чи продукцією), відкритому для конкуренції, можливість здійснення перехресного субсидіювання має бути виключена. Для цього необхідно вести окремі рахунки, належним чином розподіляти доходи і витрати та запобігати використанню державного фінансування неекономічної діяльності для перехресного субсидіювання економічної діяльності.
189. Державна підтримка зазвичай спотворює конкуренцію, навіть якщо вона не призводить до отримання або збільшення одержувачем його частки на ринку. Достатньо того, що допомога надає суб'єкту господарювання вищий рівень конкурентоспроможності порівняно з тим, який би він мав за її відсутності. У цьому контексті вважається, що захід допомоги спотворює конкуренцію, якщо він надає одержувачу певну перевагу, звільняючи його від витрат, які б йому довелося понести в ході звичайної господарської діяльності²⁷⁴. Визначення державної допомоги не вимагає, щоб спотворення конкуренції було значним або істотним. Сам лише той факт, що розмір державної допомоги є незначним або що суб'єкт господарювання, який її одержує, належить до малого бізнесу, не виключає можливості спотворення конкуренції²⁷⁵, за умови, однак, що ймовірність такого спотворення не є суто гіпотетичною²⁷⁶.

6.3. Вплив на торгівлю

190. Згідно зі статтею 107(1) Договору, державна підтримка є державною допомогою, якщо вона «впливає на торгівлю між державами-членами». У цьому відношенні, значення має не фактичний вплив на торгівлю між державами-членами, а лише негативні наслідки для торгівлі внаслідок надання такої допомоги²⁷⁷. Зокрема, суди ЄС вирішили так: «Коли фінансова допомога держави-члена зміцнює позицію суб'єкта господарювання в порівнянні з його конкурентами на внутрішньому ринку ЄС, останні вважаються такими, що зазнають негативного впливу внаслідок надання державної допомоги»²⁷⁸.

²⁷³ Рішення Суду загальної юрисдикції від 16 липня 2014 року, *Germany v Commission*, T-295/12, ECLI:EU:T:2014:675, пункт 158; Рішення Комісії від 7 липня 2002 року про державну допомогу № N 356/2002 — Сполучене Королівство — мережа залізниць, ОВ С 232 від 28.09.2002 року, стор. 2, пункти 75–77 преамбули. Наприклад, коли концесія надається за результатами конкурсної процедури, на ринку існує конкуренція.

²⁷⁴ Рішення Суду справедливості від 3 березня 2005 року, *Heiser*, C-172/03, ECLI:EU:C:2005:130, пункт 55.

²⁷⁵ Рішення Суду загальної юрисдикції від 29 вересня 2000 року, *Confederación Española de Transporte de Mercancías v Commission*, T-55/99, ECLI:EU:T:2000:223, пункт 89; Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункт 81.

²⁷⁶ Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункт 79.

²⁷⁷ Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункт 65; Рішення Суду справедливості від 8 травня 2013 року, *Libert and others*, Об'єднані справи C-197/11 та C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, пункт 76.

²⁷⁸ Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункт 66; Рішення Суду справедливості від 8 травня 2013 року, *Libert and others*,

191. Вплив державної допомоги на торгівлю між державами-членами може існувати навіть тоді, коли її одержувач не бере прямої участі у міжнародній торгівлі. Так, надання субсидій може ускладнити процес виходу на ринок для суб'єктів господарювання в інших державах-членах, підтримуючи або збільшуючи місцеву пропозицію²⁷⁹.
192. Відносно незначний розмір допомоги або суб'єкта господарювання, який її отримує, не виключає можливості негативних наслідків для торгівлі між державами-членами²⁸⁰. Навіть державні субсидії, що надаються суб'єкту господарювання, який надає свої послуги лише на місцевому або регіональному рівні та не надає жодних послуг за межами своєї країни походження, здатні впливати на торгівлю між державами-членами, якщо суб'єкти господарювання з інших країн можуть надавати такі послуги (в тому числі, шляхом реалізації права на відкриття компанії у країні), і така можливість не є суто гіпотетичною. Наприклад, коли держава-член надає суб'єкту господарювання державну субсидію на надання транспортних послуг, обсяг таких послуг, у результаті зазначених дій держави, може підтримуватися на певному рівні або збільшуватися. Внаслідок цього, суб'єкти господарювання, засновані в інших державах-членах, матимуть менше шансів надавати транспортні послуги на ринку у відповідній державі-члені²⁸¹. Однак, імовірність такого впливу є меншою, коли сфера економічної діяльності є дуже вузькою, що може підтверджуватися, наприклад, у край низьким оборотом.
193. Загалом вплив на торгівлю може існувати, навіть коли реципієнт експортує усю або деяку свою продукцію за межі ЄС. Однак у таких випадках відповідний вплив проявляється не одразу, і його наявність не може встановлюватися за самим лише тим фактом, що ринок є відкритим для конкуренції²⁸².
194. При встановленні факту існування впливу на торгівлю немає необхідності визначати ринок або детально досліджувати вплив відповідних заходів на конкурентоспроможність бенефіціара та його конкурентів²⁸³.

Об'єднані справи C-197/11 та C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, пункт 77; Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 квітня 2001 року, *Friulia Venezia Giulia*, T-288/97, ECLI:EU:T:2001:115, пункт 41.

²⁷⁹ Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункт 67; Рішення Суду справедливості від 8 травня 2013 року, *Libert and others*, Об'єднані справи C-197/11 та C-203/11, ECLI:EU:C:2013:288, пункт 78; Рішення Суду загальної юрисдикції від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункт 78.

²⁸⁰ Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункт 68.

²⁸¹ Рішення Суду справедливості від 24 липня 2003 року, *Altmark Trans*, C-280/00, ECLI:EU:C:2003:415, пункти 77 та 78.

²⁸² Рішення Суду справедливості від 21 березня 1990 року, *Belgium v Commission ("Tubemeuse")*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, пункт 35; Рішення Суду справедливості від 30 квітня 2009 року, *Commission v Italian Republic and Wam SpA*, C-494/06 P, ECLI:EU:C:2009:272, пункт 62.

²⁸³ Рішення Суду справедливості від 17 вересня 1980 року, *Philip Morris*, 730/79, ECLI:EU:C:1980:209; Рішення Суду загальної юрисдикції від 4 вересня 2009 року, *Italy v Commission*, T-211/05, ECLI:EU:T:2009:304, пункти 157–160; Рішення Суду загальної юрисдикції від 15 червня 2000 року, *Alzetta*, Об'єднані справи T-298/97, T-312/97 та ін., ECLI:EU:T:2000:151, пункт 95.

195. Однак, вплив на торгівлю між державами-членами не може бути суто гіпотетичним або прогнозованим. На основі очікуваного впливу заходів має бути чітко визначено, чому відповідні заходи спотворюють або загрожують спотворенням конкуренції і впливають на торгівлю між державами-членами²⁸⁴.
196. У низці своїх рішень Комісія, з урахуванням специфічних особливостей окремих справ, робила висновок про те, що заходи, які мають суто місцеве значення, не впливають на торгівлю між державами-членами. У таких справах Комісія, зокрема, встановлювала, що відповідний бенефіціар постачав товари або послуги на обмеженій території держави-члена, і мало ймовірно міг приваблювати споживачів з інших держав-членів, а очікуваний вплив заходів на умови міжнародного інвестування або створення компаній був не більш ніж поверхневим.
197. Загальні типові категорії заходів, які б відповідали зазначеним критеріям, визначити неможливо, однак прийняті Комісією рішення демонструють приклади ситуацій, коли, з огляду на специфічні обставини справи, державна підтримка не мала впливу на торгівлю між державами-членами. Прикладами таких випадків можуть бути:
- (а) спортивні та розважальні заклади, які обслуговують здебільшого місцеве населення і навряд чи будуть приваблювати клієнтів чи інвестиції з інших держав-членів²⁸⁵;
 - (б) культурні заходи та заклади, що здійснюють економічну діяльність, які²⁸⁶ навряд чи складатимуть конкуренцію аналогічним послугам в інших державах, приваблюючи користувачів або туристів²⁸⁷; Комісія вважає, що лише фінансування, яке надається великим та новим закладам та заходам, просування яких виходить за межі регіону їхнього походження, потенційно може мати негативні наслідки для торгівлі між державами-членами;
 - (с) лікарні та інші заклади охорони здоров'я, які надають стандартний набір медичних послуг місцевому населенню і навряд чи приваблюватимуть клієнтів чи інвестиції з інших держав-членів²⁸⁸;

²⁸⁴ Рішення Суду загальної юрисдикції від 6 липня 1995 року, *AITEC and others v Commission*, Об'єднані справи T-447/93, T-448/93 та T-449/93, ECLI:EU:T:1995:130, пункт 141.

²⁸⁵ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу N 258/2000 Leisure Pool Dorsten, ОВ С 172 від 16.06.2001 року, стор. 16; С 10/2003 — Нідерланди — Неприбуткові причали для прогулянкових суден, ОВ L 34 від 06.02.2004 року, стор. 63; SA.37963 — Сполучене Королівство — Питання надання державної допомоги центру «Glenmore Lodge», ОВ С 277 від 21.08.2015 року, стор. 3; SA.38208 — Сполучене Королівство — Питання надання державної допомоги державним гольф-клубам у Сполученому Королівстві, ОВ С 277, 21.08.2015 року, стор. 4.

²⁸⁶ Див. підрозділ 2.6 — умови, за яких діяльність зі збереження культурної спадщини має економічний характер відповідно до статті 107(1) Договору. Для діяльності зі збереження культурної спадщини, яка не має економічного характеру, аналіз потенційного впливу державного фінансування на торгівлю не є обов'язковим.

²⁸⁷ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу N 630/2003 Місцеві музеї Сардинії, ОВ С 275 від 08.11.2005 року, стор. 3; SA.34466 Кіпр — Центр образотворчого мистецтва і досліджень, ОВ С 1 від 04.01.2013 року, стор. 10; SA.36581 Греція — Будівництво Археологічного музею, Мессара, Крит; ОВ С 353, 03.12.2013 року, стор. 4; SA.35909 (2012/N) — Чеська Республіка — Туристична інфраструктура (NUTS II південно-східний регіон), ОВ С 306, від 22.10.2013 року, стор. 4; SA.34891 (2012/N) — Польща — Державна допомога Związek Gmin Fortecznych Twierdzy Przemyśl ОВ С 293 від 09.10.2013 року, стор. 1.

²⁸⁸ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу N 543/2001 Ірландія — Податкові пільги для лікарень, ОВ С 154 від 28.06.2002 року, стор. 4; SA.34576 Португалія — Північно-східне відділення тривалої терапії Університету ім. Жана Піаже, ОВ С 73 від 13.03.2013 року, стор. 1; SA.37432 —

- (d) ЗМІ та/або культурна продукція, яка, з огляду на її лінгвістичні чи географічні характеристики, призначена лише для місцевої аудиторії²⁸⁹;
- (e) конференц-центри — якщо їх розміщення та потенційний вплив допомоги на ціни навряд чи призведуть до відтоку користувачів з конференц-центрів в інших державах-членах²⁹⁰;
- (f) інформаційні та мережеві платформи, прямо призначені для подолання проблем безробіття та соціальних конфліктів на визначених невеликих обмежених територіях²⁹¹;
- (g) малі аеропорти²⁹² або порти²⁹³, які обслуговують здебільшого місцеве населення, таким чином обмежуючи конкуренцію в наданні послуг до місцевого рівня, та на які закордонні інвестиції об'єктивно мають лише незначний вплив;
- (h) фінансування певних канатних доріг (зокрема, гірськолижних підйомників) на територіях з низьким рівнем розвитку інфраструктури та обмеженим туристичним потенціалом. Комісія пояснила, що для розрізнення між установками, які сприяють здійсненню діяльності, здатної привабити немісцеве населення (які, загалом вважаються такими, що впливають на торгівлю) та спортивними установками на територіях з низьким рівнем розвитку інфраструктури та обмеженим туристичним потенціалом (коли надання державної підтримки не може впливати на торгівлю між державами-членами), зазвичай, використовуються такі фактори²⁹⁴: а) місцезнаходження установки (наприклад, у межах міст або між селами); б) графік їхньої роботи; с) використання переважно місцевим населенням (пропорція між денними та тижневими білетами); d) загальна потужність установок порівняно з чисельністю місцевого населення; е) наявність інших туристичних об'єктів на відповідній території. Аналогічні фактори з необхідними корективами можуть також застосовуватися і для інших типів об'єктів інфраструктури.

198. «Попри те, що обставини, за яких надається допомога, в більшості випадків є достатніми, щоб продемонструвати, що така допомога здатна вплинути на торгівлю між державами-членами, спотворити конкуренцію або загрожувати їй, такі обставини мають бути належним чином встановлені. Коли йдеться про схеми

Чеська Республіка — Фінансування державних лікарень у регіоні Градець-Кралоуе, ОВ С 203 від 19.06.2015 року, стор. 2; SA.37904 — Німеччина — Питання про надання державної допомоги медичному центру в Дурмерсгаймі, ОВ С 188 від 05.06.2015 року, стор. 2; SA.38035 — Німеччина — Питання про надання державної допомоги спеціальному реабілітаційному центру ортопедії та травматичної хірургії, ОВ С 188 від 05.06.2015, стор. 3.

²⁸⁹ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу N 257/2007 Субсидії театральному мистецтву в Країні Басків, ОВ С 173 від 26.07.2007 року, стор. 1; N 458/2004 Видавничий холдинг «Andaluza»; SA.33243 «Jornal da Madeira», ОВ С 16 від 19.01.2013, стор. 1.

²⁹⁰ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу N 486/2002 — Швеція — Конгрес-хол у Вісбю, ОВ С 75 від 27.03.2003 року, стор. 2.

²⁹¹ Див. Рішення Комісії про державну допомогу SA.33149 — Німеччина — Питання законності державної допомоги на муніципальний проект «Вірчафтсбюр Гарден» — Кіль, ОВ С 188 від 05.06.2015 року, стор. 1.

²⁹² Див., наприклад, Рішення Комісії про державну допомогу у справі SA.38441 — Сполучене Королівство — Повітряне сполучення з Сіллі, ОВ С 5 від 09.01.2015 року, стор. 4.

²⁹³ Див., наприклад, Рішення Комісії у справах про державну допомогу SA.39403 — Нідерланди — Інвестиції у порт Лауерсогу, ОВ С 259 від 07.08.2015 року, стор. 4; SA.42219 — Німеччина — Реконструкція причалу Шумахера в порту Масхолму, ОВ С 426 від 18.12.2015 року, стор. 5.

²⁹⁴ Повідомлення Комісії державам-членам та іншим зацікавленим сторонам щодо державної допомоги N 376/01 — Схеми допомоги канатним дорогам, ОВ С 172 від 18.07.2002 року, стор. 2.

державної допомоги, зазвичай достатньо вивчити характеристики відповідної схеми²⁹⁵.

7. ІНФРАСТРУКТУРА: СПЕЦІАЛЬНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ

7.1. Вступ

199. Настанови щодо значення державної допомоги, викладені в цьому Повідомленні, стосуються спеціального державного фінансування інфраструктури економічного призначення, так само як і іншого державного фінансування, що сприяє економічній діяльності²⁹⁶. Однак, зважаючи на стратегічну важливість державного фінансування інфраструктури, у тому числі для стимулювання зростання, а також питання, які часто виникають у зв'язку з ним, виникає потреба в наданні спеціальних настанов щодо випадків, коли державне фінансування інфраструктури сприяє суб'єктам господарювання, надає переваги та впливає на конкуренцію і торгівлю між державами-членами.
200. в інфраструктурних проектах часто беруть участь кілька категорій виконавців, а державна допомога, що надається для їх виконання, потенційно може сприяти будівництву (в тому числі розширенню та вдосконаленню), діяльності або використанню об'єктів інфраструктури²⁹⁷. Відтак, для цілей цього Розділу необхідно розрізнити поняття «розробник» та/або «головний власник» («розробник/головний власник»)²⁹⁸ об'єкта інфраструктури, а також оператор (тобто суб'єкт господарювання, який безпосередньо використовує об'єкт інфраструктури для надання послуг кінцевим споживачам, у тому числі суб'єкти господарювання, які отримують такий об'єкт від розробника/власника в економічну експлуатацію, концесію або оренду з метою використання та управління об'єктом) та кінцевий користувач об'єкта інфраструктури, не зважаючи на те, що в деяких випадках функції зазначених суб'єктів можуть частково перетинатися.

7.2. Допомога розробнику/власнику

7.2.1. Економічна та неекономічна діяльність

201. Державне фінансування більшості об'єктів інфраструктури, як правило, не регулювалося правилами надання державної допомоги, оскільки будівництво та використання таких об'єктів вважалося заходами у рамках загальної державної

²⁹⁵ Див., наприклад, Рішення Суду справедливості від 14 жовтня 1987 року, *Germany v Commission*, 248/84, ECLI:EU:C:1987:437, пункт 18.

²⁹⁶ Державне фінансування інфраструктури включає усі форми надання державних ресурсів на будівництво, придбання або експлуатацію об'єкта інфраструктури.

²⁹⁷ Цей розділ не стосується допомоги, яка може надаватися контрагентам, що залучаються до будівництва об'єктів інфраструктури.

²⁹⁸ Поняття «власник» включає будь-яких суб'єктів, які реалізують будь-які права власності на об'єкти інфраструктури і отримують від них економічні вигоди. Випадки, коли власник делегує своє право власності окремому суб'єкту (наприклад, адміністрації порту), який здійснює управління об'єктом інфраструктури від імені власника, для цілей контролю державної допомоги можуть вважатися зміною власника.

політики, а не економічною діяльністю²⁹⁹. Однак, деякі сучасні реалії, такі як лібералізація, приватизація, ринкова інтеграція та технологічний прогрес, значно розширили можливості комерційної експлуатації об'єктів інфраструктури.

202. У рішенні у справі *Aéroports de Paris*³⁰⁰ Суд загальної юрисдикції відзначив ці явища, роз'яснюючи, чому діяльність аеропорту має вважатися економічною діяльністю. А нещодавно у справі *Leipzig/Halle*³⁰¹ було підтверджено, що побудова комерційних злітно-посадкових смуг аеропорту сама по собі є економічною діяльністю. Попри те, що згадані справи стосуються аеропортів, принципи, визначені європейськими судами є значно ширшими і застосовуються до будівництва інших об'єктів інфраструктури, нерозривно пов'язаних з економічною діяльністю³⁰².
203. З іншого боку, правила надання державної допомоги взагалі не розповсюджуються на фінансування інфраструктури, не призначеної лише для комерційного використання. Йдеться про інфраструктуру, яка, наприклад, використовується в діяльності, яку зазвичай провадить держава для виконання своїх повноважень (таку як військові об'єкти, будівлі диспетчерської служби в аеропортах, маяки та інше обладнання, що використовується для навігації, в тому числі річкової, захисту від повеней та раціонального водокористування в інтересах суспільства, охорони правопорядку та здійснення митного контролю) або інфраструктуру, яка не використовується для реалізації товарів чи послуг на ринку (таку як безкоштовні дороги загального користування). Така діяльність не має економічного характеру, а відтак, не входить до сфери регулювання правил надання державної допомоги як, наприклад, державне фінансування пов'язаної інфраструктури³⁰³.
204. У випадках, коли інфраструктура, яка від початку не призначалася для економічних цілей, надалі передається для використання в економічних цілях (наприклад, перепрофілювання військового аеропорту для використання в цілях цивільної авіації), при аналізі такої допомоги за правилами надання державної

²⁹⁹ 25-й звіт щодо конкурентної політики (1995), пункт 175.

³⁰⁰ Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 грудня 2000 року, *Aéroports de Paris v Commission*, T-128/98, ECLI:EU:T:2000:290, пункт 125, підтверджене за результатом розгляду апеляції Рішенням Суду справедливості від 24 жовтня 2002 року *Aéroports de Paris v Commission*, C-82/01 P, ECLI:EU:C:2002:617. Див. також Рішення Суду загальної юрисдикції від 17 грудня 2008 року, *Ryanair v Commission*, T-196/04, ECLI:EU:T:2008:585, пункт 88.

³⁰¹ Рішення Суду загальної юрисдикції від 24 березня 2011 року, *Freistaat Sachsen and Land Sachsen-Anhalt and Others v Commission*, Об'єднані справи T-443/08 та T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, зокрема пункти 93 та 94, підтверджені за результатом розгляду апеляції Рішенням Суду справедливості від 19 грудня 2012 року, *Mitteldeutsche Flughafen AG and Flughafen Leipzig-Halle GmbH v Commission*, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, зокрема пункти 40–43, 47.

³⁰² Рішення Суду справедливості від 19 грудня 2012 року, *Mitteldeutsche Flughafen AG and Flughafen Leipzig-Halle GmbH v Commission*, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, пункти 43 та 44. Рішення Суду справедливості від 14 січня 2015 року, *Eventech v The Parking Adjudicator*, C-518/13, ECLI:EU:C:2015:9, пункт 40.

³⁰³ Рішення Суду справедливості від 16 червня 1987 року, *Commission v Italy*, C-118/85, ECLI:EU:C:1987:283, пункти 7 та 8. Рішення Суду справедливості від 4 травня 1988, *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées*, C-30/87, ECLI:EU:C:1988:225, пункт 18; Рішення суду загальної юрисдикції від 24 березня 2011 року, *Freistaat Sachsen and Land Sachsen-Anhalt and Others v Commission*, Об'єднані справи T-443/08 та T-455/08, ECLI:EU:T:2011:117, пункт 98.

допомоги, враховуються лише витрати на передачу об'єкта інфраструктури в економічне використання³⁰⁴.

205. У випадках, коли об'єкт інфраструктури використовується як для економічних, так і не для економічних цілей, державне фінансування на будівництво такого об'єкта підпадає під правила надання державної допомоги лише у тій частині, в якій воно йде на покриття витрат, пов'язаних з економічною діяльністю.
206. Якщо суб'єкт господарювання здійснює як економічну, так і неекономічну діяльність, держави-члени зобов'язані забезпечити неможливість використання державного фінансування неекономічної діяльності для перехресного субсидіювання економічної діяльності. Зокрема, це можна забезпечити шляхом обмеження державного фінансування до чистої вартості (в тому числі вартості капіталу) неекономічної діяльності, яка визначається на основі чіткого розподілу обліку зазначених видів діяльності.
207. На думку Комісії, багатофункціональні об'єкти інфраструктури, які майже у повній мірі використовуються для здійснення неекономічної діяльності, можуть підпадати під дію правил надання державної допомоги взагалі, за умови, що їх використання для економічних цілей має суто допоміжний характер, і полягає в діяльності, яка прямо пов'язана з роботою об'єкта інфраструктури, є необхідною для його функціонування, або є невід'ємною частиною його основного, неекономічного призначення. Це стосується випадків, коли для економічної діяльності використовуються ті ж самі ресурси, що і для неекономічної, наприклад, матеріали, обладнання, праця або основні фонди. Частка економічної діяльності в потужності об'єкта інфраструктури повинна бути обмеженою³⁰⁵. Прикладом такої допоміжної економічної діяльності може бути надання науково-дослідною організацією свого обладнання та лабораторій партнерам у галузі³⁰⁶. Комісія також вважає, що державне фінансування, надане традиційним господарським об'єктам (зокрема, ресторанам, магазинам або платним паркувальним майданчикам) структур, які майже виключно використовуються для здійснення неекономічної діяльності, як правило, не впливає на торгівлю між державами-членами, оскільки такі господарські об'єкти навряд чи приваблюватимуть клієнтів з інших держав-членів, а відтак їх фінансування не може істотно вплинути на закордонні інвестиції або організації.
208. Як зазначив Суд справедливості у своєму рішенні у справі *Leipzig/Halle*, будівництво об'єкта інфраструктури або його частини може повністю входити у рамки повноважень держави³⁰⁷. У таких випадках державне фінансування об'єкта

³⁰⁴ Див. Рішення Комісії про державну допомогу SA.23324 — Аеропорт Тампере-Пірккала, ОВ L 309, 13.11.2013 року, стор. 27, та SA.35388 — Польща — Заснування аеропорту Гдиня-Косаково.

³⁰⁵ У цьому контексті, використання інфраструктури для економічних цілей може вважатися допоміжною діяльністю, якщо щорічна частка такої діяльності в загальній потужності об'єкта інфраструктури не перевищує 22 відсотки.

³⁰⁶ Коли діяльність не може вважатися допоміжною, правилами надання державної допомоги може регулюватися також вторинна економічна діяльність (див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 12 вересня 2013 року, *Germany v Commission*, T-347/09, ECLI:EU:T:2013:418 щодо реалізації продуктів лісогосподарської та туристичної діяльності природоохоронних організацій).

³⁰⁷ Рішення Суду справедливості від 19 грудня 2012 року, *Mitteldeutsche Flughafen AG and Flughafen Leipzig-Halle GmbH v Commission*, C-288/11 P, ECLI:EU:C:2012:821, пункт 47.

інфраструктури (або відповідної його частини) не регулюється правилами надання державної допомоги.

209. Зважаючи на невпевненість, яка існувала до винесення рішення у справі *Aéroports de Paris*, державні органи влади цілком законно могли вважати, що державне фінансування інфраструктури, надане до ухвалення зазначеного рішення, не є державною допомогою і, відповідно, немає необхідності повідомляти Комісію про відповідні заходи. Внаслідок цього, до прийняття рішення у справі *Aéroports de Paris* Комісія не мала змоги аналізувати повністю надану державну допомогу на відповідність правилам надання державної допомоги³⁰⁸. Це не передбачає жодних припущень щодо наявності або відсутності державної допомоги або правових очікувань у випадках фінансування, яке не було повністю надане до прийняття рішення у справі *Aéroports de Paris* — існування зазначених обставин визначається окремо для кожного випадку³⁰⁹.

7.2.2. Викривлення конкуренції та вплив на торгівлю

210. Обґрунтування нездатності деяких заходів впливати на торгівлю між державами-членами, наведене Комісією в пунктах 196 та 197, може також бути дійсним у деяких випадках фінансування державою суто локальної або муніципальної інфраструктури, навіть якщо така інфраструктура використовується для комерційних цілей. Однією з характерних особливостей такого фінансування є локальність обслуговування, а також підтвердження нездатності заходів істотно впливати на іноземні інвестиції. Це стосується будівництва місцевих закладів відпочинку, охорони здоров'я, невеликих аеропортів або портів, які здебільшого обслуговують місцевих користувачів та які не здатні чинити істотного впливу на іноземні інвестиції або торгівлю. Підтвердженням відсутності впливу на торгівлю можуть бути дані, які демонструють, що рівень використання об'єктів інфраструктури немісцевим населенням є у край низьким, а іноземні інвестиції на відповідному ринку є незначними або навряд чи можуть зазнати негативного впливу.
211. За певних обставин деякі об'єкти інфраструктури прямо не конкурують з іншими об'єктами того самого або іншого типу, які надають ті самі послуги або послуги, що характеризуються значним рівнем взаємозамінності³¹⁰. Відсутність прямої конкуренції між об'єктами інфраструктури, ймовірно, свідчить про існування

³⁰⁸ Рішення Комісії від 3 жовтня 2012 року про державну допомогу SA.23600, Фінансування заходів зі спорудження 2-го терміналу аеропорту Мюнхена, ОВ L 319, 29.11.2013 року, стор. 8, пункти 74–81 преамбули. Згідно з настановами Комісії 1994 року в авіаційній галузі, «проекти будівництва нової розширення існуючої інфраструктури (такої як аеропорти, дороги, мости тощо) є загальним заходом економічної політики, який не підлягає контролю з боку Комісії згідно з правилами надання державної допомоги ЄС», ОВ С 350, 10.12.1994 року, стор. 5, пункт 12.

³⁰⁹ Ці роз'яснення не повинні шкодити застосуванню у відповідних випадках Регіональної політики ЄС, настанови щодо якої містяться в інших джерелах. Див. Настанови Комісії, адресовані Комісії франкомовної спільноти Бельгії (COCOF): Перевірка відповідності критеріям державної допомоги при фінансуванні інфраструктури, доступні за посиланням: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/search/detail.cfm?LAN=EN&lang=en&id=359.

³¹⁰ Наприклад, послуги, які надаються оператором поромного сполучення, можуть конкурувати з послугами платного проїзду через мости або тунелі.

комплексних інфраструктурних мереж³¹¹, які є природними монополіями та для яких дублювання послуг є економічно не вигідним. Водночас, у деяких сферах рівень приватного фінансування будівництва об'єктів інфраструктури є незначним³¹². Комісія вважає, що вплив на торгівлю між державами-членами або спотворення конкуренції, як правило, виключаються у випадках, коли будівництво об'єкта інфраструктури здійснюється за усіх зазначених нижче умов: (i) об'єкт інфраструктури, як правило, не має прямих конкурентів, (ii) обсяг приватного фінансування у відповідну сферу є незначним та (iii) об'єкт інфраструктури не призначений для надання вибіркового переваг певним суб'єктам або сферам господарювання, проте створює переваги для суспільства в цілому.

212. Щоб державне фінансування певного проекту в повному обсязі не підпадало під правила надання державної допомоги, держава-член має забезпечити неможливість використання фінансування, що надається на будівництво об'єктів інфраструктури, у випадках, передбачених пунктом 211, для перехресного або непрямого субсидіювання іншої економічної діяльності, в тому числі діяльності з експлуатації об'єкта інфраструктури. Можливість перехресного субсидіювання виключається шляхом забезпечення неучасті власника об'єкта інфраструктури в жодній іншій економічній діяльності; а у випадках, коли такий власник здійснює іншу економічну діяльність — шляхом ведення окремих рахунків, належного розподілу доходів та витрат та запобігання витрачання державних коштів на будь-які інші види діяльності. Відсутність непрямої допомоги, зокрема операторам об'єктів інфраструктури, може забезпечуватися, наприклад, шляхом обрання таких операторів на конкурсній основі.

7.2.3. Допомога розробнику/власнику об'єкта інфраструктури — галузевий аналіз

213. У цьому розділі розглянутий підхід Комісії до визнання державною допомогою фінансування інфраструктури в різних галузях з урахуванням основних загальних та поточних характеристик державного фінансування інфраструктури у різних галузях, а також зазначених вище умов. Положення цього розділу не впливають на результати перевірки конкретних проектів на основі їхніх специфічних характеристик, на спосіб, у який певна держава-член організовує надання послуг, пов'язаних з використанням об'єкта інфраструктури, та на розвиток комерційних послуг на внутрішньому ринку. Цей підхід не замінює індивідуальних перевірок окремих заходів фінансування об'єктів інфраструктури за усіма критеріями державної допомоги. В деяких окремих Настановах та Положеннях Комісії містяться детальніші рекомендації щодо окремих галузей.
214. **Інфраструктура аеропортів** включає різні типи інфраструктурних об'єктів. На основі практики судів ЄС чітко встановлено, що більшість об'єктів

³¹¹ У випадку інфраструктурної мережі, різні її елементи доповнюють один одного, замість того, щоб конкурувати між собою.

³¹² Питання, чи є фінансування у визначеному секторі незначним, має вирішуватися на рівні відповідної держави-члена, а не на регіональному чи місцевому рівні, так само як і питання існування відповідного ринку в державі-члені (для прикладу див. Рішення Суду загальної юрисдикції від 26 листопада 2015 року, *Spain v Commission*, T-461/13, ECLI:EU:T:2015:891, пункт 44).

інфраструктури аеропортів³¹³ призначені для надання авіалініям платних послуг аеропортів³¹⁴, що вважається економічною діяльністю. Відтак, їх фінансування регулюється правилами надання державної допомоги. Аналогічно, державне фінансування об'єктів інфраструктури, які не призначені для надання комерційних авіаційних послуг іншим користувачам, не підпадають під правила надання державної допомоги³¹⁵. Зважаючи на те, що аеропорти досить часто конкурують між собою, фінансування їхньої інфраструктури ймовірно матиме вплив на торгівлю між державами-членами. При цьому, державне фінансування об'єктів інфраструктури, призначених для здійснення діяльності, відповідальність за яку в процесі виконання своїх суспільних обов'язків несе держава, не підпадає під правила надання державної допомоги. Керування повітряним рухом, рятувальна та пожежна діяльність, охорона правопорядку, митний контроль та інша діяльність, необхідна для захисту цивільної авіації від правопорушень або незаконного втручання, загалом відносяться до неекономічної діяльності.

215. Аналогічно, як свідчить практика прийняття рішень Комісії³¹⁶, державне фінансування **портової інфраструктури** сприяє економічній діяльності, а відтак, загалом регулюється правилами надання державної допомоги. Як і у випадку аеропортів, порти можуть конкурувати один з одним, а фінансування інфраструктури портів — відповідно, ймовірно, матиме вплив на торгівлю між державами-членами. При цьому, інвестиції в інфраструктуру, необхідну для здійснення діяльності, відповідальність за яку в процесі виконання своїх суспільних обов'язків несе держава, не підпадає під правила надання державної допомоги. Керування водним рухом, пожежна діяльність, охорона правопорядку, митний контроль загалом відносяться до неекономічної діяльності.
216. **Широкосмугова інфраструктура** необхідна для підключення кінцевих користувачів до телекомунікаційних мереж. Підключення кінцевих користувачів на платній основі вважається економічною діяльністю. У багатьох випадках будівництво широкосмугової інфраструктури здійснюється операторами без державного фінансування, що свідчить про значний обсяг фінансування ринку. У деяких географічних зонах існує конкуренція між різними операторами³¹⁷. Широкосмугова інфраструктура є частиною великої, взаємопов'язаної мережі, що використовується для комерційних цілей. З огляду на це, державне фінансування широкосмугової інфраструктури для підключення кінцевих користувачів регулюється правилами надання державної допомоги, що закріплені Настановами

³¹³ Такі як злітно-посадкові смуги та системи їх освітлення, термінали, майданчики для стоянки літаків, руліжні доріжки або інфраструктура для централізованого наземного обслуговування, такі як стрічки транспортерів.

³¹⁴ Настанови Комісії щодо державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям, ОВ С 99, від 04.04.2014 року, стор. 3, пункт 31 преамбули.

³¹⁵ Настанови Комісії щодо державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям, ОВ С 99, від 04.04.2014 року, стор. 3, пункт 33 преамбули.

³¹⁶ Рішення Комісії від 27 березня 2014 року про державну допомогу SA.38302 — Італія — Порт Салерно; Рішення Комісії від 22 лютого 2012 року про державну допомогу SA.30742 (N/2010) — Литва — Будівництво інфраструктури терміналу пасажирської та вантажної переправ у м. Клайпеда, ОВ С 121 від 26.04.2012 року, стор. 1; Рішення Комісії від 2 липня 2013 року про державну допомогу SA.35418 (2012/N) — Греція — розширення порту в м. Пірей, ОВ С 256 від 05.09.2013 року, стор. 2.

³¹⁷ Як зазначалося у пункті 211 і виносці 312, питання, чи є фінансування у визначеному секторі незначним, має вирішуватися на рівні відповідної держави-члена, а не на регіональному чи місцевому рівні.

Комісії щодо застосування правил державної допомоги стосовно швидкого розгортання широкосмугових мереж³¹⁸. Водночас, підключення самих лише державних органів влади не є економічною діяльністю, а відтак державне фінансування так званих «закритих мереж» не є державною допомогою³¹⁹.

217. **Енергетична інфраструктура**³²⁰ використовується для надання платних енергетичних послуг, що вважається економічною діяльністю. Здебільшого, об'єкти енергетичної інфраструктури споруджуються учасниками ринку (що свідчить про значний обсяг фінансування ринку) та фінансуються за рахунок плати користувачів. Відповідно, державне фінансування енергетичної інфраструктури сприяє економічній діяльності та може мати вплив на торгівлю між державами-учасниками, а відтак — загалом підпадає під правила надання державної допомоги³²¹.
218. Державне фінансування дослідницької інфраструктури здатне сприяти економічній діяльності, а відтак підпадає під правила надання державної допомоги — у тій мірі, в якій відповідна інфраструктура призначається для здійснення економічної діяльності (такої як надання в оренду суб'єктам господарювання обладнання або лабораторій, надання послуг суб'єктам господарювання або здійснення досліджень на договірній основі). Державне фінансування дослідницької інфраструктури, що використовується для неекономічної діяльності, такої як незалежні дослідження, спрямовані на розширення знань та покращення розуміння, навпаки, не підпадає під правила надання державної допомоги. Детальніші рекомендації щодо розрізнення економічної та неекономічної діяльності у галузі досліджень, див. у роз'ясненнях до Положень про державну допомогу на наукові дослідження, розробки та інновації³²².
219. Експлуатація залізничної інфраструктури³²³ може вважатися економічною³²⁴. Водночас будівництво залізничної інфраструктури, доступної для потенційних

³¹⁸ ОВ С 25 від 26.01.2013 року, стор. 1. У настановах роз'яснюється, що галузь широкосмугового зв'язку має специфічні характеристики, зокрема, тією обставиною, що широкосмугова мережа може надавати послуги кільком операторам телекомунікаційних послуг, а відтак, створювати умови для існування конкуренції між ними.

³¹⁹ Настанови ЄС щодо застосування правил державної допомоги у зв'язку зі стрімким розвитком мереж широкосмугового зв'язку, ОВ С 25 від 26.01.2013 року, стор. 1, пункт 11 преамбули та виноски 14.

³²⁰ Енергетична інфраструктура включає, зокрема, інфраструктуру для передачі, розподілу та збереження електричної енергії, газу та нафти. Детальнішу інформацію див. у визначеннях, що містяться у Настановах щодо державної допомоги на охорону довкілля та підвищення енергоефективності на 2014–2020 роки, ОВ С 200 від 28.06.2014 року, стор. 1, пункт 31 преамбули.

³²¹ Настанови щодо державної допомоги на охорону довкілля та підвищення енергоефективності на 2014–2020 роки, ОВ С 200 від 28.06.2014 року, стор. 1, розділ 3.8; Рішення Комісії від 10.07.2014 року про державну допомогу SA.36290 — Сполучене Королівство — розгалуження газопроводу в Північній Ірландії в західному та північно-західному напрямках.

³²² ОВ С 198 від 27.06.2014 року, стор. 1, 17 та наступні пункти преамбули.

³²³ Такої як залізничні колії та станції.

³²⁴ Це зауваження не впливає на визнання будь-яких переваг, наданих оператору інфраструктури, державною допомогою. Так, якщо управління інфраструктурою є законною монополією і конкуренція між операторами відповідної інфраструктури відсутня, переваги, надані державою оператору інфраструктури, нездатні спотворювати конкуренцію, а відтак не є державною допомогою. Див. пункт 188 цього Повідомлення та Рішення Комісії від 17.07.2002 року про державну допомогу N 356/2002 — Мережа залізниць у Сполученому Королівстві, а також Рішення Комісії від 02.05.2013 року SA.35948 — Чеська Республіка — Продовження дії схеми оперативної сумісності на залізничному транспорті. Як зазначалося у

користувачів на рівних та недискримінаційних умовах — на відміну від експлуатації — загалом відповідає умовам, передбаченим пунктом 211, а відтак, його фінансування не впливає на торгівлю між державами-членами і не спотворює конкуренцію. Щоб фінансування певного проекту у повному обсязі не підпадало під правила надання державної допомоги, держава-член має забезпечити виконання умов, передбачених пунктом 212. Те саме стосується інвестицій у **залізничні мости, тунелі та інфраструктуру громадського транспорту**³²⁵.

220. У той час як **дороги**, доступні для громадського користування на безоплатній основі, є загальною інфраструктурою і їх державне фінансування не підпадає під правила надання державної допомоги, експлуатація платних доріг у багатьох випадках вважається економічною діяльністю. Однак, будівництво такої дорожньої інфраструктури³²⁶, у тому числі платних доріг — на відміну від експлуатації платних доріг і пов'язаної з ними інфраструктури — як правило, відповідає вимогам, передбаченим у пункті 211, а відтак фінансування такого будівництва не впливає на торгівлю між державами-членами та не спотворює конкуренцію³²⁷. Щоб фінансування певного проекту в повному обсязі не підпадало під правила надання державної допомоги, держава-член має забезпечити виконання умов, передбачених пунктом 212. Те саме стосується інвестицій у **мости, тунелі та внутрішні водні шляхи (наприклад, річки та канали)**.

221. Управління **системами водопостачання та водовідведення**³²⁸ вважається економічною діяльністю. Водночас, будівництво комплексних систем водопостачання та водовідведення, як таке, у більшості випадків відповідає умовам, передбаченим пунктом 211, а відтак, його фінансування не впливає на торгівлю між державами-членами і не спотворює конкуренцію. Щоб фінансування певного проекту в повному обсязі не підпадало під правила надання державної допомоги, держава-член має забезпечити виконання умов, передбачених пунктом 212.

7.3. Допомога операторам

222. Коли виконуються усі критерії статті 107(1) Договору щодо розробника/власника об'єкта інфраструктури, факт існування державної допомоги такому розробнику/власнику, підтверджується незалежно від того, використовують вони

пункті 188, якщо власник або оператор здійснює діяльність на іншому лібералізованому ринку, для недопущення перехресного субсидіювання він зобов'язаний вести окремі рахунки, належним чином розподіляти доходи та витрати й запобігати витрачання державних коштів на будь-які інші види діяльності.

³²⁵ Таку як рейки для трамваїв та підземного громадського транспорту.

³²⁶ У тому числі, доріг для сполучення між землями комерційного призначення, див. Рішення Комісії від 01.10.2014 року SA.36147 — питання надання інфраструктурної допомоги компанії «Прораріє» та Рішення Комісії від 08.01.2016 року SA.36019 — Заходи на дорожню інфраструктуру поблизу проекту нерухомості — Uplace.

³²⁷ Нетиповою ситуацією, в якій не можна виключати можливість надання державної допомоги, може бути фінансування будівництва мосту або тунелю між двома державами-членами, призначених для надання послуг, які у значній мірі замінюватимуть послуги, що надаються комерційними операторами переправи або будівництва платної дороги, що безпосередньо конкуруватиме з іншою платною дорогою (наприклад, у випадках, коли дві платні дороги прокладені паралельно, таким чином надаючи взаємозамінні послуги).

³²⁸ Мережі водопостачання та водовідведення включають інфраструктуру для розподілу води та транспортування стічних вод, таку як відповідні труби.

безпосередньо об'єкт інфраструктури для постачання товарів чи надання послуг особисто чи передають такий об'єкт третій особі-оператору, який, у свою чергу, надає послуги кінцевим користувачам інфраструктури (наприклад, коли власник аеропорту надає концесію на надання послуг аеропорту).

223. Оператори, що використовують об'єкти інфраструктури, на які надавалась допомога, для надання послуг кінцевим користувачам, мають переваги, якщо використання такої інфраструктури приносить їм економічні вигоди, яких би вони не отримали у звичайних ринкових умовах. Це, як правило, стосується тих випадків, коли плата за право користування відповідним об'єктом інфраструктури є меншою за ту, що сплачується за користування подібним об'єктом за звичайних ринкових умов. Рекомендації щодо методики визначення відповідності умов управління ринковим умовам містяться у розділі 4.2. Згідно із зазначеним розділом, Комісія вважає, що можливість отримання оператором економічної переваги виключається, зокрема, у випадках, коли концесія на управління об'єктом інфраструктури (або його частиною) надається за встановлену ціну на основі процедури конкурсного відбору, яка відповідає усім вимогам, передбаченим пунктами 90–96³²⁹.
224. При цьому Комісія наголошує, що якщо держава-член не виконує своїх обов'язків щодо повідомлення і при цьому існують сумніви щодо сумісності такої допомоги розробнику/власнику з внутрішнім ринком, Комісія може видати постанову, адресовану державі-члену, з вимогою про призупинення імплементації заходу та тимчасове повернення усіх наданих коштів до прийняття рішення про сумісність допомоги. Окрім цього, національні суди зобов'язані видавати аналогічні постанови на вимогу конкурентів. Більш того, якщо за результатами перевірки заходу Комісія приймає рішення про визнання допомоги несумісною з внутрішнім ринком та наказує її повернути, це призводить до неминучого впливу на оператора інфраструктури.

7.4. Допомога кінцевим користувачам

225. Якщо оператор об'єкта інфраструктури є отримувачем державної допомоги або якщо його власні ресурси є державними ресурсами, він має змогу надавати переваги користувачам інфраструктури (якщо вони є суб'єктами господарювання), окрім випадків, коли використання відповідає вимогам тесту оператора ринкової економіки, тобто коли доступ до об'єкта інфраструктури надається користувачам на ринкових умовах.
226. Згідно із загальними принципами, роз'яснення яких надається у розділі 4.2, можливість надання користувачам переваг виключається у випадках, коли плата за користування об'єктом інфраструктури встановлюється за результатами проведення конкурсної процедури, що відповідає усім умовам, передбаченим пунктами 90–96.

³²⁹ Див. Рішення Комісії від 01.10.2014 року SA.38478 — Угорщина — Розвиток національного громадського порту Дьйор-Гьонью. При цьому, сам лише факт проведення конкурсної процедури не виключає можливості надання переваг розробнику/власнику інфраструктури. Конкурсна процедура здатна лише мінімізувати розмір державної допомоги.

227. Як було роз'яснено у розділі 4.2, у випадках, коли зазначені специфічні обставини відсутні, перевірка відповідності операції ринковим умовам може проводитися на основі умов, на яких аналогічним приватним операторам надається право використання аналогічних об'єктів інфраструктури в аналогічній ситуації (бенчмаркінг), за умови, що таке порівняння можливе.
228. Якщо жоден з перерахованих вище критеріїв застосувати неможливо, відповідність операції ринковим умовам може визначатися на основі загальноприйнятої стандартної методики аналізу. Комісія вважає, що вимогам тесту оператора ринкової економіки відповідає державне фінансування відкритої інфраструктури, яка не призначена для будь-яких окремих користувачів та користувачі якої в перспективі поступово збільшуватимуть прибутковість проекту/оператора. Йдеться про випадки, коли оператор об'єкта інфраструктури укладає комерційні угоди з окремими користувачами, які дозволяють покрити усі витрати, пов'язані з такими угодами, у тому числі досягти відповідних прибутків у середньостроковій перспективі. У процесі аналізу необхідно враховувати будь-які додаткові доходи або витрати оператора, пов'язані з діяльністю окремого користувача³³⁰.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

229. Це Повідомлення замінює собою такі Повідомлення Комісії:
- Повідомлення Комісії державам-членам 93/С 307/03 про застосування статей 92 та 93 Договору ЄЕС та статті 5 Директиви Комісії 80/723/ЄЕС про державні підприємства у виробничому секторі³³¹;
 - Повідомлення Комісії про державну допомогу при здійсненні продажу землі й будівель органами державної влади³³²;
 - Повідомлення Комісії щодо застосування правил про державну допомогу до заходів, які стосуються прямого оподаткування прибутку підприємств³³³.
230. Це Повідомлення замінює будь-які суперечливі положення щодо значення поняття «державна допомога» у будь-яких повідомленнях та положеннях Комісії, окрім положень, які стосуються окремих галузей і виправдані їхніми специфічними особливостями.

³³⁰ Див., наприклад, Рішення Комісії від 01.10.2014 року SA.36147 — питання надання інфраструктурної допомоги компанії «Ргорарієг». Див. також Настанови Комісії щодо державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям, ОВ С 99 від 04.04.2014 року, стор. 3, пункти 61–64 преамбули.

³³¹ ОВ С 307 від 13.11.1993 року, стор. 3.

³³² ОВ С 209 від 10.07.1997 року, стор. 3.

³³³ ОВ С 384 від 10.12.1998 року, стор. 3.

Цей текст призначений виключно для ознайомлення з документом та не має юридичної сили. Установи ЄС не беруть на себе жодної відповідальності за його зміст. Автентичними версіями відповідних актів, включаючи їхні преамбули, є версії, опубліковані в Офіційному віснику Європейського Союзу та доступні в базі даних EUR-Lex. Такі офіційні тексти доступні безпосередньо за посиланнями, наданими у цьому документі

► В РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 651/2014

від 17 червня 2014 р.

про визнання деяких категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком при застосуванні статей 107 та 108 Договору

(Текст застосовний до ЄЕЗ)

(ОВ L 187, 26.06.2014, стор. 1)

Внесені зміни:

► **M1** Регламент Комісії (ЄС) № 2017/1084 від 14 червня 2017 р.

Офіційний вісник		
№	сторінка	дата
L 156	1	20.06.2017

Внесені виправлення:

► **C1** Поправка, ОВ L 26, 31.01.2018, стор. 53 (2017/1084)

РЕГЛАМЕНТ КОМІСІЇ (ЄС) № 651/2014

від 17 червня 2014 р.

про визнання деяких категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком при застосуванні статей 107 та 108 Договору

(Текст застосовний до ЄЕЗ)

ЗМІСТ

ГЛАВА I:	Загальні положення
ГЛАВА II:	Моніторинг
ГЛАВА III:	Специфічні положення для різних категорій допомоги
Розділ 1 —	Регіональна допомога
Розділ 2 —	Допомога для МСП
Розділ 3 —	Допомога на доступ до фінансування для МСП
Розділ 4 —	Допомога на проведення науково-дослідницьких робіт та інновацій
Розділ 5 —	Допомога на навчання
Розділ 6 —	Допомога для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю
Розділ 7 —	Допомога на охорону навколишнього природного середовища
Розділ 8 —	Допомога на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом
Розділ 9 —	Соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів
Розділ 10 —	Допомога на широкосмугову інфраструктуру
Розділ 11 —	Допомога на розвиток культури та збереження спадщини
Розділ 12 —	Допомога для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури
Розділ 13 —	Допомога для місцевої інфраструктури
Розділ 14 —	Допомога для регіональних аеропортів
Розділ 15 —	Допомога для портів
ГЛАВА IV:	Прикінцеві положення

▼ B

ГЛАВА I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1

Сфера дії

1. Цей Регламент застосовується до таких категорій допомоги:
 - (a) регіональна допомога;
 - (b) допомога для МСП у формі інвестиційної допомоги, операційної допомоги та доступу МСП до фінансів;
 - (c) допомога на охорону навколишнього природного середовища;
 - (d) допомога на проведення науково-дослідницьких робіт та інновацій;
 - (e) допомога на навчання;
 - (f) допомога для підбору кадрів та працевлаштування незабезпечених працівників та/або працівників з інвалідністю;
 - (g) допомога на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом;
 - (h) соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів;
 - (i) допомога на ширококутну інфраструктуру;
 - (j) допомога на розвиток культури та збереження спадщини;

▼ M1

▼ B

2. Цей Регламент не застосовується до:
 - (a) програм, передбачених Розділами 1 (за винятком Статті 15), 2, 3, 4, 7 (за винятком Статті 44), та 10 Глави III цього Регламенту, якщо середньорічний бюджет на державну допомогу перевищує 150 мільйонів євро, від шести місяців після набрання ними чинності. Проаналізувавши відповідний план оцінювання, повідомлений Комісії державою-членом, Комісія може ухвалити рішення, що цей Регламент продовжить застосовуватися протягом більш тривалого періоду до будь-якої з цих програм державної допомоги, протягом 20 робочих днів з моменту набрання програмою чинності;
 - (b) будь-яких змін у програмах, згаданих у підпункті (a) пункту (2) Статті 1, окрім змін, які не можуть вплинути на допустимість програми допомоги на підставі цього Регламенту або не можуть значним чином вплинути на зміст затвердженого плану оцінювання;
 - (c) допомоги на експортно-імпорتنу діяльність стосовно третіх країн або держав-членів, а саме допомоги, пов'язаної з експортованими обсягами, на створення та ведення дистрибуторської мережі або на інші поточні витрати, пов'язані з експортною діяльністю;

▼ В

(d) допомога, обумовлена використанням національних, а не імпортованих товарів.

3. ► М1 Цей Регламент не застосовується до:

- (a) допомоги, що надається у галузі рибальства та аквакультури, як передбачено Регламентом (ЄС) № 1379/2013 Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾ за винятком допомоги на навчання, допомоги на доступ до фінансування для МСП, допомоги у сфері науково-дослідницьких робіт, допомоги на інноваційну діяльність МСП, допомоги для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю, регіональної інвестиційної допомоги для віддалених регіонів та регіональних програм операційної допомоги;
- (b) допомоги, що надається у сфері первинного сільськогосподарського виробництва, за винятком регіональної інвестиційної допомоги для віддалених регіонів, регіональних програм операційної допомоги, допомоги на надання консультацій для МСП, допомоги на фінансування ризиків, допомоги на дослідження та розробки, допомоги на інноваційну діяльність МСП, допомоги на охорону навколишнього природного середовища, допомоги на навчання і допомоги для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю;
- (c) допомоги, що надається у секторі обробки та маркетингу сільськогосподарської продукції, у таких випадках:
 - (i) якщо сума допомоги визначається на основі ціни або кількості такої продукції, придбаної у первинних виробників або випущеної на ринок відповідними суб'єктами господарювання;
 - (ii) якщо надання допомоги обумовлене її частковою або повною передачею первинним виробникам;
- (d) допомоги на закриття неконкурентоспроможних вугільних шахт, яка передбачена Рішенням Ради № 2010/787/ЄС ⁽²⁾;
- (e) категорій регіональної допомоги, згаданих у Статті 13. ◀

Якщо суб'єкт господарювання веде діяльність у виключених секторах, вказаних в пунктах (a), (b) або (c) першого підпункту та в секторах, які належать до сфери застосування цього Регламенту, цей Регламент застосовується до допомоги, яка надається для останніх секторів або видів діяльності, за умови, що держави-члени забезпечать, шляхом вжиття відповідних заходів, таких як розмежування видів діяльності або витрат, щоб види діяльності у виключених секторах не користувалися допомогою, наданою відповідно до цього Регламенту.

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 1379/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року про загальну організацію ринків продукції рибальства та аквакультури, про внесення змін до Регламентів Ради (ЄС) № 1184/2006 та (ЄС) № 1224/2009 та скасування Регламенту Ради (ЄС) № 104/2000 (ОВ L 354, 28.12.2013, стор. 1).

⁽²⁾ Рішення Комісії № 2010/787/EU від 10 грудня 2010 року про державну допомогу на закриття неконкурентоспроможних вугільних шахт (ОВ L 336, 21.12.2010, стор. 24).

▼ B

4. Цей Регламент не застосовується до:

▼ M1

- (a) програм допомоги, які прямо не виключають виплату індивідуальної допомоги на користь суб'єкта господарювання, щодо якого ухвалено, але ще не виконано наказ про повернення за попереднім рішенням Комісії про визнання наданої такою державою-членом допомоги незаконною та несумісною з внутрішнім ринком, за винятком програм допомоги на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом;

▼ B

- (b) спеціальної допомоги для суб'єкта господарювання, згаданого у пункті (a);

▼ M1

- (c) допомоги для суб'єктів господарювання у скрутному становищі, за винятком програм допомоги на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом, програм допомоги молодим компаніям (стартапам) та регіональних програм операційної допомоги, за умови, що такі програми не створюють більш сприятливих умов для суб'єктів господарювання у скрутному становищі, аніж для інших суб'єктів господарювання.

▼ B

5. Цей Регламент не застосовується до заходів державної допомоги, які тягнуть за собою, через встановлені для них умови або через спосіб їх фінансування, невід'ємне порушення законодавства ЄС, зокрема, до:

- (a) заходів допомоги, за яких надання допомоги обумовлене виконанням отримувачем обов'язкової вимоги мати головний офіс у відповідній державі-члені або бути заснованим переважно у такій державі-члені; однак допускається вимога мати головний офіс або філію у державі-члені, яка надає допомогу на момент виплати допомоги.
- (b) заходів допомоги, за яких надання допомоги обумовлене виконанням отримувачем обов'язкової вимоги використовувати товари або послуги вітчизняного виробництва;
- (c) заходів допомоги, які обмежують можливість отримувачів використовувати результати науково-дослідницьких робіт та інновацій в інших державах-членах.

Стаття 2

Визначення

Для цілей цього Регламенту застосовуються такі терміни:

- (1) «допомога» означає будь-який захід, що відповідає усім критеріям, визначеним у пункті 1 Статті 107 Договору;
- (2) «малі та середні підприємства» або МСП означає суб'єктів господарювання, які відповідають критеріям, визначеним у Додатку I;
- (3) «працівник з інвалідністю» означає будь-яку особу, яка:
 - (a) визнана працівником з інвалідністю за національним законодавством; або
 - (b) має тривале фізичне, психічне, інтелектуальне або сенсорне порушення, яке разом з різноманітними перешкодами, може заважати їхній повній та ефективній участі у трудовій діяльності нарівні з іншими працівниками;
- (4) «незабезпечений працівник» означає будь-яку особу:
 - (a) яка не має постійного оплачуваного місця роботи упродовж попередніх 6 місяців; або

▼ B

- (b) віком 15 – 24 років; або
 - (c) яка не отримала повної середньої освіти або професійно-технічної освіти (за Міжнародною стандартною класифікацією освіти - 3) або два роки тому отримала освіту за денною формою навчання та не отримала першого постійного оплачуваного місця роботи; або
 - (d) віком понад 50 років; або
 - (e) яка проживає як одна доросла людина з одним чи кількома утриманцями; або
 - (f) яка працює у галузі або за професією у державі-члені, в якій гендерний дисбаланс щонайменше на 25 % перевищує середній гендерний дисбаланс в усіх галузях економіки у цій державі-члені, і належить до недостатньо представленої гендерної групи; або
 - (g) належить до етнічної меншості у державі-члені і потребує розвитку своїх мовних навичок, професійно-технічної освіти або професійного досвіду для збільшення перспектив отримання доступу до стабільної зайнятості;
- (5) «транспорт» означає перевезення пасажирів повітряним, морським, автомобільним, залізничним транспортом, а також внутрішніми водними шляхами або послуги вантажних перевезень за наймом або за винагороду;
- (6) «транспортні витрати» означає витрати на перевезення за наймом або за винагороду, що сплачуються отримувачами за кожен рейс, що включають:
- (a) плату за перевезення вантажів, витрати на завантаження і розвантаження вантажів та витрати на тимчасове зберігання, якщо ці витрати стосуються рейсу;
 - (b) витрати на страхування, застосовне до вантажу;
 - (c) податки, мита або збори, застосовні до вантажу та, у відповідному випадку, до власної маси, як у пункті відправлення, так і у пункті призначення; та
 - (d) витрати на контроль захисту та забезпечення безпеки, надбавки у зв'язку зі зростанням цін на паливо;
- (7) «віддалені регіони» означає найбільш віддалені регіони, Мальту, Кіпр, Сеуту і Мелілью, острови, які є частиною території держави-члена та малонаселені райони;
- (8) «маркетинг сільськогосподарської продукції» означає володіння чи демонстрацію з метою продажу, пропонування для продажу, доставка чи розміщення на ринку у будь-який інший спосіб, крім першого продажу первинним виробником торговельним посередникам чи переробникам та будь-яку діяльність з підготовки продукту до такого першого продажу; продаж первинним виробником кінцевим споживачам вважається маркетингом, якщо він відбувається в окремих, відведених для цього приміщеннях;
- (9) «первинне сільськогосподарське виробництво» означає виробництво продукції землеробства і скотарства, переліченої у Додатку I до Договору, без виконання будь-яких наступних операцій, що змінюють характер такої продукції;
- (10) «переробка сільськогосподарської продукції» означає будь-яку операцію, що виконується з сільськогосподарською продукцією та приводить до отримання продукту, який також є сільськогосподарською продукцією, окрім діяльності в польових умовах, необхідної для підготовки продукції тваринництва або рослинництва для першого продажу;

▼ В

- (11) «сільськогосподарська продукція» означає продукцію, перелічену у Додатку I до Договору, за винятком продукції рибальства та аквакультури, переліченої у Додатку I до Регламенту (ЄС) № 1379/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року;
- (12) «віддалені регіони» означає регіони, визначені у Статті 349 Договору. Відповідно до Рішення Європейської Ради № 2010/718/ЄС, з 01 січня 2012 року Сен-Бартельмі більше не є віддаленим регіоном. Відповідно до Рішення Європейської Ради № 2012/419/ЄС, з 01 січня 2014 року Майотта припинила бути заморською країною або територією, а стала віддаленим регіоном;
- (13) «вугілля» означає вугілля високого, середнього та низького сорту, категорії А та В, в розумінні міжнародної системи кодифікації вугілля, встановленої Європейською Економічною Комісією Організації Об'єднаних Націй, та роз'ясненої у Рішенні Ради від 10 грудня 2010 року про державну допомогу на закриття неконкурентоспроможних вугільних шахт ⁽¹⁾;
- (14) «індивідуальна допомога» означає:
 - (i) спеціальну допомогу; та
 - (ii) присудження допомоги окремим отримувачам на підставі програми допомоги;
- (15) «програма допомоги» означає будь-який акт, на підставі якого без необхідності подальших імплементаційних заходів може прийматися рішення про надання індивідуальної допомоги суб'єктам господарювання, визначеним у цьому акті загалом або абстрактно, а також будь-який акт, на підставі якого непов'язана з певним проектом допомога може надаватися одному чи кільком суб'єктам господарювання впродовж невизначеного періоду часу та/або у невизначеному розмірі;
- (16) «план оцінювання» означає документ, який містить щонайменше такі елементи: цілі програми допомоги, що підлягає оцінюванню, оціночні запитання, показники результатів, передбачена методологія оцінювання, вимоги до збору даних, запропоновані строки оцінювання, включаючи дату подання остаточного звіту про оцінку, опис незалежного органу, який проводить оцінювання або критерії, що будуть використовуватися для його відбору та методи забезпечення публічності оцінювання;
- (17) «ad hoc допомога» означає допомогу, яка надається на підставі програми допомоги;
- (18) «суб'єкт господарювання у скрутному становищі» - це суб'єкт, у якого виникла щонайменше одна з таких обставин:
 - (a) У випадку компанії з обмеженою відповідальністю (яка не є МСП, що існувало щонайменше протягом трьох років або, для цілей прийнятності для допомоги на фінансування, МСП протягом 7 років з моменту його першого комерційного продажу, що дає право на ризиковані фінансові інвестиції після комплексної експертизи обраним фінансовим посередником), якщо понад половини її підписного акціонерного капіталу зникло внаслідок накопичених збитків. Це стосується випадків, коли вирахування накопичених збитків з

⁽¹⁾ ОВ L 336, 21.12.2010, стор. 24.

резервів (і всіх інших елементів, які зазвичай розглядаються як частина власних коштів компанії) призводить до негативної кумулятивної суми, яка перевищує половину підписного акціонерного капіталу. Для цілей цього положення «компанією з обмеженою відповідальністю» вважаються, зокрема, типи компанії, згадані у Додатку I до Директиви 2013/34/ЄС ⁽²⁾, а до «акціонерного капіталу» належить, у відповідному випадку, будь-який емісійний дохід.

- (b) У випадку компанії, у якій принаймні деякі з учасників мають необмежену відповідальність за борги компанії (яка не є МСП, що існувало щонайменше протягом трьох років або, для цілей прийнятності для допомоги на фінансування, МСП протягом 7 років з моменту його першого комерційного продажу, що дає право на ризиковані фінансові інвестиції після комплексної експертизи обраним фінансовим посередником), якщо понад половини її капіталу, відображеного на рахунках компанії, зникло внаслідок накопичених збитків. Для цілей цього положення «компаніями, у яких принаймні деякі учасники мають необмежену відповідальність за борги компанії» вважаються, зокрема, типи компаній, згадані у Додатку II Директиви 2013/34/ЄС.
- (c) Якщо суб'єкт господарювання не є суб'єктом колективного провадження у справі про неплатоспроможність, і не відповідає критеріям, передбаченим його національним законодавством для визнання його таким, проти якого порушене провадження у справі про неплатоспроможність на вимогу його кредиторів.
- (d) Якщо суб'єкт господарювання отримав допомогу на відновлення платоспроможності та ще не відшкодував позику або не припинив гарантію, або отримав допомогу на реструктуризацію та виконує план реструктуризації.
- (e) У випадку суб'єкта господарювання, який не є МСП, якщо протягом останніх двох років:
 - (1) коефіцієнт заборгованості за зобов'язаннями суб'єкта господарювання до власного капіталу був більшим за 7,5 і
 - (2) коефіцієнт покриття процентної ставки EBITDA суб'єкта господарювання був нижчим за 1,0.
- (19) «територіальні зобов'язання з витрачання» означає зобов'язання, що покладаються органом влади, який надає допомогу, на отримувачів щодо витрачання мінімальної суми та/або ведення мінімального рівня виробничої діяльності на певній території;
- (20) «скоригована сума допомоги» означає максимально допустиму суму допомоги для великого інвестиційного проекту, що розраховується за такою формулою:

$$\text{максимальна сума допомоги} = R \times (A + 0,50 \times B + 0 \times C)$$

де: R - максимальна інтенсивність допомоги, що застосовується у відповідному регіоні, встановлена на затвердженій регіональній карті, яка діє на дату надання допомоги, не включаючи збільшену інтенсивність допомоги для МСП; A - початкова сума у 50 мільйонів євро дозволених витрат, B - частина дозволених витрат від 50 мільйонів євро до 100 мільйонів євро, а C - частина дозволених витрат понад 100 мільйонів євро

⁽¹⁾ Директива № 2013/34/EU Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність та пов'язані з ними звіти окремих типів суб'єктів господарювання, що вносить зміни до Директиви № 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради та скасовує Директиви Ради № 78/660/ЄЕС № 83/349/ЄЕС.

▼ B

- (21) «аванс, що підлягає погашенню» означає позику для проекту, що оплачується одним або кількома платежами та умови відшкодування якої залежать від результатів проекту;
- (22) «валовий грантовий еквівалент» означає суму допомоги, якщо вона була надана у формі дотації отримувачу, до будь-якого відрахування податку чи інших зборів;
- (23) «початок робіт» означає або початок будівельних робіт у зв'язку з інвестуванням, або перше юридично обов'язкове зобов'язання з метою обладнання або виконання будь-якого іншого зобов'язання, що робить інвестування незворотним, залежно від того, що відбудеться раніше. Придбання землі та підготовчі роботи, такі як отримання дозволів та проведення техніко-економічних обґрунтувань, не вважаються початком робіт. Для поглинань «початок робіт» означає момент придбання активів, безпосередньо пов'язаних з придбаним підприємством;
- (24) «суб'єкти великого підприємництва» означає суб'єктів господарювання, які не відповідають критеріям, визначеним у Додатку I;
- (25) «нова податкова програма» означає програму у формі податкових пільг, яка є зміненою редакцією раніше існуючої програми у формі податкових пільг та замінює її.
- (26) «інтенсивність державної допомоги» означає обсяг державної допомоги, виражений у відсотках від дозволених витрат до вирахування податків та інших зборів;
- (27) «регіони, що отримують допомогу» означає регіони, визначені у затвердженій карті регіональної допомоги на період з 01.07.2014 по 31.12.2020 відповідно до підпунктів (а) та (с) пункту (3) Статті 107 Договору;
- (28) «дата надання допомоги» означає дату, коли законне право на отримання допомоги надається отримувачу відповідно до застосовного національного правового режиму;
- (29) «матеріальні активи» означає активи, що включають землю, будівлі, та основні засоби;
- (30) «нематеріальні активи» означає активи, які не мають фізичного або матеріального втілення, такі як патенти, ліцензії, ноу-хау або інша інтелектуальна власність;
- (31) «витрати на оплату праці» означає загальну суму, яка фактично підлягає оплаті отримувачем допомоги стосовно відповідних трудових відносин, що складається протягом визначеного періоду часу з валової заробітної плати до відрахування податків та обов'язкових внесків, наприклад, на соціальне забезпечення, догляд за дітьми та догляд за батьками;
- (32) «чисте збільшення чисельності працівників» означає чисте збільшення чисельності працівників у відповідному підприємстві порівняно з середнім протягом певного періоду часу, а також що будь-які посади, втрачені протягом такого періоду, повинні бути відраховані та що кількість осіб, прийнятих на роботу на умовах повного робочого дня, на умовах неповного робочого дня та працевлаштованих на сезонну роботу, повинна бути врахована у їхній кількості річних одиниць витрат праці;
- (33) «спеціалізована інфраструктура» означає інфраструктуру, що збудована для попередньо визначеного суб'єкта (суб'єктів) господарювання та пристосована під їхні потреби.

▼ B

- (34) «фінансовий посередник» означає будь-яку фінансову установу, незалежно від її форми та права власності, включаючи «фонди фондів», приватні пайові інвестиційні фонди, публічні інвестиційні фонди, банки, мікро-фінансові установи та гарантійні товариства;
- (35) «рейс» означає переміщення товарів з пункту походження до пункту призначення, включаючи будь-які посередницькі відрізки або стадії на території або поза межами території відповідної держави-члена, що здійснюються з використання одного або кількох видів транспорту;
- (36) «справедлива норма прибутку (СНР)» означає очікувану норму прибутку, еквівалентну скоригованій на ризик ставці дисконту, що відображує рівень ризику проекту та характер і рівень капіталу, який планують інвестувати приватні інвестори;
- (37) «загальна сума фінансування» означає загальну суму інвестицій, вкладених у прийнятного суб'єкта господарювання або проект на підставі Розділу 3 або на підставі Статей 16 або 39 цього Регламенту, не включаючи повністю приватні інвестиції, що надають на ринкових умовах і поза межами відповідного заходу державної допомоги;
- (38) «процедура конкурсних торгів» означає процес недискримінаційного конкурсу, який передбачає участь достатньої кількості суб'єктів господарювання та надання допомоги на основі або початкової заявки, поданої учасником торгів, або клірингової ціни. Крім того, бюджет або обсяг, пов'язаний із процесом торгів, є обов'язковим обмеженням, що призводить до ситуації, коли не всі учасники тендеру можуть отримати допомогу;

▼ M1

- (39) «операційний прибуток» означає різницю між дисконтованими доходами та дисконтованими операційними витратами протягом економічного строку служби інвестицій, якщо ця різниця є позитивною; До операційних витрат належать такі витрати як витрати на персонал, матеріали, контрактні послуги, зв'язок, енергію, технічне обслуговування, оренду, адміністрування, але не належать амортизаційні відрахування та витрати на фінансування, якщо вони були покриті інвестиційною допомогою. Дисконтування доходів та операційних витрат за допомогою відповідної дисконтної ставки дозволяє отримувати розумний прибуток.

▼ B

Визначення термінів, що застосовуються до регіональної допомоги

- (40) Визначення, що застосовуються до регіональної допомоги для ширококутової інфраструктури (Розділ 10), застосовуються до відповідних положень про регіональну допомогу.
- (41) «регіональна інвестиційна допомога» означає регіональну допомогу, що надається для здійснення початкових інвестицій або початкових інвестицій у новий вид економічної діяльності;

▼ M1

- (42) «регіональна операційна допомога» означає допомогу на зменшення поточних витрат суб'єкта господарювання. До них належать такі категорії витрат як витрати на персонал, матеріали, контрактні послуги, зв'язок, енергію, технічне обслуговування, оренду, адміністрування тощо, але не належать амортизаційні відрахування та витрати на фінансування, якщо вони були включені до дозволених витрат під час надання регіональної інвестиційної допомоги;

▼ B

- (43) «сталеливарна промисловість» означає всі види діяльності, пов'язані з виробництвом одного або кількох з наступних виробів:
- (a) чавун і феросплави:
чавун для сталеливарного виробництва, ливарне виробництво та інший чавун, дзеркальний чавун та високовуглецевий феромарганець, не включений до інших феросплавів;
 - (b) сировина і напівфабрикати заліза, звичайної сталі або спеціальної сталі:
рідка сталь, вилита або не вилита у злитки, включаючи злитки для кування напівфабрикатів: сталеві заготовки, бруски та плити; листові бруски та бруски з жерсті; гарячекатані широкі котушки, за винятком виробництва рідкої сталі для виливків з малих та середніх ливарних заводів;
 - (c) готові вироби з заліза, звичайної сталі або спеціальної сталі:
рейки, шпали, рибальські плити, підосви, балки, важкі секції понад 80 мм, накладки на листи, смуги та секції менше 80 мм, а також площини менше 150 мм, прутки, круглі труби та квадрати, гарячекатаний обруч та смужка (включаючи трубну смужку), гарячекатаний лист (покритий або не покритий), плити та листи товщиною 3 мм і більше, універсальні пластини 150 мм і більше, за винятком виробів із дроту та дроту, яскравих брусків та чавунних виливків;
 - (d) холодна готова продукція:
жерстяна плита, тернепластина, чорна пластина, оцинковані листи, інші покриті аркуші, холоднокатані простирадла, електричні листи та смуги для жерсті, холоднокатані плити, в катушці та в смужці;
 - (e) труби:
всі безшовні сталеві труби, зварні сталеві труби діаметром понад 406,4 мм.
- (44) «сектор виробництва синтетичних волокон» означає:
- (a) екструзію/текстуризацію всіх типів основних волокон і пряжі на основі полієфіру, поліаміду, акрилу або поліпропілену, незалежно від їхнього кінцевого призначення; або
 - (b) полімеризацію (включаючи поліконденсацію), де вона інтегрована з екструзією з точки зору використовуваної машини; або
 - (c) будь-який допоміжний процес, пов'язаний з одночасною установкою потужності для екструзії/текстуризації потенційним отримувачем або іншою компанією в групі, до якої він належить, і який в конкретній діловій діяльності зазвичай включається в такий потенціал з точки зору використовуваної машини;
- (45) «сектор транспорту» означає перевезення пасажирів повітряним, морським, автомобільним та залізничним транспортом, а також внутрішніми водними шляхами або послуги вантажних перевезень за наймом або за винагороду; зокрема, «сектор транспорту» означає такі види діяльності за Класифікатором NACE, версія 2:

▼ B

- (a) NACE 49: Наземний і трубопровідний транспорт, не включаючи NACE 49.32 Надання послуг таксі, 49.42 Надання послуг перевезення речей (переїзду), 49.5 Трубопровідний транспорт;
 - (b) NACE 50: Водний транспорт;
 - (c) NACE 51: Авіаційний транспорт, не включаючи NACE 51.22 Космічний транспорт.
- (46) «програма, призначена для підтримки обмеженої кількості певних секторів економічної діяльності» означає програму, яка охоплює види діяльності, що належать до обсягу з менш ніж п'яти класів (чотиризначний числовий код) Статистичного класифікатора видів економічної діяльності NACE, версія 2.
- (47) «туристична діяльність» означає такі види діяльності відповідно до Класифікатора NACE, версія 2:
- (a) NACE 55: Тимчасове розміщення;
 - (b) NACE 56: Діяльність із забезпечення стравами та напоями;
 - (c) NACE 79: Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність;
 - (d) NACE 90: Діяльність у сфері творчості, мистецтва та розваг;
 - (e) NACE 91: Функціонування бібліотек, архівів, музеїв та інших закладів культури
 - (f) NACE 93: Діяльність у сфері спорту, організування відпочинку та розваг

▼ M1

- (48) «малонаселені райони» означає регіони NUTS 2 з населенням менш ніж 8 мешканців на один км² або регіони NUTS 3 з населенням менш ніж 12,5 мешканців на один км² або райони, визнані Комісією як такі окремим рішенням на карті регіональної допомоги, чинній на момент надання допомоги;
- (48a) «дуже малонаселені райони» означає регіони NUTS 2 з населенням менш ніж 8 мешканців на один км² або райони, визнані Комісією як такі окремим рішенням на карті регіональної допомоги, чинній на момент надання допомоги;

▼ B

- (49) «початкова інвестиція» означає:
- (a) інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи, пов'язані зі створенням нового підприємства, підвищенням потужності існуючого підприємства, диверсифікацією продукції підприємства в продукцію, яка раніше не вироблялася, або фундаментальною зміною загального виробничого процесу існуючого підприємства; або
 - (b) придбання активів, що належать підприємству, яке закрито або було б закрито, якби не було придбане, і купується інвестором, не пов'язаним із продавцем, та виключає єдине придбання акцій суб'єкта господарювання;
- (60) «така сама або подібна діяльність» означає діяльність, яка належить до того самого класу (чотиризначний числовий код) Статистичного класифікатора видів економічної діяльності NACE, версія 2, як передбачено у Регламенті (ЄС) № 1893/2006 Європейського Парламенту та ;

▼ B

Ради від 20 грудня 2006 року про впровадження Статистичного класифікатору видів економічної діяльності (NACE), версія 2 та внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 3037/90, а також до деяких Регламентів ЄС щодо певних областей статистики ⁽¹⁾;

- (51) «початкова інвестиція у новий вид економічної діяльності» означає:
 - (a) інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи, пов'язані зі створенням нового підприємства, або диверсифікацію діяльності підприємства, за умови, що нова діяльність не є такою самою або подібною діяльністю до діяльності, яку раніше вело підприємство;
 - (b) придбання активів, що належать підприємству, яке закрилося або могло б закритися, якби не було викуплене, та купується інвестором, що не має відношення до продавця, за умови, що нова діяльність, яка повинна здійснюватися з використанням придбаних активів, не є такою самою або подібною діяльністю до діяльності, яка велася на підприємстві до придбання;
- (52) «великий інвестиційний проект» означає початкову інвестицію, дозволені витрати за якою перевищують 50 мільйонів євро, розмір якої визначається за цінами та валютними курсами на дату надання допомоги;
- (53) «пункт призначення» означає місце вивантаження товарів;
- (54) «пункт походження» означає місце вивантаження завантаження товарів для перевезення;

▼ M1

- (55) «регіони, що мають право на отримання операційної допомоги» означає віддалені регіони, вказані у Статті 349 Договору, малонаселений район або дуже малонаселений район;

▼ B

- (56) «транспортні засоби» означає залізничний, автомобільний, внутрішній водний, морський, повітряний та інтермодальний транспорт;
- (57) «фонд міського розвитку» («ФМР») означає спеціалізовану інвестиційну структуру, створену з метою інвестування в проекти міського розвитку в рамках заходу допомоги для міського розвитку. Управління ФМР здійснюється керівником фонду міського розвитку;
- (58) «керівник фонду міського розвитку» означає професійну керівну компанію зі статусом юридичної особи, яка обирає та здійснює інвестиції у прийнятні проекти міського розвитку;
- (59) «проект міського розвитку» («ПМР») означає інвестиційний проект, що може підтримати впровадження інтервенцій, передбачених комплексним підходом до сталого міського розвитку та сприяти досягненню визначених у ньому цілей, включаючи проекти з внутрішньою нормою прибутку, яка може бути недостатньою для залучення фінансування суто на комерційних засадах. Проект міського розвитку може бути організований як окремий блок фінансування в рамках юридичних структур приватного інвестора або як окрема юридична особа, наприклад, структура спеціального призначення;

⁽¹⁾ ОВ L 393, 30.12.2006, стор. 1.

▼ B

- (60) «комплексна стратегія сталого міського розвитку» означає стратегію, що офіційно запропонована та сертифікована відповідним органом місцевої влади або державною організацією, визначена для певного міського географічного регіону та періоду, у який викладено комплексні заходи з вирішення економічних, екологічних, кліматичних, демографічних та соціальних проблем, які стосуються міст;
- (61) «внески в натуральній формі» означає внесок у вигляді землі або іншої нерухомості, якщо земля або нерухомість стає частиною проекту міського розвитку;

▼ M1

- (61a) «переміщення» означає передачу однієї й тієї самої діяльності або її частини від підприємства в одній договірній стороні Договору ЄЕС (початкове підприємство) до підприємства, у яке вноситься інвестиція за рахунок допомоги в іншій договірній стороні Договору ЄЕС (підприємство, якому надається допомога). Передача відбувається, якщо продукція або послуга у початковому підприємстві та у підприємстві, якому надається допомога принаймні частково призначена для досягнення тих самих цілей і задовольняє вимоги або потреби того самого типу клієнтів, а робочі місця втрачаються у тій самій або подібній діяльності в одному з початкових підприємств отримувача у ЄЕС;

▼ B

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги для МСП

- (62) «робочі місця, безпосередньо створені інвестиційним проектом» означає робочі місця у діяльності, якої стосується інвестиція, включаючи робочі місця, створені після збільшення темпів використання потенціалу, створеного інвестицією;
- (63) «організаційна співпраця» означає розробку спільних комерційних стратегій або структур управління, надання спільних послуг або послуг, що сприяють співпраці, узгодженій діяльності, наприклад, у сфері досліджень або маркетингу, підтримку мереж і кластерів, покращення доступності та комунікації, використання спільних інструментів для заохочення підприємництва та торгівлі з МСП;
- (64) «консультаційні послуги, пов'язані зі співпрацею» означає консультування, надання допомоги та проведення навчання з метою обміну знаннями та досвідом і для покращення співпраці;
- (65) «послуги підтримки, пов'язані зі співпрацею» означає надання офісних приміщень, веб-сайтів, банків даних, бібліотек, ринкових досліджень, посібників, робочих та типових документів;

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги на доступ до фінансування для МСП

- (66) «квзикапітальні інвестиції» означає тип фінансування між власним капіталом та позиковими коштами, що має вищий ризик, аніж борг з переважним правом вимоги та нижчий ризик, аніж власний капітал, та дохід власника від якого переважно заснований на прибутках або збитках

▼ B

основного цільового суб'єкта господарювання та є незабезпеченим у випадку дефолту. Квзікапітальні інвестиції можуть мати таку саму структуру, як і позикові кошти, бути незабезпеченими та субординованими, включаючи борг другої черги, та у деяких випадках конвертуватися в акції або мати структуру привілейованого акціонерного капіталу;

- (67) «гарантія», в контексті розділів 1, 3 та 7 Регламенту, означає письмове зобов'язання узяти на себе відповідальність за усі або частину нових ініційованих позикових операцій, таких як боргові або орендні інструменти, а також квзікапітальні інструменти;
- (68) «ставка за гарантією» означає відсоток збитку, що покривається державним інвестором кожної без винятку операції, прийнятної за відповідним заходом державної допомоги;
- (69) «вихід» означає ліквідацію вкладів фінансовим посередником або інвестором, включаючи галузевий продаж, списання, погашення акцій/позик, продаж іншому фінансовому посереднику або іншому інвестору, продаж фінансовій установі та продаж шляхом публічної оферти, включаючи первинне публічне розміщення (IPO);
- (70) «фонд цільового капіталу» означає державну інвестицію, що підлягає погашенню, надану фінансовому посереднику для здійснення інвестицій в рамках заходу фінансування ризиків, надходження від якої будуть повернуті державному інвестору;
- (71) «інвестиція на фінансування ризику» означає капітальні та квзікапітальні інвестиції, позики, включаючи договори оренди, гарантії або їх поєднання, що надаються прийнятним суб'єктам господарювання для здійснення нових інвестицій;
- (72) «незалежний приватний інвестор» означає приватного інвестора, що не є акціонером прийнятного суб'єкта господарювання, у якого він інвестує кошти, включаючи бізнес-ангелів та фінансові установи, незалежно від їхньої форми власності, якщо вони несуть усі пов'язані з їхньою інвестицією ризики. Після створення нової компанії приватні інвестори, включаючи засновників, вважаються незалежними від такої компанії;
- (73) «фізичною особою» для цілей Статей 21 та 23 вважається особа, яка не є юридичною особою та не є суб'єктом господарювання для цілей пункту 1 Статті 107 Договору;
- (74) «капітальна інвестиція» означає надання капіталу суб'єкту господарювання, що інвестується прямо чи опосередковано в обмін на право власності на відповідну частку у такому суб'єкті господарювання;
- (75) «перший комерційний продаж» означає перший продаж компанії на ринку товарів або послуг, за винятком обмеженого продажу з метою випробування ринку;
- (76) «незареєстроване на біржі МСП» означає МСП, цінні папери яких не внесені до офіційного списку фондової біржі, за винятком альтернативних торговельних майданчиків.
- (77) «наступна інвестиція» означає додаткову інвестицію на фінансування ризику в компанію після одного чи кількох попередніх раундів інвестицій на фінансування ризику.

- (78) «заміщення капіталу» означає купівлю існуючих акцій компанії у попереднього інвестора або акціонера;
- (79) «уповноважена організація» означає Європейський інвестиційний банк та Європейський інвестиційний фонд, міжнародну фінансову установу, акціонером якої є держава членом, або фінансову установу, створену в державі-члені з метою досягнення цілей, пов'язаних з суспільними інтересами, під контролем державного органу, суб'єкта публічного права або суб'єкта приватного права, що надає публічні послуги: уповноважена організація може бути обрана або безпосередньо призначена відповідно до положень Директиви № 2004/18/ЄС про координацію процедур укладення державних контрактів на виконання робіт, постачання товарів та надання публічних послуг, ⁽¹⁾ або будь-якого прийнятого пізніше законодавства, що повністю або частково замінює таку Директиву;
- (80) «інноваційне підприємство» означає підприємство:
- (a) що може продемонструвати, шляхом оцінювання, проведеного зовнішнім експертом, що вона зможе у найближчому майбутньому розробляти продукцію, послуги або процеси, які є новими або істотно удосконаленими порівняно з рівнем технічного розвитку його галузі, та які несуть ризик технологічного або галузевого провалу, або
 - (b) витрати якого на дослідження та розробки складають не менше 10% від його загальних операційних витрат у щонайменше одному з трьох років, що передували наданню допомоги або, у випадку стартапу без жодної фінансової історії, за результатами аудиту його поточного податкового періоду, що засвідчено зовнішнім аудитором;
- (81) «альтернативний торговельний майданчик» означає багатосторонній торговельний майданчик, визначений у підпункті (15) пункту (1) Статті 4 Директиви № 2004/39/ЄС, на якому більшість фінансових інструментів, допущених до торгів, випущено МСП;
- (82) «позика» означає договір, який зобов'язує кредитора надати позичальнику узгоджену суму грошових коштів на обумовлений період часу, на підставі якого позичальник зобов'язаний погасити вказану суму протягом узгодженого строку. Він може мати форму позики або іншого інструменту фінансування, включаючи договір оренди, який надає кредитору переважну складову мінімального доходу. Рефінансування існуючих позик не вважається прийнятною позикою.

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги на проведення науково-дослідницьких робіт та інновацій

- (83) «організація, що здійснює дослідження та поширення знань» означає, наприклад, університет або науково-дослідний інститут, організацію з передачі та обміну технологічними досягненнями, інноваційного посередника, науково-орієнтовану фізичну або віртуальну спільну організацію, незалежно від її правового статусу (організовану відповідно до публічного чи приватного права) або способу фінансування, основним завданням якої є самостійне проведення фундаментальних досліджень, промислових досліджень або дослідно-конструкторських робіт, або поширення інформації про результати такої діяльності шляхом навчання, публікації або передачі знань. Якщо такий суб'єкт

⁽¹⁾ ОВ L 134, 30.04.2004, стор. 114.

також веде економічну діяльність, то фінансування, витрати та доходи від цих видів економічної діяльності повинні обліковуватися окремо. Суб'єкти господарювання, які мають вирішальний вплив на такого суб'єкта, як, наприклад, акціонери або учасники, не можуть мати переважного доступу до одержаних нею результатів;

- (84) «фундаментальне дослідження» означає експериментальну або теоретичну роботу, яка виконується в першу чергу для отримання нових знань про основні принципи явищ і спостережувані факти, без наміру будь-якого прямого комерційного застосування або використання;
- (85) «промислові дослідження» означає заплановані дослідження або критичні дослідження, спрямовані на отримання нових знань і навичок для розробки нових продуктів, процесів або послуг, або для досягнення значного поліпшення існуючих продуктів, процесів або послуг. Вони полягають у створенні складових частин комплексних систем, і можуть включати створення дослідних зразків у лабораторних умовах або у середовищі зі змодельованими інтерфейсами існуючих систем, а також пілотних ліній, коли це необхідно для проведення промислових досліджень, зокрема, для перевірки загальних технологій;
- (86) «експериментальні розробки» означає придбання, об'єднання, формування та використання існуючих наукових, технологічних, комерційних та інших відповідних знань і навичок з метою розробки нових або вдосконалених продуктів, процесів або послуг. До них може, наприклад, належати діяльність, спрямована на концептуальне визначення, планування та документування нових продуктів, процесів або послуг;

Експериментальна розробка може полягати у розробці прототипу, демонструванні, пілотуванні, тестуванні та перевірці нових або вдосконалених продуктів, процесів або послуг в середовищах, подібних до реальних умов експлуатації, де основною метою є здійснення в подальшому технічних удосконалень продуктів, процесів або послуг, які фактично не встановлені. До них може належати розробка використовуваних для комерційних цілей прототипів або пілотна розробка, яка є обов'язковим кінцевим комерційним продуктом і яка є занадто дорогою у виробництві для того, щоб використовуватися лише для демонстраційних і перевірочних цілей.

Експериментальна розробка не включає звичайні або періодичні зміни, внесені до вже існуючих продуктів, виробничих ліній, процесів виробництва, послуг та інших незавершених робіт, навіть якщо такі зміни можуть являти собою удосконалення;

- (87) «техніко-економічне обґрунтування» означає оцінювання та аналіз потенціалу проекту, спрямований на підтримання процесу прийняття рішень шляхом об'єктивного і раціонального розкриття сильних та слабких сторін, можливостей та загроз, а також визначення ресурсів, необхідних для його реалізації та кінцевих перспектив для успіху;

▼ B

- (88) «витрати на персонал» означають витрати на дослідників, техніків та інших допоміжний персонал відповідно до рівня їх зайнятості на відповідному проекті або діяльності;
- (89) «принцип «витагнутої руки» означає умови угоди між договірними сторонами, що не відрізняються від тих, які були б передбачені між незалежними підприємствами та не містять жодного елементу змови. Будь-яка угода, що є результатом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури вважається такою, що відповідає принципу «витагнутої руки»;
- (90) «ефективна співпраця» означає співпрацю між щонайменше двома незалежними сторонами для обміну знаннями або технологіями, або для досягнення спільної мети на підставі розподілу праці, під час якої сторони спільно визначають сферу проекту співпраці, сприяють його реалізації, розділяють його ризики та результати. Одна або декілька сторін можуть понести усі витрати на проект та, таким чином, звільняють інші сторони від фінансових ризиків. Контрактні дослідження та надання дослідницьких послуг не вважаються формами співпраці.
- (91) «інфраструктура досліджень» означає об'єкти, ресурси і пов'язані з ними послуги, які використовуються в науковому співтоваристві для проведення досліджень у відповідних сферах, і охоплює наукове обладнання або набори інструментів, ресурси знань, такі як колекції, архіви або структуровану наукову інформацію, які сприяють інформаційним та комунікаційним інфраструктурам на основі технологій, як наприклад, мережа, комп'ютерна техніка, програмне забезпечення та зв'язок, або будь-яка інша організація унікального характеру, необхідна для проведення досліджень. Такі інфраструктури можуть бути «розташовані на єдиному об'єкті» або «розпорошені» (організована мережа ресурсів) відповідно до п. (а) Статті 2 Регламенту Ради (ЄС) № 723/2009 від 25 червня 2009 року про правові засади Співтовариства, що стосуються Європейського дослідницького консорціуму у сфері інфраструктури (ERIC) ⁽¹⁾;
- (92) «інноваційні кластери» означає структури або організовані групи незалежних сторін (наприклад, інноваційні стартапи, малі, середні та великі підприємства, а також науково-дослідні організації та організації поширення знань, некомерційні організації та інші пов'язані з ними суб'єкти економічної діяльності), призначені для стимулювання інноваційної діяльності шляхом заохочення, спільного фінансування об'єктів та обміну знаннями та професійним досвідом, а також ефективного сприяння передачі знань, співробітництва, поширення інформації та співпраці між суб'єктами господарювання та іншими організаціями в кластері;
- (93) «висококваліфікований персонал» означає працівників, що мають вищу освіту та принаймні 5 років відповідного професійного досвіду, який може також включати науковий ступінь;
- (94) «інноваційні консультаційні послуги» означає консалтинг, допомогу та навчання в сфері передачі знань, а також придбання, охорони та використання нематеріальних активів та застосування стандартів і правил для їх впровадження;

⁽¹⁾ ОВ L 206, 08.08.2009, стор. 1.

▼ B

- (95) «послуги з підтримки інновацій означає надання офісних приміщень, доступу до баз даних, бібліотек, результатів досліджень, лабораторій, послуг з маркування якості, тестування та сертифікації з метою розробки більш ефективних продуктів, процесів або послуг;
- (96) «організаційна інновація» означає впровадження нового організаційного методу ведення бізнесу суб'єктом господарювання, організації робочого місця або зовнішніх відносин; без урахування змін, які ґрунтуються на організаційних методах, які вже застосовуються суб'єктом господарювання, змін у стратегії управління, злиття і поглинання, які припинили використовувати технологію, просту капітальну заміну або розширення, змін, зумовлених виключно змінами у цінах на фактори виробництва, кастомізацію, локалізацію, регулярні, сезонні та інші циклічні зміни та торгівля новими чи значно вдосконаленими продуктами;
- (97) «технологічна інновація» означає впровадження нового або значно вдосконаленого виробничого методу або способу доставки (включаючи значні зміни в техніці, обладнанні або програмному забезпеченні); але за винятком незначних змін або поліпшень, зростання виробництва або сервісних можливостей шляхом додавання виробничих або логістичних систем, які дуже схожі на ті, які вже використовуються, припинення використання певної технології, проста заміна обладнання або розширення, зміни, зумовлені виключно змінами до цін на фактори виробництва, кастомізацію, локалізацію, регулярні, сезонні та інші циклічні зміни та торгівля новими чи значно вдосконаленими продуктами;
- (98) «прикомандирування» означає тимчасове працевлаштування працівника бенефіціаром з правом повернення до попереднього роботодавця;

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю

- (99) «особливо незабезпечений працівник» означає будь-яку особу, яка:
 - (a) не має постійного оплачуваного місця роботи упродовж щонайменше 24 місяців; або
 - (b) не мала постійно оплачуваного місця роботи упродовж щонайменше 12 місяців та належить до однієї з категорій (b) - (g) у визначенні терміна «незабезпечений працівник».
- (100) «працевлаштування з полегшеними умовами праці» означає працевлаштування до суб'єкта господарювання, у якому щонайменше 30% працівників є працівниками з інвалідністю;

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги на охорону навколишнього природного середовища

- (101) «охорона навколишнього природного середовища» означає будь-які дії, спрямовані на усунення або запобігання нанесенню шкоди природному середовищу або природним ресурсам діяльністю отримувача державної допомоги, зменшення ризику такої шкоди, або забезпечення більш ефективного використання природних ресурсів, включаючи заходи з енергозбереження та використання поновлюваних джерел енергії;

▼ B

(102) «стандарт ЄС» означає:

- (a) обов'язковий стандарт ЄС, що встановлює екологічні рівні, яких повинні дотримуватися окремі суб'єкти господарювання; або
- (b) зобов'язання, передбачене Директивою № 2010/75/ЄС Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾, використовувати найкращі наявні технології (ННТ) та забезпечити, щоб рівні викидів забруднюючих речовин не перевищували рівні, які б існували при застосуванні ННТ; для випадків, коли рівні викидів, пов'язаних з ННТ, визначені в імплементаційних актах, прийнятих на підставі Директиви № 2010/75/ЄС, для цілей цього Регламенту застосовуватимуться такі рівні; якщо такі рівні виражені у формі діапазону, граничне значення застосовуватиметься, тільки якщо спочатку досягнуто ННТ;

(103) «енергоефективність» означає кількість заощадженої енергії, яка визначається шляхом вимірювання та/або оцінки споживання до і після впровадження заходів з покращення енергозбереження, забезпечуючи нормалізацію зовнішніх умов, що впливають на споживання енергії.

(104) «проект забезпечення енергоефективності» означає інвестиційний проект, що підвищує енергоефективність будівлі;

(105) «фонд енергоефективності (ФЕЕ)» означає спеціалізовану інвестиційну структуру, створену з метою інвестування в проекти забезпечення енергоефективності, спрямовані на підвищення енергоефективності будівель як у національних, так і у іноземних секторах. Управління ФЕЕ здійснюється керівником фонду енергоефективності;

(106) «керівник фонду енергоефективності» означає професійну керівну компанію зі статусом юридичної особи, яка обирає та здійснює інвестиції у прийнятні проекти забезпечення енергоефективності;

(107) «високоєфективна когенерація» означає когенерацію, що відповідає визначенню високоєфективної когенерації, наданому у пункті (34) Статті 2 Директиви № 2012/27/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 22 року про енергоефективність, яка змінює Директиви № 2009/125/ЄС та № 2010/30/ЄС і скасовує Директиви № 2004/8/ЄС та № 2006/32/ЄС ⁽²⁾;

(108) «когенерація» або комбіноване виробництво тепла та електроенергії означає комбіноване виробництво теплової енергії і електричної та/або механічної енергії в рамках одного процесу;

(109) «енергія з відновлюваних джерел енергії» означає енергію, вироблену на заводах в результаті використання лише відновлюваних джерел енергії, а також частки калорійності енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії в гібридних рослинах, які також використовують традиційні джерела енергії. До неї належить відновлювана електроенергія, яка використовується для заповнення систем зберігання, але не належить електроенергія, вироблена в результаті систем зберігання;

(110) «поновлювані джерела енергії» означають такі поновлювані невикопні джерела енергії: вітер, сонце, аеротермодинамічна, геотермальна, гідротермальна енергія та енергію океану, гідроенергетика, біомаси, газ з органічних відходів, газ з устаткування для очищення стічних вод і біогаз;

⁽¹⁾ ОВ L 24, 29.01.2008, стор. 8.

⁽²⁾ ОВ L 315, 14.11.2012, стор. 1.

▼ B

- (111) «біопаливо» означає вироблене з біомаси рідке або газоподібне паливо, що використовується для транспорту;
- (112) «екологічне біопаливо» означає біопаливо, що відповідає критеріям екологічності, встановленим у Статті 17 Директиви № 2009/28/ЄС;
- (113) «біопаливо на основі сільськогосподарських харчових культур» означає біопаливо, виготовлене із зернових та інших багатих на крохмаль культур, цукрів та олійних культур, згідно з визначенням у Пропозиції Комісії щодо Директиви Європейського Парламенту та Ради про внесення змін до Директиви № 98/70/ЄС стосовно якості бензину та дизельного палива та про внесення змін до Директиви № 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел ⁽¹⁾;
- (114) «нові та інноваційні технології» означає нові та непідтверджені технології порівняно з рівнем технічного розвитку у галузі, несуть ризик технологічного або галузевого провалу, та не є оптимізацією або збільшенням масштабів існуючих технологій;
- (115) «обов'язки щодо балансування» означає відповідальність за дисбаланс (відхилення між операціями генерації, споживання та комерційними операціями) учасника ринку або обраного ним представника, що іменується «Стороною, відповідальною за баланс» у певному періоді часу, що іменується «Періодом врегулювання дисбалансу»;
- (116) «стандартні обов'язки щодо балансування» означає недискримінаційні обов'язки щодо балансування між технологіями, які не звільняють виробника енергії від таких обов'язків;
- (117) «біомаса» означає біорозкладні частини продуктів, відходів і залишків від сільського господарства (зокрема, рослинні та тваринні речовини), лісового господарства та суміжних галузей, включаючи рибальство та аквакультуру, а також біорозкладна частина промислових та побутових відходів;
- (118) «загальна нормована вартість виробництва енергії» є розрахунком вартості виробництва електроенергії в пункті з'єднання з навантаженням або електромережею. До неї належить початковий капітал, дисконтна ставка, а також витрати на безперервну експлуатацію, паливо і технічне обслуговування;
- (119) «екологічний податок» означає податок, особлива податкова база якого має чіткий негативний вплив на навколишнє середовище або який спрямований на оподаткування певних видів діяльності, товарів і послуг, так, щоб екологічні витрати могли бути включені у їхню вартість та/або для того, щоб спонукати виробників і споживачів орієнтуватися на діяльність, яка більше спрямована на підтримку охорони навколишнього природного середовища;
- (120) «Мінімальний рівень оподаткування в ЄС» означає мінімальний рівень оподаткування, передбачений у законодавстві ЄС; для енергоносіїв та електроенергії він означає мінімальний рівень оподаткування, встановлений у Додатку I до Директиви Ради № 2003/96/ЄС від 27 жовтня 2003 року про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування продуктів енергії та електроенергії ⁽²⁾;

⁽¹⁾ COM (2012) 595, 17.10.2012.

⁽²⁾ ОВ L 283, 31.10.2003, стор. 51.

- (121) «забруднена ділянка» означає земельну ділянку із підтвердженою наявністю такої концентрації шкідливих речовин, що є наслідком антропогенного впливу, при якій вони становлять істотний ризик для здоров'я людей або навколишнього природного середовища з урахуванням поточного та схваленого майбутнього цільового призначення землі;
- (122) «принцип «забруднювач платить» або «ПЗП» означає, що витрати на заходи боротьби із забрудненням повинні покриватися за рахунок забруднювача, який спричиняє забруднення;
- (123) «забруднення» означає шкоду, заподіяну забруднювачем, безпосередньо чи опосередковано завдаючи шкоди навколишньому природному середовищу, або створюючи умови, що призводять до такої шкоди навколишньому природному середовищу або природним ресурсам;
- (124) «енергоефективне централізоване опалення та охолодження» означає систему централізованого теплопостачання та охолодження, що відповідає визначенню ефективної системи централізованого опалення та охолодження, наведеному у пунктах (41) та (42) Статті 2 Директиви № 2012/27/ЄС. Визначення включає опалення/охолодження виробничих підприємств і мережу (включаючи пов'язані з нею об'єкти), необхідні для розподілу опалення/охолодження від виробничих підрозділів на приміщення та території замовника.
- (125) «забруднювач» означає особу, яка безпосередньо або опосередковано завдає шкоди навколишньому середовищу або створює умови, що призводять до такої шкоди.
- (126) «вторинне використання» означає будь-яку операцію, за допомогою якої продукти або компоненти, які не є відходами, знову використовуються з тією самою метою, для якої їх було створено;
- (127) «підготовка до вторинного використання» означає операції перевірки, очищення або ремонту, за допомогою яких продукти або компоненти продуктів, що стали відходами, готуються до їх вторинного використання без жодної іншої попередньої переробки;
- (128) «вторинна переробка» означає операцію відновлення, за допомогою якої відходи виробництва повторно перероблюються у продукцію, матеріали або речовини, для початкового або іншого призначення. Вона включає повторну переробку органічних матеріалів, але не включає відновлення енергії та повторну переробку в матеріали, які повинна використовуватися як паливо або для операцій повторного засипання;
- (129) «технічний розвиток» означає процес, у якому вторинне використання відходів для виробництва кінцевої продукції є економічно обґрунтованою та прибутковою нормальною практикою. У відповідному випадку поняття технічного розвитку слід тлумачити з точки зору технологій та внутрішнього ринку ЄС;
- (130) «енергетична інфраструктура» означає будь-яке фізичне устаткування і споруди, які знаходяться на території ЄС або зв'язують ЄС з однією чи кількома третіми країнами, та належать до таких категорій:
 - (a) стосовно електроенергії:
 - (i) інфраструктура для передачі, визначена у пункті (3) Статті 2 Директиви № 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ ОВ L 211, 14.08.2009, стор. 55.

▼ B

- (ii) інфраструктура для розподілу, визначена у пункті (5) Статті 2 Директиви № 2009/72/ЄС;
 - (iii) сховище електроенергії, визначене як устаткування, що використовується для зберігання електроенергії на постійній або тимчасовій основі у надземній або підземній інфраструктурі, або геологічному об'єкті, за умови, що таке устаткування безпосередньо пов'язано з високовольтними лініями електропередачі, які призначені для напруги 110 кВ і вище;
 - (iv) будь-яке обладнання або споруди, які необхідні для безпечної, надійної та ефективної роботи об'єктів, визначених у пунктах (i) - (iii), в тому числі системи захисту, моніторингу та контролю на усіх рівнях напруги і підстанціях; та
 - (v) інтелектуальні мережі, визначені як будь-яке обладнання, лінія, кабель або устаткування, як на рівні передачі, так і на рівні передачі з низкою та середньою напругою, що призначені для двоспрямованої цифрової комунікації, в реальному часі та у часі, наближеному до реального часу, інтерактивного та інтелектуального моніторингу та управління виробництвом, передачею, розподілом та споживанням електроенергії в електричній мережі з метою розробки мережі, що ефективно інтегрує поведінку та дії усіх приєднаних до неї користувачів - виробників електроенергії, споживачів та тих, хто здійснює обидві операції - для забезпечення економічно ефективної сталої електричної системи з низькими втратами та високою якістю та надійністю поставок і високим рівнем безпеки;
- (b) стосовно газу:
- (i) магістральні та розподільчі трубопроводи для транспортування природного газу та біогазу, які є частиною мережі, за винятком трубопроводів високого тиску, що використовуються для висхідного розподілу природного газу;
 - (ii) підземні сховища, підключені до газопроводів високого тиску, зазначених у пункті (i);
 - (iii) об'єкти для прийому, зберігання та регазифікації або декомпресії зрідженого природного газу («ЗПГ») або стисненого природного газу («СПГ»); та
 - (iv) будь-яке обладнання або устаткування, необхідне для безпечного, надійного та ефективного функціонування системи або для забезпечення реверсивної здатності, включаючи компресорні станції;
- (c) стосовно нафти:
- (i) трубопроводи, що використовуються для транспортування сирої нафти;
 - (ii) насосні станції і сховища, необхідні для роботи трубопроводів для сирої нафти; та

▼ B

- (iii) будь-яке обладнання або устаткування, необхідне для належного, безпечного та ефективного функціонування відповідної системи, включно із системами захисту, моніторингу та контролю, а також реверсивного обладнання;
 - (d) стосовно вуглецю: мережа трубопроводів, у тому числі, пов'язаних компресорних станцій, для транспортування вуглецю до місця зберігання, з метою закачування вуглецю у відповідні підземні геологічні формації для постійного зберігання;
- (131) до «законодавства про внутрішній енергетичний ринок» належить Директива № 2009/72/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії, Директива № 2009/73/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку природного газу ⁽¹⁾, Регламент (ЄС) № 713/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про заснування Агенції з питань співробітництва енергетичних регуляторів ⁽²⁾; Регламент (ЄС) № 714/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про умови доступу до мережі для транскордонного обміну електроенергією ⁽³⁾ та Регламент (ЄС) № 715/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009 року про умови доступу до мереж транспортування природного газу ⁽⁴⁾ або будь-яке наступне законодавство, що повністю або частково замінить такі акти;

Визначення термінів, що застосовуються до соціальної допомоги на перевезення мешканців віддалених регіонів

- (132) «звичайне місце проживання» означає місце, де особа живе щонайменше 185 днів у кожному календарному році, через особисті та професійні зв'язки; однак, якщо професійні й особисті зв'язки особи знаходяться в різних місцях, і вона, внаслідок цього, живе по черзі у двох і більше державах-членах, звичайним місцем проживання вважається місце особистих зв'язків такої особи, за умови що вона регулярно туди повертається; якщо особа проживає у державі-члені для виконання завдання встановленої тривалості, місцем проживання все одно вважається місце її особистих зв'язків, незалежно від того, чи повертається вона туди під час виконання такого завдання; відвідування університету або школи в іншій державі-члені не повинно означати зміну звичайного місця проживання; у якості альтернативи, «звичайне місце проживання» має значення, встановлене для цього терміну у національному законодавстві держав-членів.

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги на широкосмугову інфраструктуру

- (133) «базовий широкосмуговий канал», «базова широкосмугова мережа» означає мережі з базовим набором функцій на базі технологічних платформ, таких як асиметрична цифрова абонентська лінія (до мережі ADSL2+), не посилений кабель (наприклад, DOCSIS 2.0), мобільні мережі третього покоління (UMTS) та супутникові системи;
- (134) «будівельні роботи, пов'язані із забезпеченням широкосмугового зв'язку» означає будівельні роботи, необхідні для розгортання широкосмугової мережі, наприклад, викопування дороги для того, щоб уможливити розміщення (широкосмугових) каналів.

⁽¹⁾ ОВ L 211 від 14.08.2009, стор. 94.

⁽²⁾ ОВ L 211 від 14.08.2009, стор. 1.

⁽³⁾ ОВ L 211 від 14.08.2009, стор. 15.

⁽⁴⁾ ОВ L 211 від 14.08.2009, стор. 36.

- (135) «канали» означає підземні труби або проводку, що використовуються для розміщення (волоконних, мідних або коаксіальних) кабелів широкосмугової мережі.
- (136) «фізичне роз'єднання» надає доступ до лінії доступу кінцевого споживача та дозволяє власним системам передачі конкурентів безпосередньо передавати по ній.
- (137) «пасивна широкосмугова інфраструктура» означає широкосмугову мережу без будь-якого активного компоненту. Зазвичай вона складається з будівельної інфраструктури, каналів та темного оптоволокна і вуличних розподільчих шаф.
- (138) «мережі доступу наступного покоління» (ДНП) означає удосконалені мережі, які мають щонайменше такі характеристики: (а) надійно надають послуги з дуже високою швидкістю для кожного абонента за допомогою оптичної (або еквівалентної технології) доставки сигналу достатньо близько до приміщень користувача, щоб гарантувати фактичну доставку дуже високої швидкості; (b) підтримують різноманітні передові цифрові послуги, включаючи конвергентні послуги з усіма IP-адресами, та (c) мають значно вищу швидкість завантаження (порівняно з базовими широкосмуговими мережами). На сучасному етапі розвитку ринку та технологій мережами NGA є: (а) волоконні мережі доступу (FTTx), (b) розширені модернізовані кабельні мережі та (c) певні розширені мережі бездротового доступу, здатні забезпечувати надійні високі швидкості для кожного абонента.
- (139) «загальний доступ» означає доступ, який дає змогу оператору користуватися послугами іншого оператора. Найширший доступ, що надається через відповідну мережу, повинен включати, на основі поточних технологічних розробок, щонайменше такі продукти доступу. Для мереж FTTH/FTTB: доступ до каналів, доступ до темного оптоволокна, необмежений доступ до локального циклу та доступ до бітових потоків. Для кабельних мереж: доступ до каналів та доступ до бітових потоків. Для мереж FTTC: доступ до каналів, роз'єднання під контуром та доступ до бітових потоків. Для пасивної мережевої інфраструктури: доступ до каналів, доступ до темного оптоволокна та/або незв'язаний доступ до локального циклу. Для широкосмугових мереж на базі ADSL: незв'язаний доступ до локального циклу, доступ до бітового потоку. Для мобільних або бездротових мереж: доступ до бітового потоку, спільний доступ до фізичних щогл та доступ до мереж доставки сигналу. Для супутникових платформ: доступ до бітового потоку.

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги на розвиток культури та збереження спадщини

- (140) «складні аудіовізуальні твори» означає твори, вказані як такі державами-членами на підставі заздалегідь визначених критеріїв під час створення програм або надання допомоги. До них можуть належати фільми, єдина оригінальна версія яких виготовлена мовою держави-члена з обмеженою територією, населенням або мовним регіоном, короткометражні фільми, фільми, які є першою або другою роботою режисера, документальні фільми, малобюджетні або інші роботи, які створені з комерційними труднощами.
- (141) Перелік Комітету сприяння розвитку (КСР) ОЕСР означає усі країни та території, які мають право на отримання офіційної допомоги на розвиток та включені до переліку, що складається Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР);

▼ В

- (142) «розумний прибуток» визначається з урахуванням типового прибутку для відповідного сектора. У будь-якому випадку обґрунтованою вважатиметься норма прибутку на капітал, яка не перевищує відповідний курс своп плюс премія у 100 базисних пунктів.

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури

- (143) «професійний спорт» означає зайняття спортом, що має характер оплачуваної праці або надання послуг за винагороду, незалежно від того, чи був укладений формальний трудовий договір між професійним спортсменом та відповідною спортивною організацією, якщо винагорода перевищує вартість участі та становить значну частину доходу спортсмена. Витрати на проїзд і проживання для участі в спортивному заході не вважаються винагородою для цілей цього Регламенту.

▼ M1

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги для регіональних аеропортів

- (144) «інфраструктура аеропорту» означає інфраструктуру та обладнання для надання аеропортових послуг аеропортом для авіакомпаній та різноманітних постачальників послуг, зокрема, злітно-посадкові смуги, термінали, місця для стоянки літаків, стернових доріжок, централізовану інфраструктуру наземного обслуговування та будь-які інші об'єкти, які безпосередньо сприяють наданню послуг аеропорту, за винятком інфраструктури та обладнання, які насамперед необхідні для проведення неавіаційних видів діяльності;
- (145) «авіакомпанія» означає будь-яку авіакомпанію, що має чинну ліцензію на здійснення діяльності, видану державою-членом або державою Європейського спільного авіаційного простору відповідно до Регламенту (ЄС) № 1008/2008 Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾;
- (146) «аеропорт» означає організацію або групу організацій, що здійснюють економічну діяльність з надання аеропортових послуг авіакомпаніям;
- (147) «аеропортові послуги» означають послуги, що надаються авіакомпаніям аеропортом або будь-яким з його дочірніх підприємств, для забезпечення обслуговування повітряних суден, з моменту посадки до моменту зльоту, а також пасажирів і вантажів, що дозволить авіакомпаніям надавати послуги авіаційних перевезень, включаючи надання послуг наземного обслуговування та надання централізованої інфраструктури для наземного обслуговування;
- (148) «середньорічний пасажиропотік» означає число, яке визначається на основі вхідного та вихідного пасажиропотоку протягом двох фінансових років, що передують року надання допомоги;
- (149) «централізована інфраструктура наземного обслуговування» означає інфраструктуру, якою зазвичай керує керівник аеропорту та яка знаходиться в розпорядженні різних постачальників послуг наземного обслуговування, що здійснюють свою діяльність в аеропорту за винагороду, не включаючи обладнання, що належить постачальникам послуг наземного обслуговування або експлуатується ними;
- (150) «високошвидкісний потяг» означає потяг, здатний розвинути швидкість понад 200 км/год;

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 1008/2008 Європейського Парламенту і Ради від 24 вересня 2008 року щодо загальних правил повітряних перевезень у Співдружності (ОВ L 293, 31.10.2008, стор. 3).

▼ M1

- (151) «послуги наземного обслуговування» є послугами, що надаються користувачам аеропортів в аеропортах, як описано у Додатку до Директиви Ради № 96/67/ЄС ⁽¹⁾;
- (152) «неавіаційна діяльність» означає комерційні послуги, що надаються авіакомпаніям або іншим користувачам аеропорту, включаючи допоміжні послуги для пасажирів, експедиторів або інших постачальників послуг, надання в оренду офісів та крамниць, автостоянки та готелів;
- (153) «регіональний аеропорт» означає аеропорт із середньорічним пасажиропотоком до 3 мільйонів пасажирів;

Визначення термінів, що застосовуються до допомоги для портів

- (154) «порт» означає ділянку суші та води, що складається з такої інфраструктури та обладнання, які дозволяють здійснювати приймання водних суден, їх завантаження і розвантаження, зберігання вантажів, отримання та доставку товарів, посадку та висадку пасажирів, екіпажу та інших осіб, а також будь-якої іншої інфраструктури, необхідної перевізникам у порту;
- (155) «морський порт» означає порт, призначений, головним чином, для прийому морських суден;
- (156) «внутрішній порт» означає порт, який не є морським портом, для прийому суден внутрішнього сполучення;
- (157) «портова інфраструктура» означає інфраструктуру та засоби для надання портових послуг, пов'язаних з перевезеннями, наприклад, причали, що використовуються для швартування суден, причальні стіни, пристані та плаваючі пантонні пандуси у приливних районах, внутрішні басейни, засипання та меліорації земель, інфраструктуру з використанням альтернативних видів палива та інфраструктуру для збору судових відходів та залишків вантажу;
- (158) «надбудова порту» означає поверхневу конструкцію (наприклад, для зберігання), стаціонарне обладнання (наприклад, склади та будівлі терміналів), а також рухоме обладнання (наприклад, крани), розташоване в порту для надання портових послуг, пов'язаних з перевезеннями;
- (159) «інфраструктура доступу» означає будь-який тип інфраструктури, необхідний для забезпечення доступу та входу з суходолу, моря або річки користувачами до порту або в порт, наприклад, дороги, залізничні колії, канали та шлюзи;
- (160) «днопоглиблення» означає видалення осадів із дна водного шляху до порту або в порт;
- (161) «інфраструктура з використанням альтернативних видів палива» означає стаціонарну, рухому або морську інфраструктуру порту, що дозволяє порту постачати суднам джерела енергії, такі як електроенергія, водень, біопаливо, визначені в пункті (і) статті 2 Директиви № 2009/28/ЄС, синтетичне та парафінове паливо, природний газ, включаючи біометан, у газоподібній формі (стиснений природний газ (СПГ)) та зріджений формі (зріджений природний

⁽¹⁾ Директива Ради № 96/67/ЄС від 15 жовтня 1996 року про доступу до ринку послуг з наземного обслуговування у аеропортах Співдружності (ОВ L 272, від 25.10.1996, стор. 36).

▼ M1

газ (ЗПГ)), а також зріджений нафтовий газ (ЗНГ), які, принаймні частково, замінюють викопні нафтові джерела в постачанні енергії для транспорту, які можуть сприяти його декарбонізації та підвищенню екологічних показників транспортного сектору;

- (162) «судна» означає плаваючі конструкції, незалежно від того, чи є вони самохідними, з одним або кількома корпусами з надводною водотоннажністю;
- (163) «морські судна» означають судна, відмінні від суден, які плавають виключно або переважно внутрішніми водними шляхами або водами, що знаходяться у межах чи близько прилягають до захищених вод;
- (164) «судна внутрішнього плавання» означають судна, призначені виключно або переважно для судноплавства внутрішніми водними шляхами або водами, що знаходяться у межах або близько прилягають до захищених вод;
- (165) «інфраструктура для збору суднових відходів та залишків вантажів» означає стаціонарні, плаваючі або пересувні портові споруди, здатні приймати суднові відходи або залишки вантажів, як визначено в Директиві № 2000/59/ЄС Європейського парламенту та Ради ⁽¹⁾.

▼ B

*Стаття 3***Умови для винятку**

Програми допомоги, індивідуальна допомога, що надається за програмами допомоги та спеціальна допомога є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 2 або п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у Главі I цього Регламенту, а також певним умовам для відповідної категорії допомоги, встановленим у Главі III цього Регламенту.

*Стаття 4***Граничні розміри для повідомлення**

- 1. Цей Регламент не застосовується до допомоги, розмір якої перевищує такі граничні розміри:
 - (a) для регіональної інвестиційної допомоги: «скоригована сума допомоги», розрахована відповідно до механізму, визначеного у пункті 20 Статті 2 для інвестицій з дозволеними витратами у 100 мільйонів євро;
 - (b) для регіональної допомоги для міського розвитку - 20 мільйонів євро, як встановлено у пункті 3 Статті 16;
 - (c) для інвестиційної допомоги для МСП: 7,5 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один інвестиційний проект;
 - (d) для допомоги на надання консультацій на користь МСП: 2 мільйони євро для одного суб'єкта господарювання на один проект;
 - (e) для допомоги для участі МСП у ярмарках: 2 мільйони євро на одного суб'єкта господарювання на рік;
 - (f) для допомоги для МСП на оплату витрат на співпрацю, понесених у зв'язку з участю у проектах Європейської територіальної співпраці: 2 мільйони євро для одного суб'єкта господарювання на один проект;

⁽¹⁾ Директива 2000/59/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 листопада 2000 року про портове приймальне обладнання для суднових відходів та залишків вантажу (ОВ L 332, 28.12.2000, стор. 81).

▼ B

- (g) для допомоги на фінансування ризиків: 15 мільйонів євро для прийнятного суб'єкта господарювання, як визначено у пункті 9 Статті 21;
- (h) для допомоги для стартапів: суми, визначені для одного суб'єкта господарювання у пунктах 3, 4 та 5 Статті 22;
- (e) для допомоги на проведення науково-дослідницьких робіт;
 - (i) якщо проект переважно полягає у фундаментальних дослідженнях: 40 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання, для одного проекту; це відбувається, коли більше половини дозволених витрат проекту понесено під час здійснення діяльності, що належить до категорії фундаментальних досліджень;
 - (ii) якщо проект переважно полягає у промислових дослідженнях: 20 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання, для одного проекту; це відбувається, коли більше половини дозволених витрат проекту понесено під час здійснення діяльності, що належить до категорії промислових досліджень або до категорій промислових досліджень та фундаментальних досліджень, узятих разом;
 - (iii) якщо проект переважно полягає у експериментальних розробках: 15 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання, для одного проекту; це відбувається, коли більше половини дозволених витрат проекту понесено під час здійснення діяльності, що належить до категорії експериментальних розробок;
 - (iv) якщо проект є проектом Eureka або впроваджується Спільним підприємством, створеним на підставі Статті 185 або Статті 187 Договору, суми, вказані у пунктах (i) - (iii), подвоюються.
 - (v) якщо допомога для науково-дослідницьких проектів надається у формі авансів, що підлягають погашенню, які, за відсутності прийнятої методології розрахунку їхнього валового грантового еквіваленту, виражені у відсотках дозволених витрат, і захід передбачає, що у випадку успішних результатів проекту, що визначається на підставі обґрунтованої та розумної гіпотези, аванси будуть погашені з відсотковою ставкою, яка щонайменше дорівнює дисконтній ставці, котра застосовується на момент надання, суми, згадані у пунктах (i) - (iv), будуть збільшені на 50 %;
 - (iv) допомога на техніко-економічне обґрунтування в рамках підготовки до дослідницької діяльності: 7,5 мільйонів євро на одне дослідження;
- (j) для інвестиційної допомоги, що надається для дослідницьких інфраструктур: 20 мільйонів євро на одну інфраструктуру;
- (k) допомога для інноваційних кластерів: 7,5 мільйонів євро на один кластер;
- (l) інноваційна допомога для МСП: 5 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один проект;
- (m) для допомоги на технологічні та організаційні інновації: 7,5 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один проект;

▼ B

- (n) для допомоги на навчання: 2 мільйони євро на один проєкт навчання;
- (o) для допомоги на працевлаштування незабезпечених працівників: 5 мільйонів євро на одного суб'єкта господарювання на рік;
- (p) для допомоги на працевлаштування працівників з інвалідністю у формі субсидій на оплату праці: 10 мільйонів євро на одного суб'єкта господарювання на рік;
- (q) для допомоги на компенсацію додаткових витрат на працевлаштування працівників з інвалідністю: 10 мільйонів євро на одного суб'єкта господарювання на рік;
- (r) для допомоги на компенсацію витрат на надання підтримки незабезпеченим працівникам: 5 мільйонів євро на одного суб'єкта господарювання на рік;
- (s) для інвестиційної допомоги на охорону навколишнього природного середовища, не включаючи інвестиційну допомогу для відновлення забруднених ділянок та допомогу для розподільчої мережі, що є частиною устаткування для енергоефективного централізованого опалення та охолодження: 15 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один інвестиційний проєкт;
- (t) для інвестиційної допомоги на проєкти підвищення енергоефективності: 10 мільйонів євро, як визначено у пункті (5) Статті 39;
- (u) для інвестиційної допомоги на відновлення забруднених ділянок: 20 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один інвестиційний проєкт;
- (v) для операційної допомоги на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел та операційної допомоги для стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел у невеликому устаткуванні: 15 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один проєкт. Якщо допомога надається на підставі процедури конкурсних торгів відповідно до Статті 42: 150 мільйонів євро на рік, враховуючи об'єднаний бюджет усіх програм, що підпадають під дію Статті 42;
- (w) для інвестиційної допомоги на розподільчу мережу централізованого опалення та охолодження: 20 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один інвестиційний проєкт;
- (x) для інвестиційної допомоги на енергетичну інфраструктуру: 50 мільйонів євро для одного суб'єкта господарювання на один інвестиційний проєкт;
- (y) для допомоги на широкопasmову інфраструктуру: 70 мільйонів євро усіх витрат на один проєкт;

▼ M1

- (z) для інвестиційної допомоги на розвиток культури та збереження спадщини: 150 мільйонів євро для одного проєкту; операційна допомога на розвиток культури та збереження спадщини: 75 мільйонів євро на одного суб'єкта господарювання на рік;

▼ B

- (aa) для програм допомоги для аудіовізуальних творів: 50 мільйонів євро на одну програму на рік;

▼ M1

- (bb) для інвестиційної допомоги для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури: 30 мільйонів або загальні витрати на суму понад 100 мільйонів євро на один проєкт; операційна допомога для спортивної інфраструктури: 2 мільйонів євро на одну інфраструктуру на рік;

▼ B

- (cc) для інвестиційної допомоги для місцевої інфраструктури; 10 мільйонів або загальні витрати на суму понад 20 мільйонів євро для тієї самої інфраструктури;

▼ M1

- (dd) для допомоги для регіональних аеропортів: інтенсивність допомоги та розміри допомоги встановлені у Статті 56а;
- (ee) для допомоги морським портам: дозволені витрати у розмірі 130 мільйонів євро на один проект (або 150 мільйонів євро на один проект у морському порту, включений до робочого плану Ключової мережі європейських коридорів, як вказано у Статті 47 Регламенту (ЄС) № 1315/2013 Європейського Парламенту та Ради (1)); що стосується днопоглиблення, проект визначається як усе днопоглиблення, що проводиться протягом одного календарного року; та
- (ff) для допомоги внутрішнім портам: дозволені витрати у розмірі 40 мільйонів євро на один проект (або 50 мільйонів євро на один проект у внутрішньому порту, включений до робочого плану Ключової мережі європейських коридорів, як вказано у Статті 47 Регламенту (ЄС) № 1315/2013; що стосується днопоглиблення, проект визначається як усе днопоглиблення, що проводиться протягом одного календарного року.

▼ B

2. Граничні розміри, вказані у пункті 1, не можна обійти шляхом штучного розбиття програм допомоги або проектів допомоги.

*Стаття 5***Прозорість допомоги**

1. Цей Регламент застосовується тільки до допомоги, стосовно якої існує можливість точно розраховувати валовий грантовий еквівалент допомоги заздалегідь, без необхідності проведення оцінки ризику («прозора допомога»).
2. Прозорими вважаються такі категорії допомоги:
 - (a) допомога, що полягає у наданні дотацій та субсидій на сплату процентів;
 - (b) допомога, що полягає у наданні позик, якщо валовий грантовий еквівалент було розраховано на основі базової ставки, застосовної на момент надання позики;
 - (c) допомога, що полягає у наданні гарантій:
 - (i) якщо валовий грантовий еквівалент був розрахований на основі премій за «безпечну гавань», вказаних в Повідомленні Комісії; або
 - (ii) якщо до впровадження заходу, методологія розрахунку валового грантового еквіваленту гарантії була прийнята на підставі Повідомлення Комісії про застосування Статей 87 та 88 Договору ЄС

(¹) Регламент (ЄС) № 1315/2013 Європейського Парламенту і Ради від 11 грудня 2013 року про Настанови ЄС щодо розвитку транс-європейської транспортної мережі та скасування Рішення № 661/2010/ЄС (ОВ L 348, 20.12.2013, стор. 1).

▼ B

до державної допомоги у формі гарантій ⁽¹⁾, або будь-якого наступного сповіщення, після повідомлення про таку методологію Комісії на підставі будь-якого регламенту, прийнятого Комісією у сфері державної допомоги, застосовного на той момент, і схвалена методологія явно стосується типу гарантії та типу основної операції, що розглядається в контексті застосування цього Регламенту;

- (d) допомога у формі податкових пільг, якщо захід передбачає максимальне значення, яка забезпечує, що застосовний граничний розмір не буде перевищено;
- (e) допомога для регіонального міського розвитку, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 16;
- (f) допомога, що полягає у заходах фінансування ризику, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 21;
- (g) допомога для стартапів, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 22;
- (h) допомога для проектів забезпечення енергоефективності, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 39;
- (i) допомога у формі націнки до ринкової ціни, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 42;
- (j) допомога у формі авансів, що підлягають погашенню, якщо загальна номінальна сума авансу, що підлягає погашенню, не перевищує граничні розміри, застосовні на підставі цього Регламенту або якщо, до впровадження заходу, методологія розрахунку валового грантового еквіваленту авансу, що підлягає погашенню, була прийнята після повідомлення Комісії;

▼ M1

- (k) допомога у формі продажу або оренди матеріальних активів за ставками, нижчими за ринкові, якщо вартість встановлено або незалежним оцінювачем до операції або з посиланням на загальнодоступний, регулярно оновлюваний та загальноприйнятний порівняльний аналіз.

▼ B

*Стаття 6***Стимулюючий ефект**

1. Цей Регламент застосовується тільки до допомоги, яка має стимулюючий ефект.
2. Допомога вважається такою, що має стимулюючий ефект, якщо отримувач подав державі-члену письмову заяву на отримання допомоги до початку роботи або реалізації завдань окремого проекту. Заява про надання допомоги повинна містити щонайменше такі відомості:

⁽¹⁾ ОВ С 155, 20.06.2008, стор. 10.

▼ B

- (a) назва та розмір суб'єкта господарювання;
 - (b) опис проекту, включаючи дати його початку та закінчення;
 - (c) місце розташування проекту;
 - (d) перелік проектних витрат;
 - (e) тип допомоги (дотація, позика, гарантія, аванс, що підлягає погашенню, внесок до капіталу тощо) та сума державного фінансування, необхідного для проекту;
3. Спеціальна допомога, що надається великим підприємствам, вважається такою, що має стимулюючий ефект, якщо, окрім забезпечення виконання умови, встановленої у пункті 2, держава-член переконується, перед наданням відповідної допомоги, що підготовлена отримувачем документація встановлює, що допомога приведе до одного з таких результатів:
- (a) у випадку регіональної інвестиційної допомоги: буде реалізовано проект, який би не був реалізований у відповідному регіоні або він не був би достатньо прибутковим для отримувача у відповідному регіоні за відсутності допомоги.
 - (b) в усіх інших випадках, що має місце:
 - істотне збільшення обсягу проекту/діяльності, завдяки допомозі, або
 - істотне збільшення загальної суми, витраченої отримувачем на проект/діяльність, завдяки допомозі, або
 - істотне збільшення швидкості виконання відповідного проекту/діяльності;
4. Як виняток з пунктів 2 та 3, вважається, що заходи у формі податкових пільг мають стимулюючий ефект, якщо виконуються такі умови:
- (a) захід встановлює право на допомогу відповідно до об'єктивних критеріїв та без додаткового використання державою-членом права розсуду; та
 - (b) захід було прийнято та він є чинним до початку роботи над проектом, для якого надається допомога або розпочато діяльність, за винятком випадків нових податкових програм, яка вже охоплюється попередніми програмами у формі податкових пільг.
5. Як виняток з пунктів 2, 3 та 4, наведені нижче категорії не повинні мати і не вважаються такими, що мають стимулюючий ефект:

▼ M1

- (a) регіональна операційна допомога та регіональна допомога для міського розвитку, якщо виконуються відповідні умови, встановлені у Статтях 15 та 16;

▼ B

- (b) допомога на доступ до фінансування для МСП, якщо виконуються умови, встановлені у Статтях 21 та 22;
- (c) допомога на працевлаштування незабезпечених працівників у формі субсидій на оплату праці та допомога на працевлаштування працівників з інвалідністю у формі субсидій на оплату праці, якщо виконуються відповідні умови, встановлені, відповідно, у Статтях 32 та 33,

▼ M1

- (d) допомога на компенсацію додаткових витрат на працевлаштування працівників з інвалідністю та допомога на компенсацію витрат на надання підтримки незабезпеченим працівникам, якщо виконуються відповідні умови, встановлені у Статтях 34 та 35;

▼ B

- (e) допомога у формі зниження ставок екологічного податку на підставі Директиви 2003/96/ЄС, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 44 цього Регламенту;
- (f) допомога на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 50;
- (g) соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 51;
- (h) допомога на розвиток культури та збереження спадщини, якщо виконуються умови, встановлені у Статті 53.

*Стаття 7***Інтенсивність допомоги та дозволені витрати**

1. Для цілей розрахунку інтенсивності допомоги та дозволених витрат всі цифри використовуються до будь-якого відрахування податку або іншого збору. Дозволені витрати повинні бути підтверджені документальним доказом, що має бути чітким, конкретним і актуальним.

▼ M1

Суми дозволених витрат можуть розраховуватися відповідно до спрощених методів аналізу витрат, визначених у Регламенті (ЄС) № 1301/2013 Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾, за умови, що операція принаймні частково фінансується через фонд ЄС, що дозволяє використання таких спрощених методів аналізу витрат, і що категорія витрат є прийнятною згідно з відповідним положенням про виняток.

▼ B

2. Якщо допомога надається не у формі дотації, сума допомоги буде валовим грантовим еквівалентом допомоги.

3. ►M1 Допомога, що підлягає виплаті у майбутньому, включаючи допомогу, що підлягає оплаті кількома платежами, повинна бути дисконтована до її вартості на момент надання. ◄ Дозволені витрати дисконтуються до їх фактичної суми на момент надання допомоги. Процентною ставкою, що буде використовуватися для цілей дисконтування, є дисконтна ставка, що застосовується на момент надання допомоги.

▼ M1

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 1303/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про встановлення загальних положень про Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд гуртування, Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій, та Європейський фонд мореплавства та рибальства, також встановлює загальні положення щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування, Європейського фонду мореплавства та рибальства, і скасування Регламенту Комісії (ЄС) № 1083/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013, стор. 320).

5. Якщо допомога надається у формі авансів, що підлягають погашенню, які, за відсутності прийнятої методології розрахунку їхнього валового грантового еквіваленту, виражені у відсотках дозволених витрат і захід передбачає, що у випадку успішних результатів проекту, що визначається на підставі обґрунтованої та розумної гіпотези, аванси будуть погашені з відсотковою ставкою, яка щонайменше дорівнює дисконтній ставці, що застосовується на момент надання допомоги, максимальна інтенсивність допомоги, встановлена у Главі III, може бути збільшена на 10 процентних пунктів.

6. Якщо регіональна допомога надається у формі авансів, що підлягають погашенню, максимальна інтенсивність допомоги, встановлена в карті регіональної допомоги, яка діє на момент надання допомоги, не може збільшуватися.

Стаття 8

Об'єднання

1. Під час визначення, чи дотримуються граничні розміри для повідомлення, встановлені у Статті 4, та максимальна інтенсивність допомоги, встановлена у Главі III, повинна враховуватися загальна сума державної допомоги, що надається для діяльності, проекту чи суб'єкта господарювання.

2. Якщо фінансування ЄС, що перебуває під централізованим управлінням установ, агенцій, спільних підприємств або інших органів ЄС, та не перебуває прямо чи опосередковано під контролем держави-члена, поєднується з державною допомогою, тільки остання буде розглядатися для визначення того, чи дотримуються граничні розміри для повідомлення та максимальна інтенсивність допомоги або максимальні розміри допомоги, за умови, що загальна сума державного фінансування, надана стосовно одних і тих самих дозволених витрат, не перевищує найбільш сприятливу ставку фінансування, встановлену у відповідних нормах законодавства ЄС.

3. Допомога із дозволеними витратами, які можна визначити, що є звільненою згідно з цим Регламентом, може бути об'єднана з:

- (a) будь-якою іншою державною допомогою, якщо такі заходи стосуються різних дозволених витрат, що можуть бути визначені,
- (b) будь-якою іншою державною допомогою, стосовно таких самих дозволених витрат, які частково або повністю перекриваються, тільки якщо таке об'єднання не призведе до перевищення найвищої інтенсивності допомоги або розміру допомоги, що застосовується до цієї допомоги за цим Регламентом.

4. Допомога без дозволених витрат, які можна визначити, звільнена відповідно до Статей 21, 22 та 23 цього Регламенту, може бути об'єднана з будь-якою іншою державною допомогою з дозволеними витратами, які можна визначити. Допомога без дозволених витрат, які можна визначити, може бути об'єднана з будь-якою іншою державною допомогою без дозволених витрат, які можна визначити, у межах найвищого відповідного граничного розміру загальної суми фінансування, встановленого за певних обставин кожного випадку цим Регламентом або іншим регламентом про блокове виключення або рішенням, ухваленим Комісією.

▼ B

5. Державна допомога, звільнена відповідно до цього Регламенту, не буде об'єднуватися з будь-якою незначною допомогою та стосовно таких самих дозволених витрат, якщо таке об'єднання призведе до того, що інтенсивність допомоги перевищуватиме встановлену у Главі III цього Регламенту.

6. Як виняток з пункту 3(b), допомога для працівників з інвалідністю, як передбачено у Статтях 33 та 34, може бути об'єднана з іншою допомогою, звільненою на підставі цього Регламенту, стосовно таких самих дозволених витрат, що перевищують найвищий застосовний граничний розмір за цим Регламентом, за умови, що таке об'єднання не призведе до того, що інтенсивність допомоги перевищить 100% відповідних витрат протягом будь-якого періоду, на який наймаються відповідні працівники.

▼ M1

7. Як виняток з пунктів 1-6, під час визначення, чи дотримуються максимальні розміри регіональної операційної допомоги у віддалених регіонах, як передбачено у пункті 4 Статті 15, враховується тільки операційна регіональна допомога у віддалених регіонах, впроваджена на підставі цього Регламенту.

▼ B

*Стаття 9***Публікація та інформація**

1. Відповідна держава-член повинна забезпечити опублікування на повноцінному веб-сайті державної допомоги, на національному чи регіональному рівні:

- (a) стислих відомостей, згаданих у Статті 11, у стандартному форматі, наведеному у Додатку II, або посилання, за яким вони доступні;
- (b) повний текст кожного заходу допомоги, як передбачено у Статті 11, або посилання, за яким можна ознайомитися з повним текстом;
- (c) відомості, вказані в Додатку III, про кожне присудження індивідуальної допомоги в розмірі понад 500 000 євро.

Стосовно допомоги, наданої проектам Європейської територіальної співпраці, інформація, вказана у цьому пункті, повинна бути розміщена на веб-сайті держави-члена, у якій розташований відповідний Керівний орган, визначений у Статті 21 Регламенту (ЄС) № 1299/2013 Європейського Парламенту та Ради. Як альтернатива - держава-член, яка бере участь, також може вирішити, що кожен з них повинен надати інформацію про заходи допомоги у межах своєї території на відповідних веб-сайтах.

2. Для програм у формі податкових пільг, і для програм, передбачених Статтями 16 та 21 ⁽¹⁾, умови, встановлені у пункті 1(c) цієї Статті, вважаються виконаними, якщо держави-члени опублікують необхідну інформацію або розміри індивідуальної допомоги у таких діапазонах (у мільйонах євро):

⁽¹⁾ Для програм, передбачених Статтями 16 та 21 цього Регламенту, вимога щодо опублікування інформації про кожне окреме присудження в розмірі понад 500 000 євро, може бути скасована для МСП, які не здійснили жодного комерційного продажу на будь-якому ринку.

▼ B

0,5-1;

1-2;

2-5;

5-10;

10-30; та

30 і більше.

3. Для програм, передбачених Статтею 51 цього Регламенту, обов'язки щодо опублікування, встановлені у цій Статті, не застосовуються до кінцевих споживачів.

4. Інформація, вказана у пункті 1(с) цієї Статті, повинна бути впорядкована та доступна у стандартному форматі, описаному у Додатку III, таким чином, щоб можна було скористатися функціями пошуку та скачування. Інформація, вказана у пункті 1, повинна бути опублікована протягом 6 місяців з дати надання допомоги, а для допомоги у формі податкової пільги - протягом 1 року з дати настання терміну податкового декларування, і повинна бути доступною протягом щонайменше 10 років з дати надання допомоги.

5. Комісія опублікує на своєму веб-сайті:

- (а) посилання на веб-сайти про державну допомогу, згадані у пункті 1 цієї Статті;
- (б) стислі відомості, вказані у Статті 11.

6. Держави-члени повинні виконати вимоги цієї Статті не пізніше ніж через два роки після набрання цим Регламентом чинності.

ГЛАВА II

МОНІТОРИНГ

Стаття 10

Скасування блокового виключення

Якщо держава-член надає допомогу, припустимо звільнену від вимоги щодо повідомлення на підставі цього Регламенту, без виконання умов, встановлених у Главах I-III, Комісія може, після надання відповідній державі-члену можливості повідомити про свої думки, ухвалити рішення із зазначенням, що усі або деякі з майбутніх заходів допомоги, вжитих відповідною державою-членом, які б в іншому випадку відповідали вимогам цього Регламенту, повинні бути повідомлені Комісії відповідно до пункту 3 Статті 108 Договору. Заходи, що повинні бути повідомлені, можуть зводитися до заходів з надання певних типів допомоги або на користь певних суб'єктів господарювання або заходів допомоги, вжитих певними органами влади відповідної держави-члена.

▼ B

*Стаття 11***Звітність**

Держави-члени або, у випадку допомоги, що надається для проектів Європейської територіальної співпраці, альтернативна держава-член, у якій розташований Керівний орган, визначений у Статті 21 Регламенту (ЄС) № 1299/2013 Європейського Парламенту та Ради, повинна передати Комісії:

- (a) за допомогою електронної системи повідомлення Комісії, стислі відомості про кожен захід допомоги, звільнений на підставі цього Регламенту, у стандартній формі, наведеній у Додатку II, разом з посиланням, за яким доступний повний текст заходу допомоги, зі змінами та доповненнями, протягом 20 робочих днів після набрання ним чинності;
- (b) річний звіт, зазначений у Регламенті Комісії (ЄС) № 794/2004 від 21 квітня 2004 року про імплементацію Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 від 22 березня 1999 року, що встановлює детальні правила застосування статті 93 Договору ЄС ⁽¹⁾, зі змінами та доповненнями, в електронній формі, про застосування цього Регламенту, з інформацією, вказаною в Імплементуючому регламенті, за кожен повний рік або кожен неповний рік, протягом якого застосовується цей Регламент.

▼ M1

*Стаття 12***Моніторинг**

1. Для надання Комісії можливості здійснювати моніторинг допомоги, звільненої цим Регламентом від вимоги щодо повідомлення, держави-члени або, як альтернатива, у випадку надання допомоги для проектів Європейської територіальної співпраці, держава-член, у якій розташований Керівний орган, повинні вести докладний облік з інформацією та підтвердною документацією, що необхідно для перевірки виконання усіх умов, встановлених у цьому Регламенті. Такий облік повинен вестися протягом 10 років з дати надання спеціальної допомоги або надання останньої допомоги за програмою.

2. У випадку програм, за якими податкова допомога надається автоматично, наприклад, на підставі податкових декларацій отримувачів, і коли не існує попередньої перевірки, що всі умови допустимості виконуються для кожного отримувача, держави-члени повинні регулярно перевіряти, принаймні за фактом і на вибірковій основі, що всі умови допустимості виконуються, та зробити необхідні висновки. Держави-члени повинні вести докладний облік перевірок щонайменше за 10 років з дати контролю.

3. Комісія може вимагати від кожної держави-члена надання усієї інформації та підтвердної документації, яку Комісія вважає необхідною для моніторингу застосування цього Регламенту, включаючи інформацію, вказану у пунктах 1 та 2. Відповідна держава-член повинна надати Комісії запитувану інформацію та підтвердні документи протягом 20 робочих днів з моменту отримання запиту або такого довшого періоду, який може бути встановлений у запиті.

⁽¹⁾ ОВ L 140, 30.04.2004, стор. 1.

▼ B

ГЛАВА III СПЕЦИФІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЛЯ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ДОПОМОГИ

РОЗДІЛ I

Регіональна допомога

Підрозділ А

Регіональна інвестиційна та операційна допомога

▼ M1

Стаття 13

Сфера застосування регіональної допомоги

Цей Розділ не застосовується до:

- (a) допомоги, яка надається з перевагою для діяльності у галузі виробництва сталі, вуглевидобування, суднобудування, сектору синтетичних волокон;
- (b) допомоги для транспортного сектору, а також пов'язаної інфраструктури, та допомоги на виробництво, розподіл енергії та енергетичну інфраструктуру за винятком регіональної допомоги у віддалених регіонах і програм регіональної операційної допомоги;
- (c) регіональної допомоги у формі програм, призначених для підтримки обмеженої кількості певних секторів економічної діяльності; програм, орієнтованих на туристичну діяльність, широкосмугову інфраструктуру або переробку та маркетинг сільськогосподарської продукції, не вважаються призначеними для певних секторів економічної діяльності;
- (d) регіональної операційної допомоги, що надається суб'єктам господарювання, основна діяльність яких належить до Розділу К «Фінансова та страхова діяльність» Статистичного класифікатора NACE, версія 2 або суб'єктам господарювання, що здійснюють внутрішньогрупову діяльність, основна діяльність яких належить до класів 70.10 «Діяльність головних управлінь (хед-офісів)» або 70.22 «Консультування з питань комерційної діяльності й керування» Статистичного класифікатора NACE, версія 2.

▼ B

Стаття 14

Регіональна інвестиційна допомога

1. Заходи регіональної інвестиційної допомоги є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.
2. Допомога надається суб'єктам господарювання у регіонах, що отримують допомогу.
3. У регіонах, що отримують допомогу та відповідають умовам підпункту (а) пункту 3 Статті 107 Договору, допомога може надаватися для початкового інвестування, незалежно від розміру отримувача. У регіонах, що отримують допомогу та відповідають умовам підпункту (с) пункту 3 Статті 107 Договору, допомога може надаватися МСП у формі початкової інвестиції. Допомога великим підприємствам надається лише для початкового інвестування на користь нової економічної діяльності у відповідній зоні.

▼ B

4. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) витрати на здійснення інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи;
 - (b) очікувані витрати на оплату праці, пов'язані зі створенням нових робочих місць внаслідок початкового інвестування, розрахованого на два роки; або
 - (c) поєднання пунктів (a) та (b), що не перевищує розмір (a) або (b), залежно від того, який є вищим.
5. Інвестиції зберігаються в регіоні-отримувачі принаймні на п'ять років, або принаймні на три роки у випадку МСП, після завершення інвестування. Це не повинно перешкоджати заміні основних засобів, які застаріли або зламалися протягом цього періоду, за умови, що економічна діяльність зберігається у відповідному регіоні протягом відповідного мінімального періоду.
6. Придбані активи повинні бути новими, за винятком МСП або у випадку придбання підприємства. Витрати, пов'язані з орендою матеріальних активів, можуть враховуватися за таких умов:
 - (a) для землі та будівель строк оренди повинен становити не менше ніж п'ять років з дня очікуваного завершення інвестиційного проекту або не менше ніж три роки для МСП;
 - (b) для основних засобів, оренда повинна приймати форму фінансового лізингу і повинна передбачати обов'язок отримувача допомоги придбати актив після закінчення строку оренди.

► M1 У випадку придбання активів підприємства, в розумінні пункту 49 або пункту 51 Статті 2, враховуватися повинні тільки витрати на придбання активів у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем.

◄ Операція повинна здійснюватися на ринкових умовах. Якщо допомогу на придбання майна вже було надано до його придбання, його вартість вираховується із загальної суми дозволених витрат на придбання підприємства. Якщо мале підприємство переходить до рук члена родини початкового власника або працівника, умова щодо купівлі активів у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем, скасовується. Придбання акцій не кваліфікується як початкова інвестиція.
7. ►M1 Для допомоги, що надається великим суб'єктам господарювання з метою фундаментальної зміни виробничого процесу, розмір дозволених витрат має перевищувати суму амортизації активів, пов'язаних із діяльністю, яка підлягає модернізації, протягом попередніх трьох фінансових років. У разі надання допомоги на диверсифікацію діючого суб'єкта господарювання розмір санкціонованих витрат має принаймні на 200 % перевищувати балансову вартість активів, які повторно використовуються, відповідно до даних фінансового року, що передував початку робіт.
8. Нематеріальні активи підходять для розрахунку інвестиційних витрат, якщо вони повністю відповідають таким умовам:
 - (a) вони повинні використовуватися виключно суб'єктом господарювання - отримувачем допомоги;
 - (b) вони повинні підлягати амортизації;

▼ B

- (c) вони повинні бути придбані на ринкових умовах у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем; та
- (d) вони повинні бути включені до активів суб'єкта господарювання - отримувача допомоги і повинні залишатися пов'язаними з проектом, для якого надається допомога протягом щонайменше п'яти років або трьох років для МСП.

Для великих суб'єктів господарювання вартість нематеріальних активів дорівнює лише 50% від загальної суми дозволених інвестиційних витрат на початкову інвестицію.

9. Якщо дозволені витрати розраховані з посиланням на оціночні витрати на оплату праці, як вказано у пункті 4(b), повинні виконуватися такі умови:

- (a) у результаті інвестиційного проекту повинно відбутися збільшення штатних одиниць відповідного підприємства порівняно зі середнім показником за останні 12 місяців, а у разі ліквідації робочих місць протягом такого періоду їхня кількість повинна обчислюватись із загальної кількості нових робочих місць;
- (b) кожна посада повинна бути заповненою протягом трьох років з моменту завершення робіт; та
- (c) кожне робоче місце, створене завдяки інвестиції, повинне зберігатися у відповідному регіоні протягом п'яти років з дати першого заповнення посади, або трьох років у випадку МСП.

10. Регіональна допомога на розвиток широкосмугової мережі повинна відповідати таким умовам:

- (a) допомога повинна надаватися тільки у регіонах, де не існує мережі такої самої категорії (або базової широкосмугової або ДНП), і де відсутня ймовірність розвитку такої мережі на комерційних умовах протягом трьох років з дати ухвалення рішення про надання допомоги; та
- (b) оператор субсидованої мережі повинен забезпечувати активний та пасивний загальний доступ на справедливих та недискримінаційних умовах, включаючи фізичне відокремлення у випадку мереж ДНП; та
- (c) допомога повинна бути виділена на основі конкурсного відбору.

11. Регіональна допомога для дослідницької інфраструктури надається тільки якщо допомога обумовлена наданням прозорого та недискримінаційного доступу до інфраструктури, що отримує допомогу.

12. Інтенсивність допомоги у валовому грантовому еквіваленті не повинна перевищувати максимальну інтенсивність допомоги, встановлену в карті регіональної допомоги, яка діє на момент надання допомоги у відповідному регіоні. Якщо інтенсивність допомоги розрахована на підставі пункту 4(c), максимальна інтенсивність допомоги не повинна перевищувати найбільш сприятливий розмір, отриманий внаслідок застосування такої інтенсивності, виходячи з інвестиційних витрат і витрат на оплату праці. Для великих інвестиційних проектів, розмір допомоги не може перевищувати скоригований розмір допомоги, розрахований відповідно до механізму, визначеного у пункті 20 Статті 2;

13. Будь-яка початкова інвестиція, розпочата тим самим отримувачем (на груповому рівні) в період трьох років з дати початку робіт над іншою субсидованою інвестицією в тому самому регіоні 3-го рівня Номенклатури територіальних одиниць для цілей статистики, вважається частиною єдиного інвестиційного проекту. Якщо такий єдиний інвестиційний проект є великим інвестиційним проектом, загальний розмір допомоги для єдиного інвестиційного проекту не повинен перевищувати скоригований розмір допомоги для великих інвестиційних проектів.

▼ В

14. Отримувач допомоги повинен надати фінансовий внесок у розмірі не менше 25 % від дозволених витрат, за рахунок власних коштів або зовнішнього фінансування, у формі, яка звільняється від будь-якої державної підтримки. У віддалених регіонах інвестиція, що здійснюється МСП, може отримати допомогу з максимальною інтенсивністю понад 75%, у таких ситуаціях решта забезпечується за рахунок фінансового внеску отримувача допомоги.

15. Для початкової інвестиції, пов'язаної з проектами Європейської територіальної співпраці, передбаченими Регламентом (ЄС) № 1299/2013, інтенсивність допомоги у регіоні, в якому розташована початкова інвестиція, застосовується до усіх отримувачів, що беруть участь у проекті. Якщо початкова інвестиція знаходиться в двох або більше регіонах, що отримують допомогу, максимальна інтенсивність допомоги буде такою, яка застосовується в тому регіоні, що отримує допомогу, де понесено найбільшу частину дозволених витрат. У регіонах, які отримують допомогу та мають право на допомогу на підставі пункту 3(с) Статті 107 Договору, це положення застосовуватиметься до великих суб'єктів господарювання, тільки якщо початкова інвестиція стосується нової економічної діяльності.

▼ М1

16. Отримувач повинен підтвердити, що він не здійснював переміщення на підприємство, в яке здійснюється початкова інвестиція, для якої запитується допомога, протягом двох років, що передували поданню заявки про допомогу, і повинен надати зобов'язання, що він не робитиме цього протягом періоду у два роки після завершення початкової інвестиції, для якої запитується допомога.

17. У секторі рибальства та аквакультури, допомога не надаватиметься суб'єктам господарювання, які вчинили одне або декілька порушень, передбачених у Статті підпунктах (а) - (d) пункту 1 Статті 10 та пункті 3 Статті 10 Регламенту (ЄС) № 508/2014 Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾ та для операцій, передбачених у Статті 11 вказаного Регламенту.

*Стаття 15***Регіональна операційна допомога**

1. Програми регіональної операційної допомоги у віддалених регіонах, малонаселених регіонах і дуже малонаселених регіонах є сумісними з внутрішнім ринком у розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.

2. У малонаселених регіонах програми регіональної операційної допомоги повинні компенсувати додаткові витрати на перевезення товарів, які були виготовлені у регіонах, що мають право на операційну допомогу, а також додаткові витрати на перевезення товарів, які проходять подальшу переробку у таких регіонах, за таких умов:

(а) допомога може бути об'єктивно кількісно виміряна заздалегідь, на підставі фіксованої суми або вартості за тону/кілометр чи іншу відповідну одиницю;

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 508/2014 Європейського Парламенту та Ради від 15 травня 2014 року про Європейський морський та рибальський фонд і скасування Регламенту Ради (ЄС) № 2328/2003, (ЄС) № 861/2006, (ЄС) № 1198/2006 і (ЄС) № 791/2007 та Регламенту (ЄС) № 1255/2011 Європейського Парламенту і Ради (ОВ L 149, 20.05.2014, стор. 1).

▼ M1

- (b) додаткові транспортні витрати розраховуються, виходячи з кількості рейсів товарів всередині державного кордону відповідної держави-члена з використанням транспортних засобів, що приводить до найнижчих витрат для отримувача.

Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених додаткових транспортних витрат, передбачених у цьому пункті.

3. У дуже малонаселених регіонах програми регіональної операційної допомоги повинні запобігати або знижувати скорочення чисельності населення, на таких умовах:

- (a) отримувачі повинні здійснювати свою економічну діяльність у відповідному регіоні;
- (b) річний розмір допомоги на одного отримувача за усіма програмами операційної допомоги не повинен перевищувати 20% від річних витрат на оплату праці, понесених отримувачем у відповідному регіоні.

4. ►C1 У віддалених регіонах, програми операційної допомоги повинні компенсувати додаткові операційні витрати, понесені у таких регіонах безпосередньо внаслідок одного або кількох постійних недоліків, згаданих у Статті 349 Договору, якщо отримувачі здійснюють свою економічну діяльність у віддаленому регіоні, за умови, що річний розмір допомоги на одного отримувача за усіма програмами операційної допомоги, впровадженими на підставі цього Регламенту, не може перевищувати один з таких показників у відсотках: ◀

- (a) 35 % валової вартості, що додається щороку отримувачем у відповідному віддаленому регіоні;
- (b) 40 % річних витрат на оплату праці, понесених отримувачем у відповідному віддаленому регіоні;
- (c) 30 % річного обороту отримувача, одержаного у відповідному віддаленому регіоні.

▼ B

Підрозділ B

Допомога для міського розвитку

Стаття 16

Регіональна допомога для міського розвитку

1. Регіональна допомога на міський розвиток є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Проекти міського розвитку повинні відповідати таким критеріям:
 - (a) вони повинні реалізовуватися через фонди міського розвитку у регіонах, що отримують допомогу;
 - (b) вони повинні співфінансуватися Європейськими структурними та інвестиційними фондами;

▼ B

- (с) вони повинні сприяти реалізації «комплексної стратегії сталого міського розвитку»;
3. Загальний розмір інвестицій у проект міського розвитку за будь-яким заходом допомоги на міський розвиток не повинен перевищувати 20 мільйонів євро.
4. Дозволеними витратами будуть загальні витрати проекту міського розвитку, якщо вони відповідають Статтям 65 та 37 Регламенту (ЄС) № 1303/2013 Європейського Парламенту та Ради ⁽¹⁾.
5. Допомога фондів міського розвитку для прийнятних проектів міського розвитку може надаватися у формі внеску до капіталу, квазікапітальних інвестицій, позик, гарантій або їх поєднання.
6. Допомога на міський розвиток передбачає залучення додаткових інвестицій від приватних інвесторів на рівні фондів міського розвитку або проектів міського розвитку, щоб досягти сукупного розміру не менше ніж 30% загальної суми фінансування, що надається для проекту міського розвитку.
7. Для реалізації проекту міського розвитку приватні та публічні інвестори можуть надавати внески у грошовій формі або у натуральній формі або в обох формах одночасно. Внесок у натуральній формі повинен бути врахований за його ринковою вартістю, засвідченою незалежним кваліфікованим експертом або належним чином уповноваженим офіційним органом.
8. Заходи з міського розвитку повинні відповідати таким умовам:
- (а) керівники фондів міського розвитку обираються за допомогою відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури відповідно до чинного законодавства ЄС та національного законодавства. Зокрема, не повинно бути дискримінації між керівниками фондів міського розвитку на підставі місця їх створення чи реєстрації в будь-якій державі-члені. Від керівників фондів міського розвитку може вимагатися виконання попередньо визначених критеріїв, об'єктивно виправданих характером інвестицій;
 - (б) незалежних приватних інвесторів обирають шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури відповідно до чинного законодавства ЄС та національного законодавства, спрямованого на встановлення відповідних механізмів розподілу ризику та винагороди, згідно з якими для інвестицій, окрім гарантій, слід віддати перевагу асиметричному розподілу прибутків, а не захисту від збитків. Якщо приватні інвестори не будуть обрані за такою процедурою, справедливу норму прибутку приватних інвесторів встановить незалежний експерт, обраний шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури;
 - (с) у випадку асиметричного розподілу збитків між публічними та приватними інвесторами, перший збиток, який бере на себе публічний інвестор, не може перевищувати 25% від загальної суми інвестицій;

⁽¹⁾ Регламент (ЄС) № 1303/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про встановлення загальних положень про Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд гуртування, Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій, та Європейський фонд мореплавства та рибальства, а також встановлює загальні положення щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду, Фонду гуртування, Європейського фонду мореплавства та рибальства, і скасування Регламенту Комісії (ЄС) № 1083/2006 (ОВ L 347, 20.12.2013, стор. 320).

▼ B

- (d) у випадку гарантій, наданих приватним інвесторам у проектах міського розвитку, ставка гарантії обмежується 80%, а загальний розмір збитків, прийнятих державою-членом, не повинен перевищувати 25% базового гарантованого портфеля;
 - (e) інвесторам дозволяється бути представленими в органах управління фонду міського розвитку, таких як наглядова рада або консультативний комітет;
 - (f) фонд міського розвитку створюється відповідно до чинного законодавства. Держава-член повинна передбачити проведення комплексної перевірки, щоб забезпечити наявність обґрунтованої з комерційної точки зору інвестиційної стратегії, з метою втілення в життя заходів допомоги на міський розвиток.
9. Управління фондами міського розвитку здійснюється на комерційних засадах і забезпечує ухвалення рішень щодо фінансування, орієнтованих на отримання прибутку. Це стосується випадків, коли керівники фонду міського розвитку відповідають таким умовам:
- (a) керівники фондів міського розвитку зобов'язані за законом чи за контрактом діяти з ретельністю професійного керівника, добросовісно та уникаючи конфлікту інтересів; застосовується найкраща практика та регуляторний нагляд;
 - (b) винагорода керівників фондів міського розвитку повинна відповідати ринковій практиці. Ця вимога вважається дотриманою, коли керівник обирається шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури, заснованої на об'єктивних критеріях, пов'язаних із досвідом, практичними знаннями та операційними і фінансовими можливостями;
 - (c) керівники фондів міського розвитку отримують винагороду залежно від результатів діяльності, або поділяють частину інвестиційних ризиків шляхом спільного інвестування власних ресурсів з метою забезпечення їх постійного узгодження з інтересами публічних інвесторів;
 - (d) керівники фондів міського розвитку повинні розробити інвестиційну стратегію, критерії та запропоновані строки інвестицій у проекти міського розвитку, встановивши попередню фінансову життєздатність та очікуваний вплив на міський розвиток;
 - (e) для кожної капітальної та квазікапітальної інвестиції повинна існувати чітка та реальна стратегія виходу.
10. Якщо фонд міського розвитку надає позики або гарантії для проектів міського розвитку, повинні виконуватися такі умови:
- (a) у випадку позик, при обчисленні максимальної суми інвестицій для цілей пункту 3 цієї Статті враховується номінальна вартість позики;
 - (b) у випадку гарантій при обчисленні максимальної суми інвестицій для цілей пункту 3 цієї Статті враховується номінальна вартість основної позики.

11. Держава-член може доручити виконання заходу допомоги на міський розвиток уповноваженій організації.

РОЗДІЛ 2

Допомога для МСП

Стаття 17

Інвестиційна допомога для МСП

1. Інвестиційна допомога для МСП, які працюють у межах і поза межами території ЄС, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть будь-які, або і ті й інші з таких витрат:
 - (a) витрати на здійснення інвестицій у матеріальні та нематеріальні активи;
 - (b) оціночні витрати на оплату праці для робочих місць, безпосередньо створених інвестиційним проектом, розраховані на період у два роки.
3. Для того, щоб витрати вважалися дозволеними витратами для цілей цієї Статті, інвестиція повинна складатися з такого:
 - (a) інвестиція в матеріальні та/або нематеріальні активи, пов'язані зі створенням нового підприємства, розширення існуючого підприємства, диверсифікація продукції підприємства в нову додаткову продукцію або фундаментальна зміна загального виробничого процесу існуючого підприємства; або
 - (b) придбання активів, що належать підприємству, якщо виконуються такі умови:
 - підприємство припинило свою діяльність або припинило би її, якщо б не було придбане;
 - активи купуються у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем;
 - операція здійснюється на ринкових умовах.

Якщо мале підприємство переходить до рук члена родини початкового власника або працівника, умова щодо купівлі активів у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем, скасовується. Саме по собі придбання акцій суб'єкта господарювання не є інвестицією.

4. Нематеріальні активи повинні відповідати усім з таких умов:
 - (a) вони повинні використовуватися виключно на підприємстві, що отримує допомогу;
 - (b) вони повинні вважатися активами, що піддаються амортизації;
 - (c) вони повинні бути придбані на ринкових умовах у третіх осіб, не пов'язаних з покупцем;

▼ B

(d) вони повинні бути включені до складу активів суб'єкта господарювання протягом щонайменше трьох років;

5. Робочі місця, безпосередньо створені інвестиційним проектом, повинні відповідати таким умовам:

- (a) вони повинні бути створені протягом трьох років з моменту завершення інвестиції;
- (b) повинне відбуватися чисте збільшення чисельності працівників на відповідному підприємстві порівняно з середньою чисельністю за попередні 12 місяців;
- (c) вони повинні зберігатися протягом періоду не менше трьох років з дати першого заміщення посади.

6. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати:

- (a) 20 % дозовлених витрат у випадку малих підприємств;
- (b) 10 % дозовлених витрат у випадку середніх підприємств.

Стаття 18

Допомога на надання консультацій для МСП

1. Допомога на надання консультацій для МСП є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозовлених витрат.

3. Дозволеними витратами будуть витрати на консультаційні послуги, що надаються сторонніми консультантами.

4. Відповідні послуги не повинні складати безперервну або періодичну діяльність або бути пов'язаними зі звичайними операційними витратами суб'єкта господарювання, такими як витрати на поточні послуги консультацій з податкових питань, регулярні юридичні послуги або рекламні послуги.

Стаття 19

Допомога МСП для участі у ярмарках

1. Допомога МСП для участі у ярмарках є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Дозволеними витратами є витрати на оренду, облаштування та забезпечення роботи стенду для участі суб'єкта господарювання у будь-якому певному ярмарку чи виставці.

3. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозовлених витрат.

Стаття 20

Допомога для МСП на оплату витрат на співпрацю, понесених у зв'язку з участю у проектах Європейської територіальної співпраці

1. Допомога на оплату витрат на співпрацю, понесених МСП у зв'язку з участю у проектах Європейської територіальної співпраці, передбаченими Регламентом (ЄС) № 1299/2013 Європейського Парламенту та Ради, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) витрати на організаційну співпрацю, включаючи витрати на персонал та офісні приміщення, якщо вони пов'язані з проектом співпраці;
 - (b) витрати на консультаційні послуги та послуги підтримки, що пов'язані зі співпрацею та надаються сторонніми консультантами та постачальниками послуг;
 - (c) витрати на проїзд, обладнання та інвестиційні витрати, безпосередньо пов'язані з проектом, а також зношення інструментів та обладнання, що використовується безпосередньо для проекту.
3. Послуги, вказані у пункті 2(b), не повинні складати безперервну або періодичну діяльність або бути пов'язаними зі звичайними операційними витратами суб'єкта господарювання, такими як витрати на поточні послуги консультацій з податкових питань, регулярні юридичні послуги або поточні рекламні послуги.
4. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.

РОЗДІЛ 3

Допомога на доступ до фінансування для МСП

Стаття 21

Допомога на фінансування ризиків

1. Програми допомоги на фінансування ризиків для МСП є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.
2. На рівні фінансових посередників допомога незалежним приватним інвесторам на фінансування ризиків може надаватися в одній з таких форм:
 - (a) внесок до капіталу або квазікапітальні інвестиції, або цільовий капітал для забезпечення інвестицій у фінансування ризиків, безпосередньо чи опосередковано прийнятим суб'єктам господарювання;
 - (b) позики для забезпечення інвестицій у фінансування ризиків, безпосередньо чи опосередковано прийнятим суб'єктам господарювання;

(с) гарантії покриття збитків від інвестицій у фінансування ризиків, безпосередньо чи опосередковано прийнятним суб'єктам господарювання.

3. На рівні незалежних приватних інвесторів допомога на фінансування ризиків може надаватися у формах, вказаних у пункті 2 цієї Статті, або у формі податкових пільг приватним інвесторам, які є фізичними особами, що забезпечують фінансування ризиків безпосередньо чи опосередковано прийнятним суб'єктам господарювання.

4. На рівні прийнятних суб'єктів господарювання допомога на фінансування ризиків може надаватися у формі внеску до капіталу, квазікапітальних інвестицій, позик, гарантій або їх поєднання.

5. Прийнятними суб'єктами господарювання є суб'єкти господарювання, які на момент початкової інвестиції у фінансування ризиків є незареєстрованими МСП та відповідають принаймні одній з таких умов:

- (а) вони не здійснювали діяльності на жодному ринку;
- (б) вони здійснюють діяльність на будь-якому ринку протягом менше ніж 7 років після їхнього першого комерційного продажу;
- (с) вони потребують початкової інвестиції для фінансування ризиків, яка, виходячи з бізнес-плану, підготовленого у зв'язку із входженням нового продукту на географічний ринок, є вищою за 50% середньорічного обороту за попередні 5 років.

6. Допомога на фінансування ризиків також може охоплювати додаткові інвестиції у прийнятних суб'єктів господарювання, у тому числі після закінчення періоду у 7 років, згаданого у пункті 5(б), якщо одночасно виконуються такі умови:

- (а) загальна сума фінансування ризику, вказана у пункті 9, не перевищується;
- (б) у початковому бізнес-плані була передбачена можливість додаткових інвестицій;
- (с) суб'єкт господарювання, що отримує додаткові інвестиції, не став пов'язаним, в розумінні пункту 3 Статті 3 Додатку I з іншим суб'єктом господарювання, окрім фінансового посередника чи незалежного приватного інвестора, який надає фінансування ризиків в рамках заходу, якщо нова організація не виконує умови визначення МСП.

7. Для капітальних і квазікапітальних інвестицій у прийнятних суб'єктів господарювання, захід фінансування ризиків може забезпечувати підтримку тільки для заміщення капіталу, якщо останній об'єднується з новим капіталом, що становить не менше ніж 50% від суми кожного етапу інвестування у прийнятних суб'єктів господарювання.

8. Для капітальних і квазікапітальних інвестицій, згаданих у пункті 2(а), з метою управління ліквідністю може використовуватися не більш як 30% сукупних внесків до капіталу фінансового посередника та незапитаний зарезервований капітал.

9. Загальна сума фінансування ризиків, згадана у пункті 4, не повинна перевищувати 15 мільйонів євро для одного прийнятного суб'єкта господарювання за будь-яким заходом фінансування ризиків.

▼ B

10. Для заходів з фінансування ризиків, що передбачають капітальні, квазікапітальні або позикові інвестиції для прийнятих суб'єктів господарювання, захід фінансування ризиків повинен передбачати залучення додаткового фінансування від незалежних приватних інвесторів на рівні фінансових посередників прийнятих суб'єктів господарювання, щоб сукупна частка приватної участі досягала таких мінімальних граничних значень:

- (a) 10% фінансування ризиків, що надається прийнятним суб'єктам господарювання до їхнього першого комерційного продажу на будь-якому ринку;
- (b) 40 % фінансування ризиків, що надається прийнятним суб'єктам господарювання, згаданим у пункті 5(b) цієї Статті;
- (c) 60% фінансування ризиків, що надається прийнятним суб'єктам господарювання, згаданим у пункті 5(c) та додаткових інвестицій у прийнятих суб'єктів господарювання після закінчення 7-річного періоду, згаданого у пункті 5(b).

11. Якщо захід з фінансування ризиків впроваджується через фінансового посередника та призначений для прийнятих суб'єктів господарювання на різних стадіях розвитку, як вказано у пункті 10, та не передбачає участі приватного капіталу на рівні прийнятих суб'єктів господарювання, фінансовий посередник повинен досягти частки приватної участі, яка складає щонайменше середньозважене значення, що базується на обсягу окремих інвестицій в основний портфель та отримане в результаті застосування мінімальних часток участі до таких інвестицій, які вказані у пункті 10.

12. Захід з фінансування ризику не повинен допускати дискримінації фінансових посередників через місце їх створення чи реєстрації в будь-якій державі-члені. Від фінансових посередників може вимагатися виконання попередньо визначених критеріїв, об'єктивно виправданих характером інвестицій.

13. Захід з фінансування ризиків повинен відповідати таким умовам:

- (a) він повинен впроваджуватися через одного або кількох фінансових посередників, за винятком податкових пільг для приватних інвесторів у зв'язку з їхніми прямими інвестиціями в прийнятих суб'єктів господарювання;
- (b) фінансові посередники, так само як і інвестори або керівники фондів, обираються шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури, що проводиться відповідно до чинного законодавства ЄС та національного законодавства, та спрямована на встановлення відповідних механізмів розподілу ризику та винагороди, згідно з якими для інвестицій, окрім гарантій, слід віддати перевагу асиметричному розподілу прибутків, а не захисту від збитків;
- (c) у випадку асиметричного розподілу збитків між публічними та приватними інвесторами, перший збиток, який бере на себе публічний інвестор, не може перевищувати 25% від загальної суми інвестицій;

▼ B

- (d) у випадку гарантій, що підпадають під дію пункту 2(с), ставка гарантії обмежується 80%, а загальний розмір збитків, прийнятих державою-членом, не повинен перевищувати 25% базового гарантованого портфеля. Лише гарантії, які покривають очікувані збитки від базового портфеля гарантії, можуть надаватися безкоштовно. Якщо гарантія також включає покриття непередбачуваних збитків, фінансовий посередник може сплатити, за частину гарантії, що покриває непередбачувані збитки, ринкову комісію за гарантію.
14. Заходи з фінансування ризиків повинні забезпечити ухвалення рішень щодо фінансування, орієнтованих на отримання прибутку. Це стосується випадків, коли виконуються усі такі умови:
- (a) фінансові посередники створені відповідно до чинного законодавства.
 - (b) держава член або організація, якій доручено впровадити захід, повинна передбачити проведення комплексної перевірки, щоб забезпечити наявність обґрунтованої з комерційної точки зору інвестиційної стратегії, з метою втілення в життя заходів допомоги на міський розвиток, включаючи відповідну політику щодо диверсифікації ризиків, спрямовану на досягнення економічної життєздатності та ефективного масштабу в плані розміру та територіального охоплення відповідного портфелю інвестицій;
 - (c) фінансування ризиків, що надається прийнятним суб'єктам господарювання, повинне ґрунтуватися на життєздатному бізнес-плані, що містить докладну інформацію про продукт, обсяги продажу та рентабельність, встановлюючи попередню фінансову життєздатність;
 - (d) для кожної капітальної та квазікапітальної інвестиції повинна існувати чітка та реальна стратегія виходу.
15. Управління фінансовими посередниками повинне здійснюватися на комерційних засадах. Ця вимога вважається виконаною, якщо фінансовий посередник та, залежно від типу заходу фінансування ризиків, керівник фонду, відповідають таким умовам:
- (a) вони зобов'язані за законом чи за контрактом діяти з ретельністю професійного керівника, добросовісно та уникаючи конфлікту інтересів; застосовується найкраща практика та регуляторний нагляд;
 - (b) їхня винагорода відповідає ринковій практиці. Ця вимога вважається дотриманою, коли керівник або фінансовий посередник обирається шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури відбору, заснованої на об'єктивних критеріях, пов'язаних із досвідом, практичними знаннями та операційними та фінансовими можливостями;
 - (c) вони повинні отримувати винагороду залежно від результатів діяльності або поділяти частину інвестиційних ризиків шляхом спільного інвестування власних ресурсів з метою забезпечення їх постійного узгодження з інтересами публічного інвестора;
 - (d) вони повинні скласти інвестиційну стратегію, критерії та запропоновані строки здійснення інвестицій;
 - (e) інвесторам має бути дозволено бути представленими в органах управління інвестиційного фонду, таких як наглядова рада або консультативний комітет.

▼ B

16. ►M1 Захід з фінансування ризиків, який передбачає надання гарантій або позик прийнятним суб'єктам господарювання або надання квазікапітальних інвестицій, що мають структуру заборгованості, прийнятним суб'єктам господарювання, повинен відповідати таким умовам: ◄

- (a) внаслідок заходу фінансовий посередник повинен здійснити інвестиції, які б не було здійснено або було б здійснено обмежено чи іншим чином, без допомоги. Фінансовий посередник повинен бути здатним продемонструвати, що він користується механізмом, який забезпечує передачу всіх переваг, у найбільшому обсягу, кінцевим бенефіціарам у формі вищих обсягів фінансування, більш ризикованих портфелів, зменшених вимог до забезпечення, нижчих комісій за гарантію або нижчих процентних ставок;

▼ M1

- (b) у випадку позик та квазікапітальних інвестицій, що мають структуру боргу, при обчисленні максимальної суми інвестицій для цілей пункту 9 враховується номінальна вартість інструменту;

▼ B

- (c) у випадку гарантій, при обчисленні максимальної суми інвестицій для цілей пункту 9 враховується номінальна вартість основної позики. Гарантія не повинна перевищувати 80 % основної позики.

17. Держава-член може доручити виконання заходу з фінансування ризиків уповноваженій організації.

18. Допомога на фінансування ризиків для МСП, які не відповідають умовам, встановленим у пункті 5, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, за умови, що

- (a) на рівні МСП допомога відповідає умовам, встановленим у Регламенті (ЄС) № 1407/2013; та
- (b) виконуються усі умови, встановлені у цій Статті, за винятком встановлених у пунктах 5, 6, 9, 10; та
- (c) для заходів з фінансування ризиків, що передбачають капітальні, квазікапітальні або позикові інвестиції для прийнятних суб'єктів господарювання, захід повинен передбачати залучення додаткового фінансування від незалежних приватних інвесторів на рівні фінансових посередників або МСП, щоб сукупна частка приватної участі досягала не менше 60% фінансування ризиків, наданого МСП.

Стаття 22

Допомога для стартапів

1. Програми допомоги для стартапів є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.

▼ M1

2. Прийнятними суб'єктами господарювання є будь-яке незареєстроване на біржі мале підприємство, після реєстрації якого минуло не більше ніж п'ять років, та яке відповідає таким умовам:

- (a) воно не брало на себе діяльності іншого підприємства;
- (b) воно ще не розподіляло прибутків;

▼ M1

(с) воно не було утворене шляхом злиття.

Для прийнятних суб'єктів господарювання, які не підлягають реєстрації, вважається, що п'ятирічний період прийнятності починається з моменту, коли підприємство або починає свою економічну діяльність або підлягає оподаткуванню у зв'язку з такою економічною діяльністю.

Як виняток з підпункту (с) першого пункту, підприємства, створені шляхом злиття суб'єктів господарювання, прийнятних для отримання допомоги на підставі цієї Статті, також вважаються прийнятними суб'єктами господарювання протягом періоду до п'яти років з дати реєстрації найстарішого підприємства, що бере участь у злитті.

▼ B

3. Допомога для стартапів може приймати форму:

- (а) позик з процентними ставками, які не відповідають ринковим умовам, зі строком погашення у 10 років і максимальною номінальною сумою в 1 мільйон євро або 1,5 мільйони євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (с) пункту 3 Статті 107 Договору, або 2 мільйони євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (а) пункту 3 Статті 107 Договору. Для позик на строк 5-10 років максимальний розмір можна скоригувати, помноживши вказані вище значення на показник співвідношення 10 років і фактичного строку позики. Для позик на строк до 5 років застосовується таке ж максимальне значення розміру, як для позик на строк 5 років;
- (б) гарантій з комісіями, що не відповідають ринковим умовам, зі строком погашення у 10 років і максимальною номінальною сумою в 1,5 мільйони євро або 2,25 мільйони євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (с) пункту 3 Статті 107 Договору, або 3 мільйони євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (а) пункту 3 Статті 107 Договору. Для гарантій тривалістю від 5 до 10 років максимальний розмір гарантованої суми можна скоригувати, помноживши вказані вище значення на показник співвідношення 10 років і фактичного строку дії гарантії. Для гарантій тривалістю до 5 років застосовується такий самий максимальний розмір гарантованої суми, що і для гарантій тривалістю 5 років. Гарантія не повинна перевищувати 80 % основної позики.
- (с) дотацій, включаючи капітальні або квазікапітальні інвестиції, зниження ставок процентів та комісії за гарантію - у межах 0,4 мільйони євро валового грантового еквіваленту або 0,6 мільйони євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (с) пункту 3 Статті 107 Договору, або 0,8 мільйона євро для суб'єктів господарювання, створених у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (а) пункту 3 Статті 107 Договору.

4. Отримувач може отримати підтримку у формі змішаного інструмента допомоги, що об'єднує у собі декілька інструментів, згаданих у пункті 3 цієї Статті, за умови, що частка суми, надана у формі одного інструмента допомоги, розрахована на підставі максимального розміру допомоги, дозволеного для такого інструмента, буде врахована під час визначення залишкової частки максимального розміру допомоги, дозволеного для інших інструментів, що входять до складу такого змішаного інструмента.

5. Для малих та середніх підприємств максимальні розміри, вказані у пункті 3, можуть бути подвоєні.

▼ B

*Стаття 23***Допомога альтернативним торговельним майданчикам, що спеціалізуються на МСП**

1. Допомога для альтернативних торговельних майданчиків, що спеціалізуються на МСП, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Якщо оператор платформи є малим підприємством, захід допомоги може приймати форму допомоги оператору платформи як стартапу, у випадку чого застосовуються умови, встановлені у Статті 22.

Захід допомоги може приймати форму податкових пільг для незалежних приватних інвесторів, які є фізичними особами стосовно їхніх інвестицій у фінансування ризиків, що здійснюються через альтернативний торговельний майданчик у суб'єкти господарювання, що є прийнятними відповідно до умов, встановлених у Статті 21.

*Стаття 24***Допомога на оплату витрат на скаутинг**

1. Допомога на оплату витрат на скаутинг є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами є витрати на попередній відбір та формальну комплексну перевірку, що проводяться керівниками фінансових посередників або інвесторів для визначення прийнятних суб'єктів господарювання відповідно Статей 21 та 22.
3. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.

*РОЗДІЛ 4****Допомога на проведення науково-дослідницьких робіт та інновацій****Стаття 25***Допомога на реалізацію науково-дослідницьких проектів**

▼ M1

1. Допомога на реалізацію науково-дослідницьких проектів, включаючи проекти, що отримали відмінний знак якості за програмою «Горизонт-2020» для МСП, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

▼ B

2. Частина науково-дослідницького проекту, для якої надається допомога, повинна повністю підпадати під одну або декілька з таких категорій:

▼ B

- (a) фундаментальні дослідження;
 - (b) промислові дослідження;
 - (c) експериментальні розробки;
 - (d) фінансово-економічне обґрунтування.
3. Дозволені витрати на реалізацію науково-дослідницьких проектів відносяться до певної категорії науково-дослідницьких робіт та є такими:
- (a) витрати на персонал: дослідників, техніків та інший допоміжний персонал, залучений для реалізації проекту;
 - (b) витрати на інструменти і обладнання в обсязі та протягом строку, коли вони використовуються для реалізації проекту. Якщо такі інструменти та обладнання не використовуються протягом усього строку своєї служби для проекту, дозволеними вважаються тільки амортизаційні витрати протягом строку реалізації проекту, розраховані на підставі загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку.
 - (c) витрати на будівлі та землю в обсязі та протягом строку, коли вони використовуються для реалізації проекту. Що стосується будівель, дозволеними вважаються тільки амортизаційні витрати протягом строку реалізації проекту, розраховані на підставі загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Для землі дозволеними вважаються витрати на комерційну передачу або фактично понесені капітальні витрати.
 - (d) витрати на контрактні дослідження, знання та патенти, що куплені або отримані за ліцензією від сторонніх джерел на ринкових умовах, а також витрати на надання консультаційних і еквівалентних послуг, що використовуються виключно для проекту;
 - (e) додаткові накладні та інші операційні витрати, у тому числі витрати на матеріали, предмети постачання та подібні продукти, понесені безпосередньо в результаті проекту;
4. Дозволеними витратами на техніко-економічне обґрунтування вважаються витрати на його проведення.
5. Інтенсивність допомоги для кожного отримувача не повинна перевищувати:
- (a) 100 % дозволених витрат на фундаментальні дослідження;
 - (b) 50 % дозволених витрат на промислові дослідження;
 - (c) 25 % дозволених витрат на експериментальні розробки;
 - (d) 50 % дозволених витрат на техніко-економічні обґрунтування.
6. Інтенсивність допомоги на промислові дослідження та експериментальні розробки може бути збільшена до максимального розміру інтенсивності допомоги - до 80 % дозволених витрат, а саме:

- (a) на 10 процентних пунктів для середніх підприємств і на 20 процентних для малих підприємств;
- (b) ще на 15 процентних пунктів, якщо виконується одна з таких умов:
 - (i) проект пов'язаний з ефективною співпрацею:
 - між суб'єктами господарювання, щонайменше один з яких є МСП, або здійснюється у щонайменше двох державах-членах або у державі-члені, яка є Договірною стороною Договору про ЄЕЗ, і жоден окремий суб'єкт господарювання не несе більш як 70 % дозволених витрат, або
 - між суб'єктом господарювання і однією або кількома організаціями, що проводять дослідження та поширення знань, якщо остання несе не менше 10% дозволених витрат і має право на опублікування результатів свого власного дослідження;
 - (ii) результати проекту поширюються на конференціях, у публікаціях, вносяться до архівів з відкритим доступом або до безкоштовного чи відкритого програмного забезпечення.

7. Інтенсивність допомоги на техніко-економічне обґрунтування збільшується на 10 процентних пунктів для середніх підприємств і на 20 процентних пунктів для малих підприємств;

Стаття 26

Інвестиційна допомога для дослідницьких інфраструктур

1. Допомога для будівництва або модернізації дослідницьких інфраструктур, які здійснюють економічну діяльність, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. У випадках, коли дослідницька інфраструктура займається одночасно і економічною, і неекономічною діяльністю, фінансування, витрати та доходи кожного типу діяльності будуть обліковуватися окремо на основі узгоджено застосованих та об'єктивно обґрунтованих принципів бухгалтерського обліку витрат.
3. Ціна, що стягується за експлуатацію або використання інфраструктури, повинна відповідати ринковій ціні.
4. Доступ до інфраструктури буде відкритим кільком користувачам і буде надаватися на прозорій та недискримінаційній основі. Суб'єктам господарювання, які профінансували не менше 10 % інвестиційних витрат інфраструктури, привілейований доступ може бути наданий за більш сприятливих умов. Для уникнення надмірної компенсації, такий доступ буде пропорційним внеску суб'єкта господарювання в інвестиційні витрати та ці умови повинні бути загальнодоступними.
5. Дозволеними витратами будуть інвестиційні витрати на матеріальні та нематеріальні активи.
6. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.

7. Якщо дослідницька інфраструктура отримує державне фінансування як економічної, так і неекономічної діяльності, держави-члени повинні створити механізм моніторингу та зворотного стягнення, щоб відповідна інтенсивність допомоги не перевищувалася внаслідок збільшення частки економічної діяльності порівняно з ситуацією, передбаченою на момент присудження допомоги.

Стаття 27

Допомога для інноваційних кластерів

1. Допомога для інноваційних кластерів є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Допомога для інноваційних кластерів буде надаватися виключно юридичній особі, що є оператором інноваційного кластеру (кластерній організації).
3. Доступ до приміщень кластерів, об'єктів та діяльності буде відкритим кільком користувачам і буде надаватися на прозорій та недискримінаційній основі. Суб'єктам господарювання, які профінансували не менше ніж 10 % інвестиційних витрат інноваційного кластеру, привілейований доступ може бути наданий за більш сприятливих умов. Для уникнення надмірної компенсації, такий доступ буде пропорційним внеску суб'єкта господарювання в інвестиційні витрати та ці умови повинні бути загальнодоступними.
4. Збори, що стягуються за використання об'єктів кластера та за участь у діяльності кластера, будуть відповідати ринковій ціні або відображувати витрати на них.
5. Інвестиційна допомога може бути надана для будівництва або модернізації інноваційних кластерів. Дозволеними витратами будуть інвестиційні витрати на матеріальні та нематеріальні активи.
6. Інтенсивність інвестиційної допомоги для інноваційних кластерів не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для інноваційних кластерів, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (а) пункту 3 Статті 107 Договору та на 5 процентних пунктів для інноваційних кластерів, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (с) пункту 3 Статті 107 Договору.
7. Операційна допомога може бути надана для експлуатації інноваційних кластерів. Вона надається не більше ніж на 10 років.
8. Дозволеними витратами на операційну допомогу для інноваційних кластерів будуть витрати на персонал та адміністративні витрати (включаючи накладні витрати), пов'язані з:
 - (а) оживленням кластера для полегшення співпраці, обміну інформацією та надання або спрямування спеціалізованих та індивідуальних послуг з підтримки бізнесу;
 - (б) маркетингом кластера для розширення участі нових суб'єктів господарювання або організацій та підвищення інформованості;

▼ B

(с) управлінням об'єктами кластерів; організацією навчальних програм, семінарів та конференцій для підтримки обміну знаннями та встановленням зв'язків та транснаціонального співробітництва.

9. Інтенсивність операційної допомоги не повинна перевищувати 50 % від загальної суми дозволених витрат протягом періоду надання допомоги.

*Стаття 28***Інноваційна допомога для МСП**

1. Інноваційна допомога для МСП є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Дозволеними витратами будуть такі:

- (a) витрати на одержання, визнання юридичної сили та захист патентів та інших нематеріальних активів;
- (b) витрати на відрядження висококваліфікованого персоналу з організації, що здійснює дослідження та поширення знань або великого підприємства, що буде задіяний у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності у новоствореному підрозділі отримувача, але не замінюватиме інший персонал;
- (с) витрати на консультаційні послуги та послуги підтримки у сфері інновацій;

3. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.

4. Конкретно у випадку допомоги на надання консультаційних послуг та послуг підтримки у сфері інновацій інтенсивність допомоги може бути збільшена до 100% дозволених витрат, за умови, що загальний розмір допомоги на надання консультаційних послуг та послуг підтримки у сфері інновацій не перевищуватиме 200 000 євро для одного суб'єкта господарювання протягом будь-якого періоду у три роки.

*Стаття 29***Допомога на технологічні та організаційні інновації**

1. Допомога на технологічні та організаційні інновації є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Допомога великим суб'єктам господарювання вважається допустимою, тільки якщо вони ефективно співпрацюють з МСП у діяльності, для якої надається допомога, і МСП, яке співпрацює, несе не менше ніж 30% загальної суми дозволених витрат.

3. Дозволеними витратами будуть такі:

▼ B

- (a) витрати на персонал;
 - (b) витрати на інструменти, обладнання, будівлі та землю в обсязі та протягом строку, коли вони використовуються для реалізації проекту;
 - (c) витрати на контрактні дослідження, знання та патенти, що куплені або отримані за ліцензією від сторонніх джерел на ринкових умовах;
 - (d) додаткові накладні та інші операційні витрати, у тому числі витрати на матеріали, предмети постачання та подібні продукти, понесені безпосередньо в результаті проекту.
4. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати 15 % дозовлених витрат у випадку великих суб'єктів господарювання і 50 % дозовлених витрат у випадку МСП.

*Стаття 30***Допомога на проведення науково-дослідницьких робіт у галузі рибальства та аквакультури**

1. Допомога на проведення науково-дослідницьких робіт у галузі рибальства та аквакультури є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Проект, для якого надається допомога, повинен становити інтерес для усіх суб'єктів господарювання у певній галузі або відповідній підгалузі.
3. До дати початку проекту, для якого надається допомога, в Інтернеті має бути розміщена така інформація:
 - (a) про реалізацію проекту, для якого надається допомога;
 - (b) цілі проекту, для якого надається допомога;
 - (c) приблизна дата публікації очікуваних результатів проекту, для якого надається допомога та місце публікації в Інтернеті;
 - (d) зазначення, що результати проекту, для якого надається допомога, будуть доступні безкоштовно для усіх суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у певній галузі або підгалузі.
4. Результати проекту, для якого надається допомога повинні бути доступними в Інтернеті, починаючи з дати закінчення проекту, для якого надається допомога, або дати, на яку інформація стосовно таких результатів надана членам будь-якої певної організації, залежно від того, що станеться раніше. Результати повинні залишатися доступними в Інтернеті протягом щонайменше 5 років, починаючи з дати закінчення проекту, для якого надається допомога.

▼ B

5. Допомога надається безпосередньо організації, що здійснює дослідження та поширення знань і не пов'язана з безпосереднім наданням непов'язаної з дослідженнями допомоги суб'єкту господарювання, що здійснює виробництво, переробку або маркетинг продукції рибальства або аквакультури.
6. Дозволеними витратами будуть витрати, передбачені пунктом 3 Статті 25.
7. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених витрат.

*РОЗДІЛ 5**Допомога на навчання**Стаття 31***Допомога на навчання**

1. Допомога на навчання є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Допомога не надається на навчання, яке суб'єкти господарювання проводять для дотримання обов'язкових державних стандартів підготовки.
3. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) витрати на персонал тренерів за час, протягом якого тренери беруть участь у навчанні;

▼ M1

- (b) операційні витрати тренерів та учнів, безпосередньо пов'язані з проектом навчання, такі як витрати на проїзд, проживання, матеріали та витратні матеріали, безпосередньо пов'язані з проектом, амортизація інструментів та обладнання, якщо вони використовуються виключно для проекту навчання;

▼ B

- (c) витрати на надання консультаційних послуг, пов'язаних з проектом навчання;
 - (d) витрати на персонал тренерів та загальні непрямі витрати (адміністративні витрати, орендна плата, накладні витрати) за час, протягом якого учні беруть участь у навчанні.
4. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат. Вона може бути збільшена до максимального розміру інтенсивності допомоги у 70% дозволених витрат, за таких обставин:
 - (a) на 10 процентних пунктів, якщо навчання проводиться для працівників з інвалідністю або незабезпечених працівників;
 - (b) на 10 процентних пунктів, якщо допомога надається середнім підприємствам і на 20 процентних пунктів, якщо допомога надається малим підприємствам.

5. У випадках надання допомоги у секторі морського транспорту, інтенсивність допомоги може бути збільшена до 100% дозволених витрат, якщо виконуються такі умови:

- (а) учні не є активними членами екіпажів, а є позаштатними працівниками на борту судна; та
- (б) навчання проводиться на борту суден, внесених до реєстрів ЄС.

РОЗДІЛ 6

Допомога для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю

Стаття 32

Допомога на працевлаштування незабезпечених працівників у формі субсидій на оплату праці

1. Програми допомоги на працевлаштування незабезпечених працівників є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами є витрати на оплату праці протягом максимального періоду у 12 місяців після працевлаштування незабезпеченого працівника. Якщо працівник є особливо незабезпеченим працівником, дозволеними витратами є витрати на оплату праці протягом максимального періоду у 24 місяці після працевлаштування.
3. Якщо наймання не є чистим збільшенням, порівняно з середнім за попередні 12 місяців, чисельності працівників у відповідному суб'єкті господарювання, посада або посади стають вакантними після звільнення за власним бажанням, втрати працездатності, виходу на пенсію за віком, добровільне скорочення робочого часу або законне звільнення за порушення трудової дисципліни, а не внаслідок скорочення штатів.
4. За винятком випадку законного звільнення за порушення трудової дисципліни, незабезпечені працівники мають право на постійне працевлаштування протягом мінімального періоду, що відповідає національному законодавству або будь-яким колективним договорам, що регулюють трудові контракти.
5. Якщо період працевлаштування є коротшим за 12 місяців або 24 місяці у випадку особливо незабезпечених працівників, розмір допомоги може бути пропорційно зменшений.
6. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.

Стаття 33

Допомога на працевлаштування працівників з інвалідністю у формі субсидій на оплату праці

1. Допомога на працевлаштування працівників з інвалідністю є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

▼ В

2. Дозволеними витратами є витрати на оплату праці за будь-який певний період, протягом якого працівник з інвалідністю працевлаштований.
3. Якщо наймання не є чистим збільшенням, порівняно з середнім за попередні 12 місяців, чисельності працівників у відповідному суб'єкті господарювання, посада або посади стають вакантними після звільнення за власним бажанням, втрати працездатності, виходу на пенсію за віком, у разі добровільного скорочення робочого часу або законного звільнення за порушення трудової дисципліни, а не внаслідок скорочення штатів.
4. За винятком випадку законного звільнення за порушення трудової дисципліни, працівники з інвалідністю мають право на постійне працевлаштування протягом мінімального періоду, що відповідає національному законодавству або будь-яким колективним договорам, що мають обов'язкову силу для суб'єкта господарювання та регулюють трудові контракти.
5. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 75 % дозволених витрат.

*Стаття 34***Допомога на компенсацію додаткових витрат на працевлаштування працівників з інвалідністю**

1. Допомога на компенсацію додаткових витрат на працевлаштування працівників з інвалідністю є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) витрати на пристосування приміщень;
 - (b) витрати на наймання персоналу виключно на час, що витрачається на підтримку працівників з інвалідністю та на навчання такого персоналу щодо надання підтримки працівникам з інвалідністю;
 - (c) витрати на пристосування або придбання обладнання, або придбання та перевірку програмного забезпечення для використання працівниками з інвалідністю, у тому числі пристосованих або допоміжних технологічних пристроїв, що доповнюють витрати, які б поніс отримувач, якби найняв працівників, які не є працівниками з інвалідністю;
 - (d) витрати, прямо пов'язані з перевезенням працівників з інвалідністю до місця роботи та до місць для здійснення пов'язаної з роботою діяльності;
 - (e) витрати на оплату праці за час, витрачений працівником з інвалідністю на реабілітацію;
 - (f) у випадках, коли отримувач працевлаштовує осіб з інвалідністю, витрати на будівництво, установлення або модернізацію виробничого обладнання, а також будь-які адміністративні та транспортні витрати суб'єкта господарювання, за умови, що вони прямо пов'язані з працевлаштуванням працівників з інвалідністю.

3. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 100 % дозованих витрат.

Стаття 35

Допомога на компенсацію витрат на надання підтримки незабезпеченим працівникам

1. Допомога на компенсацію витрат на надання підтримки незабезпеченим працівникам є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволені витратами будуть витрати на:
 - (a) працевлаштування персоналу виключно на час, що витрачається на підтримку незабезпечених працівників протягом періоду не більше ніж 12 місяців після наймання незабезпеченого працівника або протягом періоду не більше ніж 24 місяці після наймання особливо незабезпеченого працівника;
 - (b) підготовку такого персоналу з підтримки незабезпечених працівників.
3. Підтримка, що надається, включає заходи підтримки самостійності незабезпеченого працівника та адаптацію до умов роботи, під час супроводження працівника під час проходження соціальних та адміністративних процедур, полегшення спілкування з підприємцем та врегулювання конфліктів.
4. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозованих витрат.

РОЗДІЛ 7

Допомога на охорону навколишнього природного середовища

Стаття 36

Інвестиційна допомога, яка надає можливість суб'єктам господарювання виходити за межі стандартів ЄС для охорони навколишнього середовища або підвищувати якість охорони навколишнього середовища за відсутності стандартів ЄС

1. Інвестиційна допомога, яка дозволяє суб'єктам господарювання виходити за межі стандартів ЄС для охорони навколишнього середовища або підвищувати якість охорони навколишнього середовища за відсутності стандартів ЄС, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Інвестиція повинна відповідати одній з таких умов:
 - (a) вона повинна дозволяти отримувачу підвищити рівень охорони навколишнього середовища внаслідок його діяльності, завдяки виходу за межі застосовних стандартів ЄС, незалежно від наявності обов'язкових національних стандартів, які є більш суворими, ніж стандарти ЄС;
 - (b) вона повинна дозволяти отримувачу підвищити рівень охорони навколишнього середовища в результаті його діяльності за відсутності в ЄС стандартів.

3. Допомога не може надаватися у випадках здійснення інвестицій для забезпечення дотримання суб'єктами господарювання стандартів ЄС, які вже прийнято, але які ще не набрали чинності.

4. Як виняток з пункту 3, допомога може бути надана для:

- (a) придбання нових транспортних засобів для перевезень автомобільним, залізничним, внутрішнім водним і морським транспортом, що відповідає прийнятим стандартам ЄС, за умови, що придбання відбувається до дати набрання чинності вказаними стандартами та що після набрання ними чинності вони не застосовуватимуться до транспортних засобів, вже придбаних до цієї дати.
- (b) переобладнання існуючих транспортних засобів для перевезень автомобільним, залізничним, внутрішнім водним і морським транспортом, за умови, що стандарти ЄС ще не набрали чинності на дату початку експлуатації таких транспортних засобів та що після набрання ними чинності вони не матимуть зворотної сили для цих транспортних засобів.

5. Дозволеними витратами є додаткові інвестиційні витрати, необхідні для виходу за межі застосовних стандартів ЄС або для підвищення якості охорони навколишнього середовища за відсутності стандартів ЄС. Вони будуть визначатися таким чином:

- (a) якщо витрати на інвестиції у сферу охорони навколишнього природного середовища можуть бути визначені у загальній сумі інвестиційних витрат як окремі інвестиції, ці пов'язані з охороною навколишнього природного середовища витрати будуть дозволеними витратами;
- (b) в усіх інших випадках, витрати на інвестиції у сферу охорони навколишнього природного середовища визначаються з посиланням на аналогічні, менш екологічні інвестиції, які б були реально здійснені за відсутності допомоги. Різниця між витратами на обидві інвестиції визначає пов'язані з охороною навколишнього природного середовища витрати та складає дозволені витрати.

Витрати, що прямо не пов'язані з досягненням вищого рівня охорони навколишнього природного середовища, не є дозволеними.

6. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 40 % дозволених витрат.

7. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам, і на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам.

8. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (a) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (c) пункту 3 Статті 107 Договору.

Стаття 37

Інвестиційна допомога на завчасну адаптацію до майбутніх стандартів ЄС

1. Допомога, що заохочує суб'єктів господарювання до дотримання нових стандартів ЄС, які підвищують якість охорони навколишнього середовища та ще не набрали чинності, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Стандарти ЄС повинні бути ухвалені, а інвестиція повинна бути здійснена та остаточно оформлена щонайменше за рік до дати набрання чинності відповідним стандартом.

3. Дозволеними витратами є додаткові інвестиційні витрати, необхідні для виходу за межі застосовних стандартів ЄС. Вони будуть визначатися таким чином:

- (a) якщо витрати на інвестиції у сферу охорони навколишнього природного середовища можуть бути визначені у загальній сумі інвестиційних витрат як окремі інвестиції, ці пов'язані з охороною навколишнього природного середовища витрати будуть дозволеними витратами;
- (b) в усіх інших випадках, витрати на інвестиції у сферу охорони навколишнього природного середовища визначаються з посиланням на аналогічні, менш екологічні інвестиції, які б були реально здійснені за відсутності допомоги. Різниця між витратами на обидві інвестиції визначає пов'язані з охороною навколишнього природного середовища витрати та складає дозволені витрати.

Витрати, що прямо не пов'язані з досягненням вищого рівня охорони навколишнього природного середовища, не є дозволеними.

4. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати:

- (a) 20 % дозовлених витрат для малих підприємств, 15 % дозовлених витрат для середніх підприємств і 10 % дозовлених витрат для великих підприємств, якщо здійснення та остаточно оформлення інвестиції відбувається більш як за три роки до дати набрання чинності новим стандартом ЄС;
- (b) 15 % дозовлених витрат для малих підприємств, 10 % дозовлених витрат для середніх підприємств і 5 % дозовлених витрат для великих підприємств, якщо здійснення та остаточно оформлення інвестиції відбувається не менш як за один і не більш як за три роки до дати набрання чинності новим стандартом ЄС.

5. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (a) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (c) пункту 3 Статті 107 Договору.

Стаття 38

Інвестиційна допомога на підвищення енергоефективності

1. Інвестиційна допомога суб'єктам господарювання на підвищення енергоефективності є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Допомога не може надаватися на підставі цієї Статті, у випадках здійснення удосконалень для забезпечення дотримання суб'єктами господарювання стандартів ЄС, які вже прийнято, навіть якщо вони ще не набрали чинності.

3. Дозволеними витратами є додаткові інвестиційні витрати, необхідні для досягнення більш високого рівня енергоефективності. Вони будуть визначатися таким чином:

▼ B

- (a) якщо витрати на інвестиції у енергоефективність можуть бути визначені у загальній сумі інвестиційних витрат як окремі інвестиції, ці пов'язані з енергоефективністю витрати будуть дозволеними витратами;
- (b) в усіх інших випадках, витрати на інвестиції у енергоефективність визначаються з посиленням на аналогічні, менш енергоефективні інвестиції, які б були реально здійснені за відсутності допомоги. Різниця між витратами на обидві інвестиції визначає пов'язані з енергоефективністю витрати та складає дозволені витрати.

Витрати, що прямо не пов'язані з досягненням вищого рівня енергоефективності, не є дозволеними.

- 4. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 30 % дозволених витрат.
- 5. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам, і на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам.
- 6. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (a) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (c) пункту 3 Статті 107 Договору.

Стаття 39

Інвестиційна допомога для проектів підвищення енергоефективності будівель

- 1. Інвестиційна допомога для проектів підвищення енергоефективності будівель є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
- 2. Дозволеними для допомоги на підставі цієї Статті є проекти з підвищення енергоефективності будівель.
- 3. Дозволеними визнаються загальні витрати на проект із підвищення енергоефективності.
- 4. Допомога надається у формі цільового капіталу, капітальних інвестицій, гарантії або позики фонду енергоефективності або іншому фінансовому посереднику, який повністю передає їх кінцевим бенефіціарам, якими є власники або орендарі будівлі.
- 5. Допомога, надана фондом енергоефективності або іншим фінансовим посередником для прийнятих проектів з підвищення енергоефективності, може надаватися у формі позик або гарантій. Номінальна вартість позики або гарантованої суми не повинна перевищувати 10 мільйонів євро на один проект на рівні кінцевих бенефіціарів. Гарантія не повинна перевищувати 80 % основної позики.
- 6. Сума погашення, що сплачується власниками будівлі фонду енергоефективності або іншому фінансовому посереднику, не повинна бути меншою за номінальну вартість позики.

7. Допомога на підвищення енергоефективності повинна передбачати залучення додаткових інвестицій приватних інвесторів, які складають не менше ніж 30% від загальної суми фінансування, наданої для проекту з підвищення енергоефективності. Якщо допомога надається фондом енергоефективності, приватні інвестиції можуть залучатися на рівні фонду енергоефективності та/або на рівні проекту з підвищення енергоефективності, щоб досягти сукупного розміру не менше ніж 30% загальної суми фінансування, що надається для проекту з підвищення енергоефективності.

8. Під час надання допомоги на підвищення енергоефективності держави-члени можуть створювати фонди енергоефективності та/або залучати фінансових посередників. Повинні виконуватися такі умови:

- (a) Керівники фінансового посередника, а також керівники фонду енергоефективності обираються за допомогою відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури відповідно до чинного законодавства ЄС та національного законодавства. Зокрема, не повинно бути дискримінації на підставі місця їх створення чи реєстрації в будь-якій державі-члені. Від фінансових посередників та керівників фонду енергоефективності може вимагати виконання попередньо визначених критеріїв, об'єктивно виправданих характером інвестицій;
- (b) Незалежних приватних інвесторів обирають шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури відповідно до чинного законодавства ЄС та національного законодавства, спрямованого на встановлення відповідних механізмів розподілу ризику та винагороди, згідно з якими для інвестицій, окрім гарантій, слід віддати перевагу асиметричному розподілу прибутків, а не захисту від збитків. Якщо приватні інвестори не будуть обрані за такою процедурою, справедливу норму прибутку приватних інвесторів встановить незалежний експерт, обраний шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури;
- (c) У випадку асиметричного розподілу збитків між публічними та приватними інвесторами, перший збиток, яка бере на себе публічний інвестор, не може перевищувати 25% від загальної суми інвестицій;
- (d) У випадку гарантій, ставка гарантії обмежується 80%, а загальний розмір збитків, прийнятих державою-членом, не повинен перевищувати 25% базового гарантованого портфеля. Лише гарантії, які покривають очікувані збитки від базового портфеля гарантій, можуть надаватися безкоштовно. Якщо гарантія також включає покриття непередбачуваних збитків, фінансовий посередник може сплатити за частину гарантії, що покриває непередбачувані збитки, ринкову комісію за гарантію.
- (e) Інвесторам дозволяється бути представленими в органах управління фонду енергоефективності або фінансового посередника, таких як наглядова рада або консультативний комітет;
- (f) Фонд енергоефективності або фінансовий посередник створюються відповідно до чинного законодавства, і Держава-член повинна передбачити проведення комплексної перевірки, щоб забезпечити наявність обґрунтованої з комерційної точки зору інвестиційної стратегії, з метою втілення в життя заходу допомоги на підвищення енергоефективності.

▼ B

9. Управління фінансовими посередниками, включаючи фонди енергоефективності здійснюється на комерційних засадах і забезпечує ухвалення рішень щодо фінансування, орієнтованих на отримання прибутку. Це стосується випадків, коли фінансовий посередник та, залежно від обставин, керівники фонду енергоефективності відповідають таким умовам:

- (a) вони зобов'язані за законом чи за контрактом діяти з ретельністю професійного керівника, добросовісно та уникаючи конфлікту інтересів; застосовується найкраща практика та регуляторний нагляд;
- (b) їхня винагорода відповідає ринковій практиці. Ця вимога вважається дотриманою, коли керівник обирається шляхом відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури, заснованої на об'єктивних критеріях, пов'язаних із досвідом, практичними знаннями та операційними та фінансовими можливостями;
- (c) вони повинні отримувати винагороду залежно від результатів діяльності або поділяють частину інвестиційних ризиків шляхом спільного інвестування власних ресурсів з метою забезпечення їх постійного узгодження з інтересами публічного інвестора;
- (d) вони повинні розробити інвестиційну стратегію, критерії та запропоновані строки інвестицій у проекти з підвищення енергоефективності, встановивши попередню фінансову життєздатність та очікуваний вплив на енергоефективність;
- (e) повинна існувати чітка та реалістична стратегія виходу для публічних коштів, інвестованих у фонд енергоефективності або наданих фінансовому посереднику, що дозволить ринку профінансувати проекти з підвищення енергоефективності, коли ринок буде до цього готовий.

10. Підвищення енергоефективності, що здійснюється для забезпечення дотримання отримувачем стандартів ЄС, які вже були прийняті, не звільняється від вимоги щодо повідомлення на підставі цієї Статті.

Стаття 40

Інвестиційна державна допомога на високоефективну когенерацію

1. Інвестиційна допомога на високоефективну когенерацію є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Інвестиційна допомога повинна надаватися тільки для нещодавно встановлених або перебудованих потужностей.
3. Нове когенераційне устаткування повинне забезпечувати економію первинної енергії порівняно з відокремленим виробництвом теплової та електричної енергії, як передбачено Директивою № 2012/27/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність та внесення змін до Директив № 2009/125/ЄС та № 2010/30/ЄС і скасування Директив № 2004/8/ЄС та № 2006/32/ЄС ⁽¹⁾. Удосконалення існуючого когенераційного устаткування або перетворення існуючого електрогенераторного устаткування у когенераційне устаткування має призводити до економічної первинної енергії порівняно з початковою ситуацією.

⁽¹⁾ ОВ L 315, 14.11.2012, стор. 1.

4. Дозволеними витратами будуть додаткові інвестиційні витрати на обладнання, необхідне для експлуатації устаткування як вискоелективного когенераційного устаткування, порівняно зі звичайним устаткуванням для виробництва електроенергії або тепла такої самої потужності або додаткові інвестиційні витрати на модернізацію для підвищення ефективності, якщо наявне устаткування вже відповідає граничному значенню високої ефективності.

5. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 45 % дозволених витрат. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам, і на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам.

6. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (а) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (с) пункту 3 Статті 107 Договору.

Стаття 41

Інвестиційна допомога для стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел

1. Інвестиційна допомога для стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Інвестиційна допомога на виробництво біопалива звільняється від вимоги щодо повідомлення, тільки якщо субсидовані об'єкти інвестицій використовуються для виробництва екологічних біопалив, окрім біопалива на основі сільськогосподарських харчових культур. Однак інвестиційна допомога на перетворення існуючих заводів з виробництва біопалива на основі сільськогосподарських харчових культур у модернізовані заводи з виробництва біопалива буде звільнена від застосування цієї Статті, тільки якщо обсяг виробництва на основі сільськогосподарських харчових культур буде зменшено пропорційно до нової потужності.

3. Допомога не надається для біопалива, яке є предметом зобов'язань щодо постачання або змішування.

4. Допомога не надається для гідроелектростанцій, що не відповідають вимогам Директиви № 2000/60/ЄС Європейського Парламенту.

5. Інвестиційна допомога надається тільки для нового устаткування. Допомога не надається і не виплачується після початку експлуатації устаткування, і допомога не залежить від продуктивності.

6. Дозволеними витратами є додаткові інвестиційні витрати, необхідні для сприяння виробництву енергії з відновлюваних джерел. Вони будуть визначатися таким чином:

- (а) у випадках, коли витрати на інвестиції у виробництво енергії з відновлюваних джерел можуть бути визначені у загальній сумі інвестиційних витрат як окремі інвестиції, наприклад, як додаткова складова частина раніше існуючого об'єкта, що легко визначається, ці пов'язані з відновлюваною енергією витрати будуть дозволеними витратами;

▼ B

- (b) якщо витрати на інвестиції у виробництво енергії з відновлюваних джерел можуть бути визначені з посиланням на аналогічні, але менш екологічні інвестиції, які б були реально здійснені за відсутності допомоги, ця різниця між витратами на обидві інвестиції визначає пов'язані з відновлюваною енергією витрати та складає дозволені витрати;
- (c) для певних невеликих установок, у яких менш екологічні інвестиції не можуть бути встановлені, оскільки заводи обмеженого розміру не існують, дозволеними витратами буде загальна сума інвестиційних витрат на досягнення вищого рівня охорони навколишнього природного середовища.

Витрати, що прямо не пов'язані з досягненням вищого рівня охорони навколишнього природного середовища, не є дозволеними.

7. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати:

- (a) 45 % дозволених витрат, якщо дозволені витрати розраховані на підставі підпункту (6)(a) або підпункту (6)(b);
- (b) 30 % дозволених витрат, якщо дозволені витрати розраховані на підставі підпункту (6)(c).

8. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам, і на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам.

9. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (a) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (c) пункту 3 Статті 107 Договору.

10. Якщо допомога надається шляхом проведення процедури конкурсних торгів на основі чітких, прозорих і недискримінаційних критеріїв, інтенсивність такої допомоги може становити 100 % дозволених витрат. Така процедура торгів повинна бути недискримінаційною та передбачати участь усіх зацікавлених суб'єктів господарювання. Бюджет, пов'язаний з процедурою торгів, є обов'язковим обмеженням в тому сенсі, що не всі учасники можуть отримати допомогу, і допомога надається на підставі початкової пропозиції, поданої учасником, що виключає наступні переговори.

Стаття 42

Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел

1. Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Допомога надається шляхом проведення процедури конкурсних торгів на основі чітких, прозорих і недискримінаційних критеріїв, яка буде відкритою для усіх виробників електроенергії з відновлюваних джерел на недискримінаційній основі.

▼ B

3. Процедура торгів буде присвячена виключно конкретним технологіям, а відкритий для усіх виробників процес призведе до недостатнього результату, який не може бути передбачений під час проектування процесу, враховуючи, зокрема:

- (i) довгостроковий потенціал певних нових та інноваційних технологій; або
- (ii) потребу у досягненні диверсифікації; або
- (iii) мережеві обмеження та стабільність енергосистеми; або
- (iv) системні (інтеграційні) витрати; або
- (v) потребу у запобіганні спотворенню підтримки на ринках сировини для біомаси.

Держави-члени повинні провести докладну оцінку застосовності таких умов та повідомити про неї Комісії з використанням методів, описаних у пункті (а) Статті 11.

4. Допомога надається новим та інноваційним технологіям виробництва енергії з відновлюваних джерел шляхом проведення конкурсних торгів, відкритих щонайменше для однієї такої технології, на основі чітких, прозорих і недискримінаційних критеріїв. Така допомога не надається для більше ніж 5 % запланованої нової потужності джерел відновлюваної енергії на рік в цілому.

5. Допомога надається у формі надбавки до ринкової ціни, за якою виробники здійснюють прямий продаж виробленої ними електроенергії на ринку.

6. Отримувачі допомоги несуть стандартні обов'язки щодо балансування. Отримувачі можуть залучити для виконання обов'язків щодо балансування інших суб'єктів господарювання від свого імені, наприклад, агрегаторів.

7. Допомога не надається, якщо ціни є негативними.

8. Допомога може бути надана без проведення конкурсних торгів, описаних у пункті 2, для установок із встановленою електричною потужністю менше ніж 1 МВт, для виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, за винятком енергії вітру, якщо допомога може бути надана без проведення конкурсних торгів, описаних у пункті 2, для установок із встановленою електричною потужністю менше ніж 6 МВт або установок з менше ніж 6 генеруючими блоками. Без порушення положень пункту 6, якщо допомога надається без проведення конкурсних торгів, повинні виконуватися умови, передбачені пунктами 5, 6 та 7. Крім того, коли допомога надається без проведення конкурсних торгів, повинні виконуватися умови, передбачені пунктами 5, 6 та 7 Статті 43.

9. Умови, передбачені пунктами 5, 6 та 7, не застосовуються до операційної допомоги, наданої для устаткування із встановленою електричною потужністю менше ніж 500 КВт, для виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, за винятком енергії вітру, якщо ці умови не застосовуються до операційної допомоги, що надається для устаткування із встановленою електричною потужністю менше ніж 3 МВт або установок з менше ніж 3 генеруючими блоками.

10. Для розрахунку вищевказаних максимальних потужностей устаткування, згадане у пунктах 8 та 9, із спільною точкою підключення до енергосистем, вважатиметься одним устаткуванням.

11. Допомога надається тільки до моменту повної амортизації устаткування, що виробляє електроенергію з відновлюваних джерел, відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Будь-яка інвестиція, що попередньо одержана, повинна вираховуватися з операційної допомоги.

Стаття 43

Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел на невеликому устаткуванні

1. Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел на невеликому устаткуванні є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Допомога надається тільки для устаткування із встановленою потужністю меншою за 500 КВт для виробництва електроенергії з усіх відновлюваних джерел, окрім енергії вітру, допомога для якої надається для устаткування з встановленою потужністю меншою за 3 МВт або з менш ніж 3 генеруючими блоками та для біопалива, допомога для якого надається для устаткування із встановленою потужністю меншою за 50 000 тон/рк. Для розрахунку вказаних максимальних потужностей невелике устаткування зі спільною точкою підключення до енергосистем вважатиметься одним устаткуванням.

3. Допомога надається для устаткування, що виробляє екологічне біопаливо, окрім біопалива на основі сільськогосподарських харчових культур. Однак операційна допомога для заводів з виробництва біопалива на основі сільськогосподарських харчових культур, що розпочали діяльність до 31 грудня 2013 року та ще не повністю амортизувалися, звільняються від застосування цієї Статті, але у будь-якому випадку не пізніше 2020 року.

4. Допомога не надається для біопалива, яке є предметом зобов'язань щодо постачання або змішування.

5. Допомога на одну одиницю енергії не повинна перевищувати різницю між загальною нормованою вартістю виробництва енергії з відповідного відновлюваного джерела та ринковою ціною форми відповідної енергії. Нормована вартість оновлюється регулярно, але не рідше ніж раз на рік.

6. Максимальна норма прибутку, використана під час розрахунку нормованої вартості, не повинна перевищувати відповідний курс своп плюс націнка у 100 базисних пунктів. Відповідним курсом своп вважається курс своп валюти, у якій надається допомога для строку погашення, що відображає період амортизації устаткування, для якого надається підтримка.

7. Допомога надається тільки до моменту повної амортизації устаткування, відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. Будь-яка інвестиція, надана для устаткування, повинна вираховуватися з операційної допомоги.

Стаття 44

Допомога у формі зниження ставок екологічного податку на підставі Директиви № 2003/96/ЄС

1. Програми допомоги у формі зниження ставок екологічного податку, що відповідає умовам Директиви Ради № 2003/96/ЄС від 27 жовтня 2003 року про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування продуктів енергії та електроенергії ⁽¹⁾, є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.
2. Отримувачі зниження податку обираються на основі прозорих та об'єктивних критеріїв, та сплачують щонайменше відповідний мінімальний податок, встановлений Директивою № 2003/96/ЄС.
3. Програми допомоги у формі зниження ставок податку оснований на зменшенні відповідної ставки екологічного податку або на сплаті фіксованої суми компенсації або на поєднанні цих механізмів.
4. Допомога не надається для біопалива, яке є предметом зобов'язань щодо постачання або змішування.

Стаття 45

Інвестиційна допомога на відновлення забруднених ділянок

1. Інвестиційна допомога суб'єктам господарювання на усунення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу шляхом відновлення забруднених ділянок, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Інвестиція повинна приводити до усунення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу, у тому числі погіршення якості ґрунту або поверхневих вод чи ґрунтових вод.
3. Якщо юридична або фізична особа, відповідальна за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу відповідно до законодавства, застосовного у кожній державі-члені без порушення правил ЄС у цій сфері - зокрема, Директиви № 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 квітня 2004 року про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди ⁽²⁾, зі змінами, внесеними Директивою № 2006/21/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 15 березня 2006 року про управління відходами видобувної промисловості ⁽³⁾, Директиви № 2009/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про геологічне зберігання вуглекислого газу та про внесення змін до Директиви Ради № 85/337/ЄЕС, Директив Європейського Парламенту та Ради № 2000/60/ЄС, № 2001/80/ЄС, № 2004/35/ЄС, № 2006/12/ЄС,

⁽¹⁾ ОВ L 283, 31.10.2003, стор. 51.

⁽²⁾ ОВ L 143, 30.04.2004, стор. 56.

⁽³⁾ ОВ L 102, 11.04.2006, стор. 1.

№ 2008/1/ЄС та Регламенту (ЄС) № 1013/2006 ⁽¹⁾ та Директиви № 2013/30/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 12 червня 2013 року про безпеку морських нафтогазових операцій та про внесення змін до Директиви № 2004/35/ЄС ⁽²⁾ — визначена, така особа повинна фінансувати заходи з відновлення згідно з принципом «забруднювач платить», та жодна державна допомога не надається. Якщо особа, відповідальна на підставі чинного законодавства, не визначена або не може понести витрати, особа, відповідальна за відновлювальні роботи або роботи з очищення від забруднення, може отримати державну допомогу.

4. Дозволеними витратами будуть витрати, понесені на відновлювальні роботи, за вирахуванням збільшення вартості землі. Усі витрати, понесені суб'єктом господарювання під час відновлювання своєї ділянки, незалежно від того, чи можуть такі витрати бути відображені як основні засоби на його балансі, можуть вважатися допустимою інвестицією у випадку відновлення забруднених ділянок.

5. Оцінювання збільшення вартості землі в результаті відновлення здійснюється незалежним експертом.

6. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених витрат.

Стаття 46

Інвестиційна допомога на енергоефективне централізоване опалення та охолодження

1. Інвестиційна допомога на встановлення системи енергоефективного централізованого опалення та охолодження є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Дозволеними витратами для устаткування будуть додаткові витрати, необхідні для будівництва, розширення та переобладнання одного або кількох генеруючих блоків з метою їх експлуатації як енергоефективної системи централізованого опалення та охолодження порівняно із традиційним устаткуванням. Об'єкт інвестиції має бути невід'ємною частиною енергоефективної системи централізованого опалення та охолодження.

3. Інтенсивність допомоги для устаткування не повинна перевищувати 45 % дозволених витрат. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам, і на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам.

4. Інтенсивність допомоги для устаткування може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (а) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (с) пункту 3 Статті 107 Договору.

⁽¹⁾ ОВ L 140 від 05.06.2009, стор. 114.

⁽²⁾ ОВ L 178 від 28.06.2013, стор. 66.

5. Дозволеними витратами для розподільчої мережі є інвестиційні витрати.
6. Розмір допомоги для розподільчої мережі не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат ex ante або за допомогою механізму зворотного стягнення.

Стаття 47

Інвестиційна допомога на вторинну переробку та повторну утилізацію відходів

1. Інвестиційна допомога на вторинну переробку та повторну утилізацію є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Інвестиційна допомога надається для вторинної переробки та повторної утилізації відходів, утворених іншими суб'єктами господарювання.
3. Оброблені матеріали, які були піддані вторинній переробці або повторній утилізації, в іншому випадку були б вивезені або піддані обробці у менш екологічний спосіб. Допомога на операції регенерації відходів, окрім вторинної переробки, не підлягає блокуванню виключенню на підставі цієї Статті.
4. Допомога не повинна опосередковано звільняти забруднювачів від обов'язку, який повинен бути ними понесений на підставі законодавства ЄС, або від обов'язку понести витрати, які повинні вважатися звичайними витратами компанії.
5. Інвестиція не повинна суто збільшувати попит на матеріали, що підлягають вторинній переробці, без збільшення обсягу збирання таких матеріалів.
6. Інвестиція повинна виходити за межі рівня технічного розвитку.
7. Дозволеними витратами є додаткові інвестиційні витрати, необхідні для реалізації інвестиції, що приводять до кращої або більш ефективної діяльності з вторинної переробки або повторної утилізації, порівняно з традиційним процесом повторного використання та вторинної переробки, з використанням тієї самої потужності, яка була б збудована за відсутності допомоги.
8. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 35 % дозволених витрат. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для допомоги, що надається малим підприємствам, і на 10 процентних пунктів для допомоги, що надається середнім підприємствам.
9. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 15 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (а) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (с) пункту 3 Статті 107 Договору.
10. Допомога для інвестицій, пов'язаних із вторинною переробкою та повторною утилізацією власних відходів отримувача не звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до цієї Статті.

Стаття 48

Інвестиційна допомога на енергетичну інфраструктуру

1. Інвестиційна допомога на будівництво або модернізацію енергетичної інфраструктури є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Допомога надається для об'єктів енергетичної інфраструктури, розташованих у регіонах, що отримують допомогу.
3. До об'єкта енергетичної інфраструктури повинен застосовуватися повний тариф і регулювання доступу відповідно до законодавства про внутрішній енергетичний ринок.
4. Дозволеними витратами будуть інвестиційні витрати.
5. Розмір допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат ex ante або за допомогою механізму зворотного стягнення.
6. Допомога для інвестицій у проекти зберігання електроенергії та газу та нафтову інфраструктуру не звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до цієї Статті.

Стаття 49

Допомога на екологічні дослідження

1. Допомога на дослідження, включаючи енергетичні аудити, безпосередньо пов'язані з інвестиціями, згаданими у цьому Розділі, є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть витрати на дослідження, вказані у пункті 1.
3. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 50 % дозволених витрат.
4. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 20 процентних пунктів для досліджень, що проводяться від імені малих підприємств, і на 10 процентних пунктів для досліджень, що проводяться від імені середніх підприємств.
5. Допомога не надається великим підприємствам для проведення енергетичних аудитів на підставі пункту 4 Статті 8 Директиви № 2012/27/ЄС, якщо енергетичний аудит не проводиться на додаток до обов'язкового енергетичного аудиту на підставі такої Директиви.

РОЗДІЛ 8

Допомога на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом

Стаття 50

Програми допомоги на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом

1. Програми допомоги на відшкодування збитків, завданих землетрусом, лавинами, зсувами, повеннями, смерчами, ураганами, виверженням вулканів та лісовими пожежами природного походження, є сумісними з внутрішнім ринком в розумінні п. 2 Статті 107 Договору та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.
2. Допомога надається на таких умовах:
 - (a) компетентні державні органи держави-члена офіційно визнали подію як стихійне лихо; та
 - (b) існує прямий причинно-наслідковий зв'язок між стихійним лихом і шкодою, понесеною відповідним суб'єктом господарювання.
3. Програми допомоги, пов'язані з певним стихійним лихом, повинні бути запроваджені протягом трьох років з моменту настання події. Допомога на підставі таких програм надається протягом чотирьох років після події.
4. Витрати, що впливають зі шкоди, завданої безпосередньо внаслідок стихійного лиха, за оцінкою незалежного експерта, визнаного компетентним національним органом або страховою компанією, вважаються дозволеними витратами. До такої шкоди може належати матеріальна шкода, завдана таким активам як будівлі, обладнання, машини або товарні запаси та втрата доходів через повне або часткове призупинення діяльності на період, що не перевищує шість місяців з моменту настання катастрофи. Істотна шкода розраховується на основі вартості ремонту або економічної вартості пошкодженого активу до катастрофи. Вона не повинна перевищувати вартість ремонту або зменшення справедливої ринкової вартості, спричинене катастрофою, тобто різницю між вартістю майна безпосередньо перед і одразу після настання катастрофи. Втрата доходів розраховується на основі фінансових даних потерпілого суб'єкта господарювання (прибуток до сплати процентів і податків (ЕВІТ), зношення і витрати на оплату праці, пов'язані виключно з підприємством, що постраждало внаслідок стихійного лиха) шляхом порівняння фінансових даних за шість місяців після настання катастрофи з середнім показником за три роки, обрані серед п'яти років, що передували настанню катастрофи (не включаючи два роки з найкращим і найгіршим фінансовим результатом), та розраховуються за той самий шестимісячний період року. Шкода розраховується на рівні окремого отримувача.
5. Допомога та інші платежі, отримані для компенсації шкоди, включаючи платежі за страховими полісами, не повинні перевищувати 100% дозволених витрат.

РОЗДІЛ 9

Соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів

Стаття 51

Соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів

1. Допомога для повітряних та морських пасажирських перевезень є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 2 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Загалом допомога надається в інтересах кінцевих споживачів, звичайне місце проживання яких знаходиться у віддалених регіонах.
3. Допомога надається для пасажирських перевезень за маршрутом, що з'єднує аеропорт або порт у віддаленому регіоні з іншим аеропортом або портом у Європейській Економічній Зоні.
4. Допомога надається без дискримінації за ознакою особи перевізника або типу послуги і без обмеження щодо точного маршруту до/з віддаленого регіону.
5. Дозволеними витратами є вартість зворотного квитка з/до віддаленого регіону, включаючи усі податки та збори, що виставляються до сплати перевізником споживачу.
6. Інтенсивність державної допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених витрат.

РОЗДІЛ 10

Допомога на широкосмугову інфраструктуру

Стаття 52

Допомога на широкосмугову інфраструктуру

1. Інвестиційна допомога на розвиток широкосмугової мережі є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) інвестиційні витрати на розгортання пасивної широкосмугової інфраструктури;
 - (b) інвестиційні витрати на будівельні роботи, пов'язані з забезпеченням широкосмугового зв'язку;
 - (c) інвестиційні витрати на розгортання базової широкосмугової мережі; та
 - (d) інвестиційні витрати на розгортання мереж доступу наступного покоління (ДНП).

▼ M1

2a. Як альтернативу встановленню дозволених витрат, що передбачено пунктом 2, може бути встановлено мінімальний розмір допомоги на основі конкурсного відбору згідно з вимогами пункту 4.

▼ B

3. Інвестиція розміщується у регіонах, де не існує інфраструктури такої самої категорії (або базової широкопasmової, або ДНП), і де відсутня ймовірність розвитку такої інфраструктури на комерційних умовах протягом трьох років з моменту публікації запланованого заходу допомоги, що також має бути перевірено шляхом проведення відкритих громадських слухань.

4. Допомога виділяється на підставі відкритої, прозорої та недискримінаційної процедури конкурсного відбору з дотриманням принципу технологічного нейтралітету.

5. Оператор мережі повинен запропонувати найширший з можливих активний та пасивний загальний доступ, відповідно до пункту 139 Статті 2 цього Регламенту, на справедливих та недискримінаційних умовах, включаючи фізичне відокремлення у випадку мереж ДНП. Такий загальний доступ повинен надаватися щонайменше на сім років, а право доступу до каналів або стовпів не повинне обмежуватися у часі. У випадку допомоги на будівництво каналів канали повинні бути достатньо великими для розміщення кількох кабельних мереж та різних типів мереж.

6. Вартість загального доступу повинна визначатися на основі принципів ціноутворення, встановлених національним регуляторним органом і на підставі порівняльного аналізу з іншими порівнянними та більш конкурентоспроможними регіонами держави-члена або ЄС, враховуючи допомогу, отриману оператором мережі. Потрібно проконсультуватися з національним регуляторним органом стосовно умов доступу, включаючи ціни, а також у випадку виникнення спору між особами, яким потрібен доступ, і субсидованим оператором інфраструктури.

7. Держави-члени повинні передбачити механізм моніторингу та зворотного стягнення, якщо розмір допомоги, наданої для проекту, перевищує 10 мільйонів євро.

*РОЗДІЛ 11**Допомога на розвиток культури та збереження спадщини**Стаття 53***Допомога на розвиток культури та збереження спадщини**

1. Допомога на розвиток культури та збереження спадщини є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Допомога надається для таких культурних цілей та видів діяльності:

▼ M1

- (a) музеї, архіви, бібліотеки, художні та культурні центри або майданчики, театри, кінотеатри, оперні театри, концертні зали, інші організації живих виступів, установи, що захищають кінематографічну спадщину та інші подібні художні та культурні інфраструктури, організації та установи;

▼ B

- (b) матеріальна спадщина, включаючи всі форми рухомої та нерухомої культурної спадщини та археологічні пам'ятки, монументи, історичні місця та будівлі; природна спадщина, пов'язана з культурною спадщиною або якщо вона офіційно визнана культурною чи природною спадщиною компетентними державними органами держави-члена;
 - (c) нематеріальна спадщина в будь-якій формі, включаючи фольклорні традиції та ремісництво;
 - (d) мистецькі або культурні події та виступи, фестивалі, виставки та інші подібні культурні заходи;
 - (e) культурна та художня освітня діяльність, а також сприяння розумінню значення захисту та сприяння різноманіттю форм культурного самовираження через освітні програми та програми підвищення обізнаності громадськості, у тому числі з використанням нових технологій;
 - (f) написання, редагування, виробництво, розповсюдження, оцифровування та опублікування музичних та літературних творів, включаючи їхні переклади.
3. Допомога може приймати форму:
- (a) інвестиційної допомоги, включаючи допомогу на будівництво або модернізацію культурної інфраструктури;
 - (b) операційної допомоги.
4. Для інвестиційної допомоги дозволеними витратами будуть витрати на інвестиції в матеріальні та нематеріальні активи, включаючи:
- (a) вартість будівництва, модернізації, придбання, збереження або удосконалення інфраструктури, якщо щонайменше 80 % часу або виробничих потужностей на рік використовуються для культурних цілей;
 - (b) витрати на придбання, включаючи оренду, передачу права володіння або фізичне переміщення культурної спадщини;
 - (c) витрати на охорону, збереження, реставрацію та реабілітацію матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, включаючи додаткові витрати на зберігання у відповідних умовах, спеціальні засоби, матеріали та витрати на документацію, дослідження, оцифровування та публікацію;
 - (d) витрати на покращення доступності культурної спадщини для громадськості, включаючи вартість оцифровування та інших нових технологій, витрати на покращення доступності для осіб з особливими потребами (зокрема, пандуси та підйомники для інвалідів, вивіски, надруковані шрифтом Брайля та музейні експонати, яких можна торкати руками) та на сприяння культурному різноманіттю в плані презентацій, програм та відвідувачів;
 - (e) витрати на культурні проекти та заходи, програми співпраці та обміну та гранти, включаючи витрати на процедури відбору, витрати на рекламу та витрати, понесені безпосередньо внаслідок проекту.
5. Для операційної допомоги дозволеними витратами є такі:
- (a) витрати на об'єкт спадщини культурного закладу, пов'язані з безперервним або періодичним проведенням заходів, включаючи виставки, виступи та події, аналогічні культурні заходи, що проводяться в звичайному порядку;

▼ B

- (b) витрати на культурну та художню освітню діяльність, а також сприяння розумінню значення захисту та сприяння різноманіттю форм культурного самовираження через освітні програми та програми підвищення обізнаності громадськості, у тому числі з використанням нових технологій;
 - (c) витрати на покращення публічного доступу до культурного закладу або об'єкта спадщини та заходів, включаючи витрати на оцифровування та використання нових технологій, а також витрати на покращення доступу для осіб з фізичними вадами;
 - (d) операційні витрати, безпосередньо пов'язані з культурним проектами або заходами, такі як оренда нерухомості та місць проведення культурних заходів, витрати на проїзд, матеріали та предмети постачання, безпосередньо пов'язані з культурним проектом або заходом, архітектурні споруди для виставок, декорації та реквізит, запозичення, оренда та амортизація інструментів, програмного забезпечення та обладнання, витрати на доступ до авторських робіт та інших супутніх прав інтелектуальної власності, захищеного контенту, витрати на рекламу та витрати, понесені безпосередньо в результаті проекту або заходу; амортизаційні витрати та видатки на фінансування є дозволеними, тільки якщо вони не покриваються інвестиційною допомогою;
 - (e) витрати на персонал, що працює в культурному закладі або об'єкті спадщини або на проект;
 - (f) витрати на консультаційні послуги або послуги підтримка, що надаються зовнішніми консультантами та постачальниками послуг, понесені безпосередньо внаслідок проекту.
6. Розмір інвестиційної допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат *ex ante*, на підставі обґрунтованих прогностичних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення. Оператору інфраструктури дозволяється зберігати розумний прибуток протягом відповідного періоду.
7. Для операційної допомоги розмір допомоги не повинен перевищувати необхідний для покриття операційних збитків та обґрунтованого прибутку за відповідний період. Це забезпечується заздалегідь, на підставі обґрунтованих прогностичних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.

▼ M1

8. Для державної допомоги розміром понад 2 мільйони євро максимальний розмір допомоги може бути встановлений на рівні 80 % дозволених витрат як альтернатива застосуванню методу, згаданого в пунктах 6 та 7.

▼ B

9. ►M1 Для діяльності, визначеної у пункті 2(f), максимальний розмір допомоги не повинен перевищувати або різницю між дозволеними витратами та дисконтованими доходами проекту або 70% дозволених витрат. ◄ Доходи повинні вираховуватися із суми дозволених витрат заздалегідь або за допомогою механізму зворотного стягнення. Дозволені витратами будуть витрати на опублікування музичних та літературних творів, включаючи авторські гонорари (витрати на авторське право), гонорари перекладачів, гонорари редакторів, інші видавничі витрати (на перевірку, коригування, перегляд), витрати на створення макета та підготовку до друку, а також витрати на друк і електронну публікацію.
10. Допомога для преси та журналів, незалежно від того, чи вони опубліковані, надруковані або розміщені в електронному вигляді, не є прийнятною на підставі цієї Статті.

▼ B

*Стаття 54***Програми допомоги для аудіовізуальних творів**

1. Програми допомоги для підтримки написання сценаріїв, розробки, виробництва, розповсюдження та просування аудіовізуальних творів є сумісними з внутрішнім ринком відповідно до п. 3 Статті 107 Договору та звільняються від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.
2. Допомога надається для підтримки культурного продукту. Для уникнення явної помилки під час кваліфікації «продукту» як культурного кожна держава-член зобов'язана створити ефективні процеси, наприклад, відбору пропозицій однією або кількома особами, яким доручено провести відбір або перевірку із попередньо визначеного переліку культурних критеріїв.
3. Допомога може приймати форму:
 - (a) допомоги на виробництво аудіовізуальних творів;
 - (b) допомоги на підготовку до виробництва; та
 - (c) допомоги на розповсюдження.
4. Якщо держави-члени обумовлюють допомогу виконанням територіальних зобов'язань з витрачання, програми допомоги на виробництво аудіовізуальних творів можуть або:
 - (a) вимагати, щоб до 160% допомоги, наданої на виробництво певного аудіовізуального твору, було витрачено на території держави-члена, яка надає допомогу; або
 - (b) розрахувати допомогу, надану на виробництво певного аудіовізуального твору як відсоток від суми витрат на виробничу діяльність у державі-члені, що надає допомогу, зазвичай у випадку програм допомоги у формі податкових пільг.

▼ M1

В обох випадках максимальна сума витрат, до яких застосовуються територіальні зобов'язання з витрачання, у жодному випадку не повинна перевищувати 80% загального бюджету виробництва.

Для проектів, що є прийнятними для отримання допомоги, держава-член може також вимагати здійснення мінімальної виробничої діяльності на відповідній території, але такий рівень не повинен перевищувати 50% від загального бюджету виробництва.

▼ B

5. Дозволеними витратами будуть такі:
 - (a) для допомоги на виробництво: загальна сума витрат на виробництво аудіовізуальних творів, включаючи витрати на покращення доступу для осіб з інвалідністю.
 - (b) для допомоги на підготовку до виробництва: витрати на написання сценарію та розробку аудіовізуальних творів.
 - (c) для допомоги на розповсюдження: витрати на розповсюдження та просування аудіовізуальних творів.

6. Інтенсивність допомоги на виробництво аудіовізуальних творів не повинна перевищувати 50 % дозованих витрат.
7. Інтенсивність допомоги може бути збільшена таким чином:
 - (a) до 60% дозованих витрат для транскордонних виробництв, що фінансуються кількома державами-членами та у яких задіяні продюсери з кількох держав-членів;
 - (b) до 100% дозованих витрат для складних аудіовізуальних творів та спільних виробництв за участю країн з Переліку Комітету сприяння розвитку (КСР) ОЕСР.
8. Інтенсивність допомоги на підготовку до виробництва не повинна перевищувати 100 % дозованих витрат. Якщо створений в результаті сценарій або проект перетворено на аудіовізуальний твір, наприклад, фільм, витрати на підготовку до виробництва будуть включені до загального бюджету та враховані під час розрахунку інтенсивності допомоги. Інтенсивність допомоги на розповсюдження буде такою самою як і інтенсивність допомоги на виробництво.
9. Допомога не резервується для певної виробничої діяльності або окремих частин ланцюгу створення вартості виробництва. Допомога для інфраструктур кіностудій не є прийнятною на підставі цієї Статті.
10. Допомога не резервується виключно для громадян, отримувачі не зобов'язані мати статус суб'єкта господарювання, створеного відповідно до національного комерційного законодавства.

РОЗДІЛ 12

Допомога для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури

Стаття 55

Допомога для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури

1. Допомога для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Спортивна інфраструктура не повинна використовуватися виключно одним професійним спортивним користувачем. Має бути дозволено, щоб використання спортивної інфраструктури іншими професійними та непрофесійними спортивними користувачами налічувало щороку щонайменше 20 % часу. Якщо інфраструктура використовується кількома користувачами одночасно, розраховуються відповідні частки використання часу.
3. Багатофункціональна оздоровча інфраструктура складається з оздоровчих об'єктів багатофункціонального характеру, які пропонують, зокрема, культурні та оздоровчі послуги, за винятком парків відпочинку та готельних об'єктів.
4. Доступ до спортивної або багатофункціональної оздоровчої інфраструктури буде відкритим кільком користувачам і буде надаватися на прозорій та недискримінаційній основі. Суб'єктам господарювання, які профінансували не менше ніж 30 % інвестиційних витрат на інфраструктуру, може бути надано привілейований доступ за більш сприятливих умов, якщо такі умови є загальнодоступними.

▼ B

5. Якщо спортивна інфраструктура використовується професійними спортивними клубами, держави-члени забезпечать, щоб цінові умови її використання були загальнодоступними.
6. Будь-яка концесія або інше доручення третій особі побудувати, модернізувати та/або експлуатувати спортивну або багатофункціональну оздоровчу інфраструктуру буде надаватися на відкритій, прозорій та недискримінаційній основі, належним чином враховуючи застосовні правила закупівель.
7. Допомога може приймати форму:
 - (a) Інвестиційної допомоги, включаючи допомогу на будівництво або модернізацію спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури;
 - (b) Операційної допомоги на спортивну інфраструктуру;
8. Для інвестиційної допомоги для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури дозволеними витратами будуть інвестиційні витрати на матеріальні та нематеріальні активи.
9. Для операційної допомоги для спортивної інфраструктури дозволеними витратами будуть операційні витрати на надання інфраструктурою послуг. До таких операційних витрат належать такі витрати як витрати на персонал, матеріали, контрактні послуги, зв'язок, енергію, технічне обслуговування, оренду, адміністрування тощо, але не належать амортизаційні відрахування та витрати на фінансування, якщо вони були покриті інвестиційною допомогою.
10. Розмір інвестиційної допомоги для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат ex ante, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.
11. Для операційної допомоги для спортивної інфраструктури розмір допомоги не повинен перевищувати операційні збитки за відповідний період. Це забезпечується заздалегідь, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.

▼ M1

12. Для державної допомоги розміром понад 2 мільйони євро максимальний розмір допомоги може бути встановлений на рівні 80 % дозволених витрат як альтернатива застосуванню методу, згаданого в пунктах 10 та 11.

▼ B

*РОЗДІЛ 13**Допомога для місцевої інфраструктури**Стаття 56***Інвестиційна допомога для місцевих інфраструктур**

1. Фінансування будівництва або модернізації місцевих інфраструктур, що стосується інфраструктури, яка сприяє на місцевому рівні покращенню ділового та споживчого середовища та модернізації та розвитку промислової бази, є сумісним з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо виконуються умови, встановлені у цій Статті та Главі I.

▼ В

2. Ця Стаття не застосовується до допомоги для інфраструктур, яка охоплюється іншими розділами Глави III цього Регламенту, за винятком Розділу I - Регіональна допомога. Ця Стаття не застосовується і до інфраструктури аеропортів та портів.
3. Інфраструктура повинна бути доступною зацікавленим користувачам на відкритій, прозорій та недискримінаційній основі. Ціна, що стягується за використання або продаж об'єкта інфраструктури, повинна відповідати ринковій ціні.
4. Будь-яка концесія або інше доручення третій особі експлуатувати інфраструктуру, буде надаватися на відкритій, прозорій та недискримінаційній основі, з належним урахуванням застосовних правил закупівель.
5. Дозволеними витратами будуть інвестиційні витрати на матеріальні та нематеріальні активи.
6. Розмір допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат *ex ante*, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.
7. Спеціалізована інфраструктура не підлягає виключенню на підставі цієї Статті.

▼ M1

*РОЗДІЛ 14**Допомога для регіональних аеропортів**Стаття 56a***Допомога для регіональних аеропортів**

1. Інвестиційна допомога для аеропорту є сумісною з внутрішнім ринком у розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у пунктах 3-14 цієї Статті та Главі I.
2. Операційна допомога для аеропорту є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у пунктах 3, 4, 10 та 15-18 цієї Статті та Главі I.
3. Аеропорт повинен бути відкритим для усіх потенційних користувачів. У випадку фізичного обмеження пропускної спроможності, розподіл буде здійснюватися на підставі належних, об'єктивних, прозорих і недискримінаційних критеріїв.
4. Допомога не надається для переміщення існуючих аеропортів або для створення нового пасажирського аеропорту, включаючи перетворення існуючого аеродрому у пасажирський аеропорт.
5. Інвестиція, що розглядається, не повинна перевищувати розмір, необхідний для розміщення очікуваного у середньостроковій перспективі потоку на підставі обґрунтованих прогнозів щодо потоку.
6. Інвестиційна допомога не надається для аеропорту, розташованого у межах 100 кілометрів або 60 хвилин їзди автомобілем, автобусом, потягом або швидкісним потягом з існуючого аеропорту, з якого здійснюються регулярні повітряні перевезення, в розумінні п. 16 Статті 2 Регламенту (ЄС) № 1008/2008.

▼ M1

7. Пункти 5 та 6 не застосовуються до аеропортів з середньорічним пасажиропотоком не більше ніж 200 000 пасажирів протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надано допомогу, якщо не очікується, що інвестиційна допомога призведе до збільшення середньорічного пасажиропотоку аеропорту понад 200 000 пасажирів протягом двох фінансових років після надання допомоги. Інвестиційна допомога, що надається таким аеропортам, повинна відповідати або пункту 11, або пунктам 13 та 14.
8. Пункт 6 не застосовується у випадках, коли інвестиційна допомога надається аеропорту, розташованому у межах 100 кілометрів від існуючих аеропортів, з яких здійснюються регулярні повітряні перевезення, в розумінні п. 16 Статті 2 Регламенту (ЄС) № 1008/2008, за умови, що маршрут між кожним з цих інших існуючих аеропортів та аеропортом, який отримує допомогу, обов'язково включає або загальний час проїзду морським транспортом у щонайменше 90 хвилин, або проїзд повітряним транспортом.
9. Інвестиційна допомога не надається аеропортам з середньорічним пасажиропотоком понад три мільйони пасажирів протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надана допомога. Не потрібно очікувати, що інвестиційна допомога призведе до збільшення середньорічного потоку аеропорту понад три мільйони пасажирів протягом двох фінансових років після надання допомоги.
10. Допомога не надається аеропортам з середньорічним вантажопотоком понад 200 000 тон протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надана допомога. Не потрібно очікувати, що допомога призведе до збільшення середньорічного вантажопотоку аеропорту понад 200 000 тон протягом двох фінансових років після надання допомоги.
11. Розмір інвестиційної допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій. Операційний прибуток відраховується з суми дозволених витрат *ex ante*, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.
12. Дозволеними витратами будуть витрати, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру аеропорту, включаючи витрати на планування.
13. Розмір інвестиційної допомоги не повинен перевищувати:
 - (a) 50% дозволених витрат для аеропортів з середньорічним пасажиропотоком від одного до трьох мільйонів пасажирів протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надано допомогу;
 - (b) 75 % дозволених витрат для аеропортів з середньорічним пасажиропотоком до одного мільйона пасажирів протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надано допомогу.
14. Максимальна інтенсивність допомоги, вказана у пункті 13, може бути збільшена на 20 процентних пунктів для аеропортів, розташованих у віддалених регіонах.
15. Операційна допомога не надається аеропортам з середньорічним пасажиропотоком понад 200 000 пасажирів протягом двох фінансових років, що передували року, у якому фактично надано допомогу.
16. Розмір операційної допомоги не повинен перевищувати необхідний для покриття операційних збитків та обґрунтованого прибутку за відповідний період. Допомога надається або у формі періодичних, заздалегідь визначених платежів, які не повинні збільшуватися протягом періоду, на який надається допомога, або у формі сум, визначених за фактом на підставі зафіксованих операційних збитків.

▼ M1

17. Операційна допомога не виплачується стосовно будь-якого календарного року, протягом якого річний пасажиропотік аеропорту перевищує 200 000 пасажирів.

18. Надання операційної допомоги не повинно бути обумовлене укладенням угод з певними авіакомпаніями стосовно аеропортових зборів, маркетингових платежів або інших фінансових аспектів діяльності авіакомпаній у відповідному аеропорту.

*РОЗДІЛ 15**Допомога для портів**Стаття 56b***Допомога для морських портів**

1. Допомога для морських портів є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору, та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.

2. Дозволеними витратами будуть витрати, включаючи витрати на планування:

- (a) інвестицій у будівництво, заміну або модернізацію портової інфраструктури;
- (b) інвестицій у будівництво, заміну або модернізацію інфраструктури доступу;
- (c) днопоглиблення.

3. Витрати, що стосуються непов'язаної з транспортом діяльності, у тому числі промислових виробничих об'єктів, що здійснюють діяльність у порту, офісів та крамниць, а також надбудов порту, не є дозволеними витратами.

4. Розмір допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій або днопоглиблювальних робіт. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат ex ante, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.

5. Інтенсивність допомоги для одного об'єкта інвестицій, вказаного у підпункті (a) пункту 2, не повинна перевищувати:

- (a) 100% дозволених витрат, якщо загальна сума дозволених витрат за проектом становить до 20 мільйонів євро;
- (b) 80 % дозволених витрат, якщо загальна сума дозволених витрат за проектом становить від 20 до 50 мільйонів євро;
- (c) 60 % дозволених витрат, якщо загальна сума дозволених витрат за проектом становить від 50 мільйонів євро і до суми, вказаної у підпункті (rr) пункту 1 Статті 4.

Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених витрат, визначених у підпункті (b) пункту 2 та підпункті (c) пункту 2 у межах суми, вказаної у підпункті (ee) пункту 1 Статті 4.

▼ M1

6. Інтенсивність допомоги, встановлена у підпунктах (b) та (c) першого абзацу пункту 5, може бути збільшена на 10 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам підпункту (a) пункту 3 Статті 107 Договору, та на 5 процентних пунктів для об'єктів інвестицій, розташованих у регіонах, що отримують допомогу, які відповідають умовам, передбаченим у підпункті (c) пункту 3 Статті 107 Договору.
7. Будь-яка концесія або інше доручення третій особі побудувати, модернізувати, експлуатувати або надати в оренду портову інфраструктуру, що отримує допомогу, буде надаватися на конкурсній, прозорій, недискримінаційній та безумовній основі.
8. Портова інфраструктура, для якої надається допомога, повинна бути доступною зацікавленим користувачам на рівній та недискримінаційній основі, на ринкових умовах.
9. Для державної допомоги розміром понад 5 мільйонів євро максимальний розмір допомоги може бути встановлений на рівні 80 % дозволених витрат як альтернатива застосуванню методу, згаданого в пунктах 4, 5 та 6.

*Стаття 56с***Допомога для внутрішніх портів**

1. Допомога для внутрішніх портів є сумісною з внутрішнім ринком в розумінні п. 3 Статті 107 Договору та звільняється від вимоги щодо повідомлення відповідно до п. 3 Статті 108 Договору, якщо така допомога відповідає умовам, встановленим у цій Статті та Главі I.
2. Дозволеними витратами будуть витрати, включаючи витрати на планування:
 - (a) інвестицій у будівництво, заміну або модернізацію портової інфраструктури;
 - (b) інвестицій у будівництво, заміну або модернізацію інфраструктури доступу;
 - (c) днопоглиблювання.
3. Витрати, що стосуються непов'язаної з транспортом діяльності, у тому числі промислових виробничих об'єктів, що здійснюють діяльність у порту, офісів та крамниць, а також надбудов порту, не є дозволеними витратами.
4. Розмір допомоги не повинен перевищувати значення різниці між дозволеними витратами та операційним прибутком від інвестицій або днопоглиблювальних робіт. Операційний прибуток вираховується з суми дозволених витрат ex ante, на підставі обґрунтованих прогнозних показників, або за допомогою механізму зворотного стягнення.
5. Максимальна інтенсивність допомоги не повинна перевищувати 100 % дозволених витрат у межах суми, вказаної у підпункті (ff) пункту 1 Статті 4.
6. Будь-яка концесія або інше доручення третій особі побудувати, модернізувати, експлуатувати або надати в оренду портову інфраструктуру, що отримує допомогу, буде надаватися на конкурсній, прозорій, недискримінаційній та безумовній основі.
7. Портова інфраструктура, для якої надається допомога, повинна бути доступною зацікавленим користувачам на рівній та недискримінаційній основі, на ринкових умовах.
8. Для державної допомоги розміром понад 2 мільйони євро максимальний розмір допомоги може бути встановлений на рівні 80 % дозволених витрат як альтернатива застосуванню методу, згаданого в пунктах 4 та 5.

▼ B

*ГЛАВА IV***ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ***Стаття 57***Скасування**

Регламент (ЄС) № 800/2008 буде скасовано.

*Стаття 58***Перехідні положення**

▼ M1

1. Цей Регламент застосовується до індивідуальної допомоги, наданої до набрання чинності відповідними положеннями цього Регламенту, якщо допомога відповідає умовам, встановленим у цьому Регламенті, за винятком Статті 9.

▼ B

2. Будь-яка допомога, не звільнена від вимоги щодо повідомлення, встановленої у пункті 3 Статті 108 Договору на підставі цього Регламенту або інших нормативних актів, прийнятих відповідно до Статті 1 попередньо чинного Регламенту (ЄС) № 994/98, оцінюється Комісією відповідно до застосовних засад, керівних настанов, комюніке та повідомлень.

3. Будь-яка допомога, надана до 01 січня 2015 року на підставі будь-якого нормативного акта, прийнятого відповідно до Статті 1 Регламенту (ЄС) № 994/98, що був чинним на момент надання допомоги, є сумісною з внутрішнім ринком та звільняється від вимоги щодо повідомлення у пункті 3 Статті 108 Договору, за винятком регіональної допомоги. Програми допомоги на фінансування капіталу, пов'язаного з ризиком, для МСП, започатковані до 01 липня 2014 року та звільнені від вимоги щодо повідомлення, передбаченої у пункті 3 Статті 108 Договору на підставі Регламенту (ЄС) № 800/2008, залишаються звільненими та сумісними з внутрішнім ринком, до припинення угоди про фінансування, за умови, що зобов'язання щодо державного фінансування підтримуваного приватного пайового інвестиційного фонду, на підставі такої угоди, було здійснене до 01 січня 2015 року та продовжують виконуватися інші умови для звільнення.

▼ M1

▼ B

3 а. Будь-яка індивідуальна допомога, надана в період з 01 липня 2014 року по 09 липня 2017 року відповідно до положень цього Регламенту, застосовних на момент надання допомоги, є сумісною з внутрішнім ринком та звільняється від вимоги щодо повідомлення, встановленої у пункті 3 Статті 108 Договору. Будь-яка індивідуальна допомога, надана в період до 01 липня 2014 відповідно до положень цього Регламенту, застосовних або до або після 10 липня 2017 року, є сумісною з внутрішнім ринком та звільняється від вимоги щодо повідомлення, встановленої у пункті 3 Статті 108 Договору.

▼ B

4. Наприкінці періоду чинності цього Регламенту будь-які програми допомоги, звільнені на підставі цього Регламенту, залишаються звільненими протягом періоду коригування у шість місяців, за винятком програм регіональної допомоги. Звільнення програм регіональної допомоги припиняє діяти на дату закінчення строку дії затверджених карт регіональної допомоги. Звільнення допомоги на фінансування ризиків, звільненої відповідно до підпункту (а) пункту 2 Статті 21, припиняє діяти після закінчення

періоду, передбаченого в угоді про фінансування, за умови, що зобов'язання щодо державного фінансування підтримуваного приватного пайового інвестиційного фонду було здійснене на підставі такої угоди протягом 6 місяців з моменту закінчення строку дії цього Регламенту та продовжують виконуватися усі інші умови для звільнення.

▼ M1

5. У випадку внесення змін до цього Регламенту будь-яка програма допомоги, звільнена на підставі цього Регламенту, у редакції, чинній на момент набрання програмою чинності, залишатиметься звільненою протягом періоду коригування у шість місяців.

▼B

Стаття 59

Цей Регламент набирає чинності з 01 липня 2014 року.

Він застосовуватиметься до 31 грудня 2020 року.

Цей Регламент має обов'язкову силу у повному обсязі та повинен прямо застосовуватися в усіх державах-членах.

ДОДАТОК I

ВИЗНАЧЕННЯ МСП

Стаття 1

Підприємство

Підприємством вважається будь-який суб'єкт, незалежно від організаційно-правової форми, який здійснює економічну діяльність. До них, зокрема, належать самозайняті особи та сімейні підприємства, що займаються ремісництвом та іншими видами діяльності, а також партнерства та асоціації, що регулярно здійснюють економічну діяльність.

Стаття 2

Чисельність працівників та граничні фінансові значення, що визначають категорії підприємств

1. До категорії мікро-, малих та середніх підприємств (МСП) належать підприємства з чисельністю працівників до 250 осіб, а річний оборот яких не перевищує 50 мільйонів євро, та/або річний баланс не перевищує 43 мільйони євро.
2. У рамках категорії МСП малим підприємством вважається підприємство з чисельністю працівників до 50 осіб, а річний оборот якого та/або річний баланс не перевищує 10 мільйонів євро.
3. У рамках категорії МСП мікро-підприємством вважається підприємство з чисельністю працівників до 10 осіб, а річний оборот якого та/або річний баланс не перевищує 2 мільйони євро.

Стаття 3

Типи підприємств, що враховуються під час розрахунку чисельності персоналу та фінансових сум

1. «Автономним підприємством» є будь-яке підприємство, що не класифікується як підприємство-партнер в розумінні пункту 2 або як пов'язане підприємство в розумінні пункту 3.
2. «Підприємствами-партнерами» є усі підприємства, що не класифікуються як пов'язані підприємства в розумінні пункту 3 та між якими існують такі відносини: підприємство (підприємство виробничої промисловості) володіє, самостійно або спільно з одним чи кількома пов'язаними підприємствами в розумінні п. 3, часткою в розмірі 25% або більше капіталу або голосуючих прав іншого підприємства (підприємство переробної промисловості).

Однак підприємство може вважатися автономним і таким, що не має жодних підприємств-партнерів, навіть якщо це граничне значення у 25% досягнуте або перевищене вказаними нижче інвесторами, за умови, що такі інвестори не пов'язані, в розумінні пункту 3, окремо або спільно, з відповідним підприємством:

- (a) державні інвестиційні корпорації, компанії венчурного капіталу, фізичні особи чи групи фізичних осіб, які ведуть регулярну діяльність зі здійснення венчурних інвестицій, які інвестують власний капітал у незареєстровані на біржі підприємства (бізнес-ангели), за умови, що загальна сума інвестицій таких бізнес-ангелів в одне підприємство є меншою за 1 250 000 євро;
- (b) університети або неприбуткові дослідницькі центри;
- (c) інституційні інвестори, включаючи фонди регіонального розвитку;

▼ B

- (d) автономні місцеві органи з річним бюджетом менше ніж 10 мільйонів євро та населенням менше ніж 5 000 мешканців.
- 3. «Пов'язані підприємства» є підприємствами, які мають будь-які з таких відносин одне з одним:
 - (a) підприємство володіє більшістю прав голосу акціонерів або учасників в іншому підприємстві;
 - (b) підприємство має право призначати та звільняти більшість членів адміністративного, керівного або наглядового органу іншого підприємства;
 - (c) підприємство має право здійснювати домінуючий вплив на інше підприємство на підставі контракту, укладеного з таким підприємством, або положення його установчого договору чи статуту;
 - (d) підприємство, яке є акціонером або учасником іншого підприємства, самостійно контролює, на підставі договору з іншими акціонерами або учасниками такого підприємства, більшість прав голосу акціонерів або учасників такого підприємства.

Існує презумпція, що немає домінуючого впливу, якщо інвестори, перелічені у другому абзаці пункту 2, не долучаються безпосередньо чи опосередковано до управління відповідним підприємством, без порушення їхніх прав акціонерів.

Підприємства, які мають будь-які відносини, описані в першому абзаці через одне або декілька інших підприємств, або будь-якого з інвесторів, згаданих у пункті 2, також вважаються пов'язаними.

Підприємства, які мають ті чи інші подібні відносини через фізичну особу або групу фізичних осіб, які діють спільно, також вважаються зв'язаними підприємствами, якщо вони займаються своєю діяльністю або частиною своєї діяльності на тому самому відповідному ринку або на суміжних ринках.

«Суміжним ринком» вважається ринок товарів або послуг, розташований безпосередньо вище або нижче від відповідного ринку.

4. Крім випадків, зазначених у другому абзаці пункту 2, підприємство не може вважатися МСП, якщо 25 або більше відсотків його капіталу чи прав голосу прямо або опосередковано контролюються, спільно або одноосібно, одним чи кількома державними органами.

5. Підприємства можуть подати декларацію про статус автономного підприємства, підприємства-партнера або пов'язаного підприємства, включаючи дані щодо граничних значень, встановлених у Статті 2. Декларація може бути подана, навіть якщо капітал розподілений таким чином, що неможливо точно визначити, ким він утримується, і в цьому випадку підприємство може добросовісно заявити, що воно може законно припустити, що воно не належить на 25% або більше одному підприємству або спільно підприємствам, пов'язаним між собою. Такі декларації подаються без порушення перевірок та розслідувань, передбачених національними нормами або нормами ЄС.

Стаття 4

Дані, що використовуються для підрахунку чисельності працівників та фінансових сум за базовий період

1. Дані, що застосовуються до чисельності персоналу, та фінансові суми - це дані, що стосуються останнього затвердженого звітного періоду та обчислюються щорічно. Вони враховуються з дати закриття рахунків. Сума, обрана для обороту, обчислюється без урахування податку на додану вартість (ПДВ) та інших непрямих податків.

2. У випадку, коли на дату закриття рахунків підприємство виявляє, що щорічно воно мало чисельність працівників та фінансові показники, які були вищими або нижчими за граничні значення таких показників, встановлені у Статті 2, це не призведе до втрати чи набуття статусу середнього, малого або мікро-підприємства, якщо ці граничні значення будуть перевищуватися протягом двох послідовних звітних періодів.

3. У випадку новостворених підприємств, рахунки яких ще не затверджені, дані, що застосовуються, повинні бути отримані з добросовісної оцінки, проведеної протягом фінансового року.

Стаття 5

Чисельність працівників

Чисельність працівників відповідає кількості щорічних одиниць витрат праці (AWU), тобто кількості осіб, які працювали в режимі повного робочого дня у межах відповідного підприємства або за його дорученням протягом усього розглянутого звітного року. Робота осіб, які не відпрацювали повний рік, робота тих, хто працював неповний робочий день, незалежно від тривалості, та робота сезонних працівників зараховуються як частки AWU. Персонал складається з:

- (a) працівників;
- (b) осіб, що працюють на підприємстві, підпорядковуються йому та вважаються працівниками за національним законодавством;
- (c) власники-керівники;
- (d) партнери, що беруть участь у регулярній діяльності підприємства та отримують фінансові вигоди від підприємства.

Учні або студенти, які проходять професійну підготовку за контрактом про навчання або професійну підготовку, не включаються до складу персоналу. Тривалість відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами не враховується.

Стаття 6

Встановлення даних підприємства

1. У випадку автономного підприємства дані, включаючи чисельність персоналу, визначаються виключно на основі рахунків цього підприємства.

2. Дані, включаючи чисельність персоналу підприємства, що мають підприємства-партнери або пов'язані підприємства, визначаються на основі рахунків та інших даних підприємства або, якщо вони існують, консолідованих звітів підприємства або консолідованих звітів, до яких підприємство включається шляхом консолідації.

До даних, зазначених у першому пункті, додаються дані будь-якого підприємства-партнера відповідного підприємства, розташованого безпосередньо над ним або під ним. Агрегація пропорційна відсотковій частці у капіталі чи частці голосуючих прав (залежно від того, що більше). Що стосується перехресних володінь, застосовується більший відсоток.

До даних, зазначених у першому та другому підпункті, додаються 100% даних будь-якого підприємства, що прямо чи опосередковано пов'язане з відповідним підприємством, де ці дані вже не були включені шляхом консолідації до звітів.

▼ B

3. Для застосування пункту 2 дані підприємств-партнерів відповідного підприємства отримуються з їхніх рахунків та інших даних, консолідованих, якщо вони існують. До них додаються 100% даних підприємств, які пов'язані з цими підприємствами-партнерами, якщо тільки дані їх рахунків уже не включені через консолідацію.

Для застосування цього самого пункту 2 дані підприємств, які пов'язані з відповідним підприємством, мають бути отримані з їхніх рахунків та інших даних, консолідованих, якщо вони існують. До них додаються пропорційно дані будь-якого можливого підприємства-партнера цього пов'язаного підприємства, розташованого безпосередньо над ним або під ним, якщо вони ще не були включені до консолідованих звітів з відсотком, принаймні пропорційним відсотковій частині, визначеній у другому абзаці пункту 2.

4. Якщо в консолідованих звітах відсутні дані про персонал для даного підприємства, дані про персонал обчислюються шляхом пропорційного узагальнення даних підприємств-партнерів та додавання даних підприємств, з якими пов'язане підприємство.

ДОДАТОК II

ІНФОРМАЦІЯ СТОСОВНО ЗВІЛЬНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ НА ПІДСТАВІ
УМОВ ЦЬОГО РЕГЛАМЕНТУ

ЧАСТИНА I

буде надано через створений Комісією ІТ додаток, як передбачено у Статті 11

Опис допомоги	(заповнюється Комісією)	
Держава-член		
Номер держави-члена для посилання		
Регіон	Найменування регіону(-нів) (NUTS ⁽¹⁾)	Статус регіональної допомоги ⁽²⁾
Надавач допомоги	Ім'я	
	Поштова адреса	
	Веб-сторінка	
Назва заходу допомоги		
Національна нормативна база (посилання на відповідне національне офіційне видання)		
Веб-посилання на повний текст заходу допомоги		
Тип заходу	☐ Програма	
	☐ Спеціальна допомога	Назва отримувача і група ⁽³⁾ , до якої він належить
Зміни до існуючої програми допомоги або спеціальної допомоги		Номер допомоги Комісії для посилання
	☐ Подовження	
	☐ Зміна	
Строк дії ⁽⁴⁾	☐ Програма	з дд/мм/рррр по дд/мм/рррр
Дата надання ⁽⁵⁾	☐ Спеціальна допомога	дд/мм/рррр
Відповідна галузь (-зі) економіки	☐ Усі сектори економіки, прийнятні для отримання допомоги	
	☐ Обмежена певними секторами: Вкажіть рівень групи за Класифікатором NACE ⁽⁶⁾	

Тип отримувача	☐ МСП		
	☐ Великі підприємства		
Бюджет	Загальна річна сума бюджету, запланованого за програмою ⁽⁷⁾	Національна валюта (усі суми)	
	Загальна сума спеціальної допомоги, присудженої суб'єкту господарювання ⁽⁸⁾	Національна валюта (усі суми)	
	☐ Для гарантій ⁽⁹⁾	Національна валюта (усі суми)	
Інструмент допомоги	☐ Грант/Субсидія на оплату процентів		
	☐ Позика/Авансові платежі, що підлягають поверненню		
	☐ Гарантія (у відповідному випадку з посиланням на рішення Комісії ⁽¹⁰⁾)		
	☐ Податкова пільга або звільнення від податків		
	☐ Надання фінансування ризиків		
	☐ Інше (вказіть)		
	Вкажіть, до якої з вказаних нижче категорій належить допомога за її наслідками/функцією:		
	☐ Дотація ☐ Позика ☐ Гарантія ☐ Податкова пільга ☐ Надання фінансування ризиків		
☐ Якщо співфінансується фондом (фондами) ЄС	Назва фонду (фондів) ЄС:	Сума фінансування (за даними фонду ЄС)	Національна валюта (усі суми)

⁽¹⁾ NUTS - Номенклатура територіальних одиниць для цілей статистики. Зазвичай регіон зазначається на рівні 2.

⁽²⁾ Підпункт (а) пункту 3 Статті 107 ДФЄС (статус «А»), Підпункт (с) пункту 3 Статті 107 ДФЄС (статус «С»), регіони, що не отримують допомоги, тобто регіони, що не мають права на отримання регіональної допомоги (статус «N»).

⁽³⁾ Для цілей правил щодо конкуренції, встановлених у Договорі, а також для цілей цього Регламенту суб'єкт господарювання є організацією, що здійснює економічну діяльність, незалежно від її юридичного статусу та способу фінансування. Суд ЄС ухвалив, що організації, які контролюються (на правовій або фактичній підставі) тією самою організацією, вважаються одним суб'єктом господарювання.

⁽⁴⁾ Період, протягом якого надавач може узяти на себе зобов'язання надати допомогу.

⁽⁵⁾ Визначено відповідно до п. 27 Статті 2 Регламенту.

⁽⁶⁾ NACE, версія 2 - Статистичний класифікатор видів економічної діяльності у Європейській Співдружності. Зазвичай сектор зазначається на рівні групи.

⁽⁷⁾ У випадку програми допомоги: Вкажіть річну загальну суму бюджету, запланованого за програмою або оціночний податковий збиток за рік для усіх інструментів, що входять до схеми.

⁽⁸⁾ У випадку присудження спеціальної допомоги: Вкажіть загальну суму допомоги/податковий збиток.

⁽⁹⁾ Для гарантій, вкажіть максимальну суму гарантованих позик.

⁽¹⁰⁾ У відповідному випадку, посилання на рішення Комісії про затвердження методології розрахунку валового грантового еквівалента, відповідно до підпункту (с) (2) Статті пункту Регламенту.

▼ M1

ЧАСТИНА II

буде надано через створений Комісією ІТ додаток, як передбачено у Статті 11

Вкажіть, на підставі якого положення GBER впроваджується захід допомоги.

Основна мета - Загальні цілі (перелік)	Цілі (перелік)	Максимальна інтенсивність допомоги у % або Максимальна річна сума допомоги у національній валюті (усі суми)	МСП - бонуси у %
Регіональна допомога — інвестиційна допомога ⁽¹⁾ (Ст. 14)	☐ Програма	... %	... %
	☐ Спеціальна допомога	... %	... %
Регіональна допомога — операційна допомога (Ст. 15)	☐ Витрати на перевезення товарів у прийнятних регіонах (п. 2(a) Ст. 15)	... %	... %
	☐ Додаткові витрати у віддалених регіонах (п. 2(b) Ст. 15)	... %	... %
☐ Регіональна допомога для міського розвитку (Ст. 16)		.. національна валюта	... %
Допомога МСП (Ст. 17-18 - 19-20)	☐ Інвестиційна допомога для МСП (Ст. 17)	... %	... %
	☐ Допомога на надання консультацій для МСП (Ст. 18)	... %	... %
	☐ Допомога МСП для участі у ярмарках (Ст. 19)	... %	... %
	☐ Допомога для МСП на оплату витрат на співпрацю, понесених у зв'язку з участю у проєктах Європейської територіальної співпраці (Ст. 20)	... %	... %
Допомога для МСП - доступ МСП до фінансування (Ст. 21-22)	☐ Допомога на фінансування ризиків (Ст. 21)	... національна валюта	... %
	☐ Допомога для стартапів (Ст. 22)	... національна валюта	... %
☐ Допомога для МСП — Допомога альтернативним торговельним майданчикам, що спеціалізуються на МСП (Ст. 23)		... %; у випадку якщо захід допомоги має форму допомоги для стартапів: ... національна валюта	... %
☐ Допомога для МСП - Допомога на оплату витрат на скаутинг (Ст. 24)		... %	... %
Допомога для проведення науково-дослідницьких робіт та інновацій (Статті 25-30)	Допомога на реалізацію науково-дослідницьких проєктів (Ст. 25)	☐ Фундаментальні дослідження (Ст. 25(2)(a))	... %
		☐ Промислові дослідження (Ст. 25(2)(b))	... %
		☐ Експериментальні розробки (Ст. 25(2)(c))	... %
		☐ Техніко-економічні обґрунтування (Ст. 25(2)(d))	... %

▼ M1

Основна мета - Загальні цілі (перелік)	Цілі (перелік)	Максимальна інтенсивність допомоги у % або Максимальна річна сума допомоги у національній валюті (усі суми)	МСП - бонуси у %
	☐ Інвестиційна допомога для дослідницьких інфраструктур (Ст. 26)	... %	... %
	☐ Допомога для інноваційних кластерів (Ст. 27)	... %	... %
	☐ Інноваційна допомога для МСП (Ст. 28)	... %	... %
	☐ Допомога на технологічні та організаційні інновації (Ст. 29)	... %	... %
	☐ Допомога на проведення науково-дослідницьких робіт у галузі рибальства та аквакультури (Ст. 30)	... %	... %
☐ Допомога на навчання (Ст. 31)		... %	... %
Допомога для незабезпечених працівників та працівників з інвалідністю (Ст. 32-35)	☐ Допомога на працевлаштування незабезпечених працівників у формі субсидій на оплату праці (Стаття 32)	... %	... %
	☐ Допомога на працевлаштування працівників з інвалідністю у формі субсидій на оплату праці (Ст. 33)	... %	... %
	☐ Допомога на компенсацію додаткових витрат на працевлаштування працівників з інвалідністю (Ст. 34)	... %	... %
	☐ Допомога на компенсацію витрат на надання підтримки незабезпеченим працівникам (Ст. 35)	... %	... %
Допомога на охорону навколишнього природного середовища (Ст. 36-49)	☐ Інвестиційна допомога, яка надає можливість суб'єктам господарювання виходити за межі стандартів ЄС для охорони навколишнього середовища або підвищувати якість охорони навколишнього середовища за відсутності стандартів ЄС (ст. 36)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога на завчасну адаптацію до майбутніх стандартів ЄС (Ст. 37)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога на підвищення енергоефективності (Ст. 38)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога для проектів підвищення енергоефективності будівель (Ст. 39)	... національна валюта	... %
	☐ Інвестиційна державна допомога на високоефективну когенерацію (Ст. 40)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога для стимулювання виробництва енергії з відновлюваних джерел (Ст. 41)	... %	... %
	☐ Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел (Ст. 42)	... %	... %
	☐ Операційна допомога для стимулювання виробництва електроенергії з відновлюваних джерел на невеликому устаткуванні (Ст. 43)	... %	... %
	☐ Допомога у формі зниження ставок екологічного податку на підставі Директиви № 2003/96/ЄС (Ст. 44)	... %	... %

▼ M1

Основна мета - Загальні цілі (перелік)	Цілі (перелік)	Максимальна інтенсивність допомоги у % або Максимальна річна сума допомоги у національній валюті (усі суми)	МСП - бонуси у %
	☐ Інвестиційна допомога на відновлення забруднених ділянок (Ст. 45)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога на енергоефективне централізоване опалення та охолодження (Ст. 46)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога на вторинну переробку та повторну утилізацію відходів (Ст. 47)	... %	... %
	☐ Інвестиційна допомога на енергетичну інфраструктуру (Ст. 48)	... %	... %
	☐ Допомога на екологічні дослідження (Ст. 49)	... %	... %
☐ Програми допомоги на відшкодування збитків, завданих певним стихійним лихом (Ст. 50)	Максимальна інтенсивність допомоги	... %	... %
	Тип стихійного лиха	☐ землетрус ☐ сходження лавини ☐ зсув ґрунту ☐ повінь ☐ торнадо ☐ ураган ☐ виверження вулкану ☐ лісові пожежі	
	Дата настання стихійного лиха	з дд/мм/рррр по дд/мм/рррр	
☐ Соціальна допомога на перевезення мешканців віддалених регіонів (Ст. 51)		... %	... %
☐ Допомога на широкосмугову інфраструктуру (Ст. 52)		... національна валюта	... %
☐ Допомога на розвиток культури та збереження спадщини (Ст. 53)		... %	... %
☐ Програми допомоги для аудіовізуальних творів (Ст. 54)			
		... %	... %
☐ Допомога для спортивної та багатофункціональної оздоровчої інфраструктури (Ст. 55)		... %	... %
☐ Інвестиційна допомога для місцевих інфраструктур (Ст. 56)		... %	... %
☐ Допомога для регіональних аеропортів (Ст. 56a)		... %	... %
☐ Допомога для морських портів (Ст. 56b)		... %	... %
☐ Допомога для внутрішніх портів (Ст. 56c)		... %	... %
⁽¹⁾ У випадку спеціальної регіональної допомоги, що доповнює допомогу, присуджену на підставі програми допомоги, вкажіть інтенсивність допомоги, наданої за програмою та інтенсивність спеціальної допомоги.			

ДОДАТОК III

Положення щодо публікації інформації, як визначено у пункті (1) Статті 9

Держави-члени повинні впорядкувати свої веб-сайти з питань державної допомоги, на яких повинна публікуватися інформація, визначена у п. 1 Статті 9, таким чином, щоб інформація на них була легкодоступною. Інформація публікуватиметься у форматі електронних таблиць, що дозволяє здійснювати пошук, видалення та публікування даних в Інтернеті, наприклад, у форматі CSV або XML. Доступ до веб-сайту надаватиметься будь-якій зацікавленій особі без обмежень. Для доступу на веб-сайт не вимагається попередня реєстрація користувача.

Як передбачено у підпункті (с) п. 1 Статті 9, повинна бути опублікована така інформація про окремі присудження допомоги:

- Назва отримувача
- Ідентифікаційний код отримувача
- Тип підприємства (МСП/велике) на момент надання допомоги
- Регіон, у якому знаходиться отримувач, на Рівні NUTS II ⁽¹⁾
- Сектор діяльності за рівнем групи за Класифікатором NACE ⁽²⁾
- Елемент допомоги, виражений як повна сума в національній валюті ⁽³⁾
- Інструмент допомоги ⁽⁴⁾ (Дотація/Субсидія на оплату процентів, Позика/Авансові платежі, що підлягають поверненню/Дотація, що підлягає відшкодуванню, Гарантія, Податкова пільга або звільнення від податків, Фінансування ризиків, Інше (вказіть)).
- Дата надання
- Мета допомоги
- Надавач допомоги
- Для програм, передбачених Статтями 16 та 21, назва уповноваженої організації та імена/назви обраних фінансових посередників
- Назва заходу допомоги. ⁽⁵⁾

⁽¹⁾ NUTS - Номенклатура територіальних одиниць для цілей статистики. Зазвичай регіон зазначається на рівні 2.

⁽²⁾ ► M1 Регламент (ЄС) № 1893/2006 Європейського Парламенту та Ради від 20 грудня 2006 року стосовно впровадження Статистичного класифікатора видів економічної діяльності (NACE), Версія 2 та внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 3037/90, а також до деяких Регламентів ЄС щодо певних областей статистики (ОВ L 393 від 30.12.2006, стор. 1). ◀

⁽³⁾ ► M1 Валовий грантовий еквівалент або для заходу на підставі Статей 16, 21, 22 чи 39 цього Регламенту, сума інвестиції.
◀ Для операційної допомоги може бути надана річна сума допомоги на одного отримувача. Для податкових програм і для програм на підставі Статті 16 (Регіональна допомога для міського розвитку) та 21 (Допомога на фінансування ризиків), ця сума може бути надана за діапазонами, встановленими у п. 2 Статті 9 цього Регламенту.

⁽⁴⁾ Якщо допомога надається із використанням кількох інструментів допомоги, сума допомоги повинна бути повідомлена за інструментами.

⁽⁵⁾ Як передбачено Комісією відповідно до електронної процедури, вказаної у Статті 11 цього Регламенту.

Communication from the Commission on the application of the European Union State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest

(Text with EEA relevance)

(2012/C 8/02)

1. PURPOSE AND SCOPE OF THE COMMUNICATION

1. Services of general economic interest (SGEIs) are not only rooted in the shared values of the Union but also play a central role in promoting social and territorial cohesion. The Union and the Member States, each within their respective powers, must take care that such services operate on the basis of principles and conditions which enable them to fulfil their missions.
2. Certain SGEIs can be provided by public or private undertakings ⁽¹⁾ without specific financial support from Member States' authorities. Other services can only be provided if the authority concerned offers financial compensation to the provider. In the absence of specific Union rules, Member States are generally free to determine how their SGEIs should be organised and financed.
3. The purpose of this Communication is to clarify the key concepts underlying the application of the State aid rules to public service compensation ⁽²⁾. It will therefore focus on those State aid requirements that are most relevant for public service compensation.
4. In parallel with this Communication, the Commission envisages adopting an SGEI-specific *de minimis* Regulation clarifying that certain compensation measures do not constitute State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty ⁽³⁾, and is issuing a Decision ⁽⁴⁾, which declares certain types of SGEI compensation constituting State aid to be compatible with the Treaty pursuant to Article 106(2) of the Treaty and exempts them from the notification obligation under Article 108(3) of the Treaty, and a Framework ⁽⁵⁾, which sets out the conditions under which

State aid for SGEIs not covered by the Decision can be declared compatible under Article 106(2) of the Treaty.

5. This Communication is without prejudice to the application of other provisions of Union law, in particular those relating to public procurement and requirements flowing from the Treaty and from sectoral Union legislation. Where a public authority chooses to entrust a third party with the provision of a service, it is required to comply with Union law governing public procurement, stemming from Articles 49 to 56 of the Treaty, the Union Directives on public procurement (Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors ⁽⁶⁾ and Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts ⁽⁷⁾) and sectoral rules ⁽⁸⁾. Also in cases where the Directives on public procurement are wholly or partially inapplicable (for example, for service concessions and service contracts listed in Annex IIB to Directive 2004/18/EC, including different types of social services), the award may nevertheless have to meet Treaty requirements of transparency, equality of treatment, proportionality and mutual recognition ⁽⁹⁾.
6. In addition to the issues addressed in this Communication, the Decision 2012/21/EU and the Communication from the Commission on EU Framework for State aid in the form of public service compensation (2011), the Commission will answer individual questions that arise in the context of the application of the State aid rules to SGEIs. It will do so *inter alia* through its Interactive Information Service on Services of General Interest, which is accessible on the Commission's website ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ In accordance with Article 345 of the Treaty, the Treaties in no way prejudice the rules in Member States governing the system of property ownership. Consequently, the competition rules do not discriminate against companies based on whether they are in public or private ownership.

⁽²⁾ Further guidance is contained in the Guide to the application of the European Union rules on State aid, public procurement and the internal market to services of general economic interest, and in particular to social services of general interest, SEC(2010) 1545 final, 7 December 2010.

⁽³⁾ See page 23 of this Official Journal.

⁽⁴⁾ Commission Decision 2012/21/EU of 21 December 2011 on the application of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest (OJ L 7, 11.1.2012, p. 3).

⁽⁵⁾ See page 15 of this Official Journal.

⁽⁶⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 1.

⁽⁷⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 114.

⁽⁸⁾ See for example, Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70 (OJ L 315, 3.12.2007, p. 1).

⁽⁹⁾ Case C-324/98 *Telaustria Verlags GmbH and Telefonadress GmbH v Telekom Austria AG* [2000] ECR I-10745, paragraph 60 and Commission interpretative communication on the Community law applicable to contract awards not or not fully subject to the provisions of the Public Procurement Directives (OJ C 179, 1.8.2006, p. 2).

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html

7. This Communication is without prejudice to the relevant case-law of the Court of Justice of the European Union.

2. GENERAL PROVISIONS RELATING TO THE CONCEPT OF STATE AID

2.1. Concepts of undertaking and economic activity

8. Based on Article 107(1) of the Treaty, the State aid rules generally only apply where the recipient is an 'undertaking'. Whether or not the provider of a service of general interest is to be regarded as an undertaking is therefore fundamental for the application of the State aid rules.

2.1.1. General principles

9. The Court of Justice has consistently defined undertakings as entities engaged in an economic activity, regardless of their legal status and the way in which they are financed ⁽¹⁾. The classification of a particular entity as an undertaking thus depends entirely on the nature of its activities. This general principle has three important consequences:

First, the status of the entity under national law is not decisive. For example, an entity that is classified as an association or a sports club under national law may nevertheless have to be regarded as an undertaking within the meaning of Article 107(1) of the Treaty. The only relevant criterion in this respect is whether it carries out an economic activity.

Second, the application of the State aid rules as such does not depend on whether the entity is set up to generate profits. Based on the case-law of the Court of Justice and the General Court, non-profit entities can offer goods and services on a market too ⁽²⁾. Where this is not the case, non-profit providers remain of course entirely outside of State aid control.

Third, the classification of an entity as an undertaking is always relative to a specific activity. An entity that carries out both economic and non-economic activities is to be regarded as an undertaking only with regard to the former.

⁽¹⁾ Joined Cases C-180/98 to C-184/98 Pavlov and Others [2000] ECR I-6451.

⁽²⁾ Joined Cases 209/78 to 215/78 and 218/78 Van Landewyck [1980] ECR 3125, paragraph 21; Case C-244/94 FFSA and Others [1995] ECR I-4013; Case C-49/07 MOTOE [2008] ECR I-4863, paragraphs 27 and 28.

10. Two separate legal entities may be considered to form one economic unit for the purposes of the application of State aid rules. That economic unit is then considered to be the relevant undertaking. In this respect, the Court of Justice looks at the existence of a controlling share or functional, economic and organic links ⁽³⁾. On the other hand, an entity that in itself does not provide goods or services on a market is not an undertaking for the simple fact of holding shares, even a majority shareholding, when the shareholding gives rise only to the exercise of the rights attached to the status of shareholder or member as well as, if appropriate, the receipt of dividends, which are merely the fruits of the ownership of an asset ⁽⁴⁾.

11. To clarify the distinction between economic and non-economic activities, the Court of Justice has consistently held that any activity consisting in offering goods and services on a market is an economic activity ⁽⁵⁾.

12. The question whether a market exists for certain services may depend on the way those services are organised in the Member State concerned ⁽⁶⁾. The State aid rules only apply where a certain activity is provided in a market environment. The economic nature of certain services can therefore differ from one Member State to another. Moreover, due to political choice or economic developments, the classification of a given service can change over time. What is not a market activity today may turn into one in the future, and vice versa.

13. The decision of an authority not to allow third parties to provide a certain service (for example, because it wishes to provide the service in-house) does not rule out the existence of an economic activity. In spite of such market closure, an economic activity can exist where other

⁽³⁾ Case C-480/09 P AceaElectrabel Produzione SpA v Commission [2010] ECR paragraphs 47 to 55; Case C-222/04 Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others [2006] ECR I-289, paragraph 112.

⁽⁴⁾ Case C-222/04 Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others [2006] ECR I-289, paragraphs 107-118 and 125.

⁽⁵⁾ Case 118/85 Commission v Italy [1987] ECR 2599, paragraph 7; Case C-35/96 Commission v Italy [1998] ECR I-3851, paragraph 36; Joined Cases C-180/98 to C-184/98 Pavlov and Others, paragraph 75.

⁽⁶⁾ Joined Cases C-159/91 and C-160/91 Poucet and Pistre [1993] ECR I-637.

operators would be willing and able to provide the service in the market concerned. More generally, the fact that a particular service is provided in-house ⁽¹⁾ has no relevance for the economic nature of the activity ⁽²⁾.

14. Since the distinction between economic and non-economic services depends on political and economic specificities in a given Member State, it is not possible to draw up an exhaustive list of activities that *a priori* would never be economic. Such a list would not provide genuine legal certainty and would thus be of little use. The following paragraphs instead seek to clarify the distinction with respect to a number of important areas.
15. In the absence of a definition of economic activity in the Treaties, the case-law appears to offer different criteria for the application of internal market rules and for the application of competition law ⁽³⁾.

2.1.2. Exercise of public powers

16. It follows from the Court of Justice case-law that Article 107 of the Treaty does not apply where the State acts 'by exercising public power' ⁽⁴⁾ or where authorities emanating from the State act 'in their capacity as public authorities' ⁽⁵⁾. An entity may be deemed to act by exercising public powers where the activity in question is a task that forms part of the essential functions of the State or is connected with those functions by its nature, its aim and the rules to which it is subject ⁽⁶⁾. Generally speaking, unless the Member State concerned has decided to introduce market mechanisms, activities that intrinsically

form part of the prerogatives of official authority and are performed by the State do not constitute economic activities. Examples are activities related to:

- (a) the army or the police;
- (b) air navigation safety and control ⁽⁷⁾;
- (c) maritime traffic control and safety ⁽⁸⁾;
- (d) anti-pollution surveillance ⁽⁹⁾; and
- (e) the organisation, financing and enforcement of prison sentences ⁽¹⁰⁾.

2.1.3. Social security

17. Whether schemes in the area of social security are to be classified as involving an economic activity depends on the way they are set up and structured. In essence, the Court of Justice and the General Court distinguish between schemes based on the principle of solidarity and economic schemes.
18. The Court of Justice and the General Court use a range of criteria to determine whether a social security scheme is solidarity-based and therefore does not involve an economic activity. A bundle of factors can be relevant in this respect:

- (a) whether affiliation with the scheme is compulsory ⁽¹¹⁾;
- (b) whether the scheme pursues an exclusively social purpose ⁽¹²⁾;
- (c) whether the scheme is non-profit ⁽¹³⁾;

⁽¹⁾ See Opinion of Mr Advocate General Geelhoed in Case C-295/05 *Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo) v Transformación Agraria SA (Tragsa) and Administración del Estado* [2007] ECR I-2999, paragraphs 110 to 116; Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70, OJ L 315, 3.12.2007, p. 1, Articles 5(2) and 6(1); Commission Decision 2011/501/EU of 23 February 2011 on State aid C 58/06 (ex NN 98/05) implemented by Germany for Bahnen der Stadt Monheim (BSM) and Rheinische Bahngesellschaft (RBG) in the Verkehrsverbund Rhein-Ruhr, OJ L 210, 17.8.2011, p. 1, paragraphs 208-209.

⁽²⁾ Neither has it any relevance for the question whether the service can be defined as SGEL; see section 3.2.

⁽³⁾ Case C-519/04 P *David Meca-Medina and Igor Majcen v Commission* [2006] ECR I-6991, paragraphs 30 to 33; Case C-350/07 *Kattner Stahlbau* [2009] ECR I-1513, paragraphs 66, 72, 74 and 75; Opinion of Mr Advocate General Poiares Maduro delivered on 10 November 2005 in Case C-205/03 P *FENIN* [2006] ECR I-6295, paragraphs 50 and 51.

⁽⁴⁾ Case C-118/85 *Commission v Italy*, paragraphs 7 and 8.

⁽⁵⁾ Case C-30/87 *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées* [1988] ECR I-2479, paragraph 18.

⁽⁶⁾ See, in particular, Case C-364/92 *SAT/Eurocontrol* [1994] ECR I-43, paragraph 30.

⁽⁷⁾ Case C-364/92 *SAT/Eurocontrol*, paragraph 27; Case C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati v Commission* [2009] ECR I-2207, paragraph 71.

⁽⁸⁾ Commission Decision of 16 October 2002 in Case N 438/02 — *Belgium — Aid to port authorities*, OJ C 284, 21.11.2002.

⁽⁹⁾ Case C-343/95 *Calì & Figli* [1997] ECR I-1547, paragraph 22.

⁽¹⁰⁾ Commission Decision in Case N 140/06 — *Lithuania — Allotment of subsidies to the State Enterprises at the Correction Houses*, OJ C 244, 11.10.2006.

⁽¹¹⁾ Joined Cases C-159/91 and C-160/91 *Poucet and Pistre* [1993] ECR I-637, paragraph 13.

⁽¹²⁾ Case C-218/00 *Cisal and INAIL* [2002] ECR I-691, paragraph 45.

⁽¹³⁾ Joined Cases C-264/01, C-306/01, C-354/01 and C-355/01 *AOK Bundesverband* [2004] ECR I-2493, paragraphs 47 to 55.

- (d) whether the benefits are independent of the contributions made ⁽¹⁾;
- (e) whether the benefits paid are not necessarily proportionate to the earnings of the person insured ⁽²⁾; and
- (f) whether the scheme is supervised by the State ⁽³⁾.
19. Such solidarity-based schemes must be distinguished from economic schemes ⁽⁴⁾. In contrast with solidarity-based schemes, economic schemes are regularly characterised by:
- (a) optional membership ⁽⁵⁾;
- (b) the principle of capitalisation (dependency of entitlements on the contributions paid and the financial results of the scheme) ⁽⁶⁾;
- (c) their profit-making nature ⁽⁷⁾; and
- (d) the provision of entitlements which are supplementary to those under a basic scheme ⁽⁸⁾.
20. Some schemes combine features of both categories. In such cases, the classification of the scheme depends on an analysis of different elements and their respective importance ⁽⁹⁾.
21. In the Union, the health care systems differ significantly between Member States. The degree to which different health care providers compete with each other in a market environment largely depends on these national specificities.
22. In some Member States, public hospitals are an integral part of a national health service and are almost entirely based on the principle of solidarity ⁽¹⁰⁾. Such hospitals are directly funded from social security contributions and other State resources and provide their services free of charge to affiliated persons on the basis of universal coverage ⁽¹¹⁾. The Court of Justice and the General Court have confirmed that, where such a structure exists, the relevant organisations do not act as undertakings ⁽¹²⁾.
23. Where that structure exists, even activities that in themselves could be of an economic nature, but are carried out merely for the purpose of providing another non-economic service, are not of an economic nature. An organisation that purchases goods — even in large quantities — for the purpose of offering a non-economic service does not act as an undertaking simply because it is a purchaser in a given market ⁽¹³⁾.
24. In many other Member States, hospitals and other health care providers offer their services for remuneration, be it directly from patients or from their insurance ⁽¹⁴⁾. In such systems, there is a certain degree of competition between hospitals concerning the provision of health care services. Where this is the case, the fact that a health service is provided by a public hospital is not sufficient for the activity to be classified as non-economic.

2.1.4. Health care

21. In the Union, the health care systems differ significantly between Member States. The degree to which different

25. The Court of Justice and the General Court have also clarified that health care services which independent doctors and other private practitioners provide for remuneration at their own risk are to be regarded as an economic activity ⁽¹⁵⁾. The same principles would apply as regards independent pharmacies.

⁽¹⁾ Joined Cases C-159/91 and C-160/91 Poucet and Pistre, paragraphs 15 to 18.

⁽²⁾ Case C-218/00 *Cisal* and *INAIL*, paragraph 40.

⁽³⁾ Joined Cases C-159/91 and C-160/91 *Poucet* and *Pistre*, paragraph 14; Case C-218/00 *Cisal* and *INAIL*, paragraphs 43 to 48; Joined Cases C-264/01, C-306/01, C-354/01 and C-355/01 *AOK Bundesverband*, paragraphs 51 to 55.

⁽⁴⁾ See, in particular, Case C-244/94 *FFSA* and *Others*, paragraph 19.

⁽⁵⁾ Case C-67/96 *Albany* [1999] ECR I-5751, paragraphs 80-87.

⁽⁶⁾ Case C-244/94 *FFSA* and *Others*, paragraphs 9 and 17 to 20; Case C-67/96 *Albany*, paragraphs 81 to 85; see also Joined Cases C-115/97 to C-117/97 *Brentjens* [1999] ECR I-6025, paragraphs 81 to 85, Case C-219/97 *Drijvende Bokken* [1999] ECR I-6121, paragraphs 71 to 75, and Joined Cases C-180/98 to C-184/98 *Pavlov* and *Others*, paragraphs 114 and 115.

⁽⁷⁾ Joined Cases C-115/97 to C-117/97 *Brentjens*.

⁽⁸⁾ Joined Cases C-180/98 to C-184/98 *Pavlov* and *Others*.

⁽⁹⁾ Case C-350/07 *Kattner Stahlbau* [2009] ECR I-1513.

⁽¹⁰⁾ Based on the case-law of the European Courts, a prominent example is the Spanish National Health System (see Case T-319/99 *FENIN* [2003] ECR II-357).

⁽¹¹⁾ Depending on the overall characteristics of the system, charges which only cover a small fraction of the true cost of the service may not affect its classification as non-economic.

⁽¹²⁾ Case T-319/99 *FENIN* [2003] ECR II-357, paragraph 39.

⁽¹³⁾ Case T-319/99 *FENIN*, paragraph 40.

⁽¹⁴⁾ See, for example, Case C-244/94 *FFSA*, Case C-67/96 *Albany*, Joined Cases C-115/97, C-116/97 and C-117/97 *Brentjens*, and Case C-219/97 *Drijvende Bokken*.

⁽¹⁵⁾ See Joined Cases C-180 to C-184/98 *Pavlov* and *Others*, paragraphs 75 and 77.

2.1.5. Education

26. Case-law of the Union has established that public education organised within the national educational system funded and supervised by the State may be considered as a non-economic activity. In this regard, the Court of Justice has indicated that the State:

'by establishing and maintaining such a system of public education and financed entirely or mainly by public funds and not by pupils or their parents ... does not intend to become involved in activities for remuneration, but carries out its task towards its population in the social, cultural and educational areas' ⁽¹⁾.

27. According to the same case-law, the non-economic nature of public education is in principle not affected by the fact that pupils or their parents sometimes have to pay tuition or enrolment fees which contribute to the operating expenses of the system. Such financial contributions often only cover a fraction of the true costs of the service and can thus not be considered as remuneration for the service provided. They therefore do not alter the non-economic nature of a general education service predominantly funded by the public purse ⁽²⁾. These principles can cover public educational services such as vocational training ⁽³⁾, private and public primary schools ⁽⁴⁾ and kindergartens ⁽⁵⁾, secondary teaching activities in universities ⁽⁶⁾ and the provision of education in universities ⁽⁷⁾.

28. Such public provision of educational services must be distinguished from services financed predominantly by parents or pupils or commercial revenues. For example, commercial enterprises offering higher education financed entirely by students clearly fall within the latter category. In certain Member States public institutions can also offer educational services which, due to their nature, financing structure and the existence of competing private organisations, are to be regarded as economic.

⁽¹⁾ See, among others, Case C-318/05 *Commission v Germany* [2007] ECR I-6957, paragraph 68. See also Decision of the Commission of 25 April 2001, N 118/00 *Subvention publiques aux clubs sportifs professionnels* and decision of the EFTA Surveillance Authority in Case 68123 *Norway Nasjonal digital laeringsarena*, 12.10.2011, p. 9.

⁽²⁾ Judgment of the EFTA Court of 21 February 2008 in Case E-5/07.

⁽³⁾ Case 263/86 *Humbel* [1988] ECR-5365.

⁽⁴⁾ Case C-318/05 *Commission v Germany* [2007] ECR I-6957; Case C-76/05 *Schwartz* [2007] ECR-6849.

⁽⁵⁾ Judgment of the EFTA Court of 21 February 2008 in Case E-5/07.

⁽⁶⁾ Case C-281/06 *Jundt* [2007] ECR I-12231.

⁽⁷⁾ Case 109/92 *Wirth* [1993] ECR I-6447.

29. In the Community Framework for State aid for research and development and innovation ⁽⁸⁾, the Commission has clarified that certain activities of universities and research organisations fall outside the ambit of the State aid rules. This concerns the primary activities of research organisations, namely:

(a) education for more and better skilled human resources;

(b) the conduct of independent research and development for more knowledge and better understanding, including collaborative research and development; and

(c) the dissemination of research results.

30. The Commission has also clarified that technology transfer activities (licensing, spin-off creation or other forms of management of knowledge created by the research organisation) are non-economic where those activities are of an internal nature ⁽⁹⁾ and all income is reinvested in the primary activities of the research organisations concerned ⁽¹⁰⁾.

2.2. State resources

31. Only advantages granted directly or indirectly through State resources can constitute State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty ⁽¹¹⁾. Advantages financed from private resources may have the effect of strengthening the position of certain undertakings but do not fall within the scope of Article 107 of the Treaty.
32. This transfer of State resources may take many forms such as direct grants, tax credits and benefits in kind. In particular, the fact that the State does not charge market prices for certain services constitutes a waiver of State

⁽⁸⁾ See Community Framework for State aid for research and development and innovation, OJ C 323, 30.12.2006, p. 1.

⁽⁹⁾ According to footnote 25 of the Community Framework for State aid for research and development and innovation, 'internal nature' means a situation where the management of the knowledge of the research organisation is conducted either by a department or a subsidiary of the research organisation or jointly with other research organisations. Contracting the provision of specific services to third parties by way of open tenders does not jeopardise the internal nature of such activities.

⁽¹⁰⁾ See paragraphs 3.1.1 and 3.1.2 of the Community Framework for State aid for research and development and innovation.

⁽¹¹⁾ Joined Cases C-52/97 to C-54/97 *Viscido and Others* [1998] ECR I-2629, paragraph 13, and Case C-53/00 *Ferring* [2001] ECR I-9067, paragraph 16. See also Case C-379/98, *PreussenElektra v Schleswig* [2001] ECR I-2099.

resources. In its judgment in Case C-482/99 France v Commission⁽¹⁾, the Court of Justice also confirmed that the resources of a public undertaking constitute State resources within the meaning of Article 107 of the Treaty because the public authorities are capable of controlling these resources. In cases where an undertaking entrusted with the operation of an SGEI is financed by resources provided by a public undertaking and this financing is imputable to the State, such financing is thus capable of constituting State aid.

33. The granting, without tendering, of licences to occupy or use public domain, or of other special or exclusive rights having an economic value, may imply a waiver of State resources and create an advantage for the beneficiaries⁽²⁾.

34. Member States may, in some instances, finance an SGEI from charges or contributions paid by certain undertakings or users, the revenue from which is transferred to the undertakings entrusted with the operation of that SGEI. This type of financing arrangement has been examined by the Court of Justice, in particular in its judgment in Case 173/73 Italy v Commission⁽³⁾, in which it held that:

‘As the funds in question are financed through compulsory contributions imposed by State legislation and as, as this case shows, they are managed and apportioned in accordance with the provisions of that legislation, they must be regarded as State resources within the meaning of Article (107 of the Treaty), even if they are administered by institutions distinct from the public authorities.’

35. Similarly, in its judgment in Joined Cases C-78/90 to C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest*⁽⁴⁾, the Court of Justice confirmed that measures financed through parafiscal charges constitute measures financed through State resources.

36. Accordingly, compensatory payments for the operation of SGEIs which are financed through parafiscal charges or

compulsory contributions imposed by the State and managed and apportioned in accordance with the provisions of the legislation are compensatory payments made through State resources.

2.3. Effect on trade

37. In order to be caught by Article 107 of the Treaty, public service compensation must affect or threaten to affect trade between Member States. Such an effect generally presupposes the existence of a market open to competition. Therefore, where markets have been opened up to competition either by Union or national legislation or *de facto* by economic development, State aid rules apply. In such situations Member States retain their discretion as to how to define, organise and finance SGEIs, subject to State aid control where compensation is granted to the SGEI provider, be it private or public (including in-house). Where the market has been reserved for a single undertaking (including an in-house provider), the compensation granted to that undertaking is equally subject to State aid control. In fact, where economic activity has been opened up to competition, the decision to provide the SGEI by methods other than through a public procurement procedure that ensures the least cost to the community may lead to distortions in the form of preventing entry by competitors or making easier the expansion of the beneficiary in other markets. Distortions may also occur in the input markets. Aid granted to an undertaking operating on a non-liberalised market may affect trade if the recipient undertaking is also active on liberalised markets⁽⁵⁾.

38. Aid measures can also have an effect on trade where the recipient undertaking does not itself participate in cross-border activities. In such cases, domestic supply may be maintained or increased, with the consequence that the opportunities for undertakings established in other Member States to offer their services in that Member State are reduced⁽⁶⁾.

39. According to the case-law of the Court of Justice, there is no threshold or percentage below which trade between Member States can be regarded as not having been affected⁽⁷⁾. The relatively small amount of aid or the relatively small size of the recipient undertaking does not *a priori* mean that trade between Member States may not be affected.

⁽¹⁾ [2002] ECR I-4397.

⁽²⁾ Case C-462/99 *Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH v Telekom-Control-Kommission, and Mobilkom Austria AG* [2003] ECR I-05197, paragraphs 92 and 93; Case T-475/04 *Bouygues and Bouygues Télécom SA v Commission* [2007] ECR II-02097, paragraphs 101, 104, 105 and 111.

⁽³⁾ Case 173/73 *Italy v Commission* [1974] ECR 709, paragraph 16. See also Case 78/79 *Steinike* [1977] ECR 595, paragraph 21, Case C206/06, *Essent Netwerk* [2008] 5497, paragraphs 47, 57 and 96.

⁽⁴⁾ *Compagnie Commerciale de l'Ouest and others v Receveur Principal des Douanes de La Pallice Port* [1992] ECR I-1847, paragraph 35. See also Joined Cases C-34/01 to C-38/01 *Enirisorse SpA v Ministero delle Finanze* [2003] ECR I-14243, paragraph 26.

⁽⁵⁾ Joined Cases T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 to T-607/97, T-1/98, T-3/98 to T-6/98 and T-23/98, *Mauro Alzetta and others v Commission* [2000] ECR II-2319, paragraphs 143-147.

⁽⁶⁾ See, in particular, Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* [2003] ECR I-7747.

⁽⁷⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, paragraph 81.

40. On the other hand, the Commission has in several cases concluded that activities had a purely local character and did not affect trade between Member States. Examples are:

- (a) swimming pools to be used predominantly by the local population ⁽¹⁾;
- (b) local hospitals aimed exclusively at the local population ⁽²⁾;
- (c) local museums unlikely to attract cross-border visitors ⁽³⁾; and
- (d) local cultural events, whose potential audience is restricted locally ⁽⁴⁾.

41. Finally, the Commission does not have to examine all financial support granted by Member States. Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to *de minimis* aid ⁽⁵⁾ stipulates that aid amounting to less than EUR 200 000 per undertaking over any period of three years is not caught by Article 107(1) of the Treaty. Specific *de minimis* thresholds apply in the transport, fisheries and agricultural sectors ⁽⁶⁾ and the Commission envisages adopting a Regulation with a specific *de minimis* threshold for local services of general economic interest.

3. CONDITIONS UNDER WHICH PUBLIC SERVICE COMPENSATION DOES NOT CONSTITUTE STATE AID

3.1. The criteria established by the Court of Justice

42. The Court of Justice, in its *Altmark* judgment ⁽⁷⁾, provided further clarification regarding the conditions under which

public service compensation does not constitute State aid owing to the absence of any advantage.

43. According to the Court of Justice,

‘Where a State measure must be regarded as compensation for the services provided by the recipient undertakings in order to discharge public service obligations, so that those undertakings do not enjoy a real financial advantage and the measure thus does not have the effect of putting them in a more favourable competitive position than the undertakings competing with them, such a measure is not caught by Article (107(1) of the Treaty). However, for such compensation to escape qualification as State aid in a particular case, a number of conditions must be satisfied.

— ... First, the recipient undertaking must actually have public service obligations to discharge, and the obligations must be clearly defined. ...

— ... Second, the parameters on the basis of which the compensation is calculated must be established in advance in an objective and transparent manner, to avoid it conferring an economic advantage which may favour the recipient undertaking over competing undertakings. ... Payment by a Member State of compensation for the loss incurred by an undertaking without the parameters of such compensation having been established beforehand, where it turns out after the event that the operation of certain services in connection with the discharge of public service obligations was not economically viable, therefore constitutes a financial measure which falls within the concept of State aid within the meaning of Article (107(1) of the Treaty).

— ... Third, the compensation cannot exceed what is necessary to cover all or part of the costs incurred in the discharge of public service obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit ...

— ... Fourth, where the undertaking which is to discharge public service obligations, in a specific case, is not chosen pursuant to a public procurement procedure which would allow for the selection of the tenderer capable of providing those services at the least cost to the community, the level of compensation needed must be determined on the basis of an analysis of the costs which a typical undertaking, well run and adequately provided with means of transport so as to be able to meet the necessary public service requirements, would have incurred in discharging those obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit for discharging the obligations’ ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Commission Decision in Case N 258/00 — Germany — Leisure Pool Dorsten, OJ C 172, 16.6.2001, p. 16.

⁽²⁾ Commission Decision in Case N 543/01 — Ireland — Capital allowances for hospitals, OJ C 154, 28.6.2002, p. 4.

⁽³⁾ Commission Decision in Case N 630/03 — Italy — Local museums — Sardinia, OJ C 275, 8.12.2005, p. 3.

⁽⁴⁾ Commission Decision in Case N 257/07 — Spain — Grants for theatrical productions in the Basque Country, OJ C 173, 26.7.2007, p. 2.

⁽⁵⁾ Commission Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to *de minimis* aid, OJ L 379, 28.12.2006, p. 5.

⁽⁶⁾ See Article 2(2) of Regulation (EC) No 1998/2006 for transport; Commission Regulation (EC) No 875/2007 of 24 July 2007 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to *de minimis* aid in the fisheries sector and amending Regulation (EC) No 1860/2004 (OJ L 193, 25.7.2007, p. 6); and Commission Regulation (EC) No 1535/2007 of 20 December 2007 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to *de minimis* aid in the sector of agricultural production (OJ L 337, 21.12.2007, p. 35).

⁽⁷⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*.

⁽⁸⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, paragraphs 87 to 93.

44. Sections 3.2 to 3.6 will address the different requirements established in the *Altmark* case-law, namely the concept of a service of general economic interest for the purposes of Article 106 of the Treaty ⁽¹⁾, the need for an entrustment act ⁽²⁾, the obligation to define the parameters of compensation ⁽³⁾, the principles concerning the avoidance of over-compensation ⁽⁴⁾ and the principles concerning the selection of the provider ⁽⁵⁾.

3.2. Existence of a service of general economic interest

45. The concept of service of general economic interest is an evolving notion that depends, among other things, on the needs of citizens, technological and market developments and social and political preferences in the Member State concerned. The Court of Justice has established that SGEIs are services that exhibit special characteristics as compared with those of other economic activities ⁽⁶⁾.

46. In the absence of specific Union rules defining the scope for the existence of an SGEI, Member States have a wide margin of discretion in defining a given service as an SGEI and in granting compensation to the service provider. The Commission's competence in this respect is limited to checking whether the Member State has made a manifest error when defining the service as an SGEI ⁽⁷⁾ and to assessing any State aid involved in the compensation. Where specific Union rules exist, the Member States' discretion is further bound by those rules, without prejudice to the Commission's duty to carry out an assessment of whether the SGEI has been correctly defined for the purpose of State aid control.

47. The first *Altmark* criterion requires the definition of an SGEI task. This requirement coincides with that of Article 106(2) of the Treaty ⁽⁸⁾. It transpires from

Article 106(2) of the Treaty that undertakings entrusted with the operation of SGEIs are undertakings entrusted with 'a particular task' ⁽⁹⁾. Generally speaking, the entrustment of a 'particular public service task' implies the supply of services which, if it were considering its own commercial interest, an undertaking would not assume or would not assume to the same extent or under the same conditions ⁽¹⁰⁾. Applying a general interest criterion, Member States or the Union may attach specific obligations to such services.

48. The Commission thus considers that it would not be appropriate to attach specific public service obligations to an activity which is already provided or can be provided satisfactorily and under conditions, such as price, objective quality characteristics, continuity and access to the service, consistent with the public interest, as defined by the State, by undertakings operating under normal market conditions ⁽¹¹⁾. As for the question of whether a service can be provided by the market, the Commission's assessment is limited to checking whether the Member State has made a manifest error.

49. An important example of this principle is the broadband sector, for which the Commission has already given clear indications as to the types of activities that can be regarded as SGEIs. Most importantly, the Commission considers that in areas where private investors have already invested in broadband network infrastructure (or are in the process of expanding further their network infrastructure) and are already providing competitive broadband services with adequate coverage, setting up parallel broadband infrastructure should not be considered as an SGEI. In contrast, where investors are not in a position to provide adequate broadband coverage, SGEI compensation may be granted under certain conditions ⁽¹²⁾.

50. The Commission also considers that the services to be classified as SGEIs must be addressed to citizens or be in the interest of society as a whole.

⁽¹⁾ See section 3.2.

⁽²⁾ See section 3.3.

⁽³⁾ See section 3.4.

⁽⁴⁾ See section 3.5.

⁽⁵⁾ See section 3.6.

⁽⁶⁾ Cases C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova* [1991] ECR I-5889, paragraph 27; Case C-242/95 *GT-Link A/S* [1997] ECR I-4449, paragraph 53; and Case C-266/96, *Corsica Ferries France SA* [1998] ECR I-3949, paragraph 45.

⁽⁷⁾ Case T-289/03 *BUPA and Others v Commission* [2008] ECR II-81, paragraphs 166-169 and 172; Case T-17/02 *Fred Olsen* [2005] ECR II-2031, paragraph 216.

⁽⁸⁾ Case T-289/03 *British United Provident Association Ltd (BUPA) v Commission* [2008], ECR II-81, paragraphs 171 and 224.

⁽⁹⁾ See, in particular, Case C-127/73 *BRT v SABAM* [1974] ECR-313.

⁽¹⁰⁾ See, in particular, Article 2 of Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70 (OJ L 315, 3.12.2007, p. 1).

⁽¹¹⁾ Case C-205/99 *Anafir* [2001] ECR I-1271, paragraph 71.

⁽¹²⁾ For more detailed provisions see paragraphs 24 to 30 of the Communication from the Commission — Community Guidelines for the application of State aid rules in relation to rapid deployment of broadband networks (OJ C 235, 30.9.2009, p. 7).

3.3. Entrustment act

51. For Article 106(2) of the Treaty to apply, the operation of an SGEI must be entrusted to one or more undertakings. The undertakings in question must therefore have been entrusted with a special task by the State⁽¹⁾. Also the first Altmark criterion requires that the undertaking has a public service obligation to discharge. Accordingly, in order to comply with the Altmark case-law, a public service assignment is necessary that defines the obligations of the undertakings in question and of the authority.
52. The public service task must be assigned by way of an act that, depending on the legislation in Member States, may take the form of a legislative or regulatory instrument or a contract. It may also be laid down in several acts. Based on the approach taken by the Commission in such cases, the act or series of acts must at least specify:
- (a) the content and duration of the public service obligations;
 - (b) the undertaking and, where applicable, the territory concerned;
 - (c) the nature of any exclusive or special rights assigned to the undertaking by the authority in question;
 - (d) the parameters for calculating, controlling and reviewing the compensation; and
 - (e) the arrangements for avoiding and recovering any over-compensation.
53. The involvement of the service provider in the process by which it is entrusted with a public service task does not mean that that task does not derive from an act of public authority, even if the entrustment is issued at the request of the service provider⁽²⁾. In some Member States, it is not uncommon for authorities to finance services which were developed and proposed by the provider itself. However, the authority has to decide whether it approves the provider's proposal before it may grant any compensation. It is irrelevant whether the necessary elements of the entrustment act are inserted directly into the decision to accept the provider's proposal or whether a separate legal act, for example, a contract with the provider, is put in place.
54. The parameters that serve as the basis for calculating compensation must be established in advance in an objective and transparent manner in order to ensure that they do not confer an economic advantage that could favour the recipient undertaking over competing undertakings.
55. The need to establish the compensation parameters in advance does not mean that the compensation has to be calculated on the basis of a specific formula (for example, a certain price per day, per meal, per passenger or per number of users). What matters is only that it is clear from the outset how the compensation is to be determined.
56. Where the authority decides to compensate all cost items of the provider, it must determine at the outset how those costs will be determined and calculated. Only the costs directly associated with the provision of the SGEI can be taken into account in that context. All the revenue accruing to the undertaking from the provision of the SGEI must be deducted.
57. Where the undertaking is offered a reasonable profit as part of its compensation, the entrustment act must also establish the criteria for calculating that profit.
58. Where a review of the amount of compensation during the entrustment period is provided for, the entrustment act must specify the arrangements for the review and any impact it may have on the total amount of compensation.
59. If the SGEI is assigned under a tendering procedure, the method for calculating the compensation must be included in the information provided to all the undertakings wishing to take part in the procedure.

3.5. Avoidance of overcompensation

60. According to the third Altmark criterion, the compensation must not exceed what is necessary to cover all or part of the costs incurred in the discharge of public service obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit. Therefore any mechanism concerning the selection of the service provider must be decided in such a way that the level of compensation is determined on the basis of these elements.
61. Reasonable profit should be taken to mean the rate of return on capital⁽³⁾ that would be required by a typical company considering whether or not to provide the service of general economic interest for the whole duration of the period of entrustment, taking into account the level of risk. The level of risk depends on the sector concerned, the type of service and the characteristics of the compensation mechanism. The rate should be determined where possible by reference to the rate of return on capital that is achieved on similar types of public service contracts under competitive conditions (for

⁽¹⁾ See, in particular, Case C-127/73 BRT v SABAM [1974] ECR-313.

⁽²⁾ Case T-17/02 Fred Olsen, paragraph 188.

⁽³⁾ The rate of return on capital means the Internal Rate of Return (IRR) that the undertaking makes on its invested capital over the lifetime of the project, that is to say the IRR over the cash flows of the contract.

example, contracts awarded under a tender). In sectors where there is no undertaking comparable to the undertaking entrusted with the operation of the service of general economic interest, reference can be made to comparable undertakings situated in other Member States, or if necessary, in other sectors, provided that the particular characteristics of each sector are taken into account. In determining what constitutes a reasonable profit, the Member States may introduce incentive criteria relating, in particular, to the quality of service provided and gains in productive efficiency. Efficiency gains cannot be achieved at the expense of the quality of the service provided.

3.6. Selection of provider

62. In accordance with the fourth Altmark criterion, the compensation offered must either be the result of a public procurement procedure which allows for selection of the tenderer capable of providing those services at the least cost to the community, or the result of a benchmarking exercise with a typical undertaking, well run and adequately provided with the necessary means.

3.6.1. Amount of compensation where the SGEI is assigned under an appropriate tendering procedure

63. The simplest way for public authorities to meet the fourth Altmark criterion is to conduct an open, transparent and non-discriminatory public procurement procedure in line with Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors⁽¹⁾ and Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts⁽²⁾, as specified below⁽³⁾. As indicated in paragraph 5, the conduct of such a public procurement procedure is often a mandatory requirement under existing Union rules.

64. Also in cases where it is not a legal requirement, an open, transparent and non-discriminatory public procurement procedure is an appropriate method to compare different potential offers and set the compensation so as to exclude the presence of aid.

65. Based on the case law of the Court of Justice, a public procurement procedure only excludes the existence of State aid where it allows for the selection of the tenderer capable of providing the service at 'the least cost to the community'.

66. Concerning the characteristics of the tender, an open⁽⁴⁾ procedure in line with the requirement of the public procurement rules is certainly acceptable, but also a restricted⁽⁵⁾ procedure can satisfy the fourth Altmark criterion, unless interested operators are prevented to tender without valid reasons. On the other hand, a competitive dialogue⁽⁶⁾ or a negotiated procedure with prior publication⁽⁷⁾ confer a wide discretion upon the adjudicating authority and may restrict the participation of interested operators. Therefore, they can only be deemed sufficient to satisfy the fourth Altmark criterion in exceptional cases. The negotiated procedure without publication of a contract notice⁽⁸⁾ cannot ensure that the procedure leads to the selection of the tenderer capable of providing those services at the least cost to the community.

67. As to the award criteria, the 'lowest price'⁽⁹⁾ obviously satisfies the fourth Altmark criterion. Also the 'most economically advantageous tender'⁽¹⁰⁾ is deemed sufficient. Provided that the award criteria, including environmental⁽¹¹⁾ or social ones, are closely related to the subject-matter of the service provided and allow for the most economically advantageous offer to match the value of the market⁽¹²⁾. Where such circumstances occur, a claw-back mechanism may be appropriate to minimise the risk of overcompensation ex ante. The awarding authority is not prevented from setting qualitative standards to be met by all economic operators or from taking qualitative aspects related to the different proposals into account in its award decision.

68. Finally, there can be circumstances where a procurement procedure cannot allow for the least cost to the community as it does not give rise to a sufficient open and genuine competition. This could be the case, for example, due to

⁽⁴⁾ Article 1(11)(a) of Directive 2004/18/EC, Article 1(9)(a) of Directive 2004/17/EC.

⁽⁵⁾ Article 1(11)(b) of Directive 2004/18/EC, Article 1(9)(b) of Directive 2004/17/EC.

⁽⁶⁾ Article 29 of Directive 2004/18/EC.

⁽⁷⁾ Article 30 of Directive 2004/18/EC, Article 1(9)(a) of Directive 2004/17/EC.

⁽⁸⁾ Article 31 of Directive 2004/18/EC. See also Article 40(3) of Directive 2004/17/EC.

⁽⁹⁾ Article 53(1)(b) of Directive 2004/18/EC, Article 55 (1)(b) of Directive 2004/17/EC.

⁽¹⁰⁾ Article 53(1)(a) of Directive 2004/18/EC, Article 55(1)(a) of Directive 2004/17/EC; Case 31/87 Beentjes [1988] ECR 4635 and Case C-225/98 Commission v France [2000] ECR I-7445; Case C-19/00 SIAC Construction [2001] ECR I-7725.

⁽¹¹⁾ See for example a new edition of 'Buying Green! A Handbook on Green public procurement', available at: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

⁽¹²⁾ In other words, the criteria should be defined in such a way as to allow for an effective competition that minimises the advantage for the successful bidder.

⁽¹⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 114.

⁽²⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 1.

⁽³⁾ The Commission intends to amend this Communication once new Union rules on public procurement have been adopted in order to clarify the relevance for State aid purposes of the use of the procedures foreseen in those new rules.

the particularities of the service in question, existing intellectual property rights or necessary infrastructure owned by a particular service provider. Similarly, in the case of procedures where only one bid is submitted, the tender cannot be deemed sufficient to ensure that the procedure leads to the least cost for the community.

3.6.2. Amount of compensation where the SGEI is not assigned under a tendering procedure

69. Where a generally accepted market remuneration exists for a given service, that market remuneration provides the best benchmark for the compensation in the absence of a tender ⁽¹⁾.
70. Where no such market remuneration exists, the amount of compensation must be determined on the basis of an analysis of the costs that a typical undertaking, well run and adequately provided with material means so as to be able to meet the necessary public service requirements, would have incurred in discharging those obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit for discharging those obligations. The aim is to ensure that the high costs of an inefficient undertaking are not taken as the benchmark.
71. As regards the concept of 'well run undertaking' and in the absence of any official definition, the Member States should apply objective criteria that are economically recognised as being representative of satisfactory management. The Commission considers that simply generating a profit is not a sufficient criterion for deeming an undertaking to be 'well run'. Account should also be taken of the fact that the financial results of undertakings, particularly in the sectors most often concerned by SGEIs, may be strongly influenced by their market power or by sectoral rules.
72. The Commission takes the view that the concept of 'well run undertaking' entails compliance with the national, Union or international accounting standards in force. The Member States may base their analysis, among other things, on analytical ratios representative of productivity (such as turnover to capital employed, total cost to turnover, turnover per employee, value added per employee or staff costs to value added). Member States can also use analytical ratios relating to the quality of supply as compared with user expectations. An undertaking entrusted with the operation of an SGEI that does not meet the qualitative criteria laid down by the Member State concerned does not constitute a well run undertaking even if its costs are low.
73. Undertakings with such analytical ratios representative of efficient management may be regarded as representative typical undertakings. However, the analysis and comparison of the cost structures must take into account the size of the undertaking in question and the fact that in certain sectors undertakings with very different cost structures may exist side by side.
74. The reference to the costs of a 'typical' undertaking in the sector under consideration implies that there are a sufficient number of undertakings whose costs may be taken into account. Those undertakings may be located in the same Member State or in other Member States. However, the Commission takes the view that reference cannot be made to the costs of an undertaking that enjoys a monopoly position or receives public service compensation granted on conditions that do not comply with Union law, as in both cases the cost level may be higher than normal. The costs to be taken into consideration are all the costs relating to the SGEI, that is to say, the direct costs necessary to discharge the SGEI and an appropriate contribution to the indirect costs common to both the SGEI and other activities.
75. If the Member State can show that the cost structure of the undertaking entrusted with the operation of the SGEI corresponds to the average cost structure of efficient and comparable undertakings in the sector under consideration, the amount of compensation that will allow the undertaking to cover its costs, including a reasonable profit, is deemed to comply with the fourth Altmark criterion.
76. The expression 'undertaking adequately provided with material means' should be taken to mean an undertaking which has the resources necessary for it to discharge immediately the public service obligations incumbent on the undertaking to be entrusted with the operation of the SGEI.
77. 'Reasonable profit' should be taken to mean the rate of return on capital ⁽²⁾ that would be required by a typical company considering whether or not to provide the service of general economic interest for the whole duration of the period of entrustment, taking into account the level of risk, as provided in section 3.5.

⁽¹⁾ See for example Commission Decision in Case C 49/06 — Italy — State aid scheme implemented by Italy to remunerate Poste Italiane for distributing postal savings certificates (OJ L 189, 21.7.2009, p. 3).

⁽²⁾ The rate of return on capital means the Internal Rate of Return (IRR) that the undertaking makes on its invested capital over the lifetime of the project, that is to say the IRR over the cash flows of the contract.

РІШЕННЯ СУДУ

24 липня 2003 р. *

у Справі С-280/00,

ЗВЕРНЕННЯ Федерального адміністративного суду (Німеччини) до Суду на підставі Статті 234 ЄС про винесення попередньої ухвали у провадженні, порушеному у вказаному суді між

Альтмарк Транс ГмбХ (Altmark Trans GmbH),

Окружною радою Магдебургу

та

Наферкерсгезелльшафт Альтмарк ГмбХ (Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH),

третя особа:

Головний федеральний прокурор у Федеральному адміністративному суді,

* Мова судового діловодства: Німецька.

I - 7810

щодо тлумачення Статті 92 Договору ЄС (тепер, після внесення змін - Статті 78 ЄС), Статті 77 Договору ЄС (тепер Статті 73 ЄС) та Регламенту Ради (ЄЕС) № 1191/69 від 26 червня 1969 року про дії держав-членів щодо обов'язків, притаманних концепції публічної послуги в сфері залізничного, наземного та внутрішнього водного транспорту (ОВ, Спеціальний випуск англійською мовою 1969 р. (I), стор. 176), зі змінами, внесеними Регламентом Ради (ЄЕС) № 1893/91 від 20 червня 1991 р. (ОВ, 1991 р., L 169, стор. 1).

СУД,

у складі: Головуючого судді - Х.К. Родрігеса Іглесіаса (G.C. Rodriguez Iglesias), Голів Палат Ж.-П. Пюїсоше (J.-P. Puissochet), М. Ватле (M. Wathelet), Р. Шінтхена (R. Schintgen) та К.В.А. Тіммерманса (C.W.A. Timmermans) (Доповідача), суддів К. Гулманна (C. Gulmann), Д.А.О. Едварда (D.A.O. Edward), А. Ла Перхоли (A. La Pergola), П. Янна (P. Jann), В. Скупіса (V. Skouris), Ф. Макена (F. Macken), Н. Колнеріка (N. Colneric), С. фон Бара (S. von Bahr), Ж.-Н. Куньї Родрігеш (J.N. Cunha Rodrigues) та А. Росаса (A. Rosas),

Генеральний адвокат: П. Лехер (P. Leger),

Секретар: начальник відділу Д. Лутерман-Юбо (D. Louterman-Hubeau), а пізніше - Головний адміністратор Г.А. Ріль (H.A. Riühl),

розглянувши письмові зауваження, подані від імені:

— Альтмарк Транс ГмбХ (Altmark Trans GmbH) - Адвокатом М. Ронелленфічем (M. Ronellenfitsch),

— Округної ради Магдебургу - Л.-Ей. Роде (L.-EI. Rode), що діє як Агент,

— Підприємства громадського транспорту Альтмарк ГмбХ (Altmark GmbH) - Адвокатом С. Гайнце (C. Heinze),

— Комісії Європейських Співтовариств - М. Вольфкаріусом (M. Wolfcarius) та Д. Тріантафиллу (D. Triantafyllou), що діють як Агенти,

врахувавши Звіт для слухання справи в суді,

заслухавши усні зауваження Альтмарк Транс ГмбХ (Altmark Trans GmbH) в особі Адвоката М. Ронелленфіча (M. Ronellenfitsch); Окружної ради Магдебургу в особі Л.-Ей. Роде (L.-EI. Rode); Підприємства громадського транспорту Альтмарк ГмбХ (Altmark GmbH) в особі С. Гайнце (C. Heinze); та Комісії в особі М. Вольфкаріуса (M. Wolfcarius) та Д. Тріантафиллу (D. Triantafyllou), під час слухання 06 листопада 2001 року,

заслухавши Висновок Генерального адвоката на засіданні 19 березня 2002 року,

врахувавши ухвалу про поновлення усного судочинства від 18 червня 2002 року,

заслухавши усні зауваження Альтмарк Транс ГмбХ (Altmark Trans GmbH) в особі М. Ронелленфіча (M. Ronellenfitsch); Окружної ради Магдебургу в особі С. Карнопа (S. Karnop), що діє як Агент; Підприємства громадського транспорту Альтмарк ГмбХ (Altmark GmbH) в особі С. Гайнце (C. Heinze); Уряду Німеччини в особі М. Лумми (M. Lumma), що діє як Агент; Уряду Данії в особі Й. Молде (J. Molde), що діє як Агент; Уряду Іспанії в особі Р. Сільва де Лапуерта (R. Silva de Lapuerta), що діє як Агент; Уряду Франції в особі Ф. Мійона (F. Million), що діє як Агент; Уряду Нідерландів

«АЛЬТМАРК ТРАНС» ТА ОКРУЖНА РАДА МАГДЕБУРГУ

в особі Н.А.Й. Бела (N.A.J. Bel), що діє як Агент; Уряду Великої Британії в особі Дж.Е. Коллінза (J.E. Collins), що діє як Агент, та Королівського адвоката Е. Шарпстона (E. Sharpston); та Комісії в особі Д. Тріантафиллу (D. Triantafyllou), під час слухання 15 жовтня 2002 року,

заслухавши Висновок Генерального адвоката на засіданні 14 січня 2003 року,

ухвалює таке

Рішення

- 1 За наказом від 06 квітня 2000 року, отриманим Судом 14 липня 2000 року, Федеральний адміністративний суд звернувся до Суду про винесення попередньої ухвали на підставі Статті 234 ЄС щодо тлумачення Статті 92 Договору ЄС (тепер, після внесення змін - Статті 78 ЄС), Статті 77 Договору ЄС (тепер Статті 73 ЄС), та Регламенту Ради (ЄЕС) № 1191/69 від 26 червня 1969 року про дії держав-членів щодо обов'язків, притаманних концепції публічної послуги в сфері залізничного, наземного та внутрішнього водного транспорту (ОВ, Спеціальний випуск англійською мовою 1969 р. (I), стор. 176), зі змінами, внесеними Регламентом Ради (ЄЕС) № 1893/91 від 20 червня 1991 р. (ОВ, 1991 р., L 169, стор. 1).
- 2 Питання виникло в рамках провадження між компанією Альтмарк Транс ГмбХ (Altmark Trans GmbH) (далі - «Альтмарк Транс») та Підприємством громадського транспорту Альтмарк ГмбХ (Altmark GmbH) (далі - «Підприємство громадського транспорту») стосовно видачі першій Окружною радою Магдебургу ліцензії на здійснення регулярних автобусних перевезень у місті Ландкрайс, район Штендаль (Німеччина) та надання субсидій за рахунок коштів місцевих органів влади для здійснення таких перевезень.

Правовий контекст

Законодавство ЄС

3 Пунктом 1 Статті 92 Договору ЄС передбачено:

«Якщо в цьому Договорі не обумовлено іншого, допомога, яку в будь-якій формі надає держава-член або яку надано за рахунок державних ресурсів, що спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, надаючи переваги певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, є несумісною зі спільним ринком тією мірою, якою вона впливає на торгівлю між державами-членами».

- 4 Стаття 74 Договору ЄС (тепер Стаття 70 ЄС) Розділу IV Частини три про транспорт передбачає, що цілі Договорів у сфері, що регулюється цим Розділом, досягаються державами-членами в рамках спільної транспортної політики.
- 5 Стаття 77 Договору ЄС, що так само міститься у вказаному Розділі IV, передбачає, що допомога відповідає Договору, якщо вона задовольняє потреби координації транспорту або вона є відшкодуванням за виконання певних зобов'язань, притаманних концепції публічної послуги.
- 6 Регламент № 1191/69 поділений на шість розділів, у першому з яких містяться загальні положення (Статті 1 та 2), другий стосується спільних принципів

припинення або збереження обов'язків щодо публічних послуг (Статті 3-8), у третьому розглядається застосування до транспортних тарифів та умов на пасажирському транспорті, встановлених в інтересах однієї чи декількох окремих категорій осіб (Стаття 9), четвертий стосується спільних компенсаційних процедур (Статті 10-13), у п'ятому розглядаються контракти про надання публічних послуг (Стаття 14), а у п'ятому містяться прикінцеві положення (Статті 15-20).

7 Статтею 1 Регламенту передбачено:

«1. Цей Регламент стосується транспортних підприємств, які надають транспортні послуги у сфері залізничного, наземного, внутрішнього водного транспорту.

Держави-члени можуть виключити із сфери дії цього Регламенту підприємства, які надають послуги у сфері міського, приміського, та регіонального перевезення.

2. Для цілей цього Регламенту:

- «послуги міського та приміського перевезення» означають послуги з перевезення, що відповідають потребам сполучення між містом і агломератом, або ж послуги з перевезення, що відповідають потребам сполучення між таким центром, або цим агломератом та його передмістям,

- «послуги регіонального перевезення» означають транспортні послуги, що відповідають потребам сполучення в межах одного регіону.
- 3. Компетентні органи держав-членів повинні припинити усі обов'язки, притаманні концепції публічної послуги, визначеній у цьому Регламенті, що встановлені для перевезень залізничним, автомобільним та внутрішнім водним транспортом.
- 4. Для забезпечення надання відповідних послуг з перевезення, що враховують, зокрема, соціальні фактори, навколишнє середовище, планування території, з метою встановлення тарифних обов'язків, які б відповідали можливостям певних категорій пасажирів, компетентні органи держав-членів можуть укладати договори з надання публічних послуг з транспортними підприємствами. Умови та деталі функціонування таких договорів зазначені в Розділі V.
- 5. В будь-якому разі, компетентні органи держав-членів можуть зберігати чи накладати обов'язки щодо публічних послуг, як це зазначено в Статті 2 стосовно громадського, приміського та регіонального пасажирського транспорту. Умови і деталі функціонування, у т.ч. способи компенсації визначені у Розділах II, III та IV.
- ...
- 6. Більше того, компетентні органи держави-члена можуть ухвалити рішення не застосовувати пункти 3 і 4 у сфері пасажирського транспорту, зокрема стосовно ціноутворення та умов, що висувуються з метою захисту інтересів окремих категорій пасажирів.»

8 У пункті 2 Статті 6 Регламенту № 1191/69 зазначено:

«Рішення про збереження обов'язку щодо публічних послуг або його частини чи про його припинення після закінчення визначеного періоду, повинні передбачати надання компенсації фінансових навантажень, які є наслідком таких послуг; обсяг такої компенсації визначається відповідно до спільних процедур, встановлених у Статтях 10 - 13.»

9 Пунктом 1 Статті 9 Регламенту передбачено:

«Обсяг компенсації стосовно фінансових навантажень, що виникають для підприємств внаслідок застосування на пасажирському транспорті транспортних тарифів та умов, встановлених в інтересах однієї чи декількох окремих категорій осіб, визначається відповідно до спільних процедур, встановлених в Статтях 11 - 13.»

10 Пунктом 2 Статті 17 Регламенту передбачено:

«Компенсація, що сплачується відповідно до цього Регламенту виключається з-під дії процедури попереднього повідомлення, встановленої пунктом 3 Статті 93 Договору про заснування Європейського Економічного Співтовариства.

Держави-члени невідкладно повідомляють Комісії детальну інформацію, класифіковану за категоріями обов'язків, щодо компенсаційних виплат, здійснених стосовно фінансових

навантажень транспортних підприємств, спричинених збереженням обов'язків щодо публічних послуг, як це визначено в Статті 2, або застосуванням на пасажирському транспорті транспортних тарифів та умов, встановлених в інтересах однієї чи декількох окремих категорій осіб.»

Національне законодавство

- 11 Положення про визначення сфери застосування Регламенту (ЄЕС) № 1191/69 зі змінами, внесеними Регламентом (ЄЕС) № 1893/91 у сфері пасажирських перевезень автомобільним транспортом (Verordnung zur Festlegung des Anwendungsbereiches der Verordnung (EWG) № 1191/69 in der Fassung der Verordnung (EWG) Nr. 1893/91 im Straßenpersonenverkehr) Федерального Міністра транспорту від 31 липня 1992 року (BGBl. 1992 I, стор. 1442), зі змінами, внесеними 29 листопада 1994 р. (BGBl. 1994 I, стор. 3630), виключає в цілому до 31 грудня 1995 року застосування Регламенту № 1191/69 до суб'єктів господарювання, діяльність яких полягає виключно у наданні послуг міських, приміських та регіональних перевезень.
- 12 Положеннями пункту (1) параграфа 2 та пункту (1) параграфа 1 Закону «Про пасажирські перевезення» (Personenbeförderungsgesetz, далі - «Закон PBefG») передбачено, що регулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом здійснюються у Німеччині за ліцензією. Така ліцензія вимагає від оператора стягнення тільки тарифів, дозволених органом влади, який видав ліцензію, дотримання розкладу, який було затверджено, і виконання його передбачених законом обов'язків стосовно здійснення діяльності та перевезень.
- 13 До 31 грудня 1995 року умови видачі ліцензії на надання послуг регулярних автобусних перевезень визначалися тільки параграфом 13 Закону PBefG. Це положення встановлює, зокрема, умови щодо платоспроможності та надійності транспортного підприємства і зазначає, що у видачі ліцензії

може бути відмовлено, якщо відповідна послуга може вплинути на громадські інтереси у сфері перевезень. Якщо одні й ті самі послуги перевезень бажають надавати декілька суб'єктів господарювання, органи влади повинні, на підставі параграфу 13(3), врахувати той факт, що такі послуги надавалися одним з таких суб'єктів господарювання належним чином протягом багатьох років.

- 14 Пунктом 116 параграфу 6 Закону «Про реорганізацію залізниць» (Eisenbahnneuordnungsgesetz) від 27 грудня 1993 року (BGBl. 1993 I, стор. 2378) німецькі законодавці запровадили, починаючи з 01 січня 1996 року, для цілей ліцензування регулярних перевезень громадським транспортом на міських, приміських і регіональних сполученнях, відмінність між перевезеннями, що здійснюються на комерційних засадах, та перевезеннями, що здійснюються в інтересах громадськості.
- 15 У першому реченні пункту (4) параграфу 8 Закону PBefG встановлено принцип, що послуги міських, приміських та регіональних перевезень повинні надаватися на комерційних засадах.
- 16 У другому реченні цього пункту визначено послуги перевезень, що надаються на комерційних засадах, як такі, витрати на які покриваються виручкою від операційної діяльності, доходами на підставі законодавчих норм щодо компенсації та відшкодування у зв'язку з тарифами та розкладами, та іншими доходами суб'єкта господарювання, визначеними у торговельному праві. Умови надання ліцензій для послуг, що надаються на комерційних засадах, визначені у параграфі 13 Закону PBefG, як зазначено у параграфі 13 вище.
- 17 Третім реченням пункту (4) параграфу 8 Закону PBefG передбачено, що на Регламент № 1191/69 в чинній редакції необхідно посилатися у випадках, коли

належні послуги перевезень не можуть надаватися на комерційних засадах. Умови видачі ліцензій на послуги перевезень, що надаються в інтересах громадськості на підставі вказаного Регламенту, визначені у параграфі 13а Закону PBefG.

- 18 Відповідно до вказаного положення, ліцензія повинна бути видана, коли це необхідно для здійснення послуг перевезень на підставі акта органів влади або контракту в розумінні Регламенту № 1191/69 та є рішенням, що тягне за собою найменші витрати для громади.

Основне провадження

- 19 Основне провадження стосується видачі Окружною радою ліцензій компанії «Альтмарк Транс» на здійснення регулярних автобусних перевезень у місті Ландкрайс, район Штендаль.
- 20 Ліцензії спочатку були видані «Альтмарк Транс» на строк з 25 вересня 1990 року по 19 вересня 1994 року. За рішенням від 27 жовтня 1994 року їй було видано нові ліцензії на строк до 31 жовтня 1996 року.
- 21 Відповідно до наказу про передачу справи, Окружна рада одночасно відмовила у видачі ліцензій на надання таких послуг за заявами Підприємства громадського транспорту. Обґрунтовуючи своє рішення, Окружна рада заявила, що «Альтмарк Транс» виконала умови для видачі ліцензії, вказані у підпунктах 1 та 2 пункту 1 параграфа 13 Закону PBefG. Як давно працюючий оператор «Альтмарк Транс» скористався

захистом набутого статусу на підставі пункту (3) параграфа 13. Такий захист означає, що здійснення регулярних перевезень існуючим оператором може вважатися кращою пропозицією перевезень, аніж пропозиція нового заявника. Насправді, такої нової пропозиції не було. З різницею у 0,58 німецьких марок за кілометр за розкладом, компанія «Альтмарк Транс» потребувала найнижчого додаткового фінансування від державних органів.

22 За скаргою «Альтмарк Транс», Окружна рада, рішенням від 30 липня 1996 року, подовжила ліцензії до 31 жовтня 2002 року.

23 Підприємство громадського транспорту подало скаргу на рішення від 27 жовтня 1994 року, стверджуючи, що компанія «Альтмарк Транс» не відповідає вимогам параграфа 13 Закону PBefG. Вона не є рентабельним підприємством, оскільки не зможе вижити без державних субсидій. Тому видача їй ліцензій є незаконною. Також було хибним те, що «Альтмарк Транс» потребувала найменших субсидій. Рішенням від 29 червня 1995 року Окружна рада відхилила скаргу.

24 Підприємство громадського транспорту звернулося з позовом проти рішень від 27 жовтня 1994 року та 30 липня 1996 року до Адміністративного суду Магдебургу (Німеччина), який залишив позов без розгляду.

25 За результатами розгляду апеляційної скарги Вищий адміністративний суд Саксонії-Анхальт (Німеччина) задовольнив заяву Підприємства громадського транспорту та відклав видачу ліцензій компанії «Альтмарк Транс». Він встановив,

зокрема, що на момент ухвалення рішення від 30 липня 1996 року, платоспроможність «Альтмарк Транс» більше не була гарантованою, оскільки їй потрібні були субсидії з бюджету міста Ландкрайс, район Штендаль для надання ліцензованих послуг. Він також встановив, що такі субсидії не відповідали законодавству ЄС про державну допомогу, зокрема, Регламенту № 1191/69.

26 З цього питання Вищий адміністративний суд зазначив, що Федеративна Республіка Німеччина скористалася наданою Регламентом № 1191/69 можливістю для виключення суб'єктів господарювання, діяльність яких полягає виключно у наданні послуг міських, приміських та регіональних перевезень, зі сфери застосування Регламенту тільки до 31 грудня 1995 року. Тому він постановив, що після вказаної дати відповідні державні субсидії дозволялися тільки якщо виконуються умови, встановлені таким Регламентом. Серед цих умов була необхідність визначення обов'язків щодо публічних послуг або контрактом або актом компетентних органів. Оскільки місто Ландкрайс, район Штендаль не уклало контракту з «Альтмарк Транс», і не ухвалило адміністративного акта відповідно до положень Регламенту, Вищий адміністративний суд вважав, що з 01 січня 1996 року місто Ландкрайс більше не мало права субсидіювати «Альтмарк Транс» для надання послуг, передбачених виданими ліцензіями.

27 «Альтмарк Транс» подала апеляцію з питання права (Перегляд) на рішення Вищого адміністративного суду до Федерального адміністративного суду. Федеральний адміністративний суд встановив, що положення пункту (4) параграфу 8 Закону RBefG викликають питання, чи може діяльність з надання послуг міських, приміських та регіональних перевезень, яка просто не здатна приносити прибутки від основної діяльності і тому завжди залежить від державних субсидій, вважатися комерційною за національним законодавством, чи її необхідно вважати діяльністю в інтересах громадськості.

28 У цьому відношенні Федеральний адміністративний суд встановив, що державні субсидії, що розглядаються, можуть матися на увазі під висловом «інші доходи суб'єкта господарювання,

визначені у торговельному праві» у другому реченні пункту (4) параграфу 8 Закону RBefG. Звернувшись до звичайних способів тлумачення національного законодавства, суд дійшов висновку, що той факт, що державні субсидії необхідні, не виключає можливість надання послуг перевезення на комерційних засадах.

- 29 Однак суд висловив сумнів стосовно того, чи обов'язково Статті 77 та 92 Договору та Регламент № 1191/69 ведуть до тлумачення другого речення пункту (4) параграфу 8 Закону RBefG, що відповідає законодавству ЄС, яким керувався Вищий адміністративний суд. З огляду на складність системи заборон, винятків та винятків з винятків, він вважає, що це питання потребує роз'яснення Судом.

Питання, передане для винесення попередньої ухвали

- 30 Оскільки Суд вважав, що у справі, яка ним розглядається, обсяг норм ЄС є невизначеним і що для винесення ним рішення за основним провадженням необхідна попередня ухвала, Федеральний адміністративний суд вирішив призупинити провадження і поставити перед Судом таке питання для винесення ним попередньої ухвали:

«Чи перешкоджають Статті [77 та 92 Договору ЄС], які слід читати у поєднанні з Регламентом (ЄЕС) № 1191/69, зі змінами, внесеними Регламентом (ЄЕС) № 1893/91, застосуванню національного положення, яке дозволяє видачу ліцензій на здійснення регулярних перевезень місцевим громадським транспортом стосовно послуг, які обов'язково залежать від державних субсидій, без урахування Розділів II, III та IV вказаного Регламенту?»

31 Федеральний адміністративний суд вказав, що питання слід було розуміти як таке, що складається з трьох частин:

- «(1) Чи взагалі субсидії задля компенсації нестачі місцевого громадського транспорту підлягають забороні щодо надання допомоги, встановленій у пункті [(1) Статті 92 Договору ЄС], або вони від самого початку не здатні вплинути на торгівлю між державами-членами через своє регіональне значення? Чи це, можливо, залежить від специфічного розташування та значення відповідного місцевого району перевезень?
- (2) Чи Стаття [77 Договору ЄС] в цілому надає можливість національному законодавцю дозволяти державні субсидії для компенсації нестачі місцевого громадського транспорту без урахування Регламенту (ЄЕС) № 1191/69?
- (3) Чи надає Регламент (ЄЕС) № 1191/69 можливість національному законодавцю дозволяти надання послуг регулярних перевезень місцевим громадським транспортом, що обов'язково залежить від державних субсидій без урахування Розділів II, III та IV такого Регламенту, та вимагати застосування таких положень тільки у тому випадку, коли належне транспортне забезпечення іншим чином неможливо? Чи така здатність національного законодавця походить, зокрема, з того факту, що відповідно до другої частини пункту 1 Статті 1 Регламенту (ЄЕС) № 1191/69, зі змінами, внесеними у 1991 році, він має право повністю виключати місцеві підприємства громадського транспорту зі сфери застосування Регламенту?»

Попередні зауваження

- 32 В основному провадженні видача ліцензій «Альтмарк Транс» оскаржується тільки в тій частині, що компанія потребувала державних субсидій для виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, які впливають з таких ліцензій. Таким чином, спір стосується по суті питання, чи були такі субсидії, одержані «Альтмарк Транс», надані на законних підставах.
- 33 Встановивши, що виплата субсидій «Альтмарк Транс» на комерційне використання ліцензій, що розглядалася в основному провадженні, не суперечила національному законодавству, Федеральний адміністративний суд розглядає питання відповідності таких субсидій законодавству ЄС.
- 34 Основними положеннями Договору, що регулюють державні субсидії, є положення про державну допомогу, а саме: Статті 92 і далі Договору ЄС. Стаття 77 Договору ЄС створює виняток у сфері транспорту із загальних правил, застосовних до державної допомоги, передбачаючи, що допомога відповідає Договору, якщо вона задовольняє потреби координації транспорту або вона є відшкодуванням за виконання певних зобов'язань, притаманних концепції публічної послуги.
- 35 Регламент № 1191/69 був ухвалений Радою на підставі Статей 75 Договору ЄС (тепер, після внесення змін, Стаття 71 ЄС) та 94 Договору ЄС (тепер Стаття 89 ЄС), тобто на підставі обох положень Договору, що стосуються спільної транспортної політики та положень, що стосуються державної допомоги.

36 Регламентом № 1191/69 встановлено систему норм ЄС, застосовних до обов'язків щодо надання публічних послуг у сфері транспорту. Однак, відповідно до другої частини пункту 1 Статті 1 Регламенту, держави-члени можуть виключити з його сфери застосування підприємства, які здійснюють виключно діяльність з надання послуг міських, приміських та регіональних перевезень.

37 За таких обставин, першим питанням для вивчення є те, чи застосовується Регламент № 1191/69 до послуг перевезень, які є предметом розгляду в основному провадженні. Тільки якщо це не так, тоді слід розглянути застосування загальних положень Договору про державну допомогу до субсидій, які є предметом розгляду в основному провадженні. Таким чином, в першу чергу слід відповісти на третю частину запитання національного суду.

Третя частина питання, переданого для винесення попередньої ухвали

38 У третій частині питання, переданого для винесення попередньої ухвали, національний суд по суті запитує, чи можна тлумачити Регламент № 1191/69, а точніше другу частину пункту 1 Статті 1, як такий, що дозволяє державі-члену не застосовувати Регламент до діяльності з надання послуг регулярних міських, приміських та регіональних перевезень, які неодмінно залежать від державних субсидій та обмежувати застосування випадками, коли надання відповідних транспортних послуг іншим чином є неможливим.

Зауваження, подані Суду

39 «Альтмарк Транс», Округна рада та Підприємство громадського транспорту заявляють, що положення Регламенту № 1191/69 не дозволяють дійти висновку, що державні субсидії для

транспортних підприємств відповідають законодавству ЄС, тільки якщо обов'язки щодо надання публічних послуг, в розумінні цього Регламенту, були покладені або було укладено контракт про надання публічних послуг відповідно до цього Регламенту.

- 40 Вони зауважують, зокрема, що німецький законодавець провів відмінність між послугами перевезень, що надаються на комерційних засадах, та тими, які надаються у громадських інтересах. Відповідно до пункту (4) параграфа 8 Закону PBefG, Регламент № 1191/69 застосовується тільки до послуг перевезень, які надаються у громадських інтересах. Тому послуги перевезень, які надаються на комерційних засадах, не підпадають під сферу застосування Регламенту.
- 41 Хоча з 01 січня 1996 року німецький законодавець більше не практикує широке використання права на відступ, передбаченого другою частиною пункту 1 Статті 1 Регламенту № 1191/69, він непрямо зробив виняток із застосування такого Регламенту на користь послуг міських, приміських і регіональних перевезень, які надають на комерційних засадах. Оскільки цим Регламентом дозволяється загальний відступ, він дозволяє законодавцю передбачити й частковий відступ. У цьому випадку застосовується принцип «хто може зробити максимум, може зробити і мінімум».
- 42 Комісія стверджує, що якщо послуги міських, приміських і регіональних перевезень не були виключені зі сфери застосування Регламенту № 1191/69 на підставі другої частини пункту 1 Статті 2, національний законодавець повинен врегулювати виконання регулярних перевезень або шляхом встановлення обов'язків щодо надання публічних послуг, відповідно до Розділів II - IV Регламенту, або шляхом укладення контрактів, що передбачають такі обов'язки та відповідають положенням Розділу V Регламенту.

Висновки Суду

- 43 Для того, щоб відповісти на цю частину запитання, спочатку потрібно визначити, чи встановлює Регламент № 1191/69 обов'язкові для виконання правила, які держави-члени повинні виконувати під час розгляду питання покладання обов'язків щодо надання публічних послуг у секторі наземного транспорту.
- 44 Як видно з преамбули та тексту вказаного Регламенту, він насправді встановлює для держав-членів обов'язкові для виконання правила.
- 45 Відповідно до першої декларативної частини преамбули до Регламенту № 1191/69, однією з цілей спільної транспортної політики є усунення розбіжностей внаслідок виконання обов'язків, притаманних концепції публічних послуг, які покладаються державами-членами на транспортні підприємства, і які можуть призвести до значного спотворення умов конкуренції. У другій декларативній частині зазначено, що тому необхідно припинити обов'язки щодо надання публічних послуг, як вони визначені у Регламенті, хоча у деяких випадках їх збереження може бути важливим для забезпечення адекватного провадження транспортних послуг.
- 46 У пункті 3 Статті 1 Регламенту № 1191/69 зазначено, що компетентні органи держав-членів повинні припинити усі обов'язки, притаманні концепції публічної послуги, визначеній у Регламенті, що встановлені для перевезень залізничним, автомобільним та внутрішнім водним транспортом. Відповідно до пункту 4 Статті 1, для забезпечення надання відповідних послуг з перевезення, враховуючи, зокрема, соціальні фактори, навколишнє середовище, планування території, або з метою встановлення тарифних обов'язків, які б відповідали можливостям певних категорій пасажирів, такі органи можуть укладати контракти про надання публічних послуг з транспортними підприємствами, відповідно до умов деталей функціонування, викладених і Розділі V Регламенту. Потім у пункті 5 Статті 1 зазначається,

що в будь-якому разі, органи влади можуть зберігати чи накладати обов'язки щодо надання публічних послуг міських, приміських і регіональних пасажирських перевезень, відповідно до умов і деталей функціонування, включаючи способи компенсації, визначені у Розділах II - IV Регламенту.

- 47 Отже, поки ліцензії, які є предметом розгляду в основному провадженні, покладають обов'язки щодо надання публічних послуг і супроводжуються наданням субсидій для часткового фінансування виконання таких обов'язків, надання таких ліцензій та субсидій здійснюється, в принципі, згідно з положеннями Регламенту № 1191/69.
- 48 Однак, друга частина пункту 1 Статті 1 Регламенту дозволяє державам-членам виключати зі сфери застосування Регламенту підприємства, які здійснюють виключно діяльність з надання послуг міських, приміських та регіональних перевезень.
- 49 Початково, до 31 грудня 1995 року, Федеративна Республіка Німеччина скористалася відступом, передбаченим другою частиною пункту 1 Статті 1 Регламенту № 1191/69, прямо виключивши у національному законодавстві застосування вказаного Регламенту до підприємств міського, приміського і регіонального транспорту.
- 50 Починаючи з 01 січня 1996 року німецьке законодавство більше прямо не передбачало такого відступу. Натомість, третім реченням пункту (4) параграфа 8 та параграфом 13а Закону PBefG Регламент було визнано застосовним до ліцензій, що надаються для автобусних перевезень у Німеччині, які здійснюються в інтересах громадськості. Однак німецьке законодавство прямо не визначає, чи застосовується Регламент також до видачі ліцензій на виконання автобусних перевезень на комерційних засадах.

- 51 Необхідно розглянути, чи суперечить Регламенту № 1191/69 той факт, що він не застосовується до послуг, які надаються на комерційних засадах - припускаючи, що саме це й має місце.
- 52 «Альтмарк Транс», Окружна рада і Підприємство громадського транспорту стверджують, що оскільки друга частина пункту 1 Статті 1 Регламенту № 1191/69 дозволяє не застосовувати цей Регламент до усієї категорії транспортних послуг, тим більше це положення повинне дозволяти незастосування Регламенту до частини таких послуг.
- 53 Не слід забувати, що, як пояснюється у пунктах 44-47 вище, Регламент № 1191/69 створює систему, якої держави-члени повинні дотримуватися під час розгляду питання покладання обов'язків щодо надання публічних послуг на суб'єктів господарювання у секторі наземного транспорту.
- 54 Однак держави-члени можуть запроваджувати для суб'єктів господарювання, які надають послуги міських, приміських та регіональних перевезень, відступ від положень Регламенту № 1191/69 на підставі другої частини пункту 1 Статті 1 Регламенту. Німецький законодавець передбачив загальне використання цього відступу до 31 грудня 1995 року.
- 55 За таких обставин, можна дійти висновку, що поправки до Закону РВefG, які набрали чинності з 01 січня 1996 року, сприяють досягненню цілей, переслідуваних Регламентом № 1191/69.

- 56 Вказаними поправками німецький законодавець запровадив відмінність, у тому, що стосується надання ліцензій на перевезення пасажирів автобусами, між комерційною діяльністю та діяльністю в інтересах громадськості. Відповідно до параграфа 13а Закону PBefG, Регламент № 1191/69 почав застосовуватися до надання ліцензій на здійснення діяльності в громадських інтересах. Так, вказана поправка до Закону PBefG, скоротила сферу застосування відступу, передбаченого у другій частині пункту 1 Статті 1 Регламенту. Тим самим німецький законодавець наблизився до досягнення цілей, переслідуваних таким Регламентом.
- 57 З вищевикладених міркувань випливає, що держава-член може законним шляхом, на підставі права на відступ, передбаченого у другій частині пункту 1 Статті 1 Регламенту № 1191/69, не тільки повністю виключити послуги регулярних міських, приміських та регіональних перевезень зі сфери застосування цього Регламенту, але й застосовувати цей відступ більш обмежено. Іншими словами, таке положення в принципі дозволяє німецькому законодавцю передбачити, що для транспортних послуг, які надають на комерційних засадах, обов'язки щодо надання публічних послуг можуть покладатися, а субсидії надаватися без дотримання умов і деталей функціонування, встановлених у вказаному Регламенті.
- 58 Проте національне законодавство може чітко розмежувати використання такої можливості відступу, щоб забезпечити можливість визначення ситуацій, в яких застосовується відступ та ситуацій, в яких застосовується Регламент № 1191/69.
- 59 Як неодноразово постановляв Суд, надзвичайно важливо, для виконання вимоги щодо правової визначеності, щоб окремі особи мали чітке і конкретне уявлення про правову ситуацію, яка дозволяє їм повною мірою скористатися їхніми правами та, у відповідному випадку, посилатися на них у національних судах (див. Справу 29/84 *Комісія проти Німеччини* [1985 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 1661, пункт 23; Справу 363/85 *Комісія проти Італії* [1987 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1733, пункт 7; Справу C-59/89

Комісія проти Німеччини [1991 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 1-2607, пункт 18; та Справу C-236/95 *Комісія проти Греції* [1996 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1-4459, пункт 13).

- 60 Наказ про передачу справи містить численні питання, які свідчать про те, що вказані вимоги щодо ясності можуть не виконуватися у цій Справі.
- 61 Так, згідно з наказом про передачу справи, по-перше, комерційна система діяльності може застосовуватися і до суб'єктів господарювання, які потребують державних субсидій для надання ліцензованих послуг перевезень. По-друге, як зазначив національний суд, «це право обирати, яке було надане оператору законодавством, на практиці забирається у випадку регулярних перевезень місцевим громадським транспортом, якого дуже не вистачає, а потреба у державних субсидіях автоматично призводить до класифікації таких послуг як послуг в інтересах громадськості».
- 62 З вищевикладеного випливає, що до ліцензій на надання послуг перевезень, виконання яких потребує державних субсидій, можуть застосовуватися як норми для комерційних перевезень, так і норми для перевезень в інтересах громадськості. Якщо б це було насправді так, відповідні положення національного законодавства, не визначали б чітко і конкретно ситуації, у яких такі ліцензії підпадають під ту чи іншу категорію. Оскільки Регламент № 1191/69 не застосовується до комерційних операцій, будь-яка невизначеність стосовно розмежувальної лінії між ними та операціями в інтересах громадськості поширюватиметься і на сферу застосування такого Регламенту в Німеччині.
- 63 Саме національний суд повинен переконатися у тому, що застосування німецьким законодавцем відступу, передбаченого у другій частині пункту 1 Статті 1 Регламенту № 1191/69, відповідає вимогам щодо чіткості та конкретності, необхідних для дотримання принципу правової визначеності.

- 64 Таким чином, відповідь на третю частину питання, переданого для винесення попередньої ухвали, повинна полягати у тому, що Регламент № 1191/69, а точніше друга частина пункту 1 Статті 1, повинен тлумачитися як такий, що дозволяє державі-члену не застосовувати Регламент до діяльності з надання послуг регулярних міських, приміських та регіональних перевезень, які завжди залежать від державних субсидій та обмежувати застосування випадками, коли надання відповідних транспортних послуг іншим чином є неможливим, за умови належного дотримання принципу правової визначеності.
- 65 Також потрібно зазначити, що якщо національний суд вирішить, що принцип правової визначеності не був дотриманий в основному провадженні, він повинен враховувати, що Регламент № 1191/69 є повністю застосовним у Німеччині, і тому застосовується також і до комерційних операцій. У такому випадку він повинен буде з'ясувати, чи були ліцензії, які є предметом розгляду в основному провадженні, видані відповідно до вказаного Регламенту і якщо так, чи було надано відповідно до нього субсидії, які також є предметом розгляду в основному провадженні. Якщо такі ліцензії та субсидії не відповідають умовам, встановленим Регламентом, національний суд повинен буде дійти висновку, що вони не відповідають законодавству ЄС, без необхідності розглядати їх з точки зору положень Договору.
- 66 Отже, тільки якщо національний суд зробить висновок, що Регламент № 1191/69 не застосовується до комерційних операцій і що використання німецьким законодавцем можливості відступу, передбаченого таким Регламентом, відповідає принципу правової визначеності, тоді він повинен буде розглянути питання щодо того, чи були субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, надані згідно з положеннями Договору, що стосуються державної допомоги.

Перша частина питання, переданого для винесення попередньої ухвали

- 67 У першій частині питання, переданого для винесення попередньої ухвали, національний суд по суті запитує, чи субсидії, призначені для компенсації дефіциту

публічних послуг міських, приміських та регіональних перевезень, підпадають під дію пункту 1 Статті 92 Договору за усіх обставин або такі субсидії, з огляду на місцевий або регіональний характер транспортних послуг, що надаються та, якщо це доречно, впливають на значення відповідної сфери діяльності, не впливатимуть на торгівлю між державами-членами.

Зауваження, подані Суду

- 68 «Альтмарк Транс», Окружна рада і Підприємство громадського транспорту стверджують, що субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, не впливають на торгівлю між державами-членами в розумінні пункту 1 Статті 92 Договору, оскільки вони стосуються суто місцевих послуг та, у будь-якому випадку, сума є настільки невеликою, що вони просто не можуть суттєво впливати на таку торгівлю.
- 69 Комісія навпаки стверджує, що з 1995 року вісім держав-членів добровільно відкрили деякі ринки міських, приміських та регіональних перевезень для суб'єктів господарювання-конкурентів з інших держав-членів, і що існує багато прикладів, коли транспортні підприємства з однієї держави-члена здійснюють діяльність в іншій державі-члені. Таке відкриття ринку у деяких державах-членах свідчить про те, що торгівля всередині ЄС - це вже не тільки можливість, вона стала реальністю.
- 70 Слід нагадати, що Суд вирішив, своїм наказом від 18 червня 2002 року, поновити усне судочинство у цій справі для надання сторонам основного провадження, державам-членам, Комісії та Раді можливості надати зауваження щодо можливих наслідків рішення від 22 листопада 2001 року у Справі C-53/00 Ferring [2001 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 1-9067 стосовно відповіді, яка має бути надана на запитання національного суду у цій Справі.

- 71 Під час другого слухання 15 жовтня 2002 року «Альтмарк Транс», Окружна рада і Підприємство громадського транспорту, а також Уряди Німеччини та Іспанії запропонували по суті, щоб Суд підтвердив принципи, проголошені ним в рішенні у справі Феррінг. Таким чином, вони вважають, що державне фінансування публічних послуг є допомогою в розумінні пункту 1 Статті 92 Договору, тільки якщо вартість переваг, які надаються державними органами, перевищує витрати, понесені під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг.
- 72 З цього питання вони стверджують, головним чином, що концепція допомоги у пункті 1 Статті 92 Договору застосовується тільки до заходів, якими фінансова перевага надається для одного або кількох підприємств. Державна субсидія, яка тільки компенсує витрати на виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, які були покладені, не надає підприємству-одержувачу жодної реальної переваги. Більше того, у такому випадку конкуренція не спотворюється, оскільки будь-який суб'єкт господарювання може скористатися державною субсидією, якщо він надає публічні транспортні послуги, визначені державою.
- 73 Під час другого слухання, Уряди Данії, Франції, Нідерландів та Великої Британії по суті заявили, що Суд повинен прийняти підхід Генерального адвоката Джейкобса, запропонований у його Висновку від 30 квітня 2002 року у Справі C-126/01 GEMO, рішення від 20 листопада 2003 року, що ще не було опубліковане у Збірці рішень Європейського Суду. Відповідно до цього підходу, слід провести відмінність між двома категоріями ситуації. Якщо існує безпосередній та явний зв'язок між державним фінансуванням і чітко визначеними обов'язками щодо надання публічних послуг, суми, виплачувані державними органами не вважаються допомогою в розумінні п. 1 Статті 92 Договору. З іншого боку, якщо такого зв'язку не існує або обов'язки щодо надання публічних послуг не є чітко визначеними, суми, виплачувані органами влади, є державною допомогою.

Висновки Суду

- 74 Для того, щоб відповісти на першу частину запитання, повинні бути розглянуті різні елементи поняття державної допомоги у пункті 1 Статті 92 Договору. Відповідно до усталеної судової практики класифікація як допомога вимагає виконання усіх умов, викладених у такому положенні (див. Справу С-142/87 *Бельгія проти Комісії* («Tubemeuse») [1990 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1-959, пункт 25; Об'єднані справи С-278/92 - С-280/92 *Іспанія проти Комісії* [1994 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1-4103, пункт 20; та Справу С-482/99 *Франція проти Комісії* [2002 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1-4397, пункт 68).
- 75 У пункті 1 Статті 92 Договору встановлено такі умови. По-перше, повинно мати місце втручання держави або за рахунок державних коштів. По-друге, втручання повинно мати вплив на торгівлю між державами-членами. По-третє, воно повинно надавати одержувачу перевагу. По-четверте, воно повинно спотворювати конкуренцію або створювати загрозу її спотворення.
- 76 Запитання національного суду більше стосується другої із вказаних умов.
- 77 У зв'язку з цим, слід зауважити, по-перше, що державна субсидія, надана суб'єкту господарювання, який надає виключно місцеві або регіональні транспортні послуги і не надає жодних транспортних послуг за межами своєї держави походження, все рівно може мати вплив на торгівлю між державами-членами.

- 78 Якщо держава-член надає державну субсидію суб'єкту господарювання, обсяг надання транспортних послуг таким суб'єктом господарювання може з цієї причини зберігатися або збільшуватися, внаслідок чого суб'єкти господарювання, створені в інших державах-членах матимуть менше шансів для надання своїх транспортних послуг на ринку такої держави-члена (див. з цього приводу Справу 102/87 *Франція проти Комісії* [1988 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 4067, пункт 19; Справу C-305/89 *Італія проти Комісії* [1991 р.] Збірка рішень Європейського Суду № 1-1603, пункт 26; та *Іспанія проти Комісії*, пункт 40).
- 79 У цій Справі такий висновок не є суто гіпотетичним, оскільки, як впливає, зокрема, із зауважень Комісії, декілька держав-членів почали з 1995 року відкривати деякі транспортні ринки для конкурентів із суб'єктів господарювання, створених в інших державах-членах, і тому численні суб'єкти господарювання вже пропонують свої послуги міських, приміських та регіональних перевезень у державах-членах, які не є їхньою державою походження.
- 80 Крім того, повідомлення Комісії від 06 березня 1996 року про правило *de minimis* (незначна державна допомога) для державної допомоги (ОВ 1996 р., С 68, стор. 9), як зазначено у його четвертому пункті, не стосується транспорту. Також не стосується цього сектору і Регламент Комісії (ЄК) № 69/2001 від 12 січня 2001 року про застосування Статей 87 та 88 Договору ЄС в частині незначної допомоги (ОВ 2001 р., L 10, стор. 30), відповідно до третього пункту преамбули та пункту (а) Статті 1.
- 81 Нарешті, відповідно до практики Суду, не існує граничного розміру або процентної частки, нижче якої може вважатися, що вплив на торгівлю між державами-членами відсутній. Відносно невелика сума допомоги або відносно невеликий розмір суб'єкта господарювання, який її отримує, як такі не виключають можливості впливу на торгівлю між державами-членами (див. рішення у справі *Тюбемьоз*, пункт 43 та у справі *Іспанія проти комісії*, пункт 42).

- 82 Таким чином, друга умова для застосування пункту 1 Статті 92 Договору, а саме, що допомога повинна бути здатною вплинути на торгівлю між державами-членами, не залежить від місцевого або регіонального характеру транспортних послуг, що надаються або від масштабу сфери діяльності, що розглядається.
- 83 Однак для того, щоб державний захід міг підпадати під дію пункту 1 Статті 92 Договору, він також повинен, як вказано у пункті 75 вище, бути здатним вважатися перевагою, наданою підприємству-одержувачу.
- 84 Заходи, які можуть, незалежно від їхньої форми, прямо чи опосередковано надавати перевагу певним суб'єктам господарювання (Справа 6/64 Коста [1964 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 585, стор. 595) або повинні вважатися економічною перевагою, яку суб'єкт господарювання не отримав би за звичайних ринкових умов (Справа C-39/94 *SFEI та інші* [1996 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 1-3547, пункт 60, та Справа C-342/96 *Іспанія проти Комісії* [1999 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 1-2459, пункт 41) вважаються допомогою.
- 85 Однак слід згадати рішення Суду у справі стосовно відшкодування, передбаченого Директивою Ради № 75/439/ЄЕС від 16 червня 1975 року про утилізацію відпрацьованих олив (ОВ від 1975 р., L 194, стор. 23). Вказане відшкодування могло бути надане підприємствам зі збирання та/або утилізації відпрацьованих олив як компенсація за виконання обов'язків щодо збирання та/або утилізації, покладених на них державою-членом, за умови, що таке відшкодування не перевищувало річні непокриті витрати, фактично зареєстровані суб'єктами господарювання з урахуванням обґрунтованого прибутку. Суд встановив, що відшкодування такого типу не є допомогою в розумінні Статті 92 і далі Договору, а є винагородою за послуги, виконувані підприємствами зі збирання та утилізації (див. Справу 240/83 *ADBHU* [1985 р.], Збірка рішень Європейського Суду № 531, пункт 3, останнє речення, і пункт 18).

- 86 Подібним чином, Суд встановив, що, якщо податок на прямі продажі, який стягується з фармацевтичних лабораторій відповідає додатковим витратам, фактично понесеним оптовими дистриб'юторами під час виконання ними своїх обов'язків щодо надання публічних послуг, відсутність нарахування податку оптовим дистриб'юторам може вважатися компенсацією за послуги, які вони надають і тому не є державною допомогою в розумінні Статті 92 Договору. Суд зазначив, що якщо б існувала необхідна рівноцінність між звільненням і понесеними додатковими витратами, оптові дистриб'ютори не мали б жодної реальної переваги для цілей пункту 1 Статті 92 Договору, тому що єдиним наслідком податку стало б вирівнювання умов для дистриб'юторів і лабораторій (рішення у справі Ферінг, пункт 27).
- 87 Із зазначених судових рішень випливає, що якщо державний захід повинен вважатися компенсацією за послуги, що надаються суб'єктами господарювання-одержувачами на виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, таким чином, що суб'єкти господарювання не отримують реальної фінансової переваги і тому внаслідок заходу вони не опиняються у більш вигідному конкурентному становищі, аніж суб'єкти господарювання, які з ними конкурують, то такий захід не підпадає під дію пункту 1 Статті 92 Договору.
- 88 Однак для того, щоб така компенсація не була віднесена до державної допомоги у певному випадку, має виконуватися низка умов.
- 89 По-перше, суб'єкт господарювання, що отримує компенсацію, повинен фактично виконувати обов'язки щодо надання таких послуг, а послуги повинні бути чітко визначені. Тому в основному провадженні національний суд повинен з'ясувати, чи впливають обов'язки щодо надання публічних послуг, покладені на «Альтмарк Транс», з національного законодавства та/або ліцензій, які є предметом розгляду в основному провадженні.

- 90 По-друге, параметри, на підставі яких розраховується розмір компенсації, повинні бути визначені заздалегідь об'єктивним та прозорим способом, з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами.
- 91 Виплата державою компенсації за збитки, понесені суб'єктом господарювання, якщо параметри такої компенсації не були встановлені заздалегідь, і пізніше виявиться, що надання деяких послуг у зв'язку з виконанням обов'язків щодо надання публічних послуг не було рентабельним, і тому вважається фінансовим заходом, який підпадає під поняття державної допомоги в розумінні пункту 1 Статті 92 Договору.
- 92 По-третє, розмір компенсації не може перевищувати суму, необхідну для покриття всіх або частини витрат, які виникли у зв'язку з виконанням зобов'язань з обслуговування населення, з урахуванням відповідних надходжень і обґрунтованого прибутку від виконання таких обов'язків. Виконання такої умови є суттєвим для того, щоб забезпечити, що суб'єкту господарювання-отримувачу не надається жодної переваги, яка спотворює або створює загрозу спотворення конкуренції шляхом посилення конкурентного становища такого суб'єкта господарювання.
- 93 По-четверте, якщо суб'єкт господарювання, який повинен виконувати обов'язки щодо громадського обслуговування, у конкретному випадку, не обирається відповідно до процедури державних закупівель, що дозволить обрати учасника торгів, здатного надавати такі послуги з найменшими витратами для суспільства, рівень необхідної компенсації повинен визначатися на підставі аналізу витрат, які типовий суб'єкт господарювання, під належним управлінням та із достатнім забезпеченням транспортними засобами, щоб він зміг задовольняти необхідні громадські потреби, поніс би під час виконання таких обов'язків, враховуючи відповідні надходження та обґрунтований прибуток від виконання обов'язків.

94 З вищевикладеного випливає, що якщо державні субсидії, надані суб'єкту господарювання, який прямо зобов'язаний виконувати обов'язки щодо надання публічних послуг, для компенсації витрат, понесених під час виконання таких обов'язків, відповідають умовам, встановленим у пунктах 89-93 вище, такі субсидії не підпадають під дію пункту 1 Статті 92 Договору. І навпаки, державний захід, який не відповідає одній або кільком з таких умов, повинен вважатися державною допомогою в розумінні такого положення.

95 Таким чином, відповідь на першу частину питання, переданого для винесення попередньої ухвали, має полягати в тому, що умова для застосування пункту 1 Статті 92 Договору, що допомога повинна бути здатною вплинути на торгівлю між державами-членами, не залежить від місцевого або регіонального характеру транспортних послуг, що надаються або від масштабу сфери діяльності, що розглядається.

Однак державні субсидії, призначені для забезпечення надання послуг регулярних міських, приміських та регіональних перевезень не підпадають під дію такого положення, якщо такі субсидії повинні вважатися компенсацією за послуги, що надаються суб'єктом господарювання-одержувачем, на виконання обов'язків щодо надання публічних послуг. З метою застосування вказаного критерію, саме національний суд повинен з'ясувати, чи виконуються такі вимоги:

- по-перше, від суб'єкта господарювання-отримувач насправді вимагається виконання обов'язків щодо громадського обслуговування, і такі обов'язки були чітко визначені;
- по-друге, параметри, на основі яких розраховується розмір компенсації, були визначені заздалегідь об'єктивним та прозорим способом;

- по-третє, розмір компенсації не перевищує суму, необхідну для покриття всіх або частини витрат, понесених під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, з урахуванням відповідних надходжень і обґрунтованого прибутку від виконання таких обов'язків;

- по-четверте, якщо суб'єкт господарювання, який повинен виконувати обов'язки щодо надання публічних послуг не обирається відповідно до процедури державних закупівель, рівень необхідної компенсації був визначений на підставі аналізу витрат, які типовий суб'єкт господарювання, під належним управлінням та із достатнім забезпеченням транспортними засобами, щоб він зміг задовольняти необхідні громадські потреби, поніс би під час виконання таких обов'язків, враховуючи відповідні надходження та обґрунтований прибуток від виконання обов'язків.

Друга частина питання, переданого для винесення попередньої ухвали

96 У другій частині питання, переданого для винесення попередньої ухвали, національний суд по суті запитує, чи може Стаття 77 Договору застосовуватися до державних субсидій, які компенсують додаткові витрати, понесені під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг без урахування Регламенту № 1191/69.

Зауваження, подані Суду

97 «Альтмарк Транс» стверджує, що можливість, доступна національному законодавцю щодо санкціонування державних субсидій, призначених для компенсації дефіциту

громадського транспорту для міських, приміських та регіональних перевезень, без урахування Регламенту № 1191/69, існує незалежно від Статті 77 Договору.

98 Окружна рада стверджує, зі свого боку, що Стаття 77 Договору не надає національному законодавцю права санкціонувати державні субсидії без урахування Регламенту № 1191/69.

99 Підприємство громадського транспорту заявляє, що поки державні субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, підпадають під заборону, передбачену у Статті 92 Договору, Стаття 77 виключає таке застосування, оскільки такі субсидії відповідають умовам, встановленим в останній статті. При цьому воно стверджує, що у цьому випадку Регламент № 1191/69 не перешкоджає наданню таких субсидій.

100 Комісія вважає, що відповідно до Статті 77 Договору, національний законодавець має право надавати державні субсидії, призначені для компенсації дефіциту, що виникає у сфері громадського транспорту для міських, приміських та регіональних перевезень, без урахування Регламенту № 1191/69, але що у такому випадку до таких субсидій повністю застосовується процедура попереднього повідомлення, встановлена у пункті 3 Статті 93 Договору ЄС (тепер пункт 3 Статті 88 ЄС) стосовно вивчення державної допомоги.

Висновки Суду

101 Стаття 77 Договору ЄС передбачає, що допомога відповідає Договору, якщо вона задовольняє потреби координації транспорту або вона є відшкодуванням за виконання певних зобов'язань, притаманних концепції публічної послуги.

102 У пункті 37 вище було зазначено, що якби не існувало регламенту, що застосовується до справи в основному провадженні, потрібно було б визначити, чи підпадають субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, під дію положень Договору стосовно державної допомоги.

103 Положень пункту 65 та 66 вище впливає, що Регламент № 1191/69 не міг застосовуватися до справи, що розглядається в основному провадженні, якщо німецький законодавець не виключив застосування такого Регламенту до комерційних операцій або не зробив цього відповідно до принципу правової визначеності. Якщо виявиться, що це так, до субсидій, які є предметом розгляду в основному провадженні, застосовуватимуться положення такого Регламенту, і національному суду не доведеться розглядати, чи відповідають вони положенням основного законодавства.

104 Якби Регламент № 1191/69 все ж не був застосовним до справи в основному провадженні, з відповіді на першу частину питання впливає, що поки субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, повинні вважатися компенсацією за транспортні послуги, що надаються на виконання обов'язків щодо надання публічних послуг і відповідають умовам, встановленим у пунктах 89-93 вище, такі субсидії не підпадатимуть під дію Статті 92 Договору,

105 Отже, положення основного законодавства стосовно державної допомоги і загальної транспортної політики застосовуватимуться до субсидій, які є предметом розгляду в основному провадженні, тільки поки, по-перше, субсидії не підпадають під дію Регламенту № 1191/69 та, по-друге, якщо вони були надані для компенсації додаткових витрат, понесених під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, виконуються не усі умови, визначені у пунктах 89-93 вище.

106Однак навіть якщо б субсидії, які є предметом розгляду в основному провадженні, повинні були перевірятися на відповідність положенням Договору про державну допомогу, передбачений у Статті 77 виняток не міг би бути застосований як такий.

10704 червня 1970 року Рада ухвалила Регламент № (ЄЕС) 1107/70 про надання допомоги в сферах залізничного, автомобільного та внутрішнього водного транспорту (ОВ, Спеціальне видання англійською мовою, 1970 р. (II), стор. 360). Статтею 3 вказаного Регламенту передбачено, що «[без порушення положень... Регламенту (ЄС) № 1192/69... та... Регламенту (ЄС) № 1191/69... держави-члени не здійснюють координаційних заходів та не покладають обов'язків, властивих концепції публічних послуг, що включає надання допомоги відповідно до Статті 77 Договору, окрім таких випадків чи обставин». Отже, державам-членам більше не дозволяється посилається на Статтю 77 Договору не випадках, не вказаних у підзаконному законодавстві ЄС.

108Отже, якщо цей Регламент № 1191/69 не застосовується у цьому випадку і субсидії, що є предметом розгляду в основному провадженні, підпадають під дію пункту 1 Статті 92 Договору, у Регламенті № 1191/69 міститься вичерпний перелік обставин, за яких органи влади держав-членів можуть надавати допомогу на підставі Статті 77 Договору.

109Тому відповідь на другу частину питання, переданого для винесення попередньої ухвали, повинна полягати у тому, що Стаття 77 Договору не може застосовуватися до державних субсидій, які компенсують додаткові витрати, понесені під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг без урахування Регламенту № 1191/69.

Витрати

110 Витрати, понесені Урядами Німеччини, Данії, Іспанії, Франції, Нідерландів та Великої Британії та Комісією, які надали Суду свої зауваження, відшкодуванню не підлягають. Оскільки для сторін основного провадження ці провадження є етапом у провадженні, порушеному в національному суді, рішення щодо витрат має ухвалюватися таким судом.

Враховуючи вищевикладене,

СУД,

у відповідь на питання, передане йому Федеральним адміністративним судом наказом від 06 квітня 2000 року, цим ухвалює:

1. Регламент (ЄЕС) № 1191/69 Ради від 26 червня 1969 року про дії держав-членів щодо обов'язків, притаманних концепції публічної послуги в сфері залізничного, наземного та внутрішнього водного транспорту, зі змінами, внесеними Регламентом Ради (ЄЕС) № 1893/91 від 20 червня 1991 року, зокрема, друга частина пункту 1 Статті 1 цього Регламенту, повинен тлумачитися як такий, що дозволяє державі-члену не застосовувати Регламент до діяльності з надання послуг регулярних міських, приміських та регіональних перевезень, які завжди залежать від державних субсидій та обмежувати застосування випадками, коли надання відповідних транспортних послуг іншим чином є неможливим, за умови належного дотримання принципу правової визначеності.

2. Умова щодо застосування пункту 1 Статті 92 Договору ЄС (тепер, після внесення змін, пункту 1 Статті 87 ЄС) - допомога повинна бути здатною вплинути на торгівлю між державами-членами, не залежить від місцевого або регіонального характеру транспортних послуг, що надаються, або від масштабу сфери діяльності, що розглядається.

Однак державні субсидії, призначені для забезпечення надання послуг регулярних міських, приміських та регіональних перевезень не підпадають під дію такого положення, якщо такі субсидії повинні вважатися компенсацією за послуги, що надаються суб'єктом господарювання-одержувачем, на виконання обов'язків щодо надання публічних послуг. З метою застосування вказаного критерію, саме національний суд повинен з'ясувати, чи виконуються такі вимоги:

- по-перше, від суб'єкта господарювання-отримувача насправді вимагається виконання обов'язків щодо громадського обслуговування, і такі обов'язки були чітко визначені;
- по-друге, параметри, на основі яких розраховується розмір компенсації, були визначені заздалегідь об'єктивним та прозорим способом;
- по-третє, розмір компенсації не перевищує суму, необхідну для покриття всіх або частини витрат, понесених під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг, з урахуванням відповідних надходжень і обґрунтованого прибутку від виконання таких обов'язків;

- по-четверте, якщо суб'єкт господарювання, який повинен виконувати обов'язки щодо надання публічних послуг не обирається відповідно до процедури державних закупівель, рівень необхідної компенсації був визначений на підставі аналізу витрат, які типовий суб'єкт господарювання, під належним управлінням та із достатнім забезпеченням транспортними засобами, щоб він зміг задовольняти необхідні громадські потреби, поніс би під час виконання таких обов'язків, враховуючи відповідні надходження та обґрунтований прибуток від виконання обов'язків.
3. Стаття 77 Договору ЄС (тепер Стаття 73 ЄС) не може застосовуватися до державних субсидій, які компенсують додаткові витрати, понесені під час виконання обов'язків щодо надання публічних послуг без урахування Регламенту № 1191/69, зі змінами, внесеними Регламентом № 1893/91.

Родрігес Іглесіас	Пюїсоше	Ватле
Шінтхен	Тіммерманс	Гулманн
Едвард	Ла Перхола	Янн
Скуріс	Макен	Колнерік
фон Бар	Кунья Родрігеш	Росас

Винесено у відкритому судовому засіданні в м. Люксембург 24 липня 2003 року.

Р. Грасс

Секретар

Х.К. Родрігес Іглесіас

Головуючий суддя

DECISIONS

COMMISSION DECISION

of 20 December 2011

on the application of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest

(notified under document C(2011) 9380)

(Text with EEA relevance)

(2012/21/EU)

THE EUROPEAN COMMISSION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union, and in particular Article 106(3) thereof,

Whereas:

(1) Article 14 of the Treaty requires the Union, without prejudice to Articles 93, 106 and 107 of the Treaty, to use its powers in such a way as to make sure that services of general economic interest operate on the basis of principles and conditions which enable them to fulfil their missions.

(2) For certain services of general economic interest to operate on the basis of principles and under conditions which enable them to fulfil their missions, financial support from the State may prove necessary to cover some or all of the specific costs resulting from the public service obligations. In accordance with Article 345 of the Treaty, as interpreted by the Court of Justice of the European Union, it is irrelevant whether such services of general economic interest are operated by public or private undertakings.

(3) Article 106(2) of the Treaty states in this respect that undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest or having the character of a revenue-producing monopoly are subject to the rules contained in the Treaty, in particular to the rules on competition, in so far as the application of these rules does not obstruct, in law or in fact, the performance of the tasks entrusted. This should however not affect the development of trade to such an extent as would be contrary to the interests of the Union.

(4) In its judgment in *Altmark* ⁽¹⁾, the Court of Justice held that public service compensation does not constitute State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty provided that four cumulative criteria are met. First, the recipient undertaking must actually have public service obligations to discharge, and the obligations must be clearly defined. Second, the parameters on the basis of which the compensation is calculated must be established in advance in an objective and transparent manner. Third, the compensation must not exceed what is necessary to cover all or part of the costs incurred in the discharge of the public service obligations, taking into account the relevant receipts and a reasonable profit. Finally, where the undertaking that is to discharge public service obligations, in a specific case, is not chosen pursuant to a public procurement procedure which would allow for the selection of the tenderer capable of providing those services at the least cost to the community, the level of compensation needed must be determined on the basis of an analysis of the costs that a typical undertaking, well-run and adequately provided with the relevant means, would have incurred.

(5) Where those criteria are not fulfilled and the general conditions for the applicability of Article 107(1) of the Treaty are met, public service compensation constitutes State aid and is subject to Articles 93, 106, 107 and 108 of the Treaty.

(6) In addition to this Decision, three instruments are relevant for the application of the State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest:

(a) a new Communication on the application of the European Union State aid rules to compensation granted for the provision of services of general

⁽¹⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark* [2003] ECR I-7747.

economic interest⁽¹⁾ clarifies the application of Article 107 of the Treaty and the criteria set by the *Altmark* ruling to such compensation;

(b) a new Regulation, which the Commission intends to adopt, on the application of Articles 107 and 108 of the Treaty to *de minimis* aid for the provision of SGEI lays down certain conditions – including the amount of the compensation – under which public service compensations shall be deemed not to meet all the criteria of Article 107(1);

(c) a revised framework for State aid in the form of public service compensation⁽²⁾ specifies how the Commission will analyse cases that are not covered by this Decision and therefore have to be notified to the Commission.

(7) Commission Decision 2005/842/EC of 28 November 2005 on the application of Article 86(2) of the EC Treaty to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest⁽³⁾ specifies the meaning and extent of the exception pursuant to Article 106(2) of the Treaty and sets out rules intended to enable effective monitoring of the fulfilment of the criteria set out in that provision. This Decision replaces Decision 2005/842/EC and lays down the conditions under which State aid in the form of compensation for a service of general economic interest is not subject to the prior notification requirement of Article 108(3) of the Treaty as it can be deemed compatible with Article 106(2) of the Treaty.

(8) Such aid may be deemed compatible only if it is granted in order to ensure the provision of services of general economic interest as referred to in Article 106(2) of the Treaty. It is clear from the case-law that, in the absence of sectoral Union rules governing the matter, Member States have a wide margin of discretion in the definition of services that could be classified as being services of general economic interest. Thus the Commission's task is to ensure that there is no manifest error as regards the definition of services of general economic interest.

(9) Provided a number of conditions are met, limited amounts of compensation granted to undertakings entrusted with the provision of services of general economic interest do not affect the development of

trade and competition to such an extent as would be contrary to the interests of the Union. An individual State aid notification should therefore not be required for compensation below a specified annual amount of compensation provided the requirements of this Decision are met.

(10) Given the development of intra-Union trade in the provision of services of general economic interest, demonstrated for instance by the strong development of multi-national providers in a number of sectors which are of great importance for the development of the internal market, it is appropriate to set a lower limit for the amount of compensation which can be exempted from the notification requirement in accordance with this Decision than what was set by Decision 2005/842/EC, while allowing for that amount to be computed as an annual average over the entrustment period.

(11) Hospitals and undertakings in charge of social services, which are entrusted with tasks of general economic interest, have specific characteristics that need to be taken into consideration. In particular, account should be taken of the fact that, in the present economic conditions and at the current stage of development of the internal market, social services may require an amount of aid beyond the threshold in this Decision to compensate for the public service costs. A larger amount of compensation for social services does thus not necessarily produce a greater risk of distortions of competition. Accordingly, undertakings in charge of social services, including the provision of social housing for disadvantaged citizens or socially less advantaged groups, who due to solvency constraints are unable to obtain housing at market conditions, should also benefit from the exemption from notification provided for in this Decision, even if the amount of compensation they receive exceeds the general compensation threshold laid down in this Decision. The same should apply to hospitals providing medical care, including, where applicable, emergency services and ancillary services directly related to their main activities, in particular in the field of research. In order to benefit from the exemption from notification, social services should be clearly identified services, meeting social needs as regards health and long-term care, childcare, access to and reintegration into the labour market, social housing and the care and social inclusion of vulnerable groups.

(12) The extent to which a particular compensation measure affects trade and competition depends not only on the average amount of compensation received per year and the sector concerned, but also on the overall duration of the period of entrustment. Unless a longer period is justified due to the need for a significant investment, for example in the area of social housing, the application of this Decision should therefore be limited to periods of entrustment not exceeding 10 years.

⁽¹⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 4.

⁽²⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 15.

⁽³⁾ OJ L 312, 29.11.2005, p. 67.

- (13) In order for Article 106(2) of the Treaty to apply, the undertaking in question must have been specifically entrusted by the Member State with the operation of a particular service of general economic interest.
- (14) In order to ensure that the criteria set out in Article 106(2) of the Treaty are met, it is necessary to lay down more precise conditions that must be fulfilled in respect of the entrustment of the operation of services of general economic interest. The amount of compensation can be properly calculated and checked only if the public service obligations incumbent on the undertakings and any obligations incumbent on the State are clearly set out in one or more acts of the competent public authorities in the Member State concerned. The form of the instrument may vary from one Member State to another but it should specify, at least, the undertakings concerned, the precise content and duration of and, where appropriate, the territory concerned by the public service obligations imposed, the granting of any exclusive or special rights, and describe the compensation mechanism and the parameters for determining the compensation and avoiding and recovering any possible overcompensation. In order to ensure transparency in relation to the application of this Decision, the act of entrustment should also include a reference to it.
- (15) In order to avoid unjustified distortions of competition, the compensation should not exceed what is necessary to cover the net costs incurred by the undertaking in operating the service, including a reasonable profit.
- (16) Compensation in excess of what is necessary to cover the net costs incurred by the undertaking concerned in operating the service is not necessary for the operation of the service of general economic interest, and consequently constitutes incompatible State aid that should be repaid to the State. Compensation granted for the operation of a service of general economic interest but actually used by the undertaking concerned to operate on another market for purposes other than those specified in the act of entrustment is not necessary for the operation of the service of general economic interest, and may consequently also constitute incompatible State aid that should be repaid.
- (17) The net cost to be taken into account should be calculated as the difference between the cost incurred in operating the service of general economic interest and the revenue earned from the service of general economic interest or, alternatively, as the difference between the net cost of operating with the public service obligation and the net cost or profit operating without the public service obligation. In particular, if the public service obligation leads to a reduction of the revenue, for instance due to regulated tariffs, but does not affect the costs, it should be possible to determine the net cost incurred in discharging the public service obligation on the basis of the foregone revenue. In order to avoid unjustified distortions of competition, all revenues earned from the service of general economic interest, that is to say, any revenues that the provider would not have obtained had it not been entrusted with the obligation should be taken into account for the purposes of calculating the amount of compensation. If the undertaking in question holds special or exclusive rights linked to activities, other than the service of general economic interest for which the aid is granted, that generate profits in excess of the reasonable profit, or benefits from other advantages granted by the State, these should be included in its revenue, irrespective of their classification for the purposes of Article 107 of the Treaty.
- (18) Reasonable profit should be determined as a rate of return on capital that takes into account the degree of risk, or absence of risk, incurred. The rate of return on capital should be defined as the internal rate of return that the undertaking obtains on its invested capital over the duration of the period of entrustment.
- (19) Profit not exceeding the relevant swap rate plus 100 basis points should not be regarded as unreasonable. In this context, the relevant swap rate is viewed as an appropriate rate of return for a risk-free investment. The premium of 100 basis points serves, inter alia, to compensate for liquidity risk related to the provision of capital which is committed for the operation of the service during the period of entrustment.
- (20) In cases where the undertaking entrusted with a service of general economic interest does not bear a substantial degree of commercial risk, for instance because the costs it incurs in the operation of the service are compensated in full, profits exceeding the benchmark of the relevant swap rate plus 100 basis points should not be viewed as reasonable.
- (21) Where, by reason of specific circumstances, it is not appropriate to use the rate of return on capital, Member States should be able to rely on other profit level indicators to determine what the reasonable profit should be, such as the average return on equity, return on capital employed, return on assets or return on sales.
- (22) In determining what constitutes a reasonable profit, the Member States should be able to introduce incentive criteria relating, in particular, to the quality of service provided and gains in productive efficiency. Efficiency gains should not reduce the quality of the service provided. For instance, Member States should be able to define productive efficiency targets in the entrustment act whereby the level of compensation is made

dependent upon the extent to which the targets have been met. The entrustment act may provide that if the undertaking does not meet the objectives, the compensation is to be reduced by applying a calculation method specified in the entrustment act, whereas if the undertaking exceeds the objectives, the compensation may be increased by applying a method specified in the entrustment act. Any rewards linked to productive efficiency gains should be set at a level such as to allow balanced sharing of those gains between the undertaking and the Member State and/or the users.

(23) Article 93 of the Treaty constitutes a *lex specialis* with regard to Article 106(2) of the Treaty. It lays down the rules applicable to public service compensation in the land transport sector. Article 93 has been interpreted by Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70 ⁽¹⁾, which lays down the rules applicable to the compensation of public service obligations in public passenger traffic. Its application to inland waterway passenger traffic is at the discretion of the Member States. Regulation (EC) No 1370/2007 exempts from notification pursuant to Article 108(3) of the Treaty all compensation in the land transport sector that fulfils the conditions of that Regulation. In accordance with the judgment in *Altmark*, compensation in the land transport sector that does not comply with the provisions of Article 93 of the Treaty cannot be declared compatible with the Treaty on the basis of Article 106(2) of the Treaty, or on the basis of any other Treaty provision. Consequently, this Decision does not apply to the land transport sector.

(24) Unlike land transport, the maritime and air transport sectors are subject to Article 106(2) of the Treaty. Certain rules applicable to public service compensation in the air and maritime transport sectors are to be found in Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community ⁽²⁾ and in Council Regulation (EEC) No 3577/92 of 7 December 1992 applying the principle of freedom to provide services to maritime transport within Member States (maritime cabotage) ⁽³⁾. However, unlike Regulation (EC) No 1370/2007, those Regulations do not refer to the compatibility of the possible State aid elements, nor do they provide for an exemption from the obligation to notify pursuant to Article 108(3) of the Treaty. This Decision should therefore apply to public service compensation in the air and maritime transport sectors provided that, in addition to fulfilling the conditions set out in this Decision, such compensation also complies with the sectoral rules contained in Regulations (EC) No 1008/2008 and (EEC) No 3577/92 where applicable.

(25) In the specific cases of public service compensation for air or maritime links to islands and for airports and ports which constitute services of general economic interest as referred to in Article 106(2) of the Treaty, it is appropriate to provide thresholds based on the average annual number of passengers as this more accurately reflects the economic reality of these activities and their character of services of general economic interest.

(26) Exemption from the requirement of prior notification for certain services of general economic interest does not rule out the possibility for Member States to notify a specific aid project. In the event of such a notification, or if the Commission assesses the compatibility of a specific aid measure following a complaint or *ex officio*, the Commission will assess whether the conditions of this Decision are met. If that is not the case, the measure will be assessed in accordance with the principles contained in the Commission Communication on a framework for State aid in the form of public service compensation.

(27) This Decision should apply without prejudice to the provisions of Commission Directive 2006/111/EC of 16 November 2006 on the transparency of financial relations between Member States and public undertakings as well as on financial transparency within certain undertakings ⁽⁴⁾.

(28) This Decision should apply without prejudice to the Union provisions in the field of competition, in particular Articles 101 and 102 of the Treaty.

(29) This Decision should apply without prejudice to the Union provisions in the field of public procurement.

(30) This Decision should apply without prejudice to stricter provisions relating to public service obligations that are contained in sectoral Union legislation.

(31) Transitional provisions should be laid down for individual aid that was granted before the entry into force of this Decision. Aid schemes put into effect in accordance with Decision 2005/842/EC before the entry into force of this Decision should continue to be compatible with the internal market and exempt from the notification requirement for a further period of 2 years. Aid put into effect before the entry into force of this Decision that was not awarded in accordance with Decision 2005/842/EC but fulfils the conditions laid down in this Decision should be compatible with the internal market and exempt from the notification requirement.

⁽¹⁾ OJ L 315, 3.12.2007, p. 1.

⁽²⁾ OJ L 293, 31.10.2008, p. 3.

⁽³⁾ OJ L 364, 12.12.1992, p. 7.

⁽⁴⁾ OJ L 318, 17.11.2006, p. 17.

- (32) The Commission intends to carry out a review of this Decision 5 years after its entry into force,

HAS ADOPTED THIS DECISION:

Article 1

Subject matter

This Decision sets out the conditions under which State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest is compatible with the internal market and exempt from the requirement of notification laid down in Article 108(3) of the Treaty.

Article 2

Scope

1. This Decision applies to State aid in the form of public service compensation, granted to undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest as referred to in Article 106(2) of the Treaty, which falls within one of the following categories:

- (a) compensation not exceeding an annual amount of EUR 15 million for the provision of services of general economic interest in areas other than transport and transport infrastructure;

where the amount of compensation varies over the duration of the entrustment, the annual amount shall be calculated as average of the annual amounts of compensation expected to be made over the entrustment period;

- (b) compensation for the provision of services of general economic interest by hospitals providing medical care, including, where applicable, emergency services; the pursuit of ancillary activities directly related to the main activities, notably in the field of research, does not, however, prevent the application of this paragraph;

- (c) compensation for the provision of services of general economic interest meeting social needs as regards health and long term care, childcare, access to and reintegration into the labour market, social housing and the care and social inclusion of vulnerable groups;

- (d) compensation for the provision of services of general economic interest as regards air or maritime links to islands on which the average annual traffic during the 2 financial years preceding that in which the service of general economic interest was assigned does not exceed 300 000 passengers;

- (e) compensation for the provision of services of general economic interest as regards airports and ports for which

the average annual traffic during the 2 financial years preceding that in which the service of general economic interest was assigned does not exceed 200 000 passengers, in the case of airports, and 300 000 passengers, in the case of ports.

2. This Decision only applies where the period for which the undertaking is entrusted with the operation of the service of general economic interest does not exceed 10 years. Where the period of entrustment exceeds 10 years, this Decision only applies to the extent that a significant investment is required from the service provider that needs to be amortised over a longer period in accordance with generally accepted accounting principles.

3. If during the duration of the entrustment the conditions for the application of this Decision cease to be met, the aid shall be notified in accordance with Article 108(3) of the Treaty.

4. In the field of air and maritime transport, this Decision only applies to State aid in the form of public service compensation, granted to undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest as referred to in Article 106(2) of the Treaty, which complies with Regulation (EC) No 1008/2008 and, respectively, Regulation (EEC) No 3577/92 where applicable.

5. This Decision does not apply to State aid in the form of public service compensation granted to undertakings in the field of land transport.

Article 3

Compatibility and exemption from notification

State aid in the form of public service compensation that meets the conditions laid down in this Decision shall be compatible with the internal market and shall be exempt from the prior notification obligation provided for in Article 108(3) of the Treaty provided that it also complies with the requirements flowing from the Treaty or from sectoral Union legislation.

Article 4

Entrustment

Operation of the service of general economic interest shall be entrusted to the undertaking concerned by way of one or more acts, the form of which may be determined by each Member State. The act or acts shall include, in particular:

- (a) the content and duration of the public service obligations;

- (b) the undertaking and, where applicable, the territory concerned;

- (c) the nature of any exclusive or special rights assigned to the undertaking by the granting authority;
 - (d) a description of the compensation mechanism and the parameters for calculating, controlling and reviewing the compensation;
 - (e) the arrangements for avoiding and recovering any overcompensation; and
 - (f) a reference to this Decision.
- (d) the costs linked with investments, notably concerning infrastructure, may be taken into account when necessary for the operation of the service of general economic interest.

Article 5

Compensation

1. The amount of compensation shall not exceed what is necessary to cover the net cost incurred in discharging the public service obligations, including a reasonable profit.
2. The net cost may be calculated as the difference between costs as defined in paragraph 3 and revenues as defined in paragraph 4. Alternatively, it may be calculated as the difference between the net cost for the undertaking of operating with the public service obligation and the net cost or profit of the same undertaking operating without the public service obligation.
3. The costs to be taken into consideration shall comprise all the costs incurred in operating the service of general economic interest. They shall be calculated on the basis of generally accepted cost accounting principles, as follows:
 - (a) where the activities of the undertaking in question are confined to the service of general economic interest, all its costs may be taken into consideration;
 - (b) where the undertaking also carries out activities falling outside the scope of the service of general economic interest, only the costs related to the service of general economic interest shall be taken into consideration;
 - (c) the costs allocated to the service of general economic interest may cover all the direct costs incurred in operating the service of general economic interest and an appropriate contribution to costs common to both the service of general economic interest and other activities;
4. The revenue to be taken into consideration shall include at least the entire revenue earned from the service of general economic interest, regardless of whether the revenue is classified as State aid within the meaning of Article 107 of the Treaty. If the undertaking in question holds special or exclusive rights linked to activities, other than the service of general economic interest for which the aid is granted, that generate profits in excess of the reasonable profit, or benefits from other advantages granted by the State, these shall be included in its revenue, irrespective of their classification for the purposes of Article 107 of the Treaty. The Member State concerned may decide that the profits accruing from other activities outside the scope of the service of general economic interest in question are to be assigned in whole or in part to the financing of the service of general economic interest.
5. For the purposes of this Decision, 'reasonable profit' means the rate of return on capital that would be required by a typical undertaking considering whether or not to provide the service of general economic interest for the whole period of entrustment, taking into account the level of risk. The 'rate of return on capital' means the internal rate of return that the undertaking makes on its invested capital over the duration of the period of entrustment. The level of risk depends on the sector concerned, the type of service and the characteristics of the compensation.
6. In determining what constitutes a reasonable profit, Member States may introduce incentive criteria relating, in particular, to the quality of service provided and gains in productive efficiency. Efficiency gains shall not reduce the quality of the service provided. Any rewards linked to productive efficiency gains shall be set at a level such as to allow balanced sharing of those gains between the undertaking and the Member State and/or the users.
7. For the purposes of this Decision, a rate of return on capital that does not exceed the relevant swap rate plus a premium of 100 basis points shall be regarded as reasonable in any event. The relevant swap rate shall be the swap rate the maturity and currency of which correspond to the duration and currency of the entrustment act. Where the provision of the service of general economic interest is not connected with a substantial commercial or contractual risk, in particular when the net cost incurred in providing the service of general economic interest is essentially compensated *ex post* in full, the reasonable profit may not exceed the relevant swap rate plus a premium of 100 basis points.

8. Where, by reasons of specific circumstances, it is not appropriate to use the rate of return on capital, Member States may rely on profit level indicators other than the rate of return on capital to determine what the reasonable profit should be, such as the average return on equity, return on capital employed, return on assets or return on sales. The 'return' means the earnings before interests and taxes in that year. The average return is computed using the discount factor over the life of the contract as specified by the Communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates⁽¹⁾. Whatever indicator is chosen, the Member State shall be able to provide the Commission upon request with evidence that the profit does not exceed what would be required by a typical undertaking considering whether or not to provide the service, for instance by providing references to returns achieved on similar types of contracts awarded under competitive conditions.

9. Where an undertaking carries out activities falling both inside and outside the scope of the service of general economic interest, the internal accounts shall show separately the costs and receipts associated with the service of general economic interest and those of other services, as well as the parameters for allocating costs and revenues. The costs linked to any activities outside the scope of the service of general economic interest shall cover all the direct costs, an appropriate contribution to the common costs and an adequate return on capital. No compensation shall be granted in respect of those costs.

10. Member States shall require the undertaking concerned to repay any overcompensation received.

Article 6

Control of overcompensation

1. Member States shall ensure that the compensation granted for the operation of the service of general economic interest meets the requirements set out in this Decision and in particular that the undertaking does not receive compensation in excess of the amount determined in accordance with Article 5. They shall provide evidence upon request from the Commission. They shall carry out regular checks, or ensure that such checks are carried out, at least every 3 years during the period of entrustment and at the end of that period.

2. Where an undertaking has received compensation in excess of the amount determined in accordance with Article 5, the Member State shall require the undertaking concerned to repay any overcompensation received. The parameters for the calculation of the compensation shall be updated for the future. Where the amount of overcompensation does not exceed 10 % of the amount of the average annual

compensation, such overcompensation may be carried forward to the next period and deducted from the amount of compensation payable in respect of that period.

Article 7

Transparency

For compensation above EUR 15 million granted to an undertaking which also has activities outside the scope of the service of general economic interest, the Member State concerned shall publish the following information on the Internet or by other appropriate means:

- (a) the entrustment act or a summary which includes the elements listed in Article 4;
- (b) the amounts of aid granted to the undertaking on a yearly basis.

Article 8

Availability of information

The Member States shall keep available, during the period of entrustment and for at least 10 years from the end of the period of entrustment, all the information necessary to determine whether the compensation granted is compatible with this Decision.

On written request by the Commission, Member States shall provide the Commission with all the information that the latter considers necessary to determine whether the compensation measures in force are compatible with this Decision.

Article 9

Reports

Each Member State shall submit a report on the implementation of this Decision to the Commission every 2 years. The reports shall provide a detailed overview of the application of this Decision for the different categories of services referred to in Article 2(1), including:

- (a) a description of the application of this Decision to the services falling within its scope, including in-house activities;
- (b) the total amount of aid granted in accordance with this Decision, with a breakdown by the economic sector of the beneficiaries;

⁽¹⁾ OJ C 14, 19.1.2008, p. 6.

- (c) an indication of whether, for a particular type of service, the application of this Decision has given rise to difficulties or complaints by third parties;

and

- (d) any other information concerning the application of this Decision required by the Commission and to be specified in due time before the report is to be submitted.

The first report shall be submitted by 30 June 2014.

Article 10

Transitional provisions

This Decision shall apply to individual aid and aid schemes as follows:

- (a) any aid scheme put into effect before the entry into force of this Decision that was compatible with the internal market and exempted from the notification requirement in accordance with Decision 2005/842/EC shall continue to be compatible with the internal market and exempt from the notification requirement for a further period of 2 years;
- (b) any aid put into effect before the entry into force of this Decision that was not compatible with the internal market

nor exempted from the notification requirement in accordance with Decision 2005/842/EC but fulfils the conditions laid down in this Decision shall be compatible with the internal market and exempt from the requirement of prior notification.

Article 11

Repeal

Decision 2005/842/EC is hereby repealed.

Article 12

Entry into force

This Decision shall enter into force on 31 January 2012.

Article 13

Addressees

This Decision is addressed to the Member States.

Done at Brussels, 20 December 2011.

For the Commission

Joaquín ALMUNIA

Vice-President

COMMISSION REGULATION (EU) No 360/2012

of 25 April 2012

on the application of Articles 107 and 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union to *de minimis* aid granted to undertakings providing services of general economic interest

(Text with EEA relevance)

THE EUROPEAN COMMISSION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union,

Having regard to Council Regulation (EC) No 994/98 of 7 May 1998 on the application of Articles 92 and 93 of the Treaty establishing the European Community to certain categories of horizontal State aid ⁽¹⁾, and in particular Article 2(1) thereof,

Having published a draft of this Regulation ⁽²⁾,

After consulting the Advisory Committee on State Aid,

Whereas:

- (1) Regulation (EC) No 994/98 empowers the Commission to set out in a Regulation a threshold below which aid measures are considered not to meet all the criteria laid down in Article 107(1) of the Treaty and therefore do not fall under the notification procedure provided for in Article 108(3) of the Treaty.
- (2) On the basis of that Regulation, the Commission has adopted, in particular, Regulation (EC) No 1998/2006 of 15 December 2006 on the application of Articles 87 and 88 of the Treaty to *de minimis* aid ⁽³⁾, which sets a general *de minimis* ceiling of EUR 200 000 per beneficiary over a period of three fiscal years.
- (3) The Commission's experience in applying the State aid rules to undertakings providing services of general economic interest within the meaning of Article 106(2) of the Treaty has shown that the ceiling below which advantages granted to such undertakings may be deemed not to affect trade between Member States and/or not to distort or threaten to distort competition can, in some cases, differ from the general *de minimis* ceiling established in Regulation (EC) No 1998/2006. Indeed, at least some of those advantages are likely to constitute

compensation for additional costs linked to the provision of services of general economic interest. Moreover, many activities qualifying as the provision of services of general economic interest have a limited territorial scope. It is therefore appropriate to introduce, alongside Regulation (EC) No 1998/2006, a Regulation containing specific *de minimis* rules for undertakings providing services of general economic interest. A ceiling should be established for the amount of *de minimis* aid each undertaking may receive over a specific period of time.

- (4) In the light of the Commission's experience, aid granted to undertakings providing a service of general economic interest should be deemed not to affect trade between Member States and/or not to distort or threaten to distort competition provided that the total amount of aid granted for the provision of services of general economic interest received by the beneficiary undertaking does not exceed EUR 500 000 over any period of three fiscal years. In view of the development of the road passenger transport sector and of the mostly local nature of services of general economic interest in this field, it is not appropriate to apply a lower ceiling to this sector and the ceiling of EUR 500 000 should apply.
- (5) The years to be taken into account for the purpose of determining whether that ceiling is met should be the fiscal years as used for fiscal purposes by the undertaking in the Member State concerned. The relevant period of three years should be assessed on a rolling basis so that, for each new grant of *de minimis* aid, the total amount of *de minimis* aid granted in the fiscal year concerned, as well as during the previous two fiscal years, needs to be determined. Aid granted by a Member State should be taken into account for this purpose even when financed entirely or partly by resources of Union origin. It should not be possible for aid measures exceeding the *de minimis* ceiling to be broken down into a number of smaller parts in order to bring such parts within the scope of this Regulation.
- (6) This Regulation should apply only to aid granted for the provision of a service of general economic interest. The beneficiary undertaking should therefore be entrusted in writing with the service of general economic interest in respect of which the aid is granted. While the entrustment act should inform the undertaking of the service of general economic interest in respect of which it is granted, it must not necessarily contain all the detailed information as set out in Commission Decision 2012/21/EU of 20 December 2011 on the application

⁽¹⁾ OJ L 142, 14.5.1998, p. 1.

⁽²⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 23.

⁽³⁾ OJ L 379, 28.12.2006, p. 5.

of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest ⁽¹⁾.

- (7) In view of the special rules which apply in the sectors of primary production of agricultural products, fisheries, aquaculture and road freight transport, of the fact that undertakings in those sectors are rarely entrusted with services of general economic interest, and of the risk that amounts of aid below the ceiling set out in this Regulation could fulfil the criteria of Article 107(1) of the Treaty in those sectors, this Regulation should not apply to those sectors. However, if undertakings are active in the sectors of primary production of agricultural products, fisheries, aquaculture or road freight transport as well as in other sectors or activities, this Regulation should apply to those other sectors or activities (such as for example collection of litter at sea) provided that Member States ensure that the activities in the excluded sectors do not benefit from the *de minimis* aid under this Regulation, by appropriate means such as separation of activities or distinction of costs. Member States can fulfill this obligation, in particular, by limiting the amount of *de minimis* aid to the compensation of the costs of the provision of the service, including a reasonable profit. This Regulation should not apply to the coal sector, in view of its special characteristics and of fact that undertakings in those sectors are rarely entrusted with services of general economic interest.
- (8) Considering the similarities between the processing and marketing of agricultural products, on the one hand, and of non-agricultural products, on the other, this Regulation should apply to the processing and marketing of agricultural products, provided that certain conditions are met. Neither on-farm activities necessary for preparing a product for the first sale, such as harvesting, cutting and threshing of cereals, or packing of eggs, nor the first sale to resellers or processors should be considered as processing or marketing in this respect.
- (9) The Court of Justice has established ⁽²⁾ that, once the Union has legislated for the establishment of a common organisation of the market in a given sector of agriculture, Member States are under an obligation to refrain from taking any measure which might undermine or create exceptions to it. For this reason, this Regulation should not apply to aid the amount of which is set on the basis of the price or quantity of products purchased or put on the market. Nor should it apply to *de minimis* support which is linked to an obligation to share the aid with primary producers.

- (10) This Regulation should not apply to *de minimis* export aid or *de minimis* aid favouring domestic over imported products.
- (11) This Regulation should not apply to undertakings in difficulty within the meaning of the Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty ⁽³⁾ since it is not appropriate to grant operating aid to firms in difficulty outside of a restructuring concept and there are difficulties linked to determining the gross grant equivalent of aid granted to undertakings of this type.
- (12) In accordance with the principles governing aid falling within Article 107(1) of the Treaty, *de minimis* aid should be considered to be granted at the moment the legal right to receive the aid is conferred on the undertaking under the applicable national legal regime.
- (13) In order to avoid circumvention of maximum aid intensities laid down in different Union instruments, *de minimis* aid should not be cumulated with State aid in respect of the same eligible costs if such cumulation would result in an aid intensity exceeding that specified in the particular circumstances of each case by a block exemption regulation or decision adopted by the Commission.
- (14) This Regulation should not restrict the application of Regulation (EC) No 1998/2006 to undertakings providing services of general economic interest. Member States should remain free to rely either on this Regulation or on Regulation (EC) No 1998/2006 as regards aid granted for the provision of services of general economic interest.
- (15) The Court of Justice, in its *Altmark* judgment ⁽⁴⁾, has identified a number of conditions which must be fulfilled in order for compensation for the provision of a service of general economic interest not to constitute State aid. Those conditions ensure that compensation limited to the net costs incurred by efficient undertakings for the provision of a service of general economic interest does not constitute State aid within the meaning of Article 107(1) of the Treaty. Compensation

⁽¹⁾ OJ L 7, 11.1.2012, p. 3.

⁽²⁾ Case C-456/00 *French Republic v Commission of the European Communities* [2002] I-11949.

⁽³⁾ OJ C 244, 1.10.2004, p. 2.

⁽⁴⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, and Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht* [2003] ECR I-7747.

in excess of those net costs constitutes State aid which may be declared compatible on the basis of the applicable Union rules. In order to avoid this Regulation being applied to circumvent the conditions identified in the *Altmark* judgment, and in order to avoid *de minimis* aid granted under this Regulation affecting trade due to its cumulation with other compensation for the same service of general economic interest, *de minimis* aid under this Regulation should not be cumulated with any other compensation in respect of the same service, regardless of whether or not it constitutes State aid under the *Altmark* judgment or compatible State aid under Decision 2012/21/EU or under the Communication from the Commission — European Union framework for State aid in the form of public service compensation (2011) ⁽¹⁾. Therefore, this Regulation should not apply to compensation received for the provision of a service of general economic interest in respect of which other types of compensation are also being granted, except where that other compensation constitutes *de minimis* aid according to other *de minimis* regulations and the cumulation rules set out in this Regulation are complied with.

- (16) For the purposes of transparency, equal treatment and correct application of the *de minimis* ceiling, all Member States should apply the same method of calculation. In order to facilitate such calculation and in accordance with present practice in applying the *de minimis* rule, aid amounts not taking the form of a cash grant should be converted into their gross grant equivalent. Calculation of the grant equivalent of transparent types of aid other than grants and of aid payable in several instalments requires the use of market rates prevailing at the time of granting such aid. With a view to uniform, transparent and simple application of the State aid rules, the market rates for the purposes of this Regulation should be deemed to be the reference rates, as currently set out in the Communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates ⁽²⁾.

- (17) For the purposes of transparency, equal treatment and effective monitoring, this Regulation should apply only to *de minimis* aid which is transparent. Transparent aid is aid for which it is possible to calculate precisely the gross grant equivalent *ex ante* without a need to undertake a risk assessment. Such a precise calculation can, for instance, be made for grants, interest rate subsidies and capped tax exemptions. Aid comprised in capital injections should not be considered as transparent *de minimis* aid, unless the total amount of the public injection is lower than the *de minimis* ceiling. Aid

comprised in risk capital measures as referred to in the Community guidelines on State aid to promote risk capital investments in small and medium-sized enterprises ⁽³⁾ should not be considered as transparent *de minimis* aid, unless the risk capital scheme concerned provides capital only up to the *de minimis* ceiling to each target undertaking. Aid comprised in loans should be treated as transparent *de minimis* aid when the gross grant equivalent has been calculated on the basis of market interest rates prevailing at the time of grant.

- (18) Legal certainty needs to be provided for guarantee schemes which do not have the potential to affect trade and distort competition and in respect of which sufficient data are available to assess any potential effects reliably. This Regulation should therefore transpose the *de minimis* ceiling of EUR 500 000 into a guarantee-specific ceiling based on the guaranteed amount of the individual loan underlying such guarantee. This specific ceiling should be calculated using a methodology assessing the State aid amount included in guarantee schemes covering loans in favour of viable undertakings. The methodology and the data used to calculate the guarantee-specific ceiling should exclude undertakings in difficulty as referred to in the Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty. This specific ceiling should therefore not apply to individual aid granted outside the scope of a guarantee scheme, to aid granted to undertakings in difficulty, or to guarantees on underlying transactions not constituting a loan, such as guarantees on equity transactions. The specific ceiling should be determined on the basis of the fact that taking account of a cap rate (net default rate) of 13 %, representing a worst case scenario for guarantee schemes in the Union, a guarantee amounting to EUR 3 750 000 can be considered as having a gross grant equivalent identical to the EUR 500 000 *de minimis* ceiling. Only guarantees covering up to 80 % of the underlying loan should be covered by these specific ceilings. A methodology accepted by the Commission following notification of such methodology on the basis of a Commission regulation in the State aid area may also be used by Member States for the purpose of assessing the gross grant equivalent contained in a guarantee, if the approved methodology explicitly addresses the type of guarantees and the type of underlying transactions at stake in the context of the application of this Regulation.
- (19) Upon notification by a Member State, the Commission may examine whether an aid measure which does not consist in a grant, loan, guarantee, capital injection, risk capital measure or capped tax exemption leads to a

⁽¹⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 15.

⁽²⁾ OJ C 14, 19.1.2008, p. 6.

⁽³⁾ OJ C 194, 18.8.2006, p. 2.

gross grant equivalent that does not exceed the *de minimis* ceiling and could therefore be covered by the provisions of this Regulation.

- (20) The Commission has a duty to ensure that State aid rules are complied with and in particular that aid granted under the *de minimis* rules adheres to the conditions thereof. In accordance with the cooperation principle laid down in Article 4(3) of the Treaty on European Union, Member States should facilitate the fulfilment of this task by establishing the necessary tools in order to ensure that the total amount of *de minimis* aid granted to the same undertaking for the provision of services of general economic interest does not exceed the overall permissible ceiling. To that end and to ensure compliance with the provisions on cumulation with *de minimis* aid under other *de minimis* regulations, when granting *de minimis* aid under this Regulation, Member States should inform the undertaking concerned of the amount of the aid and of its *de minimis* character by referring to this Regulation. Moreover, prior to granting such aid the Member State concerned should obtain from the undertaking a declaration about other *de minimis* aid covered by this Regulation or by other *de minimis* regulations received during the fiscal year concerned and the two previous fiscal years. Alternatively, the Member State should have the possibility to ensure that the ceiling is observed by means of a central register.
- (21) This Regulation should apply without prejudice to the requirements of Union law in the area of public procurement or of additional requirements flowing from the Treaty or from sectoral Union legislation.
- (22) This Regulation should apply to aid granted before its entry into force to undertakings providing services of general economic interest.
- (23) The Commission intends to carry out a review of this Regulation five years after its entry into force,

HAS ADOPTED THIS REGULATION:

Article 1

Scope and definitions

1. This Regulation applies to aid granted to undertakings providing a service of general economic interest within the meaning of Article 106(2) of the Treaty.
2. This Regulation does not apply to:
 - (a) aid granted to undertakings active in the fishery and aquaculture sectors, as covered by Council Regulation (EC) No 104/2000 ⁽¹⁾;
 - (b) aid granted to undertakings active in the primary production of agricultural products;

(c) aid granted to undertakings active in the processing and marketing of agricultural products, in the following cases:

- (i) when the amount of the aid is fixed on the basis of the price or quantity of such products purchased from primary producers or put on the market by the undertakings concerned,
 - (ii) when the aid is conditional on being partly or entirely passed on to primary producers;
- (d) aid to export-related activities towards third countries or Member States, namely aid directly linked to the quantities exported, to the establishment and operation of a distribution network or to other current expenditure linked to the export activity;
- (e) aid contingent upon the use of domestic over imported goods;
- (f) aid granted to undertakings active in the coal sector, as defined in Council Decision 2010/787/EU ⁽²⁾;
- (g) aid granted to undertakings performing road freight transport for hire or reward;
- (h) aid granted to undertakings in difficulty.

If undertakings are active in the sectors referred to in points (a), (b), (c) or (g) of the first subparagraph as well as in sectors not excluded from the scope of application of this Regulation, this Regulation applies only to aid granted in respect of those other sectors or activities, provided that Member States ensure that the activities in the excluded sectors do not benefit from the *de minimis* aid under this Regulation, by appropriate means such as separation of activities or distinction of costs.

3. For the purposes of this Regulation:

- (a) 'agricultural products' means products listed in Annex I to the Treaty, with the exception of fishery products;
- (b) 'processing of agricultural products' means any operation on an agricultural product resulting in a product which is also an agricultural product, except on-farm activities necessary for preparing an animal or plant product for the first sale;
- (c) 'marketing of agricultural products' means holding or display with a view to sale, offering for sale, delivery or any other manner of placing on the market, except the first sale by a primary producer to resellers or processors and any activity preparing a product for such first sale; a sale by a primary producer to final consumers shall be considered as marketing if it takes place in separate premises reserved for that purpose.

⁽¹⁾ OJ L 17, 21.1.2000, p. 22.

⁽²⁾ OJ L 336, 21.12.2010, p. 24.

Article 2

De minimis aid

1. Aid granted to undertakings for the provision of a service of general economic interest shall be deemed not to meet all the criteria of Article 107(1) of the Treaty and shall therefore be exempt from the notification requirement of Article 108(3) of the Treaty if it fulfils the conditions laid down in paragraphs 2 to 8 of this Article.

2. The total amount of *de minimis* aid granted to any one undertaking providing services of general economic interest shall not exceed EUR 500 000 over any period of three fiscal years.

This ceiling shall apply irrespective of the form of the *de minimis* aid and regardless of whether the aid granted by the Member State is financed entirely or partly by resources of Union origin. The period shall be determined by reference to the fiscal years used by the undertaking in the Member State concerned.

3. The ceiling laid down in paragraph 2 shall be expressed as a cash grant. All figures used shall be gross, that is, before any deduction of tax or other charges. Where aid is awarded in a form other than a grant, the aid amount shall be the gross grant equivalent of the aid.

Aid payable in several instalments shall be discounted to its value at the moment of it being granted. The interest rate to be used for discounting purposes shall be the discount rate applicable at the time of grant.

4. This Regulation shall apply only to aid in respect of which it is possible to calculate precisely the gross grant equivalent of the aid *ex ante* without need to undertake a risk assessment ('transparent aid'). In particular:

- (a) aid comprised in loans shall be considered as transparent *de minimis* aid when the gross grant equivalent has been calculated on the basis of the reference rate applicable at the time of the grant;
- (b) aid comprised in capital injections shall not be considered as transparent *de minimis* aid, unless the total amount of the public injection does not exceed the *de minimis* ceiling;
- (c) aid comprised in risk capital measures shall not be considered as transparent *de minimis* aid, unless the risk capital scheme concerned provides capital only up to the *de minimis* ceiling to each target undertaking;
- (d) individual aid provided under a guarantee scheme to undertakings which are not undertakings in difficulty shall be treated as transparent *de minimis* aid when the guaranteed part of the underlying loan provided under such scheme does not exceed EUR 3 750 000 per undertaking. If the guaranteed part of the underlying loan only accounts for

a given proportion of this ceiling, the gross grant equivalent of that guarantee shall be deemed to correspond to the same proportion of the ceiling laid down in paragraph 2. The guarantee shall not exceed 80 % of the underlying loan. Guarantee schemes shall also be considered as transparent if:

- (i) before the implementation of the scheme, the methodology to calculate the gross grant equivalent of the guarantees has been accepted following notification of this methodology to the Commission under a regulation adopted by the Commission in the State aid area, and
- (ii) the approved methodology explicitly addresses the type of guarantees and the type of underlying transactions at stake in the context of the application of this Regulation.

5. Where the overall amount of *de minimis* aid under this Regulation granted to an undertaking for the provision of services of general economic interest exceeds the ceiling laid down in paragraph 2, that amount may not benefit from this Regulation, even for a fraction not exceeding that ceiling. In such a case, the benefit of this Regulation may not be claimed for this aid measure.

6. *De minimis* aid under this Regulation shall not be cumulated with State aid in respect of the same eligible costs if such cumulation would result in an aid intensity exceeding that stipulated in the specific circumstances of each case by a block exemption regulation or decision adopted by the Commission.

7. *De minimis* aid under this Regulation may be cumulated with *de minimis* aid under other *de minimis* regulations up to the ceiling laid down in paragraph 2.

8. *De minimis* aid under this Regulation shall not be cumulated with any compensation in respect of the same service of general economic interest, regardless of whether or not it constitutes State aid.

Article 3

Monitoring

1. Where a Member State intends to grant *de minimis* aid under this Regulation to an undertaking, it shall inform that undertaking in writing of the prospective amount of the aid expressed as gross grant equivalent, of the service of general economic interest in respect of which it is granted and of the *de minimis* character of the aid, making express reference to this Regulation and citing its title and publication reference in the *Official Journal of the European Union*. Where *de minimis* aid under this Regulation is granted to different undertakings on the basis of a scheme and different amounts of individual aid are granted to those undertakings under that scheme, the Member State concerned may choose to fulfil that obligation by informing

the undertakings of a fixed sum corresponding to the maximum aid amount to be granted under that scheme. In such case, the fixed sum shall be used for determining whether the ceiling laid down in Article 2(2) is met. Prior to granting the aid, the Member State shall also obtain a declaration from the undertaking providing the service of general economic interest, in written or electronic form, about any other *de minimis* aid received under this Regulation or under other *de minimis* regulations during the previous two fiscal years and the current fiscal year.

The Member State shall grant the new *de minimis* aid under this Regulation only after having checked that this will not raise the total amount of *de minimis* aid granted to the undertaking concerned to a level above the ceiling laid down in Article 2(2) and that the cumulation rules in Article 2(6), (7) and (8) are complied with.

2. Where a Member State has set up a central register of *de minimis* aid containing complete information on all *de minimis* aid granted to undertakings providing services of general economic interest by any authority within that Member State, the first subparagraph of paragraph 1 shall cease to apply from the moment the register covers a period of three years.

3. Member States shall record and compile all the information regarding the application of this Regulation. Such records shall contain all information necessary to demonstrate that the conditions of this Regulation have been complied with. Records regarding individual *de minimis* aid shall be maintained for 10 fiscal years from the date on which the aid was granted. Records regarding a *de minimis* aid scheme shall be maintained for 10 years from the date on which the last individual aid was

granted under such a scheme. On written request, the Member State concerned shall provide the Commission, within a period of 20 working days or such longer period as may be fixed in the request, with all the information that the Commission considers necessary for assessing whether the conditions of this Regulation have been complied with, and in particular the total amount of *de minimis* aid under this Regulation and under other *de minimis* regulations received by any undertaking.

Article 4

Transitional provisions

This Regulation shall apply to *de minimis* aid granted for the provision of services of general economic interest before its entry into force, provided that such aid fulfils the conditions laid down in Articles 1 and 2. Any aid for the provision of services of general economic interest which does not fulfil those conditions shall be assessed in accordance with the relevant decisions, frameworks, guidelines, communications and notices.

At the end of the period of validity of this Regulation, any *de minimis* aid which fulfils the conditions of this Regulation may be validly implemented for a further period of six months.

Article 5

Entry into force and period of validity

This Regulation shall enter into force on the third day following that of its publication in the *Official Journal of the European Union*.

It shall apply until 31 December 2018.

This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

Done at Brussels, 25 April 2012.

For the Commission

The President

José Manuel BARROSO

Повідомлення Комісії щодо застосування правил надання державної допомоги до державних мовників

(Текст з актуальністю ЄЄЗ)

2009/C 257/01

1. ВВЕДЕННЯ ТА СФЕРА ОХОПЛЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ

1. За останні три десятиліття мовлення зазнало важливих змін. Скасування монополій, поява нових гравців і стрімкий технологічний розвиток докорінно змінили конкурентне середовище. Телевізійне мовлення традиційно було важкодоступним видом діяльності. З моменту свого створення воно в основному забезпечувалося державними підприємствами в умовах монопольного режиму, головним чином в результаті обмеженого доступу до частот мовлення і високих бар'єрів для входу на цей ринок.
2. Однак в 1970-і роки економічний і технологічний розвиток дозволили державам-членам все частіше дозволяти іншим операторам вести трансляції. Тому держави-члени прийняли рішення ввести конкуренцію на ринку. Це призвело до більш широкого вибору для споживачів, оскільки з'явилося багато додаткових каналів та нових послуг; це також сприяло появі і зростанню сильних європейських операторів, розвитку нових технологій і більшого плюралізму в секторі, що означає більше, ніж просто доступність додаткових каналів та послуг. Відкриваючи ринок для конкуренції, держави-члени визнали, що державне мовлення має зберігатися в якості способу забезпечення виконання завдань і задоволення потреб і цілей державної політики, які в іншому випадку не обов'язково були б виконані в оптимальному обсязі. Це було підтверджено в протоколі про тлумачення системи державного мовлення в державах-членах, що додається до Договору ЄС (далі – Амстердамський протокол).
3. Водночас зросла конкуренція, поряд з присутністю фінансованих державою операторів, що також призвело до зростання заклопотаності щодо рівних умов гри, про що Комісії було повідомлено приватними операторами. У скаргах йдеться про порушення статей 86 і 87 Договору ЄС щодо державного фінансування компаній, що надають послуги громадського мовлення.
4. У повідомленні Комісії із застосування правил державної допомоги до громадського мовлення від 2001 року [\(1\)](#) вперше викладено рамки, що регулюють державне фінансування громадського мовлення. Повідомлення 2001 року було хорошою основою для розробки Комісією важливої практики прийняття рішень на місцях. З 2001 року було прийнято більше 20 рішень, що стосуються фінансування державних компаній громадського мовлення.
5. Водночас технологічні зміни докорінно змінили ринки мовлення та медіа. Спостерігається збільшення числа платформ дистрибуції і технологій, таких як цифрове телебачення, IPTV, мобільне телебачення і відео за запитом. Це призвело до посилення конкуренції з новими гравцями, такими як мережеві оператори та інтернет-компанії, що виходять на ринок. Технологічні досягнення також дозволили створити нові медіа-сервіси, такі як онлайнві інформаційні сервіси та нелінійні сервіси або так звані "сервіси на вимогу". Надання аудіовізуальних послуг зосереджується, і споживачі все частіше можуть отримувати декілька послуг на одній платформі або пристрої або отримувати будь-яку послугу на декількох платформах або пристроях. Зростаюче різноманіття варіантів доступу споживачів до медіаконтенту призвело до збільшення числа пропонованих аудіовізуальних послуг та фрагментації аудиторії. Нові технології дозволили збільшити участь споживачів. Традиційна

пасивна модель споживання поступово перетворюється на таку з активною участю та контролем над контентом з боку споживачів. Щоб не відставати від нових викликів, як державні, так і приватні мовники диверсифікують свою діяльність, переходячи на нові платформи дистрибуції і розширюючи спектр своїх послуг. Останнім часом така диверсифікація, а саме, фінансування державою діяльності державних мовних компаній (таких як онлайн контент, тематичні канали) викликала низку скарг з боку інших учасників ринку, в тому числі видавців.

6.3 2001 року відбулися також важливі правові зміни, які зараз впливають на сферу мовлення. В рішенні по справі Altmark 2003 року ⁽²⁾ Європейський суд визначив умови, при яких компенсація за надання публічних послуг не є державною допомогою. У 2005 році Комісія прийняла нове рішення ⁽³⁾ і рамкову програму ⁽⁴⁾ про державну допомогу у формі компенсації за надання публічних послуг. У 2007 році Комісія опублікувала Повідомлення, що супроводжує Повідомлення про "Єдиний ринок для Європи ХХІ століття" - Послуг, що представляють загальносуспільний інтерес, включаючи соціальні послуги, що представляють загальносуспільний інтерес: нове Європейське Зобов'язання ⁽⁵⁾. Крім того, в грудні 2007 року вступила в силу Директива про аудіовізуальні медіа-послуги ⁽⁶⁾, що розширює сферу дії аудіовізуального регулювання ЄС на нові медіа-послуги.

7. Ці зміни на ринку і в правовому середовищі зажадали оновлення Повідомлення 2001 року про державну допомогу для державного мовлення. У плані дій Комісії по наданню державної допомоги на 2005 рік ⁽⁷⁾ було оголошено, що Комісія перегляне своє Повідомлення про застосування Правил надання державної допомоги до державного мовлення. Зокрема, з розвитком нових цифрових технологій та інтернет-сервісів виникли нові питання, що стосуються сфери діяльності надання публічних послуг.

8. Протягом 2008 і 2009 років Комісія провела кілька публічних консультацій з огляду Повідомлення 2001 року. У цьому Повідомленні узагальнюється практика Комісії в області державної допомоги, що орієнтована на майбутнє, на основі зауважень, отриманих в ході консультацій з громадськістю. У ньому роз'яснюються принципи, якими керується Комісія при застосуванні статей 87 та 86 (2) Договору ЄС до державного фінансування аудіовізуальних послуг у секторі мовлення ⁽⁸⁾, з урахуванням останніх ринкових і правових змін. Це Повідомлення не завдає шкоди застосуванню правил внутрішнього ринку і основних свобод в області мовлення.

2. РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО МОВЛЕННЯ

9. Державне мовлення, хоча і має явну економічну значимість, не можливо порівнювати з наданням публічних послуг в будь-якому іншому секторі економіки. Немає іншої послуги, яка водночас була б доступна до такої маси населення, забезпечувала б його такою кількістю інформації і тим самим передавала б і впливала як на індивідуальну, так і на громадську думку.

10. Крім того, мовлення в цілому сприймається як досить надійне джерело інформації і для значної частини населення є основним джерелом інформації. Таким чином, воно збагачує громадське обговорення і в кінцевому рахунку може забезпечити справедливе участь всіх громадян у суспільному житті. У зв'язку з цим гарантії незалежності мовлення мають ключове значення відповідно до загального принципу свободи вираження думок, закріпленим у статті 11 Хартії основних прав Європейського Союзу ⁽⁹⁾ і статті 10 Європейської конвенції про права людини, що є загальним принципом права, дотримання якого забезпечується європейськими судами ⁽¹⁰⁾.

11. Роль публічних послуг [\(11\)](#) в цілому визнається Договором, зокрема статтями 16 і 86(2). Тлумачення цих положень у світлі особливого характеру сектора мовлення викладено в Амстердамському протоколі, в якому, враховуючи, що "система державного мовлення в державах-членах безпосередньо пов'язана з демократичними, соціальними та культурними потребами кожного суспільства і необхідністю збереження плюралізму засобів масової інформації", вказано, що "положення Договору про заснування Європейського Співтовариства не завдають шкоди компетенції держав-членів забезпечувати фінансування державного мовлення в тій мірі, в якій таке фінансування надається мовним організаціям для виконання функцій державного мовлення, наданих, визначених і організованих кожною державою-членом, і оскільки таке фінансування не впливає на умови торгівлі та конкуренцію в Співтоваристві в такій мірі, яка суперечила б загальним інтересам. При цьому повинна враховуватися реалізація повноважень цієї публічної послуги".
12. Важливість державного мовлення для соціального, демократичного та культурного життя Союзу була підтверджена в Резолюції Ради, що стосується державного мовлення. Як підкреслюється в Резолюції, "широкий доступ громадськості, без дискримінації і на основі рівних можливостей, до різних каналів і послуг є необхідною попередньою умовою для виконання особливого зобов'язання з державного мовлення". Крім того, державне мовлення має "отримувати користь із технічного прогресу", приносити суспільству користь від нових аудіовізуальних та інформаційних послуг і нових технологій" і здійснювати "розвиток та диверсифікацію діяльності в цифрову епоху". Нарешті, "державне мовлення має бути в змозі продовжувати забезпечувати широкий спектр програм у відповідності з його сферою компетенції, визначеної державами-членами, з тим щоб охопити суспільство в цілому; у цьому контексті абсолютно законно, щоб державне мовлення прагнуло охопити широку аудиторію" [\(12\)](#).
13. Роль державного мовлення в заохоченні культурного різноманіття була також визнана Конвенцією ЮНЕСКО 2005 року про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, яка була схвалена Радою від імені Спільноти і, таким чином, є частиною законодавства ЄС [\(13\)](#). У Конвенції вказано, що кожна сторона може "вживати заходів, спрямованих на захист і заохочення різноманітності форм культурного самовираження на своїй території". Такі заходи можуть включати, зокрема, "заходи, спрямовані на розширення різноманітності засобів масової інформації, в тому числі за допомогою державного мовлення" [\(14\)](#).
14. Ці цінності державного мовлення не менш важливі в швидко мінливому новому медіа-середовищі. Це також було підкреслено в рекомендаціях Ради Європи, що стосуються плюралізму засобів масової інформації та різноманітності їх змісту [\(15\)](#), а також сфери компетенції засобів масової інформації в інформаційному суспільстві [\(16\)](#). Остання рекомендація закликає членів Ради Європи "гарантувати прозорість і підзвітність державних засобів масової інформації (...)" і "дозволити державним засобам масової інформації повною мірою та ефективно реагувати на виклики інформаційного суспільства, поважаючи дійсну структуру державних і приватних європейських електронних засобів масової інформації і приділяючи увагу питанням ринку і конкуренції".
15. У своїй Резолюції про концентрацію та плюралізм засобів масової інформації в Європейському Союзі Європейський Парламент рекомендував, щоб "положення, що регулюють державну допомогу, розроблялися і здійснювалися таким чином, щоб державні і громадські засоби масової інформації могли виконувати свої функції в динамічному середовищі, забезпечуючи при цьому, щоб державні засоби масової інформації виконували покладені на них державами-членами функції прозорим і підзвітним чином, уникаючи

зловживання державним фінансуванням з міркувань політичної або економічної доцільності" ⁽¹⁷⁾.

16. У той же час, незважаючи на вищевикладене, слід зазначити, що приватні мовні компанії, щодо ряду з яких пред'являються вимоги щодо надання публічних послуг, також грають значну роль у досягненні цілей Амстердамської протоколу в тій мірі, в якій вони сприяють плюралізму, збагачують культурні й політичні дискусії і розширюють вибір програм. Крім того, видавці газет та інші друковані засоби масової інформації також є важливими гарантами об'єктивно інформованої громадськості та демократії. Враховуючи, що ці оператори в даний час конкурують з мовниками в інтернеті, всі ці комерційні постачальники засобів масової інформації стурбовані потенційними негативними наслідками, які державна допомога державним мовникам може надати на розвиток нових бізнес-моделей. Як наголошується в Директиві про аудіовізуальні медіа-послуги ⁽¹⁸⁾, "співіснування приватних і державних постачальників аудіовізуальних медіа-послуг є особливістю, яка відрізняє європейський ринок аудіовізуальних медіа." Дійсно, в загальних інтересах підтримувати збалансовану пропозицію серед державних та приватних медіа в нинішньому динамічному медіа-середовищі.

3. ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

17. Застосування правил державної допомоги до державного мовлення має враховувати широке коло різних елементів. Оцінка державної допомоги ґрунтується на статтях 87 і 88 про державну допомогу та статті 86(2) про застосування правил Договору та правил конкуренції, зокрема, до послуг, що становлять загальний економічний інтерес. У Маастрихтський Договір були включені стаття 151, що стосується культури, і стаття 87(3)(d), що стосується допомоги в розвитку культури. Амстердамський договір ввів конкретне положення (стаття 16) про послуги, що становлять загальний економічний інтерес, а Амстердамський протокол про систему державного мовлення в Державах-членах.

18. Нормативна база, що стосується "аудіовізуальних медіапослуг", координується на європейському рівні Директивою про аудіовізуальні медіапослуги. Вимоги до фінансової прозорості, що стосуються державних підприємств, регулюються Директивою про прозорість ⁽¹⁹⁾.

19. Ці правила тлумачаться судом загальної юрисдикції і судом першої інстанції. Комісія також публікувала кілька Повідомлень про застосування Правил надання державної допомоги. Зокрема, в 2005 році Комісія прийняла рамкову Угоду про загальні економічні інтереси ⁽²⁰⁾ і Рішення ⁽²¹⁾, що роз'яснює вимоги статті 86 (2) Договору про ЄС. Останнє також стосується радіомовлення в тій мірі, в якій виконуються умови, передбачені в статті 2(1)(a) Рішення ⁽²²⁾.

4. ЗАСТОСОВНІСТЬ СТАТТІ 87 (1)

4.1. Класифікація державного фінансування державних мовників як державної допомоги

20. Відповідно до статті 87 (1) поняття державної допомоги включає наступні умови: (a) має бути втручання держави або втручання з допомогою державних ресурсів; (b) втручання повинно бути здатне вплинути на торгівлю між державами-членами; (c) воно повинно надавати перевагу бенефіціару; (d) воно повинно спотворювати або загрожувати спотворити конкуренцію ⁽²³⁾. Наявність державної допомоги має оцінюватися на об'єктивній основі з урахуванням судової практики общинних судів.

21. Вплив державного втручання, а не його мета, є вирішальним елементом у оцінці змісту державної допомоги відповідно до статті 87(1). Державні мовні компанії, як правило, фінансуються з державного бюджету або через збір з власників мовного обладнання. У певних конкретних обставинах держава робить капітальні вливання або анулює борги на користь державних мовників. Ці фінансові заходи зазвичай покладаються на державні органи і передбачають передачу державних ресурсів ⁽²⁴⁾.
22. Державне фінансування мовних компаній може також, як правило, розглядатися як таке, що впливає на торгівлю між державами-членами. Як зазначив суд, "коли допомога, що надається державою або за рахунок державних ресурсів, зміцнює позиції підприємства в порівнянні з іншими підприємствами, що конкурують всередині Спільноти, такі інші підприємства мають розглядатися як постраждалі від цієї допомоги" ⁽²⁵⁾. Цілком очевидно, що саме так йде справа з придбанням і продажем програмних прав, які часто здійснюються на міжнародному рівні. Реклама також має транскордонний ефект, особливо для одномовних областей, які перебувають за межами національних кордонів. Це стосується мовників, що надають публічні послуги, яким дозволено продавати рекламу. Крім того, структура власності приватних мовних компаній може поширюватися на більш ніж одну Державу-член. Крім того, послуги, що надаються в Інтернеті, як правило, мають глобальне охоплення.
23. Що стосується наявності переваги, то суд роз'яснив у справі Альтмарка ⁽²⁶⁾, що компенсація за публічні послуги не є державною допомогою за умови дотримання чотирьох сукупних умов. По-перше, підприємство-одержувач повинно мати зобов'язання з надання публічних послуг, і ці зобов'язання повинні бути чітко визначені. По-друге, параметри, на основі яких розраховується компенсація, повинні бути встановлені заздалегідь об'єктивним і прозорим чином. По-третє, розмір компенсації не може перевищувати суми, необхідної для покриття всіх або частини витрат, понесених при виконанні зобов'язань по публічним послугам, з урахуванням відповідних надходжень і розумного прибутку. Нарешті, в тих випадках, коли підприємство, яке має виконувати зобов'язання щодо публічних послуг, у конкретному випадку не вибирається відповідно до процедури державних закупівель, яка дозволила б вибрати учасника торгів, здатного надавати ці послуги з найменшим витратам для спільноти, розмір компенсації має визначатися на основі аналізу витрат типового підприємства, добре керованого і належним чином оснащеного, з тим щоб мати можливість задовольняти необхідні потреби в публічних послугах, які воно понесло б при виконанні цих зобов'язань.
24. У тій мірі, в який фінансування не задовольняє вищевказаним умовам, воно буде розглядатися як таке що надає додаткові переваги тільки певним мовникам і тим самим спотворює або загрожує спотворити конкуренцію.

4.2. Характер допомоги: існуюча допомога на відміну від нової допомоги

25. Схеми фінансування, що діють в даний час в більшості держав-членів, були введені вже давно. Тому в якості першого кроку Комісія повинна визначити, чи можуть ці схеми розглядатися як "існуюча допомога" відповідно до статті 88(1). Відповідно до цього Положення "Комісія у співпраці з державами-членами постійно стежить за всіма системами надання допомоги, існуючими в цих державах. Вона пропонує останнім будь-які відповідні заходи, необхідні для прогресивного розвитку або функціонування спільного ринку".
26. Відповідно до статті 1 (b)(i) процедурного Регламенту ⁽²⁷⁾ існуюча допомога включає "... всю допомогу, яка існувала до вступу Договору в силу у відповідних державах-членах,

тобто схеми допомоги та персональну допомогу, які були введені в дію до вступу Договору в силу і все ще застосовуються після його вступу в силу".

27. У випадку Австрії, Фінляндії і Швеції заходи державної допомоги, введені до набрання чинності Угоди про ЄЕЗ 1 січня 1994 року в цих країнах, розглядаються як існуюча допомога. Що стосується 10 держав-членів, що приєдналися в 2004 році (Чеська Республіка, Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Угорщина, Мальта, Польща, Словенія та Словаччина) і Болгарії і Румунії, які приєдналися в 2007 році, заходи, введені до 10 грудня 1994 року, включені в перелік, що додається до Договору про приєднання, і затверджені відповідно до так званої "тимчасової процедури", розглядаються в якості існуючої допомоги.
28. Відповідно до статті 1 (b) (v) процедурного регламенту існуюча допомога також включає допомогу, яка "вважається існуючою допомогою, оскільки може бути встановлено, що в момент її введення в дію вона не являла собою допомогу, а згодом стала допомогою у зв'язку з еволюцією спільного ринку і не була змінена державою-членом".
29. Згідно з прецедентним правом суду ⁽²⁸⁾ Комісія повинна перевірити, чи змінилася правова база, відповідно до якої надається допомога, з моменту її введення. Комісія вважає, що найбільш доцільним є індивідуальний підхід ⁽²⁹⁾, що враховує всі елементи, пов'язані з системою мовлення даної Держави-члена.
30. Згідно з прецедентним правом зі справи Гібралтару ⁽³⁰⁾, не кожен змін існуючої допомоги слід розглядати як перетворення існуючої допомоги в нову допомогу. На думку суду першої інстанції "тільки там, де зміна зачіпає фактичний зміст первісної схеми, остання перетворюється в нову схему допомоги. Не може бути й мови про таку істотну зміну, коли новий елемент явно відокремлено від первісної схеми."
31. У світлі вищевикладених міркувань у своїй практиці прийняття рішень Комісія в цілому розглянула такі питання: (a) чи є початковий режим фінансування для громадських мовників існуючою допомогою відповідно до правил, зазначених у пунктах 26 і 27 вище; (b) чи впливають подальші зміни на фактичний зміст первісної міри (тобто на характер переваги або джерела фінансування, мету допомоги, бенефіціарів або сферу діяльності бенефіціарів) або ж ці зміни носять скоріше чисто формальний або адміністративний характер; і (c) якщо наступні зміни є істотними, то чи можуть вони бути відокремлені від первісної міри, і в цьому випадку можуть оцінюватися окремо, або ж вони не можуть бути відділені, так що первісна міра в цілому перетворюється на нову допомогу.

5. ОЦІНКА СУМІСНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 87 (3)

32. Хоча компенсація за державне мовлення, як правило, визначається відповідно до статті 86 (2) Договору, послаблення перераховані в статті 87 (3), в принципі можуть також застосовуватися в області мовлення за умови дотримання відповідних умов.
33. Відповідно до статті 151 (4) Договору Спільнота повинна враховувати культурні аспекти у своїй діяльності відповідно до інших положень Договору, зокрема з метою поваги та заохочення різноманітності своїх культур. Стаття 87 (3) (d) Договору дозволяє Комісії розглядати допомогу з метою розвитку культури як сумісну із загальним ринком, якщо така допомога не зачіпає умов торгівлі і конкуренції в Спільноті в такій мірі, яка суперечить загальним інтересам.
34. У завдання Комісії входить прийняття рішення про фактичне застосування цього положення таким же чином, як і щодо інших застережень, що містяться у статті 87(3). Слід нагадати,

що положення, що передбачають послаблення від заборони державної допомоги, повинні застосовуватися строго. Відповідно, Комісія вважає, що культурне послаблення може застосовуватися в тих випадках, коли культурний продукт чітко ідентифікується ⁽³¹⁾. Крім того, Комісія вважає, що поняття культури має застосовуватися до змісту й характеру розглянутого продукту, а не до використаного засобу його створення або його поширенню як такого ⁽³²⁾. Крім того, освітні та демократичні потреби держави-члена повинні розглядатися як відмінні від заохочення культури відповідно до статті 87(3)(d) ⁽³³⁾.

35. Державна допомога мовникам, як правило, не робить відмінностей між культурними, демократичними та освітніми потребами суспільства. Стаття 87(3)(d), як правило, не може бути використана, якщо тільки міра фінансування не спрямована конкретно на сприяння досягненню культурних цілей. Державна допомога державним мовникам, як правило, надається у формі компенсації за надання публічних послуг та оцінюється відповідно до статті 86 (2) на основі критеріїв, викладених у цьому Повідомленні.

6. ОЦІНКА СУМІСНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 86 (2)

36. У відповідності до статті 86(2) "підприємства, на які покладена діяльність з надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес або ті, що являють собою прибуткову монополію, підпорядковуються правилам, що містяться в цьому Договорі, зокрема правилами про конкуренцію, в тій мірі, в якій застосування таких правил не перешкоджає виконанню за законом або фактично покладених на них конкретних завдань. Розвиток торгівлі не повинен зачіпатися в такій мірі, яка суперечила б інтересам Спільноти."

37. Суд послідовно стверджував, що стаття 86 передбачає послаблення і тому повинна тлумачитися обмежувально. Суд роз'яснив, що для того, щоб міра могла отримати вигоду з такого послаблення, необхідно, щоб були виконані всі наступні умови:

- (i) розглянута послуга повинна бути послугою, що представляє загальний економічний інтерес і має бути чітко визначеною як така державою-членом (визначення) ⁽³⁴⁾;
- (ii) дане зобов'язання має бути прямо покладено державою-членом на надання цієї послуги (доручення) ⁽³⁵⁾;
- (iii) застосування передбачених договором правил конкуренції (у даному випадку заборона на державну допомогу) повинно перешкоджати виконанню конкретних завдань, покладених на підприємство, і звільнення від таких правил не повинно впливати на розвиток торгівлі в такій мірі, яка б суперечила інтересам співтовариства (критерій пропорційності) ⁽³⁶⁾.

38. У конкретному випадку державного мовлення вищевказаний підхід повинен бути адаптований з урахуванням положень Амстердамського протоколу, в якому йдеться про "повноваження публічних послуг, наданих, визначених і організованих кожною державою-членом" (визначення та доручення), і передбачається послаблення від договірних правил у разі фінансування державного мовлення "в тій мірі, в якій таке фінансування надається мовникам для виконання публічних послуг (...) і (...) не спотворює умови торгівлі та конкуренцію в Спільноті в такій мірі, яка суперечила б загальним інтересам, у той час як реалізація повноважень цієї публічної послуги повинна прийматися до уваги" (пропорційність).

39. Комісія, як гарант Договору, повинна на основі доказів, представлених державами-членами, оцінити, чи задовольняються ці критерії. Що стосується визначення сфери компетенції

державної служби, то роль Комісії полягає в перевірці наявності явних помилок (див. розділ 6.1). Комісія також перевіряє, чи існує пряме доручення і ефективний нагляд за виконанням зобов'язань щодо державної служби (див. розділ 6.2).

40. При проведенні перевірки на відповідність Комісія розглядає питання, чи може бути виправдане будь-яке спотворення конкуренції, обумовлене компенсацією за державну службу, з точки зору необхідності виконання державної служби та забезпечення її фінансування. Комісія оцінює, зокрема, на основі доказів того, що держави-члени зобов'язані надавати достатні гарантії для запобігання непропорційного впливу державного фінансування, надмірної компенсації та перехресного субсидування, а також для забезпечення того, щоб державні мовники дотримувалися ринкових умов в своїй комерційній діяльності (див. розділ 6.3 і нижче).
41. Аналіз відповідності вимогам державної допомоги повинен ґрунтуватися на конкретних характеристиках кожної національної системи. Комісія усвідомлює відмінності в національних системах мовлення і в інших характеристиках ринків засобів масової інформації держав-членів. Тому оцінка сумісності державної допомоги громадським мовникам відповідно до статті 86(2) проводиться на індивідуальній основі, відповідно до практики Комісії [\(37\)](#), відповідно до основних принципів, викладених у наступних розділах.
42. Комісія також візьме до уваги труднощі, з якими можуть зіткнутися деякі більш малі держави-члени для збору необхідних коштів, якщо витрати на одного користувача громадського мовлення *за інших рівних умов* вище [\(38\)](#), в той же час, враховуючи потенційні проблеми інших засобів масової інформації в цих державах-членах.

6.1. Визначення сфери компетенції публічних послуг

43. Для виконання умови, згаданої в пункті 37 (i) для застосування пункту 2 статті 86, необхідно встановити офіційне визначення мандату публічних послуг. Тільки тоді Комісія зможе з достатньою правовою визначеністю оцінити, чи можлива послаблення від статті 86(2).
44. Визначення мандату суспільної послуги належить до компетенції держав-членів, які можуть приймати рішення на національному, регіональному або місцевому рівнях відповідно до свого національного законодавства. Взагалі кажучи, при здійсненні цієї компетенції необхідно враховувати концепцію Спільноти щодо "послуг, що становлять загальний економічний інтерес".
45. Визначення мандату публічних послуг державами-членами має бути якомога точнішим. Воно не повинно залишати ніяких сумнівів щодо того, чи має намір держава-член включити певну діяльність, здійснювану довіреним оператором, у коло ведення публічних послуг чи ні. Без чіткого і точного визначення зобов'язань, що накладаються на державного мовника, Комісія не зможе виконувати свої завдання відповідно до статті 86(2) і, отже, не зможе надавати жодних виключень відповідно до цього Положення.
46. Чітке визначення видів діяльності, які охоплюються сферою публічних послуг, також важливо для операторів - недержавних мовників, з тим щоб вони могли планувати свою діяльність. Крім того, коло повноважень щодо публічних послуг має бути досить точним, з тим щоб органи держав-членів могли ефективно контролювати їх дотримання, відповідно до положень наступного розділу.
47. Водночас, враховуючи специфічний характер сектору мовлення та необхідність забезпечення редакційної незалежності державних мовних компаній, якісне визначення, що покладають на компанію-мовника обов'язок надавати широкий спектр програм зі

збалансованим та різноманітним контентом, зазвичай вважається, з урахуванням положень про тлумачення Амстердамського протоколу, законним відповідно до статті 86 (2) ⁽³⁹⁾. Таке визначення, як правило, вважається сумісним з метою задоволення демократичних, соціальних і культурних потреб конкретного суспільства і забезпечення плюралізму, включаючи культурне і мовне розмаїття. Як було зазначено судом першої інстанції, законність такого широко певного кола державних послуг ґрунтується на вимогах до якісних послуг, пропонує державною мовною компанією ⁽⁴⁰⁾. Визначення сфери охоплення державної служби може також відображати розвиток та диверсифікацію діяльності в цифрову епоху і включати аудіовізуальні послуги на всіх платформах поширення.

48.Що стосується визначення державної служби в секторі мовлення, то роль Комісії обмежується перевіркою на наявність явних помилок. Комісія не має вирішувати, які програми повинні надаватися і фінансуватися в якості послуг, які становлять загальний економічний інтерес, або ставити під сумнів характер або якість певного продукту. Однак визначення сфери охоплення публічних послуг було б явно помилковим, якби воно включало діяльність, яка не може розумно розглядатися як така що відповідає – у формулюванні Амстердамського протоколу - "демократичним, соціальним і культурним потребам кожного суспільства". Це зазвичай стосується реклами, електронної комерції, телемагазинів, використання номерів преміальних ставок в призових іграх ⁽⁴¹⁾, спонсорства або мерчандайзингу. Крім того, очевидна помилка може виникнути в тих випадках, коли державна допомога використовується для фінансування діяльності, яка не приносить доданої вартості з точки зору задоволення соціальних, демократичних і культурних потреб суспільства.

49.У зв'язку з цим слід нагадати, що сфера публічних послуг охоплює послуги, що надаються населенню в загальних інтересах. Питання про визначення сфери охоплення публічних послуг не слід плутати з питанням про механізм фінансування, обраному для надання цих послуг. Таким чином, у той час як державні мовні компанії можуть здійснювати комерційну діяльність, таку як продаж рекламних площ з метою отримання доходу, така діяльність не може розглядатися як частина сфери надання публічних послуг ⁽⁴²⁾.

6.2. Доручення на надання послуг і нагляд

50.Для того щоб скористатися виключенням, передбаченим у статті 86(2), сфера охоплення публічних послуг повинна бути покладена на одне або декілька підприємств за допомогою офіційного акту (наприклад, згідно із законом чи контрактом).

51.У акті(актах) про доручення зазначається точний характер зобов'язань щодо публічних послуг відповідно до розділу 6.1 вище та встановлюються умови надання компенсації, а також заходи щодо недопущення та відшкодування будь-якої надмірної компенсації.

52.Коли сфера компетенції публічних послуг розширюється для охоплення нових послуг, в закон(и) про визначення і доручення повинні вноситися відповідні зміни в межах статті 86(2). В інтересах забезпечення швидкого реагування державних мовних компаній на нові технологічні розробки держави-члени можуть також передбачити, що надання нової послуги здійснюється після оцінки, викладеної у частині 6.7 нижче, до офіційного прийняття акту про надання послуг.

53.Проте недостатньо, щоб державний мовник був офіційно доручений надавати чітко визначені публічні послуги. Крім того, необхідно, щоб публічна послуга фактично надавалася відповідно до формальної угоди між державою і дорученим підприємством.

Тому бажано, щоб відповідний орган або призначений орган контролював його застосування прозорим і ефективним чином. Необхідність у такому відповідному органі або органі, що відповідає за нагляд, очевидна у разі застосування стандартів якості, що пред'являються до довіреного оператора. Згідно з повідомленням Комісії про принципи та керівних принципах аудіовізуальної політики Спільноти в цифрову епоху ⁽⁴³⁾, Комісія не повинна судити про виконання стандартів якості: вона повинна бути в змозі покладатися на належний нагляд з боку держав-членів за дотриманням мовником своєї компетенції у сфері публічних послуг, включаючи стандарти якості, встановлені у цій компетенції ⁽⁴⁴⁾.

54. Згідно з Амстердамським протоколом до компетенції держави-члена входить вибір механізму для забезпечення ефективного нагляду за виконанням зобов'язань у сфері громадських послуг, що дозволяє Комісії виконувати свої завдання у відповідності зі статтею 86(2). Такий нагляд буде ефективним тільки в тому випадку, якщо він здійснюється органом, фактично незалежним від керівництва компанії, який володіє повноваженнями та необхідними можливостями і ресурсами для регулярного здійснення нагляду і яка призводить до застосування належних засобів правового захисту в тій мірі, в якій це необхідно для забезпечення дотримання зобов'язань щодо публічних послуг.

55. За відсутності достатніх і надійних свідчень того, що публічна послуга фактично надається відповідно до мандату, Комісія не зможе виконувати свої завдання відповідно до статті 86(2) і, отже, не зможе надавати жодних виключень відповідно до цього Положення.

6.3. Вибір фінансування державного мовлення

56. Обов'язки надання публічних послуг можуть бути або кількісними або якісними, або і тими й іншими. Незалежно від їх форми, вони можуть виправдати компенсацію, якщо вони тягнуть за собою додаткові витрати, які мовник зазвичай не несе.

57. Схеми фінансування можна розділити на дві широкі категорії: "єдине фінансування" і "подвійне фінансування". Категорія "єдиного фінансування" охоплює ті системи, в яких державне мовлення фінансується тільки за рахунок державних коштів у будь-якій формі. Системи "подвійного фінансування" включають широкий спектр схем, в рамках яких державне мовлення фінансується за рахунок різних комбінацій державних коштів і доходів від комерційної або державної діяльності, такої як продаж рекламних площ або програм і пропозиція послуг за плату.

58. Як зазначено в Амстердамському протоколі: "Положення Договору про заснування Європейської Спільноти не завдають шкоди компетенції держав-членів забезпечувати фінансування державного мовлення (...)". Тому Комісія в принципі не заперечує проти вибору подвійної схеми фінансування замість єдиної схеми фінансування.

59. Хоча держави-члени вільні у виборі засобів фінансування державного мовлення, Комісія у відповідності зі статтею 86(2) повинна переконатися в тому, що державне фінансування не надає невідповідного впливу на конкуренцію на загальному ринку, як це зазначено в пункті 38 вище.

6.4. Вимоги прозорості при оцінці державної допомоги

60. Оцінка державної допомоги Комісією потребує чіткого та точного визначення сфери охоплення державної служби та чіткого та належного поділу між діяльністю державної служби та діяльністю недержавної служби, включаючи чіткий поділ рахунків.

61. Поділ рахунків між діяльністю пов'язаною з публічними послугами та не-публічними послугами, як правило, потрібно на національному рівні, оскільки вкрай важливо забезпечити прозорість і підзвітність при використанні державних коштів. Поділ рахунків забезпечує інструмент для вивчення передбачуваного перехресного субсидування і для захисту обґрунтованих компенсаційних виплат за загальним економічним інтересом. Тільки на основі належного розподілу витрат і доходів можна визначити, чи державне фінансування обмежується чистими витратами на державну службу та чи є воно прийнятним у відповідності зі статтею 86(2) і Амстердамським протоколом.
62. Директива 2006/111/ЄС зобов'язує держави-члени вживати заходів по забезпеченню прозорості у разі будь-якого підприємства, яким надано спеціальні або виключні права або якому доручено функціонування послуги, що представляє загальний економічний інтерес, і яка отримує компенсацію за таку послугу в будь-якій формі і яка здійснює іншу діяльність, тобто діяльність, не пов'язану з наданням публічних послуг. Вимогами до прозорості є: (а) внутрішні рахунки, відповідні різним видам діяльності, тобто надання публічних послуг та діяльності, не пов'язаної з ними, повинні бути розділені; (b) всі витрати і прибутки повинні бути правильно розподілені або розподілені на основі послідовно застосовуваних і об'єктивно обґрунтованих принципів обліку витрат; і (c) принципи обліку витрат, згідно з якими ведуться окремі рахунки, повинні бути чітко встановлені ⁽⁴⁵⁾.
63. Ці загальні вимоги прозорості поширюються також на компанії-мовники, оскільки їм доручено надання публічних послуг, що представляють загальний економічний інтерес, отримувати державну компенсацію за надання таких послуг, а також здійснювати інші види діяльності, не пов'язані з публічними послугами.
64. У секторі мовлення поділ рахунків щодо надходжень не створює особливих проблем. З цієї причини Комісія вважає, що в частині доходів оператори мовлення повинні детально звітувати про джерела і суми всіх доходів, одержуваних від здійснення діяльності в сфері публічних та непублічних послуг.
- 65.3 точки зору витрат можуть враховуватися всі витрати, пов'язані з наданням публічної послуги. У тих випадках, коли підприємство здійснює діяльність, що виходить за рамки публічних послуг, можуть враховуватися тільки витрати, пов'язані з публічними послугами. Комісія визнає, що в секторі державного мовлення поділ рахунків щодо витрат може бути більш складним. Це пояснюється тим, що, зокрема, в області традиційного мовлення, держави-члени можуть розглядати всю програму мовника, що охоплює сферу публічної служби, і в той же час допускати її комерційне використання. Іншими словами, діяльність щодо публічних та непублічних послуг в значній мірі може бути пов'язана з однаковими витратами, і витрати не завжди можуть бути розділені пропорційно.
66. Витрати, пов'язані з діяльністю, не пов'язаною з публічними послугами (наприклад, маркетингові витрати на рекламу), завжди повинні бути чітко визначені і враховуватися окремо. Крім того, витрати на введення ресурсів, які призначені для одночасного розвитку діяльності в області публічних і непублічних послуг, повинні належним чином розподілятися пропорційно на діяльність відповідних послуг.
67. В інших випадках, коли одні і ті ж ресурси використовуються для виконання завдань публічних послуг та непублічних послуг, загальні витрати на введення ресурсів мають розподілятися на основі різниці в загальних витратах компанії з діяльністю у сфері непублічних послуг і без неї ⁽⁴⁶⁾. У таких випадках витрати, які повністю відносяться до діяльності пов'язаними з публічними послугами, хоча і приносять користь також і діяльності з непублічних послуг, не повинні розподілятися між ними і можуть бути повністю

розподілені на діяльність публічних послуг. Ця відмінність від підходу, зазвичай застосовується в інших секторах комунального господарства, пояснюється специфікою сектора державного мовлення. В області державного мовлення чиста виручка від комерційної діяльності, пов'язаної з діяльністю державної служби, повинна враховуватися для цілей розрахунку чистих витрат на державну службу і, отже, для зниження рівня компенсації за державну службу. Це знижує ризик перехресного субсидування за рахунок обліку загальних витрат на діяльність державних служб.

68. Головним прикладом ситуації, описаної в попередньому пункті, можуть служити витрати на підготовку програм в рамках місії мовника з надання публічних послуг. Ці програми служать як для виконання функцій публічних послуг, так і для формування аудиторії для продажу рекламних площ. Проте практично неможливо кількісно визначити з достатнім ступенем точності, яка частина програм перегляду виконує функції публічних послуг і яка частина приносить дохід від реклами. З цієї причини розподіл витрат на програми між цими двома видами діяльності ризикує бути довільним і не має сенсу.
69. Комісія вважає, що фінансова прозорість може бути ще більш посилена шляхом належного поділу діяльності з надання публічних послуг та непублічних послуг на рівні організації державного мовника. Функціональний або структурний поділ зазвичай дозволяє з самого початку уникнути перехресного субсидування комерційної діяльності і забезпечити трансфертне ціноутворення і дотримання принципу "витягнутої руки". Тому Комісія пропонує державам-членам розглянути питання про функціональний або структурний поділ значної і віддільної комерційної діяльності в якості однієї з найкращих практик.

6.5. Принцип чистих витрат і над-компенсація

70. В принципі, оскільки над-компенсація не є необхідною для функціонування послуг, що представляє загальний економічний інтерес, вона являє собою несумісну державну допомогу, яка повинна бути повернута державі з урахуванням роз'яснень, що містяться в цьому розділі щодо державного мовлення.
71. Комісія виходить з того, що державне фінансування зазвичай необхідно підприємству для виконання своїх завдань в сфері публічних послуг. Однак для виконання критерію пропорційності, як правило, необхідно, щоб розмір державної компенсації не перевищував чистих витрат з надання публічної послуги, беручи також до уваги інші прямі або непрямі надходження, отримані від надання такої послуги. З цієї причини при визначенні чистого прибутку від надання послуги враховуватиметься чиста вигода від усіх комерційних видів діяльності, пов'язаних з публічною послугою.
72. Підприємства, які отримують компенсацію за виконання завдання з надання публічної послуги, можуть, як правило, отримувати розумний прибуток. Цей прибуток являє собою норму прибутку на власний капітал, яка враховує ризик або відсутність ризику, який бере на себе підприємство. У секторі мовлення завдання державної служби часто виконується мовниками, які не орієнтовані на отримання прибутку або які не повинні оплачувати використовуваний капітал і не виконують ніякої іншої діяльності, крім надання публічних послуг. Комісія вважає, що в цих ситуаціях недоцільно включати елемент прибутку в суму компенсації за виконання завдань з надання публічних послуг ⁽⁴⁷⁾. Однак в інших випадках, наприклад, коли конкретні зобов'язання за державну службу покладаються на комерційні підприємства, які повинні оплачувати інвестований у них капітал, елемент прибутку, що представляє собою справедливу винагороду капіталу з урахуванням ризику, може

вважатися розумним, якщо він належним чином обґрунтований і необхідний для виконання зобов'язань з надання публічних послуг.

73. Мовники що надають публічні послуги можуть утримувати щорічну наднормативну компенсацію понад чистої вартості державної послуги (в якості резервів державної послуги) в тій мірі, в якій це необхідно для забезпечення фінансування їх зобов'язань з публічних послуг. В цілому Комісія вважає, що для того, щоб протистояти коливанням витрат і доходів, може бути визнана необхідною сума у розмірі до 10% річних бюджетних витрат на завдання з надання публічних послуг. Як правило, наднормативна компенсація понад цю межу повинна бути стягнута без невиправданої затримки.
74. В порядку винятку державним мовникам може бути дозволено утримувати суму, що перевищує 10% річних бюджетних витрат їх завдань з надання публічних послуг, у належним чином обґрунтованих випадках. Це прийнятно лише за умови, що така над-компенсація буде спеціально виділена заздалегідь і в обов'язковому порядку для покриття одноразових великих витрат, необхідних для виконання завдань з надання публічних послуг ⁽⁴⁸⁾. Використання такої чітко виділеної над-компенсації також має бути обмежене в часі в залежності від її цілей.
75. Для того щоб Комісія могла виконувати свої обов'язки, держави-члени встановлюють умови, при яких вищевказана над-компенсація може використовуватися державними мовниками.
76. Згадана вище наднормативна компенсація використовується тільки для цілей фінансування діяльності публічних послуг. Перехресне субсидування комерційної діяльності не виправдане і являє собою несумісну державну допомогу.

6.6. Механізми фінансового контролю

77. Держави-члени повинні передбачити відповідні механізми для забезпечення того, щоб уникнути надмірної компенсації, з урахуванням положень пунктів 72-76. Вони повинні забезпечувати регулярний і ефективний контроль за використанням державного фінансування, запобігати надмірній компенсації і перехресному субсидуванню, а також ретельно контролювати рівень та використання "резервів публічних послуг". До компетенції держав-членів входить вибір найбільш доцільних та ефективних механізмів контролю в їх національних системах мовлення, беручи також до уваги необхідність забезпечення узгодженості з існуючими механізмами нагляду за виконанням функцій публічних послуг.
78. Такі механізми контролю видаються ефективними тільки в тому разі, якщо вони здійснюються зовнішнім органом, незалежним від державної компанії-мовника, через регулярні проміжки часу, переважно на щорічній основі. Держави-члени повинні забезпечити вжиття ефективних заходів з відшкодування надлишкової компенсації, що виходить за рамки положень попередньому Розділі 6.5, і перехресного субсидування.
79. Фінансове становище державних мовних компаній має підлягати поглибленого огляду в кінці кожного періоду фінансування, передбаченого в національних системах мовлення держав-членів, або за відсутності встановленого періоду часу, не менше ніж раз у чотири роки. Будь-які "резерви публічної послуги", існуючі на кінець періоду фінансування або еквівалентного періоду, як це передбачено вище, враховуються при розрахунку фінансових потреб мовника на наступний період. У разі, якщо "резерви публічної послуги" перевищують 10% річних видатків на публічні послуги на регулярній основі, держави-

члени повинні розглянути питання про те, чи відповідає рівень фінансування фактичним фінансовим потребам мовників.

6.7. Диверсифікація послуг державного мовлення

80. В останні роки аудіовізуальні ринки зазнали важливих змін, які призвели до постійного розвитку і диверсифікації пропозиції. Це викликало нові питання, що стосуються застосування Правил державної допомоги до аудіовізуальних послуг, які виходять за рамки мовної діяльності в традиційному сенсі.
81. У зв'язку з цим Комісія вважає, що державні мовні компанії повинні мати можливість використовувати можливості, що надаються цифровізацією і диверсифікацією платформ поширення на технологічно нейтральній основі, в інтересах суспільства. Для того щоб гарантувати основоположну роль державних мовних компаній в новому цифровому середовищі, державні мовні компанії можуть використовувати державну допомогу для надання аудіовізуальних послуг на нових платформах поширення, обслуговуючи як широкі верстви населення, так і аудиторію з особливими інтересами, за умови, що вони задовольняють ті ж демократичні, соціальні та культурні потреби суспільства і не тягнуть за собою непропорційного впливу на ринок, який не є необхідним для виконання функцій публічних послуг.
82. Паралельно з швидким розвитком мовних ринків змінюються і їх бізнес-моделі. Виконуючи свої обов'язки по наданню публічних послуг, мовники все частіше звертаються до нових джерел фінансування, таких як інтернет-реклама або надання платних послуг (такі як платний доступ до архівів, платні перегляди спеціальних телеканалів, одноразовий доступ до мобільних послуг, платний доступ до телевізійних програм, платні завантаження контенту в інтернеті, тощо). Елемент винагороди в платних послугах може бути пов'язаний, наприклад, з оплатою мовниками плати за мережеве поширення або авторські права (наприклад, якщо послуги на мобільних платформах надаються за рахунок плати за мобільне поширення).
83. Хоча послуги державного мовлення традиційно надавалися безкоштовно, Комісія вважає, що прямий елемент винагороди в таких послугах, хоча і надає вплив на доступ для глядачів ⁽⁴⁹⁾, не обов'язково означає, що ці послуги не входять в сферу компетенції публічних послуг за умови, що елемент оплати не ставить під загрозу відмітний характер публічних послуг з точки зору задоволення соціальних, демократичних і культурних потреб громадян, що відрізняє публічні послуги від чисто комерційної діяльності ⁽⁵⁰⁾. Елемент винагороди є одним з аспектів, який слід приймати до уваги при прийнятті рішення про включення таких послуг у сферу публічних послуг, оскільки він може вплинути на універсальність і загальну структуру наданої послуги, а також на її вплив на ринок. За умови, що дана послуга з елементом оплати задовольняє конкретні соціальні, демократичні та культурні потреби суспільства, не приводячи до непропорційного впливу на конкуренцію і транскордонну торгівлю, держави-члени можуть доручити державним мовникам таку послугу в межах своєї компетенції в галузі державного мовлення.
84. Як зазначалося вище, державна допомога державним мовникам може використовуватися для поширення аудіовізуальних послуг на всіх платформах за умови дотримання матеріальних вимог Амстердамського протоколу. З цією метою держави-члени за допомогою процедури попередньої оцінки, заснованої на відкритих публічних консультаціях, розглядають питання про те, чи відповідають істотні нові аудіовізуальні послуги, що надаються державними мовниками, вимогам Амстердамського протоколу,

тобто задовольняють вони демократичним, соціальним і культурним потребам суспільства, належним чином беручи до уваги їх потенційний вплив на умови торгівлі та конкуренцію.

85. Держави-члени повинні визначити, беручи до уваги особливості та еволюцію ринку мовлення, а також спектр послуг, вже пропонованих державною мовною компанією, що має кваліфікуватися як "значна нова послуга". "Новий" характер діяльності може залежати, зокрема, від її змісту, а також від умов споживання ⁽⁵¹⁾. "Значимість" послуги може враховувати, наприклад, фінансові ресурси, необхідні для її розвитку, і очікуваний вплив на попит. Істотні зміни в існуючих послугах підлягають такій самій оцінці, як і суттєві нові послуги.
86. До компетенції держав-членів входить вибір найбільш відповідного механізму для забезпечення відповідності аудіовізуальних послуг матеріальними умовами Амстердамського протоколу з урахуванням специфіки їх національних систем мовлення та необхідності забезпечення редакційної незалежності державних мовних компаній.
87. В інтересах прозорості та отримання всієї відповідної інформації, необхідної для прийняття збалансованого рішення, зацікавлені сторони повинні мати можливість висловити свою думку щодо запланованої нової важливої послуги в ході відкритих консультацій. Результати консультацій, їх оцінка, а також підстави для прийняття рішення повинні бути гласними.
88. В цілях забезпечення того, щоб державне фінансування значних нових аудіовізуальних послуг не призводило до змін в торгівлі та конкуренції в такій мірі, що суперечить загальним інтересам, Держави-члени повинні оцінювати, ґрунтуючись на результатах відкритих консультацій, загальний вплив нової послуги на ринок шляхом порівняння ситуації при наявності та відсутності запланованої нової послуги на ринку. При оцінці впливу на ринок відповідні аспекти включають, наприклад, наявність подібних або взаємозамінних пропозицій, редакційну конкуренцію, структуру ринку, ринкове становище мовника, рівень конкуренції і потенційний вплив на приватні ініціативи. Цей вплив має бути збалансований з цінністю відповідних послуг для суспільства. У разі переважно негативного впливу на ринок державне фінансування аудіовізуальних послуг буде пропорційним тільки в тому випадку, якщо воно виправдане доданою вартістю з точки зору задоволення соціальних, демократичних і культурних потреб суспільства ⁽⁵²⁾, а також з урахуванням існуючого загальної пропозиції публічних послуг.
89. Така оцінка була б об'єктивною лише в тому випадку, якщо б вона проводилася органом, який фактично незалежний від керівництва державного мовника, в тому числі в тому, що стосується призначення і усунення її членів, і який володіє достатніми можливостями і ресурсами для виконання своїх обов'язків. Держави-члени повинні мати можливість розробити процедуру, пропорційну розміру ринку і положенню на ринку державного мовника.
90. Міркування, викладені вище, не повинні перешкоджати державним мовним компаніям тестувати нові інноваційні послуги (наприклад, у формі пілотних проектів) в обмеженому масштабі (наприклад, з точки зору часу і аудиторії) та з метою збору інформації про доцільність і доданої вартості послуги, оскільки такий етап тестування не є впровадженням повноцінної, значущою нової аудіовізуальної послуги.
91. Комісія вважає, що вищевказана оцінка на національному рівні сприятиме забезпеченню дотримання Правил надання державної допомоги ЄС. Це не завдає шкоди компетенції Комісії перевіряти, чи дотримуються держави-члени положення Договору, і її права діяти, коли це необхідно, на основі скарг чи з власної ініціативи.

6.8. Пропорційність і ринкова поведінка

92. Згідно з Амстердамським протоколом державні мовники не повинні займатися діяльністю, яка призвела б до невідповідним спотворень конкуренції, які не є необхідними для виконання завдань публічних послуг. Наприклад, придбання преміального контенту в рамках загального завдання державного мовника з надання публічних послуг зазвичай вважається законним. Однак непропорційні ринкові спотворення можуть виникнути в тому випадку, якщо державні мовні компанії будуть зберігати виняткові преміальні права невикористаними, не пропонуючи надавати їх прозорим і своєчасним чином. В цьому зв'язку Комісія пропонує державам-членам забезпечити, щоб державні мовні компанії дотримувалися принципу пропорційності також щодо придбання преміальних прав, і передбачити правила субліцензування невикористаних державними мовними компаніями виняткових преміальних прав.
93. При здійсненні комерційної діяльності державні мовники зобов'язані дотримуватися ринкових принципів і, діючи через комерційні дочірні організації, підтримувати з ними тісні стосунки. Держави-члени повинні забезпечити, щоб державні мовні компанії дотримувалися принципу "витягнутої руки", здійснювали свої комерційні інвестиції в відповідності з принципом ринкової економіки і не займалися антиконкурентною практикою застосовуючи державне фінансування.
94. Прикладом антиконкурентної практики може служити зниження цін. У громадського мовника може виникнути спокуса знизити ціни на рекламу або інші види діяльності, не пов'язані з публічними послугами (наприклад, комерційні платні послуги), нижче рівня, який можна обґрунтовано вважати ринковим, з тим щоб зменшити доходи конкурентів, оскільки одержувані в результаті цього більш низькі доходи покриваються державною компенсацією. Така поведінка не може розглядатися як невід'ємна частина завдань публічних послуг, покладених на мовника, і в будь-якому випадку "вплинуло б на умови торгівлі та конкуренцію в Співтоваристві в такій мірі, яка суперечила б загальним інтересам", і тим самим порушила б Амстердамський протокол.
95. З урахуванням відмінностей між ринковими ситуаціями дотримання ринкових принципів державними мовниками, зокрема питаннями про те, чи знижують державні мовники ціни, або чи дотримуються вони принципу пропорційності щодо придбання преміальних прав ⁽⁵³⁾, повинні оцінюватися в кожному конкретному випадку з урахуванням специфіки ринку та відповідної послуги.
96. Комісія вважає, що в першу чергу національні органи влади повинні забезпечити, щоб державні мовники дотримувалися ринкових принципів. З цією метою держави-члени повинні мати відповідні механізми, що дозволяють ефективно оцінювати будь-яку потенційну скаргу на національному рівні.
97. Незважаючи на попередній пункт, у разі необхідності Комісія може прийняти рішення на основі статей 81, 82, 86 і 87 Договору про ЄС.

7. ТИМЧАСОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ

98. Це Повідомлення буде застосовуватися з першого дня після його публікації в *Офіційному журналі Європейського Союзу*. Воно замінить повідомлення Комісії 2001 року про застосування Правил надання державної допомоги до державного мовлення.

99.Комісія буде застосовувати це повідомлення до всіх повідомлених заходів допомоги, щодо яких їй пропонується прийняти рішення після публікації повідомлення в Офіційному Журналі, навіть в тих випадках, коли про проекти було повідомлено до цієї дати.

100.Відповідно до повідомлення Комісії про визначення застосовних правил оцінки незаконної державної допомоги ⁽⁵⁴⁾ Комісія застосовуватиме у разі не повідомленої допомоги,

- (а) це Повідомлення, якщо допомога була надана після його публікації;
- (б) Повідомлення 2001 року у всіх інших випадках.

⁽¹⁾ [OJ C 320, 15.11.2001, с. 5.](#)

⁽²⁾ рішення у справі C-280/2000 Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (Altmark) (2003) ECR I-7747.

⁽³⁾ Рішення Комісії від 28 листопада 2005 року про застосування статті 86 (2) Договору ЄС до державної допомоги у вигляді компенсації за державну службу, що надається окремим підприємствам, на які покладено здійснення послуг, що становлять загальний економічний інтерес ([OJ L 312, 29.11.2005, р. 67](#)).

⁽⁴⁾ Положення Суспільства щодо державної допомоги у формі компенсації за державну службу ([OJ C 297, 29.11.2005, стор.4](#)).

⁽⁵⁾ COM(2007) 725 final.

⁽⁶⁾ Директиви 2007/65/ЄС Європейського парламенту і Ради від 11 грудня 2007 року про внесення змін в директиву ради 89/552/ЄЕС про координацію деяких положень, встановлених законом, регламентом або адміністративними діями у державах-членах, що стосуються здійснення діяльності з телевізійного мовлення ([OJ L 332, 18.12.2007, стор 27](#)).

⁽⁷⁾ COM(2005) 107 final.

⁽⁸⁾ Для цілей цього повідомлення поняття "аудіовізуальна послуга(послуги)" відноситься до лінійного та/або нелінійного розповсюдженню аудіо-та/або аудіовізуального контенту та інших суміжних послуг, таких як онлайнві текстові інформаційні послуги. Це поняття "аудіовізуальна послуга(послуги)" слід відрізнити від більш вузького поняття "аудіовізуальна послуга(послуги)", як воно визначено у статті 1(а) Директиви про аудіовізуальні послуги.

⁽⁹⁾ [OJ C 364, 18.12.2000, стор. 1.](#)

⁽¹⁰⁾ Рішення у справі C-260/89 ERT, (1991) ECR I-2925.

⁽¹¹⁾ Для цілей цього Повідомлення та відповідно до статті 16 Договору ЄС і декларацією (№13), доданої до заключного Амстердамського акту, термін "Державна служба" у відповідності з протоколом про систему громадського мовлення в державах-членах слід розуміти як таку що відноситься до терміна "служба, що представляє загальний економічний інтерес", використовуваному в статті 86(2).

⁽¹²⁾ Резолюція Ради і представників урядів держав-членів, що відбулася в рамках Ради 25 січня 1999 ([OJ C 30, 5.2.1999, стор. 1](#)).

⁽¹³⁾ Конвенція ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, затверджена рішенням 2006/515/ЄС Ради від 18 травня 2006 року. Відповідно до Додатка 2 до рішення Ради "Спільнота пов'язана Конвенцією і забезпечуватиме її здійснення."

⁽¹⁴⁾ Конвенція ЮНЕСКО про охорону та заохочення різноманітності форм культурного самовираження, стаття 6(1) та (2) (h).

⁽¹⁵⁾ Рекомендація CM/Rec(2007)2 Комітету міністрів держав-членів щодо плюралізму засобів масової інформації та різноманітності змісту засобів масової інформації, ухвалена 31 січня 2007 року на 985-му засіданні заступників міністрів.

⁽¹⁶⁾ Рекомендація CM/Rec (2007)3 Комітету міністрів держав-членів про компетенції засобів масової інформації державної служби в інформаційному суспільстві, ухвалена 31 січня 2007 року на 985-му засіданні заступників міністрів.

⁽¹⁷⁾ Резолюція Європейського парламенту від 25 вересня 2008 року про концентрацію і плюралізм в засобах масової інформації в Європейському Союзі, 2007/2253(INI).

⁽¹⁸⁾ Див. виноску 6 вище.

⁽¹⁹⁾ Директива Комісії 2006/111/ЄС від 16 листопада 2006 року.

⁽²⁰⁾ Див. виноску 4 вище.

⁽²¹⁾ Див. виноску 3 вище.

⁽²²⁾ у відповідності зі статтею 2(1) (а) Рішення застосовується до державної допомоги у формі компенсації за державну службу, яка надається підприємствам з середнім річним оборотом до оподаткування, включаючи всі види діяльності, у розмірі менше 100 млн. євро протягом двох фінансових років, що були до року, в якому була призначена послуга, що представляє загальний економічний інтерес, за який такі підприємства отримують щорічну компенсацію за дану послугу в розмірі не менше 30 млн. євро".

⁽²³⁾ Рішення по об'єднаних справах T-309/04, T-317/04, T-329/04 і T-336/04 " TB2 " у пункті 156.

⁽²⁴⁾ Що стосується кваліфікації фінансування ліцензійних зборів як державних ресурсів, див. рішення по об'єднаних справах T-09/04, T-317/04, T-329/04 і T-336/04 " TB2 " у пунктах 158-159.

⁽²⁵⁾ Справи C-730/79, Philip Morris Holland v Commission (1980) ECR 2671, пункт 11; C-303/88, Italy v Commission (1991) ECR I-1433, пункт 27; C-156/98, Germany v Commission (2000) ECR I-6857, пункт 33.

⁽²⁶⁾ Справа з-280/2000, див. виноска 2 вище.

⁽²⁷⁾ Постанова Ради (ЄС) № 659/1999 від 22 березня 1999 року, що встановлює детальні правила застосування статті 93 Договору про ЄС ([OJ L 83, 27.3.1999, стор 1](#)).

⁽²⁸⁾ Справа C-44/93, Namur-Les Assurances du Crédit SA v Office National du Ducroire and the Belgian State (1994) ECR I-3829.

⁽²⁹⁾ див., наприклад, рішення Комісії в наступних справах: E 8/06, State funding for Flemish public service broadcaster VRT ([OJ C 143, 10.6.2008, с. 7](#)); E 4/05, State aid financing of RTE and TNAG (TG4) ([OJ C 121, 17.5.2008, с. 5](#)); E 9/05, Licence fee payments to RAI ([OJ C 235, 23.9.2005, с. 3](#)); E 10/2005, Licence fee payments to France 2 and 3 ([OJ C 240, 30.9.2005, с. 20](#)); E 8/05, Spanish national public service broadcaster RTVE ([OJ C 239, 4.10.2006, с. 17](#)); C 2/04, Ad hoc financing of Dutch public broadcasters ([OJ L 49, 22.2.2008, с. 1](#)); C 60/99 Commission Decision of 10 December 2003 on State aid implemented by France for France 2 and France 3 ([OJ L 361, 8.12.2004, с. 21](#)); C 62/99 Commission Decision of 15 October 2003 on the measures implemented by Italy for RAI SpA ([OJ L 119, 23.4.2004, с. 1](#)); NN 88/98, Financing of a 24-hour advertising-free news channel with licence fee by the BBC ([OJ C 78, 18.3.2000, с. 6](#)) and NN 70/98, State aid to public broadcasting channels Kinderkanal and Phoenix ([OJ C 238, 21.8.1999, с. 3](#)).

⁽³⁰⁾ Об'єднані справи T-195/01 та T-207/01, (2002) ECR II-2309.

⁽³¹⁾ Наприклад, рішення Комісії NN 88/98 BBC 24-hours ([OJ C 78, 18.3.2000](#)), NN 70/98 'Kinderkanal and Phoenix' ([OJ C 238, 21.8.1999](#)).

⁽³²⁾ Наприклад, рішення Комісії N 458/2004 State aid to Espacio Editorial Andaluza Holding sl., [OJ C 131, 29.5.2005](#).

⁽³³⁾ NN 70/98, State aid to public broadcasting channels Kinderkanal and Phoenix ([OJ C 238, 21.8.1999, п. 3](#)).

⁽³⁴⁾ Рішення у справі 172/80 Zuechner; (1981) 2021.

⁽³⁵⁾ Рішення у справі C-242/95 GT-Link; (1997) 4449.

⁽³⁶⁾ Рішення у справі C-159/94 EDF і GDF; (1997) I-5815.

⁽³⁷⁾ Див, наприклад, недавні рішення Комісії в наступних справах: E 8/06, State funding for Flemish public service broadcaster VRT ([OJ C 143, 10.6.2008, с. 7](#)); E 4/05, State aid financing of RTE and TNAG (TG4) ([OJ C 121, 17.5.2008, с. 5](#)); E 3/05, Aid to the German public service broadcasters ([OJ C 185, 8.8.2007, с. 1](#)); E 9/05, Licence fee payments to RAI ([OJ C 235, 23.9.2005, с. 3](#)); E 10/05, Licence fee payments to France 2 and 3 ([OJ C 240, 30.9.2005, с. 20](#)); State aid E8/05, Spanish national public service broadcaster RTVE ([OJ C 239, 4.10.2006, с. 17](#)); C 2/04, Ad hoc financing of Dutch public service broadcasters ([OJ L 49, 22.2.2008, с. 1](#)).

⁽³⁸⁾ Аналогічні труднощі можуть виникати і в тих випадках, коли громадське мовлення адресоване мовним меншинам або місцевим потребам.

⁽³⁹⁾ Рішення по справі T-442/03, SIC v Commission, (2008), пункт 201, рішення по об'єднаним справам T-309/04, T-317/04, T-329/04 і T-336/04 TV2/Denmark v Commission (2008), пункти 122-124.

⁽⁴⁰⁾ Ці якісні критерії, на думку суду першої інстанції, є "обґрунтуванням існування мовних ПЗЕІ (послуги загального економічного інтересу) в Національному аудіовізуальному секторі". Немає ніяких підстав для ПЗЕІ, жертвувати дотриманням цих якісних вимог, щоб прийняти поведінку комерційного оператора', T-442/03, SIC v Commission, пункт 211.

⁽⁴¹⁾ Що стосується кваліфікації відповідно до директиви про аудіовізуальні медіа-послуги призових ігор, включаючи набір номера з преміальним тарифом, такі як телешоп або реклама, див. рішення суду у справі C-195/06 KommAustria v ORF від 18 жовтня 2007 року.

⁽⁴²⁾ Див. рішення по об'єднаним справам T-309/04, T-317/04, T-329/04 і T-336/04 TV2 (2008) в пунктах 107-108.

⁽⁴³⁾ COM (1999) 657 final, розділ 3(6).

⁽⁴⁴⁾ Див. рішення по справі T-442/03 SIC / Commission (2008) пункт 212.

⁽⁴⁵⁾ Стаття 4 директиви 2006/111/ЄС.

⁽⁴⁶⁾ Це передбачає посилання на гіпотетичну ситуацію, в якій діяльність, не пов'язана з державною службою, повинна була бути припинена: витрати, яких вдалося б уникнути таким чином, являють собою суму загальних витрат, що підлягають розподілу на діяльність, не пов'язану з державною службою.

⁽⁴⁷⁾ зрозуміло, це положення не перешкоджає державним мовникам отримувати прибуток від своєї комерційної діяльності, що не належить до державної служби.

⁽⁴⁸⁾ Такі спеціальні резерви можуть бути виправдані для великих технологічних інвестицій (таких як оцифрування), які, як передбачається, відбудуться в певний момент часу і необхідні для виконання завдань державної служби; або для великих заходів по реструктуризації, необхідних для підтримання безперервної роботи громадського мовника протягом чітко визначеного періоду часу.

⁽⁴⁹⁾ Як вказала Рада Європи у своїй рекомендації про роль засобів масової інформації в інформаційному суспільстві " (...) держави-члени можуть розглянути питання про додаткове фінансування, приділяючи належну увагу питанням ринку і конкуренції. Зокрема, у випадку нових персоналізованих послуг держави-члени можуть розглянути питання про те, щоб дозволити державним засобам масової інформації отримувати прибуток (...). Проте ні одне з цих рішень не повинно ставити під загрозу принцип універсальності державних засобів масової інформації чи призводити до дискримінації між різними групами суспільства (...) при розробці нових систем фінансування державам-членам слід приділяти належну увагу характером вмісту, що надається в інтересах громадськості і в загальних інтересах."

⁽⁵⁰⁾ Наприклад, Комісія вважає, що вимога прямої оплати від користувачів за надання спеціалізованого пропозиції преміум-контенту зазвичай кваліфікується як комерційна діяльність. З іншого боку, Комісія, наприклад, вважає, що стягнення плати за передачу для збалансованого і різноманітного програмування на нових платформах, таких як мобільні пристрої, не перетворило б пропозицію в комерційну діяльність.

⁽⁵¹⁾ Наприклад, Комісія вважає, що деякі форми лінійної передачі, такі як одночасна передача вечірніх телевізійних новин на інших платформах (наприклад, інтернет, мобільні пристрої), для цілей цього Повідомлення можуть бути кваліфіковані як такі що не є "новими". Інші форми ретрансляції програм громадських мовників на інших платформах кваліфікуватися як істотні нові послуги, які повинні визначатися державами-членами з урахуванням специфіки і особливостей розглянутих послуг.

⁽⁵²⁾ Див. також виноски 40 про обґрунтування широкомовного ПЗЕІ.

⁽⁵³⁾ Наприклад, однією з актуальних проблем може бути розгляд питання про те, чи постійно державні мовні компанії перекуповують права на преміальні програми таким чином, що це виходить за рамки потреб мандата державної служби і призводить до невідповідних спотворень на ринку.

⁽⁵⁴⁾ [OJ C 119, 22.5.2002, с. 22.](#)

I

(Acts adopted under the EC Treaty/Euratom Treaty whose publication is obligatory)

REGULATIONS

REGULATION (EC) No 1370/2007 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL
of 23 October 2007
on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC)
Nos 1191/69 and 1107/70

THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Articles 71 and 89 thereof,

Having regard to the proposal from the Commission,

Having regard to the opinion of the European Economic and Social Committee ⁽¹⁾,

Having regard to the opinion of the Committee of the Regions ⁽²⁾,

Acting in accordance with the procedure laid down in Article 251 of the Treaty ⁽³⁾,

Whereas:

(1) Article 16 of the Treaty confirms the place occupied by services of general economic interest in the shared values of the Union.

(2) Article 86(2) of the Treaty lays down that undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest are subject to the rules contained in the Treaty, in particular to the rules on competition, in so far as the application of such rules does not obstruct the performance, in law or in fact, of the particular tasks assigned to them.

(3) Article 73 of the Treaty constitutes a *lex specialis* in relation to Article 86(2). It establishes rules applicable to the compensation of public service obligations in inland transport.

(4) The main objectives of the Commission's White Paper of 12 September 2001 'European transport policy for 2010: time to decide' are to guarantee safe, efficient and high-quality passenger transport services through regulated competition, guaranteeing also transparency and performance of public passenger transport services, having regard to social, environmental and regional development factors, or to offer specific tariff conditions to certain categories of traveller, such as pensioners, and to eliminate the disparities between transport undertakings from different Member States which may give rise to substantial distortions of competition.

(5) At the present time, many inland passenger transport services which are required in the general economic interest cannot be operated on a commercial basis. The competent authorities of the Member States must be able to act to ensure that such services are provided. The mechanisms that they can use to ensure that public passenger transport services are provided include the following: the award of exclusive rights to public service operators, the grant of financial compensation to public service operators and the definition of general rules for the operation of public transport which are applicable to all operators. If Member States, in accordance with this Regulation, choose to exclude certain general rules from its scope, the general regime for State aid should apply.

⁽¹⁾ OJ C 195, 18.8.2006, p. 20.

⁽²⁾ OJ C 192, 16.8.2006, p. 1.

⁽³⁾ Opinion of the European Parliament of 14 November 2001 (OJ C 140 E, 13.6.2002, p. 262), Council Common Position of 11 December 2006 (OJ C 70 E, 27.3.2007, p. 1) and Position of the European Parliament of 10 May 2007. Council Decision of 18 September 2007.

- (6) Many Member States have enacted legislation providing for the award of exclusive rights and public service contracts in at least part of their public transport market, on the basis of transparent and fair competitive award procedures. As a result, trade between Member States has developed significantly and several public service operators are now providing public passenger transport services in more than one Member State. However, developments in national legislation have led to disparities in the procedures applied and have created legal uncertainty as to the rights of public service operators and the duties of the competent authorities. Regulation (EEC) No 1191/69 of the Council of 26 June 1969 on action by Member States concerning the obligations inherent in the concept of a public service in transport by rail, road and inland waterway ⁽¹⁾, does not deal with the way public service contracts are to be awarded in the Community, and in particular the circumstances in which they should be the subject of competitive tendering. The Community legal framework ought therefore to be updated.
- (7) Studies carried out and the experience of Member States where competition in the public transport sector has been in place for a number of years show that, with appropriate safeguards, the introduction of regulated competition between operators leads to more attractive and innovative services at lower cost and is not likely to obstruct the performance of the specific tasks assigned to public service operators. This approach has been endorsed by the European Council under the Lisbon Process of 28 March 2000 which called on the Commission, the Council and the Member States, each in accordance with their respective powers, to 'speed up liberalisation in areas such as ... transport'.
- (8) Passenger transport markets which are deregulated and in which there are no exclusive rights should be allowed to maintain their characteristics and way of functioning in so far as these are compatible with Treaty requirements.
- (9) In order to be able to organise their public passenger transport services in the manner best suited to the needs of the public, all competent authorities must be able to choose their public service operators freely, taking into account the interests of small and medium-sized enterprises, under the conditions stipulated in this Regulation. In order to guarantee the application of the principles of transparency, equal treatment of competing operators and proportionality, when compensation or exclusive rights are granted, it is essential that a public service contract between the competent authority and the chosen public service operator defines the nature of the public service obligations and the agreed reward. The form or designation of the contract may vary according to the legal systems of the Member States.
- (10) Contrary to Regulation (EEC) No 1191/69, the scope of which extends to public passenger transport services by inland waterway, it is not considered advisable for this Regulation to cover the award of public service contracts in that specific sector. The organisation of public passenger transport services by inland waterway and, in so far as they are not covered by specific Community law, by national sea water is therefore subject to compliance with the general principles of the Treaty, unless Member States choose to apply this Regulation to those specific sectors. The provisions of this Regulation do not prevent the integration of services by inland waterway and national sea water into a wider urban, suburban or regional public passenger transport network.
- (11) Contrary to Regulation (EEC) No 1191/69, the scope of which extends to freight transport services, it is not considered advisable for this Regulation to cover the award of public service contracts in that specific sector. Three years after the entry into force of this Regulation the organisation of freight transport services should therefore be made subject to compliance with the general principles of the Treaty.
- (12) It is immaterial from the viewpoint of Community law whether public passenger transport services are operated by public or private undertakings. This Regulation is based on the principles of neutrality as regards the system of property ownership referred to in Article 295 of the Treaty, of the freedom of Member States to define services of general economic interest, referred to in Article 16 of the Treaty, and of subsidiarity and proportionality referred to in Article 5 of the Treaty.
- (13) Some services, often linked to specific infrastructure, are operated mainly for their historical interest or tourist value. As the purpose of these operations is manifestly different from the provision of public passenger transport, they need not therefore be governed by the rules and procedures applicable to public service requirements.
- (14) Where the competent authorities are responsible for organising the public transport network, apart from the actual operation of the transport service, this may cover a whole range of other activities and duties that the competent authorities must be free either to carry out themselves or entrust, in whole or in part, to a third party.

⁽¹⁾ OJ L 156, 28.6.1969, p. 1. Regulation as last amended by Regulation (EEC) No 1893/91 (OJ L 169, 29.6.1991, p. 1).

- (15) Contracts of long duration can lead to market foreclosure for a longer period than is necessary, thus diminishing the benefits of competitive pressure. In order to minimise distortions of competition, while protecting the quality of services, public service contracts should be of limited duration. The extension of such contracts could be subject to positive confirmation from users. In this context, it is necessary to make provision for extending public service contracts by a maximum of half their initial duration where the public service operator must invest in assets for which the depreciation period is exceptional and, because of their special characteristics and constraints, in the case of the outermost regions as specified in Article 299 of the Treaty. In addition, where a public service operator makes investments in infrastructure or in rolling stock and vehicles which are exceptional in the sense that both concern high amounts of funds, and provided the contract is awarded after a fair competitive tendering procedure, an even longer extension should be possible.
- (16) Where the conclusion of a public service contract may entail a change of public service operator, it should be possible for the competent authorities to ask the chosen public service operator to apply the provisions of Council Directive 2001/23/EC of 12 March 2001 on the approximation of the laws of the Member States relating to the safeguarding of employees' rights in the event of transfer of undertakings, businesses or parts of undertakings or businesses ⁽¹⁾. This Directive does not preclude Member States from safeguarding transfer conditions of employees' rights other than those covered by Directive 2001/23/EC and thereby, if appropriate, taking into account social standards established by national laws, regulations or administrative provisions or collective agreements or agreements concluded between social partners.
- (17) In keeping with the principle of subsidiarity, competent authorities are free to establish social and qualitative criteria in order to maintain and raise quality standards for public service obligations, for instance with regard to minimal working conditions, passenger rights, the needs of persons with reduced mobility, environmental protection, the security of passengers and employees as well as collective agreement obligations and other rules and agreements concerning workplaces and social protection at the place where the service is provided. In order to ensure transparent and comparable terms of competition between operators and to avert the risk of social dumping, competent authorities should be free to impose specific social and service quality standards.
- (18) Subject to the relevant provisions of national law, any local authority or, in the absence thereof, any national authority may choose to provide its own public passenger transport services in the area it administers or to entrust them to an internal operator without competitive tendering. However, this self-provision option needs to be strictly controlled to ensure a level playing field. The competent authority or group of authorities providing integrated public passenger transport services, collectively or through its members, should exercise the required control. In addition, a competent authority providing its own transport services or an internal operator should be prohibited from taking part in competitive tendering procedures outside the territory of that authority. The authority controlling the internal operator should also be allowed to prohibit this operator from taking part in competitive tenders organised within its territory. Restrictions on the activities of an internal operator do not interfere with the possibility of directly awarding public service contracts where they concern transport by rail, with the exception of other track-based modes such as metro or tramways. Furthermore, the direct award of public service contracts for heavy rail does not preclude the possibility for competent authorities to award public service contracts for public passenger transport services on other track-based modes, such as metro and tramway, to an internal operator.
- (19) Subcontracting can contribute to more efficient public passenger transport and makes it possible for undertakings to participate, other than the public service operator which was granted the public service contract. However, with a view to the best use of public funds, competent authorities should be able to determine the modalities for subcontracting their public passenger transport services, in particular in the case of services performed by an internal operator. Furthermore, a subcontractor should not be prevented from taking part in competitive tenders in the territory of any competent authority. The selection of a subcontractor by the competent authority or its internal operator needs to be carried out in accordance with Community law.
- (20) Where a public authority chooses to entrust a general interest service to a third party, it must select the public service operator in accordance with Community law on public contracts and concessions, as established by Articles 43 to 49 of the Treaty, and the principles of transparency and equal treatment. In particular, the provisions of this Regulation are to be without prejudice to the obligations applicable to public authorities by virtue of the directives on the award of public contracts, where public service contracts fall within their scope.

⁽¹⁾ OJ L 82, 22.3.2001, p. 16.

- (21) Effective legal protection should be guaranteed, not only for awards falling within the scope of Directive 2004/17/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 coordinating the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors ⁽¹⁾ and Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts ⁽²⁾, but also for other contracts awarded under this Regulation. An effective review procedure is needed and should be comparable, where appropriate, to the relevant procedures set out in Council Directive 89/665/EEC of 21 December 1989 on the coordination of the laws, regulations and administrative provisions relating to the application of review procedures to the award of public supply and public works contracts ⁽³⁾ and Council Directive 92/13/EEC of 25 February 1992 coordinating the laws, regulations and administrative provisions relating to the application of Community rules on the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and telecommunications sectors ⁽⁴⁾.
- (22) Some invitations to tender require the competent authorities to define and describe complex systems. These authorities should therefore have power, when awarding contracts in such cases, to negotiate details with some or all of the potential public service operators once tenders have been submitted.
- (23) Invitations to tender for the award of public service contracts should not be mandatory where the contract relates to modest amounts or distances. In this respect, greater amounts or distances should enable competent authorities to take into account the special interests of small and medium-sized enterprises. Competent authorities should not be permitted to split up contracts or networks in order to avoid tendering.
- (24) Where there is a risk of disruption in the provision of services, the competent authorities should have power to introduce emergency short-term measures pending the award of a new public service contract which is in line with all the conditions for awarding a contract laid down in this Regulation.
- (25) Public passenger transport by rail raises specific issues of investment burden and infrastructure cost. In March 2004, the Commission presented a proposal to amend Council Directive 91/440/EEC of 29 July 1991 on the development of the Community's railways ⁽⁵⁾ so as to guarantee access for all Community railway undertakings to the infrastructure of all Member States for the purpose of operating international passenger services. The aim of this Regulation is to establish a legal framework for compensation and/or exclusive rights for public service contracts and not the further opening of the market for railway services.
- (26) In the case of public services, this Regulation allows each competent authority, within the context of a public service contract, to select its operator of public passenger transport services. Given the differences in the way Member States organise their territory in this respect, competent authorities may justifiably be allowed to award public service contracts directly for railway travel.
- (27) The compensation granted by competent authorities to cover the costs incurred in discharging public service obligations should be calculated in a way that prevents overcompensation. Where a competent authority plans to award a public service contract without putting it out to competitive tender, it should also respect detailed rules ensuring that the amount of compensation is appropriate and reflecting a desire for efficiency and quality of service.
- (28) By appropriately considering the effects of complying with the public service obligations on the demand for public passenger transport services in the calculation scheme set out in the Annex, the competent authority and the public service operator can prove that overcompensation has been avoided.
- (29) With a view to the award of public service contracts, with the exception of emergency measures and contracts relating to modest distances, the competent authorities should take the necessary measures to advertise, at least one year in advance, the fact that they intend to award such contracts, so as to enable potential public service operators to react.
- (30) Directly awarded public service contracts should be subject to greater transparency.

⁽¹⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 1. Directive as last amended by Council Directive 2006/97/EC (OJ L 363, 20.12.2006, p. 107).

⁽²⁾ OJ L 134, 30.4.2004, p. 114. Directive as last amended by Council Directive 2006/97/EC.

⁽³⁾ OJ L 395, 30.12.1989, p. 33. Directive as amended by Directive 92/50/EEC (OJ L 209, 24.7.1992, p. 1).

⁽⁴⁾ OJ L 76, 23.3.1992, p. 14. Directive as last amended by Directive 2006/97/EC.

⁽⁵⁾ OJ L 237, 24.8.1991, p. 25. Directive as last amended by Directive 2006/103/EC (OJ L 363, 20.12.2006, p. 344).

- (31) Given that competent authorities and public service operators will need time to adapt to the provisions of this Regulation, provision should be made for transitional arrangements. With a view to the gradual award of public service contracts in line with this Regulation, Member States should provide the Commission with a progress report within the six months following the first half of the transitional period. The Commission may propose appropriate measures on the basis of these reports.
- (32) During the transitional period, the application of the provisions of this Regulation by the competent authorities may take place at different times. It may therefore be possible, during this period, that public service operators from markets not yet affected by the provisions of this Regulation tender for public service contracts in markets that have been opened to controlled competition more rapidly. In order to avoid, by means of proportionate action, any imbalance in the opening of the public transport market, competent authorities should be able to refuse, in the second half of the transitional period, tenders from undertakings, more than half the value of the public transport services performed by which are not granted in accordance with this Regulation, provided that this is applied without discrimination and decided in advance of an invitation to tender.
- (33) In paragraphs 87 to 95 of its judgment of 24 July 2003 in Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH* ⁽¹⁾, the Court of Justice of the European Communities ruled that compensation for public service does not constitute an advantage within the meaning of Article 87 of the Treaty, provided that four cumulative conditions are satisfied. Where those conditions are not satisfied and the general conditions for the application of Article 87(1) of the Treaty are met, public service compensation constitutes State aid and is subject to Articles 73, 86, 87 and 88 of the Treaty.
- (34) Compensation for public services may prove necessary in the inland passenger transport sector so that undertakings responsible for public services operate on the basis of principles and under conditions which allow them to carry out their tasks. Such compensation may be compatible with the Treaty pursuant to Article 73 under certain conditions. Firstly, it must be granted to ensure the provision of services which are services of general interest within the meaning of the Treaty. Secondly, in order to avoid unjustified distortions of competition, it may not exceed what is necessary to cover the net costs incurred through discharging the public service obligations, taking account of the revenue generated thereby and a reasonable profit.
- (35) Compensation granted by the competent authorities in accordance with the provisions of this Regulation may therefore be exempted from the prior notification requirement of Article 88(3) of the Treaty.
- (36) This Regulation replaces Regulation (EEC) No 1191/69, which should therefore be repealed. For public freight transport services, a transitional period of three years will assist the phasing out of compensation not authorised by the Commission in accordance with Articles 73, 86, 87 and 88 of the Treaty. Any compensation granted in relation to the provision of public passenger transport services other than those covered by this Regulation which risks involving State aid within the meaning of Article 87(1) of the Treaty should comply with the provisions of Articles 73, 86, 87 and 88 thereof, including any relevant interpretation by the Court of Justice of the European Communities and especially its ruling in Case C-280/00 *Altmark Trans GmbH*. When examining such cases, the Commission should therefore apply principles similar to those laid down in this Regulation or, where appropriate, other legislation in the field of services of general economic interest.
- (37) The scope of Council Regulation (EEC) No 1107/70 of 4 June 1970 on the granting of aids for transport by rail, road and inland waterway ⁽²⁾ is covered by this Regulation. That Regulation is considered obsolete while limiting the application of Article 73 of the Treaty without granting an appropriate legal basis for authorising current investment schemes, in particular in relation to investment in transport infrastructure in a public private partnership. It should therefore be repealed in order for Article 73 of the Treaty to be properly applied to continuing developments in the sector without prejudice to this Regulation or Council Regulation (EEC) No 1192/69 of 26 June 1969 on common rules for the normalisation of the accounts of railway undertakings ⁽³⁾. With a view to further facilitating the application of the relevant Community rules, the Commission will propose State aid guidelines for railway investment, including investment in infrastructure in 2007.
- (38) With a view to assessing the implementation of this Regulation and the developments in the provision of public passenger transport in the Community, in particular the quality of public passenger transport services and the effects of granting public service contracts by direct award, the Commission should produce a report. This report may, if necessary, be accompanied by appropriate proposals for the amendment of this Regulation,

⁽¹⁾ [2003] ECR I-7747.

⁽²⁾ OJ L 130, 15.6.1970, p. 1. Regulation as last amended by Regulation (EC) No 543/97 (OJ L 84, 26.3.1997, p. 6).

⁽³⁾ OJ L 156, 28.6.1969, p. 8. Regulation as last amended by Regulation (EC) No 1791/2006 (OJ L 363, 20.12.2006, p. 1).

HAVE ADOPTED THIS REGULATION:

Article 1

Purpose and scope

1. The purpose of this Regulation is to define how, in accordance with the rules of Community law, competent authorities may act in the field of public passenger transport to guarantee the provision of services of general interest which are among other things more numerous, safer, of a higher quality or provided at lower cost than those that market forces alone would have allowed.

To this end, this Regulation lays down the conditions under which competent authorities, when imposing or contracting for public service obligations, compensate public service operators for costs incurred and/or grant exclusive rights in return for the discharge of public service obligations.

2. This Regulation shall apply to the national and international operation of public passenger transport services by rail and other track-based modes and by road, except for services which are operated mainly for their historical interest or their tourist value. Member States may apply this Regulation to public passenger transport by inland waterways and, without prejudice to Council Regulation (EEC) No 3577/92 of 7 December 1992 applying the principle of freedom to provide services to maritime transport within Member States (maritime cabotage) ⁽¹⁾, national sea waters.

3. This Regulation shall not apply to public works concessions within the meaning of Article 1(3)(a) of Directive 2004/17/EC or of Article 1(3) of Directive 2004/18/EC.

Article 2

Definitions

For the purpose of this Regulation:

- (a) 'public passenger transport' means passenger transport services of general economic interest provided to the public on a non-discriminatory and continuous basis;
- (b) 'competent authority' means any public authority or group of public authorities of a Member State or Member States which has the power to intervene in public passenger transport in a given geographical area or any body vested with such authority;

- (c) 'competent local authority' means any competent authority whose geographical area of competence is not national;
- (d) 'public service operator' means any public or private undertaking or group of such undertakings which operates public passenger transport services or any public body which provides public passenger transport services;
- (e) 'public service obligation' means a requirement defined or determined by a competent authority in order to ensure public passenger transport services in the general interest that an operator, if it were considering its own commercial interests, would not assume or would not assume to the same extent or under the same conditions without reward;
- (f) 'exclusive right' means a right entitling a public service operator to operate certain public passenger transport services on a particular route or network or in a particular area, to the exclusion of any other such operator;
- (g) 'public service compensation' means any benefit, particularly financial, granted directly or indirectly by a competent authority from public funds during the period of implementation of a public service obligation or in connection with that period;
- (h) 'direct award' means the award of a public service contract to a given public service operator without any prior competitive tendering procedure;
- (i) 'public service contract' means one or more legally binding acts confirming the agreement between a competent authority and a public service operator to entrust to that public service operator the management and operation of public passenger transport services subject to public service obligations; depending on the law of the Member State, the contract may also consist of a decision adopted by the competent authority:

— taking the form of an individual legislative or regulatory act, or

— containing conditions under which the competent authority itself provides the services or entrusts the provision of such services to an internal operator;

- (j) 'internal operator' means a legally distinct entity over which a competent local authority, or in the case of a group of authorities at least one competent local authority, exercises control similar to that exercised over its own departments;

⁽¹⁾ OJ L 364, 12.12.1992, p. 7.

- (k) 'value' means the value of a service, a route, a public service contract, or a compensation scheme for public passenger transport corresponding to the total remuneration, before VAT, of the public service operator or operators, including compensation of whatever kind paid by the public authorities and revenue from the sale of tickets which is not repaid to the competent authority in question;
 - (l) 'general rule' means a measure which applies without discrimination to all public passenger transport services of the same type in a given geographical area for which a competent authority is responsible;
 - (m) 'integrated public passenger transport services' means interconnected transport services within a determined geographical area with a single information service, ticketing scheme and timetable.
- (b) establish in advance, in an objective and transparent manner,
 - (i) the parameters on the basis of which the compensation payment, if any, is to be calculated, and
 - (ii) the nature and extent of any exclusive rights granted,
 in a way that prevents overcompensation. In the case of public service contracts awarded in accordance with Article 5(2), (4), (5) and (6), these parameters shall be determined in such a way that no compensation payment may exceed the amount required to cover the net financial effect on costs incurred and revenues generated in discharging the public service obligations, taking account of revenue relating thereto kept by the public service operator and a reasonable profit;

Article 3

Public service contracts and general rules

1. Where a competent authority decides to grant the operator of its choice an exclusive right and/or compensation, of whatever nature, in return for the discharge of public service obligations, it shall do so within the framework of a public service contract.
 2. By way of derogation from paragraph 1, public service obligations which aim at establishing maximum tariffs for all passengers or for certain categories of passenger may also be the subject of general rules. In accordance with the principles set out in Articles 4 and 6 and in the Annex, the competent authority shall compensate the public service operators for the net financial effect, positive or negative, on costs incurred and revenues generated in complying with the tariff obligations established through general rules in a way that prevents overcompensation. This shall be so notwithstanding the right of competent authorities to integrate public service obligations establishing maximum tariffs in public service contracts.
 3. Without prejudice to the provisions of Articles 73, 86, 87 and 88 of the Treaty, Member States may exclude from the scope of this Regulation general rules on financial compensation for public service obligations which establish maximum tariffs for pupils, students, apprentices and persons with reduced mobility. These general rules shall be notified in accordance with Article 88 of the Treaty. Any such notification shall contain complete information on the measure and, in particular, details on the calculation method.
- (c) determine the arrangements for the allocation of costs connected with the provision of services. These costs may include in particular the costs of staff, energy, infrastructure charges, maintenance and repair of public transport vehicles, rolling stock and installations necessary for operating the passenger transport services, fixed costs and a suitable return on capital.
2. Public service contracts and general rules shall determine the arrangements for the allocation of revenue from the sale of tickets which may be kept by the public service operator, repaid to the competent authority or shared between the two.
 3. The duration of public service contracts shall be limited and shall not exceed 10 years for coach and bus services and 15 years for passenger transport services by rail or other track-based modes. The duration of public service contracts relating to several modes of transport shall be limited to 15 years if transport by rail or other track-based modes represents more than 50 % of the value of the services in question.
 4. If necessary, having regard to the conditions of asset depreciation, the duration of the public service contract may be extended by a maximum of 50 % if the public service operator provides assets which are both significant in relation to the overall assets needed to carry out the passenger transport services covered by the public service contract and linked predominantly to the passenger transport services covered by the contract.

Article 4

Mandatory content of public service contracts and general rules

1. Public service contracts and general rules shall:
 - (a) clearly define the public service obligations with which the public service operator is to comply, and the geographical areas concerned;
- If justified by costs deriving from the particular geographical situation, the duration of public service contracts specified in paragraph 3 in the outermost regions may be extended by a maximum of 50 %.

If justified by the amortisation of capital in relation to exceptional infrastructure, rolling stock or vehicular investment and if the public service contract is awarded in a fair competitive tendering procedure, a public service contract may have a longer duration. In order to ensure transparency in this case, the competent authority shall transmit to the Commission within one year of the conclusion of the contract the public service contract and elements justifying its longer duration.

5. Without prejudice to national and Community law, including collective agreements between social partners, competent authorities may require the selected public service operator to grant staff previously taken on to provide services the rights to which they would have been entitled if there had been a transfer within the meaning of Directive 2001/23/EC. Where competent authorities require public service operators to comply with certain social standards, tender documents and public service contracts shall list the staff concerned and give transparent details of their contractual rights and the conditions under which employees are deemed to be linked to the services.

6. Where competent authorities, in accordance with national law, require public service operators to comply with certain quality standards, these standards shall be included in the tender documents and in the public service contracts.

7. Tender documents and public service contracts shall indicate, in a transparent manner, whether, and if so to what extent, subcontracting may be considered. If subcontracting takes place, the operator entrusted with the administration and performance of public passenger transport services in accordance with this Regulation shall be required to perform a major part of the public passenger transport services itself. A public service contract covering at the same time design, construction and operation of public passenger transport services may allow full subcontracting for the operation of those services. The public service contract shall, in accordance with national and Community law, determine the conditions applicable to subcontracting.

Article 5

Award of public service contracts

1. Public service contracts shall be awarded in accordance with the rules laid down in this Regulation. However, service contracts or public service contracts as defined in Directives 2004/17/EC or 2004/18/EC for public passenger transport services by bus or tram shall be awarded in accordance with the procedures provided for under those Directives where such contracts do not take the form of service concessions contracts as defined in those Directives. Where contracts are to be awarded in accordance with Directives 2004/17/EC or 2004/18/EC, the provisions of paragraphs 2 to 6 of this Article shall not apply.

2. Unless prohibited by national law, any competent local authority, whether or not it is an individual authority or a group of authorities providing integrated public passenger transport services, may decide to provide public passenger transport services itself or to award public service contracts directly to a legally distinct entity over which the competent local authority, or in the case of a group of authorities at least one competent local authority, exercises control similar to that exercised over its own departments. Where a competent local authority takes such a decision, the following shall apply:

- (a) for the purposes of determining whether the competent local authority exercises control, factors such as the degree of representation on administrative, management or supervisory bodies, specifications relating thereto in the articles of association, ownership, effective influence and control over strategic decisions and individual management decisions shall be taken into consideration. In accordance with Community law, 100 % ownership by the competent public authority, in particular in the case of public-private partnerships, is not a mandatory requirement for establishing control within the meaning of this paragraph, provided that there is a dominant public influence and that control can be established on the basis of other criteria;
- (b) the condition for applying this paragraph is that the internal operator and any entity over which this operator exerts even a minimal influence perform their public passenger transport activity within the territory of the competent local authority, notwithstanding any outgoing lines or other ancillary elements of that activity which enter the territory of neighbouring competent local authorities, and do not take part in competitive tenders concerning the provision of public passenger transport services organised outside the territory of the competent local authority;
- (c) notwithstanding point (b), an internal operator may participate in fair competitive tenders as from two years before the end of its directly awarded public service contract under the condition that a final decision has been taken to submit the public passenger transport services covered by the internal operator contract to fair competitive tender and that the internal operator has not concluded any other directly awarded public service contract;
- (d) in the absence of a competent local authority, points (a), (b) and (c) shall apply to a national authority for the benefit of a geographical area which is not national, provided that the internal operator does not take part in competitive tenders concerning the provision of public passenger transport services organised outside the area for which the public service contract has been granted;

- (e) if subcontracting under Article 4(7) is being considered, the internal operator shall be required to perform the major part of the public passenger transport service itself.

3. Any competent authority which has recourse to a third party other than an internal operator, shall award public service contracts on the basis of a competitive tendering procedure, except in the cases specified in paragraphs 4, 5 and 6. The procedure adopted for competitive tendering shall be open to all operators, shall be fair and shall observe the principles of transparency and non-discrimination. Following the submission of tenders and any preselection, the procedure may involve negotiations in accordance with these principles in order to determine how best to meet specific or complex requirements.

4. Unless prohibited by national law, the competent authorities may decide to award public service contracts directly either where their average annual value is estimated at less than EUR 1 000 000 or where they concern the annual provision of less than 300 000 kilometres of public passenger transport services.

In the case of a public service contract directly awarded to a small or medium-sized enterprise operating not more than 23 vehicles, these thresholds may be increased to either an average annual value estimated at less than EUR 2 000 000 or where they concern the annual provision of less than 600 000 kilometres of public passenger transport services.

5. In the event of a disruption of services or the immediate risk of such a situation, the competent authority may take an emergency measure. This emergency measure shall take the form of a direct award or a formal agreement to extend a public service contract or a requirement to provide certain public service obligations. The public service operator shall have the right to appeal against the decision to impose the provision of certain public service obligations. The award or extension of a public service contract by emergency measure or the imposition of such a contract shall not exceed two years.

6. Unless prohibited by national law, competent authorities may decide to make direct awards of public service contracts where they concern transport by rail, with the exception of other track-based modes such as metro or tramways. In derogation from Article 4(3), such contracts shall not exceed 10 years, except where Article 4(4) applies.

7. Member States shall take the necessary measures to ensure that decisions taken in accordance with paragraphs 2 to 6 may be reviewed effectively and rapidly, at the request of any person having or having had an interest in obtaining a particular contract and who has been or risks being harmed by an alleged infringement, on the grounds that such decisions have infringed Community law or national rules implementing that law.

Where bodies responsible for review procedures are not judicial in character, written reasons for their decisions shall always be given. Furthermore, in such a case, provision must be made so that any alleged illegal measure taken by the review body or any alleged defect in the exercise of the powers conferred on it may be the subject of judicial review or review by another body which is a court or tribunal within the meaning of Article 234 of the Treaty and independent of both the contracting authority and the review body.

Article 6

Public service compensation

1. All compensation connected with a general rule or a public service contract shall comply with the provisions laid down in Article 4, irrespective of how the contract was awarded. All compensation, of whatever nature, connected with a public service contract awarded directly in accordance with Article 5(2), (4), (5) or (6) or connected with a general rule shall also comply with the provisions laid down in the Annex.

2. At the written request of the Commission, Member States shall communicate, within a period of three months or any longer period as may be fixed in that request, all the information that the Commission considers necessary to determine whether the compensation granted is compatible with this Regulation.

Article 7

Publication

1. Each competent authority shall make public once a year an aggregated report on the public service obligations for which it is responsible, the selected public service operators and the compensation payments and exclusive rights granted to the said public service operators by way of reimbursement. This report shall distinguish between bus transport and rail transport, allow the performance, quality and financing of the public transport network to be monitored and assessed and, if appropriate, provide information on the nature and extent of any exclusive rights granted.

2. Each competent authority shall take the necessary measures to ensure that, at least one year before the launch of the invitation to tender procedure or one year before the direct award, the following information at least is published in the *Official Journal of the European Union*:

- (a) the name and address of the competent authority;
- (b) the type of award envisaged;
- (c) the services and areas potentially covered by the award.

Competent authorities may decide not to publish this information where a public service contract concerns an annual provision of less than 50 000 kilometres of public passenger transport services.

Should this information change after its publication, the competent authority shall publish a rectification accordingly as soon as possible. This rectification shall be without prejudice to the launching date of the direct award or of the invitation to tender.

This paragraph shall not apply to Article 5(5).

3. In the case of a direct award of public service contracts for transport by rail, as provided for in Article 5(6), the competent authority shall make public the following information within one year of granting the award:

- (a) name of the contracting entity, its ownership and, if appropriate, the name of the party or parties exercising legal control;
- (b) duration of the public service contract;
- (c) description of the passenger transport services to be performed;
- (d) description of the parameters of the financial compensation;
- (e) quality targets, such as punctuality and reliability and rewards and penalties applicable;
- (f) conditions relating to essential assets.

4. When so requested by an interested party, a competent authority shall forward to it the reasons for its decision for directly awarding a public service contract.

Article 8 Transition

1. Public service contracts shall be awarded in accordance with the rules laid down in this Regulation. However, service contracts or public service contracts as defined in Directive 2004/17/EC or 2004/18/EC for public passenger transport services by bus or tram shall be awarded in accordance with the procedures provided for under those Directives where such contracts do not take the form of service concessions contracts as defined in those Directives. Where contracts are to be awarded in accordance with Directives 2004/17/EC or 2004/18/EC, the provisions of paragraphs 2 to 4 of this Article shall not apply.

2. Without prejudice to paragraph 3, the award of public service contracts by rail and by road shall comply with Article 5 as from 3 December 2019. During this transitional period Member States shall take measures to gradually comply with Article 5 in order to avoid serious structural problems in particular relating to transport capacity.

Within six months after the first half of the transitional period, Member States shall provide the Commission with a progress report, highlighting the implementation of any gradual award of public service contracts in line with Article 5. On the basis of the Member States' progress reports, the Commission may propose appropriate measures addressed to Member States.

3. In the application of paragraph 2, no account shall be taken of public service contracts awarded in accordance with Community and national law:

- (a) before 26 July 2000 on the basis of a fair competitive tendering procedure;
- (b) before 26 July 2000 on the basis of a procedure other than a fair competitive tendering procedure;
- (c) as from 26 July 2000 and before 3 December 2009 on the basis of a fair competitive tendering procedure;
- (d) as from 26 July 2000 and before 3 December 2009 on the basis of a procedure other than a fair competitive tendering procedure.

The contracts referred to in (a) may continue until they expire. The contracts referred to in (b) and (c) may continue until they expire, but for no longer than 30 years. The contracts referred to in (d) may continue until they expire, provided they are of limited duration comparable to the durations specified in Article 4.

Public service contracts may continue until they expire where their termination would entail undue legal or economic consequences and provided that the Commission has given its approval.

4. Without prejudice to paragraph 3, the competent authorities may opt, in the second half of the transitional period specified in paragraph 2, to exclude from participation in the award of contracts by invitation to tender those public service operators which cannot provide evidence that the value of the public transport services for which they are receiving compensation or enjoy an exclusive right granted in accordance with this Regulation represents at least half the value of all the public transport services for which they are receiving compensation or enjoy an exclusive right. Such exclusion shall not apply to public service operators running the services which are to be tendered. For the application of this criterion, no account shall be taken of public service contracts awarded by emergency measure as referred to in Article 5(5).

Where competent authorities make use of the option referred to in the first subparagraph, they shall do so without discrimination, exclude all potential public service operators meeting this criterion and inform the potential operators of their decision at the beginning of the procedure for the award of public service contracts.

The competent authorities concerned shall inform the Commission of their intention to apply this provision at least two months before the publication of the invitation to tender.

Article 9

Compatibility with the Treaty

1. Public service compensation for the operation of public passenger transport services or for complying with tariff obligations established through general rules paid in accordance with this Regulation shall be compatible with the common market. Such compensation shall be exempt from the prior notification requirement laid down in Article 88(3) of the Treaty.

2. Without prejudice to Articles 73, 86, 87 and 88 of the Treaty, Member States may continue to grant aid for the transport sector pursuant to Article 73 of the Treaty which meets transport coordination needs or which represents reimbursement for the discharge of certain obligations inherent in the concept of a public service, other than those covered by this Regulation, and in particular:

- (a) until the entry into force of common rules on the allocation of infrastructure costs, where aid is granted to undertakings which have to bear expenditure relating to the infrastructure used by them, while other undertakings are not subject to a like burden. In determining the amount of aid thus granted, account shall be taken of the infrastructure costs which competing modes of transport do not have to bear;
- (b) where the purpose of the aid is to promote either research into, or development of, transport systems and technologies which are more economic for the Community in general.

This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

Done at Strasbourg, 23 October 2007.

For the European Parliament
The President
H.-G. PÖTTERING

Such aid shall be restricted to the research and development stage and may not cover the commercial exploitation of such transport systems and technologies.

Article 10

Repeal

1. Regulation (EEC) No 1191/69 is hereby repealed. Its provisions shall however continue to apply to freight transport services for a period of three years after the entry into force of this Regulation.

2. Regulation (EEC) No 1107/70 is hereby repealed.

Article 11

Reports

After the end of the transitional period specified in Article 8(2), the Commission shall present a report on the implementation of this Regulation and on the developments in the provision of public passenger transport in the Community, assessing in particular the development of the quality of public passenger transport services and the effects of direct awards, accompanied, if necessary, by appropriate proposals for the amendment of this Regulation.

Article 12

Entry into force

This Regulation shall enter into force on 3 December 2009.

For the Council
The President
M. LOBO ANTUNES

ANNEX

Rules applicable to compensation in the cases referred to in Article 6(1)

1. The compensation connected with public service contracts awarded directly in accordance with Article 5(2), (4), (5) or (6) or with a general rule must be calculated in accordance with the rules laid down in this Annex.
2. The compensation may not exceed an amount corresponding to the net financial effect equivalent to the total of the effects, positive or negative, of compliance with the public service obligation on the costs and revenue of the public service operator. The effects shall be assessed by comparing the situation where the public service obligation is met with the situation which would have existed if the obligation had not been met. In order to calculate the net financial effect, the competent authority shall be guided by the following scheme:

costs incurred in relation to a public service obligation or a bundle of public service obligations imposed by the competent authority/authorities, contained in a public service contract and/or in a general rule,

minus any positive financial effects generated within the network operated under the public service obligation(s) in question,

minus receipts from tariff or any other revenue generated while fulfilling the public service obligation(s) in question,

plus a reasonable profit,

equals net financial effect.

3. Compliance with the public service obligation may have an impact on possible transport activities of an operator beyond the public service obligation(s) in question. In order to avoid overcompensation or lack of compensation, quantifiable financial effects on the operator's networks concerned shall therefore be taken into account when calculating the net financial effect.
4. Costs and revenue must be calculated in accordance with the accounting and tax rules in force.
5. In order to increase transparency and avoid cross-subsidies, where a public service operator not only operates compensated services subject to public transport service obligations, but also engages in other activities, the accounts of the said public services must be separated so as to meet at least the following conditions:
 - the operating accounts corresponding to each of these activities must be separate and the proportion of the corresponding assets and the fixed costs must be allocated in accordance with the accounting and tax rules in force,
 - all variable costs, an appropriate contribution to the fixed costs and a reasonable profit connected with any other activity of the public service operator may under no circumstances be charged to the public service in question,
 - the costs of the public service must be balanced by operating revenue and payments from public authorities, without any possibility of transfer of revenue to another sector of the public service operator's activity.
6. 'Reasonable profit' must be taken to mean a rate of return on capital that is normal for the sector in a given Member State and that takes account of the risk, or absence of risk, incurred by the public service operator by virtue of public authority intervention.

7. The method of compensation must promote the maintenance or development of:
 - effective management by the public service operator, which can be the subject of an objective assessment, and
 - the provision of passenger transport services of a sufficiently high standard.
-

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ

Керівництво з надання державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям

2014/С 99/03

ЗМІСТ

1. Вступ: Політика державної допомоги в авіаційному секторі
2. Сфера охоплення та визначення
 - 2.1. Сфера охоплення
 - 2.2. Визначення
3. Наявність державної допомоги за змістом статті 107 (1) Договору
 - 3.1. Поняття підприємництва та економічної діяльності
 - 3.2. Використання державних ресурсів і осудність державі
 - 3.3. Спотворення конкуренції і вплив на торгівлю
 - 3.4. Державне фінансування аеропортів і застосування Принципу оператора ринкової економіки
 - 3.5. Фінансові відносини між аеропортами та авіакомпаніями
 - 3.5.1. Порівняння з ринковою ціною
 - 3.5.2. Завчасний аналіз рентабельності
4. Державне фінансування послуг, що становлять загальний економічний інтерес
 - 4.1. Визначення послуг, що представляють загальний економічний інтерес в аеропортовому і авіатранспортному секторах
 - 4.2. Сумісність допомоги у вигляді компенсації за громадські послуги
5. Сумісність допомоги відповідно до статті 107(3)(с) Договору
 - 5.1. Допомога аеропортам
 - 5.1.1. Інвестиційна допомога аеропортам
 - 5.1.2. Операційна допомога аеропортам
 - 5.2. Стартова допомога авіакомпаніям
6. Допомога соціального характеру відповідно до статті 107 (2) (а) Договору
7. Накопичення
8. Заключні положення
 - 8.1. Річна звітність
 - 8.2. Прозорість
 - 8.3. Моніторинг
 - 8.4. Оцінка
 - 8.5. Належні заходи

- 8.6. Застосування
- 8.7. Загальний огляд та висновки

1. INTRODUCTION: ПОЛІТИКА ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ В АВІАЦІЙНОМУ СЕКТОРІ

1. Пов'язуючи людей і регіони, повітряний транспорт відіграє життєво важливу роль в інтеграції та конкурентоспроможності Європейського Союзу, а також його взаємодії з світом. Повітряний транспорт вносить значний вклад в економіку Союзу, з більш ніж 15 мільйонами щорічних комерційних перевезень, 822 мільйонами пасажирів, перевезених в аеропорти Союзу і з них у 2011 році, 150 авіакомпаніями з регулярними рейсами, мережою з більш ніж 460 аеропортів і 60 постачальників аеронавігаційних послуг ⁽¹⁾. Союз виграє від свого положення в якості глобального авіаційного хаба, оскільки тільки авіакомпанії і аеропорти щорічно вносять у частку валового внутрішнього продукту Союзу понад 140 тисяч євро. В авіаційному секторі Союзу зайнято близько 2,3 мільйона чоловік ⁽²⁾.
2. У стратегії "ЄС 2020" ⁽³⁾ підкреслюється важливість транспортної інфраструктури як частини Стратегії сталого зростання Союзу на майбутнє десятиліття. Зокрема, Комісія підкреслила у своїй Білій книзі "Дорожня карта для Єдиного транспортного простору" ⁽⁴⁾, що інтерналізація зовнішніх ефектів, ліквідація необґрунтованих субсидій і вільна та неспотворена конкуренція є істотною частиною зусиль щодо приведення конкуренції на ринку у відповідність з потребами сталого розвитку. У "Дорожній карті Єдиного транспортного простору" також підкреслюється важливість ефективного використання ресурсів. На практиці транспорт повинен зменшити споживання енергії та більше використовувати альтернативні, "зелені" види палива, краще експлуатувати сучасну інфраструктуру і знижувати її негативний вплив на клімат і навколишнє середовище, зокрема, на такі ключові природні активи, як вода, земля та екосистеми.
3. Поступове завершення будівництва внутрішнього ринку призвело до зняття всіх комерційних обмежень для авіакомпаній, що виконують рейси в рамках Союзу, таких як обмеження на маршрути або кількість рейсів та встановлення тарифів. Після лібералізації повітряного транспорту в 1997 році ⁽⁵⁾ галузь розширилася як ніколи, і це сприяло економічному зростанню і створенню робочих місць. Це також проклало шлях до появи недорогих перевізників, що працюють за новою бізнес-моделлю, заснованої на швидкому обороті і дуже ефективному використанню флоту. Це призвело до величезного збільшення трафіку, причому трафік лоукостерів зростає швидкими темпами з 2005 року. У 2012 році вперше частка лоукостерів на ринку (44,8 %) перевищили частку звичайних авіаперевізників (42,4 %), тенденція продовжилася і в 2013 році (45,94% для лоукостерів і 40,42% для звичайних).
4. Хоча аеропорти в основному належать державі і управляються нею ⁽⁶⁾, в даний час в аеропортах по всьому союзу спостерігається зростаюча участь приватних суб'єктів господарювання. Нові ринки були створені в останнє десятиліття в результаті часткової приватизації деяких аеропортів, а також у результаті конкуренції за управління державними аеропортами, у тому числі регіональними аеропортами.
5. Менші аеропорти демонструють найбільшу частку державної власності ⁽⁷⁾ і найчастіше покладаються на державну підтримку для фінансування своєї діяльності. Тарифи в цих аеропортах, як правило, не визначаються з урахуванням ринкових міркувань або завчасному обґрунтуванню перспектив рентабельності, але в основному з урахуванням місцевих або регіональних міркувань. У нинішніх ринкових умовах перспективи прибутковості

комерційних аеропортів також залишаються значною мірою залежними [\(8\)](#) від рівня пропускної здатності, причому аеропорти, що обслуговують менше 1 мільйона пасажирів на рік, як правило, не здатні покрити свої експлуатаційні витрати. Тому переважна більшість регіональних аеропортів регулярно субсидуються державними органами.

6. Деякі регіони як і раніше відчувають труднощі через погану доступність до решти Союзу, а великі вузли стикаються зі зростаючими рівнями перевантаженості [\(9\)](#). Водночас щільність регіональних аеропортів у деяких регіонах Союзу призвела до суттєвого надлишку пропускної спроможності аеропортової інфраструктури по відношенню до попиту пасажирів і потреб авіакомпаній.
7. Система ціноутворення в більшості аеропортів Союзу традиційно розроблялася як схема аеропортових зборів, заснованих на кількості пасажирів і вазі літаків [\(10\)](#). Однак еволюція ринку і тісна співпраця між аеропортами та авіакомпаніями поступово проклали шлях для широкого спектра комерційних практик, включаючи довгострокові контракти з диференційованими тарифами й з іноді значними об'ємами стимулювальних інвестицій та маркетингової підтримки, виплачувані аеропортами та/або місцевою владою авіакомпаніям. Зокрема, державні кошти, призначені для підтримки діяльності аеропортів, можуть направлятися авіакомпаніям для залучення більшого обсягу комерційних перевезень, що призводить до спотворення ринків повітряних перевезень [\(11\)](#).
8. У своєму Повідомленні про модернізації державної допомоги (МДД) [\(12\)](#) Комісія зазначає, що політика державної допомоги повинна бути спрямована на залучення добре продуманої допомоги, спрямованої на провали ринку і цілей, що представляють загальний інтерес Союзу, і недопущення розтрата державних ресурсів. Заходи державної допомоги дійсно можуть при певних умовах виправити ринкові збої, сприяючи тим самим ефективному функціонуванню ринків і підвищенню конкурентоспроможності. Крім того, в тих випадках, коли ринки забезпечують ефективні результати, але вони вважаються незадовільними з точки зору політики згуртування, державна допомога може використовуватися для отримання більш бажаних і справедливих ринкових результатів. Проте державна допомога може мати негативні наслідки, такі як спотворення конкуренції між підприємствами та вплив на торгівлю між Державами-членами в такій мірі, що суперечить загальним інтересам Союзу. Тому контроль за державною допомогою в аеропортовому і авіатранспортному секторах повинен сприяти раціональному використанню державних ресурсів для проведення політики, орієнтованої на зростання, обмежуючи при цьому спотворення конкуренції, які могли б підірвати рівні умови гри на внутрішньому ринку, зокрема шляхом недопущення дублювання збиткових аеропортів в одній і тій же зоні охоплення та створення надлишкових потужностей.
9. Застосування правил державної допомоги в аеропортовому і авіатранспортному секторах є частиною зусиль Комісії, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності та потенціалу зростання аеропортової та авіаційної промисловості Союзу [\(13\)](#). Для досягнення цих цілей, а також для всього внутрішнього ринку першорядне значення має забезпечення рівних умов для авіакомпаній і аеропортів Союзу. У той же час регіональні аеропорти можуть виявитися важливими як для місцевого розвитку, так і для доступності окремих регіонів, зокрема на тлі позитивних прогнозів щодо повітряного транспорту в Союзі.
10. У рамках загального плану створення єдиного повітряного простору Союзу та з урахуванням розвитку ринку в 2005 році Комісія прийняла керівні принципи фінансування аеропортів та надання стартової допомоги авіакомпаніям, що вилітають з регіональних аеропортів [\(14\)](#) ("Керівні принципи щодо авіації 2005 року"). У цих керівних принципах визначено умови, за яких певні категорії державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям

можуть бути оголошені сумісними з внутрішнім ринком. Вони доповнювали авіаційні керівні принципи 1994 року ⁽¹⁵⁾, які, в основному, містили положення, що стосуються реструктуризації головних перевізників та соціальної допомоги в інтересах громадян Союзу.

11. У цих керівних принципах проводиться аналіз нової правової та економічної ситуації, що стосується державного фінансування аеропортів та авіакомпаній, і визначаються умови, за яких таке державне фінансування може представляти собою державну допомогу згідно зі статтею 107(1) Договору про функціонування Європейського Союзу, а в тих випадках, коли воно дійсно являє собою державну допомогу, умови, за яких воно може бути оголошено сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3)(c) Договору. Оцінка комісії ґрунтується на її досвіді та практиці прийняття рішень, а також на аналізі поточної ринкової кон'юнктури в аеропортовому та авіатранспортному секторах. Тому вона не завдає шкоди своєму підходу щодо інших інфраструктур або секторів. Зокрема, Комісія вважає, що сам факт того, що оператор аеропорту отримує або отримував державну допомогу, не означає, що його авіакомпанії-клієнти також є бенефіціарами допомоги. Якщо умови, запропоновані авіакомпанії в аеропорту, були б запропоновані оператором аеропорту, орієнтованим на отримання прибутку, авіакомпанія не може вважатися такою, що отримала перевагу для цілей правил державної допомоги.
12. У тих випадках, коли державна підтримка являє собою державну допомогу, Комісія вважає, що при певних умовах певні категорії допомоги регіональним аеропортам та авіакомпаніям, які використовують ці аеропорти, можуть бути виправдані, зокрема, для розвитку нових послуг і сприяння доступності та економічному розвитку на місцевому рівні. Тим не менш, слід враховувати спотворення конкуренції на всіх відповідних ринках, і прийнятною може бути тільки державна допомога, яка є пропорційною і необхідною для досягнення мети, що представляє загальний інтерес.
13. У цьому контексті слід зазначити, що операційна допомога в принципі являє собою досить викривлену форму допомоги і може бути дозволена лише у виключних обставинах. Комісія вважає, що аеропорти і авіакомпанії, як правило, повинні нести свої власні експлуатаційні витрати. Тим не менш поступовий перехід до нової ринкової реальності, зазначеної у пунктах 3-7, пояснює той факт, що регіональні аеропорти отримали широку операційну підтримку з боку державних органів до прийняття цих керівних принципів. На цьому тлі протягом перехідного періоду і для того, щоб авіаційна промисловість могла адаптуватися до нової ринкової ситуації, деякі категорії операційної допомоги аеропортів все ще можуть бути виправдані при певних умовах. Як пояснюється в пункті 5, в нинішніх ринкових умовах наявні дані і галузевий консенсус вказують на зв'язок між фінансовим становищем аеропорту і рівнем його перевезень, причому потреби у фінансуванні, як правило, пропорційно вище для невеликих аеропортів. У світлі їх вкладу в економічний розвиток та територіальну цілісність Союзу менеджерам невеликих регіональних аеропортів слід дати час для адаптації до нових ринкових умов, наприклад, поступово збільшуючи аеропортові збори для авіакомпаній, запроваджуючи заходи по раціоналізації, диференціюючи свої бізнес-моделі або залучаючи нові авіакомпанії та клієнтів для заповнення їх незадіяних потужностей.
14. В кінці перехідного періоду, аеропортам більше не повинна надаватися операційна допомога, і вони повинні фінансувати свої операції за рахунок власних ресурсів. Хоча надання компенсації за непокриті експлуатаційні витрати на послуги, що становлять загальний економічний інтерес, має залишатися можливим для невеликих аеропортів або забезпечувати можливість підключення всіх регіонів з особливими вимогами, ринкові

зміни, стимульовані цими керівними принципами, повинні дозволити аеропортам покривати свої витрати, як і в будь-якій іншій галузі.

15. Розвиток нових повітряних перевезень має ґрунтуватися на діловому обґрунтуванні. Однак без відповідних стимулів авіакомпанії не завжди готові йти на ризик, відкриття нових маршрутів з невідомих і неперевіраних невеликих аеропортів. Тому при певних умовах авіакомпаніям може бути надана стартова допомога протягом і навіть після перехідного періоду, якщо це дасть їм необхідний стимул для створення нових маршрутів з регіональних аеропортів, підвищить мобільність громадян Союзу за рахунок створення точок доступу для внутрішньосоюзних рейсів і стимулює регіональний розвиток. As remote regions are penalised by their poor accessibility, start-up aid for routes from those regions is subject to more flexible compatibility criteria.
16. Таким чином, розподіл пропускнуої здатності аеропортів між авіакомпаніями має поступово ставати більш ефективним (тобто орієнтованим на попит), а потреба в державному фінансуванні аеропортів повинна зменшуватися в міру розширення масштабів приватних інвестицій. Якщо вдасться встановити реальну потребу в транспорті і позитивні зовнішні ефекти для регіону, то після перехідного періоду слід, тим не менш, продовжувати приймати інвестиційну допомогу аеропортів, при цьому максимальна інтенсивність допомоги забезпечить рівні умови для всіх членів Союзу.
17. На цьому тлі дані керівні принципи вводять новий підхід до оцінки сумісності допомоги аеропортам:
 - (a) у той час як Авіаційні керівні принципи 2005 року залишили відкритим питання про інвестиційну допомогу, ці переглянуті керівні принципи визначають максимально допустиму інтенсивність допомоги в залежності від розміру аеропорту;
 - (b) однак для великих аеропортів з пасажиропотоком понад 5 млн. пасажирів на рік інвестиційна допомога в принципі не повинна оголошуватися сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3) (С) Договору, за винятком дуже виняткових обставин, таких як переміщення існуючого аеропорту, коли необхідність державного втручання характеризується явним ринковим збоєм, беручи до уваги виняткові обставини, масштаби інвестицій та обмежене спотворення конкуренції;
 - (c) максимально допустимі обсяги допомоги для інвестиційної допомоги збільшені до 20 % для аеропортів, розташованих у віддалених регіонах;
 - (d) протягом перехідного періоду тривалістю 10 років операційна допомога регіональним аеропортам може бути оголошена сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3) (С) Договору; проте відносно аеропортів з пасажиропотоком менше 700 000 пасажирів на рік Комісія після закінчення чотирирічного періоду проведе переоцінку перспектив прибутковості цієї категорії аеропортів, з тим щоб визначити, чи слід розробити спеціальні правила для оцінки сумісності з внутрішнім ринком операційної допомоги на користь цих аеропортів.
18. Крім того, були оптимізовані і адаптовані до останніх ринкових змін умови сумісності для надання допомоги авіакомпаніям на початку їх діяльності.
19. Комісія буде застосовувати збалансований підхід, який є нейтральним по відношенню до різних бізнес-моделей аеропортів і авіакомпаній та враховує перспективи зростання авіаперевезень, необхідність регіонального розвитку та доступності, а також позитивний внесок бізнес-моделі лоукостерів в розвиток деяких регіональних аеропортів. Але в той же час, безсумнівно, необхідний поступовий перехід до ринкового підходу; за винятком

відповідним чином обґрунтованих і обмежених випадків, аеропорти повинні мати можливість покривати свої експлуатаційні витрати, і будь-які державні інвестиції повинні використовуватися для фінансування будівництва життєздатних аеропортів, які задовольняють попит авіакомпаній та пасажирів; слід уникати спотворень конкуренції між аеропортами та між авіакомпаніями, а також дублювання збиткових аеропортів. Цей збалансований підхід повинен бути прозорим, зрозумілим і простим у застосуванні.

20. Ці керівні принципи не завдають шкоди обов'язку держав-членів дотримуватися законодавства Союзу. Зокрема, щоб уникнути того, що інвестиції призведуть до екологічного збитку, держави-члени повинні також забезпечити дотримання природоохоронного законодавства Союзу, включаючи необхідність проведення оцінки впливу на навколишнє середовище, де це доречно, та забезпечення всіх відповідних дозволів.

2. СФЕРА ОХОПЛЕННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. Сфера охоплення

21. Принципи, викладені в цих керівних принципах, застосовуються до державної допомоги аеропортам та авіакомпаніям [\(16\)](#). Вони застосовуватимуться відповідно до Договору та підзаконних актів, прийнятих відповідно до Договору, а також інших керівних принципів Союзу щодо державної допомоги [\(17\)](#).
22. Деякі аеропорти та авіакомпанії спеціалізуються на вантажних перевезеннях. Комісія поки не має достатній досвід оцінки сумісності допомоги аеропортам і авіакомпаніям, що спеціалізуються на вантажних перевезеннях, для узагальнення своєї практики у вигляді конкретних критеріїв сумісності. Стосовно цих категорій підприємств Комісія буде застосовувати загальні принципи сумісності, викладені в розділі 5, на основі аналізу кожного конкретного випадку.
23. Комісія не буде застосовувати принципи, викладені в Керівних принципах з національної регіональної допомоги на 2007-2013 роки [\(18\)](#) і Керівних принципах з регіональної державної допомоги на 2014-2020 роки [\(19\)](#), а також будь-які майбутні керівні принципи з регіональної допомоги щодо державної допомоги, що надається для інфраструктури аеропортів.
24. Ці керівні принципи заміняють авіаційні керівні принципи 1994 і 2005 років.

2.2. Визначення

25. Для цілей цих керівних принципів:

- (1) "допомога" означає будь-яку міру, що задовольняє всім критеріям, викладеним у пункті 1 статті 107 Договору;
- (2) "інтенсивність допомоги" означає загальну суму допомоги, виражену у відсотках від допустимих витрат, причому обидві цифри виражені в чистій приведеній вартості на момент надання допомоги і до вирахування податків або інших зборів;
- (3) "авіакомпанія" означає будь-яку авіакомпанію з діючою експлуатаційною ліцензією, виданою Державою-членом або Членом загальноєвропейського авіаційного простору відповідно до Регламенту (ЄС) № 1008/2008 Європейського Парламенту та Ради [\(20\)](#);

- (4)"аеропортовий збір" означає ціну чи збір, що справляється на користь аеропорту і сплачується користувачами аеропорту за використання об'єктів та послуг, які надаються виключно аеропортом і які пов'язані з посадкою, злетом, освітленням та стоянкою повітряних суден, а також обробкою пасажирів і вантажів, включаючи збори, що сплачуються за послуги наземного обслуговування та збори за централізовану інфраструктуру наземного обслуговування;
- (5)"інфраструктура аеропорту" означає інфраструктуру та обладнання для надання послуг аеропортом авіакомпаніям та різним постачальникам послуг, включаючи злітно-посадкові смуги, термінали, перони, руліжні доріжки, централізовану інфраструктуру наземного обслуговування та будь-які інші об'єкти, які безпосередньо підтримують послуги аеропорту, за винятком інфраструктури та обладнання, які в першу чергу необхідні для здійснення неавіаційної діяльності, такої як автостоянки, магазини та ресторани;
- (6)"аеропорт" означає юридичну особу або групу юридичних осіб, які здійснюють економічну діяльність з надання аеропортових послуг авіакомпаніям;
- (7)"виручка аеропорту" означає виручку від аеропортових зборів за вирахуванням маркетингової підтримки або будь-яких стимулів, наданих аеропортом авіакомпаніям, з урахуванням виручки від неавіаційної діяльності (без будь-якої державної підтримки), за винятком будь-якої державної підтримки та компенсації за виконання завдань, що входять у сферу компетенції державної політики, або послуг, що становлять загальний економічний інтерес;
- (8)"аеропортові послуги" означають послуги, які надаються аеропортом авіакомпаніям або будь-який з його дочірніх компаній для забезпечення обслуговування повітряних суден від посадки до зльоту, а також пасажирів і вантажів, з тим щоб авіакомпанії могли надавати послуги повітряного транспорту, включаючи надання послуг наземного обслуговування та надання централізованої інфраструктури наземного обслуговування;
- (9)"середньорічний пасажиропотік" означає показник, який визначається на основі вхідних та вихідних пасажирських перевезень протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому було повідомлено про допомогу або надано у разі не повідомленої допомоги;
- (10)"капітальні витрати" означають амортизацію відповідних інвестиційних витрат на інфраструктуру та обладнання аеропорту, включаючи основні витрати на фінансування;
- (11)"розрив у фінансуванні капітальних витрат" означає чисту приведену вартість різниці між позитивними і негативними грошовими потоками, включаючи інвестиційні витрати, протягом строку дії інвестицій в основний капітал;
- (12)"зона охоплення аеропорту" означає географічну межу ринку, яка зазвичай встановлюється на відстані близько 100 кілометрів або близько 60 хвилин їзди на автомобілі, автобусі, поїзді або високошвидкісному поїзді; однак зона охоплення аеропорту може бути різною і повинна враховувати особливості кожного конкретного аеропорту. Розмір і форма водозбірної площі варіюється від аеропорту до аеропорту і залежить від різних характеристик аеропорту, включаючи його бізнес-модель, розташування та пункти призначення, які він обслуговує;
- (13)"витрати на фінансування" означають витрати, пов'язані з кредитним та пайовим фінансуванням відповідних витрат на інвестиції; іншими словами, витрати на

фінансування враховують частку сукупного винагороди за відсотки та власний капітал, яка відповідає фінансуванню відповідних витрат на інвестиції, за винятком фінансування оборотних коштів, інвестицій в неавіаційну діяльність або інших інвестиційних проектів;

- (14) "дата надання допомоги" означає дату, коли Держава-член прийняла юридично обов'язкове зобов'язання надати допомогу, на яку можна посилається в Національному суді;
- (15) "прийнятні інвестиційні витрати" означають витрати, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру аеропорту, включаючи витрати на планування, але виключаючи інвестиційні витрати на неавіаційну діяльність, інвестиційні витрати на обладнання для наземного обслуговування, звичайні експлуатаційні витрати та витрати на виконання завдань, що входять у сферу компетенції державної політики;
- (16) "послуги наземного обслуговування" означають послуги, що надаються користувачам аеропортів в аеропортах, як описано в додатку до Директиви 96/67/ЄС, та будь-яке подальше законодавство про доступ до ринку наземного обслуговування в аеропортах;
- (17) "швидкісний поїзд" означає поїзд, здатний розвивати швидкість понад 200 км/год;
- (18) "інвестиційна допомога" означає допомогу у фінансуванні основних фондів, зокрема, для покриття дефіциту фінансування капітальних витрат;
- (19) "чиста приведена вартість" означає різницю між позитивними і негативними грошовими потоками протягом терміну дії інвестицій, дисконтну до їх поточної вартості з використанням вартості капіталу, тобто нормальної необхідної норми прибутку, що застосовується компанією в інших інвестиційних проектах аналогічного роду, або, якщо вона відсутня, вартості капіталу компанії в цілому, або очікуваної прибутковості, що зазвичай спостерігається в аеропортовому секторі;
- (20) "неавіаційна діяльність" означає комерційні послуги авіакомпаніям або іншим користувачам аеропорту, такі як допоміжні послуги пасажиром, експедиторам або іншим постачальникам послуг, оренда офісів та магазинів, автостоянка готелі;
- (21) "операційна допомога" означає допомогу для покриття дефіциту оперативного фінансування або у формі авансового платежу, або у формі періодичних платежів для покриття очікуваних операційних витрат (періодичні одноразові виплати);
- (22) "експлуатаційні витрати" означають базові витрати аеропорту щодо надання аеропортових послуг, включаючи такі категорії витрат, як витрати на персонал, послуги за контрактом, зв'язок, відходи, енергію, технічне обслуговування, оренду та адміністрування, але виключаючи капітальні витрати, маркетингову підтримку або будь-які інші стимули, що надаються аеропортом авіакомпаніям, та витрати, що відносяться до сфери компетенції державної політики;
- (23) "операційний розрив фінансування" означає операційні збитки аеропорту за відповідний період, дисконтовані до їх поточної вартості з використанням вартості капіталу, тобто нестачу (в чистому вигляді приведеної вартості) між доходами аеропорту та операційними витратами аеропорту;
- (24) "крайні регіони" означають регіони, згадані в статті 349 Договору [\(21\)](#);

- (25)"розумна норма прибутку" означає норму прибутку на капітал, наприклад, вимірювану як внутрішня норма прибутку (ВНП), яку підприємство зазвичай очікує отримати від інвестицій з аналогічним ступенем ризику;
- (26)"регіональний аеропорт" - аеропорт, з річним обсягом пасажиропотоку до 3 млн. осіб;
- (27)"віддалені регіони" означають найвіддаленіші регіони, Мальту, Кіпр, Сеуту, Меллілу, острови, які є частиною території Держави-члена, та малонаселені райони;
- (28)"малонаселені райони" означають горіхи 2 регіону з менш ніж 8 жителями на км² або горіхи 3 регіону з менш ніж 12,5 жителями на км² (на основі даних Євростату про щільності населення);
- (29)"початок робіт" означає або початок будівельних робіт по інвестиціям, або перше тверде зобов'язання замовити обладнання або інше зобов'язання, яке робить інвестиції незворотними, в залежності від того, що настане раніше, і не включає підготовчі роботи, такі як отримання дозволів та проведення попередніх техніко-економічних обґрунтувань.

3. НАЯВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ЗА ЗМІСТОМ СТАТТІ 107 (1) ДОГОВОРУ

3.1. Поняття суб'єкту господарювання та економічної діяльності

- 26.Відповідно до статті 107 (1) Договору правила надання державної допомоги застосовуються тільки в тих випадках, коли одержувачем є "суб'єкт господарювання". Суд Європейського Союзу послідовно визначає суб'єкти господарювання як суб'єкти економічної діяльності, незалежно від їх правового статусу або форми власності та способу їх фінансування ⁽²²⁾. Будь-яка діяльність, що полягає в пропозиції товарів та послуг на ринку, є економічною діяльністю ⁽²³⁾. Економічна природа діяльності як такої не залежить від того, чи вона приносить прибуток ⁽²⁴⁾.
- 27.В даний час ясно, що діяльність авіакомпаній, що полягає в наданні транспортних послуг пасажиром або підприємствам, являє собою економічну діяльність. Проте, в Авіаційних керівних принципах 1994 року як і раніше відображено думку про те, що *"будівництво [або] розширення інфраструктурних проєктів (таких, як аеропорти, автомагістралі, мости і т. д.) являє собою загальну міру економічної політики, яка не може контролюватися Комісією згідно з правилами договору про Державну допомогу. У справі "Aéroports de Paris" ⁽²⁵⁾ суди Союзу винесли рішення проти цієї думки і постановили, що експлуатація аеропорту, яка полягає в наданні аеропортових послуг авіакомпаніям та різним постачальникам послуг, також являє собою економічну діяльність. В своєму рішенні по справі "Аеропорт Лейпциг-Галле" ⁽²⁶⁾ Генеральний суд роз'яснив, що експлуатація аеропорту є економічною діяльністю, невід'ємною частиною якої є будівництво інфраструктури аеропорту.*
- 28.Що стосується минулих заходів фінансування, то поступовий розвиток ринкових сил в аеропортовому секторі ⁽²⁷⁾ не дозволяє встановити точну дату, починаючи з якої експлуатація аеропорту, безсумнівно, повинна розглядатися як економічна діяльність. Однак суди союзу визнали еволюцію характеру діяльності аеропортів. In 'Leipzig/Halle airport', the General Court held that, from 2000, the application of State aid rules to the financing of airport infrastructure could no longer be excluded ⁽²⁸⁾. Отже, починаючи з дати винесення рішення по справі "Aéroports de Paris" (12 грудня 2000 року), експлуатація та будівництво інфраструктури аеропортів повинні розглядатися як такі, що підпадають під сферу контролю державної допомоги.

29. І навпаки, через невизначеність, що існувала до винесення рішення по справі "*Aéroports de Paris*", державні органи могли б на законних підставах вважати, що фінансування інфраструктури аеропортів не є державною допомогою і, відповідно, що про такі заходи не потрібно повідомляти Комісію. З цього випливає, що Комісія не може тепер ставити це під сумнів на основі Правил державної допомоги, фінансові заходи, надані ⁽²⁹⁾ до рішення суду по справі "*Aéroports de Paris*" ⁽³⁰⁾.
30. У будь-якому випадку заходи, які були прийняті до моменту розвитку будь-якої конкуренції в аеропортовому секторі, не представляли собою державну допомогу, коли вона була надана, але могли б розглядатися в якості існуючої допомоги у відповідності зі статтею 1 (b) (v) Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 ⁽³¹⁾, якщо дотримані умови статті 107(1) Договору.
31. Суб'єкт або група суб'єктів, що здійснюють економічну діяльність з надання аеропортових послуг авіакомпаніям, тобто обробку повітряних суден від посадки до зльоту, а також пасажирів і вантажів, з тим щоб дозволити авіакомпаніям надавати послуги повітряного транспорту ⁽³²⁾, будуть іменуватися "аеропортом" ⁽³³⁾. Аеропорт надає ряд послуг ("аеропортові послуги") авіакомпаніям в обмін на оплату ("аеропортові збори"). Хоча точний обсяг послуг, що надаються аеропортами, а також маркування зборів як "зборів" або "податків" відрізняються в різних країнах Союзу, надання аеропортових послуг авіакомпаніям в обмін на аеропортові збори являє собою економічну діяльність у всіх Державах-членах.
32. Правова і нормативна база, в рамках якої окремі аеропорти належать і експлуатуються, варіюється від аеропорту до аеропорту по всьому Союзу. Зокрема, управління регіональними аеропортами часто здійснюється в тісній співпраці з державними органами. У зв'язку з цим суд ухвалив, що кілька суб'єктів можуть вважатися такими, що здійснюють економічну діяльність спільно, утворюючи тим самим економічну одиницю, при певних умовах ⁽³⁴⁾. В сфері авіації Комісія вважає, що значна участь у комерційній стратегії аеропорту, наприклад шляхом прямого укладання угод з авіакомпаніями або встановлення аеропортових зборів, стало б переконливим свідченням того, що поодинокі або спільно відповідний суб'єкт здійснює економічну діяльність з експлуатації аеропорту ⁽³⁵⁾.
33. Крім аеропортових послуг, аеропорт може також надавати інші комерційні послуги авіакомпаніям або іншим користувачам аеропорту, такі як допоміжні послуги пасажиром, експедиторам або іншим постачальникам послуг (наприклад, за допомогою оренди приміщень менеджерам магазинів і ресторанів, операторам парковок і т. д.). Ці види економічної діяльності будуть в сукупності мати назву "неавіаційна діяльність".
34. Однак не вся діяльність аеропорту обов'язково носить економічний характер ⁽³⁶⁾. Оскільки класифікація підприємства як суб'єкта господарювання завжди пов'язана з конкретним видом діяльності, необхідно провести різницю між видами діяльності даного аеропорту і встановити, якою мірою ці види діяльності носять економічний характер. Якщо аеропорт здійснює як економічну, так і неекономічну діяльність, він повинен розглядатися як суб'єкт господарювання тільки щодо першої.
35. Суд постановив, що діяльність, яка зазвичай підпадає під відповідальність Держави при здійсненні її офіційних повноважень в якості державного органу, не носить економічного характеру і в цілому не підпадає під дію норм щодо державної допомоги ⁽³⁷⁾. В аеропортах такі види діяльності, як управління повітряним рухом, поліція, митниця, пожежогасіння, діяльність, необхідна для захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання, та інвестиції, пов'язані з інфраструктурою та обладнанням, необхідними для здійснення цих видів діяльності, в цілому вважаються неекономічними ⁽³⁸⁾.

36. Державне фінансування такої неекономічної діяльності не є державною допомогою, але має суворо обмежуватися відшкодуванням витрат, які вона тягне за собою, і не може використовуватися для фінансування інших видів діяльності ⁽³⁹⁾. Будь-яка можлива надкомпенсація державними органами витрат, понесених у зв'язку з неекономічною діяльністю, може являти собою державну допомогу. Крім того, якщо аеропорт займається неекономічною діяльністю, поряд з його економічною діяльністю, потрібен окремий облік витрат, щоб уникнути будь-якого переказу коштів між неекономічною та економічною діяльністю.
37. Державне фінансування неекономічної діяльності не повинно призводити до не виправданої дискримінації між аеропортами. Дійсно, в прецедентному праві встановлено, що існує перевага, коли державні органи звільняють підприємства від витрат, пов'язаних з їх економічною діяльністю ⁽⁴⁰⁾. Тому, коли у відповідності з даними правовим порядком цивільні аеропорти зазвичай несуть певні витрати, пов'язані з їх експлуатацією, в той час як інші цивільні аеропорти цього не роблять, останнім може бути надано перевагу, незалежно від того, чи відносяться ці витрати до діяльності, яка в цілому вважається неекономічною.

3.2. Використання державних ресурсів і осудність державі

38. Передача державних ресурсів може здійснюватися в різних формах, таких як прямі субсидії, податкові пільги ⁽⁴¹⁾, пільгові кредити або інші види пільгових умов фінансування. Державні ресурси будуть також задіяні, якщо держава надає пільги в натуральній формі або у формі субсидованих послуг ⁽⁴²⁾, таких як аеропортове обслуговування. Державні ресурси можуть використовуватися ⁽⁴³⁾ на національному, регіональному або місцевому рівні. Фінансування з фондів Союзу також буде представляти собою державні ресурси, коли ці кошти виділяються на розсуд Держави-члена ⁽⁴⁴⁾.
39. Суд також постановив, що навіть якщо держава має можливість контролювати державний суб'єкт господарювання та мати домінуючий вплив на його діяльність, фактичне здійснення цього контролю в конкретному випадку не може автоматично передбачатись ⁽⁴⁵⁾. Тому необхідно оцінити, чи Держава може нести юридичну відповідальність за заходи, що вживаються державними підприємствами. Суд вказав, що осудність Держави за заходи, що вживаються державними суб'єктами господарювання, може бути виведена з ряду показників, які впливають з обставин справи і контексту, в якому цей захід був прийнят ⁽⁴⁶⁾.
40. На цьому тлі ресурси державного аеропорту вважаються державними ресурсами. Отже, державний аеропорт може надавати допомогу авіакомпанії, що користується аеропортом, якщо держава несе відповідальність за рішення про надання такого заходу і виконуються інші умови статті 107 (1) Договору. Суд також постановив, що питання про те, чи надається захід безпосередньо Державою чи державними або приватними органами, заснованими або призначеними ним для здійснення цього заходу, не має відношення до того, чи вважається вона державною допомогою ⁽⁴⁷⁾.

3.3. Спотворення конкуренції і вплив на торгівлю

41. Згідно з практикою Суду, фінансова підтримка спотворює конкуренцію в тій мірі, в якій вона зміцнює становище суб'єкта господарювання в порівнянні з іншими ⁽⁴⁸⁾.
42. В цілому, коли перевага, надана Державою-членом, зміцнює позиції суб'єкта господарювання порівняно з іншими суб'єктами господарювання, що конкурують на даному

ринку Союзу, торгівля між державами-членами повинна розглядатися як така, що зачеплена цією перевагою ⁽⁴⁹⁾.

43. Конкуренцію між аеропортами можна оцінити у світлі критеріїв вибору авіакомпаній, зокрема шляхом порівняння таких факторів, як тип наданих аеропортових послуг та відповідних клієнтів, чисельність населення або економічна активність, завантаженість доріг, наявність доступу по суші, а також рівень зборів і загальні комерційні умови використання інфраструктури та послуг аеропорту. Рівень зборів є ключовим чинником, оскільки державне фінансування, що надається аеропорту, може використовуватися для підтримки аеропортових зборів на штучно низькому рівні в цілях залучення авіакомпаній і, таким чином, може істотно спотворити конкуренцію.
44. Комісія далі зазначає, що аеропорти конкурують за управління аеропортової інфраструктурою, у тому числі в місцевих та регіональних аеропортах. Таким чином, державне фінансування аеропорту може спотворити конкуренцію на ринках експлуатації аеропортової інфраструктури. Крім того, державне фінансування як аеропортів, так і авіакомпаній може спотворити конкуренцію і вплинути на торгівлю на ринках повітряного транспорту по всьому Союзу. Нарешті, на інтермодальну конкуренцію може також впливати державне фінансування аеропортів або авіакомпаній.
45. Суд постановив у рішенні по справі *Альтмарка* ⁽⁵⁰⁾, що навіть державне фінансування, що надається суб'єкту господарювання, яке надає тільки місцеві чи регіональні транспортні послуги, може впливати на торгівлю між державами-членами, оскільки пропозиція транспортних послуг цим суб'єктом може бути таким чином збережено або збільшено, в результаті чого суб'єкти господарювання, створені в інших державах-членах, мають менше шансів на надання своїх транспортних послуг. Навіть той факт, що обсяг допомоги невеликий або розмір суб'єкта господарювання, що отримує державне фінансування, відносно невеликий, не виключає можливості того, що торгівля між державами-членами може бути зачіплена. Отже, державне фінансування аеропортів та авіакомпаній, які обслуговують ці аеропорти, може вплинути на торгівлю між державами-членами.

3.4. Державне фінансування аеропортів і застосування операторського принципу ринкової економіки

46. Стаття 345 Договору свідчить, що Договір жодним чином не завдає шкоди правилам держав-членів, що регулюють систему власності. Держави-члени можуть відповідно володіти суб'єктами господарювання і керувати ними, а також купувати акції або інші частки участі в державних або приватних суб'єктах господарювання.
47. Отже, у цих керівних принципах не проводиться ніякого відмінності між різними типами бенефіціарів з точки зору їх правової структури або приналежності до державного чи приватного сектора, і всі посилання на авіакомпанії та аеропорти або компанії, які ними керують, охоплюють усі типи юридичних осіб.
48. Для оцінки того, чи одержав суб'єкт господарювання вигоду з економічної переваги, застосовується так званий критерій оператора ринкової економіки ("ОРЕ"). Цей критерій повинен ґрунтуватися на наявній інформації та прогнозованих змінах на момент надання державного фінансування, і він не повинен ґрунтуватися на будь-якому аналізі, заснованому на більш пізніх даних ⁽⁵¹⁾.
49. Отже, коли аеропорт отримує вигоду від державного фінансування, Комісія буде оцінювати, чи є таке фінансування допомогою, розглядаючи питання про те, чи міг би в аналогічних

обставинах приватний оператор, враховуючи можливість отримання повернення і залишаючи в стороні всі соціальні, регіональні та секторальні міркування ⁽⁵²⁾, надати таке ж фінансування. Public funding granted in circumstances which correspond to normal market conditions is not regarded as State aid ⁽⁵³⁾.

50. Суд також постановив, що поведінка державного інвестора можна порівняти з поведінкою приватного інвестора, згідно з перспективами прибутковості в довгостроковій перспективі ⁽⁵⁴⁾, протягом усього строку дії інвестицій. Ці міркування особливо актуальні для інвестицій в інфраструктуру, які часто пов'язані з великими обсягами фінансових ресурсів і можуть принести позитивну віддачу тільки через багато років. Будь-яка оцінка прибутковості аеропорту повинна враховувати доходи аеропорту.
51. Отже, що стосується державного фінансування аеропортів, то аналіз відповідності критерію ОРЕ повинен базуватися на *завчасних* обґрунтованих перспективах рентабельності для організації, що надає фінансування ⁽⁵⁵⁾. Будь-які прогнози руху, що використовуються для цієї мети, повинні бути реалістичними і підлягати розумному аналізу чутливості. Відсутність бізнес-плану вказує на те, що критерій ОРЕ може не бути виконаний ⁽⁵⁶⁾. У разі відсутності бізнес-плану держави-члени можуть представити аналіз або внутрішні документи від державних органів або від відповідного аеропорту, які ясно показують, що аналіз, проведений до надання державного фінансування, показує, що критерій ОРЕ задоволений.
52. Аеропорти можуть відігравати важливу роль у сприянні місцевому розвитку або доступності. Проте регіональні або політичні міркування не можуть бути прийняті до уваги для цілей критерію ОРЕ ⁽⁵⁷⁾. Однак при певних умовах такі міркування можуть бути прийняті до уваги при оцінці сумісності допомоги.

3.5. Фінансові відносини між аеропортами та авіакомпаніями

53. Якщо аеропорт має державні ресурси, допомога Авіакомпанії, що використовує аеропорт, в принципі може бути виключена, якщо відносини між аеропортом і цією авіакомпанією задовольняють критерію ОРЕ. Зазвичай це відбувається, якщо:
- (а) ціна, що стягується за послуги аеропорту, відповідає ринковій ціні (див. розділ 3.5.1); або
 - (б) на основі *завчасного* аналізу можна продемонструвати, що угода між аеропортом і авіакомпанією призведе до позитивного збільшення прибутку аеропорту (див. розділ 3.5.2).

3.5.1. Порівняння з ринковою ціною

54. Один з підходів до оцінки наявності допомоги авіакомпаніям передбачає встановлення того, чи відповідає ціна, що стягується аеропортом з конкретної авіакомпанії, ринковій ціні. На основі наявних та відповідних ринкових цін можна визначити відповідний орієнтир з урахуванням елементів, викладених у пункті 60.
55. Визначення еталонного показника вимагає, по-перше, вибору достатнього числа порівнянних аеропортів, що надають зіставні послуги в нормальних ринкових умовах.
56. У зв'язку з цим комісія відзначає, що в даний час переважна більшість аеропортів Союзу користуються державним фінансуванням для покриття інвестиційних та експлуатаційних витрат. Більшість з цих аеропортів можуть залишитися на ринку тільки за державної підтримки.

57. Державні аеропорти традиційно розглядалися державними органами як інфраструктура для сприяння місцевому розвитку, а не як підприємства, що діють відповідно до ринкових правил. Таким чином, ціни в цих аеропортах, як правило, не визначаються з урахуванням ринкових міркувань і, зокрема, *завчасно* обґрунтованих перспектив рентабельності, а в основному з урахуванням соціальних чи регіональних міркувань.
58. Навіть якщо деякі аеропорти знаходяться в приватній власності або управляються без огляду на соціальні чи регіональні міркування, ціни, які стягуються цими аеропортами, можуть сильно залежати від цін, що стягуються більшістю субсидованих державою аеропортів, оскільки наступні ціни враховуються авіакомпаніями під час їх переговорів з аеропортами у приватній власності, або з приватним менеджментом.
59. За цих обставин Комісія відчуває серйозні сумніви в тому, що в даний час можна визначити належний орієнтир для встановлення справжньої ринкової ціни на послуги, що надаються аеропортами. Ця ситуація може змінитися в майбутньому, зокрема, коли правила державної допомоги будуть застосовуватися в повному обсязі до державного фінансування аеропортів.
60. У будь-якому випадку Комісія вважає, що порівняльний аналіз повинен ґрунтуватися на зіставленні аеропортових зборів за вирахуванням будь-яких пільг, що надаються авіакомпанії (таких як маркетингова підтримка, знижки або будь-які інші стимули), у достатній кількості відповідних "аеропортів-компараторів", керівники яких ведуть себе як оператори ринкової економіки. Зокрема, слід використовувати такі показники:
- (a) обсяг перевезень;
 - (b) вид перевезень (ділові або дозвільні або вихідні призначення), відносна важливість фрахту і відносна важливість доходу, одержуваного від неавіаційної діяльності аеропорту;
 - (c) тип і рівень наданих аеропортових послуг;
 - (d) близькість аеропорту до великого міста;
 - (e) кількість жителів у зоні аеропорту;
 - (f) процвітання прилеглої території (ВВП на душу населення);
 - (g) різні географічні райони, з яких можна було б залучити пасажирів.

3.5.2. *Аналіз завчасної рентабельності*

61. В даний час Комісія вважає *завчасний* аналіз рентабельності найбільш актуальним критерієм для оцінки домовленостей, укладених аеропортами з окремими авіакомпаніями.
62. У зв'язку з цим Комісія вважає, що диференціація цін є стандартною діловою практикою, якщо вона відповідає всім відповідним законам про конкуренцію і галузевим законам ⁽⁵⁸⁾. Тим не менш, така диференційована цінова політика повинна бути комерційно виправдана для виконання критерію OPE ⁽⁵⁹⁾.
63. Комісія вважає, що угоди, укладені між авіакомпаніями та аеропортом, можуть вважатися задовольняють критерію OPE, коли вони поступово сприяють, з точки зору *завчасності*, прибутковості аеропорту. Аеропорт повинен продемонструвати, що при укладанні угоди з авіакомпанією (наприклад, індивідуального контракту або загальної схеми аеропортових зборів) він здатний покривати всі витрати, що впливають з угоди, протягом усього строку

дії угоди з розумною прибутком ⁽⁶⁰⁾ на основі обґрунтованих середньострокових перспектив ⁽⁶¹⁾.

64. Для оцінки того, чи задовольняє угода, укладена аеропортом з авіакомпанією, критерієм ОРЕ, очікувані неавіаційні доходи, що випливають з діяльності авіакомпанії, повинні враховуватися разом з аеропортовими зборами, за вирахуванням будь-яких знижок, маркетингової підтримки або схем стимулювання ⁽⁶²⁾. Аналогічним чином, повинні враховуватися всі очікувані витрати, які аеропорт поступово несе у зв'язку з діяльністю авіакомпанії в аеропорту ⁽⁶³⁾. Такі додаткові витрати можуть охоплювати всі категорії витрат або інвестицій, такі як додаткові витрати на персонал, обладнання та інвестиції, обумовлені присутністю авіакомпанії в аеропорту. Наприклад, якщо аеропорт потребує розширення або будівництва нового терміналу або інших об'єктів в основному для задоволення потреб конкретної авіакомпанії, такі витрати повинні враховуватися при розрахунку додаткових витрат. Навпаки, витрати, що аеропорт повинен був би понести в будь-якому випадку незалежно від домовленості з авіакомпанією, не повинні враховуватися в критерії ОРЕ.

65. Якщо оператор аеропорту отримує вигоду від сумісної допомоги, то перевагу, отриману в результаті такої допомоги, не передається конкретній авіакомпанії ⁽⁶⁴⁾, якщо виконуються наступні умови: інфраструктура відкрита для всіх авіакомпаній ⁽⁶⁵⁾ (це включає інфраструктуру, яка з більшою ймовірністю буде використовуватися певними категоріями, такими як лоукостери або чартери) і не призначена для конкретної авіакомпанії; та авіакомпанії платять тарифи, які покривають принаймні додаткові витрати, визначені у пункті 64. Крім того, Комісія вважає, що в таких умовах, навіть якщо б існувала державна допомога авіакомпаніям, така допомога в будь-якому випадку була б сумісна з внутрішнім ринком з тих же причин, які виправдовують сумісність допомоги на рівні аеропорту. У тих випадках, коли оператор аеропорту отримує вигоду від несумісної інвестиційної допомоги, перевага, що випливає з такої допомоги, не передається конкретній авіакомпанії, якщо виконуються наступні умови: інфраструктура відкрита для всіх авіакомпаній і не призначена для конкретної авіакомпанії; і авіакомпанії платять тарифи, які покривають щонайменше додаткові витрати, визначені у пункті 64. The Commission considers that under such conditions a sectorial advantage to the airline industry or other users cannot be excluded but should not lead to recovery from specific airlines or other users.

66. При оцінці домовленостей між аеропортом та авіакомпанією Комісія буде також брати до уваги ступінь, в якій розглядаються домовленості можуть розглядатися як частина здійснення спільної стратегії аеропорту, яка, як очікується, призведе до прибутковості, принаймні у довгостроковій перспективі.

4. ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПОСЛУГ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС

67. У деяких випадках державні органи можуть визначати певні види економічної діяльності, здійснювані аеропортами або авіакомпаніями, як послуги, що становлять загальний економічний інтерес ("ПЗЕІ") за змістом статті 106 (2) Договору та рішення суду по справі "Altmark" ⁽⁶⁶⁾, та надавати компенсацію за надання таких послуг.

68. У таких випадках Повідомлення про ПЗЕІ ⁽⁶⁷⁾ та Регламент Комісії (ЄС) № 360/2012 ⁽⁶⁸⁾ містять вказівки щодо умов, за яких державне фінансування ПЗЕІ являє собою державну допомогу за змістом статті 107(1) Договору. Допомога у вигляді компенсації за надання публічних послуг буде оцінюватися згідно з Рішенням 2012/21/ЄС Комісії ⁽⁶⁹⁾ і рамками

ПЗЕІ [\(70\)](#). Разом ці чотири документи утворюють "Пакет ПЗЕІ", який також застосовується до компенсацій, що надаються аеропортів та авіакомпаній. Нижче зазначено застосування деяких принципів, викладених в Пакеті ПЗЕІ, в світлі певних галузевих особливостей.

4.1. Визначення послуги, що представляє загальний економічний інтерес в аеропортовому та авіатранспортному секторах

69. Перший критерій в справі *Альтмарк* вимагає чіткого визначення завдань, які складають службу загального економічного інтересу. Ця вимога збігається з вимогою статті 106(2) Договору [\(71\)](#). Згідно з рішенням суду [\(72\)](#), суб'єкти господарвання, на які покладено діяльність з ПЗЕІ, повинні були отримати це завдання за актом державного органу. Комісія також роз'яснила [\(73\)](#), що для того, щоб діяльність розглядалася як ПЗЕІ, вона повинна володіти особливими характеристиками в порівнянні із звичайною економічною діяльністю і що загальна мета, переслідувана державними органами, не може бути просто метою розвитку певних видів економічної діяльності або економічних районів, передбачених у статті 107(3) (с) Договору [\(74\)](#).
70. Що стосується послуг повітряного транспорту, то зобов'язання з надання державних послуг можуть бути покладені тільки згідно з Регламентом (ЄС) № 1008/2008 [\(75\)](#). Зокрема, такі зобов'язання можуть накладатися тільки щодо конкретного маршруту або групи маршрутів [\(76\)](#), а не щодо будь-якого загального маршруту, що виходить з даного аеропорту, міста або регіону. Крім того, зобов'язання з надання державних послуг можуть бути покладені тільки на маршрут для задоволення транспортних потреб, які не можуть бути належним чином задоволені існуючим повітряним маршрутом або іншими видами транспорту [\(77\)](#).
71. У цьому зв'язку слід підкреслити, що дотримання матеріально-правових і процедурних вимог Регламенту (ЄС) № 1008/2008 не усуває необхідності для відповідної держави-члена(держав-членів) оцінювати дотримання статті 107(1) Договору.
72. Що стосується аеропортів, то Комісія вважає, що загальне управління аеропортом в цілком обґрунтованих випадках може розглядатися в якості ПЗЕІ. У світлі принципів, викладених в пункті 69, Комісія вважає, що це може мати місце тільки в тому випадку, якщо частина району, що потенційно обслуговується аеропортом, буде без аеропорту ізольована від решти Союзу до такої міри, що це завдасть шкоди її соціально-економічному розвитку. Така оцінка повинна належним чином враховувати інші види транспорту, і зокрема високошвидкісні залізничні перевезення або морські сполучення, що обслуговуються поромами. В таких випадках державні органи можуть покласти на аеропорт зобов'язання з надання державних послуг для забезпечення того, щоб аеропорт залишався відкритим для комерційних перевезень. Комісія відзначає, що деякі аеропорти відіграють важливу роль у забезпеченні регіональної пов'язаності ізольованих, віддалених або периферійних регіонів Союзу. Така ситуація може, зокрема, виникнути щодо найбільш віддалених регіонів, а також островів або інших районів Союзу. З урахуванням індивідуальної оцінки і залежно від конкретних характеристик кожного аеропорту та регіону, який він обслуговує, може бути виправдано визначення зобов'язань ПЗЕІ в цих аеропортах.
73. З урахуванням конкретних вимог, що пред'являються до зобов'язань з надання державних послуг у галузі повітряного транспорту [\(78\)](#) та повної лібералізації ринків повітряного транспорту Комісія вважає, що обсяг зобов'язань щодо надання державних послуг, що накладаються на аеропорти, не повинен охоплювати розвиток комерційного повітряного транспорту.

4.2. Compatibility of aid in the form of public service compensation

74. Якщо один із кумулятивних критеріїв рішення по справі *Альтмарк* не виконується, компенсація за надання публічних послуг забезпечує економічну вигоду її бенефіціару і може являти собою державну допомогу згідно статті 107(1) Договору. Така державна допомога може розглядатися як сумісна з внутрішнім ринком відповідно до статті 106 (2) Договору, якщо дотримані всі критерії сумісності, розроблені для застосування цього пункту.
75. Державна допомога у вигляді компенсації за надання публічних послуг звільняється від вимоги повідомлення, передбаченого у статті 108(3) Договору, якщо виконуються вимоги, викладені в рішенні 2012/21/ЄС. Сфера дії Рішення 2012/21/ЄС охоплює компенсацію за державну службу, надану:
- (а) аеропортам, в яких середньорічний пасажиропотік не перевищує 200 000 пасажирів ⁽⁷⁹⁾ протягом терміну дії доручення ПЗЕІ; та
 - (б) авіакомпаніям, що забезпечують авіасполучення з островами, де середньорічний пасажиропотік не перевищує 300 000 пасажирів ⁽⁸⁰⁾.
76. Державна допомога, що не охоплюється Рішенням 2012/21/ЄС, може бути оголошена сумісною відповідно до статті 106 (2) Договору, якщо будуть виконані умови рамкової програми ПЗЕІ. Разом з тим слід зазначити, що для оцінки згідно з рішенням 2012/21/ЄС, так і в рамках ПЗЕІ будуть застосовуватися міркування, що стосуються визначення зобов'язань щодо державних послуг, що накладаються на аеропорти та авіакомпанії в пунктах 69-73 цих керівних принципів.

5. СУМІСНІСТЬ ДОПОМОГИ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 107(3)(С) ДОГОВОРУ

77. Якщо державне фінансування, що надається аеропортам та/або авіакомпаніям, являє собою допомогу, то така допомога може вважатися сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3)(с) Договору за умови, що вона відповідає критеріям сумісності для аеропортів, зазначеним у розділі 5.1 цих керівних принципів, і для авіакомпаній, зазначеним у розділі 5.2. Державна допомога, що надається авіакомпаніям, які поступово знижують рентабельність аеропорту (див. пункти 63 і 64 цих керівних принципів), буде вважатися несумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107 (1) Договору, якщо не будуть дотримані умови сумісності для стартової допомоги, викладені в розділі 5.2 цих керівних принципів.
78. Для оцінки того, чи можна вважати захід державної допомоги сумісним з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3)(с) Договору, Комісія зазвичай аналізує, чи забезпечує розробка такого заходу допомоги позитивний вплив на досягнення мети, що представляє загальний інтерес, який б перевищував її потенційний негативний вплив на торгівлю та конкуренцію.
79. У Повідомленні про модернізацію державної допомоги (МДД) містився заклик до виявлення та визначення загальних принципів, що застосовуються до оцінки сумісності всіх заходів з надання допомоги, здійснюваних Комісією. Міра допомоги вважатиметься сумісною з внутрішнім ринком відповідно до статті 107 (3) Договору за умови дотримання наступного:

- (а) внесок у досягнення чітко визначеної мети, що становить загальний інтерес: захід державної допомоги повинен мати мету, що представляє загальний інтерес відповідно до статті 107 (3) Договору;
- (б) необхідність державного втручання: захід державної допомоги повинен бути спрямований на істотне поліпшення, яке ринок не може забезпечити сам, наприклад, шляхом усунення збою ринку або рішення проблеми справедливості або згуртованості;
- (с) доцільність заходів по наданню допомоги: захід з надання допомоги має бути належним політичним інструментом для вирішення завдання, що представляє загальний інтерес;
- (д) стимулюючий ефект: допомога повинна змінити поведінку відповідних суб'єктів господарювання таким чином, щоб вони займалися додатковою діяльністю, яку вони не могли б здійснювати без допомоги, або вони здійснювали б її в обмеженому або іншому порядку або місці;
- (е) пропорційність допомоги (допомога обмежена мінімумом): сума допомоги повинна бути обмежена мінімумом, необхідним для стимулювання додаткових інвестицій або діяльності у відповідній сфері;
- (ф) запобігання невинуватених негативних наслідків для конкуренції та торгівлі між Державами-членами: негативні наслідки допомоги повинні бути достатньо обмеженими, з тим щоб загальний баланс заходів був позитивним;
- (г) прозорість допомоги: Держави-члени, Комісія, економічні оператори і зацікавлена громадськість повинні мати безперешкодний доступ до всіх відповідних актів та до відповідної інформації щодо наданої відповідно до них допомоги, як зазначено в розділі 8.2.

80.Що стосується державної допомоги в авіаційному секторі, то Комісія вважає, що ці принципи дотримуються, коли державна допомога, що надається аеропортам або авіакомпаніям відповідає всім умовам, викладеним відповідно в розділах 5.1 і 5.2. Тому дотримання цих умов передбачає сумісність допомоги з внутрішнім ринком відповідно до статті 107(3)(с) Договору.

81.Однак, якщо невід'ємний аспект заходу державної допомоги та пов'язані з ним умови (включаючи метод фінансування, коли метод фінансування є невід'ємною частиною заходу державної допомоги) тягнуть за собою порушення законодавства Союзу, допомога не може бути оголошена сумісною з внутрішнім ринком ⁽⁸¹⁾.

82.Крім того, при оцінці сумісності будь-якої державної допомоги з внутрішнім ринком Комісія буде приймати до уваги будь-які процедури, що стосуються порушень статті 101 або 102 Договору, які можуть стосуватися бенефіціара допомоги і які можуть мати відношення до її оцінки у відповідності зі статтею 107(3) Договору ⁽⁸²⁾.

5.1. Допомога аеропортам

5.1.1. Інвестиційна допомога аеропортам

83.Інвестиційна допомога, що надається аеропортам або у вигляді індивідуальної допомоги, або в рамках програми допомоги, буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком відповідно до статті 107(3)(с) Договору за умови, що сукупні умови, викладені в пункті 79, виконуються відповідно до пунктів 84-108.

(a) Внесок у досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес

84. Investment aid to airports will be considered to contribute to the achievement of an objective of common interest, if it:

- (a) підвищує мобільність громадян Союзу і зв'язність регіонів шляхом створення точок доступу для внутрішньосоюзних рейсів; або
- (b) бореться з заторами повітряного руху у великих аеропортах-вузлах Союзу; або
- (c) сприяє регіональному розвитку.

85. Проте дублювання збиткових аеропортів або створення додаткових невикористовуваних потужностей не сприяє досягненню мети, що представляє загальний інтерес. Якщо інвестиційний проект спрямований у першу чергу на створення нових потужностей аеропорту, то нова інфраструктура повинна в середньостроковій перспективі задовольняти прогнозованому попиту авіакомпаній, пасажирів та експедиторів на території аеропорту. Будь-які інвестиції, які не мають задовільних середньострокових перспектив використання або зменшують середньострокові перспективи використання існуючої інфраструктури в районі аеропорту не можуть розглядатися як такі що сприяють меті, що представляє загальний інтерес.

86. Відповідно, у Комісії виникнуть сумніви щодо середньострокових перспектив використання аеропортової інфраструктури в аеропорту, розташованому у зоні існуючого аеропорту, де існуючий аеропорт працює не на повну потужність або майже на повну потужність. Середньострокові перспективи використання повинні бути продемонстровані на основі обґрунтованих прогнозів пасажирських і вантажних перевезень, включених в попередній бізнес-план, та повинні бути визначені ймовірні наслідки інвестицій для використання існуючої інфраструктури, такої як інший аеропорт або інші види транспорту, зокрема високошвидкісні залізничні лінії.

(b) Необхідність втручання держави

87. Для оцінки ефективності державної допомоги в досягненні мети, що представляє загальний інтерес, необхідно визначити проблему, що вимагає рішення. Державна допомога повинна бути спрямована на ситуації, коли така допомога може привести до матеріального поліпшення, яке сам ринок не може забезпечити.

88. Умови, з якими стикаються невеликі аеропорти при розвитку своїх послуг і залученню приватного фінансування своїх інфраструктурних інвестицій, часто менш сприятливими, ніж умови, з якими стикаються великі аеропорти Союзу. З цих причин в нинішніх ринкових умовах невеликі аеропорти можуть відчувати труднощі в забезпеченні залучення своїх інвестицій без державного фінансування.

89. Потреба в державному фінансуванні для залучення інвестицій в інфраструктуру через високі постійні витрати ⁽⁸³⁾ буде варіюватися в залежності від розміру аеропорту і, як правило, буде більшою для невеликих аеропортів. Комісія вважає, що в нинішніх ринкових умовах можна виділити наступні категорії аеропортів ⁽⁸⁴⁾ та їх відносні фінансові можливості:

- (a) аеропорти з пасажиропотоком до 200 000 пасажирів на рік можуть бути не в змозі в значній мірі покрити свої капітальні витрати;

- (b) аеропорти з річним пасажиропотоком від 200 000 до 1 млн пасажирів зазвичай не в змозі в значній мірі покрити свої капітальні витрати;
- (c) аеропорти з річним пасажиропотоком в 1-3 млн пасажирів повинні в середньому більшою мірою покривати свої капітальні витрати;
- (d) аеропорти з річним пасажиропотоком понад 3 до 5 мільйонів пасажирів в принципі повинні бути в змозі покрити значною мірою всі свої витрати (включаючи експлуатаційні витрати і капітальні витрати), але при певних конкретних обставинах може знадобитися державна підтримка для фінансування їх деяких капітальних витрат;
- (e) аеропорти з річним пасажиропотоком понад 5 мільйонів пасажирів зазвичай прибуткові і здатні покрити всі свої витрати, за винятком дуже виняткових обставин.

(c) Доцільність державної допомоги як інструменту політики

- 90. Держави-члени повинні продемонструвати, що захід допомоги є належним політичним інструментом для досягнення наміченої мети або вирішення проблем, які повинні бути вирішені допомогою. Захід допомоги не буде вважатися сумісним з внутрішнім ринком, якщо інші менше спотворюють політичні інструменти або інструменти допомоги дозволяють досягти тієї ж мети.
- 91. Держави-члени можуть приймати різні рішення щодо використання різних політичних інструментів та форм допомоги. В цілому, коли держава-член розглядає інші варіанти політики та використання належного інструменту, такого як державна допомога у формі прямого гранту, порівнюється з менш спотворювальними формами допомоги (такими як позики, гарантії чи підлягаючі погашенню аванси), відповідні заходи розглядаються як належний інструмент.
- 92. Там, де це можливо, Державам-членам рекомендується розробляти національні програми, що відображають основні принципи, що лежать в основі державного фінансування, та вказують найбільш важливі особливості планованого державного фінансування аеропортів. Рамкові програми забезпечують узгодженість у використанні державних коштів, знижують адміністративне навантаження на більш дрібні органи, що надають допомогу, та прискорюють здійснення окремих заходів з надання допомоги. Крім того, державам-членам пропонується дати чіткі вказівки щодо здійснення фінансування державної допомоги регіональним аеропортам.

(d) Наявність стимулюючого ефекту

- 93. Роботи з індивідуального інвестування можуть початися тільки після подачі заявки до органу, що надає таке право. Якщо роботи починаються до подання заявки до органу, що надає право, будь-яка допомога, надана щодо цієї індивідуальної інвестиції, не вважатиметься сумісною з внутрішнім ринком.
- 94. Інвестиційний проект в аеропорт може бути економічно привабливим сам по собі. Тому необхідно перевірити, що інвестиції не були б здійснені чи не були б здійснені в тій же мірі без будь-якої державної допомоги. Якщо це підтвердиться, Комісія вважатиме, що захід з надання допомоги має стимулюючий ефект.
- 95. Стимулюючий ефект виявляється шляхом контрфактичного аналізу, порівняння рівнів передбачуваної діяльності з допомогою та без допомоги.

96. У тих випадках, коли не відомі конкретні контрфактичні фактори, стимулюючий ефект може бути прийнятий за наявності розриву у фінансуванні капітальних витрат, тобто коли на основі *завчасного* бізнес-плану можна показати, що існує різниця між позитивними і негативними грошовими потоками (включаючи інвестиційні витрати в основний капітал) протягом терміну дії інвестицій в чистому вираженні приведеної вартості ⁽⁸⁵⁾.

(е) Пропорційність обсягу допомоги (допомога обмежена мінімальним розміром)

97. Гранично допустимий обсяг державної допомоги виражається у відсотках від допустимих витрат (максимальна інтенсивність допомоги). Прийнятні витрати – це витрати, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру аеропорту, включаючи витрати на планування, наземну інфраструктуру обслуговування (наприклад, багажні ремені тощо) та аеродромне обладнання. Інвестиційні витрати, пов'язані з неавіаційною діяльністю (зокрема, паркування, Готелі, Ресторани та офіси), не підлягають відшкодуванню ⁽⁸⁶⁾.

98. Інвестиційні витрати, пов'язані з наданням послуг з наземного обслуговування (таких як автобуси, транспортні засоби тощо) не допускаються, оскільки вони не є частиною інфраструктури наземного обслуговування ⁽⁸⁷⁾.

99. Для того щоб бути пропорційною, інвестиційна допомога аеропортів повинна обмежуватися додатковими витратами (за вирахуванням додаткових доходів), які виникають в результаті здійснення проекту/діяльності з надання допомоги, а не альтернативного проекту/діяльності, які бенефіціар зробив би в контрфактичному сценарії, тобто якщо б він не отримав допомогу. У тих випадках, коли не відомий конкретний контрфакт, для того щоб бути пропорційним, сума допомоги не повинна перевищувати розрив фінансування інвестиційного проекту (так званий "розрив фінансування капітальних витрат"), який визначається на основі попереднього бізнес-плану як чиста приведена вартість різниці між позитивними і негативними грошовими потоками (включаючи інвестиційні витрати) протягом терміну дії інвестицій. Для інвестиційної допомоги бізнес-план повинен охоплювати період економічного використання активу.

100. Оскільки розрив у фінансуванні буде змінюватись в залежності від розміру аеропорту і звичайно ширше для невеликих аеропортів, Комісія буде використовувати діапазон допустимих максимальних обсягів допомоги для забезпечення загальної пропорційності. Інтенсивність допомоги не повинна перевищувати максимально допустиму інтенсивність інвестиційної допомоги і ні в якому разі не повинна виходити за межі фактичного дефіциту фінансування інвестиційного проекту.

101. У нижченаведеній таблиці узагальнюється максимально допустима інтенсивність допомоги в залежності від розміру аеропорту, вимірювана кількістю пасажирів в рік ⁽⁸⁸⁾.

Розмір аеропорту на основі середнього пасажиропотоку (пасажирів на рік)	Максимальна інтенсивність інвестиційної допомоги
>3-5 мільйонів	до 25 %
1-3 мільйони	до 50%
<1 млн.	до 75%

102. Максимальна інтенсивність інвестиційної допомоги для фінансування аеропортової інфраструктури може бути збільшена до 20% для аеропортів, розташованих у віддалених регіонах, незалежно від їх розміру.

103. Аеропорти з середнім пасажиропотоком менше 1 млн пасажирів на рік повинні вносити не менше 25%, фінансування загальних прийнятних інвестиційних витрат. Однак інвестиційні проекти в окремих аеропортах з середнім пасажиропотоком менше 1 млн пасажирів в рік, розташованих у периферійних регіонах Союзу, можуть призвести до дефіциту фінансування, що перевищує максимально допустимі обсяги допомоги. За умови індивідуальної оцінки і в залежності від конкретних характеристик кожного аеропорту, інвестиційного проекту та обслуговуваного регіону, інтенсивність, що перевищує 75%, може бути виправдана у виняткових обставинах для аеропортів з обсягом перевезень менше 1 млн. пасажирів на рік.
104. В цілях обліку конкретних обставин, пов'язаних з переміщенням існуючого аеропорту та припиненням діяльності аеропорту на існуючому об'єкті, Комісія буде оцінювати, зокрема, пропорційність, необхідність та максимальну інтенсивність державної допомоги, що надається на основі аналізу фінансування дефіциту або контрфактичного сценарію кожного конкретного випадку, незалежно від середнього пасажиропотоку цього аеропорту.
105. Крім того, за досить виняткових обставин, що характеризуються явним ринковим збоєм і беручи до уваги масштаби інвестицій, неможливість фінансування інвестицій на ринках капіталу, дуже високий рівень позитивних зовнішніх ефектів та спотворення конкуренції, аеропорти з середнім пасажиропотоком понад 5 мільйонів пасажирів на рік можуть отримувати допомогу для фінансування аеропортової інфраструктури. Однак у таких випадках Комісія завжди буде проводити поглиблену оцінку, зокрема пропорційності, необхідності і максимальної інтенсивності державної допомоги, що надається на основі аналізу дефіциту фінансування та контрфактичного сценарію кожного конкретного випадку, незалежно від середнього пасажиропотоку цього аеропорту.

(f) Недопущення невинуватених негативних наслідків для конкуренції і торгівлі

106. Зокрема, дублювання збиткових аеропортів або створення додаткових невикористовуваних потужностей у зоні дії існуючої інфраструктури може мати спотворювальні наслідки. Відповідно, Комісія в принципі буде сумніватися в сумісності інвестицій в аеропортову інфраструктуру в аеропорту, розташованому у зоні дії існуючого аеропорту ⁽⁸⁹⁾, де існуючий аеропорт не працює на повну потужність або майже на повну потужність.
107. Крім того, щоб уникнути негативних наслідків допомоги, які можуть виникнути у тих випадках, коли аеропорти стикаються з м'якими бюджетними обмеженнями ⁽⁹⁰⁾, інвестиційна допомога аеропортам з пасажиропотоком до 5 мільйонів пасажирів може надаватися або у вигляді фіксованої суми авансу для покриття відповідних інвестиційних витрат, або у вигляді щорічних внесків для компенсації дефіциту фінансування капітальних витрат, обумовленого бізнес-планом аеропорту.
108. Для подальшого обмеження будь-яких спотворень аеропорт, включаючи будь-які інвестиції, на які надається допомога, повинен бути відкритий для всіх потенційних користувачів і не повинен бути виділений одному конкретному користувачу. У випадку фізичного обмеження можливостей розподіл ресурсів має здійснюватися на основі відповідних, об'єктивних, прозорих та недискримінаційних критеріїв.

Вимоги щодо повідомлення про програми надання допомоги та індивідуальні заходи з надання допомоги:

109. Державам-членам рекомендується повідомляти про державні програми допомоги для надання інвестиційної допомоги аеропортам із середньорічним пасажиропотоком менше 3 млн. пасажирів.
110. При оцінці схеми допомоги умови, що стосуються необхідності допомоги, стимулюючого ефекту та пропорційності допомоги, будуть вважатися виконаними, якщо Держава-член зобов'язався надати індивідуальну допомогу у відповідності з затвердженою програмою допомоги тільки після того, як вона підтвердить, що сукупні умови в цьому розділі виконані.
111. У зв'язку з більш високим ризиком спотворення конкуренції, про наступні заходи допомоги завжди слід повідомляти індивідуально:
- (а) інвестиційна допомога аеропортам із середньорічним пасажиропотоком понад 3 млн. пасажирів;
 - (б) інвестиційна допомога з інтенсивністю допомоги більше 75% в аеропорт із середньорічним пасажиропотоком менше 1 млн пасажирів, за винятком аеропортів, розташованих у віддалених регіонах;
 - (с) інвестиційна допомога, надана на переміщення аеропортів;
 - (д) інвестиційна допомога фінансування змішаного пасажирського/вантажного аеропорту, що обробляє більше 200 000 тонн вантажів протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому була надана допомога;
 - (е) інвестиційна допомога, спрямована на створення нового пасажирського аеропорту (включаючи перетворення існуючого аеродрому в пасажирський аеропорт);
 - (ф) інвестиційна допомога, спрямована на створення або розвиток аеропорту, розташованого на відстані 100 кілометрів або в 60 хвилини їзди на автомобілі, автобусі, поїзді або швидкісному поїзді від існуючого аеропорту.

5.1.2. Операційна допомога аеропортам

112. Операційна допомога, що надається аеропортам або як індивідуальна допомога, або в рамках програми допомоги, буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107(3)(С) Договору на перехідний період в 10 років, який починається з 4 квітня 2014 р. за умови, що сукупні умови в пункті 79 будуть виконані, як зазначено в пунктах 113-134.

(а) Внесок у досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес

113. Як зазначено в пункті 13, для того щоб дати аеропортам час пристосуватися до нових ринкових реалій і уникнути будь-яких збоїв у повітряному сполученні та зв'язності регіонів, операційна допомога аеропортам буде розглядатися в якості внеску в досягнення цілі, яка становить загальний інтерес, на перехідний період до 10 років, якщо вона:
- (а) підвищує мобільність громадян Союзу і зв'язність регіонів шляхом створення точок доступу для внутрішньосоюзних рейсів; або
 - (б) бореться з заторами повітряного руху у великих аеропортах-вузлах Союзу; або
 - (с) сприяє регіональному розвитку.

- 114.Тим не менш, дублювання збиткових аеропортів не сприяє досягненню цілей, що представляють загальний інтерес. Якщо аеропорт розташований в тому ж районі, що й інший аеропорт з надлишками потужностей, бізнес-план, заснований на обґрунтованих прогнозах пасажирських і вантажних перевезень, повинен визначати можливий вплив на рух іншого аеропорту, розташованого в цьому районі.
- 115.Відповідно, Комісія буде сумніватися в перспективах того, що збитковий аеропорт зможе забезпечити повне покриття експлуатаційних витрат в кінці перехідного періоду, якщо інший аеропорт буде розташований в тому ж районі.

(b) Необхідність втручання держави

- 116.Для оцінки ефективності державної допомоги в досягненні мети, що представляє загальний інтерес, необхідно визначити проблему, що вимагає рішення. Державна допомога повинна бути спрямована на ситуації, коли така допомога може привести до матеріального поліпшення, яке сам ринок не може забезпечити.
- 117.Умови, з якими стикаються невеликі аеропорти при розвитку своїх послуг і залучення приватного фінансування, часто менш сприятливими, ніж умови, з якими стикаються великі аеропорти Союзу. Тому в нинішніх ринкових умовах невеликі аеропорти можуть зазнавати труднощів у забезпеченні фінансування своєї діяльності без державного фінансування.
- 118.У нинішніх ринкових умовах потреба в державному фінансуванні для фінансування експлуатаційних витрат через високі постійні витрати буде змінюватись в залежності від розміру аеропорту і, як правило, пропорційно вище для невеликих аеропортів. Комісія вважає, що в нинішніх ринкових умовах можна виділити наступні категорії аеропортів та їх відносну фінансову стійкість:
- (а)аеропорти з пасажиропотоком до 200 000 пасажирів на рік можуть бути не в змозі покрити свої експлуатаційні витрати значною мірою;
 - (b)аеропорти з річним пасажиропотоком від 200 000 до 700 000 пасажирів можуть бути не в змозі в значній мірі покрити свої експлуатаційні витрати;
 - (с)аеропорти з річним пасажиропотоком від 700 000 до 1 млн пасажирів в цілому повинні мати можливість більшою мірою покривати свої експлуатаційні витрати;
 - (d)аеропорти з річним пасажиропотоком в 1-3 млн пасажирів повинні в середньому покривати більшу частину своїх експлуатаційних витрат;
 - (е)аеропорти з річним пасажиропотоком понад 3 мільйонів пасажирів зазвичай є прибутковими на операційному рівні і повинні бути в змозі покрити свої експлуатаційні витрати.
- 119.Тому Комісія вважає, що для того, щоб мати право на операційну допомогу, щорічний трафік аеропорту не повинен перевищувати 3 мільйонів пасажирів ⁽⁹¹⁾

(с) Доцільність державної допомоги як інструменту політики

- 120.Держави-члени повинні продемонструвати, що допомога є необхідною для досягнення наміченої мети або вирішення проблем, які повинні бути вирішені за допомогою допомоги. Міра допомоги не буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком, якщо інші менше

спотворюють політичні інструменти або інструменти допомоги дозволяють досягти тієї ж мети ⁽⁹²⁾.

121. В цілях забезпечення належних стимулів для ефективного управління аеропортом сума допомоги, в принципі, повинна встановлюватися завчасно у вигляді фіксованої суми, що покриває очікуваний операційний дефіцит фінансування (що визначається на основі завчасного бізнес-плану) протягом перехідного періоду тривалістю 10 років. For these reasons no ex post increase of the aid amount should, in principle, be considered compatible with the internal market. Держава-член може виплачувати колишню фіксовану суму авансом одноразово або в розстрочку, наприклад, на щорічній основі.
122. У виняткових обставинах, коли майбутні зміни у витратах і доходах пов'язані з особливо високим ступенем невизначеності і державний орган стикається з суттєвою інформаційною асиметрією, державний орган може розрахувати максимальний обсяг сумісної операційної допомоги у відповідності з моделлю, заснованої на початковому розриві у фінансуванні операційної діяльності на початку перехідного періоду. Початковий розрив у фінансуванні операційної діяльності являє собою середнє значення розриву у фінансуванні операційної діяльності (тобто суми операційних витрат, що не покриваються доходами) протягом п'яти років, що передують початку перехідного періоду (2009-2013 роки).
123. Там, де це можливо, Державам-членам рекомендується розробляти національні програми, що відображають основні принципи, що лежать в основі державного фінансування аеропортів. Рамкові програми забезпечують узгодженість у використанні державних коштів, знижують адміністративне навантаження на більш дрібні органи, що надають допомогу, та прискорюють здійснення окремих заходів з надання допомоги. Крім того, Державам-членам пропонується дати чіткі вказівки щодо здійснення фінансування державної допомоги регіональним аеропортам та авіакомпаніям, які використовують ці аеропорти.

(d) Наявність стимулюючого ефекту

124. Операційна допомога має стимулюючий ефект, якщо існує ймовірність того, що у відсутність операційної допомоги та з урахуванням можливої наявності інвестиційної допомоги та рівня перевезень рівень економічної активності відповідного аеропорту буде значно знижений.

(e) Пропорційність обсягу допомоги (допомога обмежена мінімальним розміром):

125. Для забезпечення пропорційності операційна допомога аеропортам повинна бути обмежена мінімумом, необхідним для здійснення допоміжної діяльності.
126. Бізнес-план аеропорту має прокласти шлях до повного покриття експлуатаційних витрат в кінці перехідного періоду. Ключові параметри цього бізнес-плану є невід'ємною частиною оцінки сумісності Комісії.
127. Шлях до повного покриття експлуатаційних витрат буде різним для кожного аеропорту та буде залежати від початкового дефіциту оперативного фінансування аеропорту на початку перехідного періоду. Перехідний період розпочнеться з 4 квітня 2014 року.
128. У будь-якому випадку максимально допустима сума допомоги протягом всього перехідного періоду буде обмежена 50 % від початкового дефіциту фінансування протягом

10 років ⁽⁹³⁾. Наприклад, якщо середньорічний дефіцит фінансування аеропорту за період з 2009 по 2013 рік дорівнює 1 млн. євро, то максимальна сума операційної допомоги, яку аеропорт міг би отримати у вигляді попередньо встановленої фіксованої суми, складе 5 млн. євро протягом десяти років ($50\% \times 1 \text{ млн.} \times 10$). Ніяка додаткова операційна допомога не буде вважатися сумісною для такого аеропорту.

129. Не пізніше ніж через 10 років після початку перехідного періоду всі аеропорти повинні повністю покрити свої експлуатаційні витрати, і ніяка операційна допомога аеропортам не буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком після цієї дати, за винятком операційної допомоги, що надається згідно з правилами горизонтальної державної допомоги, такими як правила, застосовні до фінансування ПЗЕІ.

130. У нинішніх ринкових умовах аеропорти з річним пасажиропотоком до 700 000 пасажирів можуть зіткнутися зі значними труднощами в досягненні повного покриття витрат протягом 10-річного перехідного періоду. З цієї причини максимально допустима сума допомоги для аеропортів з пасажиропотоком до 700 000 пасажирів на рік становитиме 80 % від початкового операційного дефіциту фінансування протягом п'яти років після початку перехідного періоду. Наприклад, якщо середньорічний дефіцит фінансування невеликого аеропорту в період з 2009 по 2013 рік дорівнює 1 млн. євро, то максимальна сума операційної допомоги, яку аеропорт міг би отримати у вигляді попередньо встановленої фіксованої суми, складе 4 млн. євро протягом п'яти років ($80\% \times 1 \text{ млн.} \times 5$). Комісія проведе переоцінку необхідності продовження спеціального режиму та майбутніх перспектив повного покриття експлуатаційних витрат для цієї категорії аеропортів, зокрема з урахуванням зміни ринкових умов та перспектив рентабельності.

(f) Недопущення не виправданих негативних наслідків для конкуренції і торгівлі

131. When assessing the compatibility of operating aid the Commission will take account of the distortions of competition and the effects on trade. Якщо аеропорт розташований в тому ж районі, що й інший аеропорт з надлишками потужностей, бізнес-план, заснований на обґрунтованих прогнозах пасажирських і вантажних перевезень, повинен визначати можливий вплив на рух іншого аеропорту, розташованого в цьому районі.

132. Операційна допомога для аеропорту, розташованого в тому ж районі, буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком тільки в тому випадку, якщо Держава-член продемонструє, що всі аеропорти в тому ж районі зможуть забезпечити повне покриття експлуатаційних витрат в кінці перехідного періоду.

133. Для того щоб ще більше обмежити спотворення конкуренції, аеропорт повинен бути відкритий для всіх потенційних користувачів і не повинен бути присвячений одному конкретному користувачу. У випадку фізичного обмеження можливостей розподіл ресурсів має здійснюватися на основі відповідних, об'єктивних, прозорих та недискримінаційних критеріїв.

134. Крім того, з метою обмеження негативних наслідків для конкуренції та торгівлі Комісія затвердить операційну допомогу аеропортів на перехідний період в 10 років, який починається з 4 квітня 2014 року. Комісія проведе переоцінку ситуації в аеропортах з річним пасажиропотоком до 700 000 пасажирів через чотири роки після початку перехідного періоду.

Вимоги щодо повідомлення про програми надання допомоги та індивідуальні заходи з надання допомоги

135.Державам-членам рекомендується створювати національні програми операційної допомоги для фінансування аеропортів, а не окремі заходи допомоги для кожного аеропорту. Це покликане знизити адміністративний тягар як для влади Держав-членів, так і для Комісії.

136.У зв'язку з більш високим ризиком спотворення конкуренції, про наступні заходи допомоги завжди слід повідомляти індивідуально:

(а)операційна допомога фінансування змішаного пасажирського/вантажного аеропорту, що обробляє більше 200 000 тонн вантажів протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому була надана допомога;

(б)операційна допомога аеропорту, якщо інші аеропорти розташовані в радіусі 100 кілометрів або 60 хвилин їзди на автомобілі, автобусі, поїзді або швидкісному поїзді.

Допомога, надана до початку перехідного періоду

137.Операційна допомога, надана до початку перехідного періоду (включаючи допомогу, виплачену до 4 квітня 2014 року), може бути оголошена сумісною в повному обсязі з непокритими операційними витратами за умови дотримання умов розділу 5.1.2, за винятком пунктів 115, 119, 121, 122, 123, 126 до 130, 132, 133 та 134. Зокрема, при оцінці сумісності операційної допомоги, наданої до 4 квітня 2014 року, Комісія буде враховувати спотворення конкуренції.

5.2. Стартова допомога авіакомпаніям

138.Як згадувалося в пункті 15, державна допомога, що надається авіакомпаніям для запуску нового маршруту з метою підвищення зв'язності регіону, буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком у відповідності зі статтею 107 (3) (С) Договору, якщо сукупні умови в пункті 79 будуть виконані, як зазначено в пунктах 139-153.

(а) Внесок у досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес

139.Стартова допомога авіакомпаніям буде розглядатися як внесок у досягнення мети, що представляє загальний інтерес, якщо вона:

(а)підвищує мобільність громадян Союзу і зв'язність регіонів шляхом відкриття нових маршрутів; або

(б) сприяє регіональному розвитку віддалених регіонів.

140.Коли з'єднання, яке буде експлуатуватися новим повітряним маршрутом, вже експлуатується швидкісним залізничним сполученням або з іншого аеропорту в тому ж районі при порівнянних умовах, зокрема з точки зору тривалості поїздки, воно не може вважатися сприятливим для досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес.

(б) Необхідність втручання держави

141.Умови, з якими стикаються невеликі аеропорти при розвитку своїх послуг часто менш сприятливими, ніж умови, з якими стикаються великі аеропорти Союзу. Крім того, авіакомпанії не завжди готові йти на ризик відкриття нових маршрутів з невідомих і неперевірених аеропортів та можуть не мати відповідних стимулів для цього.

142. Виходячи з цього, стартова допомога буде вважатися сумісною тільки для маршрутів, що зв'язують аеропорт з менш ніж 3 мільйонами пасажирів в рік ⁽⁹⁴⁾ з іншим аеропортом у рамках Загальноєвропейського авіаційного простору ⁽⁹⁵⁾.
143. Початкова допомога для маршрутів, що зв'язують аеропорт, розташований у віддаленому регіоні, з іншим аеропортом (в межах чи за межами Загальноєвропейського авіаційного простору), буде сумісною незалежно від розміру відповідних аеропортів.
144. Стартова допомога для маршрутів, що зв'язують аеропорт з більш ніж 3 млн пасажирів на рік ⁽⁹⁶⁾ і менш ніж 5 млн пасажирів у рік, не розташованих у віддалених регіонах, може вважатися сумісною з внутрішнім ринком тільки у належним чином обґрунтованих виняткових випадках.
145. Стартова допомога для маршрутів, що зв'язують аеропорт з більш ніж 5 мільйонів пасажирів на рік, не розташованих у віддалених регіонах, не може вважатися сумісною з внутрішнім ринком.

(с) Доцільність державної допомоги як інструменту політики

146. Держави-члени повинні продемонструвати, що допомога є необхідною для досягнення наміченої мети або вирішення проблем, які повинні бути вирішені за допомогою допомоги. Захід допомоги не буде вважатися сумісним з внутрішнім ринком, якщо інші менше спотворюють політичні інструменти або інструменти допомоги дозволяють досягти тієї ж мети ⁽⁹⁷⁾.
147. Завчасний бізнес-план, підготовлений авіакомпанією, повинен встановити, що маршрут, що отримує допомогу, має перспективи стати прибутковим для авіакомпанії без державного фінансування через 3 роки. При відсутності бізнес-плану маршруту авіакомпанія зобов'язана надати аеропорту безвідкличне зобов'язання експлуатувати маршрут протягом періоду, щонайменше дорівнює періоду, протягом якого вона отримувала стартову допомогу.

(d) Наявність стимулюючого ефекту

148. Стартова допомога авіакомпаніям має стимулюючий ефект, якщо існує ймовірність того, що відсутність такої допомоги рівень економічної активності авіакомпанії у відповідному аеропорту не буде розширено. Наприклад, новий маршрут не був би запущений.
149. Новий маршрут повинен бути запущений тільки після подачі заявки на надання допомоги в орган, що надає таку допомогу. Якщо новий маршрут запущений до подання заявки на допомогу в орган, що надає допомогу, будь-яка допомога, надана щодо цього індивідуального маршруту, не буде вважатися сумісною з внутрішнім ринком.

(e) Пропорційність обсягу допомоги (допомога обмежена мінімальним розміром)

150. Стартова допомога може покривати до 50 % аеропортових зборів щодо маршруту на термін не більше трьох років. Допустимі витрати – це аеропортові збори щодо маршруту.

(f) Недопущення невинуватених негативних наслідків для конкуренції і торгівлі

151. Щоб уникнути надмірного негативного впливу на конкуренцію та торгівлю, коли з'єднання (наприклад, пара міст), яке буде здійснюватися за новим повітряним маршрутом, вже

експлуатується, швидкісним залізничним сполученням або іншим аеропортом у тому ж районі при порівнянних умовах, зокрема з точки зору тривалості поїздки, такий повітряний маршрут не буде мати права на отримання допомоги при запуску.

152. Будь-який державний орган, який планує надати авіакомпанії початкову допомогу для нового маршруту, будь то через аеропорт чи ні, повинен своєчасно і з достатньою розголосом оприлюднити свої плани, щоб всі зацікавлені авіакомпанії могли запропонувати свої послуги.

153. Стартова допомога не може бути об'єднана з будь-яким іншим видом державної допомоги, що надається для експлуатації маршруту.

Вимоги щодо повідомлення про програми надання допомоги та індивідуальні заходи з надання допомоги:

154. Державам-членам рекомендується створювати національні програми початкової допомоги для авіакомпаній, а не окремі заходи допомоги для кожного аеропорту. Це покликане знизити адміністративний тягар як для влади Держав-членів, так і для Комісії.

155. У зв'язку з більш високим ризиком спотворення конкуренції, про початок надання допомоги аеропортів, не розташованих у віддалених регіонах із середнім річним пасажиропотоком понад 3 мільйони пасажирів, завжди слід повідомляти індивідуально.

6. ДОПОМОГА СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 107 (2) (А) ДОГОВОРУ

156. Допомога соціального характеру для надання послуг повітряного транспорту вважатиметься сумісною з внутрішнім ринком відповідно до статті 107 (2) (а) договору за умови дотримання наступних сукупних умов ⁽⁹⁸⁾:

(а) ця допомога повинна ефективно використовуватися в інтересах кінцевих споживачів;

(б) допомога повинна носити соціальний характер, тобто, в принципі, вона повинна охоплювати лише певні категорії пасажирів, подорожуючих по маршруту (наприклад, пасажирів з особливими потребами, таких як діти, інваліди, люди з низькими доходами, студенти, літні люди і т. д.); проте в тих випадках, коли маршрут пов'язаний з віддаленими районами, такими як віддалені райони, острова та малонаселені райони, допомога може охоплювати все населення цього регіону;

(с) допомога повинна надаватися без будь-якої дискримінації щодо походження послуг, тобто незалежно від авіакомпанії, що надає послуги.

157. Державам-членам рекомендується повідомляти про національні програми допомоги соціального характеру, а не індивідуальні заходи допомоги.

7. НАКОПИЧЕННЯ

158. Максимальна інтенсивність допомоги, застосовувана відповідно до цих керівних принципів, застосовується незалежно від того, чи фінансується допомога повністю з державних ресурсів або частково Союзом.

159. Допомога, дозволена у відповідності з цими керівними принципами, не може бути об'єднана з іншою державною допомогою, мінімальною допомогою або іншими формами Союзного фінансування, якщо така комбінація призводить до більш високої інтенсивності допомоги, ніж це передбачено в цих керівних принципах.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Річна звітність

160.Відповідно до Регламенту (ЄС) № 659/1999 та Регламенту Комісії (ЄС) № 794/2004 ⁽⁹⁹⁾ Держави-члени повинні подавати Комісії щорічні звіти. Щорічні звіти будуть опубліковані на інтернет-сайті Комісії.

8.2. Прозорість

161.Комісія вважає, що необхідні подальші заходи щодо підвищення прозорості державної допомоги в Союзі. Зокрема, необхідно вжити заходів для забезпечення того, щоб держави-члени, економічні оператори, зацікавлена громадськість та Комісія мали легкий доступ до повного тексту всіх чинних програм допомоги в авіаційному секторі та до відповідної інформації про заходи допомоги.

162.Держави-члени повинні публікувати таку інформацію на всеосяжному веб-сайті державної допомоги на національному або регіональному рівні:

(a)повний текст кожної затвердженої схеми допомоги або окремого рішення про надання допомоги та положення про їх здійснення;

(b) особа, яка надає повноваження;

(c)ідентифікація індивідуальних бенефіціарів, форма та обсяг допомоги, що надається кожному бенефіціару, дата надання, тип підприємства (МСП / велика компанія), регіон, в якому знаходиться бенефіціар (на рівні NUTS II) і основний економічний сектор, в якому бенефіціар здійснює свою діяльність (на рівні групи NACE); від такої вимоги можна відмовитися якщо йде мова про надання індивідуальної допомоги у розмірі не менше 200 000 євро.

163.The information must be published after the decision to grant the aid has been taken, must be kept for at least 10 years and must be available to the interested public without restrictions ⁽¹⁰⁰⁾.

8.3. Моніторинг

164.Держави-члени повинні забезпечити ведення детального обліку всіх заходів, пов'язаних з наданням державної допомоги відповідно до цих принципів. Такі записи повинні містити всю інформацію, необхідну для встановлення дотримання умов сумісності, зокрема умов, що стосуються прийнятних витрат і максимально допустимої інтенсивності допомоги, коли це застосовно. Ці записи повинні вестися протягом 10 років з дати надання допомоги та надаватися Комісії на її прохання.

165.Для того щоб Комісія могла стежити за ходом поетапного відмови від операційної допомоги аеропортів та її впливом на конкуренцію, Держави-члени повинні представляти регулярні доповіді (на щорічній основі) про хід скорочення операційної допомоги для кожного аеропорту, що користується такою допомогою. У деяких випадках для забезпечення дотримання будь-яких умов та зобов'язань, що лежать в основі видачі дозволу на надання допомоги, може бути призначений наглядовий керуючий.

8.4. Оцінка

166. Для подальшого забезпечення того, щоб спотворення конкуренції та торгівлі носили обмежений характер, Комісія може зажадати, щоб певні програми підлягали обмеженому терміну дії та оцінці. Оцінки повинні, зокрема, проводитися щодо програм, в яких потенційні спотворення особливо великі, тобто програм, які можуть істотно обмежити конкуренцію, якщо їх здійснення не буде розглянуто своєчасно.
167. З урахуванням її цілей й у цілях недопущення невідповідного тягара для держав-членів та більш дрібних заходів по наданню допомоги ця вимога застосовується тільки щодо програм надання допомоги з великими бюджетами допомоги, що містять нові характеристики або передбачають значні зміни на ринку, технології або регулювання. Оцінка повинна проводитись експертом, незалежним від органу, що надає допомогу, на основі загальної методології ⁽¹⁰¹⁾ та повинна бути оприлюднена.
168. Оцінка повинна бути представлена Комісії в належний час, з тим щоб можна було оцінити можливість продовження дії програми допомоги та в будь-якому випадку по закінченні терміну дії цієї програми. Точний обсяг і методологія оцінки, яка повинна бути проведена, будуть визначені в рішенні про затвердження програми надання допомоги. Будь-яка подальший захід допомоги з аналогічною метою повинна враховувати результати цієї оцінки.

8.5. Належні заходи

169. Державам-членам слід, при необхідності, вносити поправки в свої існуючі програми, з тим щоб привести їх у відповідність з цими керівними принципами не пізніше ніж через 12 місяців після 4 квітня 2014 року.
170. Державам-членам пропонується протягом двох місяців після 4 квітня 2014 року чітко і беззастережно погодитися з цими керівними принципами. За відсутності будь-якої відповіді Комісія виходитиме з того, що відповідна Держава-член не погодиться з запропонованими заходами.

8.6. Застосування

171. Принципи, викладені в цих керівних принципах, будуть застосовуватися з 4 квітня 2014 року. Ці керівні принципи замінюють Авіаційні керівні принципи 1994 року та авіаційні керівні принципи 2005 року, починаючи з цієї дати.
172. У світлі розвитку авіаційного сектору та, зокрема, його лібералізації Комісія вважає, що положення її повідомлення про визначення застосовних правил оцінки незаконної державної допомоги ⁽¹⁰²⁾ не повинні застосовуватися до незавершених справ про незаконну операційну допомогу аеропортам, наданих до 4 квітня 2014 року. Замість цього Комісія буде застосовувати принципи, викладені у цих керівних принципах, до всіх випадків, що стосуються операційної допомоги (що очікує повідомлення та незаконної не повідомленої допомоги) аеропортів, навіть якщо допомога була надана до 4 квітня 2014 року та початку перехідного періоду.
173. Що стосується інвестиційної допомоги аеропортам, то Комісія буде застосовувати принципи, викладені у цих керівних принципах, до всіх повідомлених заходів інвестиційної допомоги, щодо яких вона покликана прийняти рішення з 4 квітня 2014 року, навіть якщо проекти були повідомлені до цієї дати. Згідно з повідомленням Комісії про визначення застосовних правил оцінки незаконної державної допомоги Комісія буде застосовувати до незаконної інвестиційної допомоги аеропортам правила, що діяли на

момент надання допомоги. Відповідно, вона не застосовуватиме принципи, викладені в цих керівних принципах, у разі незаконної інвестиційної допомоги аеропортам, наданої до 4 квітня 2014 року.

174.Що стосується стартової допомоги авіакомпаніям, то Комісія буде застосовувати принципи, викладені у цих керівних принципах, до всіх повідомлених заходів з надання стартової допомоги, щодо яких вона покликана прийняти рішення з 4 квітня 2014 року, навіть якщо ці заходи були повідомлені до цієї дати. Згідно з повідомленням Комісії про визначення застосовних правил оцінки неправомірної державної допомоги Комісія буде застосовувати до неправомірної стартової допомоги для авіакомпаній правила, що діяли на момент надання допомоги. Відповідно, вона не застосовуватиме принципи, викладені в цих керівних принципах, у разі незаконної стартової допомоги авіакомпаніям, наданої до 4 квітня 2014 року.

8.7.Review

175.Комісія може провести оцінку цих керівних принципів в будь-який час і зробить це не пізніше ніж через шість років після 4 квітня 2014 року. Ця оцінка ґрунтуватиметься на фактологічній інформації та результатах широких консультацій, проведених Комісією на основі даних, поданих Державами-членами та зацікавленими сторонами. Комісія проведе переоцінку ситуації в аеропортах з річним пасажиропотоком до 700 000 пасажирів, з тим щоб визначити необхідність збереження конкретних правил сумісності щодо експлуатаційної допомоги на користь цієї категорії аеропортів у світлі майбутніх перспектив повного покриття експлуатаційних витрат, зокрема у зв'язку із зміною ринкових умов та перспектив прибутковості.

176.Після консультацій з Державами-членами Комісія може замінити або доповнити ці керівні принципи на основі важливих міркувань політики в області конкуренції або транспортної політики.

(1) Джерела: Євростат, Асоціація європейських авіакомпаній, Міжнародна асоціація повітряного транспорту.

(2) Study on the effects of the implementation of the EU aviation common market on employment and working conditions in the Air Transport Sector over the period 1997/2010. Стір Девіс Глів для Європейської комісії, DG MOVE. Підсумковий звіт за серпень 2012 року.

(3) Повідомлення Комісії - Європа 2020 - стратегія розумного, стійкого і інклюзивного зростання, COM (2010) 2020 final від 3 березня 2010 року.

(4) Дорожня карта до єдиної транспортної зони - до конкурентоспроможної та ресурсоефективної транспортної системи, COM (2011) 144.

(5) Регламент Ради (ЄЕС) № 2407/92 від 23 липня 1992 року про ліцензування авіаперевізників ([OJ L 240, 24.8.1992, стор 1](#)), Регламенти Ради (ЄЕС) № 2408/92 від 23 липня 1992 року про доступ до спільноти авіаперевізників, внутрішньосоюзні маршрути ([OJ L 240, 24.8.1992, стор 8](#)), та постанова Ради (ЄЕС) № 2409/92 від 23 липня 1992 року на тарифи і ціни на авіаперевезення ([OJ L 240, 24.8.1992, стор 15](#)).

(6) За даними Міжнародної ради аеропортів Європи, 77 % аеропортів були повністю в державній власності в 2010 році, в той час як 9 % були повністю в приватній власності, див. Міжнародна рада аеропортів Європи: Право власності на аеропорти Європи 2010.

(7) Прикладом цього є той факт, що, хоча в 2010 році їх частка в загальному числі аеропортів становила 77%, на частку державних аеропортів припадало лише 52% загального пасажиропотоку.

(8) Як було показано в 2002 році в "дослідженні конкуренції між аеропортами і застосування правил державної допомоги" - Кренфілдський університет, червень 2002 року, та згодом підтверджено галузевими звітами.

(9) Згідно з прогнозами, в 2030 році 13 аеропортів в Союзі працюватимуть на повну потужність по вісім годин на день кожен день в рік, в порівнянні з 2007 роком, коли тільки 5 аеропортів працювали на повну потужність або майже 100% часу (див. Повідомлення Європейської Комісії Європейському парламенту, Раді, Європейському економічному і

соціальному Комітету та Комітету регіонів з політики в області аеропортів в Європейському Союзі - вирішення проблеми потенціалу та якості для сприяння зростанню, зв'язності та стійкої мобільності від 1 грудня 2011 року, COM (2011) 823) ("Повідомлення про політику аеропортів в Європейському Союзі").

⁽¹⁰⁾ Про що свідчить політика міжнародної організації цивільної авіації щодо зборів за аеропортове і навігаційне обслуговування (Документ 9082), останній раз переглянута у квітні 2012 року.

⁽¹¹⁾ Зокрема, в тих випадках, коли допомога визначається на основі розрахунків ex post (компенсуючих будь-які дефіцити по мірі їх виникнення), аеропорти можуть не мати великого стимулу для стримування витрат і стягнення аеропортових зборів, достатніх для покриття витрат.

⁽¹²⁾ Повідомлення Комісії Європейському парламенту, Раді, Європейському економічному і соціальному комітету і Комітету регіонів з модернізації державної допомоги ЄС (МДД), COM (2012) 209 final.

⁽¹³⁾ Див. повідомлення про політику аеропортів в Європейському Союзі.

⁽¹⁴⁾ Повідомлення Комісії – Керівні принципи спільноти з фінансування аеропортів та надання початкової допомоги авіакомпаніям, що вилітають з регіональних аеропортів ([OJ C 312, 9.12.2005, стор. 1](#)).

⁽¹⁵⁾ Застосування статей 92 та 93 Договору ЄС та статті 61 Угоди ЄЕЗ до державної допомоги в авіаційному секторі ([OJ C 350, 10.12.1994, стор. 5](#)).

⁽¹⁶⁾ Принципи, викладені у цих керівних принципах, не застосовуються до допомоги у наданні послуг наземного обслуговування незалежно від того, чи надаються вони самим аеропортом, авіакомпанією або постачальником послуг наземного обслуговування третім особам; така допомога буде оцінюватися на основі відповідних загальних правил. Згідно з Директивою 96/67/ЄС Ради від 15 жовтня 1996 року про доступ до ринку наземного обслуговування в аеропортах співтовариства ([OJ L 272, 25.10.1996, стор. 36](#)) або будь-яким подальшим законодавством про доступ до ринку наземного обслуговування в аеропортах Союзу аеропорти, які здійснюють наземне обслуговування, зобов'язані вести окремий облік своєї діяльності з наземного обслуговування та іншої діяльності. Крім того, аеропорт не може субсидіювати свою діяльність з наземного обслуговування за рахунок доходів, які він отримує від своєї діяльності в аеропорту. Ці керівні принципи також не застосовуються до суб'єктів господарювання, які, хоча і діють в аеропорту, займаються неавіаційною діяльністю.

⁽¹⁷⁾ Зокрема, але не виключно, Регламент (ЄС) № 1008/2008 Європейського парламенту та Ради від 24 вересня 2008 року про загальні правила експлуатації повітряних сполучень у Співтоваристві ([OJ L 293, 31.10.2008, стор. 3](#)), Директива 96/67/ЄС, Директива 2009/12/ЄС Європейського парламенту та Ради від 11 березня 2009 року про аеропортових зборах ([OJ L 70, 14.3.2009, стор. 11](#)) та будь-яке подальше законодавство про аеропортових зборах.

⁽¹⁸⁾ Керівні принципи надання національної регіональної допомоги на 2007-2013 роки ([OJ C 54, 4.3.2006, с. 13](#)).

⁽¹⁹⁾ Керівництво по регіональній державній допомозі на 2014-2020 роки ([OJ c 209, 23.7.2013, стор. 1](#)).

⁽²⁰⁾ Регламент (ЄС) № 1008/2008 Європейського Парламенту та Ради від 24 вересня 2008 року Про загальні правила експлуатації повітряних повідомлень у спільноті ([OJ L 293, 31.10.2008, стор. 3](#)).

⁽²¹⁾ В даний час: Гваделупа, Французька Гвіана, Мартініка, Реюньйон, Сен-Мартен, Майотта, Азорські острови, Мадейра та Канарські острови. У відповідності з рішенням Європейської Ради (2010/718/ЄС) від 29 жовтня 2010 року про внесення змін у статус острова Сен-Бартелемі щодо Європейського Союзу ([OJ L 325, 9.12.2010, стор. 4](#)), з 1 січня 2012 року Сен-Бартелемі перестав бути зовнішнім регіоном і став заморської країною або територією, згадуваної у частині четвертій Договору. У відповідності з рішенням Європейської Ради (2012/419/ЄС) від 11 липня 2012 року про внесення змін у статусі Майотти щодо Європейського Союзу ([OJ L 204, 31.7.2012, стор. 131](#)), з 1 січня 2014 року Майотта перестала бути заморської країною або територією і стала крайнім регіоном.

⁽²²⁾ Див. повідомлення Комісії щодо застосування Правил надання державної допомоги Європейським Союзом щодо компенсації, наданої за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес ([OJ C 8, 11.1.2012, стор. 4](#)), частина 2.1 та пов'язану з нею прецедентну практику, зокрема справи c-180/98-C-184/98 *Pavlov and Others*, [2000] ECR I-6451.

⁽²³⁾ Case 118/85 *Commission v Italy*, [1987] ECR 2599, paragraph 7; Case C-35/96 *Commission v Italy*, [1998] ECR I-3851, paragraph 36; *Pavlov and Others*, paragraph 75.

⁽²⁴⁾ Joined Cases 209/78 to 215/78 and 218/78 *Van Landewyck*, [1980] ECR 3125, paragraph 88; Case C-244/94 *FFSA and Others*, [1995] ECR I-4013, paragraph 21; and Case C-49/07 *MOTOE*, [2008] ECR I-4863, paragraphs 27 and 28.

⁽²⁵⁾ Case T-128/98 *Aéroports de Paris v Commission*, [2000] ECR II-3929, confirmed by Case C-82/01, [2002] ECR I-9297, paragraphs 75-79.

⁽²⁶⁾ Joined Cases T-443/08 and T-455/08 *Mitteldeutsche Flughafen AG and Flughafen Leipzig Halle GmbH v Commission*, ('*Leipzig-Halle airport*' judgment), [2011] ECR II-1311, in particular paragraphs 93 and 94; confirmed by Case C-288/11 *P Mitteldeutsche Flughafen and Flughafen Leipzig-Halle v Commission*, [2012] not yet reported.

⁽²⁷⁾ Див. пункт 3 та рішення суду аеропорту Лейпциг-Галле, пункт 105.

⁽²⁸⁾ См. рішення суду аеропорту Лейпциг-Галле, пункт 106.

- ⁽²⁹⁾ Відповідним критерієм дати, на яку вважається, що була надана можлива міра допомоги, є дата юридично обов'язкового акта, відповідно з якими державні органи зобов'язуються надати відповідний захід її бенефіціару. Див. справу T-358/94 *Compagnie Nationale Air France v Commission*, [1996] ECR II-2109, paragraph 79, Case T-109/01, *Fleuren Compost BV v Commission*, [2004] ECR II-127, paragraph 74 and Joined Cases T-362/05 and T-363/05 *Nuova Agricast v Commission*, [2008] ECR II-297, paragraph 80, and Joined Cases T-427/04 and T-17/05, *France and France Télécom v Commission*, [2009] ECR II-4315, paragraph 321.
- ⁽³⁰⁾ Рішення С 38/2008 від 3 жовтня 2012 року по терміналу 2 аеропорту Мюнхена ([OJ L 319, 29.11.2013, стор 8](#)), пункти 74-81.
- ⁽³¹⁾ Постанова Ради (ЄС) № 659/1999 від 22 березня 1999 року, що встановлює детальні правила застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу ([OJ L 83, 27.3.1999, стор 1](#)).
- ⁽³²⁾ Див. Директиву 2009/12/ЄС, пункт 1.
- ⁽³³⁾ Аеропорт може бути або не бути тією ж особою, яка володіє аеропортом.
- ⁽³⁴⁾ Спільне здійснення економічної діяльності зазвичай оцінюється шляхом аналізу наявності функціональних, економічних і органічних зв'язків між суб'єктами. См., наприклад, справа Case C-480/09 P *AceaElectrabel Produzione SpA v Commission*, [2010] ECR I-13355, paragraphs 47 to 55; Case C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze v Cassa di Risparmio di Firenze SpA and Others*, [2006] ECR I-289, пункт 112.
- ⁽³⁵⁾ T-196/04 *Ryanair Ltd v Commission*, [2008] ECR II-3643 (рішення у справі "*Шарлеруа*"), пункт 88.
- ⁽³⁶⁾ Рішення суду по справі аеропорту Лейпциг-Галле, пункт 98.
- ⁽³⁷⁾ Справа C-118/85 *Комісія проти Італії*, [1987] ECR 2599, пункти 7 і 8, і справа C-30/87 *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées*, [1988] ECR 2479, пункт 18.
- ⁽³⁸⁾ Див., зокрема, справа C-364/92 *SAT/Eurocontrol*, [1994] ECR I-43, Пункт 30 і справа C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati v Commission*, [2009] ECR I-2207, пункт 71.
- ⁽³⁹⁾ Справа C-343/95 *Cali & Figli v Servizi ecologici porto di Genova*, [1997] ECR I-1547. Рішення Комісії N 309/2002 від 19 березня 2003 року "авіаційна безпека-компенсація витрат, понесених в результаті нападів 11 вересня 2001 року ([OJ C 148, 25.6.2003, стор 7](#)). Рішення комісії N 438/2002 від 16 жовтня 2002 року "допомога в підтримці функцій державних органів у портовому секторі" ([OJ C 284, 21.11.2002, стор 2](#)).
- ⁽⁴⁰⁾ Див., зокрема, справа C-172/03 *Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck*, [2005] ECR I-01627, пункт 36, і прецедентне право, наведене в цьому рішенні.
- ⁽⁴¹⁾ див. рішення N 324/2006 від 24 жовтня 2006 року – Франція, допомога в підтримку чартеру літака ATR 72-500 Air Caraïbes, ([OJ C 300, 9.12.2006, стор 10](#)).
- ⁽⁴²⁾ См. справа C-126/01 *Ministère de l'economie, des Finances et de l'industrie v GEMO SA* [2003] ECR I-13769, пункт 29.
- ⁽⁴³⁾ Ресурси державного суб'єкта господарювання являють собою державні ресурси за змістом статті 107 (1) Договору, оскільки державні органи контролюють ці ресурси. См. справа C-482/99 *France v Commission*, [2002] ECR I-4397 (рішення у справі "*Stardust Marine*").
- ⁽⁴⁴⁾ Суд підтвердив, що, оскільки фінансові кошти постійно знаходяться під контролем громадськості і тому доступні компетентним національним органам, цього достатньо для того, щоб їх можна було віднести до категорії державної допомоги, див. Справа C-83/98 P *France v Ladbroke Racing Ltd and Commission*, [2000] ECR I-3271, пункт 50.
- ⁽⁴⁵⁾ См. рішення суду *Stardust Marine*, пункт 52.
- ⁽⁴⁶⁾ См. рішення суду у справі "*Стардаст Марін*", пункти 55 і 56.
- ⁽⁴⁷⁾ Справа 78/76, *Steinike & Weinlig v Germany*, [1977] ECR 595, пункт 21.
- ⁽⁴⁸⁾ Справа C-310/99, *Італія v Комісія*, [2002] ECR I-2289, пункт 65.
- ⁽⁴⁹⁾ Справа C-280/00 *Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (рішення Altmark)*, [2003] ECR I-7747.
- ⁽⁵⁰⁾ См. рішення Альтмарка, пункти 77-82.
- ⁽⁵¹⁾ Рішення суду "*Стардаст Марін*", пункт 71. Справа C-124 / 10P *Європейська комісія проти EDF*, [2012], ще не повідомлене, пункти 84, 85 і 105.
- ⁽⁵²⁾ Справи T-129/95, T-2/96 і T-97/96 *Нойе Максхютте Штальверке і Леха Штальверке проти Комісії*, [1999] ECR по другій-17, в пункті 120. См. також справу C-40/85, *Бельгія проти Комісії*, [1986] ECR 02321, пункт 13.
- ⁽⁵³⁾ Рішення суду "*Стардаст Марін*", пункт 69. См. також Справа C-303/88 *Італія проти Комісії*, [1991] ECR I-1433, пункт 20.
- ⁽⁵⁴⁾ Справа C-305/89 *Італія проти Комісії (рішення "Альфа Ромео")*, [1991] ECR I-1603, пункт 20. T-228/99 комісія *Westdeutsche Landesbank Girozentrale проти Комісії*, [2003] ECR II-435, параграф 250-270.
- ⁽⁵⁵⁾ См. рішення Комісії у справі C 25/2007 – *Фінляндія – аеропорт Тампере Пірккала та Ryanair*, ([OJ L 309, 19.11.2013, стор. 27](#)).

⁽⁵⁶⁾ Справа C-124/10 P *Commission v EDF* [2012], ще не повідомлене, пункти 84, 85 і 105.

⁽⁵⁷⁾ Справи T-129/95, T-2/96 та T-97/96 *Нойе Максхютте Штальверке та Леха Штальверке* проти *Комісії*, [1999] ECR по другий-17, в пункті 120. См. також справа C-40/85 *Бельгія* проти *Комісії*, [1986] ECR 02321, пункт 13.

⁽⁵⁸⁾ Відповідні положення включають статті 101 та 102 договору та Директиву 2009/12/ЄС.

⁽⁵⁹⁾ Див. рішення Комісії по справі C 12/2008-*Словаччина – Угода між аеропортом Братислави та Ryanair* ([OJ L 27, 1.2.2011, стор 24](#)) та рішення Комісії по справі C 25/2007 – *Фінляндія – аеропорт Тампере-Пірккала та Ryanair*, ([OJ L 309, 19.11.2013, стор 27](#)).

⁽⁶⁰⁾ Розумна норма прибутку – це "нормальна" норма прибутку на капітал, тобто норма прибутку, яка була б необхідна типової компанії для інвестицій з аналогічним ризиком. Прибутковість визначається як внутрішня норма прибутку (ВНП) в порівнянні з передбачуваними грошовими потоками, викликаними угодою з авіакомпанією.

⁽⁶¹⁾ Це не виключає можливості того, що майбутні вигоди протягом терміну дії угод можуть компенсувати початкові втрати.

⁽⁶²⁾ Будь-яка державна підтримка, така як, наприклад, маркетингові угоди, безпосередньо укладені між державними органами та авіакомпанією, призначені для компенсації частини звичайних витрат, понесених аеропортом у зв'язку з угодою між аеропортом та авіакомпанією, також буде враховуватися. Це відбувається незалежно від того, чи надається така підтримка безпосередньо відповідній авіакомпанії або направляється через аеропорт або інший суб'єкт.

⁽⁶³⁾ Рішення суду по справі Шарлеруа, пункт 59.

⁽⁶⁴⁾ Те, що сказано в цьому пункті про авіакомпанії, точно так само відноситься і до інших користувачів аеропорту.

⁽⁶⁵⁾ Див., зокрема, об'єднані справи T-443/08 та T-455/08 *Mitteldeutsche Flughafen AG i Flughafen Leipzig Halle GmbH* проти *Комісії*, [2011] ECR II-1311, пункт 109.

⁽⁶⁶⁾ См. рішення по справі Альтмарка, пункти 86-93. Державне фінансування для надання ПЗЕІ не тягне за собою виборчої переваги за змістом статті 107 (1) Договору, якщо виконуються наступні чотири умови: (а) бенефіціару державного механізму фінансування ПЗЕІ має бути офіційно доручено надання та виконання ПЗЕІ, зобов'язання якої повинні бути чітко визначені; (б) параметри для розрахунку компенсації повинні бути встановлені заздалегідь об'єктивним та прозорим чином; (с) компенсація не може перевищувати суму, необхідну для покриття всіх або частини витрат, понесених у зв'язку з виконанням ПЗЕІ, з урахуванням відповідних надходжень та розумного прибутку для виконання цих зобов'язань; та (d) якщо бенефіціар не на основі аналізу витрат, які типовий суб'єкт господарювання, добре керований, понес б при виконанні цих зобов'язань, беручи до уваги відповідні надходження та розумний прибуток.

⁽⁶⁷⁾ См. виноску 22.

⁽⁶⁸⁾ Регламент Комісії (ЄС) № 360/2012 від 25 квітня 2012 року Про застосування статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу до мінімізованої допомоги, що надається підприємствам, які надають послуги, що становлять загальний економічний інтерес ([OJ L 114, 26.4.2012, стор 8](#)).

⁽⁶⁹⁾ Рішення Комісії 2012/21/ЄС від 20 грудня 2011 року про застосування статті 106(2) Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за надання публічних послуг, що надається окремим підприємствам, на які покладено здійснення послуг, що становлять загальний економічний інтерес ([OJ L 7, 11.1.2012, стор 3](#)).

⁽⁷⁰⁾ Повідомлення Комісії про рамки Європейського Союзу для державної допомоги у формі компенсації за надання публічних послуг (2011) ([OJ C 8, 11.1.2012, стор 15](#)).

⁽⁷¹⁾ T-289/03 *Британська об'єднана асоціація забезпечення персоналу Ltd (BUPA)* проти *Комісії* [2008], ECR II-81, пункти 171 та 224.

⁽⁷²⁾ Див. зареєстрований випадок T-204/97 та T-270/97 EPAC — *Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA* проти *Комісії* [2000] ECR за другий-2267, пункт 126 та T-17/02 *Фред Ольсен* проти *Комісії* [2005] ECR за другий-2031, пункти 186, 188-189.

⁽⁷³⁾ Див. повідомлення ПЗЕІ, пункт 45.

⁽⁷⁴⁾ Див. рішення N 381/04-Франція, проект створення телекомунікаційної мережі великої ємності в Атлантичних Піренеях (DORSAL), ([OJ C 162, 2.7.2005, стор 5](#)).

⁽⁷⁵⁾ Статті 16, 17 і 18.

⁽⁷⁶⁾ Аеропорти походження та призначення повинні бути чітко визначені див. статтю 16(1) Регламенту (ЄС) № 1008/2008.

⁽⁷⁷⁾ Зокрема, Комісія вважає, що було б важко обґрунтувати УРП на маршруті у той чи інший аеропорт, якщо вже існують аналогічні служби, зокрема з точки зору часу, частоти, рівня та якості обслуговування, в інший аеропорт, що обслуговує той же район.

⁽⁷⁸⁾ Див. пункт 70 та постанова (ЄС) № 1008/2008, пункт 12 та статті 16-18.

^[79] Цей поріг відноситься до одностороннього підрахунку, тобто пасажир, що летить з аеропорту і назад в аеропорт, буде враховуватися двічі. Якщо аеропорт входить до групи аеропортів, то пасажиропотік встановлюється на основі кожного окремого аеропорту.

^[80] Цей поріг відноситься до одностороннього підрахунку, тобто пасажир, що летить на острів і назад, буде враховуватися двічі. Він застосовується до окремих маршрутів між аеропортом на острові та аеропортом на материках.

^[81] Див., наприклад, справа C-156/98 *Німеччина проти Комісії* [2000] ECR I-6857, пункт 78 та справа C-333/07 *Régie Networks проти Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, пункти 94-116.

^[82] Див. справа C-225/91 *Matra v Commission*, [1993] ECR I-3203, пункт 42.

^[83] Між 70% і 90% витрат аеропорту є фіксованими.

^[84] Категорії аеропортів для цілей цих керівних принципів засновані на наявних галузевих даних.

^[85] Це не виключає можливості того, що майбутні вигоди можуть компенсувати початкові втрати.

^[86] Фінансування такої діяльності не охоплюється цими керівними принципами, оскільки вони носять нетранспортний характер і тому будуть оцінюватися на основі відповідних галузевих та загальних правил.

^[87] Принципи, викладені у цих керівних принципах, не застосовуються до допомоги у наданні послуг наземного обслуговування незалежно від того, чи надаються вони самим аеропортом, авіакомпанією або постачальником послуг наземного обслуговування третім особам; така допомога буде оцінюватися на основі відповідних загальних правил.

^[88] Фактичний середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому допомогу було повідомлено або фактично надано або виплачено у разі не повідомленої допомоги. У разі новостворюваного пасажирського аеропорту слід враховувати прогнозований середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років після початку експлуатації комерційних пасажирських авіаперевезень. Ці порогові значення відносяться до одностороннього підрахунку. Це означає, що пасажир, що летить, наприклад, в аеропорт і назад, буде враховуватися двічі; це відноситься до окремих маршрутів. Якщо аеропорт входить до групи аеропортів, то пасажиропотік встановлюється на основі кожного окремого аеропорту.

^[89] Див. Розділ 5.1.1. (а)

^[90] Якби допомога визначалася на основі завчасних розрахунків (компенсуючи будь-які дефіцити по мірі їх виникнення), аеропорти, можливо, не мали б великого стимулу стримувати витрати і стягувати аеропортові збори, достатні для покриття витрат.

^[91] Фактичний середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому допомогу було повідомлено або фактично надано або виплачено у разі не повідомленої допомоги. У разі новостворюваного пасажирського аеропорту слід враховувати прогнозований середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років після початку експлуатації комерційних пасажирських авіаперевезень. Ці порогові значення відносяться до одностороннього підрахунку. Це означає, що пасажир, що летить, наприклад, в аеропорт і назад, буде враховуватися двічі; це відноситься до окремих маршрутів. Якщо аеропорт входить до групи аеропортів, то пасажиропотік встановлюється на основі кожного окремого аеропорту.

^[92] Див. також пункт 91.

^[93] 50-процентна інтенсивність відповідає розриву фінансування протягом 10 років для аеропорту, який, починаючи з початкового покриття експлуатаційних витрат на початку перехідного періоду, досягає повного покриття експлуатаційних витрат через 10 років.

^[94] Фактичний середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років, що передують тому, в якому допомогу було повідомлено або фактично надано або виплачено у разі не повідомленої допомоги. У разі новостворюваного пасажирського аеропорту слід враховувати прогнозований середньорічний пасажиропотік протягом двох фінансових років після початку експлуатації комерційних пасажирських авіаперевезень. Ці порогові значення відносяться до одностороннього підрахунку. Це означає, що пасажир, що летить, наприклад, в аеропорт і назад, буде враховуватися двічі; це відноситься до окремих маршрутів.

^[95] Рішення 2006/682/ЕС ради та представників Держав-членів, що зібралися в рамках Ради, про підписання і тимчасового застосування багатосторонньої угоди між Європейською Спільнотою та її Державами-членами, Республікою Албанією, Боснією і Герцеговиною, Республікою Болгарією, Республікою Хорватією, колишньою югославською республікою Македонією, Республікою Ісландія, Республікою Чорногорія, Королівством Норвегія, Румунією, Республікою Сербія та місією Організації Об'єднаних Націй у справах тимчасової адміністрації в Косово про створення європейського спільного авіаційного простору (ЕСАА) ([OJ L 285, 16.10.2006, p. 1](#)).

^[96] Див. також виноску 94.

^[97] Див. також пункт 91.

^[98] Див., наприклад, щодо оцінки допомоги соціального характеру, що надається окремим споживачам, рішення Комісії від 16 травня 2006 року, N 169/2006 – Сполучене Королівство – допомога соціального характеру повітряних перевезень, у високогір'ї та на островах у Шотландії ([OJ C 272, 9.11.2006, стор 10](#)); Рішення Комісії від 11 грудня 2007 року, N 471/2007 – Португалія – соціальні допомоги пасажиром, які проживають в автономному районі Мадейра, та учням,

повітряне сполучення між материковою частиною Португалії та автономним районом ([OJ C 46, 19.2.2008, стор 2](#)); і рішення Комісії від 5 січня 2011 року N 426/2010 – Франція – допомога соціального характеру окремим категоріям пасажирів на повітряних перевезеннях між Ла-Реюньйон та метрополією Франції ([OJ c 71, 5.3.2011, стор 5](#)).

⁽⁹⁹⁾ Регламент комісії (ЄС) № 794/2004 від 21 квітня 2004 року Про здійснення постанови Ради (ЄС) № 659/1999, що встановлює детальні правила застосування статті 93 Договору про ЄС ([OJ L 140, 30.4.2004, стор 1](#)).

⁽¹⁰⁰⁾ Ця інформація повинна регулярно оновлюватися (наприклад, кожні 6 місяців) та повинна бути доступна в вільних форматах.

⁽¹⁰¹⁾ Така загальна методологія може бути представлена Комісією.

⁽¹⁰²⁾ Повідомлення Комісії про визначення застосовних правил оцінки незаконної державної допомоги ([OJ C 119, 22.5.2002, стор 22](#)).

ДОДАТКИ

Короткий опис умов сумісності

Таблиця 1

Огляд умов сумісності для надання допомоги аеропортам

Умови сумісності	Інвестиційна допомога аеропорту	Операційна допомога аеропорту
a) Внесок у досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес	— Підвищення мобільності за рахунок створення точок доступу для польотів всередині ЄС — Боротьба з перевантаженнями на великих вузлах — Сприяння регіональному розвитку Дублювання аеропортів і невикористовуваних потужностей в відсутність задовільних середньострокових перспектив їх використання не сприяє досягненню чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес.	
b) Необхідність державного втручання	< 3 мільйони пасажирів > 3–5 мільйонів пасажирів за певних конкретних обставин > 5 мільйонів пасажирів тільки за певних дуже виняткових обставин	< 3 мільйони пасажирів
c) Доцільність заходів по наданню допомоги	Захід з надання допомоги повинен бути належним політичним інструментом для вирішення завдання, що представляє загальний інтерес	
	Розгляд менш спотворювальних інструментів допомоги (гарантії, пільгові кредити і т. д.)	Ex ante - фіксована сума, що покриває очікуваний дефіцит фінансування операційних витрат (визначається на основі бізнес-плану ex ante) протягом 10-річного перехідного періоду.
d) Стимулюючий ефект	Присутній, якщо інвестиції не були б здійснені або б були здійснені в іншому обсязі (контрфактичний або	Присутній, якби рівень економічної активності аеропорту був би значно знижений в його відсутність

	фінансовий аналіз розриву на основі бізнес-плану ex ante)	
е) Пропорційність допомоги (допомога обмежена мінімальним розміром)		
<i>Прийнятні витрати:</i>	Витрати, пов'язані з інвестиціями в інфраструктуру та обладнання аеропортів, за винятком інвестиційних витрат на неавіаційну діяльність	Операційний дефіцит фінансування аеропорту
<i>Максимально допустима інтенсивність допомоги:</i>	> 3-5 мільйонів до 25 % 1-3 млн. до 50 % < 1 млн до 75 %	Протягом перехідного періоду: 50 % від початкового середнього операційного дефіциту фінансування, розрахованого в середньому за 5 років, що передують перехідному періоду (2009-2013 рр.) Після перехідного періоду в 10 років: операційна допомога не допускається (за винятком випадків, передбачених горизонтальними правилами)
<i>Виняток:</i>	Для аеропортів, розташованих у віддалених регіонах (незалежно від їх розміру), максимальна інтенсивність допомоги для інвестиційної допомоги у фінансуванні аеропортової інфраструктури може бути збільшена до 20% Для аеропортів < 1 млн пасажирів в рік, розташованих у периферійному регіоні: інтенсивність може перевищувати 75 % з виняткових обставин, що підлягають індивідуальній оцінці У разі переїзду: пропорційність, необхідність і максимальна інтенсивність допомоги будуть оцінюватися незалежно від середнього трафіку Для аеропортів з пасажиропотоком понад 5 млн пасажирів у рік: тільки при дуже виняткових обставин, що характеризуються явним провалом ринку і з урахуванням масштабів інвестицій і спотворень конкуренції	Для аеропортів < 700 000 пасажирів на рік: 80 % від початкового середнього операційного дефіциту фінансування протягом 5 років після початку перехідного періоду
f) Запобігання невинуватених негативних наслідків для конкуренції і	Відкриті для всіх потенційних користувачів і не призначений для одного конкретного користувача Аеропорти < 5 млн пасажирів у рік: авансова фіксована сума або щорічні	Оцінка спотворення конкуренції та впливу на торгівлю Відкриті для всіх потенційних користувачів і не призначений

торгівлі між державами-членами	внески для компенсації дефіциту фінансування капітальних витрат, обумовленого бізнес-планом аеропорту	для одного конкретного користувача Аеропорти < 700 000 пасажирів на рік: переоцінка через чотири роки після початку перехідного періоду
Вимоги щодо повідомлення про програми надання допомоги та індивідуальні заходи з надання допомоги	Схеми надання допомоги: - аеропорти < 3 млн пасажирів на рік - аеропорти > 3 млн пасажирів на рік - інвестиційна допомога аеропорту < 1 млн пасажирів на рік, що перевищує 75% інтенсивності допомоги - інвестиційна допомога, надана на переїзд аеропортів - змішані пасажирські / вантажні аеропорти > 200 000 тонн вантажів протягом двох фінансових років, що передують року повідомлення - створення нового пасажирського аеропорту (включаючи переобладнання існуючого аеродрому) - створення або розвиток аеродрому, розташованого в межах 100 км або 60 хвилин їзди від існуючого аеропорту Індивідуальні повідомлення:	Схеми надання допомоги: - аеропорти < 3 млн пасажирів на рік - Індивідуальні повідомлення: - змішані пасажирські / вантажні аеропорти > 200 000 тонн вантажів протягом двох фінансових років, що передують року повідомлення - операційна допомога в аеропорту в межах 100 км або 60 хвилин в дорозі від інших аеропортів

Таблиця 2

Огляд умов сумісності для стартової допомоги авіакомпаніям

Умови сумісності	Стартова допомога авіакомпаніям
а) Внесок у досягнення чітко визначеної мети, що представляє загальний інтерес	- Підвищення мобільності за рахунок створення точок доступу для польотів всередині ЄС - Сприяння регіональному розвитку

	Відсутність дублювання існуючих порівнянних з'єднань, експлуатованих високошвидкісним залізничним сполученням або іншим аеропортом в тому ж районі в порівнянних умовах
b) Необхідність державного втручання	— Аеропорти < 3 млн пасажирів на рік — Аеропорти, розташовані у віддалених регіонах, незалежно від їх розміру — Аеропорти між > 3 – 5 мільйонами пасажирів на рік тільки у виняткових випадках — Немає стартової допомоги для авіасполучення з аеропортів понад 5 мільйонів пасажирів на рік
c) Доцільність заходів по наданню допомоги	— Не допускається, якщо маршрут вже експлуатується, швидкісним залізничним сполученням або іншим аеропортом у тому ж районі водозбору при тих же умовах — Бізнес-план ex ante, що показує прибутковість маршруту не менш ніж через 3 роки або безвідкличне зобов'язання авіакомпанії експлуатувати маршрут не менше ніж періоду, протягом якого вона отримала стартову допомогу
d) Стимулюючий ефект	В даний час, якщо б у відсутність допомоги рівень економічної активності авіакомпанії у відповідному аеропорту був би значно знижений (наприклад, новий маршрут не був би запущений). Новий маршрут або новий розклад може бути розпочато тільки після подачі заявки на допомогу від органу, що надає допомогу.
е) Пропорційність допомоги (допомога обмежена мінімальним розміром)	
— <i>Прийнятні витрати:</i>	Аеропортові збори щодо маршруту
— <i>Максимально допустима інтенсивність допомоги:</i>	50 % на максимальний термін 3 роки
f) Запобігання невинуватених негативних наслідків для конкуренції і торгівлі між державами-членами	— Державні органи повинні своєчасно оприлюднити плани, щоб всі зацікавлені авіакомпанії могли пропонувати свої послуги — Відсутність кумуляції з іншими видами державної допомоги для експлуатації маршруту
Вимоги щодо повідомлення про програми надання допомоги та індивідуальні заходи з надання допомоги	Схеми надання допомоги: — Аеропорти з < 3 млн пасажирів на рік та аеропорти, розташовані у віддалених регіонах Індивідуальні повідомлення: — Аеропорти з > 3 млн пасажирів на рік, за винятком аеропортів, розташованих у віддалених регіонах

Таблиця 3

Соціальна допомога

Умови сумісності

a) Ефективність в інтересах кінцевих споживачів

b) Of a social character:

Тільки для певних категорій пасажирів (наприклад, з особливими потребами, такими як діти, інваліди, люди з низькими доходами, студенти, літні люди і т. д.)

За винятком випадків, коли маршрут зв'язує віддалені регіони (наприклад, віддалені регіони, острови, малонаселені райони), допомога може охоплювати все населення регіону

c) Без дискримінації щодо походження авіакомпанії, що експлуатує послуги

Таблиця 4

Сумісність допомоги у вигляді компенсації за громадські послуги

Розмір аеропорту на основі середнього трафіку (пасажирів на рік)	Застосовна правова база	Вимога про повідомлення
Менеджери аеропортів в аеропортах < 200 000 пасажирів на рік протягом терміну дії довіреності ПЗЕІ Авіакомпанії з авіасполучення з островами де пасажиропотік < 300 000 пасажирів на рік	Стаття 106(2) Договору Decision 2012/21/EU	Звільнення від вимоги повідомлення
Аеропорти понад 200 000 пасажирів на рік протягом терміну дії довіреності ПЗЕІ	Стаття 106(2) Договору Структура ПЗЕІ	Потрібне повідомлення

II

*(Information)*INFORMATION FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS, BODIES, OFFICES
AND AGENCIES

EUROPEAN COMMISSION

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION

**EU Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of
broadband networks**

(2013/C 25/01)

1. INTRODUCTION

- (1) Broadband connectivity is of strategic importance for European growth and innovation in all sectors of the economy and for social and for territorial cohesion. The Europe 2020 Strategy (EU2020) underlines the importance of broadband deployment as part of the EU's growth strategy for the coming decade and sets ambitious targets for broadband development. One of its flagship initiatives, the Digital Agenda for Europe (DAE) ⁽¹⁾ acknowledges the socio-economic benefits of broadband, highlighting its importance for competitiveness, social inclusion and employment. The achievement of Europe 2020 objective of a smart, sustainable and inclusive growth depend also on the provision of widespread and affordable access to high-speed Internet infrastructure and services. Meeting the challenge of financing a good-quality and affordable broadband infrastructure is a crucial factor for Europe to increase its competitiveness and innovation, provide job opportunities for young people, prevent relocation of economic activity and attract inward investments. The DAE restates the objective of the EU2020 to bring basic broadband to all Europeans by 2013 and seeks to ensure that, by 2020, (i) all Europeans have access to much higher Internet speeds of above 30 Mbps and (ii) 50 % or more of European households subscribe to Internet connections above 100 Mbps.
- (2) To achieve the objective of access to Internet speeds of above 30 Mbps it is estimated ⁽²⁾ that up to EUR 60 billion of investment would be necessary and up to EUR 270 billion for at least 50 % of households to take up Internet connections above 100 Mbps ⁽³⁾. Such investments shall primarily come from commercial investors. However, the DAE objectives cannot be reached without the support of public funds. For this reason, the DAE calls on Member States to use 'public financing in line with EU competition and State aid rules' in order to meet the coverage, speed and take-up targets defined in EU2020 ⁽⁴⁾. Demand for capacity-intensive services is expected to increase in the future, as cloud computing, a more intense use of peer-to-peer technologies, social networks and video on demand services will develop further.

⁽¹⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2010) 245 final, *A Digital Agenda for Europe*.

⁽²⁾ See Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, European broadband: investing in digitally driven growth, COM(2010) 472 final.

⁽³⁾ The actual investments costs could be significantly lower depending on the reusability of existing infrastructures and depending on the market, technology and regulatory developments.

⁽⁴⁾ Paragraph 2.4, Key Action 8.

- (3) The electronic communication sector has undergone a thorough liberalisation process and is now subject to sectoral regulation. The EU regulatory framework for electronic communications also provides harmonisation rules concerning broadband access⁽⁵⁾. With regard to legacy broadband networks, wholesale markets are to date subject to *ex ante* regulation in the majority of Member States. The regulatory approach has proved successful to foster competitive markets, to encourage investment and to increase consumer choice: for example, the highest broadband coverage and take-up is found in Member States with infrastructure competition, combined with effective *ex ante* regulation to promote service competition. Further deployment of broadband networks and in particular of Next Generation Access (NGA) networks continues to require the intervention of the national regulatory authorities (NRAs) due to their role in the electronic communications sector.
- (4) It is all the more important that public funds are carefully used in this sector and that the Commission ensures that State aid is complementary and does not substitute investments of market players. Any State intervention should limit as much as possible the risk of crowding out private investments, of altering commercial investment incentives and ultimately of distorting competition contrary to the common interest of the European Union.
- (5) In its Communication on State Aid Modernisation (SAM), the Commission notes that State aid policy should focus on facilitating well-designed aid targeted at market failures and objectives of common European interest⁽⁶⁾. State aid measures can, under certain conditions, correct market failures, thereby improving the efficient functioning of markets and enhancing competitiveness. Further, where markets provide efficient outcomes but these are deemed unsatisfactory from a cohesion policy point of view, State aid may be used to obtain a more desirable, equitable market outcome. In particular, a well-targeted State intervention in the broadband field can contribute to reducing the 'digital divide'⁽⁷⁾ between areas or regions where affordable and competitive broadband services are on offer and areas where such services are not.
- (6) However, if State aid for broadband were to be used in areas where market operators would normally choose to invest or have already invested, this could significantly undermine the incentives of commercial investors to invest in broadband in the first place. In such cases, State aid to broadband might become counterproductive to the objective pursued. The purpose of State aid control in the broadband sector is to ensure that State aid measures will result in a higher level, or a faster rate, of broadband coverage and penetration than would be the case without State aid, while supporting higher quality, more affordable services and pro-competitive investments. The positive effects of the aid should outweigh the distortions of competition.
- (7) In response to the Commission's calling on them to do so in the DAE, most Member States developed national broadband strategies to achieve the DAE objectives in their respective territories. Most of these strategies envisage using public funds to extend broadband coverage in areas where there is no incentive for commercial operators to invest in and accelerate the deployment of very high speed, next generation access networks.
- (8) These guidelines summarise the principles of the Commission's policy in applying the State aid rules of the Treaty to measures that support the deployment of broadband networks in general (Section 2). They explain the application of these principles in the assessment of aid measures for the rapid roll-out of basic broadband and very high speed, next generation access (NGA) networks (in Section 3). The Commission will apply the guidelines in the assessment of State aid for broadband. This will increase the legal certainty and transparency of its decision-making.

⁽⁵⁾ See Article 12(4) of Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory Framework for Electronic Communications Networks and Services (Framework Directive) (OJ L 108, 24.4.2002, p. 33), as amended by Directive 2009/140/EC (Better Regulation Directive) (OJ L 337, 18.12.2009, p. 37) and by Regulation (EC) No 544/2009 (OJ L 167, 29.6.2009, p. 12).

⁽⁶⁾ Communication from the Commission on EU State Aid Modernisation (SAM). Brussels, 8.5.2012. COM(2012) 209 final.

⁽⁷⁾ The term 'digital divide' is most commonly used to define the gap between those individuals and communities that have access to the information technologies and those that do not. Although there are several reasons for this 'digital divide', the most important is the lack of an adequate broadband infrastructure. From the regional point of view, the degree of urbanisation is an important factor for access to and use of ICTs. Internet penetration remains thus much lower in thinly populated areas throughout the European Union.

2. THE MAIN PRINCIPLES OF THE COMMISSION'S POLICY ON STATE AID FOR BROADBAND

- (9) According to Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), 'any aid granted by a Member State or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, insofar as it affects trade between Member States, be incompatible with the common market'. It follows that in order for a measure to qualify as State aid, the following cumulative conditions have to be met: (a) the measure has to be granted out of State resources, (b) it has to confer an economic advantage to undertakings, (c) the advantage has to be selective and (d) distort or threaten to distort competition, (e) the measure has to affect trade between Member States.

2.1. Article 107(1) TFEU: Presence of aid

- (10) *The use of State resources*: The transfer of State resources may take many forms such as direct grants, tax rebates ⁽⁸⁾, soft loans or other types of preferential financing conditions. State resources will also be involved if the State provides a benefit in kind, for instance investing in the construction of (part) of the broadband infrastructure. State resources can be used ⁽⁹⁾ at the national, regional or local level. Funding from European funds such as the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and the European Regional Development Fund (ERDF) ⁽¹⁰⁾ will likewise constitute State resources, when these funds are allocated at a Member State's discretion ⁽¹¹⁾.
- (11) *Undertaking*: State measures supporting broadband investments usually address the exercise of an economic activity, such as the construction, operation and granting of access to broadband infrastructure or enabling the provision of connectivity to end-users. Also, the State itself can carry out an economic activity when it operates and exploits (parts of) a broadband infrastructure, for instance via an in-house company or as part of the State administration. The construction of a broadband network infrastructure with a view of its future commercial exploitation by the State or third-party operators, will also constitute an economic activity ⁽¹²⁾. The roll-out of a broadband network for non-commercial purposes might not constitute State aid ⁽¹³⁾, because the network construction does not favour any undertaking ⁽¹⁴⁾. However, if such a network is subsequently opened for the use of broadband investors or operators, State aid is likely to be involved ⁽¹⁵⁾.
- (12) *Advantage*: The aid is usually granted directly to investors of the network, which in most cases are chosen by means of a competitive tender process. When the State's contribution is not provided on normal market terms and consequently qualifies as State aid under the market economy investor

⁽⁸⁾ See, for instance, Commission Decision N 398/05 — Hungary, *Development Tax Benefit for Broadband*.

⁽⁹⁾ Resources of a public undertaking constitute State resources within the meaning of Article 107 of the Treaty because the public authorities control these resources. Case C-482/99 *France v Commission*, [2002] ECR I-4397. In line with this judgment, it will further have to be assessed whether financing via a public undertaking is imputable to the State.

⁽¹⁰⁾ Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) (OJ L 277, 21.10.2005, p. 1), Regulation (EC) No 1080/2006 of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No 1783/1999 (OJ L 210, 31.7.2006, p. 1), Regulation (EC) No 1083/2006, of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1260/1999 (OJ L 210, 31.7.2006, p. 25).

⁽¹¹⁾ See, for instance, Commission Decision in Case N 157/06 — United Kingdom South Yorkshire *Digital Region Broadband Project*. The Court has confirmed that once financial means remain constantly under public control and are therefore available to the competent national authorities, this is sufficient for them to be categorised as State aid, see Case C-83/98 *P France v Ladbroke Racing Ltd and Commission* [2000] ECR I-3271, paragraph 50.

⁽¹²⁾ Case T-443/08 and T-455/08 *Freistaat Sachsen and Others v Commission* (not yet published), paragraphs (93) to (95).

⁽¹³⁾ See, for instance, Commission Decision in Case NN 24/07 — Czech Republic, *Prague Municipal Wireless Network*.

⁽¹⁴⁾ Similarly, if a network is constructed or broadband services are procured to satisfy the own needs of the public administration, under certain circumstances, such intervention might not confer advantage to economic undertakings. See Commission Decision in Case N 46/07 — United Kingdom, *Welsh Public Sector Network Scheme*.

⁽¹⁵⁾ Commission Decision in Case SA.31687(N 436/10) — Italy *Broadband in Friuli Venezia Giulia (Project Ermete)* and in Case N 407/09 — Spain, *Xarxa Oberta*.

principle (see paragraph 16 below), the use of a competitive selection process ensures that any aid is limited to the minimum amount necessary for the particular project. However, it does not eliminate the aid, as the public authority will still provide a subsidy to the winning bidder (for instance, in terms of 'gap funding' or in-kind contribution) and the purpose of such procedure is precisely the selection of the aid beneficiary. The financial support received will enable the successful bidder to conduct this commercial activity on conditions which would not otherwise be available on the market. Besides the direct beneficiary of the aid, third-party operators receiving wholesale access to the subsidised infrastructure may be indirect beneficiaries ⁽¹⁶⁾.

- (13) *Selectivity*: State measures supporting the deployment of broadband networks are selective in nature in that they target broadband investors and third-party operators which are active only in certain segments of the overall electronic communications services market. As regards the business end-users of the subsidised network ⁽¹⁷⁾, by contrast, the measure might not be selective as long as the access to the subsidised infrastructure is open to all sectors of the economy. Selectivity will exist if broadband deployment is specifically addressed to dedicated business users, for instance if the State support is geared toward the deployment of a broadband network in favour of predetermined companies which are not chosen according to general criteria applicable in the entire area for which the granting authority is responsible ⁽¹⁸⁾.
- (14) *Distortion of competition*: According to the case law of the Court of Justice of the European Union (the Court), financial support or support in kind distorts competition insofar as it strengthens the position of an undertaking compared with other undertakings ⁽¹⁹⁾. Due to the State aid granted to a competitor, existing operators might reduce capacity or potential operators might decide not to enter into a new market or a geographic area. Distortions of competition are likely to be enhanced if the beneficiary of the aid has market power. Where the aid beneficiary is already dominant on a market, the aid measure may reinforce this dominance by further weakening the competitive constraint that competitors can exert.
- (15) *Effect on trade*: Finally, insofar as the State intervention is liable to affect service providers from other Member States (also by discouraging their establishment in the Member States in question) it also has an effect on trade since the markets for electronic communications services (wholesale and retail broadband markets) are open to competition between operators and service providers ⁽²⁰⁾.

2.2. Absence of aid: the application of the market economy investor principle

- (16) Article 345 TFEU provides that 'this Treaty shall in no way prejudice the rules in Member States governing the system of property ownership'. According to the case law of the Court, it follows from the principle of equal treatment that capital placed by the State, directly or indirectly, at the disposal of an undertaking in circumstances which correspond to normal market conditions cannot be regarded as State aid. When equity participation or capital injections by a public investor do not present sufficient prospects of profitability, even in the long term, such intervention must be regarded as aid within the meaning of Article 107 TFEU, and its compatibility with the common market must be assessed on the basis solely of the criteria laid down in that provision ⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ It is likely that the benefit of the subsidy is at least partially passed on to third-party operators even if they pay a remuneration for the wholesale access. Indeed, wholesale prices are often regulated. Price regulation leads to a lower price than the one which the wholesaler could otherwise achieve on the market (which could be a monopoly price if there is no competition with other networks). Where prices are not regulated, the wholesaler will in any case be required to benchmark his prices on the average prices applied in other, more competitive areas (see paragraph 78 h) below) which is also likely to lead to a price lower than the one which the wholesaler could otherwise have achieved on the market.

⁽¹⁷⁾ Subsidies to residential users fall outside the scope of Article 107(1) TFEU.

⁽¹⁸⁾ An example would be aid to a business districts, see for instance, Commission Decision in Case N 626/09 — Italy, *NGA for industrial districts of Lucca*.

⁽¹⁹⁾ Case C-310/99, *Italian Republic v Commission* [2002] ECR-I-02289, paragraph 65.

⁽²⁰⁾ See Commission Decision in Case N 237/08 — Germany, *Broadband support in Niedersachsen*.

⁽²¹⁾ Case C-303/88, *Italian Republic v Commission*, [1991] ECR I-1433, at paragraphs 20-22.

- (17) In its Amsterdam decision, the Commission has examined the application of the principle of the market economy private investor in the broadband field⁽²²⁾. As underlined in this decision, the conformity of a public investment with market terms has to be demonstrated thoroughly and comprehensively, either by means of a significant participation of private investors or the existence of a sound business plan showing an adequate return on investment. Where private investors take part in the project, it is a *sine qua non* condition that they would have to assume the commercial risk linked to the investment under the same terms and conditions as the public investor. This also applies to other forms of State supports such as soft loans or guarantees⁽²³⁾.

2.3. State aid for broadband deployment as a service of general economic interest — Altmark and compatibility under Article 106(2) TFEU

- (18) In some cases, Member States may consider that the provision of a broadband network should be regarded as a service of a general economic interest (SGEI) within the meaning of Article 106(2) TFEU⁽²⁴⁾ and the Altmark jurisprudence⁽²⁵⁾ and provide public funding on this basis. In such cases, Member States measures have to be assessed in line with the Commission Communication on the application of the EU State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest⁽²⁶⁾, the Commission Decision of 20 December 2011 on the application of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest⁽²⁷⁾, the Commission Communication on a European Union framework for State aid in the form of public service compensation (2011)⁽²⁸⁾ and the Commission Regulation of 25 April 2012 on the application of Articles 107 and 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union to de minimis aid granted to undertakings providing services of general economic interest⁽²⁹⁾. These Commission documents (referred to all together as the 'SGEI package'), indeed, also apply to State aid for broadband deployment. What follows will only illustrate the application of some of the principles clarified in these documents to broadband financing, in the light of certain sectoral specificities

The SGEI definition

- (19) Concerning the SGEI definition, the Commission has already clarified, in general terms, that Member States cannot attach specific public service obligations to services that are already provided or can be provided satisfactorily and under conditions, such as price, objective quality characteristics, continuity and access to the service, consistent with the public interest, as defined by the State, by undertakings operating under normal market conditions⁽³⁰⁾.
- (20) Applying this principle to the broadband sector, the Commission considers that in areas where private investors have already invested in a broadband network infrastructure (or are further expanding the network) and are already providing competitive broadband services with an adequate broadband coverage, setting up a parallel competitive and publicly funded broadband infrastructure cannot be

⁽²²⁾ Commission Decision of 11 December 2007 in Case C 53/06 — The Netherlands, *Citynet Amsterdam — Investment by the city of Amsterdam in a fibre-to-the home (FttH) network* (OJ L 247, 16.9.2008, p. 27).

⁽²³⁾ Commission Notice on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid in the form of guarantees (OJ C 155, 20.6.2008, p. 10) and the Corrigendum to the Notice (OJ C 244, 25.9.2008, p. 32).

⁽²⁴⁾ According to the case law, undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest must have been assigned that task by an act of a public authority. In this respect, a service of general economic interest may be entrusted to an operator through the grant of a public service concession; see Joined Cases T-204/97 and T-270/97 *EPAC — Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA v Commission* [2000] ECR II-2267, paragraph 126 and Case T-17/02 *Fred Olsen, SA v Commission* [2005] ECR II-2031, paragraphs 186, 188-189.

⁽²⁵⁾ Case C-280/00, *Altmark Trans GmbH and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* [2003] ECR I-7747.

⁽²⁶⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 4.

⁽²⁷⁾ OJ L 7, 11.1.2012, p. 3.

⁽²⁸⁾ OJ C 8, 11.1.2012, p. 15.

⁽²⁹⁾ OJ L 114, 26.4.2012, p. 8.

⁽³⁰⁾ See point 48 of the Commission Communication on the application of the EU State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest and point 13 of the Commission Communication on a European Union framework for State aid in the form of public service compensation (2011).

considered as an SGEI within the meaning of Article 106(2) TFEU ⁽³¹⁾. However, where it can be demonstrated that private investors are not in a position to provide in the near future ⁽³²⁾ adequate broadband coverage to all citizens or users, thus leaving a significant part of the population unconnected, a public service compensation may be granted to an undertaking entrusted with the operation of an SGEI provided the conditions of the SGEI communication cited above are fulfilled. In this respect, the networks to be taken into consideration for assessing the need for an SGEI should always be of comparable type, namely either basic broadband or NGA networks.

- (21) Moreover, the deployment and the operation of a broadband infrastructure can qualify as an SGEI only if such infrastructure provides all users in a given area with universal connectivity, residential and business users alike. Support for connecting businesses only would not be sufficient ⁽³³⁾.
- (22) The compulsory nature of the SGEI mission also implies that the provider of the network to be deployed will not be able to refuse wholesale access to the infrastructure on a discretionary and/or discriminatory basis (because, for instance, it may not be commercially profitable to provide access services to a given area).
- (23) Given the degree of competition that has been achieved since the liberalisation of the electronic communications sector in the Union, and in particular the competition that exists today on the retail broadband market, a publicly funded network set up within the context of an SGEI should be available to all interested operators. Accordingly, the recognition of an SGEI mission for broadband deployment should be based on the provision of a passive ⁽³⁴⁾, neutral ⁽³⁵⁾ and open infrastructure. Such a network should provide access seekers with all possible forms of network access and allow effective competition at the retail level, ensuring the provision of competitive and affordable services to end-users ⁽³⁶⁾.
- (24) Therefore, the SGEI mission should only cover the deployment of a broadband network providing universal connectivity and the provision of the related wholesale access services, without including retail communication services ⁽³⁷⁾. Where the provider of the SGEI mission is also a vertically integrated broadband operator, adequate safeguards should be put in place to avoid any conflict of interest, undue discrimination and any other hidden indirect advantages ⁽³⁸⁾.
- (25) Given that the market for electronic communications is fully liberalised, it follows that an SGEI mission for broadband deployment cannot be based on the award of an exclusive or special right to the provider of the SGEI within the meaning of Article 106(1) TFEU.

Calculation of the compensation and clawback

- (26) For the calculation of the SGEI compensation the principles of the SGEI package fully apply. However, in the light of the specificities of the broadband sector, it is useful to add a clarification for SGEI intended to cover unconnected neighbourhoods or districts (so called white spots) within a broader

⁽³¹⁾ See paragraphs 49 of the Commission Communication on the application of the EU State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest.

⁽³²⁾ The term in the 'near future' should be understood as referring to a period of 3 years in line with paragraph 63 of these Guidelines.

⁽³³⁾ In line with the principle expressed in paragraph 50 of the Commission Communication on the application of the EU State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest. See also Commission Decision N 284/05 — Ireland, Regional broadband Programme: Metropolitan Area Networks (MANs), phases II and III and N 890/06 — France, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit*.

⁽³⁴⁾ The passive network infrastructure is basically the physical infrastructure of the networks. For a definition, see the Glossary.

⁽³⁵⁾ A network should be technologically neutral and thus enable access seekers to use any of the available technologies to provide services to end-users.

⁽³⁶⁾ In line with paragraph 78(g) of these Guidelines.

⁽³⁷⁾ This limitation is justified by the fact that, once a broadband network providing universal connectivity has been deployed, the market forces are normally sufficient to provide communication services to all users at a competitive price.

⁽³⁸⁾ Such safeguards should include, in particular, an obligation of accounting separation, and may also include the setting up of a structurally and legally separate entity from the vertically integrated operator. Such entity should have sole responsibility for complying with and delivering the SGEI mission assigned to it.

area in which some operators have already deployed their own network infrastructure or may plan to do so in the near future. In cases in which the area for which the SGEI is entrusted is not limited just to the 'white spots', because of their size or location, the SGEI provider may need to deploy a network infrastructure also in the profitable areas already covered by commercial operators. In such situation, any compensation granted should only cover the costs of rolling out an infrastructure in the non-profitable white spots, taking into account relevant revenue and a reasonable profit ⁽³⁹⁾.

- (27) In many circumstances, it may be appropriate to fix the compensation amount on an *ex ante* basis, so as to cover the expected funding gap over a given period, rather than to establish the compensation merely on the basis of costs and revenues as they occur. In the former model, there are typically more incentives for the company to contain costs and to develop the business over time ⁽⁴⁰⁾. Where an SGEI mission for the deployment of a broadband network is not based on the deployment of a publicly owned infrastructure adequate review and clawback mechanisms should be put in place to prevent the SGEI provider from obtaining an undue advantage by retaining ownership of the network that was financed with public funds when the SGEI concession expires.

2.4. Administrative and regulatory measures supporting broadband roll-out falling outside the scope of EU State aid rules

- (28) As also explained in the Commission's Broadband Communication ⁽⁴¹⁾, Member States may choose several types of measures in order to accelerate the deployment of broadband and in particular NGA networks besides providing direct funding to companies. These measures do not necessarily need to involve State aid within the meaning of Article 107(1) TFEU.
- (29) Given that generally a large part of the cost of deploying NGA networks is in the civil engineering work ⁽⁴²⁾, Member States may decide in accordance with the EU regulatory framework for electronic communications, for instance, to facilitate the acquisition process of rights of ways, to require that network operators coordinate their civil engineering works and/or that they share part of their infrastructure. In the same vein, Member States may also require that for any new constructions (including new water, energy, transport or sewage networks) and/or buildings a connection suitable for NGA should be in place. Third parties may also place at their own cost their passive network infrastructure when general civil engineering works are carried out in any event. This opportunity should be offered in a transparent and non-discriminatory way to all interested operators and should in principle be open to all potential users and not just electronic communications operators (i.e. electricity gas, water utilities, etc.) ⁽⁴³⁾. A centralised inventory of the existing infrastructure (subsidised or otherwise),

⁽³⁹⁾ It is for Member States to devise, given the particularities of each case, the most appropriate methodology to ensure that the compensation granted will only cover the costs of discharging the SGEI mission in the white spots in line with the principles of the SGEI package, taking into account the relevant revenue and a reasonable profit. For instance, the compensation granted could be based on a comparison between revenues accruing from the commercial exploitation of the infrastructure in the profitable areas already covered by commercial operators and the revenues accruing from the commercial exploitation in the white spots. Any profit in excess of a reasonable profit, i.e. profits beyond the average industry return on capital for deploying a given broadband infrastructure, could be assigned to the financing of the SGEI in the non-profitable areas while the remaining profits could be part of the financial compensation granted. See Commission Decision in Case N 331/08, France — *THD Hauts de Seine*.

⁽⁴⁰⁾ However, where future costs and revenue developments are surrounded by a high degree of uncertainty and there is a strong asymmetry of information, the public authority may also wish to adopt compensation models that are not entirely *ex ante*, but rather a mix of *ex ante* and *ex post* (e.g. using clawbacks such as to allow a balanced sharing of unanticipated gains).

⁽⁴¹⁾ For reference, see footnote 2.

⁽⁴²⁾ For instance, digging, laying down cables, in-house wirings. In case of deploying fibre to the home networks, such costs could entail up to 70 %-80 % of the total investment costs.

⁽⁴³⁾ See also N 383/09 — Germany — Amendment of N 150/08 Broadband in the rural areas of Saxony. This case concerned a situation where general civil engineering works, like road maintenances, did not constitute State aid. The measures taken by the German authorities constituted 'general civil engineering works' which would have been carried out by the State for maintenance purposes in any event. The possibility of placing ducts and broadband infrastructure at the occasion of the road maintenance — and at the costs of the operators — was announced publicly and not limited to or geared towards the broadband sector. However, it cannot be excluded that public funding of such works falls within the notion of aid of Article 107(1) TFEU if they are limited to or clearly geared towards the broadband sector.

possibly also including planned works, could help the roll-out of commercial broadband ⁽⁴⁴⁾. Existing infrastructure does not only concern telecommunication infrastructure, such as wired, wireless or satellite infrastructure, but also alternative infrastructures (sewers, manholes, etc.) of other industries (such as utilities) ⁽⁴⁵⁾.

2.5. The compatibility assessment under Article 107(3) TFEU

- (30) Where State intervention to support broadband deployment fulfils the conditions defined in Section 2.1, its compatibility will generally be assessed by the Commission under Article 107(3)(c) TFEU ⁽⁴⁶⁾. To date, regional and local authorities have adopted different models of intervention. A non-exhaustive list of these models is provided in the Annex. Apart from those described in the Annex, public authorities may also develop other models of supporting broadband deployment ⁽⁴⁷⁾. For all types of intervention forms all the compatibility criteria set out in these Guidelines must be applied ⁽⁴⁸⁾.
- (31) Broadband State aid projects may be implemented in assisted areas within the meaning of Article 107(3)(a) and (c) TFEU, and the Regional Aid specific rules ⁽⁴⁹⁾. In this case, aid for broadband may qualify as aid for an initial investment within the meaning of the regional aid rules. Where a measure falls within the scope of such rules, and where it is envisaged to grant individual ad hoc aid to a single firm, or aid confined to one area of activity, the Member State is responsible for demonstrating that the conditions of the regional aid rules have been fulfilled. This includes in particular that the project in question contributes towards a coherent regional development strategy and that, having regard to the nature and size of the project, it will not result in unacceptable distortions of competition.

Overview of the common principles of compatibility

- (32) In the assessment under Article 107(3)(c) of the TFEU the Commission ensures that the positive impact of the aid measure in reaching an objective of common interest outweighs its potential negative side effects, such as distortions of trade and competition. This exercise is conducted in two steps.
- (33) First, every aid measure has to comply with the below necessary conditions. Failure to comply with one of the following conditions will result in declaring the aid incompatible with the internal market.
1. Contribution to the achievement of objectives of common interest
 2. Absence of market delivery due to market failures or important inequalities
 3. Appropriateness of State aid as a policy instrument
 4. Existence of incentive effect
 5. Aid limited to the minimum necessary
 6. Limited negative effects
 7. Transparency

⁽⁴⁴⁾ See, for instance, the German NRA's 'Infrastrukturatlas', where operators voluntarily share information on the available and potential reusable infrastructures.

⁽⁴⁵⁾ It should be recalled that the EU regulatory framework for e-communications gives the competent national authorities the possibility to require undertakings to provide the necessary information in order for these authorities to be able to establish, in conjunction with NRAs, a detailed inventory of the nature, availability and geographical location of network elements and facilities, and make it available to interested parties. See Article 12(4) of Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory Framework for Electronic Communications Networks and services (Framework Directive) as amended by Directive 2009/140/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009.

⁽⁴⁶⁾ The list of all the Commission decisions taken under the State aid rules concerning broadband is available at http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf

⁽⁴⁷⁾ For instance, loans (as opposed to grants) may be a useful tool to counteract the lack of credit for long-term infrastructure investments.

⁽⁴⁸⁾ This is without prejudice to the possible application of the Regional Aid Guidelines as referred to in paragraph 31.

⁽⁴⁹⁾ Guidelines on national regional aid applicable *ratione temporis* (e.g. Guidelines on national regional aid for 2007-2013 (OJ C 54, 4.3.2006, p. 13).

(34) Second, if all necessary conditions are met, the Commission balances the positive effects of the aid measure in reaching an objective of common interest against the potential negative effects.

(35) The individual steps of the Commission assessment in the field of broadband are set out in further detail in what follows.

1. Contribution to the achievement of objectives of common interest

(36) As regards the common interest objective, the Commission will assess to what extent the planned intervention will contribute to the achievement of the objectives of common interest explained above as further specified in the DAE.

2. Absence of market delivery due to market failures or important inequalities

(37) A 'market failure' exists if markets, left to their own devices, without intervention fail to deliver an efficient outcome for society. This may arise, for instance, when certain investments are not being undertaken even though the economic benefit for society exceeds the cost⁽⁵⁰⁾. In such cases, the granting of State aid may produce positive effects and overall efficiency can be improved by adjusting the economic incentives for firms. In the broadband sector, one form of market failure is related to positive externalities. Such externalities arise where market players do not internalise the whole benefit of their actions. For example, the availability of broadband networks paves the way for the provision of more services and for innovation, both of these are likely to benefit more people than the immediate investors and subscribers to the network. The market outcome would therefore generate insufficient private investment in broadband networks.

(38) Due to economics of density, the deployment of broadband networks is generally more profitable where potential demand is higher and concentrated, i.e. in densely populated areas. Because of high fixed costs of investment, unit costs increase significantly as population densities drop⁽⁵¹⁾. Therefore, when deployed on commercial terms, broadband networks tend to profitably cover only part of the population. However, as acknowledged in the DAE, widespread and affordable access to broadband generates positive externalities because of its ability to accelerate growth and innovation in all sectors of the economy. Where the market does not provide sufficient broadband coverage or the access conditions are not adequate, State aid may therefore help to remedy such market failure.

(39) A second possible objective of common interest is related to equity. Governments may choose to intervene to correct social or regional inequalities generated by a market outcome. In certain cases, State aid for broadband may also be used to achieve equity objectives, i.e. as a way of improving access to an essential means of communication and participation in society as well as freedom of expression for all members of society, thereby improving social and territorial cohesion.

3. Appropriateness of State aid as a policy instrument and the design of the measure

(40) Public intervention in support of broadband networks may take place at State, regional or municipal level⁽⁵²⁾. Therefore, coordination of the various interventions is essential to avoid duplications and incoherence. To ensure consistency and coordination of the local interventions, it is necessary to ensure a high level of transparency of local initiatives.

(41) Wherever possible and respecting competences and specificities, Member States are encouraged to design nationwide schemes containing the main principles underlying the public initiatives and to

⁽⁵⁰⁾ However, the fact that a specific company may not be capable of undertaking a project without aid does not mean that there is a market failure. For instance, the decision of a company not to invest in a project with low profitability or in a region with limited market demand and/or poor cost competitiveness may not be an indication of a market failure, but rather of a market that functions well.

⁽⁵¹⁾ Satellite systems also have unit costs, but in larger steps and, therefore, tend to be more independent of population density.

⁽⁵²⁾ For municipal and regional funding, see Commission Decisions in Cases SA.33420 (11/N) — Germany, *Breitband Lohr am Main*, N 699/09 — Spain, *Desarrollo del programa de infraestructuras de telecomunicaciones en la Región de Murcia*.

indicate the most relevant features of the planned networks⁽⁵³⁾. National framework schemes for broadband development ensure coherency in the use of public funds, reduce administrative burden on smaller granting authorities and accelerate the implementation of the individual aid measures. Further, Member States are encouraged to give clear guidance at central level for the implementation of State aid-financed broadband projects.

- (42) The role of NRAs in designing a pro-competitive State aid measure in support of broadband is particularly important. The NRAs have gained technical knowledge and expertise due to the crucial role assigned to them by sectoral regulation⁽⁵⁴⁾. They are best placed to support public authorities with regard to the State aid schemes and should be consulted when target areas are being identified. NRAs should also be consulted with regard to determining the wholesale access prices and conditions and solving disputes between access seekers and the subsidised infrastructure operator. Member States are encouraged to provide NRAs with the resources they need to give such support. Where necessary, Member States should provide an appropriate legal basis for such involvement of NRAs in State aid broadband projects. In keeping with best practice, NRAs should issue guidelines for local authorities which include recommendations on market analysis, wholesale access products and pricing principles taking into account the Electronic Communications Regulatory Framework and relative Recommendations issued by the Commission⁽⁵⁵⁾.
- (43) In addition to the involvement of NRAs, National Competition Authorities may also provide useful advice in particular in relation to large framework schemes to help establishing a level playing field for the bidding operators and to avoid that a disproportionately high share of State funds is earmarked to one operator, thereby strengthening its (possibly already dominant) market position⁽⁵⁶⁾. In addition to the role of NRAs, some Member States set up national competence centres to help small, local authorities to design adequate State aid measures and ensure consistency in the application of the State aid rules as specified in these Guidelines⁽⁵⁷⁾.
- (44) So that the measure is properly designed, the balancing test further requires that State aid is an *appropriate* policy instrument to address the problem. In this respect, whilst *ex ante* regulation has in many cases facilitated broadband deployment in urban and more densely populated areas, it may not be a sufficient instrument to enable the supply of broadband service, especially in underserved areas where the inherent profitability of investment is low⁽⁵⁸⁾. Likewise, although they can contribute positively to broadband penetration⁽⁵⁹⁾, demand-side measures in favour of broadband (such as vouchers for end-users) cannot always solve the lack of broadband provision⁽⁶⁰⁾. Hence, in some situations there may be no alternative to granting public funding to overcome the lack of broadband connectivity. Granting authorities shall also take into account spectrum (re-)allocations leading to possible network roll-out in the target areas that could achieve the objectives of the granting authorities without the provision of direct grants.

⁽⁵³⁾ Often Member States notify framework programmes which describe under which conditions municipal or regional funding can be granted to broadband deployment. See, for instance, N 62/10 — Finland, *High-speed broadband construction aid in sparsely populated areas of Finland*, N 53/10 — Germany, *Federal framework programme on duct support*, or N 30/10 — Sweden, *State aid to Broadband within the framework of the rural development program*.

⁽⁵⁴⁾ For reference, see above footnote 5.

⁽⁵⁵⁾ This would increase transparency, ease the administrative burden on local authorities and could mean that NRAs would not have to analyse each State aid case individually.

⁽⁵⁶⁾ See, for instance, Avis N° 12-A-02 du 17 janvier 2012 relatif à une demande d'avis de la commission de l'économie, du développement durable et de l'aménagement du territoire du Sénat concernant le cadre d'intervention des collectivités territoriales en matière de déploiement des réseaux à très haut débit (French Competition Authority's opinion in relation to the deployment of very high speed broadband networks).

⁽⁵⁷⁾ See, for instance, Commission Decisions in Cases N 237/08 *Broadband support in Niedersachsen, Germany* or SA.33671 *Broadband Delivery UK, United Kingdom*.

⁽⁵⁸⁾ See, for instance, Commission Decision N 473/07 — Italy, *Broadband connection for Alto Adige*, Decision N 570/07 — Germany, *Broadband in rural areas of Baden-Württemberg*.

⁽⁵⁹⁾ In particular to promote take-up of already available broadband solutions, be they locally available terrestrial fixed or wireless networks or generally available satellite solutions.

⁽⁶⁰⁾ See, for instance, Commission Decision N 222/06 — Italy, *Aid to bridge the digital divide in Sardinia*.

4. Existence of incentive effect

- (45) Regarding the *incentive effect* of the measure, it needs to be examined whether the broadband network investment concerned would not have been undertaken within the same time frame without any State aid. Where an operator is subject to certain obligations to cover the target area ⁽⁶¹⁾, it may not be eligible for State aid, as the latter is unlikely to have an incentive effect.

5. Aid limited to the minimum necessary

- (46) In assessing the *proportional* character of the notified measures, the Commission has highlighted a number of necessary conditions to minimise the State aid involved and the potential distortions of competition as explained more in detail in the following sections.

6. Limited negative effects

- (47) The change in the beneficiary's behaviour because of the aid may also have negative effects on competition and trade, however. The significance of the distortion of competition can be assessed in terms of effects on competitors. If competitors see the profitability of their prior investment decreasing because of the aid, they may decide to reduce their own future investment or even withdraw from the market altogether ⁽⁶²⁾. Additionally, where the aid beneficiary to be chosen following the competitive selection process is likely to be an undertaking already dominant on a market or may become dominant due to the State funded investment, the aid measure could weaken the competitive constraint that competitors can exert. Moreover, if a State aid measure or the conditions attached to it (including its financing method when it forms an integral part of it) entail a non-severable violation of EU law, the aid cannot be declared compatible with the internal market ⁽⁶³⁾.

7. Transparency

- (48) Aid shall be awarded in a transparent manner; in particular, it must be ensured that the Member States, economic operators, the interested public and the Commission have easy access to all relevant acts and pertinent information about the aid awarded thereunder. The details of the transparency requirements are specified in paragraph 78.

8. The overall balancing exercise and the compatibility conditions to limit the distortion of competition

- (49) A carefully designed State aid scheme for broadband should ensure that the overall balance of the effects of the measure is positive.
- (50) In this regard, the effect of the State aid measure can be described as a change of activity compared with what would have happened without the aid. The positive effects of the aid are directly linked to the change in the aid beneficiary's behaviour. This change should enable the achievement of the desired common interest goal. In the broadband sector, the aid leads to the rollout of a new infrastructure which would not have been there otherwise, thus delivering additional capacity and speed on the market as well as lower prices and better choice for consumers, higher quality and innovation. This would also result in more access for consumers to online resources and, together with increased consumer protection in this area, it is likely to stimulate an increase in demand. This will contribute to the completion of the Digital Single Market and bring benefits to the EU economy as a whole.
- (51) A subsidised network should be able to ensure a 'step change' in terms of broadband availability. A 'step change' can be demonstrated if as the result of the public intervention (i) the selected bidder

⁽⁶¹⁾ This may, for instance, apply to mobile LTE (long-term evolution) or LTE advanced operators with coverage targets under their licence conditions, in the target area. Similarly, if an operator designated with an universal service obligation (USO) receives public service compensation, no additional State aid can be granted to finance the same network.

⁽⁶²⁾ This type of effects can be referred to as 'crowding out'.

⁽⁶³⁾ See, for instance, Case C-156/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, paragraph 78 and Case C-333/07 *Régie Networks* [2008] ECR I-10807, paragraphs 94-116.

- makes significant new investments in the broadband network ⁽⁶⁴⁾ and (ii) the subsidised infrastructure brings significant new capabilities to the market in terms of broadband service availability and capacity ⁽⁶⁵⁾, speeds and competition ⁽⁶⁶⁾. The step change shall be compared to that of existing as well as concretely planned network roll-outs.
- (52) Moreover, to ensure that the negative effects on competition are minimised, a number of conditions have to be fulfilled in the design of the aid measure, as specified below in Section 3.4.
- (53) To further ensure that distortion of competition are limited, the Commission may require that certain schemes are subject to a time limitation (of normally 4 years or less) and to an evaluation in order to verify (i) whether the assumptions and conditions which led to the compatibility decision have been realised; (ii) the effectiveness of the aid measure in light of its predefined objectives; (iii) its impact on markets and competition and that no undue distortive effects arise under the duration of the aid scheme that is contrary to the interests of the Union ⁽⁶⁷⁾. Given its objectives and in order not to put disproportionate burden on Member States and on smaller aid projects, this only applies for national aid schemes and aid schemes with large aid budgets, containing novel characteristics or when significant market, technology or regulatory changes are foreseen. The evaluation shall be carried out by an expert independent from the State aid granting authority on the basis of a common methodology ⁽⁶⁸⁾ and shall be made public. The evaluation shall be submitted to the Commission in due time to allow for the assessment of the possible prolongation of the aid measure and in any case upon expiry of the scheme. The precise scope and modalities of the evaluation shall be defined in the approval decision of the aid measure. Any subsequent aid measure with a similar objective shall take into account the results of that evaluation.
- (54) If the balancing test shows that the negative effects outweigh the benefits, the Commission may prohibit the aid, or ask for remedial action, either in the design of the aid, or in the harm it does to competition.

3. THE ASSESSMENT OF STATE AID FOR BROADBAND

3.1. Types of broadband networks

- (55) For the purposes of State aid assessment, the present Guidelines distinguish between basic and NGA networks.
- (56) Several different technology platforms can be considered as basic broadband networks including asymmetric digital subscriber lines (up to ADSL2+ networks), non-enhanced cable (e.g. DOCSIS 2.0), mobile networks of third generation (UMTS) and satellite systems.

⁽⁶⁴⁾ For instance, marginal investments related merely to the upgrade of the active components of the network should not be considered eligible for State aid. Similarly, although certain copper enhancing technologies (such as vectoring) could increase the capabilities of the existing networks, they may not require significant investments in new infrastructure hence should not be eligible for State aid.

⁽⁶⁵⁾ For instance, an upgrade from a basic to an NGA broadband network. Also certain upgrades of an NGA network (such as extension of fibre connectivity nearer to the end-user) could constitute a step change. In areas where broadband networks are already present, the application of the step change should ensure that the use of State aid does not lead to a duplication of existing infrastructure. Similarly, a small, gradual upgrade of existing infrastructures, for instance from 12 Mbps to 24 Mbps is unlikely to bring additional service capabilities (and would likely disproportionately favour the existing operator).

⁽⁶⁶⁾ The subsidised network should be pro-competitive, i.e. allow for effective access at different levels of the infrastructure in the way indicated in paragraph 78 and, in the case of support to NGA deployment, also in paragraph 80.

⁽⁶⁷⁾ See, for instance, Commission Decision in Case SA.33671 *Broadband Delivery UK, United Kingdom*.

⁽⁶⁸⁾ Such a common methodology may be provided by the Commission.

- (57) At the current stage of market and technological development ⁽⁶⁹⁾, NGA networks are access networks which rely wholly or partly on optical elements ⁽⁷⁰⁾ and which are capable of delivering broadband access services with enhanced characteristics as compared to existing basic broadband networks ⁽⁷¹⁾.
- (58) NGA networks are understood to have at least the following characteristics: (i) deliver services reliably at a very high speed per subscriber through optical (or equivalent technology) backhaul sufficiently close to user premises to guarantee the actual delivery of the very high speed; (ii) support a variety of advanced digital services including converged all-IP services; and (iii) have substantially higher upload speeds (compared to basic broadband networks). At the current stage of market and technological development, NGA networks are: (i) fibre-based access networks (FTTx) ⁽⁷²⁾; (ii) advanced upgraded cable networks ⁽⁷³⁾; and (iii) certain advanced wireless access networks capable of delivering reliable high speeds per subscriber ⁽⁷⁴⁾.
- (59) It is important to bear in mind that in the longer term NGA networks are expected to supersede existing basic broadband networks and not just to upgrade them. To the extent that NGA networks require a different network architecture, offering significantly better quality broadband services than today as well as the provision of multiple services that could not be supported by today's broadband networks, it is likely that in the future there will be marked differences emerging between areas that will be covered and areas that will not be covered by NGA networks ⁽⁷⁵⁾.
- (60) Member States can freely decide what form their intervention will take, provided it complies with State aid rules. In some cases, Member States might decide to finance so-called next generation networks (NGN), i.e. backhaul networks which do not reach the end-user. Backhaul networks are a necessary input for retail telecommunication operators to provide access services to the end-users. These types of networks are able to sustain both basic and NGA types of networks ⁽⁷⁶⁾: it is the (investment) choice of the telecommunication operators what type of 'last mile' infrastructure they wish to connect to the backhaul network ⁽⁷⁷⁾. Public authorities may also decide to undertake just civil engineering works (such as digging on public land, construction of ducts) in order to enable and accelerate the deployment by the operators concerned of their own network elements. Furthermore, when suitable, public authorities might also wish to take satellite solutions into account.
- ⁽⁶⁹⁾ Due to rapid technological development, in the future other technologies may also be able to deliver NGA services.
- ⁽⁷⁰⁾ Coaxial, wireless and mobile technologies make use, to a certain extent, of a fibre support infrastructure, thereby making them conceptually similar to a wired network using copper to deliver the service for the part of the last mile not covered by fibre.
- ⁽⁷¹⁾ The final connection to the end-user may be ensured both by wired and wireless technologies. Given the rapid evolution of advanced wireless technologies such as LTE-Advanced and the intensifying market deployment of LTE or Wi-Fi, next generation fixed wireless access (e.g. based on possibly tailored mobile broadband technology) could be a viable alternative to certain wired NGA (FTTCab, for example) if certain conditions are met. Since the wireless medium is 'shared' (the speed per user depends on the number of connected users in the area covered) and is inherently subject to fluctuating environmental conditions, in order to provide reliably the minimum download speeds per subscriber that can be expected of an NGA, next generation fixed wireless networks may need to be deployed at a certain degree of density and/or with advanced configurations (such as directed and/or multiple antennas). Next generation wireless access based on tailored mobile broadband technology must also ensure the required quality of service level to users at a fixed location while serving any other nomadic subscribers in the area of interest.
- ⁽⁷²⁾ The term FTTx refers to FTTC, FTTN, FTTP, FTTH and FTTB.
- ⁽⁷³⁾ Using at least the 'DOCSIS 3.0' cable modem standard.
- ⁽⁷⁴⁾ See, for instance, Commission Decision in Case SA.33671 *Broadband Delivery UK, United Kingdom*.
- ⁽⁷⁵⁾ If today the differences between an area where only narrowband Internet is available (dial-up) and an area where broadband exists means that the former is a 'white' area, likewise an area that lacks a next generation broadband infrastructure, but may still have one basic broadband infrastructure in place should also be considered a 'white' NGA area.
- ⁽⁷⁶⁾ In comparison to other networks which do not reach the end consumer (like FTTC), an important characteristic of NGN backhaul infrastructure is that it is open for interconnection with other networks.
- ⁽⁷⁷⁾ Commission Decision in Case N 407/09 — Spain — *Optical fibre Catalonia (Xarxa Oberta)*.

3.2. The distinction between white, grey and black areas for basic broadband networks

- (61) In order to assess market failure and equity objectives, a distinction can be made between the types of areas that may be targeted. This distinction is explained in the following sections. In the identification of the targeted areas, whenever the public intervention is limited to the backhaul part of the network, the State aid assessment will take into account the situation on both the backhaul markets and the access markets ⁽⁷⁸⁾.
- (62) The different standards to justify public interventions in these geographical areas will be described below.
- (63) For the purpose of identifying the geographical areas as white, grey or black as described below, the aid granting authority needs to determine whether broadband infrastructures exist in the targeted area. In order to further ensure that the public intervention does not disrupt private investments, the aid granting authorities should also verify whether private investors have concrete plans to roll out their own infrastructure in the near future. The term 'near future' should be understood as referring to a period of 3 years ⁽⁷⁹⁾. If the granting authority takes a longer time horizon for the deployment of the subsidised infrastructure, the same time horizon should also be used to assess the existence of commercial investment plans.
- (64) To verify that there are no private investors planning to roll out their own infrastructure in the near future, the aid granting authority should publish a summary of the planned aid measure and invite interested parties to comment.
- (65) There exists the risk that a mere 'expression of interest' by a private investor could delay delivery of broadband services in the target area if subsequently such investment does not take place while at the same time public intervention has been stalled. The aid granting authority could therefore require certain commitments from the private investor before deferring the public intervention. These commitments should ensure that significant progress in terms of coverage will be made within the 3-year period or for the longer period foreseen for the supported investment. It may further request the respective operator to enter into a corresponding contract which outlines the deployment commitments. This contract could foresee a number of 'milestones' which would have to be achieved during the 3-year period ⁽⁸⁰⁾ and reporting on the progress made. If a milestone is not achieved, the granting authority may then go ahead with its public intervention plans. This rule applies both for basic and for NGA networks.

'White areas': promoting territorial cohesion and the economic development objective

- (66) 'White areas' are those in which there is no broadband infrastructure and it is unlikely to be developed in the near future. The Commission targets for the DAE aim for a ubiquitous coverage of basic broadband services in the EU by 2013 and of at least 30 Mbps by 2020. It is therefore a priority to ensure timely investment in areas which are not yet sufficiently covered. The Commission acknowledges therefore that by providing financial support for the provision of broadband services in areas where broadband is currently not available, Member States pursue genuine cohesion and economic development objectives and thus, their intervention is likely to be in line with the common interest, provided the conditions set out in Section 3.4 below are fulfilled ⁽⁸¹⁾.

⁽⁷⁸⁾ Commission Decisions in Cases N 407/09 — Spain — *Optical fibre Catalonia (Xarxa Oberta)* and SA.33438 — Poland, *Broadband network for Eastern Poland*.

⁽⁷⁹⁾ The 3-year period would start from the moment of publication of the planned aid measure.

⁽⁸⁰⁾ In this regard, an operator should be able to demonstrate that within the 3-year period it will cover a substantial part of the territory and of the population concerned thereby. For instance, the aid granting authority may request any operator who declares an interest in building its own infrastructure in the target area to deliver a credible business plan, supporting documents like bank loan agreements and a detailed calendar deployment plan within 2 months. In addition, within 12 months the investment should be started and permission should be obtained for most of the rights of ways necessary for the project. Additional milestones on the progress of the measure can be agreed for every 6-month period.

⁽⁸¹⁾ See, for instance, Commission Decisions in Cases N 607/09 — Ireland, *Rural Broadband Reach*, or N 172/09 — Slovenia, *Broadband development in Slovenia*.

'Grey areas': need for a more detailed assessment

- (67) 'Grey areas' are those in which one network operator is present and another network ⁽⁸²⁾ is unlikely to be developed in the near future. The mere existence of one network operator ⁽⁸³⁾ does not necessarily imply that no market failure or cohesion problem exists. If that operator has market power (monopoly) it may provide citizens with a suboptimal combination of service quality and prices. Certain categories of users may not be adequately served or, in the absence of regulated wholesale access tariffs, retail prices may be higher than those charged for the same services offered in more competitive but otherwise comparable areas or regions of the country. If, in addition, there are only limited prospects that alternative operators enter the market, the funding of an alternative infrastructure could be an appropriate measure ⁽⁸⁴⁾.
- (68) On the other hand, in areas where there is already one broadband network operator, subsidies for the construction of an alternative network could distort market dynamics. Therefore, State support for the deployment of broadband networks in 'grey' areas is only justified when it can be clearly demonstrated that a market failure persists. A more detailed analysis and a thorough compatibility assessment will be necessary.
- (69) Grey areas could be eligible for State support, provided the compatibility conditions of in Section 3.4 are met, if it is proved that (i) no affordable or adequate services are offered to satisfy the needs of citizens or business users ⁽⁸⁵⁾ and that (ii) there are no less distortive measures available (including *ex ante* regulation) to reach the same goals.
- (70) To establish (i) and (ii), the Commission will assess in particular whether:
- (a) the overall market conditions are not adequate, by looking, inter alia, into the level of current broadband prices, the type of services offered to end-users (residential and business users) and the conditions attached thereto;
 - (b) in the absence of *ex ante* regulation imposed by an NRA, effective network access is not offered to third parties or access conditions are not conducive to effective competition;
 - (c) overall entry barriers preclude the potential entry of other electronic communication operators ⁽⁸⁶⁾; and

⁽⁸²⁾ The same company may operate separate fixed and mobile networks in the same area but this will not change the 'colour' of such area.

⁽⁸³⁾ The competitive situation is assessed according to the number of existing infrastructure operators. In Commission Decision N 330/10 — France, *Programme national Très Haut Débit*, it was clarified that the existence of several retail providers on one network (including Local Loop Unbundling (LLU)) does not turn the area into a black area, but that the territory remains a grey area as only one infrastructure is present. At the same time, the existence of competing operators (at the retail level) will be considered an indication that, albeit grey, the area in question may not be problematic in terms of presence of a market failure. Convincing proof of access problems or quality of service will have to be supplied.

⁽⁸⁴⁾ In its Decision N 131/05 — United Kingdom, *FibreSpeed Broadband Project Wales*, the Commission had to assess whether the financial support given by the Welsh authorities for the construction of an open, carrier-neutral, fibre-optic network linking 14 business parks could still be declared compatible even if the target locations were already served by the incumbent network operator, who provided price regulated leased lines. The Commission found that the leased lines offer by the incumbent operator was very expensive, almost unaffordable for SMEs. See also Commission Decision N 890/06 — France, *Aide du Sicoval pour un réseau de très haut débit* and Commission Decision N 284/05 — Ireland, *Regional Broadband Programme: Metropolitan Area Networks (MANs), phases II and III*.

⁽⁸⁵⁾ In addition to the specifications of paragraph 70, the granting authorities could take into consideration indicators such as: the penetration rate for services with the highest performance levels, excessively high prices for high-performance services (including leased lines for end-users as explained in the previous footnote) having the effect of discouraging take up and innovation, e-government services in the process of being developed which require performances beyond the ones offered on the existing network. Where in the target area a significant proportion of citizens and business users are already adequately served, it has to be ensured that the public intervention does not lead to an undue overbuilt of the existing infrastructure. In that case, the public intervention may be limited to 'gap-filling' measures only.

⁽⁸⁶⁾ For instance, whether the broadband network already in place was built on the basis of a privileged use/access to ducts not accessible by or not shared with other network operators.

- (d) any measures taken or remedies imposed by the competent national regulatory or competition authority with regard to the existing network provider have not been able to overcome such problems.
- (71) Only grey areas that meet the eligibility criteria listed above will undergo the compatibility test described in Section 3.4.

'Black areas': no need for State intervention

- (72) When in a given geographical zone there are or there will be in the near future at least two basic broadband networks of different operators and broadband services are provided under competitive conditions (infrastructure-based competition⁽⁸⁷⁾), it can be assumed that there is no market failure. Accordingly, there is very little scope for State intervention to bring further benefits. On the contrary, State support for the funding of the construction of an additional broadband network with comparable capabilities will, in principle, lead to an unacceptable distortion of competition, and the crowding out of private investors. Accordingly, in the absence of a clearly demonstrated market failure, the Commission will take a negative view of measures to fund the roll-out of an additional broadband infrastructure in a 'black area'⁽⁸⁸⁾.

3.3. The distinction between white, grey and black areas for NGA networks

- (73) The distinction made above in Section 3.2 between 'white', 'grey' and 'black' areas is relevant also for assessing whether State aid for NGA networks is compatible with the internal market under Article 107(3)(c).
- (74) At present, by upgrading active equipment, certain advanced basic broadband networks can also support some broadband services which in the future are likely to be offered over NGA networks (such as triple play services) and thereby contribute to meeting the DAE targets. However, novel products or services which are not substitutable from the perspective of either demand or supply may emerge and will require capacity, reliability and substantially higher upload and download speeds beyond the upper physical limits of basic broadband infrastructure.

'White NGA areas'

- (75) Accordingly, for the purposes of assessing State aid for NGA networks, an area where NGA networks do not at present exist and where they are not likely to be built within 3 years in line with paragraphs 63 to 65 by private investors, should be considered to be a 'white NGA' area. Such an area is eligible for State aid to NGA provided the compatibility conditions indicated in Sections 3.4 and 3.5 are fulfilled.

'Grey NGA areas'

- (76) An area should be considered a 'grey NGA' area where only one NGA network⁽⁸⁹⁾ is in place or is being deployed in the coming 3 years and there are no plans by any operator to deploy a NGA network in the coming 3 years. In assessing whether other network investors could deploy additional NGA networks in a given area, account should be taken of any existing regulatory or legislative measures that may have lowered barriers for such network deployments (access to ducts, sharing of infrastructure, etc.). The Commission will need to carry out a more detailed analysis in order

⁽⁸⁷⁾ If only one infrastructure is present, even if this infrastructure is used — via unbundling (LLU) — by several electronic communication operators, such situation shall be considered to be a competitive grey area. It is not considered as a 'black area' within the meaning of these Guidelines. See also Commission Decision in Case SA.31316 *Programme national «Très haut débit»*, France.

⁽⁸⁸⁾ See Commission Decision of 19 July 2006 on the measure C 35/05 (ex N 59/05) — The Netherlands Broadband infrastructure in Appingedam (OJ L 86, 27.3.2007, p. 1). In this decision, the Commission noted that the competitive forces of the specific market were not duly taken into account. In particular, that the Dutch broadband market was a fast-moving market in which providers of electronic communications services, including cable operators and Internet Service Providers, were in the process of introducing very high capacity broadband services without any State support.

⁽⁸⁹⁾ The same company may operate separate fixed and wireless NGA networks in the same area but this will not change the 'colour' of such area.

to verify whether State intervention is needed since State intervention in such areas carries a high risk of crowding out existing investors and distorting competition. In this respect, the Commission will carry out its assessment on the basis of the compatibility conditions established in these Guidelines.

'Black NGA areas'

- (77) If at least two NGA networks of different operators exist in a given area or will be deployed in the coming 3 years, such an area should be considered a 'black NGA' area. The Commission will consider that State support for an additional publicly funded, equivalent NGA network in such areas is likely to seriously distort competition and is incompatible with the internal market under Article 107(3)(c) of the TFEU.

3.4. Design of the measure and the need to limit distortions of competition

- (78) Every State measure in support of broadband deployment should fulfil all compatibility principles described above in Section 2.5, including the common interest objective, the existence of market failure, the appropriateness and the incentive effect of the measure. As regards limiting the distortions of competition, besides the demonstration of how a 'step change' is achieved in all cases (in white, grey and black areas) ⁽⁹⁰⁾, the following necessary conditions must be fulfilled to demonstrate the proportionality of the measure. Failure to meet any of these conditions would most likely require an in-depth assessment ⁽⁹¹⁾ which could result in a conclusion that the aid is incompatible with the internal market.

- (a) *Detailed mapping and analysis of coverage:* Member States should clearly identify which geographic areas will be covered by the support measure in question ⁽⁹²⁾, whenever possible in cooperation with the competent national bodies. The consultation of the NRA is encouraged but optional. Best practice examples suggest creation of a central database of the available infrastructure at a national level thereby increasing transparency and reducing the costs for the implementation of smaller, local projects. Member States have the freedom to define the target areas, however, they are encouraged to take into account economic conditions in the definition of relevant regions before launching the tender ⁽⁹³⁾.

- (b) *Public consultation:* Member States should give adequate publicity to the main characteristics of the measure and to the list of target areas by publishing the relevant information of the project and inviting to comment. A publication on a central web page at national level would in principle ensure that such information is made available to all interested stakeholders. By also verifying the results of the mapping in a public consultation Member States minimise distortions of competition with existing providers and with those who already have investment plans for the near future and enable these investors to plan their activities ⁽⁹⁴⁾. A detailed mapping exercise and a thorough consultation ensure not only a high degree of transparency but serve also as an essential tool for defining the existence of 'white', 'grey' and 'black' areas ⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹⁰⁾ See paragraph 51 above.

⁽⁹¹⁾ The detailed assessment could necessitate the opening of a procedure according to Article 108(2) TFEU.

⁽⁹²⁾ This mapping should be done on the basis of homes passed by a particular network infrastructure and not on the basis of the actual number of homes or customers connected as subscribers.

⁽⁹³⁾ For instance, target areas that are too small might not provide sufficient economic incentives for market players to bid for the aid, while areas that are too big might reduce the competitive outcome of the selection process. Several selection procedures also allow different potential undertakings to benefit from State aid thereby avoiding that one (already dominant) operators' market share is further strengthened by State aid measures by favouring large market players or discouraging technologies which would mainly be competitive in smaller target areas.

⁽⁹⁴⁾ In case where it can be demonstrated that existing operators did not provide any meaningful information to a public authority for the purposes of the required mapping exercise, such authorities would have to rely only on whatever information has been made available to them.

⁽⁹⁵⁾ See, for instance, Commission Decision in Case N 266/08 — Germany, *Broadband in rural areas of Bayern*.

- (c) *Competitive selection process*: Whenever the granting authorities select a third-party operator to deploy and operate the subsidised infrastructure⁽⁹⁶⁾, the selection process shall be conducted in line with spirit and the principles of the EU Public Procurement Directives⁽⁹⁷⁾. It ensures that there is transparency for all investors wishing to bid for the implementation and/or management of the subsidised project. Equal and non-discriminatory treatment of all bidders and objective evaluation criteria are indispensable conditions. The competitive tender is a method to reduce budgetary costs, to minimise the potential State aid involved and at the same time reduces the selective nature of the measure insofar as the choice of the beneficiary is not known in advance⁽⁹⁸⁾. Member States shall ensure a transparent process⁽⁹⁹⁾ and a competitive outcome⁽¹⁰⁰⁾ and shall use a dedicated central website at the national level to publish all on-going tender procedures on broadband State aid measures⁽¹⁰¹⁾.
- (d) *Most economically advantageous offer*: Within the context of a competitive tender procedure, the aid granting authority shall establish qualitative award criteria on which the submitted bids are assessed. Relevant award criteria may include, for instance, the achieved geographical coverage⁽¹⁰²⁾, sustainability of the technological approach or the impact of the proposed solution on competition⁽¹⁰³⁾. Such qualitative criteria have to be weighed against the requested aid amount. In order to reduce the amount of aid to be granted, at similar if not identical quality conditions, the bidder with the lowest amount of aid requested should in principle receive more priority points within the overall assessment of its bid. The awarding authority shall always specify in advance the relative weighting which it will give to each of the (qualitative) criteria chosen.
- (e) *Technological neutrality*: As different technological solutions exist to provide broadband services, the tender should not favour or exclude any particular technology or network platform. Bidders should be entitled to propose the provision of the required broadband services using or combining whatever technology they deem most suitable. On the basis of the objective tender criteria, the granting authority is then entitled to select the most suitable technological solution or mix of technology solutions. In principle, universal coverage of larger target areas can be reached with a mix of technologies.
- (f) *Use of existing infrastructure*: Since the reusability of existing infrastructure is one of the main determinants for the cost of broadband roll-out, Member States should encourage bidders to have recourse to any available existing infrastructure so as to avoid unnecessary and wasteful

⁽⁹⁶⁾ The situation is different when the public authority decides to deploy and manage the network directly (or through a fully owned entity) such as in Commission Decision in Case N 330/10 — France *Programme national Très Haut Débit and SA.33807 (11/N)* — Italy, *National Broadband Plan*. In such cases, to safeguard the results of competition that have been achieved since the liberalisation of the electronic communications sector in the Union, and in particular the competition that exists today on the retail broadband market, in case of a publicly managed subsidised networks (i) the publicly owned network operators shall limit their activity on the predefined target areas and shall not expand to other commercially attractive regions; (ii) the public authority shall limit its activity to maintain the passive infrastructure and to grant access to it, but shall not engage in competition on the retail levels with commercial operators; and (iii) to have an accounting separation between the funds used for the operation of the networks and the other funds at the disposal of the public authority.

⁽⁹⁷⁾ Directive 2004/18/EC of the European Parliament and of the Council of 31 March 2004 on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts (OJ L 134, 30.4.2004, p. 114).

⁽⁹⁸⁾ See, for instance, Commission Decision N 475/07 — Ireland, 'National Broadband Scheme (NBS)', Commission Decision N 157/06 — United Kingdom, 'South Yorkshire Digital region Broadband Project'.

⁽⁹⁹⁾ When the object of such a competitive selection process is a public contract covered by the EU public procurement directives 2004/17/EC or 2004/18/EC, the tender notice shall be published in the Official Journal in order to ensure European-wide competition, in accordance with the requirements of these directives. In all other cases, tender information should be publicised at least nationwide.

⁽¹⁰⁰⁾ In the case that a competitive selection process does not generate a sufficient number of bidders, the cost calculation proposed by the winning bidder may be put to examination by an external auditor.

⁽¹⁰¹⁾ If for technical reasons, it is not feasible to set up a national website, regional websites should be put in place. Such regional websites should be interconnected.

⁽¹⁰²⁾ In terms of the geographic area as defined in the call for the competitive selection process.

⁽¹⁰³⁾ For instance, network topologies allowing full and effective unbundling could receive more points. It should be noted that at this stage of market development, a point-to-point topology are more conducive for long-term competition in comparison with point-to-multipoint topology, while the deployment costs are comparable especially in urban areas. Point-to-multipoint networks will be able to provide full and effective unbundling only once wavelength-division-multiplexed passive optical network (WDM-PON) access is standardised and requested under the applicable regulatory frameworks.

duplication of resources and to reduce the amount of public funding. Any operator which owns or controls infrastructure (irrespective of whether it is actually used) in the target area and which wishes to participate in the tender, should fulfil the following conditions: (i) to inform the aid granting authority and the NRA about that infrastructure during the public consultation; (ii) to provide all relevant information to other bidders at a point in time which would allow the latter to include such infrastructure in their bid. Member States should setup a national database on the availability of existing infrastructures that could be reused for broadband roll-out.

- (g) *Wholesale access*: Third parties' effective wholesale access to a subsidised broadband infrastructure is an indispensable component of any State measure supporting broadband. In particular, wholesale access enables third-party operators to compete with the selected bidder (when the latter is also present at the retail level), thereby strengthening choice and competition in the areas concerned by the measure while at the same time avoiding the creation of regional service monopolies. Applying only to State aid beneficiaries, this condition is not contingent on any prior market analysis within the meaning of Article 7 of the Framework Directive⁽¹⁰⁴⁾. The type of wholesale access obligations imposed on a subsidised network should be aligned with the portfolio of access obligations laid down under the sectoral regulation⁽¹⁰⁵⁾. In principle, subsidised companies should provide a wider range of wholesale access products than those mandated by NRAs under sectoral regulation to the operators who have significant market power⁽¹⁰⁶⁾ since the aid beneficiary is using not just its own resources but taxpayers' money to deploy its own infrastructure⁽¹⁰⁷⁾. Such wholesale access should be granted as early as possible before starting the network operation⁽¹⁰⁸⁾.

Effective wholesale access to the subsidised infrastructure⁽¹⁰⁹⁾ should be offered for at least a period of 7 years. If at the end of the 7-year period the operator of the infrastructure in question is designated by the NRA under the applicable regulatory framework as having significant market power (SMP) in the specific market concerned, access obligations would need to be imposed in accordance with the Electronic Communications Regulatory Framework. NRAs or other competent national bodies are encouraged to publish guidance for granting authorities on the principles to set wholesale access conditions and tariffs. In order to allow effective access, the same access conditions shall apply on the entirety of the subsidised network, including on the parts of such network where existing infrastructures have been used⁽¹¹⁰⁾. The access obligations shall be enforced irrespective of any change in ownership, management or operation of the subsidised infrastructure.

- (h) *Wholesale access pricing*: Benchmarking is an important tool for ensuring that the aid granted will serve to replicate market conditions like those prevailing in other competitive broadband markets. Wholesale access price, should be based on the pricing principles set by the NRA and on

⁽¹⁰⁴⁾ Moreover, whenever Member States opt for a management model whereby the subsidised broadband infrastructure offers only wholesale access services to third parties, not retail services, the likely distortions of competition are further reduced as such a network management model helps to avoid potentially complex issues of margin squeeze and hidden forms of access discrimination. See, for instance, SA.30317 High-speed broadband in Portugal.

⁽¹⁰⁵⁾ Whenever the State aid measure covers the funding of new passive infrastructure elements such as ducts or poles, access to those should also be granted and be unlimited in time. See, for instance, Commission Decisions in Cases N 53/10 — Germany, *Federal framework programme on ducts support*, N 596/09 — Italy — *Bridging the digital divide in Lombardia*, N 383/09 — Germany — *Amendment of N 150/08 Broadband in the rural areas of Saxony*, N 330/10 — France, *Programme national Très Haut Débit*.

⁽¹⁰⁶⁾ For example, for NGA networks, the point of reference should be the list of access products included in the NGA recommendation.

⁽¹⁰⁷⁾ If State aid is provided to fund the construction of ducts, the latter should be large enough to cater for several cable networks and to host point-to-multipoint as well as point-to-point solutions.

⁽¹⁰⁸⁾ Where the network operator also provides retail services, in line with the NGA recommendation, this would normally imply granting access at least 6 months before the launch of such retail services.

⁽¹⁰⁹⁾ Effective wholesale access to the subsidised infrastructure can be provided by means of the wholesale access products detailed in Annex II.

⁽¹¹⁰⁾ For instance, the usage of wholesale access by third parties cannot be limited only to retail broadband services.

benchmarks and should take into account the aid received by the network operator⁽¹¹¹⁾. For the benchmark, the average published wholesale prices that prevail in other comparable, more competitive areas of the country or the Union shall be taken or, in the absence of such published prices, prices already set or approved by the NRA for the markets and services concerned. If there are no published or regulated prices available for certain wholesale access products to benchmark against, the pricing should follow the principles of cost orientation pursuant to the methodology established in accordance with the sectorial regulatory framework⁽¹¹²⁾. Given the complexity of benchmarking wholesale access prices, Member States are encouraged to provide a mandate and the necessary staffing to the NRA to advice aid granting authorities on such matters. A detailed description of the aid project should be sent to the NRA at least 2 months prior to the notification to allow the NRA to have a reasonable period of time to provide its opinion. Where the NRA has obtained such competence, the aid granting authority should seek advice from the NRA in setting the wholesale access prices and conditions. The benchmarking criteria should be clearly indicated in the tender documents.

- (i) *Monitoring and clawback mechanism*: The granting authorities shall closely monitor the implementation of the broadband project during the entire duration of the project. Where the operator is selected on the basis of a competitive procurement procedure, there is typically less need to monitor the subsequent development of the profitability of the project. In many circumstances, it may be appropriate to fix the aid amount on an *ex ante* basis, so as to cover the expected funding gap over a given period, rather than to establish the aid amount on the basis of costs and revenues as they are incurred. In the former model, there are typically more incentives for the company to contain costs and to become more efficient over time. However, where future costs and revenue developments are surrounded by a high degree of uncertainty and there is a strong asymmetry of information, the public authority may also wish to adopt financing models that are not entirely *ex ante*, but rather a mix of *ex ante* and *ex post* (e.g. using clawbacks such as to allow a balanced sharing of unanticipated gains). In order not to put a disproportionately high burden on small, local projects, a minimum threshold may be justified for the clawback mechanism. Therefore, Member States should implement the clawback mechanism if the aid amount of the project is above EUR 10 million⁽¹¹³⁾. Granting authorities can foresee that any extra profit reclaimed from the selected bidder could be spent for further broadband network expansion within the framework scheme and at the same conditions of the original aid measure. An accounting separation obligation for the winning bidder as regards the subsidy received will make it easier for the granting authorities to monitor the implementation of the scheme as well as any extra profit generated⁽¹¹⁴⁾.
- (j) *Transparency*: Member States shall publish on a central website at least the following information on the State aid measures: the full text of the approved aid scheme and its implementing provisions, name of the aid beneficiary, aid amount, aid intensity and used technology. Such information shall be published after the granting decision has been taken and shall be kept for at least 10 years and shall be available for the general public without restrictions. The aid beneficiary is obliged to provide entitled third parties with comprehensive and non-discriminatory access to information on its infrastructure (including, inter alia, ducts, street cabinets and fibre) deployed under a State aid measure⁽¹¹⁵⁾. This will enable other operators to easily ascertain the possibility to access such

⁽¹¹¹⁾ To what extent the aid amount is taken into account may vary depending on the competitive situation in the competitive selection process and in the target area. The benchmark would therefore be the upper limit of the wholesale price.

⁽¹¹²⁾ So that operators do not artificially inflate their costs, Member States are encouraged to use contracts which incentivise firms to reduce their costs with time. For instance, in contrast to cost-plus contracts, a fixed-price contract would give the company the incentive to reduce costs over time.

⁽¹¹³⁾ The clawback is not necessary in case of publicly owned, wholesale only infrastructures, managed by the public authority with the sole purpose to grant fair and non-discriminatory access to all operators if the conditions specified in footnote 96 are met.

⁽¹¹⁴⁾ Best practice examples suggest monitoring and clawback for a minimum of 7 years, and any extra profit (i.e. profit higher than in the original business plan or the industry average) to be shared between the beneficiary and the public authorities according to the aid intensity of the measure.

⁽¹¹⁵⁾ This information should be regularly updated (for example every 6 months) and shall be available in non-proprietary formats.

infrastructure and should provide all relevant information about the broadband network to a central register of broadband infrastructures, if such database exists within the Member State, and/or to the NRA.

- (k) *Reporting*: Starting from the date when the network is put into use, for the duration of the aid measure, the State aid granting authority should report every 2 years key information on the aid projects to the European Commission ⁽¹¹⁶⁾. In the case of national or regional framework schemes, the national or regional authorities should consolidate the information of the individual measures and report to the European Commission. When adopting a decision under these Guidelines the Commission may require additional reporting regarding the aid granted.

3.5. Supporting the rapid deployment of NGA networks

- (79) As with the policy followed with respect to basic broadband deployment, State aid in favour of NGA network deployment may constitute an appropriate and justified instrument, provided that a number of fundamental conditions are fulfilled. While commercial operators take their investment decisions in NGA networks on the basis of the expected profitability, the choice of the public authority has to take into account also the public interest in funding an open and neutral platform on which multiple operators will be able to compete for the provision of services to the end-users.

- (80) Any measure to support NGA deployment must fulfil the compatibility conditions indicated in Sections 2.5 and 3.4. In addition, the following conditions must be met, taking into account the specific situations in which the public investment in NGA networks will occur.

- (a) *Wholesale access*: Due to the economics of NGAs, it is of utmost importance to ensure effective wholesale access for third-party operators. Especially in areas in which there are already competing basic broadband operators ⁽¹¹⁷⁾, in which it has to be ensured that the competitive market situation which existed before the intervention is preserved. The access conditions described above in Section 3.4 are specified as follows. The subsidised network must therefore offer access under fair and non-discriminatory conditions to all operators who request it and will provide them with the possibility of effective and full unbundling ⁽¹¹⁸⁾. Moreover, third-party operators must have access to passive and not only active ⁽¹¹⁹⁾ network infrastructure ⁽¹²⁰⁾. Apart from bitstream access and unbundled access to the local loop and sub-loop, the access obligation should therefore also include the right to use ducts and poles, dark fibre or street cabinets ⁽¹²¹⁾. Effective wholesale access should be granted for at least 7 years and the right of access to ducts or poles should not be limited in time. This is without prejudice to any similar regulatory obligations that may be imposed by the NRA in the specific market concerned in order to foster effective competition or measures adopted during or after the expiry of that period ⁽¹²²⁾.

⁽¹¹⁶⁾ Such information should at least include: besides the information already made public following paragraph 78(j), the date when the network is put into use, the wholesale access products, the number of access seekers and service providers on the network, the number of houses passed, take-up rates.

⁽¹¹⁷⁾ Including LLU operators.

⁽¹¹⁸⁾ At this stage of market development, a point-to-point topology can be effectively unbundled. If the selected bidder rolls out a point-to-multipoint topology network, it shall have a clear obligation to provide effective unbundling via wavelength division multiplexing (WDM) as soon as the access is standardised and commercially available. Until WDM unbundling becomes effective, the selected bidder shall be required to provide access seekers with a virtual unbundling product, as close as possible to physical unbundling.

⁽¹¹⁹⁾ If they are indirect beneficiaries, when they obtain access at the wholesale level, third-party operators may have to give bitstream access themselves. In spite of the fact that aid was only granted for passive infrastructure, also active access was requested, for instance in Commission Decision in Case N 330/10 — France, *Programme national Très Haut Débit*.

⁽¹²⁰⁾ Such as Customer premise equipment (CPEs) or other equipment needed to operate the network. If it proves necessary to upgrade certain parts of the network in order to provide effective access, this shall be foreseen in the granting authorities' plans, for example: foreseeing adequately sized ducts, increasing the size of street cabinets to provide effective unbundling.

⁽¹²¹⁾ A strong access obligation is all the more crucial in order to deal with the temporary substitution between the services offered by existing ADSL operators and those offered by future NGA network operators. The access obligation will ensure that competing ADSL operators can migrate their customers to a NGA network as soon as a subsidised network is in place and thus start planning their own future investments without suffering a competitive handicap. See, for instance, N 461/09 — United Kingdom, *Cornwall and Isles of Scilly Next Generation Broadband*.

⁽¹²²⁾ In this regard, the possible persistence of the specific market conditions that justified the granting of an aid for the infrastructure in question should be taken into consideration.

It may be the case that in areas with low population density, where there are limited broadband services, or for small local companies, the imposition of all types of access products might disproportionately increase investment costs ⁽¹²³⁾ without delivering significant benefits in terms of increased competition ⁽¹²⁴⁾. In such a situation, one may envisage that access products requiring costly interventions on the subsidised infrastructure not otherwise foreseen (e.g. co-location in intermediary distribution points) be offered only in case of a reasonable demand from a third-party operator. The demand is considered reasonable if (i) the access seeker provides a coherent business plan which justifies the development of the product on the subsidised network and (ii) no comparable access product is already offered in the same geographic area by another operator at equivalent prices to those of more densely populated areas ⁽¹²⁵⁾.

By contrast, the preceding paragraph cannot be invoked in more densely populated areas where one may expect infrastructure competition to develop. Therefore, in such areas, the subsidised network should satisfy all types of network access products that operators may seek ⁽¹²⁶⁾.

- (b) *Fair and non-discriminatory treatment*: The subsidised infrastructure must enable the provision of competitive and affordable services to end-users by competing operators. Where the network operator is vertically integrated, adequate safeguards must be put in place to prevent any conflict of interest, undue discrimination towards access seekers or content providers and any other hidden indirect advantages. In the same vein, the award criteria should contain the provision that bidders proposing a wholesale-only model, a passive-only model or both shall receive additional points.
- (81) State aid projects aiming at the funding of backhaul networks ⁽¹²⁷⁾ or limited to civil works open for access to all operators and technologies exhibit especially pro-competitive features. This feature will be taken into account in the assessment of such projects.

3.6. Aid to ultra-fast broadband networks

- (82) In light of the Digital Agenda objectives, in particular achieving 50 % penetration to Internet connections above 100 Mbps, and taking into account that especially in urban areas there may be higher performance needs compared to what commercial investors are willing to offer in the near future, by way of derogation to paragraph 77, public intervention could exceptionally be allowed for NGA networks able to provide ultra-fast speeds well above 100 Mbps.
- (83) In 'black NGA' areas, such intervention could only be allowed if the 'step change' required by paragraph 51 is proved on the basis of the following cumulative criteria:
- (a) the existing or planned ⁽¹²⁸⁾ NGA networks do not reach the end-user premises with fibre networks ⁽¹²⁹⁾;

⁽¹²³⁾ The disproportionate increase in costs must be proved with detailed and objective cost calculations by the granting authority.

⁽¹²⁴⁾ For instance, see Commission Decision in Case N 330/10 — France, *Programme national Très Haut Débit* and in Case SA.33671 — United Kingdom, *Broadband Delivery UK*.

⁽¹²⁵⁾ Other conditions may be accepted by the Commission as part of the proportionality analysis in light of the specificities of the case and the overall balancing exercise. See for example, Commission Decision in Case N 330/10 — France, *Programme national Très Haut Débit* and in Case SA.33671 — United Kingdom, *Broadband Delivery UK*. If the conditions are fulfilled, access should be granted within a period which is customary for the particular market. In the case of conflict, the aid granting authority should ask the NRA or another competent national body for an advice.

⁽¹²⁶⁾ For instance, in case of passive fixed networks it shall be able to support both point-to-point as well as point-to-multipoint topologies depending on the choice of the operators. In particular in the more densely populated areas, should they be eligible for State aid, it would not be considered in the public interest to grant aid for investments in simple upgrades of existing networks not bringing a step change also in terms of competition.

⁽¹²⁷⁾ See above paragraph 60. Interventions going beyond the central office level will be considered already NGA and not NGN. See Commission Decision in Case SA.34031 — *Next generation broadband in Valle d'Aosta*.

⁽¹²⁸⁾ Based on credible investment plans for the near future of 3 years in accordance with paragraphs 63 to 65.

⁽¹²⁹⁾ For instance, NGA networks do not reach end-user premises with fibre in case of FTTN networks, where fibre is installed only until the nodes (cabinets). Similarly, some cable networks are also using fibre until the cabinets and connect end-users with coaxial cables.

- (b) the market situation is not evolving towards the achievement of a competitive provision of ultra-fast services ⁽¹³⁰⁾ above 100 Mbit/s in the near future by the investment plans of commercial operators in accordance with paragraphs 63 to 65;
 - (c) there is expected demand for such qualitative improvements ⁽¹³¹⁾.
- (84) In the situation described in the previous paragraph, any new subsidised network must respect the compatibility conditions of paragraphs 78 and 80. In addition, the aid granting authority must also demonstrate that:
- (a) the subsidised network exhibits significant enhanced technological characteristics and performance compared to the verifiable characteristics and performance of existing or planned networks ⁽¹³²⁾; and
 - (b) the subsidised network will be based on an open architecture operated as a wholesale only network; and
 - (c) the aid does not lead to an excessive distortion of competition with other NGA technologies that have recently been the subject of significant new infrastructure investments by market operators in the same target areas ⁽¹³³⁾.
- (85) Only if these additional conditions are fulfilled, public funding of such networks might be considered compatible under the balancing test. In other words, such funding would have to lead to a significant, sustainable, pro-competitive and non-temporary technological advancement without creating disproportionate disincentives to private investments.

4. FINAL PROVISIONS

- (86) These Guidelines will be applied from the first day following its publication in the *Official Journal of the European Union*.
- (87) The Commission will apply these Guidelines to all notified aid measures in respect of which it is called upon to take a decision after the Guidelines are published in the Official Journal, even where the projects were notified prior to that date.
- (88) In accordance with the Commission notice on the determination of the applicable rules for the assessment of unlawful State aid ⁽¹³⁴⁾, the Commission will apply to unlawful aid the rules in force at the time when the aid was granted. Accordingly, it will apply these Guidelines in the case of unlawful aid granted after its publication.
- (89) The Commission herewith proposes to Member States, on the basis of Article 108(1) TFEU, to take appropriate measures and amend, where necessary, their existing aid schemes in order to bring them into line with the provisions of these Guidelines within 12 months after their publication in the *Official Journal of the European Union*.
- (90) The Member States are invited to give their explicit unconditional agreement to these proposed appropriate measures within 2 months from the date of publication of the Guidelines in the *Official Journal of the European Union*. In the absence of any reply, the Commission will assume that the Member State in question does not agree with the proposed measures.
- (91) The Commission may review the present Guidelines on the basis of future important market, technological and regulatory developments.

⁽¹³⁰⁾ For example, in an area where there is an FTTC or equivalent network and an upgraded cable network (at least DOCSIS 3.0) the market conditions are generally considered competitive enough to be able to evolve towards the provision of ultra-fast services without the need of public intervention.

⁽¹³¹⁾ See for example the indicators in footnote 84 and 85.

⁽¹³²⁾ See paragraphs 63 to 65 above.

⁽¹³³⁾ This would normally be the case when, due to the aid, market operators cannot recoup the infrastructure investments undertaken in an appropriate period taking into account normal amortisation time. The following (interconnected) factors will in particular be taken into account: the size of the investment, how recent it is, the minimum period required in order to get an adequate return on the investment and the likely effect of the roll-out of the new subsidised ultra-fast network on the number of subscribers to the existing NGA networks and the relative subscription prices.

⁽¹³⁴⁾ OJ C 119, 22.5.2002, p. 22.

ANNEX I

TYPICAL INTERVENTIONS FOR BROADBAND SUPPORT

In its case practice, the Commission has observed certain most recurrent funding mechanisms used by Member States to foster broadband deployment, assessed under Article 107(1) TFEU. The following list is illustrative and not exhaustive, as public authorities might develop different ways of supporting broadband deployment or deviate from the models described. The constellations typically involve State aid, unless the investment is carried out in line with the market economy investor principle (see Section 2.2).

1. *Monetary allocation (gap funding* ⁽¹⁾): In the majority of cases examined by the Commission, the Member State ⁽²⁾ awards direct monetary grants to broadband investors ⁽³⁾ to build, manage and commercially exploit a broadband network ⁽⁴⁾. Such grants normally involve State aid within the meaning of Article 107(1) TFEU, as the grant is financed by State resources and gives an advantage to the investor to conduct a commercial activity under conditions which would not have been available on the market. In such cases both the network operators receiving the grant and the electronic communication providers seeking wholesale access to the subsidised network are beneficiaries of the aid.
2. *Support in kind*: In other cases, Member States support broadband deployment by financing the roll-out of a full broadband network (or parts thereof) which is subsequently put at the disposal of electronic communication investors which will use these network elements for their own broadband deployment project. This support can take many forms, with the most recurring being Member States providing broadband passive infrastructure by carrying out civil engineering work (for instance by digging up a road) or by placing ducts or dark fibre ⁽⁵⁾. Such forms of support create an advantage for the broadband investors who save the respective investment costs ⁽⁶⁾ as well as for electronic communication providers which seek wholesale access to the subsidised network.
3. *State-operated broadband network or parts thereof*: State aid can also be involved if the State, instead of providing support to a broadband investor, constructs (parts of) a broadband network and operates it directly through a branch of the public administration or via an in-house company ⁽⁷⁾. This model of intervention typically consists of the construction of a publicly owned passive network infrastructure, with a view of making it available to broadband operators by granting wholesale access to the network on non-discriminatory terms. Operating the network and granting of wholesale access to it against remuneration is an economic activity within the meaning of Article 107(1) TFEU. The construction of a broadband network with a view to its commercial exploitation constitutes an economic activity according to case law (i.e. State aid within the meaning of Article 107(1) TFEU can already be present at the moment of the construction of the broadband network) ⁽⁸⁾. Electronic communication providers seeking wholesale access to the publicly operated network will also be considered aid beneficiaries.
4. *Broadband network, managed by a concessionary*: Member States may also fund the roll-out of a broadband network, that remains in public ownership, but whose operation will be offered through a competitive tender procedure to a commercial operator to manage and exploit it at the wholesale level ⁽⁹⁾. Also in this case, as the network is constructed with a view to its exploitation, the measure may constitute State aid. The operator managing and exploiting the network as well as third-party electronic communication providers seeking wholesale access to the network will also be considered aid beneficiaries.

⁽¹⁾ 'Gap funding' refers to the difference between investment costs and expected profits for private investors.

⁽²⁾ Or any other public authority granting the aid.

⁽³⁾ The term 'investors' denotes undertakings or electronic communications network operators that invest in the construction and deployment of broadband infrastructures.

⁽⁴⁾ Examples of gap funding are Commission decisions in Cases SA.33438 a.o — Poland — *Broadband network project in Eastern Poland*, SA.32866 — Greece — *Broadband development in Greek rural areas*, SA.31851 — Italy — *Broadband Marche*, N 368/09 — Germany — *Amendment of State aid broadband scheme N 115/08 — Broadband in the rural areas of Germany*.

⁽⁵⁾ Commission decisions in Cases N 53/10 — Germany, *Federal framework programme on ducts support*, N 596/09 — Italy — *Bridging the digital divide in Lombardia*, see also N 383/09 — Germany — *Amendment of N 150/08 Broadband in the rural areas of Saxony*.

⁽⁶⁾ Civil engineering costs and other investment in passive infrastructure can constitute up to 70 % of the total cost of a broadband project.

⁽⁷⁾ Commission decision in Case N 330/10 — France — *Programme national Très Haut Débit*, which covered various intervention modalities, inter alia one in which the *collectivités territoriales* can operate their own broadband networks as a 'regie' operation.

⁽⁸⁾ Case T-443/08 and T-455/08 *Freistaat Sachsen v Commission* (not yet published).

⁽⁹⁾ Commission decisions in Cases N 497/10 — United Kingdom, *SHEFA — 2 Interconnect*, N 330/10 — France — *Programme national Très Haut Débit*, N 183/09 — Lithuania, *RAIN project*.

ANNEX II

GLOSSARY OF TECHNICAL TERMS

For the purpose of these Guidelines, the following definitions should apply. The definitions are without prejudice to further market, technological and regulatory changes.

Access segment: 'Last mile' segment connecting the backhaul network with the end-user premises.

Backhaul network: The part of the broadband network which constitutes the intermediate link between the backbone network and the access network and carries data to and from the global network.

Bitstream access: Wholesale access provider installs a high-speed access link to the customer premises and makes this access link available to third parties.

Dark fibre: Unlit fibre without transmission systems connected.

Duct: Underground pipe or conduit used to house (fibre, copper or coax) cables of a broadband network.

Full unbundling: Physical unbundling grants access to the end-consumer access line and allows the competitor's own transmission systems to directly transmit over it. In certain circumstances, virtual unbundling may be considered equivalent to physical unbundling.

FTTH: Fibre-to-the-home network, which reaches the end-user premises with fibre, i.e. an access network consisting of optical fibres lines in both the feeder and the drop segments of the access network (including in-house wiring).

FTTB: Fibre-to-the-building, which reaches the end-user premises with fibre, i.e. fibre is rolled out to the building, but copper, coax or LAN is used within the building.

FTTN: Fibre-to-the nodes, the fibre is terminated in a street cabinet up to several kilometres away from the customer premises, with the final connection being copper (in fibre to the cabinet/VDSL networks) or coax (in the cable/DOCSIS 3 network). Fibre-to-the-node is often seen as a temporary, interim step towards full FTTH.

Neutral networks: Networks which can sustain any type of network topologies. In case of FTTH networks, the infrastructure shall be able to support both point-to-point and point-to-multipoint topologies.

Next Generation Access Network: Access networks which rely wholly or partly on optical elements and which are capable of delivering broadband access services with enhanced characteristics as compared to existing basic broadband networks.

Passive network: Broadband network without any active component. Typically comprises civil engineering infrastructure, ducts and dark fibre and street cabinets.

Passive wholesale access: Access to a transmission medium without any electronic component.

Point-to-multipoint: A network topology that has dedicated individual customer lines to an intermediate passive node (e.g. street cabinet) where these lines are aggregated onto a shared line. Aggregation could be either passive (with splitters such as in a PON architecture) or active (such as FTTC).

Point-to-point: Network topology whereby the customer lines remain dedicated all the way from the customer to the metropolitan point of presence.

Wholesale access products: Access enables an operator to utilise the facilities of another operator. The wholesale access products that can be provided over the subsidised network are the following.

- FTTH/FTTB network: duct access, access to dark fibre, unbundled access to the local loop (WDM-PON or optical distribution frame (ODF) unbundling), and bitstream access.
- Cable networks: duct access and bitstream access.
- FTTC networks: duct access, sub-loop unbundling and bitstream access.
- Passive network infrastructure: duct access, access to dark fibre and/or unbundled access to the local loop. In case of an integrated operator: the access obligations (differing from the passive infrastructure access) shall be imposed in accordance with the provisions of the NGA Recommendation.

- ADSL-based broadband networks: unbundled access to the local loop, bitstream access.
 - Mobile or wireless networks: bitstream, sharing of physical masts and access to the backhaul networks.
 - Satellite platform: bitstream access.
-

28.06.2014	UA	Офіційний вісник Європейського Союзу	C 200/1

(До [Розділу IV](#) "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею"
[Глава 10](#). "Конкуренція")

II

(Інформація)

**ІНФОРМАЦІЯ УСТАНОВ, ОРГАНІВ, ОФІСІВ ТА АГЕНТСТВ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІСІЇ

**Настанови щодо державної допомоги на охорону
довкілля і розвиток енергетики на 2014-2020 роки**

(2014/C 200/01)

Зміст

ВСТУПНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ І ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ

1.1. Сфера застосування

1.2. Інструменти допомоги, на які поширюється сфера застосування цих Настанов

1.3. Терміни та означення

2. ДОПОМОГА НА ОХОРОНУ ДОВКІЛЛЯ І РОЗВИТОК ЕНЕРГЕТИКИ, ЩО ПІДЛЯГАЄ НОТИФІКАЦІЇ

3. ОЦІНЮВАННЯ СУМІСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАТТІ 107(3)С ДОГОВОРУ

3.1. Загальні принципи оцінювання

3.2. Загальні положення щодо сумісності

3.3. Допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел

3.4. Інструменти підвищення енергоефективності, у тому числі когенерація, централізоване тепло- і холодопостачання

3.5. Допомога на ресурсоефективність, зокрема, допомога на управління відходами

3.6. Допомога на уловлювання та зберігання вуглецю (УЗВ)

3.7. Допомога у формі зниження ставки або звільнення від екологічних податків, а також у формі скорочення фінансової підтримки на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел

3.8. Допомога на енергетичну інфраструктуру

3.9. Допомога на виробництво енергії в достатніх обсягах

3.10 Допомога у формі схем торгівлі квотами на викиди

3.11. Допомога на переміщення підприємств

4. ОЦІНЮВАННЯ

5. ЗАСТОСУВАННЯ

6. ЗВІТУВАННЯ І МОНІТОРИНГ

7. ПЕРЕГЛЯД

Ступені інтенсивності інвестиційної допомоги у складі допустимих витрат

Типові випадки державного втручання

Перелік допустимих секторів відповідно до секції 3.7.2

Гірничодобувні та виробничі сектори, не включені в перелік додатка 3, в яких інтенсивність торгівлі з країнами за межами ЄС, становить щонайменше 4%

ВСТУПНІ ПОЛОЖЕННЯ

(1) Щоб попередити викривлення державною допомогою конкуренції на внутрішньому ринку і її вплив на торгівлю між державами-членами у спосіб, що суперечить спільному інтересу, [стаття 107\(1\)](#) Договору про функціонування Європейського Союзу ("Договір") встановлює принцип заборони державної допомоги. У деяких випадках, однак, державна допомога може бути сумісною з внутрішнім ринком відповідно до статей 107(2) і (3) Договору.

(2) На підставі статті [107\(3\)\(c\)](#) Договору, Комісія може вважати державну допомогу сумісною з внутрішнім ринком з огляду на сприяння розвитку певних видів економічної діяльності в Європейському Союзі, якщо така допомога не чинить негативного впливу на умови торгівлі мірою, що суперечить спільному інтересу.

(3) У стратегії "Європа 2020" ⁽¹⁾ увагу зосереджено на створенні умов для розумного, сталого та інклюзивного зростання. Заради цього було встановлено низку провідних показників, у тому числі показники щодо зміни клімату та енергетичної сталості: (i) зниження викидів парникових газів у Союзі на 20% відносно рівнів 1990 року; (ii) підвищення частки споживання енергії, виробленої з відновлюваних ресурсів, у Союзі до 20%; і (iii) покращення енергоефективності ЄС на 20% відносно рівнів 1990 року. Перші два з цих зобов'язальних на національному рівні цільових показників реалізовано "Кліматичним та енергетичним пакетом" ⁽²⁾.

(4) У Повідомленні "Рамки політики у сфері клімату та енергетики на період з 2020 по 2030 рр." ⁽³⁾ ("Рамки 2030") від 22 січня 2014 року Комісія встановила цілі у сфері енергетики і клімату, яких необхідно досягти до 2030 року. Засадами "Рамок 2030" є: i) зменшення викидів парникових газів на 40% відносно рівня 1990 року; ii) зобов'язальний цільовий показник щонайменше 27% відновлюваної енергетики на рівні всього ЄС; iii) поновлені амбіції у сфері політик енергоефективності; iv) нова система врядування і набір нових показників для забезпечення конкурентоспроможної і безпечної енергосистеми.

(5) Провідні показники, зазначені у пункті (3), особливо важливі для цих Настанов. Для підтримки у досягненні зазначених показників, стратегія "Європа 2020" висуває концепцію "Ресурсоефективна Європа", одну з семи провідних ініціатив ⁽⁴⁾. Зазначену

провідну ініціативу зосереджено на створенні рамок для політик підтримання переходу до ресурсоефективної та низьковуглецевої економіки, що дозволяє:

- (a) підвищити економічні показники, зменшуючи використання ресурсів;
- (b) визначити та створити нові можливості для економічного зростання й інтенсивніших інновацій, а також для підвищення конкурентоспроможності Союзу;
- (c) забезпечити безпеку постачання основних ресурсів;
- (d) протидіяти зміні клімату і обмежити вплив використання ресурсів на довкілля.

(6) Необхідно нагадати про те, що Дорожня карта ресурсоефективності ⁽⁵⁾, а також декілька висновків Ради закликають до поступової відмови від екологічно шкідливого субсидування ⁽⁶⁾. Тому в цих Настановах необхідно розглянути недоліки екологічно шкідливого субсидування, враховуючи при цьому потребу збалансувати компроміси між різними сферами і політиками, як визнано провідною ініціативою. До цих Настанов не включено допомогу на видобування викопних видів палив.

(7) Дорожня карта також закликає держав-членів до усунення прогалин у забезпеченні ними переваг від законодавства Союзу ⁽⁷⁾. Щоб запобігти шкоді довкіллю від інструментів державної допомоги, держави-члени повинні, зокрема, забезпечити відповідність положенням законодавства Союзу у сфері охорони довкілля і провести оцінювання впливу на довкілля відповідно до вимог законодавства Союзу, а також забезпечити наявність усіх відповідних дозволів.

(¹) COM(2010) 2020 остаточна версія від 03.03.2010.
(²) Рішення № 406/2009/ЄС від 23 квітня 2009 року (ОВ L 140, 05.06.2009, с. 136) і Директива 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 року (ОВ L 140, 05.06.2009, с. 16).
(³) Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічно-соціального комітету і Комітету регіонів - Рамки політики у сфері клімату та енергетики в період 2020 - 2030 років (COM(2014) 15 остаточна версія) від 22.01.2014.
(⁴) COM(2011) 21 від 26.01.2011.
(⁵) COM(2011) 571 остаточна версія від 20.09.2011.
(⁶) Висновки Європейської Ради від 23 травня 2013 року підтверджують потребу поступової відмови від екологічно або економічно шкідливого субсидування, у тому числі викопних видів палива, для сприяння інвестиціям у нову і розумну енергетичну інфраструктуру.
(⁷) Інше законодавство, таке як Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 року про сприяння використанню енергії, виробленої з відновлюваних джерел, внесення змін до директив [2001/77/ЄС](#) та [2003/30/ЄС](#) і їх скасування згодом, ОВ L 140 05.06.2009, с. 16, ("Директива про відновлювану енергію"), включає, наприклад, вимоги щодо сталості біопалива та недискримінації в її статті 17(1)-17(8).

(8) У Повідомленні "Енергетика 2020 - стратегія конкурентного, сталого і надійного енергопостачання" ⁽⁸⁾, як частині провідної ініціативи "Ресурсоефективна Європа", вже зазначено, що цілі надійного, доступного та сталого енергетичного ринку опиняться під загрозою у разі відсутності модернізації електромереж, заміни застарілих електростанцій конкурентоспроможними і більш екологічно безпечними альтернативами і відсутності ефективнішого використання енергії по всьому енергетичному ланцюгу.

(9) "Рамки 2030" закликають до амбітних зобов'язань щоб скоротити викиди парникових газів відповідно до Дорожньої карти до 2050 року. У реалізації цієї цілі необхідно дотримуватися результативного за витратами підходу, що забезпечує державам-членам гнучкість для визначення переходу до низьковуглецевої економіки з урахуванням своїх конкретних обставин, а також заохочувати до політики досліджень й

інновацій для підтримання рамок у сфері клімату та енергетики на період після 2020 року. Ці Настанови поважають згадані принципи і закладають підґрунтя для "Рамок 2030".

(10) У цих Настановах Комісія формулює умови, за яких допомогу у сфері енергетики і довкілля можна вважати сумісною з внутрішнім ринком відповідно до [статті 107\(3\)\(с\)](#) Договору.

(11) У Повідомленні про модернізацію державної допомоги ⁽⁹⁾ Комісія оголосила три цілі, яких необхідно досягти шляхом модернізації системи контролю державної допомоги:

(а) сприяння сталому, розумному та інклюзивному зростанню на конкурентному внутрішньому ринку;

(b) зосередження уваги Комісії ex ante на випадках, що мають найбільший вплив на внутрішній ринок, зміцнюючи співпрацю з державами-членами у сфері здійснення державної допомоги;

(с) оптимізація правил і забезпечення швидших рішень.

(12) Зокрема, це Повідомлення закликала до спільного підходу в перегляді різних настанов та рамок, базованого на зміцненні внутрішнього ринку, підвищенні результативності в сфері державних видатків шляхом кращого сприяння державної допомоги цілям, що становлять спільний інтерес, ретельнішого вивчення ефекту стимулювання, а також на обмеженні допомоги до необхідного мінімуму і на попередженні потенційного негативного впливу допомоги на конкуренцію і торгівлю. Умови сумісності, сформульовані в цих Настановах, ґрунтуються на цих загальних принципах оцінювання.

1. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ І ТЕРМІНИ ТА ОЗНАЧЕННЯ

1.1. Сфера застосування

(13) Ці Настанови застосовуються до державної допомоги, наданої для цілей охорони довкілля або енергетики у всіх секторах, охоплених [Договором](#), оскільки ці інструменти підпадають під [секцію 1.2](#). Їх також застосовують до згаданих секторів, на які поширюється дія конкретних правил Союзу щодо державної допомоги (транспорт ⁽¹⁰⁾, вугілля, сільське господарство, лісове господарство, рибальство та аквакультура), за винятком, якщо такі конкретні правила не передбачають іншого.

⁽⁸⁾	COM(2010)	639	від	10.11.2010.
⁽⁹⁾	COM(2012)	209	від	08.05.2012.

⁽¹⁰⁾ Зокрема, ці Настанови не обмежують Настанов Співтовариства про державну допомогу залізничним підприємствам (ОВ С 184, 22.07.2008, с. 13). Настанови про залізничний транспорт передбачають різні форми допомоги, у тому числі, на скорочення зовнішніх витрат залізничного транспорту. Така допомога підпадає під секцію 6.3 Настанов про залізничний транспорт; її спрямовано на врахування того факту, що залізничний транспорт уможливує уникнення зовнішніх витрат у порівнянні з конкурентними видами транспорту. Якщо виконано всі умови секції 6.3 Настанов про залізничний транспорт, і за умови, що таку допомогу надають без дискримінації, держави-члени можуть надати допомогу на скорочення зовнішніх витрат.

(14) Для сільського господарства, рибальства та аквакультури ці Настанови застосовують до допомоги у сфері охорони довкілля на користь підприємств, що провадять діяльність у галузі перероблення і реалізації продуктів, і, за певних умов,

підприємств, що провадять діяльність у галузі первинного виробництва. Для цих секторів застосовують такі умови:

(а) для підприємств, що провадять діяльність у секторі перероблення і реалізації продуктів рибальства, якщо допомога стосується витрат, допустимих відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 1198/2006 ⁽¹¹⁾ або регламенту, що його замінює ⁽¹²⁾, максимально дозволена інтенсивність допомоги відповідає або рівню допомоги, передбаченому в цих Настановах, або рівню допомоги, встановленому у вказаному Регламенті - залежно від того, який з них вище;

(b) у сфері первинного сільськогосподарського виробництва, співфінансованих заходів й інструментів допомоги лісовому господарству Європейського аграрного фонду розвитку сільських територій (EAFRD) ці Настанови застосовують тільки тією мірою, якою Настанови Співтовариства про державну допомогу в сільському і лісовому господарстві на 2007-2013 роки ⁽¹³⁾, з урахуванням змін і доповнень або заміни, не містять конкретних правил;

(с) у сфері первинного виробництва рибальства і аквакультури, ці Настанови застосовують лише у разі відсутності конкретних положень щодо допомоги для цілей охорони довкілля або розвитку енергетики.

(15) Ці Настанови не застосовують до:

(а) проектування і виробництва екологічно безпечних продуктів, машин або транспортних засобів з метою економії природних ресурсів у ході їх експлуатації, а також заходів, вжитих на промислових підприємствах чи інших виробничих одиницях для поліпшення безпеки або гігієни праці ⁽¹⁴⁾;

(b) фінансування заходів з охорони довкілля, пов'язаних з інфраструктурою повітряного, дорожнього, залізничного, морського транспорту і внутрішніх водних шляхів;

(с) безповоротних витрат, як їх визначено в Повідомленні Комісії про методику аналізу державної допомоги, пов'язаної з незворотними витратами ⁽¹⁵⁾;

(d) державної допомоги на дослідження, розробки та інновації ⁽¹⁶⁾, на які поширюються правила, встановлені в Рамках Співтовариства щодо державної допомоги на дослідження, розробки та інновації ⁽¹⁷⁾;

(е) державної допомоги на заходи з захисту біорізноманіття ⁽¹⁸⁾.

(16) Допомогу на охорону довкілля і розвиток енергетики не можна надавати фірмам, що перебувають у скрутному становищі, згідно з означенням для цілей цих Настанов, наданим у застосовних настановах про державну допомогу на порятунок і реструктуризацію фірм, що перебувають у скрутному становищі ⁽¹⁹⁾, з урахуванням змін і доповнень або заміни.

(17) Оцінюючи допомогу підприємству, на яке розповсюджується наказ про стягнення за попереднім рішенням Комісії щодо визнання такої допомоги незаконною та несумісною з внутрішнім ринком, Комісія бере до уваги обсяг допомоги, який підлягає стягненню ⁽²⁰⁾.

⁽¹¹⁾ Регламент Ради (ЄС) № 1198/2006 від 27 липня 2006 року про Європейський фонд рибальства (ОВ L 223, 15.08.2006, с. 1).

⁽¹²⁾ Див. пропозицію Комісії щодо Регламенту про Європейський фонд рибальства та морських справ,

COM(2011) 804 остаточна версія.
 (13) ОВ С 319, 27.12.2006, с. 1. Це також стосується рамок, що замінюють Настанови 2006 року, строк дії яких завершується 31 грудня 2013 року.
 (14) Допомога на охорону довкілля в цілому є менш викривлювальною і більш результативною, якщо її надають споживачу/користувачу екологічно безпечних продуктів, а не виробнику екологічно безпечного продукту. Крім того, використання на продуктах екологічних маркувань і заяв щодо екологічності може бути ще одним засобом, що дозволяє споживачам/користувачам ухвалювати інформовані рішення про купівлю, а також збільшити попит на екологічно безпечні продукти. Добре продумані, визнані, зрозумілі, повноцінні екологічні маркування та правдиві заяви щодо екологічності, що їм споживачі довіряють та вважають їх доречними, можуть бути потужним інструментом спрямовування та формування поведінки (користувачів) щодо вибору на користь більшої екологічної безпечності. Використання схеми маркування/сертифікації, яка заслуговує на довіру, з чіткими критеріями і зовнішнім контролюванням (третьою стороною) буде одним з найдієвіших способів, у який підприємства можуть продемонструвати споживачам і стейкхолдерам дотримання ними високих екологічних стандартів. Тому, Комісія не включає до сфери застосування цих Настанов конкретні правила щодо допомоги на проектування і виробництво екологічно безпечних продуктів.
 (15) Ухвалено Комісією 26 липня 2001 року і повідомлено державам-членам листом, вихідний номер SG(2001) D/290869 від 6 серпня 2001 року.
 (16) Настанови передбачають бонус для еко-інноваційних проектів, що мають дуже високий рівень екологічної безпечності та інвестицій в інновації.
 (17) ОВ С 323, 30.12.2006, с. 1.
 (18) Цю допомогу можна розглядати з точки зору правил послуг загального економічного інтересу (ПЗЕІ); див. справи SAD 1243 (2012/N) і NN8/2009.
 (19) Повідомлення Комісії - Настанови Співтовариства про державну допомогу на порятунок і реструктуризацію фірм, що перебувають у скрутному становищі (ОВ С 244, 01.10.2004, с. 2).
 (20) У цьому відношенні див. об'єднані справи T-244/93 та T-486/93, TWD *Textilwerke Deggendorf GmbH v Commission* [1995] ECR II-2265, а також Повідомлення Комісії - Про результативне виконання рішень Комісії про стягнення державами-членами незаконної та несумісної державної допомоги (ОВ С 272, 15.11.2007, с. 4).

1.2. Інструменти допомоги, на які поширюється сфера застосування цих Настанов

(18) Комісія визначила низку інструментів у сфері довкілля й енергетики, для яких державна допомога за певних умов може бути сумісною з внутрішнім ринком відповідно до [статті 107\(3\)\(c\)](#) Договору:

(а) допомога на вихід за межі стандартів Союзу або підвищення рівня охорони довкілля за відсутності стандартів Союзу (у тому числі на придбання нових транспортних засобів);

(b) допомога на завчасну адаптацію до майбутніх стандартів Союзу;

(c) допомога на екологічні дослідження;

(d) допомога на рекультивацію забруднених ділянок;

(e) допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел;

(f) допомога на заходи з енергоефективності, у тому числі когенерації і централізованого тепло- і холодопостачання;

(g) допомога на заходи з ресурсоефективності, зокрема, на управління відходами;

(h) допомога на уловлювання, транспортування і зберігання CO₂, у тому числі окремі елементи ланцюга уловлювання та зберігання вуглецю ("УЗВ");

(i) допомога у формі зниження ставок екологічних податків або звільнення від них;

(j) допомога у формі зменшення фінансової підтримки на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел;

(k) допомога на розвиток енергетичної інфраструктури;

(l) допомога на заходи із забезпечення адекватності генерувальних ресурсів;

(m) допомога у формі торгівлі квотами на викиди;

(n) допомога на переміщення підприємств;

1.3. Терміни та означення

(19) Для цілей цих Настанов застосовують такі терміни та означення:

(1) "охорона довкілля" - будь-які дії, спрямовані на усунення або запобігання завданню шкоди фізичному навколишньому середовищу або природним ресурсам унаслідок діяльності бенефіціара допомоги, зменшення ризику завдання такої шкоди, ефективнішого використання природних ресурсів, у тому числі інструменти енергозбереження та використання відновлюваних джерел енергії;

(2) "енергоефективність" - кількість зекономленої енергії, що визначається шляхом вимірювання та/або оцінювання споживання до та після впровадження інструмента підвищення енергоефективності, забезпечуючи нормалізацію зовнішніх умов, що впливають на споживання енергії;

(3) "стандарт Союзу" -

(a) обов'язковий стандарт Союзу, що встановлює рівні, яких повинні досягти окремі підприємства у сфері охорони довкілля ⁽²¹⁾ або

(b) зобов'язання відповідно до Директиви 2010/75/ЄС ⁽²²⁾ щодо використання найкращих доступних технологій ("НДТ") і забезпечення неперевищення рівнів викидів забрудників у разі застосування НДТ; у разі, якщо рівні пов'язаних з НДТ викидів визначено в імплементаційних актах, ухвалених відповідно до Директиви 2010/75/ЄС, такі рівні є застосовними для цілей цих Настанов; якщо такі рівні виражено в межах діапазону - застосовують межу, за якої вперше досягнуто НДТ.

⁽²¹⁾ Відповідно, стандарти або цільові показники, встановлені на рівні Союзу, які є зобов'язальними для держав-членів, але не для окремих підприємств, не вважаються стандартами Союзу.

⁽²²⁾ Директива 2010/75/ЄС від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (комплексне запобігання забрудненню та контроль за ним) (ОВ L 334, 17.12.2010, с. 17).

(4) "еко-інновація" - всі форми інноваційної діяльності, результатом якої є або яку спрямовано на значне покращення охорони довкілля, у тому числі нові виробничі процеси, нові продукти або послуги, нові методи управління і ведення бізнесу, використання або запровадження яких, ймовірно, дозволить запобігти ризикам для довкілля, забрудненню та іншим негативним впливам, що є наслідками використання ресурсів, або істотно їх зменшити, протягом усього життєвого циклу відповідних видів діяльності.

Для цілей цього означення, інноваціями не є:

i. незначні зміни або покращення;

ii. збільшення виробничого потенціалу або спроможностей обслуговування шляхом додавання виробничих або логістичних систем, дуже подібних до тих, що їх вже використовують;

iii. зміни у бізнес-практиках, організації робочого місця або зовнішніх відносин на основі організаційних методів, що їх вже використовують на підприємстві;

iv. зміни у стратегії управління;

v. злиття і поглинання;

vi. припинення використання процесу;

vii. проста заміна або збільшення капіталу;

viii. зміни, пов'язані виключно зі змінами цін на фактори виробництва, пристосування до потреб користувача, регулярні сезонні та інші циклічні зміни;

ix. торгівля новими або значно вдосконаленими продуктами.

(5) "відновлювані джерела енергії" - такі відновлювані невикопні джерела енергії: енергія вітру, сонячна, аеротермальна, геотермальна, гідротермальна енергія і енергія океану, гідроенергія, біомаса, звалищний газ, газ і біогаз з установок очищення стічних вод;

(6) "біомаса" - біорозкладана фракція продуктів, відходів і залишків сільського господарства (у тому числі речовин рослинного і тваринного походження), лісового господарства та суміжних галузей, у тому числі рибальства та аквакультури, а також біогази і біорозкладана фракція промислових і побутових відходів;

(7) "біопаливо" - рідке або газоподібне паливо для транспорту, вироблене з біомаси;

(8) "біорідина" - вироблене з біомаси рідке паливо для цілей, інших ніж транспортування, у тому числі для електроенергії, опалення та охолодження;

(9) "стале біопаливо" - біопаливо, що відповідає критеріям сталості, встановленим у статті 17 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/28/ЄС ⁽²³⁾ про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел, з будь-якими змінами і доповненнями до нього ⁽²⁴⁾;

(10) "механізм співпраці" - механізм, який відповідає умовам статті 6, 7 або 8 Директиви 2009/28/ЄС;

(11) "енергія з відновлюваних джерел енергії" - енергія, яку виробляють станції з використанням тільки відновлюваних джерел енергії, а також частка, виражена в теплотворній здатності, енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії на гібридних станціях, які також використовують традиційні джерела енергії, і включає електроенергію з відновлюваних джерел, яку використовують для поповнення систем зберігання, але не включає електроенергію, отриману в результаті зберігання в таких системах;

(12) "когенерація" або комбіноване виробництво тепла та електроенергії (КВТЕЕ) - одночасне виробництво теплової, електричної енергії та/або механічної енергії одним процесом;

(13) "високоєфективна когенерація" - когенерація, що підпадає під означення високоєфективної когенерації, як це передбачено в статті 2(34) Директиви 2012/27/ЄС (²⁵);

(14) "енергоєфективне централізоване тепло- та холодопостачання" - централізоване тепло- та холодопостачання, що підпадає під означення ефективної системи централізованого тепло- та холодопостачання, як це передбачено в статті 2(41) і (42) Директиви 2012/27/ЄС (²⁶). Це означення включає промислові станції тепло-/холодопостачання і мережу (у тому числі відповідне устаткування), необхідні щоб розподіляти тепло-/холодопостачання від виробничих одиниць до приміщень споживача;

(²³) Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел (ОВ L 140, 05.06.2009, с. 16).

(²⁴) Критерії сталості застосовують також до біорідин відповідно до Директиви 2009/28/ЄС.

(²⁵) Директива Європейського Парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоєфективність, внесення змін і доповнень до директив 2009/125/ЄС і 2010/30/ЄС і скасування директив 2004/8/ЄС і 2006/32/ЄС (ОВ L 315, 14.11.2012, с. 1).

(²⁶) ОВ L 315, 14.11.2012, с. 1.

(15) "екологічний податок" - податок з конкретним об'єктом оподаткування, який явно негативно впливає на довкілля, або спрямований на оподаткування певної діяльності, товарів або послуг з тим, щоб витрати на охорону довкілля можна було включити до їхньої ціни та/або щоб орієнтувати виробників і споживачів на діяльність, яка є кращою для довкілля;

(16) "мінімальний рівень податків у Союзі" - мінімальний рівень оподаткування, передбачений законодавством Союзу; для енергетичних продуктів і електроенергії - мінімальний рівень оподаткування, встановлений у додатку I до Директиви 2003/96/ЄС (²⁷);

(17) "малі та середні підприємства" ("МСП") - підприємства, які відповідають вимогам, встановленим у рекомендації Комісії від 6 травня 2003 року щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств (²⁸);

(²⁷) Директива Ради 2003/96/ЄС від 27 жовтня 2003 року про реструктуризацію рамок Співтовариства щодо оподаткування енергетичних продуктів і електроенергії (ОВ L 283, 31.10.2003, с. 51).

(²⁸) ОВ L 124, 20.5.2003, с. 36.

(18) "великі підприємства" - підприємства, які не підпадають під означення МСП;

(19) "індивідуальна допомога" - допомога, яку надають на основі схеми або *ad hoc*;

(20) "інтенсивність допомоги" - валова сума допомоги, виражена у відсотковому відношенні допустимих витрат; усі використовувані показники беруть до вирахування податків чи інших зборів; якщо допомогу призначають у формі, іншій ніж грант, сума допомоги повинна становити еквівалент гранту допомоги; допомогу, яку виплачують частинами, необхідно розраховувати за її вартістю на момент надання; процентна ставка, яку необхідно використовувати для розрахування облікової ставки та суми допомоги у формі пільгової позики, повинна бути референтною ставкою, застосовною на момент надання; інтенсивність допомоги розраховують на одного бенефіціара;

(21) "операційні переваги" - для цілей розрахування допустимих витрат, зокрема, зниження витрат або додаткове допоміжне виробництво, безпосередньо пов'язане з додатковими інвестиціями в охорону довкілля та, у належних випадках, переваги, що

отримують від інших інструментів підтримки незалежно від того, становлять вони державну допомогу чи ні, у тому числі операційну допомогу, яку надають для таких самих допустимих витрат, "зелених" тарифів або інших інструментів підтримки;

(22) "операційні витрати" - для цілей розрахування допустимих витрат, зокрема, додаткові виробничі витрати, такі як витрати на технічне обслуговування, що виникають у результаті додаткових інвестицій в охорону довкілля;

(23) "матеріальні активи" - для цілей розрахування допустимих витрат, інвестиції в землю, що є вкрай необхідними для досягнення цілей охорони довкілля, інвестиції в будівлі та технологічне обладнання, спрямовані на зменшення або усунення забруднення довкілля і шкідливого впливу на нього, а також інвестиції в адаптування методів виробництва з метою охорони довкілля;

(24) "нематеріальний актив" - для цілей розрахування допустимих витрат, витрати, пов'язані з передаванням технології шляхом придбання ліцензій на експлуатацію або запатентованих і незапатентованих ноу-хау, якщо такі витрати відповідають таким умовам:

(а) його вважають активом, що амортизується;

(b) його придбавають на ринкових умовах у підприємства, на якому покупець не має права прямого або опосередкованого контролю;

(с) його включають до активів підприємства, він залишається в осідку отримувача допомоги і використовується в ньому протягом щонайменше п'яти років; цю умову не застосовують, якщо нематеріальний актив є технічно застарілим; якщо протягом таких п'яти років його продають і дохід з продажу вираховують із допустимих витрат, а суму допомоги, де це доречно, повністю або частково повертають;

(25) "інтерналізація витрат" - принцип, відповідно до якого до виробничих витрат підприємства-забруднювача необхідно включати всі витрати, пов'язані з охороною довкілля;

(26) "забруднювач" - хтось, хто безпосередньо або опосередковано завдає шкоди довкіллю або створює умови, що призводять до такої шкоди ⁽²⁹⁾;

(27) "забруднення" - шкода, що її заподіяв забруднювач шляхом прямого або опосередкованого завдання шкоди довкіллю або створення умов, що призводять до такої шкоди фізичному середовищу або природним ресурсам;

(28) "принцип "забруднювач платить" або ПЗП" означає, що витрати на заходи протидії забрудненню повинен покривати забруднювач, який спричиняє таке забруднення;

(29) "забруднена ділянка" - місцевість із підтвердженою наявністю, внаслідок людської діяльності, такого рівня шкідливих речовин, за якого вона становить значний ризик для здоров'я людини або довкілля, з урахуванням поточної та затвердженої майбутньої форми використання такої землі;

(30) "допомога *ad hoc*" - допомога, яку не надають на основі схеми допомоги;

(31) "енергетична інфраструктура" - будь-яке фізичне обладнання або об'єкти, розміщені на території Союзу або які сполучають Союз з однією чи декількома третіми країнами, що підпадають під нижченаведені категорії:

(а) щодо електроенергії:

(i) інфраструктура передавання, як сформульовано в статті 2(3) Директиви 2009/72/ЄС ⁽³⁰⁾;

(ii) інфраструктура розподілення, як сформульовано в статті 2(5) Директиви 2009/72/ЄС ⁽³⁰⁾;

(iii) сховища електроенергії, визначені як об'єкти, що їх використовують для постійного або тимчасового зберігання електроенергії в наземній чи підземній інфраструктурі або геологічних об'єктах, за умови, що вони безпосередньо з'єднані з високовольтними лініями електропередачі напругою 110 кВ або вище;

(iv) будь-яке обладнання або установки, критично важливі для безпечної, надійної та ефективної роботи систем, визначених у пунктах (i)-(iii), у тому числі систем захисту, моніторингу й управління на всіх рівнях напруги та підстанціях; і

(v) розумні електросистеми - будь-яке обладнання, лінії, кабелі або установки на рівні передачі або низько- чи середньовольтного розподілення, мета якого - двосторонній цифровий зв'язок у режимі реального або майже реального часу, інтерактивний та розумний моніторинг і управління виробленням, передаванням, розподіленням і споживанням електроенергії в електромережі з метою створення мережі, яка ефективно інтегрує поведінку і дії всіх з'єднаних з нею користувачів - виробників, споживачів і тих, хто є водночас і першими і другими - для забезпечення економічно ефективної, сталої електроенергетичної системи з низьким рівнем втрат, високою якістю, надійністю постачання та безпекою;

⁽²⁹⁾ Рекомендація Ради від 3 березня 1975 р. про розподілення витрат і заходи органів публічної влади щодо охорони довкілля (ОВ L 194, 25.07.1975, с. 1).

⁽³⁰⁾ Директива 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 55).

(b) щодо газу:

(i) трубопроводи для транспортування та розподілення природного газу і біогазу, що належать до мережі, за винятком трубопроводів високого тиску, які використовують для висхідного розподілення природного газу;

(ii) підземні сховища, з'єднані з газопроводами високого тиску, згаданими в пункті (i);

(iii) об'єкти для приймання, зберігання та регазифікації або декомпримування скрапленого природного газу (СПГ) або стисненого природного газу (СПГ); та

(iv) будь-яке обладнання або установки, необхідні для безпечної, надійної та ефективної роботи системи або для уможливлення її двонаправленої потужності, у тому числі компресорні станції;

(c) щодо нафти:

(i) трубопроводи, які використовують для транспортування сирої нафти;

(ii) насосні станції і нафтоховища, необхідні для роботи трубопроводів для сирої нафти; та

(iii) будь-яке обладнання або установки, необхідні для належної, надійної та ефективної роботи такої системи, у тому числі системи захисту, моніторингу і контролю та пристрої для реверсного потоку;

(d) щодо CO₂: мережі трубопроводів, включно з пов'язаними з ними дотискувальними станціями, для транспортування CO₂ до сховищ з метою закачування CO₂ до підходящих підземних геологічних формацій для постійного зберігання;

(32) "дефіцит фінансування" - різниця між додатними і від'ємними грошовими потоками протягом здійснення інвестиції, дисконтованими до їхньої поточної вартості (зазвичай на основі вартості капіталу);

(33) "уловлювання та зберігання вуглецю" або "УЗВ" - це комплекс технологій, спрямованих на поглинання вуглекислого газу (CO₂), виробленого промисловими підприємствами, які використовують викопне паливо або біомасу, в тому числі електростанціями, його транспортування до належного сховища та введення CO₂ у відповідні підземні геологічні формації з метою постійного зберігання;

(34) "генерація енергії в достатніх обсягах" - рівень генерувальної потужності, достатній для забезпечення попиту держави-члена в певний період; його визначають на підставі традиційного статистичного показника організацій, визнаних в ЄС як установи, що відіграють суттєву роль у розвитку єдиного ринку електроенергії, наприклад, Європейської мережі операторів систем передавання електроенергії (ENTSO-E);

(35) "виробник" - підприємство, що виробляє електроенергію в комерційних цілях;

(36) "інструмент для забезпечення генерації енергії в достатніх обсягах" - механізм, спрямований на забезпечення досягнення на національному рівні певних рівнів генерації енергії в достатніх обсягах;

(37) "відповідальність за балансування" - відповідальність за наявність відхилень у показниках виробництва, споживання та комерційних операцій СББ в межах періоду врегулювання небалансів;

(38) "стандартна відповідальність за балансування" - відповідальність за балансування без дискримінації будь-яких технологій, які не звільняють будь-якого виробника від такої відповідальності;

(39) "сторона, відповідальна за баланс (СББ)" - учасник ринку або обраний ним представник, відповідальний за врегулювання його небалансів;

(40) "небаланси" - відхилення у показниках виробництва, споживання та комерційних операцій СББ в межах періоду врегулювання небалансів;

(41) "врегулювання небалансів" - механізм фінансового врегулювання, метою якого є відшкодування витрат на балансування, який застосовують до небалансів СББ;

(42) "період врегулювання небалансів" - одиниці виміру часу, які використовують для обчислення небалансів СББ;

(43) "процедура конкурсних торгів" - недискримінаційна процедура торгів, якою передбачено участь достатньої кількості підприємств, у ході яких допомогу надають на основі початкової пропозиції, поданої учасником торгів, або клірингової ціни. Крім того, бюджет або обсяг, пов'язаний з торгами, повинен встановлювати зобов'язальне обмеження для того, щоб не всі учасники торгів могли отримати допомогу.

(44) "початок робіт" - початок будівельних робіт у рамках інвестиційного проекту або перше підтверджене зобов'язання щодо замовлення обладнання чи інше зобов'язання, що тягне за собою незворотність інвестицій, залежно від того, яка з цих подій настане першою. Придбання земельних ділянок та підготовчі роботи, такі як отримання дозволів та підготування попереднього техніко-економічного обґрунтування, не можна вважати початком робіт. У разі поглинання компаній, "початок робіт" означає момент придбання активів, безпосередньо пов'язаних із придбаним підприємством.

(45) "демонстраційний проект" - проект, що демонструє технологію, яка є першою в своєму роді в Союзі, та представляє значну інновацію, яка виходить за рамки сучасного науково-технічного рівня.

(46) "підтримувані регіони" - регіони, призначені у затвердженій карті регіонального розподілу державної допомоги на період з 1 липня 2014 року по 31 грудня 2020 року, відповідно до статті 107(3)(а) і (с) [Договору](#);

(47) "карта регіонального розподілу державної допомоги" - список регіонів, визначених державою-членом відповідно до умов, встановлених у Настановах з державної допомоги для забезпечення розвитку регіонів на 2014-2020 роки ⁽³¹⁾;

2. ДОПОМОГА НА ОХОРОНУ ДОВКІЛЛЯ І РОЗВИТОК ЕНЕРГЕТИКИ, ЩО ПІДЛЯГАЄ НОТИФІКАЦІЇ

(20) На індивідуальну допомогу, яку надають на основі схеми допомоги, також поширюється зобов'язання нотифікації, відповідно до [статті 108\(3\)](#) Договору, якщо допомога перевищує нижченаведені порогові значення ⁽³²⁾, а також якщо її не надають на основі процедури конкурсних торгів:

⁽³¹⁾ ОВ С 209, 23.07.2013, с. 1.
⁽³²⁾ Для розрахування ліміту потужності для кожного проекту враховують сумарну потужність одиниці обладдя, яка має право на отримання допомоги.

(а) інвестиційна допомога: якщо сума допомоги перевищує 15 млн євро для одного підприємства;

(b) операційна допомога на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел та/або комбінованого виробництва теплоенергії з відновлюваних джерел: якщо допомогу надають на установки для виробництва електроенергії з відновлюваних джерел на об'єктах, на яких сумарна генерувальна потужність відновлюваних джерел електроенергії на об'єкт перевищує 250 мегават ("МВт");

(с) операційна допомога на виробництво біопалива: якщо допомогу надають на установки для виробництва біопалива на об'єктах, на яких сумарна генерувальна потужність на об'єкт перевищує 150000 тонн на рік;

(d) операційна допомога на когенерацію: якщо допомогу надають на когенераційні установки з сумарною когенераційною електроенергетичною потужністю понад 300 МВт; допомогу на виробництво теплоенергії від когенерації буде оцінено в контексті нотифікації на основі електричної потужності;

(е) допомога на енергетичну інфраструктуру: якщо розмір допомоги перевищує 50 млн євро для одного підприємства на один інвестиційний проект;

(f) допомога на уловлювання та зберігання вуглецю: якщо розмір допомоги перевищує 50 млн євро для одного підприємства на один інвестиційний проект;

(g) допомога у формі інструмента забезпечення генерації енергії в достатніх обсягах: якщо розмір допомоги перевищує 15 млн євро на проект на одне підприємство.

(21) На звільнення від податків, зниження ставок екологічних податків і звільнення від фінансування виробництва енергії з відновлюваних джерел, які підпадають під сферу застосування [секції 3.7](#), не розповсюджуються умови допомоги, яка підлягає індивідуальній нотифікації. Однак, у разі перевищення порогових значень, встановлених у зазначеній секції, допомога, яку надають у формі податкових пільг, яка не підпадає під секцію 3.7 цих Настанов, підлягає оцінюванню на індивідуальній основі. Цю норму застосовують незалежно від того, чи отримує разом з цим окремий бенефіціар вигоди від звільнення від податку або зниження його ставки, що підпадає під секцію 3.7.

(22) До цих Настанов включено критерії сумісності схем допомоги й індивідуальної допомоги для цілей охорони довкілля і розвитку енергетики, на яку поширюється зобов'язання щодо нотифікації відповідно до [статті 108\(3\)](#) Договору.

3. ОЦІНЮВАННЯ СУМІСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО [СТАТТІ 107\(3\)С](#) ДОГОВОРУ

(23) Державну допомогу, яку надають для цілей охорони довкілля і розвитку енергетики, вважають сумісною з внутрішнім ринком у розумінні [статті 107\(3\)с](#) Договору, якщо на основі загальних принципів оцінювання, наведених у цій главі, це спричинить більше внесок у досягнення цілей охорони довкілля й енергетики Союзу і не чинить негативного впливу на умови торгівлі мірою, що суперечить спільним інтересам. Необхідно враховувати специфічні труднощі підтримуваних регіонів.

(24) У цьому розділі роз'яснено, яким чином Комісія застосовує загальні принципи оцінювання, викладені в [секції 3.1](#), оцінюючи інструменти допомоги, на які поширюється сфера застосування цих Настанов і, в належних випадках, встановлено конкретні умови надання індивідуальної допомоги (яку надають на основі схеми допомоги або *ad hoc*).

(25) У [секції 3.2](#) викладено загальні умови сумісності, які застосовують до всіх інструментів допомоги, на які поширюється сфера застосування цих Настанов, за винятком випадків, коли конкретизовані секції [глави 3](#) обумовлюють такі загальні умови сумісності або вносять до них зміни і доповнення. Відповідно, секцію 3.2 застосовують, зокрема, до таких інструментів, що не входять до конкретизованих секцій глави 3:

(a) допомога на екологічні дослідження;

(b) допомога на рекультивацію забруднених ділянок;

(c) допомога підприємствам на відповідність вимогам, суворішим за стандарти Союзу або підвищення рівня охорони довкілля за відсутності стандартів Союзу;

(d) допомога на дострокову адаптацію до майбутніх стандартів Союзу;

3.1. Загальні принципи оцінювання

(26) Щоб оцінити, чи можна вважати нотифікований інструмент допомоги сумісним із внутрішнім ринком, Комісія зазвичай досліджує питання щодо того, чи забезпечує конструкція інструмента допомоги позитивний вплив допомоги на досягнення мети, що

становить спільний інтерес, який перевищує потенційний негативний вплив на торгівлю та конкуренцію.

(27) Повідомлення про модернізацію державної допомоги від 8 травня 2012 року (³³) закликала до виявлення та визначення загальних принципів, застосовних до оцінювання сумісності всіх інструментів допомоги, яке проводить Комісія. Для цієї цілі, Комісія розглядає інструмент державної допомоги як сумісний зі внутрішнім ринком лише в разі його відповідності кожному з наведених нижче критеріїв:

(a) сприяння чітко визначеній меті, що становить спільний інтерес: інструмент державної допомоги спрямовано на досягнення мети, що становить спільний інтерес, відповідно до [статті 107\(3\) Договору](#); ([секція 3.2.1](#));

(b) необхідність державного втручання: інструмент державної допомоги спрямовано на ситуацію, коли результатом надання допомоги може стати суттєве покращення, якого ринок не може досягти самостійно, наприклад, шляхом усунення чітко визначеної неспроможності ринку; ([секція 3.2.2](#));

(c) доцільність інструменту допомоги: запропонований інструмент допомоги є доцільним інструментом політики для досягнення мети, що становить спільний інтерес; ([секція 3.2.3](#));

(d) ефект стимулювання: допомога змінює поведінку відповідного (відповідних) підприємства (підприємств), стимулюючи його (їх) до участі в додатковій діяльності, яку б воно (вони) не провадив (провадили) би без надання допомоги або провадив (провадили) би в обмежений або інший спосіб; ([секція 3.2.4](#));

(e) пропорційність допомоги (зведення допомоги до мінімуму): розмір допомоги є обмеженим до мінімуму, необхідного для стимулювання додаткових інвестицій або діяльності у відповідному регіоні: ([секція 3.2.5](#));

(f) уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції і торгівлі між державами-членами: необхідно обмежити негативні наслідки допомоги достатньою мірою таким чином, щоб загальний баланс інструмента був позитивним; ([секція 3.2.6](#));

(g) прозорість допомоги: держави-члени, Комісія, суб'єкти господарювання і громадськість повинні мати легкий доступ до всіх відповідних актів та інформації, яка стосується наданої згідно з ними допомоги; ([секція 3.2.7](#)).

(28) На деякі категорії схем допомоги може розповсюджуватися вимога оцінювання *ex post*, як описано в [главі 4](#). У таких випадках Комісія має право обмежити тривалість таких схем (зазвичай до чотирьох років або менше) з можливістю повторної нотифікації їх подовження згодом.

(29) Також, якщо інструмент державної допомоги або зв'язані з ним умови, у тому числі метод його фінансування, коли він є його невід'ємною частиною, призводить до неминучого порушення законодавства ЄС, допомогу не можна визнавати сумісною із внутрішнім ринком (³⁴). Наприклад, у сфері енергетики будь-який збір, метою якого є фінансування інструментів державної допомоги, повинен відповідати, зокрема, вимогам статей 30 і 110 [Договору](#) (³⁵).

3.2. Загальні положення щодо сумісності

3.2.1. Внесок у досягнення мети, що становить спільний інтерес

3.2.1.1. Загальні умови

(30) Загальною метою допомоги на охорону довкілля є підвищення рівня охорони довкілля порівняно з рівнем, що його можна досягти за відсутності допомоги. Зокрема, стратегія "Європа 2020" встановила цілі сталого зростання для підтримки переходу до ресурсоефективної і конкурентної низьковуглецевої економіки. Низьковуглецева економіка зі значною часткою перемінної енергії з відновлюваних джерел потребує коригування енергосистеми, зокрема, значних інвестицій в енергомережі⁽³⁶⁾. Основною метою допомоги в секторі енергетики є забезпечення конкурентної, сталої і надійної енергосистеми на налагодженому енергетичному ринку Союзу⁽³⁷⁾.

(31) Держави-члени, що мають намір надати допомогу на охорону довкілля або розвиток енергетики, повинні чітко визначити мету, якої вони прагнуть досягти, і пояснити, яким чином така допомога сприятиме досягненню цієї мети. Запроваджуючи інструмент, що його співфінансують Європейські структурно-інвестиційні фонди, держави-члени можуть спиратися на логіку відповідних операційних програм у визначенні екологічних або енергетичних цілей, досягнення яких вони прагнуть.

(32) Екологічні дослідження можуть сприяти досягненню спільної цілі, якщо вони безпосередньо пов'язані з інвестиціями, які відповідають критеріям згідно з цими Настановами, навіть якщо за результатами попереднього дослідження інвестицію, що була його предметом, не було надано.

3.2.1.2. Додаткові умови допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі

(33) Щоб продемонструвати внесок допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі, у підвищення рівня охорони довкілля, держава-член може використовувати різні показники, що їх можна, мірою можливості, виразити кількісно, зокрема ті, що наведено нижче:

(a) *технології скорочення викидів*: обсяг парникових газів або забрудників, які не потрапляють в атмосферу постійно (зменшення використання викопного палива);

(b) *існуючі стандарти Союзу*: абсолютна кількість і відносна величина підвищення рівня охорони довкілля понад стандарти, тобто рівень зменшення забруднення, якого було б неможливо досягти відповідно до стандарту за відсутності державної допомоги;

(c) *майбутні стандарти Союзу*: збільшення темпів впровадження майбутніх стандартів, тобто зменшення забруднення, яке розпочинається раніше.

3.2.2. Необхідність державного втручання

3.2.2.1. Загальні умови

(34) Незважаючи на загальне визнання того факту, що конкурентні ринки зазвичай спричиняють ефективні результати стосовно цін, обсягу виробництва і використання ресурсів, за наявності неспроможності ринку⁽³⁸⁾ втручання з боку держави може покращити ефективність функціонування ринків. Більше того, інструменти державної допомоги можуть за певних умов врегулювати неспроможності ринку і, таким чином, сприяти спільній меті тією мірою, якою ринок не може досягти ефективних результатів самостійно. Щоб оцінити, чи є державна допомога результативною для досягнення цієї мети, перш за все необхідно діагностувати та визначити проблему, яку потрібно вирішити. Державну допомогу необхідно спрямовувати на ситуації, коли результатом надання допомоги є суттєве покращення, якого ринок не може досягти самостійно.

(³³) COM(2012)0209 остаточна версія від 08.05.2012.
(³⁴) Див. справу C-1 56/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, параграф 78 і справу C-333/07 *Regie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, параграфи 94-116. Див. також, у сфері енергетики, об'єднані справи C-1 28/03 та-1 29/03 *AEM i AEM Torino* [2005] ECR I-2861, параграфи 38-51.
(³⁵) Справа C-206/06 *Essent*, [2008] ECR I-5497, параграфи 40-59. Щодо застосування статей 30 і 110 [Договору](#) до схем торгівлі сертифікатами, див. Рішення Комісії C(2009)7085 від 17.09.2009, державна допомога N 437/2009 - Схема допомоги на заохочення когенерації в Румунії (ОВ С 31, 09.02.2010, с. 8) пункти преамбули 63-65.
(³⁶) COM(2011)112 остаточна версія "Дорожня карта руху до конкурентної низьковуглецевої економіки"; COM(2011) 571 остаточна версія "Дорожня карта до ресурсоефективної Європи".
(³⁷) COM(2010)639 остаточна версія Повідомлення "Енергетика 2020".
(³⁸) Термін "неспроможність ринку" стосується ситуацій, в яких ринки навряд чи будуть функціонувати ефективно, якщо вони діють на власний розсуд.

(35) Щоб розробити Настанови, які забезпечують досягнення інструментами допомоги спільних цілей, держави-члени повинні визначити неспроможності ринку, що перешкоджають підвищенню рівня охорони довкілля або функціонуванню налагодженого, безпечного, доступного і сталого внутрішнього енергетичного ринку. Неспроможності ринку, пов'язані з цілями захисту довкілля і розвитку енергетики, можуть бути відмінними або подібними, але можуть перешкоджати досягненню оптимального результату і призводити до неефективних результатів з таких причин:

(а) **Негативні екстерналії:** вони є найпоширенішими серед інструментів допомоги на охорону довкілля і виникають у разі відсутності належної оцінки забруднення, тобто коли фірма не несе повних витрат на забруднення, яке вона спричиняє. У цьому випадку, підприємства, які діють у своїх власних інтересах, можуть мати недостатньо стимулів для врахування негативних екстерналій, що походять від виробництва, визначаючись щодо певної технології виробництва або рівня виробництва. Це означає, що понесені підприємством виробничі витрати є нижчими за витрати, понесені суспільством. Таким чином, підприємства, зазвичай, мають недостатній стимул для зменшення рівня забруднення, яке вони спричиняють, або вжиття окремих заходів з охорони довкілля.

(б) **Позитивні екстерналії:** той факт, що частина вигоди від інвестиції дістається учасникам ринку, окрім інвестора, призводить до недоінвестування підприємствами. Позитивні екстерналії можуть виникати, наприклад, у випадку інвестицій в еко-інновації (³⁹), стабільності системи, нових й інноваційних технологій використання відновлюваних джерел енергії й інноваційних інструментів регулювання попиту, або у випадку інструментів розвитку енергетичних інфраструктур або забезпечення генерації енергії в достатніх обсягах, від яких мають вигоду багато держав-членів (або більша кількість споживачів).

(³⁹) Типовими прикладами позитивних екстерналій є дії, спрямовані на подальше покращення охорони природи або біорізноманіття, надання екосистемних послуг або екстерналії, які є наслідком загальної підготовки.

(с) **Асиметрична інформація:** зазвичай виникає на ринках, на яких існує невідповідність між інформацією, яку має одна сторона ринку й інформацією, яку має інша сторона ринку. Наприклад, це може відбуватися, коли зовнішнім фінансовим інвесторам бракує інформації про можливу прибутковість і ризики проекту. Це також може виникати під час транскордонної співпраці на рівні інфраструктури, коли одна сторона поінформована гірше, ніж інша. Незважаючи на те, що ризики або невизначеність як такі не призводять до виникнення неспроможності ринку, проблема асиметричної інформації зв'язана зі ступенем таких ризиків і невизначеності. Зазвичай,

як ризики, так і невизначеності є вищими для екологічних інвестицій з тривалішим періодом амортизації. Це може збільшити схильність до короткострокових інвестицій, яка може посилюватися через умови фінансування таких інвестицій, особливо для МСП.

(d) **Проблеми координації:** можуть перешкоджати розробленню проекту або його дієвому плануванню через розбіжність інтересів і стимулів серед інвесторів, так звані "роздільні стимули", витрати на залучення підрядників, невизначеність щодо результатів співпраці і мережевих ефектів, наприклад, безперервність електропостачання. Вони можуть виникати, наприклад, у відносинах між власником будівлі і орендарем у зв'язку із застосуванням енергоефективних рішень. Проблеми в координації можуть загострюватися внаслідок інформаційних проблем, зокрема тих, що пов'язані з асиметричною інформацією. Проблеми в координації також можуть виникати у зв'язку з необхідністю досягнення певної критичної маси перед запуском проекту, щоб він був привабливим з комерційних міркувань, що може бути особливо важливим аспектом в (транскордонних) інфраструктурних проектах.

(36) Саме лише існування неспроможностей ринку у певному контексті не є достатнім щоб обґрунтувати втручання з боку держави. Крім того, вже можуть бути запровадженими інші політики й інструменти для виправлення деяких установлених неспроможностей ринку. Наприклад, секторальне регулювання, обов'язкові стандарти щодо рівня забруднення, механізми ціноутворення, такі як Система Союзу торгівлі квотами на викиди ("СТКВ"), а також податки на викиди вуглецю. Додаткові інструменти, у тому числі, державну допомогу можна спрямовувати лише на залишкову неспроможність ринку, тобто таку неспроможність ринку, яку ще не було виправлено такими іншими політиками й інструментами. Також важливо продемонструвати, як державна допомога посилює інші запроваджені політики й інструменти, спрямовані на виправлення такої самої неспроможності ринку. Тому обґрунтування необхідності надання державної допомоги є слабкішим, якщо воно суперечить іншим політикам, спрямованим на таку саму неспроможність ринку.

(37) Комісія вважає необхідним надання допомоги, якщо держава-член продемонструвала, що допомогу дійсно спрямовано на (залишкову) неспроможність ринку, яку не було виправлено.

3.2.2.2. Додаткові умови допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі

(38) Оскільки неспроможності ринку можуть існувати взагалі, а інструменти допомоги можуть бути в принципі добре продуманими для досягнення ефективних ринкових результатів, не всі стосовні підприємства можуть стикатися з цими неспроможностями ринку однаковою мірою. Тому, щодо допомоги, яка підлягає нотифікації на індивідуальній основі, Комісія оцінює конкретні потреби в допомозі у кожному відповідному випадку. Держава-член повинна продемонструвати існування неспроможності ринку, яку все ще не виправлено, стосовно конкретної діяльності, на яку надається допомога, і чи дійсно допомогу спрямовано на виправлення такої неспроможності ринку.

(39) Залежно від конкретної неспроможності ринку, що підлягає виправленню, Комісія враховує такі чинники:

(a) чи вже існують інші інструменти політики для виправлення неспроможності ринку достатньою мірою, зокрема, стандарти охорони довкілля або інші стандарти Союзу, СТКВ Союзу або екологічні податки;

(b) чи існує потреба у втручанні з боку держави, враховуючи витрати бенефіціара допомоги на впровадження національних стандартів за відсутності допомоги і порівнюючи їх з витратами (або з їх відсутністю) основних конкурентів бенефіціара допомоги на впровадження таких стандартів;

(с) у разі проблем координації - кількість підприємств, від яких вимагається співпраця, розбіжність інтересів між співпрацюючими сторонами і практичні проблеми в координації співпраці, такі як мовні питання, чутливість інформації і негармонізовані стандарти.

3.2.3. Доцільність допомоги

(40) Запропонований інструмент допомоги повинен бути доцільним інструментом для досягнення відповідної цілі політики. Інструмент допомоги не можна вважати сумісним із внутрішнім ринком, якщо такого самого позитивного сприяння спільній цілі можна досягти за допомогою інших інструментів політики або інших, менш викривлювальних, типів інструментів допомоги.

3.2.3.1. Доцільність альтернативних інструментів політики

(41) Державна допомога - це не єдиний інструмент політики, який держави-члени можуть використовувати, щоб покращити охорону довкілля або створити добре функціонуючий, безпечний, доступний та сталий європейський енергетичний ринок. Важливо пам'ятати про ймовірність існування інших інструментів, які краще підходять для досягнення таких цілей. Інструменти регулювання та ринкові інструменти є найважливішими у досягненні цілей охорони довкілля та розвитку енергетики. "М'які" інструменти, такі як добровільне нанесення еко-маркувань і поширення екологічно безпечних технологій також можуть відігравати важливу роль у досягненні вищого рівня охорони довкілля.

(42) Різні інструменти для подолання тієї самої неспроможності ринку, можуть протидіяти один одному. Це відбувається, якщо запроваджено ефективний ринковий механізм для вирішення саме проблеми екстерналій. Додатковий інструмент підтримки для виправлення такої самої неспроможності ринку несе в собі ризик зниження ефективності ринкового механізму.

(43) Різні інструменти для подолання різних неспроможностей ринку також можуть протидіяти один одному. Інструмент, що вирішує проблему генерації енергії в достатніх обсягах, необхідно збалансувати відповідно до екологічної цілі поступової відмови від екологічно або економічно шкідливого субсидування, у тому числі викопних видів палива. Подібним чином, інструмент для скорочення викидів парникових газів може збільшити постачання електроенергії з перемінних джерел, що може загострити проблеми генерації електроенергії в достатніх обсягах.

(44) Закріплення принципу "забруднювач платить" ("ПЗП") у природоохоронному законодавстві забезпечує в принципі усунення неспроможності ринку, зв'язаної з негативними екстерналіями. Тому, державна допомога не є доцільним інструментом усунення і не може надаватися, якщо бенефіціар допомоги може бути притягнутий до відповідальності за забруднення за чинним законодавством Союзу або національним законодавством ⁽⁴⁰⁾.

⁽⁴⁰⁾ Зокрема, Комісія вважає, що допомогу для забруднених ділянок можна надавати лише тоді, коли забруднювача - тобто особу, яка несе відповідальність згідно з законодавством, застосовним у кожній державі-члені, без обмеження Директиви про екологічну відповідальність (Директива [2004/35/ЄС](#)) та

інших відповідних правил Союзу у цьому питанні - не визначено або його не можна притягнути до відповідальності для фінансування рекультивції за принципом "забруднювач платить".

3.2.3.2. Доцільність різних інструментів допомоги

(45) Допомогу на охорону довкілля і розвиток енергетики може бути надано в різних формах. Держава-член, однак, повинна гарантувати надання допомоги у формі, що ймовірно призведе до найменших викривлень торгівлі та конкуренції. У зв'язку з цим, від держави-члена вимагається продемонструвати, чому інші, потенційно менш викривлювальні форми допомоги, такі як авансові платежі що підлягають поверненню, у порівнянні з прямими грантами або податковими кредитами у порівнянні зі зниженням податкових ставок або форми допомоги на основі фінансових інструментів, таких як боргові або дольові (пайові) фінансові інструменти (наприклад, низькопроцентні позики або відсоткові знижки, державні гарантії або альтернативна форма надання капіталу на вигідних умовах) є менш доцільними.

(46) Вибір інструмента допомоги повинен узгоджуватися з неспроможністю ринку, на виправлення якої спрямовано інструмент допомоги. Зокрема, якщо фактичні доходи є невизначеними, наприклад, у випадку заходів енергоощадності, авансовий платіж, що підлягає поверненню, може бути доцільним інструментом. Щодо схем допомоги, призначених для реалізації цілей та пріоритетів операційних програм - в принципі вважається, що обраний у такій програмі інструмент фінансування є доцільним інструментом.

(47) Щодо операційної допомоги - держава-член повинна продемонструвати, що допомога є доцільною для досягнення мети такої схеми, на досягнення якої спрямовано цю допомогу. Щоб продемонструвати доцільність допомоги, держава-член може *ex ante* розрахувати розмір допомоги як фіксовану суму, яка покриває очікувані додаткові витрати на певний період часу, щоб стимулювати підприємства мінімізувати свої витрати і ефективніше розвивати свій бізнес у довгостроковій перспективі ⁽⁴¹⁾.

⁽⁴¹⁾ Однак, якщо майбутня динаміка витрат і доходів має високий ступінь невизначеності й існує велика асиметрія інформації, орган публічної влади може також віддати перевагу запровадженню компенсаційних моделей, які не є повністю *ex ante*, а швидше сумішшю *ex ante* та *ex post* (наприклад, шляхом збалансованого розподілення непередбачених прибутків).

(48) Щоб продемонструвати доцільність схеми, держава-член може також спиратися на результати минулих оцінювань, як описано в [главі 4](#).

3.2.4. Ефект стимулювання

3.2.4.1. Загальні умови

(49) Допомогу на охорону довкілля і розвиток енергетики можна вважати сумісною з внутрішнім ринком, якщо вона має ефект стимулювання. Ефект стимулювання виникає, якщо допомога спонукає бенефіціара змінити свою поведінку, щоб підвищити рівень охорони довкілля або покращити функціонування безпечного, доступного та сталого енергетичного ринку, і такої зміни поведінки не відбулося би без такої допомоги. Допомога не повинна субсидувати витрати на діяльність, які підприємство понесло би в будь-якому разі, і не повинна компенсувати звичайний підприємницький ризик, пов'язаний з економічною діяльністю.

(50) Комісія вважає, що допомога не представляє ефекту стимулювання для бенефіціара у всіх випадках, коли роботу над проектом уже розпочато, перш ніж він звернувся по допомогу до національних органів влади. У таких випадках, якщо

бенефіціар починає реалізовувати проект, перш ніж звернутися по допомогу, будь-яка допомога, надана стосовно такого проекту, вважається несумісною з внутрішнім ринком.

(51) Держави-члени повинні запровадити і використовувати форму заявки на допомогу. Форма заявки включає, принаймні, найменування заявника і розмір підприємства, опис проекту, у тому числі його місце розташування, дати початку та завершення, необхідний розмір допомоги для його реалізації і допустимі витрати. У заявці бенефіціари повинні описати, якою була би ситуація без допомоги, тобто ситуацію, яку називають контрфактичним або альтернативним сценарієм чи проектом. Крім того, великі підприємства повинні подати документальне підтвердження контрфактичного сценарію, описаного у заявці.

(52) Отримавши заявку, орган, який надає допомогу, повинен перевірити правдоподібність контрфактичного сценарію і підтвердити, що допомога має необхідний ефект стимулювання. Контрфактичний сценарій є правдоподібним, якщо він є справжнім і пов'язаний з факторами вироблення й ухвалення рішень, які переважають на момент, коли бенефіціар визначається щодо інвестицій. Дотримання умов, встановлених у [параграфах \(50\)](#) і [\(51\)](#), є необов'язковим, якщо допомогу надають на підставі процедури конкурсних торгів.

Ефект стимулювання і адаптація до стандартів Союзу

(53) Комісія вважає, що допомога, яку надають на адаптацію до майбутніх стандартів Союзу по суті має ефект стимулювання, у тому числі, якщо стандарт вже ухвалено, але ще не введено в дію. Однак, в останньому випадку допомога має ефект стимулювання, якщо вона стимулює робити інвестиції задовго до набуття чинності стандартом. Допомогу, яку надають на адаптацію до стандартів Союзу, які вже ухвалено але ще не введено в дію, вважають такою, що має ефект стимулювання, якщо інвестиції зроблено та завершено принаймні за один рік до введення стандартів Союзу в дію.

(54) Як іще один виняток з [параграфу \(53\)](#), ефект стимулювання може мати місце, якщо допомогу надають на:

(a) придбання нових транспортних засобів автомобільного, залізничного, внутрішнього водного і морського транспорту, які відповідають ухваленим стандартам Союзу, за умови здійснення такого придбання до набуття чинності такими стандартами та незастосування до вже придбаних транспортних засобів стандартів, які були обов'язковими колись; або

(b) операцій з модернізації існуючих транспортних засобів автомобільного, залізничного, внутрішнього водного і морського транспорту, за умови, що стандарти Союзу ще не було введено в дію станом на дату введення в експлуатацію таких транспортних засобів, а стандарти, які були колись обов'язковими, не застосовуються до таких транспортних засобів.

(55) Комісія вважає допомогу на підтримку інвестицій, які уможливають бенефіціара вживати заходів, що виходять за межі застосовних стандартів Союзу, позитивним сприянням цілі охорони довкілля або розвитку енергетики. Щоб уникнути знеохочення держав-членів від встановлення обов'язкових національних стандартів, жорсткіших за відповідні стандарти Союзу, таке позитивне сприяння існує незалежно від наявності обов'язкових національних стандартів, жорсткіших за стандарти Союзу. Сюди входять, наприклад, заходи з покращення якості води та повітря, що виходять за

межі обов'язкових стандартів Союзу. Таке позитивне сприяння також існує за наявності обов'язкового національного стандарту, ухваленного за відсутності стандартів Союзу.

Ефект стимулювання й енергоаудит

(56) Відповідно до Директиви 2012/27/ЄС ⁽⁴²⁾ ("Директива про енергоефективність" або "EED"), великі підприємства повинні проводити енергоаудит кожні чотири роки. Тому допомога на енергоаудит для великих підприємств може мати ефект стимулювання лише тією мірою, якою така допомога не компенсує енергоаудит, необхідний відповідно до EED. Оскільки таке саме зобов'язання не накладають на малі та середні підприємства, державна допомога, яку надають МСП для проведення енергоаудиту, може мати ефект стимулювання.

(57) Попередній параграф не обмежує оцінювання ефекту стимулювання державної допомоги для заходів з підвищення енергоефективності, призначених до виконання або проведених в результаті енергоаудиту чи застосування інших інструментів, у тому числі систем управління енергетикою і систем управління станом довкілля.

3.2.4.2. Додаткові умови допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі

(58) Щодо інструментів, що підлягають нотифікації на індивідуальній основі, держави-члени повинні повністю продемонструвати Комісії ефект стимулювання від допомоги. Від них вимагається надати чіткі докази того, що допомога має дієвий вплив на інвестиційні рішення у спосіб, що змінює поведінку бенефіціара, стимулюючи його підвищити рівень охорони довкілля або покращити функціонування енергетичного ринку Союзу. Щоб дозволити комплексне оцінювання, держава-член повинна надати не тільки інформацію стосовно проекту, який отримує допомогу, а й повний опис контрфактичного сценарію, в якому жодна з держав-членів не надає допомогу бенефіціару.

(59) Переваги нових інвестицій або методів виробництва, зазвичай, не обмежені їх безпосереднім впливом на довкілля або енергетичний ринок. Такі переваги можуть, зокрема, бути виробничими перевагами ⁽⁴³⁾, а ризики, зокрема, бути пов'язаними з невизначеністю щодо того, чи буде інвестиція такою прибутковою, як передбачувалося.

⁽⁴²⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність, внесення змін і доповнень до директив 2009/125/ЄС і 2010/30/ЄС і скасування директив 2004/8/ЄС і 2006/32/ЄС (ОВ L 315, 14.11.2012, с. 1).

⁽⁴³⁾ Виробничі переваги, які чинять негативний вплив на ефект стимулювання це - збільшення потужності, продуктивності, ефективності або якості. Інші переваги можуть бути зв'язані з іміджем продукту або маркуванням методів виробництва, які можуть мати негативний вплив на ефект стимулювання, зокрема, на ринках, на яких є конкурентний тиск для підтримання високого рівня охорони довкілля.

(60) Загалом, ефект стимулювання необхідно ідентифікувати шляхом аналізу контрфактичного сценарію, зіставляючи рівні спрямованої діяльності за наявності допомоги та за її відсутності. Це фактично означає перевірку прибутковості проекту за відсутності допомоги щоб оцінити, чи дійсно компанія недоотримує прибутку у разі реалізації альтернативного проекту.

(61) У такому контексті рівень прибутковості можна оцінити з використанням методики, що є стандартною практикою у конкретній відповідній галузі і може включати методи оцінювання чистої поточної вартості ("NPV") проекту ⁽⁴⁴⁾, внутрішньої норми прибутку ("IRR") ⁽⁴⁵⁾ або середнього прибутку на вкладений капітал ("ROCE"). Прибутковість проекту необхідно порівняти зі звичайними нормами прибутку, що їх

застосовує компанія в інших інвестиційних проектах аналогічного типу. За відсутності таких показників, прибутковість проекту необхідно порівняти з вартістю капіталу компанії в цілому або з нормами прибутку, що звичайно спостерігаються у відповідній галузі.

(⁴⁴) Чиста поточна вартість ("NPV") проекту - різниця між додатним і від'ємним рухом коштів протягом здійснення інвестиції, дисконтованих до їх поточної вартості (зазвичай з використанням вартості капіталу), тобто звичайні норми прибутку, що їх підприємство застосовує в інших інвестиційних проектах аналогічного типу. Коли цього еталону немає в наявності, для цієї цілі можна використовувати вартість капіталу компанії в цілому або норми прибутку, що звичайно спостерігаються у відповідній галузі. (⁴⁵) Внутрішня норма прибутку ("IRR") не ґрунтується на балансовому прибутку за певний рік, а враховує майбутні грошові потоки, які інвестор очікує отримати протягом здійснення інвестиції. Її визначають як облікову ставку, для якої NPV грошових потоків дорівнює нулю.

(62) Якщо не відомо жодного конкретного контрфактичного сценарію, можна припустити наявність ефекту стимулювання у разі дефіциту фінансування, тобто коли інвестиційні витрати перевищують NPV очікуваних операційних доходів від інвестицій на основі бізнес-плану *ex ante*.

(63) Зокрема, державам-членам пропонують спиратися на сучасні, релевантні та достовірні докази, у тому числі, наприклад, офіційні документи ради директорів, звіти кредитних комітетів, фінансові звіти оцінювання ризиків, внутрішні бізнес-плани, експертні висновки та інші дослідження, пов'язані з оцінюваними інвестиційними проектами. Для перевіряння ефекту стимулювання можуть допомогти документи, що містять інформацію про прогнози попиту, прогнози витрат, фінансові прогнози, документи, що їх надають інвестиційному комітету, і в яких докладно розписано різні інвестиційні сценарії або документи, надані фінансовим установам.

(64) Щоб забезпечити об'єктивність у встановленні ефекту стимулювання, Комісія може у процесі оцінювання порівняти дані щодо конкретної компанії з даними стосовно галузі, в якій працює компанія, тобто провести бенчмаркінг. Зокрема, держави-члени повинні, за можливості, надати дані щодо конкретної галузі, які демонструють, що контрфактичний сценарій компанії, його необхідний рівень прибутковості і очікувані грошові потоки є обґрунтованими.

(65) Комісія може встановити наявність ефекту стимулювання у випадках, коли підприємство може мати стимул для реалізації проекту, з допомогою, навіть якщо проект, який отримує допомогу, не досягає зазвичай необхідного рівня прибутковості. Це може бути виправдано, наприклад, з огляду на значніші вигоди, не відображені у прибутковості самого проекту. За таких обставин, доказ, наданий на підтвердження існування ефекту стимулювання, стає особливо важливим.

(66) У разі, якщо підприємство адаптується до національного стандарту, суворішого за стандарти Союзу або ухваленого за відсутності стандартів Союзу, Комісія повинна перевірити, чи дійсно бенефіціар допомоги піддався би істотного впливу у вигляді збільшення витрат, і чи дійсно він не зміг би понести витрати, пов'язані з безпосереднім упровадженням національних стандартів.

(67) Відносно інвестицій, які допомагають підприємствам перевищити мінімальні рівні, що їх вимагають стандарти Союзу, Комісія все одно може дійти висновку про відсутність ефекту стимулювання, особливо, якщо такі інвестиції відповідають мінімальним технічним стандартам, наявним на ринку.

(68) Якщо допомога не змінює поведінку бенефіціара шляхом стимулювання додаткових видів діяльності, така допомога не має ефекту стимулювання стосовно заохочення до екологічно безпечної поведінки в Союзі або зміцнення функціонування європейського енергетичного ринку. Як наслідок, допомога не буде затверджена у випадках, коли ті самі види діяльності можна провадити і без допомоги.

3.2.5. Пропорційність допомоги

3.2.5.1. Загальні умови

(69) Допомога на охорону довкілля і розвиток енергетики вважається пропорційною, якщо суму допомоги на бенефіціара обмежено до мінімуму, необхідного для досягнення поставленої мети охорони довкілля або розвитку енергетики.

(70) Загалом, допомогу можна вважати обмеженою до необхідного мінімуму, якщо вона відповідає чистим додатковим витратам, необхідним для досягнення цілі, у порівнянні з контрфактичним сценарієм за відсутності допомоги. Чисті додаткові витрати визначаються як різниця між економічними вигодами і витратами (у тому числі інвестиційні та експлуатаційні витрати) для проекту, на який виділяють допомогу, та економічною вигодою і витратами альтернативного інвестиційного проекту, який би компанія реалізовувала за відсутності допомоги, тобто за контрфактичним сценарієм.

(71) Однак, може бути важко повністю врахувати всі економічні вигоди, які компанія отримає від додаткових інвестицій ⁽⁴⁶⁾. Тому для інструментів, які не підлягають оцінюванню на індивідуальній основі, можна використовувати спрощений метод, який робить акцент на розрахуванні додаткових інвестиційних витрат, тобто без урахування операційних вигід і витрат. Інструменти, які не підлягають оцінюванню на індивідуальній основі, можна вважати пропорційними, якщо сума допомоги не перевищує максимальну інтенсивність допомоги, яка становить певний відсоток від допустимих витрат, як визначено в [параграфах \(72\)-\(76\)](#). Такі значення максимальної інтенсивності також слугують верхнім обмеженням допомоги, яку надають на інструменти, що підлягають нотифікації.

Допустимі витрати

(72) Допустимі витрати для допомоги на охорону довкілля є додатковими інвестиційними витратами в матеріальних та/або нематеріальних активах, прямо зв'язаних з досягненням спільної цілі.

(73) Допустимі витрати визначають таким чином:

(a) якщо витрати на досягнення мети, що становить спільний інтерес, можна виокремити з загальних інвестиційних витрат як окрему інвестицію, наприклад, тому що "зелений" елемент можна легко ідентифікувати як "додатковий компонент" об'єкту, що існував від початку, витрати на окрему інвестицію є допустимими витратами ⁽⁴⁷⁾;

(b) у всіх інших випадках, допустимі витрати є додатковими інвестиційними витратами, встановленими шляхом порівняння інвестицій, на які надано допомогу, з контрфактичною ситуацією за відсутності державної допомоги. В принципі, за основу можна брати вартість технічно порівнянних капіталовкладень ⁽⁴⁸⁾, які були б правдоподібно реалізовані без допомоги ⁽⁴⁹⁾, і які не досягають мети, що становить спільний інтерес, або досягають її меншою мірою.

⁽⁴⁶⁾ Наприклад, нелегко вимірювати деякі види переваг, такі як "зелений імідж" підкріплений інвестиціями в охорону довкілля.

(⁴⁷) Для інструментів допомоги на рекультивацію забруднених ділянок допустимі витрати дорівнюють вартості робіт з рекультивації мінус зростання цін на землю (див. [додаток 2](#)).

(⁴⁸) Технічно порівняння інвестиція означає інвестицію з такою самою виробничою потужністю і всіма іншими технічними характеристиками (за винятком тих, які безпосередньо пов'язані з додатковим інвестуванням для поставленої цілі).

(⁴⁹) Така референтна інвестиція повинна з економічної точки зору бути достовірною альтернативою оцінюваній інвестиції.

(74) [Додаток 2](#) містить список відповідних контрфактичних сценаріїв або розрахунків допустимих витрат, що відображають контрфактичний сценарій, який необхідно використовувати у подібних випадках. Комісія може прийняти альтернативні контрфактичні ситуації, якщо держава-член надала належне обґрунтування.

(75) Для інструментів, що підтримують інтегровані проекти, такі як інтегровані інструменти підвищення енергоефективності або біогазові проекти, може бути складно встановити контрфактичний сценарій. Якщо контрфактичний сценарій не можна встановити достовірно, Комісія готова розглядати загальну суму витрат на проект як альтернативу, що передбачає нижчу інтенсивність допомоги для відображення різних розрахунків допустимих витрат.

(76) До будівництва виробничих підприємств за проектами енергоефективного централізованого тепло- або холодопостачання застосовуються правила, зазначені у [параграфах \(73\)-\(75\)](#). Однак, до допомоги на будівництво мережі застосовують підхід дефіциту фінансування, подібно як і до оцінювання енергетичної інфраструктури.

Максимальна інтенсивність допомоги

(77) Щоб забезпечити передбачуваність та рівні умови конкуренції, Комісія застосовує максимальну інтенсивність допомоги, зазначену в [додатку 1](#). Ця інтенсивність допомоги відображає необхідність втручання з боку держави, зумовлену, з одного боку, релевантністю неспроможності ринку, а з іншого - очікуваним рівнем викривлення конкуренції та торгівлі.

(78) Вищу інтенсивність можна дозволяти для деяких типів допомоги або інвестицій в підтримуваному регіоні але інтенсивність допомоги за жодних обставин не повинна перевищувати 100% допустимих витрат. Вищу інтенсивність можна дозволяти у таких випадках:

(a) інтенсивність допомоги можна підвищити на 15 процентних пунктів для інвестицій в розвиток енергетики й охорону довкілля в підтримуваних регіонах, які відповідають умовам [статті 107\(3\)\(a\)](#) Договору, і на 5 процентних пунктів для інвестицій в розвиток енергетики й охорону довкілля в підтримуваних регіонах, які відповідають умовам статті 107(3)(c) Договору. Комісія вважає такі підвищення виправданими з огляду на різні особливі потреби цих регіонів, які можуть перешкоджати інвестуванню в охорону довкілля або розвиток енергетики:

(b) інтенсивність допомоги може бути збільшена на 10 процентних пунктів для середніх підприємств і на 20 процентних пунктів для малих підприємств. Що стосується малих та середніх підприємств, які, з одного боку, можуть стикатися з відносно вищими витратами для досягнення цілей охорони довкілля й розвитку енергетики відносно масштабу своєї діяльності та, з іншого боку, з недосконалістю ринку капіталу, що змушує їх нести такі витрати, забезпечення вищої інтенсивності допомоги також може бути виправданим заходом, оскільки ризик серйозних викривлень конкуренції та торгівлі знижується, коли бенефіціар є малим або середнім підприємством;

(с) вища інтенсивність допомоги може бути виправдана за певних обставин у випадку еко-інновацій, спрямованих на виправлення подвійної неспроможності ринку, зв'язаної з вищими ризиками інновацій у поєднанні з екологічним аспектом проекту. Це стосується, зокрема, інструментів ресурсоефективності. Інтенсивність допомоги може бути збільшена на 10 процентних пунктів, за умови дотримання таких сукупних умов:

(і) еко-інноваційний актив або проект повинен бути новим або істотно покращеним відносно сучасного науково-технічного рівня у відповідній галузі в Союзі ⁽⁵⁰⁾;

(іі) очікувана вигода для довкілля повинна бути значно вищою за покращення в результаті загального науково-технічного розвитку в порівнянних видах діяльності ⁽⁵¹⁾;

(ііі) інноваційність активів або проектів сполучена з чітким ступенем ризику з технологічної, ринкової або фінансової точки зору, вищим за ризик, зазвичай пов'язаний з порівнянними неінноваційними активами або проектами ⁽⁵²⁾.

(79) Таким чином, Комісія вважає допомогу сумісною з внутрішнім ринком у разі правильно розрахованих допустимих витрат та дотримання максимальної інтенсивності допомоги, зазначеної в [додатку 1](#).

(80) Якщо бенефіціар отримує допомогу в порядку процедури конкурсних торгів на підставі чітких, прозорих та недискримінаційних критеріїв, обсяг допомоги може сягати 100% допустимих витрат ⁽⁵³⁾. Такі конкурсні торги повинні бути недискримінаційними і передбачати участь достатнього числа підприємств. Крім того, пов'язаний з конкурсними торгами бюджет повинен бути зобов'язальним обмеженням у тому сенсі, що не всі учасники можуть отримати допомогу. Зрештою, допомогу необхідно надавати на підставі початкової пропозиції, поданої учасником торгів, що виключає будь-які подальші перемовини.

⁽⁵⁰⁾ Держава-член може продемонструвати новизну, наприклад, на основі точного опису інновації і ринкових умов для її введення або поширення у порівнянні з процесами на сучасному технологічному рівні або організаційними методами, що їх зазвичай використовують інші підприємства у цієї ж галузі.

⁽⁵¹⁾ Якщо для порівняння еко-інноваційної діяльності зі стандартною неінноваційною діяльністю можна використати кількісні параметри, "значно вищий" означає, що очікуване граничне покращення від еко-інноваційної діяльності стосовно зниження ризику або рівня забруднення довкілля, або підвищення енерго- або ресурсоефективності, повинно бути принаймні в два рази більше за граничне покращення, очікуване від загального розвитку аналогічної неінноваційної діяльності. Якщо запропонований підхід не є доцільним для такого випадку, або якщо не можна провести кількісне порівняння, форма заявки на державну допомогу повинна містити докладний опис методу, використаного для оцінювання цього критерію, що забезпечує стандарт, порівнянний з запропонованим методом.

⁽⁵²⁾ Держава-член може продемонструвати цей ризик, наприклад, з точки зору: витрат відносно обігу підприємства, часу, необхідного для розроблення проекту, очікуваних доходів від еко-інновації у порівнянні з витратами і ймовірності невдачі проекту.

⁽⁵³⁾ За таких обставин можна припустити, що відповідні заявки на торгах відображають всі можливі вигоди від додаткової інвестиції.

3.2.5.2. Поєднання допомоги

(81) Надання допомоги може бути призначено одночасно за декількома схемами або в поєднанні з допомогою *ad hoc*, за умови, що загальна сума державної допомоги для певної діяльності або проекту не перевищує меж, встановлених максимальними розмірами допомоги, встановлених у цих Настановах. Фінансування Союзу під централізованим управлінням Комісії, яке не знаходиться під безпосереднім прямим чи опосередкованим контролем держави-члена ⁽⁵⁴⁾, не становить державну допомогу. Якщо таке фінансування Союзу поєднано з державною допомогою, лише останню можна враховувати, визначаючи, чи дотримано граничні значення нотифікації і максимальну

інтенсивність допомоги, при чому загальна сума державного фінансування, наданого стосовно тих самих допустимих витрат повинна, однак, не перевищувати максимальну ставку (максимальні ставки) фінансування, встановлену (встановлені) у застосовних правилах законодавства Союзу.

(82) Допомогу не можна поєднувати з допомогою *de minimis* стосовно тих самих допустимих витрат, якщо таке поєднання призведе до перевищення інтенсивності допомоги рівнів, встановлених у цих Настановах.

3.2.5.3. Додаткові умови щодо інвестицій і операційної допомоги, що підлягають нотифікації на індивідуальній основі

(83) Щодо індивідуальної допомоги - дотримання максимальної інтенсивності допомоги, встановленої у цій секції і в [додатку 1](#), недостатньо для забезпечення її пропорційності. Цю максимальну інтенсивність допомоги використовують як верхнє обмеження індивідуальної допомоги ⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵⁴⁾ Наприклад, підтримка, надана на підставі Рішення Комісії 2010/670/ЄС (ОВ L 290, 06.11.2010, с. 39) (фінансування NER300) і Регламенту (ЄС) № 2010/1233/ЄС про внесення змін і доповнень до Регламенту (ЄС) № 2009/663/ЄС (ОВ L 346, 30.12.2010, с. 5) (фінансування Європейської енергетичної програми для відновлення економіки (фінансування СЕПВ)), програми "Горизонт 2020" або Європейської програми підтримки малого та середнього бізнесу (COSME).

⁽⁵⁵⁾ У разі надання допомоги *ad hoc*, верхнє обмеження визначається шляхом порівняння зі звичайними даними по галуз, еквівалентними верхньому обмеженню допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі, наданої на основі схеми.

(84) Загалом, допомогу, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі, вважають обмеженою до необхідного мінімуму, якщо сума допомоги відповідає чистим додатковим витратам інвестицій, на які надано допомогу, у порівнянні з контрфактичним сценарієм за відсутності допомоги. Необхідно враховувати всі відповідні витрати і вигоди протягом усього життєвого циклу проекту.

(85) Якщо не можна визначити конкретний альтернативний проект як контрфактичний сценарій, Комісія перевіряє, чи перевищує сума допомоги мінімум, необхідний щоб зробити проект, який отримує допомогу, достатньо прибутковим, наприклад, чи вона підвищує IRR проекту понад звичайні норми прибутку, що їх застосовує відповідне підприємство в інших інвестиційних проектах схожого типу. Коли такого еталону немає в наявності, для цієї цілі можна використовувати вартість капіталу компанії в цілому або норми прибутку, що звичайно спостерігаються у відповідній галузі.

(86) Держава-член повинна надати докази того, що суму допомоги зведено до мінімуму. Для оцінювання пропорційності допомоги можна також використовувати розрахунки, які було використано для аналізу ефекту стимулювання. Держава-член повинна продемонструвати пропорційність на основі документації, вказаної в [параграфі \(63\)](#).

(87) Для операційної допомоги, наданої через процедуру конкурсних торгів, індивідуальна допомога вважається пропорційною, якщо виконано загальні умови.

3.2.6. Уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції та торгівлі

3.2.6.1. Загальні міркування

(88) Щоб допомога була сумісною з внутрішнім ринком, негативні наслідки інструменту допомоги у вигляді викривлень конкуренції та впливу на торгівлю між

державами-членами, повинні бути обмеженими та переваженими позитивними наслідками у вигляді сприяння меті, що становить спільний інтерес.

(89) Комісія визначає два потенційні викривлення, до яких призводить допомога, зокрема, викривлення ринку продуктів і наслідки вибору місця розташування. Обидва прояви можуть призвести до неефективностей розподілення, які можуть підірвати економічні показники внутрішнього ринку, а також до проблем з розподіленням, які негативно впливають на розподілення економічної діяльності по регіонах.

(90) За своїм характером допомога для цілей охорони довкілля зазвичай віддає перевагу екологічно безпечним продуктам та технологіям, а не більш забруднювальним продуктам та технологіям, і такий ефект допомоги в принципі не можна розглядати як надмірне викривлення конкуренції, оскільки він за своєю природою зв'язаний із самою метою допомоги, яка полягає в підвищенні екологічності економіки. Оцінюючи потенційні негативні наслідки допомоги на охорону довкілля, Комісія враховує загальний вплив інструменту на довкілля відносно його негативного впливу на позицію на ринку і, таким чином, на прибутки фірм, які не отримують допомоги. При цьому Комісія, зокрема, розглядає викривлювальний вплив на конкурентів, які працюють подібним чином не шкодячи довкіллю, навіть без допомоги. Аналогічно, чим меншим є очікуваний вплив відповідного інструменту на довкілля, тим важливішим є перевіряння його впливу на частки ринку конкурентів та їх прибутки на ринку.

(91) Одним із потенційно несприятливих наслідків державної допомоги для цілей охорони довкілля й розвитку енергетики є те, що вона перешкоджає ринковому механізму досягати ефективних результатів, винагороджуючи найефективніших та найінноваційніших виробників, і чинячи тиск на найменш ефективних, змушуючи їх до покращення, реструктуризації або виходу з ринку. Це може призвести до ситуації, коли через надану деяким фірмам допомогу ефективніші або інноваційніші конкуренти, наприклад, конкуренти з відмінною, можливо, навіть екологічно безпечнішою технологією, які в іншому випадку змогли б увійти на ринок і розвиватися, не можуть цього зробити. У довгостроковій перспективі, втручання в процеси конкурентного входження на ринок і виходу з нього можуть придушувати інновації та сповільнювати підвищення рівня продуктивності на рівні всієї галузі.

(92) Допомога може також мати викривлювальний ефект внаслідок зміцнення або збереження істотної ринкової влади бенефіціара. Навіть якщо допомога не зміцнює істотну ринкову владу безпосередньо, вона може зміцнювати її опосередковано, заважаючи існуючим конкурентам розширюватися або спонукаючи їх до виходу з ринку або заважаючи входженню нових конкурентів.

(93) Окрім викривлень на ринках продуктів, допомога може також спричиняти вплив на торгівлю і вибір місця розташування. Такі викривлення можуть виникати через кордони держав-членів, коли фірми конкурують через кордони або розглядають різні місця розташування для інвестицій. Допомога, спрямована на збереження господарчої діяльності в одному регіоні або її привернення з інших регіонів у рамках внутрішнього ринку, може не призвести безпосередньо до викривлення на ринку продуктів, але може спричинити переміщення діяльності чи інвестицій з одного регіону в інший без сукупного впливу на довкілля.

Очевидні негативні наслідки

(94) В принципі, необхідно проаналізувати інструмент допомоги та контекст його застосування, щоб визначити міру, якою його можна вважати викривлювальним. Однак,

є ситуації, коли негативні наслідки явно переважають позитивні наслідки, що означає, що допомогу не можна вважати сумісною з внутрішнім ринком.

(95) Комісія встановлює максимальну інтенсивність допомоги, яка становить основну вимогу щодо сумісності і метою якої є запобігання використанню державної допомоги для проектів, в яких співвідношення між сумою допомоги та допустимими витратами вважається дуже високим і тому особливо вірогідно призведе до викривлень.

(96) Також, допомога для цілей охорони довкілля й розвитку енергетики, що спричиняє лише зміну місця господарчої діяльності без підвищення існуючого рівня охорони довкілля в державах-членах, не вважається сумісною із внутрішнім ринком.

3.2.6.2. Загальні умови

(97) Оцінюючи негативні наслідки інструмента допомоги, Комісія зосереджує увагу на викривленнях, що виникають в результаті передбачуваного впливу допомоги на охорону довкілля й розвиток енергетики на конкуренцію між підприємствами на відповідних ринках продуктів та на місце здійснення господарчої діяльності. Якщо інструменти державної допомоги адресно належним чином націлено на неспроможність ринку, для виправлення якої вони призначені, це більше обмежує ризик того, що допомога надмірно викривить конкуренцію.

(98) Якщо допомога пропорційна та її обмежено до додаткових інвестиційних витрат, негативний вплив допомоги в принципі пом'якшується. Однак, навіть якщо допомога є необхідною і пропорційною, результатом її надання може стати зміна поведінки бенефіціарів, яка викривлює конкуренцію. Підприємство, метою якого є отримання прибутку, зазвичай, підвищує рівень охорони довкілля понад обов'язкові вимоги лише, якщо вбачає в цьому принаймні мінімальні переваги для підприємства у будь-якому вигляді.

(99) Комісія приділяє значну увагу процесу відбору, щоб зводити викривлення конкуренції та торгівлі до мінімуму. За можливості, процес відбору необхідно проводити в недискримінаційний, прозорий та відкритий спосіб без виключення без потреби компаній, які можуть конкурувати з проектами щоб досягти такої самої мети захисту довкілля або розвитку енергетики. Результатом процесу відбору повинен стати відбір бенефіціарів, які можуть досягти цілей охорони довкілля або розвитку енергетики, використовуючи найменшу суму допомоги або у найрезультативніший за витратами спосіб.

(100) Комісія, зокрема, оцінює негативні наслідки допомоги, розглядаючи такі елементи:

(а) *зменшення або компенсація витрат на одиницю продукції*: якщо нове обладнання⁽⁵⁶⁾ дозволяє скоротити витрати на одиницю продукції порівняно з ситуацією без допомоги або якщо допомога компенсує частину операційних витрат - ймовірно, що бенефіціари збільшать продажі. Чим еластичніше ціна продукту, тим більший потенціал викривлення конкуренції має допомога:

(б) *новий продукт*: якщо бенефіціари створюють новий продукт або продукт вищої якості, існує ймовірність, що вони збільшать свої продажі і можливо отримують "перевагу першопрохідця".

3.2.6.3. Додаткові умови допомоги, що підлягає нотифікації на індивідуальній основі

(101) Держави-члени повинні забезпечувати обмеження негативних наслідків, описаних в [секції 3.2.6.1](#). Окрім елементів, наведених у [секції 3.1.6.2](#), Комісія враховує та оцінює, чи призводить індивідуальна допомога до:

(а) підтримки неефективного виробництва, тим самим перешкоджаючи зростанню продуктивності в секторі;

(b) викривлення динамічних стимулів;

(c) створення або збільшення ринкової влади або практик виключення (конкурентів);

(d) штучної зміни торговельних потоків або місця знаходження виробництва.

(102) Комісія може розглядати планове введення схем підтримки розвитку енергетики та охорони довкілля, окрім нотифікованої схеми, що безпосередньо або опосередковано приносить користь бенефіціару в оціненні сукупного впливу допомоги.

(103) Комісія також оцінює, чи спричиняється допомога до сприятливіших умов виробництва на деяких територіях, особливо завдяки порівняно нижчим виробничим витратам у результаті допомоги або вищим стандартам виробництва, досягнутим за рахунок допомоги. Це може призвести до того, що компанії можуть залишатися на підтримуваних територіях або переміщатися до них, або перенаправляти торговельні потоки до підтримуваного регіону. У своєму аналізі індивідуальної допомоги, що підлягає нотифікації, Комісія належним чином враховує будь-які докази того, що бенефіціар допомоги розглянув альтернативні місця розташування.

3.2.7. Прозорість

(104) Держави-члени повинні забезпечувати опублікування на веб-сайті, що містить докладну інформацію про державну допомогу, на національному та регіональному рівні такої інформації: повний текст затвердженої схеми допомоги або рішення про надання індивідуальної допомоги та його імплементаційні положення, або посилання на нього, орган (органи), що надає (надають) допомогу, найменування окремих бенефіціарів, форму та суму допомоги, наданої кожному бенефіціару, дату надання, тип підприємства (МСП/велика компанія), регіон, в якому знаходиться бенефіціар (на рівні NUTS II), а також основний економічний сектор, в якому бенефіціар провадить свою діяльність (на рівні групи NACE).

(105) Для схем у формі податкової переваги і допомоги у формі скорочень фінансування підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел, інформацію про обсяги індивідуальної допомоги можна надавати в межах таких діапазонів (в мільйонах євро): [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30 або більше].

(106) Необхідно публікувати таку інформацію після ухвалення рішення про надання допомоги, зберігати її протягом щонайменше 10 років, а також забезпечувати її доступність для громадськості без обмежень ⁽⁵⁷⁾. До 1 липня 2016 року надання такої інформації від держави-членів не вимагається. Від вимоги про опублікування інформації можна відмовитися стосовно надання індивідуальної допомоги менше 500000 євро.

⁽⁵⁶⁾ Розрахунок додаткових інвестиційних витрат може не повністю охоплювати всі переваги, оскільки операційні вигоди не вираховуються протягом здійснення інвестиції. Крім того, може бути важко враховувати певні види вигід, наприклад, зв'язані з підвищенням продуктивності і збільшенням виробництва але без зміни потужностей.

⁽⁵⁷⁾ Цю інформацію необхідно публікувати протягом 6 місяців з дати надання (або, щодо допомоги у формі

податкової переваги, протягом 1 року з дати подання податкової декларації). У разі незаконної допомоги, держави-члени повинні забезпечувати опублікування цієї інформації *ex post*, протягом щонайменше 6 місяців з дати ухвалення рішення Комісією. Інформація повинна бути доступною у форматі, який уможливує пошук даних, формування витягу та зручне публікування в інтернеті, наприклад, у форматі CSV або XML.

3.3. Допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел

3.3.1. Загальні умови для інвестицій і операційної допомоги на виробництво енергії з відновлюваних джерел

(107) Союз встановив амбітні цільові показники щодо зміни клімату і сталості енергетики, зокрема в рамках своєї стратегії "Європа 2020". Низка законодавчих актів Союзу вже підтримує досягнення таких показників, таких як СТКВ Союзу, Директива 2009/28/ЄС ⁽⁵⁸⁾ ("Директива про відновлювану енергію" або "RED") і Директива 2009/30/ЄС ⁽⁵⁹⁾ ("Директива про якість палива"). Однак, їх імплементація не завжди спричиняє найефективніший ринковий результат і, за певних умов, державна допомога може бути належним інструментом щоб сприяти досягненню цілей Союзу і відповідних національних цільових показників.

(108) Ці Настанови застосовуються у період до 2020 року. Водночас, вони повинні підготувати підґрунтя для досягнення цілей, встановлених у "Рамках 2030". При цьому очікується, що усталені відновлювані джерела енергії стануть конкурентоспроможними в мережі у період 2020-2030 років, що означає необхідність поступової відмови від субсидій та звільнення від відповідальності за балансування. Ці Настанови сумісні з такою ціллю і спрямовані на забезпечення переходу до результативного за витратами постачання на основі ринкових механізмів.

(109) Ринкові інструменти, такі як проведення аукціонів або процедури конкурсних торгів, доступні для всіх виробників електроенергії з відновлюваних джерел енергії, що конкурують на рівних засадах на рівні ЄСП, повинні, зазвичай, забезпечувати скорочення субсидій до мінімуму з огляду на поступову повну відмову від них.

(110) Однак, з огляду на різні етапи розвитку технологій відновлюваної енергетики, ці Настанови дозволяють державам-членам проводити тендери на конкретні технології, на основі більш довгострокового потенціалу певної нової та інноваційної технології, необхідності досягнення диверсифікації, обмежень мережі, стабільності мережі і витрат на систему (її інтеграцію).

(111) Конкретні винятки передбачено для установок певного розміру, щодо яких не можна припустити доцільність проведення торгів, або для установок на демонстраційному етапі. Включення таких установок є необов'язковим.

(112) З урахуванням надлишкових потужностей на ринку біопалива з продовольчих культур, Комісія не вважає обґрунтованою інвестиційну допомогу новим та існуючим потужностям виробництва біопалива з продовольчих культур. Однак, дозволено інвестиційну допомогу на перетворення підприємств, що виробляють біопаливо з продовольчих культур, на новітні підприємства, що виробляють біопаливо, з метою покриття витрат на таке перетворення. В інших випадках, інвестиційну допомогу на виробництво біопалива можна надавати лише на користь виробництва новітнього біопалива.

(113) Оскільки інвестиційну допомогу на підтримання виробництва біопалива з продовольчих культур буде припинено з дати застосування цих Настанов, операційну допомогу на виробництво біопалива з продовольчих культур можна надавати лише до

2020 року. Тому, таку допомогу можна надавати лише підприємствам, які почали працювати до 31 грудня 2013 року і до повної амортизації станції, але в будь-якому разі лише до 2020 року.

(114) Більш того, Комісія вважає, що допомога не підвищує рівень охорони довкілля, і тому її не можна вважати сумісною з внутрішнім ринком, якщо допомогу надають на виробництво біопалива, на яке поширюються зобов'язання щодо постачання або домішування ⁽⁵⁸⁾, за винятком, якщо держава-член може продемонструвати, що допомогу обмежено до виробництва еко-безпечного біопалива, яке є занадто дорогим для виставлення на продаж лише із зобов'язанням щодо постачання або домішування.

⁽⁵⁸⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 року про сприяння використанню енергії з відновлюваних джерел, про внесення змін і доповнень з подальшим скасуванням директив [2001/77/ЄС](#) та [2003/30/ЄС](#) (ОВ L 140 05.06.2009, с. 16).

⁽⁵⁹⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/30/ЄС від 23 квітня 2009 року про внесення змін і доповнення до Директиви 98/70/ЄС про якість бензину, дизельного палива і газойлю, впровадження механізму моніторингу та скорочення викидів парникових газів, внесення змін і доповнень до Директиви 1999/32/ЄС про технічні характеристики палива на судах внутрішнього плавання і скасування Директиви Ради 93/12/ЄС (ОВ L 140, 05.06.2009, с. 88).

⁽⁶⁰⁾ Повинно бути запроваджене зобов'язання постачати біопаливо на ринку, включно з системою покарань за його невиконання.

(115) Зокрема, у той час як податки на CO₂ та СТКВ у ЄС інтерналізують витрати на викиди парникових газів, вони, можливо, інтерналізують такі витрати не повністю. Тому, державна допомога може сприяти досягненню пов'язаних, але відмінних, цілей Союзу у сфері відновлюваної енергетики. Якщо у Комісії немає доказів протилежного, вона припускає, що все ще залишається певна неспроможність ринку, яку можна виправити допомогою на виробництво відновлюваної енергії.

(116) Щоб дозволити державам-членам досягнути своїх цільових показників відповідно до цілей ЄС 2020, Комісія припускає, що допомога є доцільною, а викривлювальний вплив допомоги обмежено, якщо дотримано всіх інших умов.

(117) Стосовно допомоги на виробництво гідроелектроенергії - її вплив може бути подвійним: з одного боку, така підтримка має позитивний вплив щодо скорочення викидів парникових газів, а з іншого боку, може також мати негативний вплив на водні системи і біорізноманіття. Тому, надаючи допомогу на виробництво гідроелектроенергії, держави-члени повинні дотримуватися Директиви 2000/60/ЄС ⁽⁶¹⁾, зокрема її [статті 4\(7\)](#), у якій встановлено критерії стосовно дозволів на нові модифікації водних об'єктів.

(118) Основним принципом законодавства Союзу щодо відходів є ієрархія відходів, яка визначає пріоритети різних способів поводження з відходами ⁽⁶²⁾. Державна допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел з використанням відходів, у тому числі відпрацьованого тепла як палива може позитивно сприяти охороні довкілля, за умови, що вона не обходить зазначений принцип.

(119) Допомогу на виробництво енергії з відновлюваних джерел, можна надавати як інвестиційну або операційну допомогу. До схем інвестиційної допомоги та інвестиційної допомоги, яка підлягає індивідуальній нотифікації, застосовуються умови, викладені в [секції 3.2](#).

(120) До схем операційної допомоги застосовуються загальні положення [секції 3.2](#) зі змінами, внесеними згідно з конкретними положеннями, як викладено в цій секції. До операційної допомоги, яка підлягає індивідуальній нотифікації, застосовуються умови,

викладені в секції 3.2, враховуючи, де це доречно, зміни, внесені цією секцією щодо схем операційної допомоги.

(121) Комісія авторизує схеми допомоги на період максимум 10 років. Якщо зазначений інструмент зберігається після такого періоду, він підлягає повторній нотифікації. Що стосується біопалива з продовольчих культур, термін застосування існуючих і наново нотифікованих схем необхідно обмежити 2020-им роком.

(122) Союз встановив цільовий показник на рівні всього Союзу щодо частки відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії і переніс його в обов'язкові національні показники. Директива про відновлювану енергію передбачає механізми співпраці ⁽⁶³⁾, які сприяють транскордонній підтримці для досягнення національних показників. Схеми операційної допомоги, в цілому, повинні бути відкритими для інших країн ЄСП і договірних сторін Енергетичного Співтовариства з метою обмеження загальних викривлювальних наслідків. Це дозволяє мінімізувати витрати держав-членів, єдиною метою яких є досягнення національних цільових показників відновлюваної енергетики, встановлених у законодавстві Союзу. Держави-члени однак можуть хотіти запровадити механізм співпраці перш ніж дозволити надання транскордонної підтримки, оскільки в протилежному випадку виробництво на установках в інших країнах не буде зараховуватися як їхні національні цільові показники відповідно до RED ⁽⁶⁴⁾. Комісія визнає позитивними схеми, які є відкритими для інших країн ЄСП або Енергетичного Співтовариства.

⁽⁶¹⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради [2000/60/ЄС](#) від 23 жовтня 2000 року про встановлення рамок заходів Співтовариства в галузі водної політики (ОВ L 327, 22.12.2000, с. 1).

⁽⁶²⁾ Ієрархія відходів: (а) запобігання, (б) підготування до повторного використання, (с) перероблення, (d) інше відновлення, наприклад, відновлення енергії і (е) утилізація. Див. статтю 4(1) Директиви Європейського Парламенту і Ради 2008/98/ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких директив (Рамкова директива про відходи) (ОВ L 312, 22.11.2008, с. 3).

⁽⁶³⁾ Механізми співпраці забезпечують можливість обліковування відновлюваної енергії, виробленої в одній державі-члені, як цільовий показник іншої держави-члена.

⁽⁶⁴⁾ Комісія зазначає, що дві справи, що зараз знаходяться на розгляді Суду, можуть вплинути на це питання: Об'єднані справи C-204/12, C-205J12, C-206/12, C-207/12, C-208/12 *Essent Belgium v Vlaamse Reguleringinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt X* і справа C-573/12 *Alands Vindkraft v Energimyndigheten*.

(123) Допомога на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел енергії, повинна в принципі сприяти інтеграції відновлюваної електроенергії на ринку. Однак, для певних типів малих установок, це може бути нездійсненним або недоцільним.

3.3.2. Операційна допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел

3.3.2.1. Допомога на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел енергії

(124) З метою стимулювання інтеграції ринку електроенергії з відновлюваних джерел важливо, щоб бенефіціари продавали свою електроенергію безпосередньо на ринку і щоб на них розповсюджувалися ринкові зобов'язання. З 1 січня 2016 року до всіх нових схем та інструментів допомоги застосовуються такі сукупні умови:

(а) допомогу надають як премію на додаток до ринкової ціни (премію), за якою виробники продають свою електроенергію безпосередньо на ринку;

(б) на бенефіціарів ⁽⁶⁵⁾ поширюється стандартна відповідальність за балансування у разі відсутності ліквідних внутрішньодобових ринків; та

(с) інструменти впроваджують, щоб забезпечити відсутність стимулу для виробників генерувати електроенергію за від'ємними цінами.

(125) Умови [параграфу \(124\)](#) не застосовуються до установок зі встановленою потужністю електрогенерації менше ніж 500 кВт або до демонстраційних проектів, за винятком виробництва електроенергії з енергії вітру, для якої використовують установки зі встановленою потужністю 3 МВт або 3 генерувальні установки.

(126) На перехідному етапі, що охоплює 2015 та 2016 роки, допомогу щонайменше для 5% запланованої нової потужності електрогенерації з відновлюваних джерел енергії необхідно надавати через проведення конкурсних торгів на основі чітких, прозорих та недискримінаційних критеріїв.

З 1 січня 2017 року застосовують такі вимоги:

Допомога надається через проведення конкурсних торгів на основі чітких, прозорих та недискримінаційних критеріїв, ⁽⁶⁶⁾, за винятком, якщо:

(а) Держави-члени продемонструють, що лише один або дуже обмежена кількість проектів або майданчиків відповідають вимогам; або

(b) Держави-члени продемонструють, що конкурсні торги можуть спричинити вищі рівні підтримки (наприклад, запобігти стратегічному пропонуванню ціни на торгах); або

(с) Держави-члени продемонструють, що результатом проведення конкурсних торгів може бути реалізація невеликої кількості проектів (уникнення заниження ціни).

Якщо такі конкурсні торги є відкритими для всіх виробників електроенергії з відновлюваних джерел енергії на недискримінаційній основі, Комісія вважає допомогу пропорційною і такою, що не викривлює конкуренцію настільки, що суперечить внутрішньому ринку.

Торги можуть бути обмеженими до конкретних технологій, якщо відкрита для всіх виробників процедура торгів призведе до результату, нижчого за оптимальний, якому не можна запобігти на стадії розроблення процедури, зокрема, з огляду на:

(а) більш довгостроковий потенціал відповідної нової та інноваційної технології; або

(b) необхідність досягнення диверсифікації; або

(с) мережеві обмеження і стабільність мережі; або

(d) витрати на систему (її інтеграцію); або

(е) необхідність уникати викривлень на сировинних ринках у зв'язку з підтримкою виробництва енергії з біомаси ⁽⁶⁷⁾.

⁽⁶⁵⁾ Бенефіціари мають право залучати ззовні інші компанії, такі як агрегатори, до виконання відповідальності за балансування від свого імені.

⁽⁶⁶⁾ Установки, що розпочали роботу до 1 січня 2017 року і отримали підтвердження щодо надання допомоги з боку держави - члена до такої дати, можуть отримати допомогу на основі схеми, чинної на момент підтвердження.

⁽⁶⁷⁾ Іншу операційну допомогу не можна надавати на нові установки, що виробляють електроенергію з біомаси, якщо їх виключено з торгів.

(127) Допомогу можна надавати без проведення конкурсних торгів відповідно до параграфу (126) установкам зі встановленою потужністю електрогенерації меншою ніж

1 МВт або демонстраційним проектам, за винятком виробництва електроенергії з енергії вітру, для якої використовують установки зі встановленою потужністю 6 МВт або 6 генерувальних установок.

(128) За відсутності конкурсних торгів, застосовуються умови [параграфів \(124\) і \(125\)](#), а також умови щодо надання операційної допомоги на виробництво енергії з відновлюваних джерел, окрім електроенергії, як це передбачено в [параграфі \(131\)](#).

(129) Допомога надається лише до повної амортизації станції відповідно до звичайних правил бухгалтерського обліку, а будь-яку попередньо отриману інвестиційну допомогу необхідно вирахувати з операційної допомоги.

(130) Ці умови не обмежують можливості держав-членів враховувати міркування просторового планування, наприклад, шляхом вимоги дозволів на будівництво перед участю в конкурсних торгах або інвестиційних рішень протягом певного періоду часу.

3.3.2.2. Допомога на виробництво енергії з відновлюваних джерел, окрім електроенергії

(131) Щодо енергії, виробленої з відновлюваних джерел, окрім електроенергії, операційну допомогу можна вважати сумісною з внутрішнім ринком у разі виконання таких сукупних умов:

(а) допомога на одиницю енергії не перевищує різницю між загальними усередненими витратами на вироблення енергії ("LCOE") з використанням відповідної конкретної технології і ринковою ціною відповідного виду енергії:

(b) LCOE може включати звичайну дохідність капіталу. Інвестиційну допомогу вираховують з загальної суми інвестицій, розраховуючи LCOE;

(c) виробничі витрати підлягають регулярному перегляду, принаймні щороку; та

(d) допомогу надають лише до повної амортизації станції відповідно до звичайних правил бухгалтерського обліку щоб уникнути випадків, коли операційна допомога на основі LCOE перевищує амортизацію інвестицій.

3.3.2.3. Допомога на існуючі станції, що працюють на біомасі, після їх амортизації

(132) На відміну від більшості інших відновлюваних джерел енергії, інвестиційні витрати на біомасу є відносно низькими, але експлуатаційні витрати - вищими. Вищі операційні витрати можуть перешкоджати роботі станції, що працює на біомасі ⁽⁶⁸⁾, навіть після амортизації установки, оскільки операційні витрати можуть бути вищими, ніж доходи (ринкова ціна). З іншого боку, існуюча станція, що працює на біомасі, може використовувати викопне паливо замість біомаси як джерело сировини, якщо використання викопних видів палива є економічно вигіднішим, ніж використання біомаси. Для збереження використання біомаси в обох випадках Комісія може визнати операційну допомогу сумісною з внутрішнім ринком навіть після амортизації станції.

⁽⁶⁸⁾ Це включає виробництво біогазу, який має такі самі характеристики.

(133) Комісія вважає операційну допомогу на використання біомаси після амортизації станції сумісною з внутрішнім ринком, якщо держава-член продемонструвала, що операційні витрати, які несе бенефіціар після амортизації станції залишаються вищими за ринкову ціну відповідної енергії, а також якщо виконано такі сукупні умови:

(а) допомога надається, якщо енергію виробляють лише з відновлюваних джерел;

(b) інструмент допомоги розроблено таким чином, що він компенсує різницю між операційними витратами, що їх несе бенефіціар, і ринковою ціною; та

(с) запроваджено механізм моніторингу щоб перевіряти, чи залишаються понесені операційні витрати вищими за ринкову ціну енергії. В основі такого механізму повинна лежати актуальна інформація щодо виробничих витрат, і проводити такий моніторинг необхідно принаймні щорічно.

(134) Комісія вважає операційну допомогу на генерацію енергії з біомаси після амортизації станції сумісною з внутрішнім ринком, незалежно від ринкової ціни відповідної енергії, якщо держава-член продемонструвала, що використання викопних видів палива є економічно вигіднішим, ніж використання біомаси, а також якщо виконано такі сукупні умови:

(а) допомога надається, якщо енергію виробляють лише з відновлюваних джерел;

(b) інструмент допомоги розроблено таким чином, що він компенсує різницю між операційними витратами, які несе бенефіціар, на використання біомаси та на використання викопного палива замість неї;

(с) надано достовірні докази того, що перехід з використання біомаси до викопних видів палива відбувся б на такій самій станції без надання допомоги; та

(d) запроваджено механізм моніторингу щоб перевіряти, чи є використання викопних видів палива вигіднішим за використання біомаси. В основі такого механізму повинна лежати актуальна інформація щодо витрат, і проводити такий моніторинг необхідно принаймні щорічно.

3.3.2.4. Допомога, яку надають у формі сертифікатів

(135) Держави-члени можуть надавати підтримку на відновлювані джерела енергії за допомогою ринкових механізмів, таких як зелені сертифікати. Ці ринкові механізми (⁶⁹) дозволяють всім виробникам відновлюваної енергії отримувати опосередковану вигоду від гарантованого попиту на їхню енергію за ціною, вищою за ринкову ціну електроенергії, яку виробляють у традиційний спосіб. Ціну цих зелених сертифікатів не фіксують заздалегідь, вона залежить від попиту і пропозиції на ринку.

⁽⁶⁹⁾ Такі механізми можуть, наприклад, зобов'язувати постачальників електроенергії отримувати певну частку своїх поставок з відновлюваних джерел.

(136) Комісія вважає допомогу, зазначену в [параграфі \(135\)](#), сумісною з внутрішнім ринком, якщо держави-члени можуть надати достатні докази того, що така підтримка: (i) має суттєве значення для життєздатності відповідних відновлюваних джерел енергії; (ii) не призводить, стосовно схеми в цілому, до надмірної компенсації протягом всієї її тривалості та стосовно всіх технологій або окремих, менш застосовуваних технологій, оскільки було введено диференційовані рівні сертифікатів на одиницю продукції; і (iii) не стримує виробників відновлюваної енергії від підвищення своєї конкурентоспроможності.

(137) Зокрема, Комісія вважає, що диференціацію рівнів підтримки за допомогою зелених сертифікатів можна застосовувати лише якщо держава-член довела необхідність диференціації на основі обґрунтувань, викладених у [параграфі \(126\)](#). Викладені в [параграфах \(124\)](#) і [\(125\)](#) умови застосовуються, якщо це технічно можливо.

Попередньо отриману інвестиційну допомогу необхідно вираховувати з операційної допомоги.

3.4. Інструменти підвищення енергоефективності, у тому числі когенерація, централізоване тепло- і холодопостачання

(138) Союз встановив мету - скоротити споживання первинної енергії в Союзі на 20% до 2020 року. Зокрема, Союз ухвалив Директиву про енергоефективність, яка встановлює загальні рамки для сприяння енергоефективності в межах Союзу, маючи за загальну мету досягнення головної цілі Союзу щодо енергоефективності на 2020 рік та прокладання шляху до подальшого підвищення енергоефективності - після 2020 року.

3.4.1. Мета, що становить спільний інтерес

(139) Щоб забезпечити сприяння допомоги підвищенню рівня охорони довкілля, допомога на централізоване теплопостачання і комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (КВТЕЕ) вважається сумісною з внутрішнім ринком, якщо її надають для інвестування, у тому числі модернізації, високоефективному КВТЕЕ і енергоефективному централізованому тепло- і холодопостачанню. Щодо інструментів, у спільному фінансуванні яких беруть участь європейські структурні та інвестиційні фонди, держави-члени можуть спиратися на пояснення, що містяться у відповідних операційних програмах.

(140) Державна допомога на когенераційні установки і установки централізованого теплопостачання, що використовують відходи, у тому числі відпрацьоване тепло як паливо може позитивно сприяти охороні довкілля, за умови, що вона не обходить принцип ієрархії відходів (зазначений у [параграфі \(118\)](#)).

(141) Щоб продемонструвати сприяння допомоги підвищенню рівня охорони довкілля, держава-член може використовувати якнайбільше у кількісному значенні різних показників, зокрема, кількість енергії, збереженої завдяки кращим, більш енергоощадним показникам і вищій енергопродуктивності або показники підвищення ефективності завдяки скороченню споживання енергії та зниженню використання палива.

3.4.2. Необхідність державного втручання

(142) Інструменти підвищення енергоефективності спрямовано на негативні екстерналії, зазначені в [параграфі \(35\)](#), шляхом створення індивідуальних стимулів для досягнення екологічних цільових показників енергоефективності та скорочення викидів парникових газів. Окрім загальних неспроможностей ринку, визначених у [секції 3.2](#), один приклад неспроможності ринку, яка може виникнути у сфері інструментів підвищення енергоефективності, стосується інструментів підвищення енергоефективності будівель. Якщо розглядати питання ремонтних робіт у будівлях, вигоди від інструментів підвищення рівня енергоефективності, зазвичай, отримують не власник будівлі, який несе витрати на ремонтні роботи, а орендарі. Тому Комісія вважає, що державна допомога може бути необхідною для сприяння інвестиціям в енергоефективність щоб досягти цільових показників відповідно до EED.

3.4.3. Ефект стимулювання

(143) EED накладає на держави-члени зобов'язання досягти цільових показників, у тому числі ремонтів для покращення енергоефективності будівель і кінцевого споживання енергії. Однак, EED не встановлює цільові показники енергоефективності

для підприємств і, таким чином, не перешкоджає ефекту стимулювання допомоги у сфері енергоефективності.

(144) Ефект стимулювання допомоги оцінюють на основі умов, викладених у [секції 3.2.4](#) цих Настанов.

3.4.4. Доцільність допомоги

(145) Державна допомога може становити доцільний інструмент фінансування заходів підвищення енергоефективності незалежно від форми її надання.

(146) Щодо заходів підвищення енергоефективності, доцільним інструментом державної допомоги можна вважати авансовий платіж, що підлягає поверненню, особливо, якщо доходи від заходів підвищення енергоефективності є непевними.

(147) Оцінюючи державну допомогу, яку надають, зокрема, на ремонти для покращення енергоефективності будівель, встановлений державою-членом фінансовий інструмент для фінансування ремонтних робіт можна вважати доцільним інструментом надання державної допомоги.

3.4.5. Пропорційність

Інвестиційна допомога на заходи підвищення енергоефективності

(148) Допустимі витрати визначають як додаткові інвестиційні витрати, встановлені в [параграфі \(73\)](#). Щодо заходів підвищення енергоефективності, може бути важко встановити контрфактичний сценарій, особливо у разі інтегрованих проєктів. Щодо таких проєктів, Комісія готова розглядати замінний показник, щоб визначити допустимі витрати, як передбачено в [параграфі \(75\)](#).

(149) Застосовують інтенсивність допомоги, зазначену в [додатку 1](#).

Операційна допомога на заходи підвищення енергоефективності (за винятком операційної допомоги на КВТЕЕ високої енергоефективності)

(150) Комісія вважає операційну допомогу на підвищення енергоефективності пропорційною тільки у разі дотримання таких сукупних вимог:

(a) допомогу обмежено до компенсації чистих додаткових виробничих витрат, понесених у результаті інвестування, з урахуванням вигід від енергоощадності ⁽⁷⁰⁾. Визначаючи суму операційної допомоги, будь-яку інвестиційну допомогу відповідному підприємству стосовно нової станції необхідно вираховувати з виробничих витрат;

(b) тривалість операційної допомоги обмежено до п'яти років.

Операційна допомога на КВТЕЕ високої енергоефективності

⁽⁷⁰⁾ Концепцію виробничих витрат необхідно розуміти як чистий розмір будь-якої допомоги, але з урахуванням звичайного рівня прибутку.

(151) Операційну допомогу на когенераційні станції з високою енергоефективністю можна надавати на основі умов, застосованих до операційної допомоги на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел енергії, як установлено в [секції 3.3.2.1](#), і тільки:

(a) підприємствам, які виробляють електроенергію та тепло для населення, якщо витрати на виробництво такої електроенергії або тепла перевищують його ринкову ціну;

(b) на промислове використання комбінованого виробництва електроенергії та тепла, якщо можна довести, що виробничі витрати на одиницю енергії з використанням такого способу перевищують ринкову ціну однієї одиниці традиційної енергії.

3.5. Допомога на ресурсоефективність, зокрема, допомога на управління відходами

3.5.1. Ресурсоефективність

(152) Провідна ініціатива "Європа 2020" для "Ресурсоефективної Європи" спрямована на стале зростання, визначаючи та створюючи нові можливості для бізнесу, між іншим, за допомогою нових та інноваційних засобів виробництва, бізнес-моделей і розроблення продуктів. Вона визначає, як можна усунути зв'язок між таким зростанням і використанням ресурсів та його загальним впливом на довкілля.

(153) Неспроможності ринку, як визначено в [параграфі \(35\)](#), мають особливе значення для ресурсоефективності. Крім того, інші політики й інструменти, такі як оподаткування або регулювання, зазвичай не спрямовані на виправлення неспроможностей ринку в такій сфері. У таких випадках, державна допомога може бути необхідною.

(154) Щодо індивідуальних інструментів, державам-членам необхідно продемонструвати кількісно вимірні вигоди в цій сфері політики, зокрема, кількість збережених ресурсів або підвищення ресурсоефективності.

(155) Зважаючи на тісний зв'язок з новітніми та інноваційними засобами виробництва, Комісія нагадує, що інструменти, що сприяють ресурсоефективності, можуть отримувати, у разі виконання відповідних критеріїв, додатковий еко-інноваційний бонус, вказаний у [параграфі \(78\)](#).

3.5.2. Допомога на управління відходами

(156) Зокрема, відповідно до принципу ієрархії відходів (вказаного в [параграфі \(118\)](#)), Сьома Програма дій Союзу з охорони довкілля визначає запобігання, повторне використання та перероблення відходів як один зі своїх головних пріоритетів. Від держав-членів вимагається встановити плани управління відходами ⁽⁷¹⁾ та враховувати цю ієрархію, а також розробити інструменти державної допомоги, узгоджені з виконанням цих планів. Іншою ключовою концепцією, що надихає природоохоронне законодавство Союзу, є принцип "забруднювач платить", описаний в [параграфі \(44\)](#).

(157) Державна допомога на управління відходами, зокрема на види діяльності, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх повторне використання і перероблення, може позитивно сприяти охороні довкілля, за умови, що вона не обходить принципи, вказані в попередньому параграфі. Це включає повторне або оборотне використання води або мінералів, які в іншому разі лишалися би невикористаними, тобто - відходами. Зокрема, враховуючи ПЗП, підприємства, які утворюють відходи, не повинні бути звільненими від витрат на поводження з ними. Більш того, необхідно уникати негативного впливу на нормальне функціонування ринку вторинних матеріалів.

(158) Комісія вважає надання допомоги на управління відходами таким, що слугує меті, що становить спільний інтерес, згідно з вищезазначеними принципами управління відходами у разі виконання таких сукупних вимог:

(а) інвестицію спрямовано на зменшення відходів, що їх утворюють інші підприємства, і вона не поширюється на відходи, що їх утворює бенефіціар допомоги;

(b) допомога не звільняє забруднювачів опосередковано від додаткового навантаження, яке покладає на них законодавство Союзу або національне законодавство; таке додаткове навантаження необхідно вважати звичайними витратами підприємства стосовно забруднювачів;

(c) інвестиція виходить за межі сучасного науково-технічного рівня ⁽⁷²⁾, тобто запобігання, повторного використання, перероблення або відновлення, або використовує традиційні технології в інноваційний спосіб, особливо для переходу до створення економіки замкненого циклу, використовуючи відходи як ресурс;

(d) в іншому випадку, оброблені матеріали буде утилізовано або оброблено у менш екологічний спосіб;

(e) інвестиція не лише збільшує попит на матеріали, що підлягають переробленню, без збільшення збирання таких матеріалів.

⁽⁷¹⁾ Директива 2008/98/ЄС, стаття 28.

⁽⁷²⁾ Сучасний науково-технічний рівень означає процес, в якому запобігання, повторне використання, перероблення або відновлення виробничих відходів для виробництва кінцевого продукту є економічно вигідною та звичайною практикою. У відповідних випадках, концепцію "сучасного науково-технічного рівня" необхідно тлумачити з позицій технологій і спільного ринку Союзу.

(159) Допомогу, яку всупереч положенням параграфу (158)(а), спрямовано на управління власними відходами бенефіціара, оцінюють на основі загальних критеріїв секції 3.2, застосовних до допомоги підприємствам, які відповідають вимогам, суворішим за стандарти Союзу, або підвищують охорону довкілля за відсутності стандартів Союзу відповідно до параграфу (25)(с).

3.6. Допомога на уловлювання та зберігання вуглецю (УЗВ)

(160) Як визнає Директива 2009/31/ЄС ⁽⁷³⁾ ("Директива про УЗВ") і Повідомлення Комісії про майбутнє УЗВ в Європі ⁽⁷⁴⁾, УЗВ - це технологія, яка може сприяти пом'якшенню зміни клімату. У переході до повністю низьковуглецевої економіки, технологія УЗВ здатна привести у відповідність попит на викопні види палива та потребу у скороченні викидів парникових газів. У деяких індустріальних секторах, УЗВ може наразі представляти єдину опцію технології, що дозволяє скоротити технологічні викиди в обсязі, необхідному в довгостроковій перспективі. З огляду на те, що вартість уловлювання, транспортування і зберігання є основною перешкодою для широкого застосування УЗВ, надання державної допомоги може сприяти розвитку цієї технології.

(161) З метою заохочення досягнення довгострокових цілей щодо декарбонізації, Комісія вважає, що допомога на УЗВ сприяє спільній цілі охорони довкілля.

(162) Союз взявся до декількох ініціатив, спрямованих на усунення негативних екстерналій. Зокрема, СТКВ Союзу забезпечує інтерналізацію вартості викидів парникових газів, але це ще не може забезпечити досягнення довгострокових цілей Союзу щодо декарбонізації. Відповідно, Комісія вважає, що допомога на УЗВ виправляє остаточну неспроможність ринку, якщо в неї немає доказів того, що такої залишкової неспроможності ринку більше не існує.

(163) Без обмеження, зокрема, підзаконних нормативно-правових актів Союзу в цій сфері, Комісія вважає, що допомога є доцільною, якщо всі інші умови виконано. Як операційна, так і інвестиційна допомога є дозволеною.

(164) Допомогу можна надавати з метою підтримки електростанцій, які використовують викопне паливо або біомасу (у тому числі комбіновані електростанції, що працюють на викопному паливі та біомасі) або інших промислових установок, оснащених пристроями для уловлювання, транспортування і зберігання CO₂, або окремих елементів ланцюга УЗВ. Однак, допомога на підтримку проектів УЗВ не включає допомогу на установки, які викидають CO₂ (промислові установки або електростанції), як такі, але включає допомогу на витрати, пов'язані з проектами УЗВ.

(165) Допомогу обмежено до додаткових витрат на уловлювання, транспортування і зберігання викидів CO₂. Звичайно визнається, що контрфактичний сценарій полягає в тому, що проект не буде реалізовано, оскільки УЗВ буде подібним до додаткової інфраструктури, яка не є необхідною для експлуатації установки. З огляду на контрфактичний сценарій, допустимі витрати визначаються як дефіцит фінансування. Враховуються всі доходи, у тому числі, наприклад, економія витрат завдяки скороченню потреб на квоти СТКВ, фінансування NER300 і фінансування ЄЕПВ ⁽⁷⁵⁾.

(166) Комісія оцінює викривлювальний вплив допомоги на основі критеріїв, встановлених у [секції 3.2.6](#), враховуючи питання домовленостей щодо обміну знаннями, доступності інфраструктури третім сторонам, а також позитивного впливу підтримки окремим елементам ланцюга УЗВ на інші установки, що використовують викопне паливо та належать бенефіціару.

3.7. Допомога у формі зниження ставки або звільнення від екологічних податків, а також у формі скорочення фінансової підтримки на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел

3.7.1. Допомога у формі зниження ставки або звільнення від екологічних податків

(167) Екологічні податки накладають, щоб збільшити витрати на діяльність, що шкодить довкіллю, таким чином перешкоджаючи їй та підвищуючи рівень захисту довкілля. В принципі, екологічні податки повинні відбивати загальні витрати для суспільства, а сума податку, сплачена за одиницю викидів, відповідно, повинна бути однаковою для всіх фірм, що генерують викиди. У той час як зниження ставки екологічних податків або звільнення від них може негативно вплинути на досягнення згаданої вище мети ⁽⁷⁶⁾, такий підхід, тим не менш, може бути необхідним, оскільки в протилежному випадку бенефіціари можуть опинитися у такому невігідному конкурентному становищі, що введення насамперед екологічного податку не буде здійсненим.

⁽⁷³⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/31/ЄС від 23 квітня 2009 року про геологічні сховища вуглекислого газу та внесення змін і доповнень до Директиви Ради 85/337/ЄЕС, директив Європейського Парламенту і Ради 2000/60/ЄС, 2001/80/ЄС, 2004/35/ЄС, 2006/12/ЄС, 2008/1/ЄС і Регламенту (ЄС) № 1013/2006 (ОВ L 140, 05.06.2009, с. 114).

⁽⁷⁴⁾ COM(2013) 180 остаточна версія 27.03.2013.

⁽⁷⁵⁾ Рішення Комісії 2010/670/ЄС (ОВ L 290, 06.11.2010 с. 39) (фінансування NER300) і Регламент (ЄС) № 2010/1233/ЄС про внесення змін і доповнень до Регламенту (ЄС) № 2009/663/ЄС (ОВ L 346 30.12.2010 с. 5) (фінансування ЄЕПВ).

⁽⁷⁶⁾ У багатьох випадках, зниження ставки податків отримують фірми з найшкідливішою діяльністю, на яку такий податок спрямовано.

(168) Справді, надання деяким підприємствам пільгового режиму оподаткування може сприяти загальному підвищенню рівня екологічних податків. Відповідно, зниження ставки екологічних податків або звільнення від них ⁽⁷⁷⁾, включно з відшкодуванням податків, може, принаймні опосередковано, сприяти підвищенню рівня

охорони довкілля. Однак, необхідно не підірвати загальну мету екологічного податку, що полягає у перешкоджанні екологічно шкідливої діяльності. Зниження податкових ставок повинно бути необхідним і ґрунтуватися на об'єктивних, прозорих та недискримінаційних критеріях, а відповідні підприємства повинні сприяти підвищенню охорони довкілля. Цього можна досягти шляхом надання компенсації у формі відшкодування податків, коли підприємства не звільняють від податку як такого, але вони отримують фіксовану щорічну компенсацію за очікуване збільшення суми податків, що підлягають сплаті.

(169) Комісія авторизує схеми допомоги на період максимум 10 років, після завершення якого держава-член може повторно нотифікувати такий інструмент допомоги, якщо вона проведе повторне оцінювання доцільності відповідного інструмента.

(170) Комісія вважає, що зниження податкових ставок не підриває загальної мети і сприяє, принаймні опосередковано, підвищенню рівня охорони довкілля, якщо держава-член продемонструє, що: (i) зниження адресно спрямовано на підприємства, які найбільше зазнали впливу вищих ставок податків і (ii) зазвичай, застосовують вищу ставку податку ніж та, що була би без звільнення від податку.

(171) Для цієї цілі, Комісія оцінює інформацію, яку надали держави-члени. Така інформація повинна включати, з одного боку, відповідний сектор (відповідні сектори) чи категорії бенефіціарів, на які поширюється звільнення від податків або зниження податкових ставок, а з іншого - становище основних бенефіціарів у кожному відповідному секторі і те, як оподаткування може сприяти охороні довкілля. Необхідно належним чином описати сектори, звільнені від сплати податку, а також надати перелік найбільших бенефіціарів по кожному сектору (з урахуванням, зокрема, обігу, часток ринку і розміру бази оподаткування).

(172) Після гармонізації екологічних податків Комісія може застосовувати спрощений підхід для оцінювання необхідності і пропорційності допомоги. В контексті Директиви 2003/96/ЄС про податки на енергію ⁽⁷⁹⁾ ("ETD"), Комісія може застосовувати спрощений підхід до зниження податкових ставок з урахуванням мінімального податкового рівня Союзу. Щодо всіх інших екологічних податків - необхідно провести глибоке оцінювання необхідності і пропорційності допомоги.

⁽⁷⁷⁾ Одним зі способів досягти цього є надання компенсації у формі податкового кредиту, коли підприємства не звільняють від податку, але вони отримують одноразову компенсацію за його сплату.

⁽⁷⁸⁾ Директива 2003/96/ЄС про реструктуризацію рамок Співтовариства щодо оподаткування енергетичних продуктів та електроенергії (ОВ L 283, 31.10.2003 с. 51) встановлює такі мінімальні рівні оподаткування.

Ситуація 1: Гармонізовані екологічні податки

(173) Комісія вважає допомогу у формі зниження податкових ставок необхідною і пропорційною, за умови, що: (i) бенефіціари сплачують податки принаймні на мінімальному податковому рівні Союзу, встановленому відповідною застосовною Директивою; (ii) вибір бенефіціарів базується на об'єктивних і прозорих критеріях; і (iii) допомогу в принципі надають однаково для всіх конкурентів того самого сектора, якщо вони знаходяться в подібній фактичній ситуації.

(174) Держави-члени можуть надавати допомогу у формі зниження податкової ставки або виплати суми фіксованої річної компенсації (відшкодування податків), або як поєднання обох форм. Перевага підходу відшкодування податків в тому, що

підприємства залишаються під впливом цінового сигналу, що його подає екологічний податок. Якщо застосовується відшкодування податків, його суму необхідно розраховувати на основі історичних даних, тобто рівня виробництва та споживання або забруднення, що спостерігається щодо підприємства протягом певного базового року. Рівень відшкодування податків не може виходити за межі мінімальної суми податку Союзу для базового року.

(175) Якщо бенефіціари сплачують менше податків, ніж на мінімальному податковому рівні Союзу, встановленому відповідною застосовною Директивою, допомогу оцінюють на основі умов для негармонізованих екологічних податків, як передбачено в [параграфах \(176\)-\(178\)](#).

Ситуація 2: Негармонізовані екологічні податки і конкретні ситуації гармонізованих податків

(176) Щодо всіх інших негармонізованих екологічних податків і у випадку гармонізованих податків, нижчих за мінімальні рівні Союзу, зазначені в ЕТД (див. [параграф \(172\)](#)), а також щоб продемонструвати необхідність і пропорційність допомоги - держава-член повинна чітко визначити обсяг зниження податкових ставок. Для зазначеної цілі, держава-член повинна надати інформацію, визначену в [параграфі \(171\)](#). Держави-члени можуть вирішити надати допомогу бенефіціарам допомоги у формі відшкодування податків (вказаного в [параграфі \(174\)](#)). Цей підхід залишає бенефіціарів допомоги під впливом цінового сигналу, що його подаватиме екологічний податок, водночас обмежуючи очікуване збільшення суми податку, що підлягає сплаті.

(177) Комісія вважає допомогу необхідною у разі дотримання таких сукупних вимог:

(a) бенефіціарів обирають на основі об'єктивних та прозорих критеріїв, а допомогу в принципі надають таким саме чином всім конкурентам того самого сектора, якщо вони знаходяться в подібній фактичній ситуації;

(b) екологічний податок без зниження його ставки призводить до істотного збільшення виробничих витрат, що їх розраховують як відсоток від валової доданої вартості щодо кожного сектору або категорії окремих бенефіціарів; та

(c) істотне збільшення виробничих витрат не можна переносити на споживачів без значного скорочення продажів.

(178) Комісія вважає допомогу пропорційною, якщо виконано одну з таких умов:

(a) бенефіціари допомоги сплачують принаймні 20% від національного екологічного податку; або

(b) зниження податкової ставки обумовлюється укладанням договорів між державою-членом та бенефіціарами або асоціаціями бенефіціарів, згідно з якими бенефіціари або асоціації бенефіціарів беруть на себе зобов'язання досягти цілей охорони довкілля з таким самим результатом, якби бенефіціари сплачували щонайменше 20% національного податку, або, в передбачених у [параграфі \(173\)](#) обставинах, якби застосовувались мінімальні податкові рівні Союзу. Такі договори або зобов'язання можуть стосуватися, між іншим, скорочення споживання енергії, скорочення викидів або будь-якого іншого інструмента охорони довкілля. Такі договори повинні відповідати таким сукупним умовам:

(i) про зміст договорів домовляється держава-член; в ньому визначаються цільові показники і графік їх досягнення;

(ii) держава-член забезпечує незалежний ⁽⁷⁹⁾ і своєчасний моніторинг зобов'язань, передбачених договорами; та

(iii) договори підлягають періодичному перегляду з огляду на технологічні та інші розробки і визначають дієві положення щодо санкцій, застосовні у разі невиконання зобов'язань.

(179) У разі накладання "вуглецевого" податку на енергетичні продукти, що їх використовують для виробництва електроенергії, відповідальним за його сплату є постачальник електроенергії. Такий "вуглецевий" податок може бути структурований таким чином, щоб підтримувати та бути безпосередньо зв'язаним з ціною квоти СТКВ Союзу через оподаткування вуглецю. Однак, ціна електроенергії зростає, якщо такі витрати переносяться на споживача електроенергії. У такому разі, ефект від "вуглецевого" податку схожий на ефект від перенесення витрат на квоти СТКВ Союзу і їх включення до ціни електроенергії як непрямих витрат на викиди.

(180) Таким чином, якщо податок, вказаний у [параграфі \(179\)](#), структуровано таким чином, що він безпосередньо зв'язаний з ціною квоти СТКВ Союзу та спрямований на збільшення ціни квоти, можна розглядати компенсацію таких вищих непрямих витрат. Комісія вважає інструмент сумісним із внутрішнім ринком тільки в разі дотримання таких сукупних вимог:

(a) допомогу надають лише секторам і підсекторам, наведеним у додатку II до Настанов щодо державної допомоги СТКВ ⁽⁸⁰⁾, щоб компенсувати додаткові непрямі витрати, що їх спричиняє податок;

(b) інтенсивність допомоги та максимальну інтенсивність допомоги визначено в параграфах 27-30 Настанов щодо державної допомоги СТКВ. Форвардну ціну квоти СТКВ можна замінити національним податковим рівнем; і

(c) допомогу надають як одноразову суму, яку можна виплатити бенефіціару в той рік, протягом якого було понесено витрати, або в наступному році. Якщо допомогу виплачують в рік, протягом якого було понесено витрати, необхідно запровадити механізм моніторингу *ex post*, щоб забезпечити повернення будь-якої надмірно виплаченої суми допомоги до 1 липня наступного року.

⁽⁷⁹⁾ Для цих цілей, питання щодо суб'єкта моніторингу - державного чи приватного органу - не є релевантним.

⁽⁸⁰⁾ ОВ С 158, 05.06.2012, с. 4.

3.7.2. Допомога у формі скорочення фінансування підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел ⁽⁸¹⁾

(181) Фінансування підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел через податки і збори як таке не орієнтовано на негативні екстерналії і тому не чинить безпосереднього екологічного впливу. Таким чином, згадані податки і збори принципово відрізняються від непрямих податків на електроенергію, зазначених у [параграфі \(167\)](#), навіть якщо вони також можуть призводити до підвищення цін на електроенергію. Зростання витрат на електроенергію може бути безпосереднім, через спеціальний платіж, що його стягують зі споживачів електроенергії додатково до її ціни, або опосередкованим, через додаткові витрати, що їх несуть постачальники

електроенергії у зв'язку із зобов'язанням купувати відновлювану енергію, які потім переносяться на їхніх клієнтів, споживачів електроенергії. Типовим прикладом може бути обов'язкова закупівля постачальниками електроенергії певного відсотку енергії з відновлюваних джерел з використанням зелених сертифікатів, за які постачальник не отримує компенсацію.

(182) В принципі, мірою, якою зі споживачів електроенергії стягують витрати на фінансування підтримки виробництва відновлюваної енергії, їх необхідно стягувати у недискримінаційний для споживачів енергії спосіб. Однак, деякі цільові скорочення таких витрат можуть бути необхідними для забезпечення достатньої бази фінансування на підтримку виробництва енергії з відновлюваних джерел і, отже, досягнення цільових показників виробництва відновлюваної енергії, встановлених на рівні ЄС ⁽⁸¹⁾. З одного боку, щоб уникнути значно не вигідного конкурентного становища підприємств, що зазнають особливого впливу від фінансування підтримки виробництва відновлюваної енергії, держави-члени можуть бажати надати часткову компенсацію за такі додаткові витрати. Без такої компенсації фінансування підтримки виробництва відновлюваної енергії може бути нежиттєздатним, а громадське визнання створення амбітних інструментів підтримки виробництва відновлюваної енергії - обмеженим. З іншого боку, якщо така компенсація буде занадто високою або її надаватимуть занадто великій кількості споживачів електроенергії, загальне фінансування підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел може опинитися під загрозою, так саме, як і можуть виникнути труднощі з громадським схваленням підтримки виробництва відновлюваної енергії, а викривлення конкуренції та торгівлі можуть бути особливо сильними.

(183) Оцінюючи державну допомогу для компенсації фінансування підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел, Комісія застосовує лише умови, викладені в цій секції, а також в [секції 3.2.7](#).

(184) Щоб гарантувати, що допомога слугує сприянню фінансуванню підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел, держави-члени повинні продемонструвати, що додаткові витрати, відображені в підвищенні цін на електроенергію, які сплачують бенефіціари, є виключно результатом підтримки виробництва такої енергії. Додаткові витрати не можуть перевищувати фінансування підтримки енергії з відновлюваних джерел ⁽⁸³⁾.

(185) Допомогу необхідно обмежувати до секторів, конкурентноздатність яких піддається ризику виникнення витрат, пов'язаних з фінансуванням підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел внаслідок їх електроємності та незахищеності від впливу міжнародної торгівлі. Відповідно, допомогу можна надавати лише тим підприємствам, які належать до секторів, перелічених у [додатку 3](#) ⁽⁸⁴⁾. Цей перелік необхідно використовувати винятково з метою встановлення допустимості цієї конкретної форми компенсації.

⁽⁸¹⁾ Законодавство, що регулює внутрішній ринок (Директива 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії і скасування Директиви 2003/54/ЄС (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 55), Регламент (ЄС) № 714/2009 від 13 липня 2009 року про умови доступу до мережі для транскордонних перетоків електроенергії і скасування Регламенту (ЄС) № 1228/2003 (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 15), а також усі подальші мережеві кодекси і настанови), не надає права перехресного субсидування споживачів у межах тарифних режимів.

⁽⁸²⁾ Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/28/ЄС про заохочення використання енергії з відновлюваних джерел встановлює зобов'язальні цільові показники відновлюваної енергетики для всіх держав-членів. До того, Директива Європейського Парламенту і Ради [2001/77/ЄС](#) від 27 вересня 2001 року про сприяння виробництву електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел, на внутрішньому ринку

електроенергії вже встановила цільові показники відновлюваної електроенергетики, що їх держави-члени повинні були прагнути досягти.

(⁸³) Найбільш безпосередній спосіб продемонструвати причинно-наслідковий зв'язок - шляхом покликання на податки або збори додатково до ціни електроенергії, призначені для фінансування виробництва енергії з відновлюваних джерел. Опосередкованим способом продемонструвати додаткові витрати буде розрахування впливу вищих чистих витрат, що їх понесли постачальники електроенергії у зв'язку із зеленими сертифікатами, а також розрахування впливу на вартість електроенергії, припускаючи, що постачальник переносить вищі чисті витрати (на інших).

(⁸⁴) Комісія вважає, що такі ризики існують для секторів, в яких інтенсивність торгівлі на рівні ЄС становить 10%, а електроємність сектору на рівні ЄС сягає 10%. Крім того, подібний ризик існує в секторах з нижчою незахищеністю від впливу торгівлі, але не менш 4%, і набагато вищою електроємністю, не менш 20%, або в економічно подібних секторах (наприклад, внаслідок заміності). Такий ризик існує однаковою мірою в секторах із дещо нижчою електроємністю, але не менш 7%, і дуже високою незахищеністю від впливу торгівлі, не менш 80%. Виходячи з цього, було підготовлено перелік допустимих секторів. Зрештою, наступні сектори було включено через їх економічну подібність до наведених секторів, а також тому, що вироблені згаданими секторами продукти є замінними (лиття сталі, легких металів і кольорових металів внаслідок заміності з виливанням чавуну; відновлення відсортованих матеріалів внаслідок заміності з основними продуктами, включеними до переліку).

(186) Крім того, щоб урахувати той факт, що деякі сектори можуть бути неоднорідними щодо електроємності, держави-члени можуть включити підприємство у свою національну схему, що дозволяє скорочення витрат, пов'язаних із підтримкою відновлюваної енергетики, якщо електроємність підприємства становить щонайменше 20% (⁸⁵) і воно належить до сектора з інтенсивністю торгівлі не менш 4% на рівні Союзу, навіть якщо воно не належить до сектора з переліку [додатка 3](#) (⁸⁶). Щоб розрахувати електроємність підприємства використовують показники ефективності стандартного споживання електроенергії у відповідній галузі, якщо такі є.

(187) У межах допустимого сектора держави-члени повинні забезпечувати, щоб бенефіціари робили свій вибір на основі об'єктивних, недискримінаційних та прозорих критеріїв, а допомогу в принципі надавали таким саме чином для всіх конкурентів того самого сектора, якщо вони знаходяться в подібній фактичній ситуації.

(188) Комісія вважає допомогу пропорційною, якщо принаймні на 15% додаткових витрат, понесених бенефіціарами допомоги, не було надано ніяких знижок.

(189) Однак, з огляду на значне підвищення надбавок на енергію з відновлюваних джерел в останні роки, самостійне покриття 15% повної надбавки на енергію з відновлюваних джерел може виходити за межі того, що можуть витримати підприємства, які зазнають особливого впливу від такого навантаження. Тому, за потреби, держави-члени мають можливість ще більше обмежити обсяг витрат, спричинених фінансуванням допомоги на виробництво відновлюваної енергії, що підлягає виплаті на рівні підприємств, до 4% від валової доданої вартості (⁸⁷) відповідного підприємства. Щодо підприємств з електроємністю не менш 20% - держави-члени можуть обмежити загальну суму, що підлягає виплаті, до 0,5% від валової доданої вартості відповідного підприємства.

(190) Якщо держави-члени вирішили ухвалити обмеження на рівні 4% і 0,5% валової доданої вартості відповідно, ці обмеження необхідно застосовувати для всіх допустимих підприємств.

(191) Держави-члени можуть вживати заходів для забезпечення того, щоб усі пов'язані витрати на оплату праці було включено до даних щодо валової доданої вартості, що їх використовують для цілей цієї секції.

(192) Держави-члени можуть надавати допомогу у формі зниження податків та зборів або як фіксовану суму щорічної компенсації (відшкодування податків) або шляхом поєднання цих двох форм ⁽⁸⁵⁾. У разі надання допомоги у формі зниження податків та зборів, необхідно запровадити механізм моніторингу *ex post* щоб забезпечити повернення будь-якої надмірної виплати допомоги до 1 липня наступного року. У разі надання допомоги у формі фіксованої суми щорічної компенсації, її необхідно розраховувати на основі історичних даних, тобто спостережуваних рівнів споживання електроенергії та валової доданої вартості у відповідному базовому році. Сума компенсації повинна не перевищувати обсяг допомоги, яку б отримало підприємство протягом базового року, з застосуванням параметрів, зазначених в цій секції.

⁽⁸⁵⁾ Детальний опис способу розрахування електроємності підприємства наведено в [додатку 4](#).

⁽⁸⁶⁾ Це випробування можна застосовувати також і до підприємств зі сфери послуг.

⁽⁸⁷⁾ Деталі щодо способу розрахунку валової додаткової вартості підприємства наведено у [додатку 4](#).

⁽⁸⁸⁾ Перевага використання фіксованих щорічних компенсацій (відшкодування податків) полягає в тому, що для звільнених фірм так само збільшується гранична вартість електроенергії (тобто так саме збільшується вартість електроенергії за кожен додатковий спожитий МВт), обмежуючи потенційні викривлення конкуренції в межах сектора.

3.7.3. Перехідні правила стосовно допомоги, яку надають щоб зменшити навантаження, пов'язане з фінансуванням підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел

(193) Держави-члени повинні застосовувати критерії допустимості і пропорційності, викладені в [секції 3.7.2](#), щонайпізніше до 1 січня 2019 року. Допомога, надана на період до зазначеної дати, вважається сумісною, якщо вона відповідає таким самим критеріям.

(194) Крім того, Комісія вважає, що всю допомогу, надану щоб зменшити навантаження, пов'язане з фінансуванням підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, на роки, що передують 2019 року, можна визнавати сумісною з внутрішнім ринку тією мірою, якою вона відповідає коригувальному плану.

(195) Щоб попередити раптове порушення роботи окремого підприємства, такий коригувальний план повинен передбачати поступову адаптацію до рівнів допомоги в результаті застосування критеріїв допустимості і пропорційності, викладених в [секції 3.7.2](#).

(196) Тією мірою, якою допомогу було надано на період до дати початку застосування цих Настанов, такий план також повинен передбачати поступове застосування критеріїв протягом такого періоду.

(197) Якщо допомогу у формі зменшення навантаження, пов'язаного з фінансуванням підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, або звільнення від нього, було надано до дати початку застосування цих Настанов підприємствам, що не відповідають критеріям, зазначеним у [секції 3.7.2](#), таку допомогу можна визнати сумісною, якщо коригувальний план передбачає самостійне покриття мінімум 20% додаткових витрат на надбавку (без зменшення), яке підлягає поступовому введенню, але не пізніше 1 січня 2019 року.

(198) Коригувальний план повинен враховувати всі відповідні економічні чинники, зв'язані з політикою в сфері енергії з відновлюваних джерел.

(199) Коригувальний план ухвалює Комісія.

(200) Коригувальний план необхідно нотифікувати Комісії щонайпізніше через 12 місяців після дати початку застосування цих Настанов.

3.8. Допомога на енергетичну інфраструктуру

(201) Сучасна енергетична інфраструктура має критичне значення для інтегрованого енергетичного ринку, який відіграє ключову роль в забезпеченні енергетичної безпеки в Союзі, та для того, щоб Союз мав можливість виконати свої ширші цілі у сфері клімату та енергетики. Комісія оцінила загальну потребу інвестицій в енергетичні інфраструктури європейського значення протягом періоду до 2020 року приблизно у 200 млрд. євро ⁽⁸⁹⁾. Така оцінка базувалась на оцінці інфраструктури, необхідної для того, щоб Союз мав можливість досягти найважливіших цілей політики: завершення формування внутрішнього енергетичного ринку, забезпечення безпеки постачання й уможливлення інтеграції відновлюваних джерел енергії. Якщо оператори ринку не можуть забезпечити наявність необхідної інфраструктури, державна допомога може бути необхідною, щоб подолати неспроможності ринку і забезпечити задоволення значних потреб Союзу в інфраструктурі. Це особливо стосується інфраструктурних проєктів, які мають транскордонне значення або які сприяють регіональному згуртуванню. Допомога на енергетичну інфраструктуру повинна в принципі бути інвестиційною допомогою, включно з модернізацією та вдосконаленням такої інфраструктури.

⁽⁸⁹⁾ Робочий документ для персоналу Комісії, Інвестиційні потреби та вимоги до фінансування енергетичної інфраструктури, 06.06.2011, SEC(2011)755, с. 2.

3.8.1. Мета, що становить спільний інтерес

(202) Енергетична інфраструктура є передумовою функціонування енергетичного ринку. Тому, допомога на енергетичну інфраструктуру зміцнює внутрішній енергетичний ринок. Вона покращує стабільність системи, виробництво електроенергії в достатніх обсягах, інтеграцію різних джерел енергії й енергопостачання в слаборозвинених мережах. У зв'язку з цим, Комісія вважає, що допомога на енергетичну інфраструктуру корисна внутрішньому ринку і, таким чином, сприяє меті, що становить спільний інтерес.

3.8.2. Необхідність державного втручання

(203) Для інвестицій в енергетичну інфраструктуру часто є характерними неспроможності ринку. Неспроможність ринку, що може виникнути у сфері енергетичної інфраструктури, пов'язана з проблемами координації. Розбіжність інтересів інвесторів, невизначеність щодо результатів співпраці та мережових ефектів може перешкоджати розробленню проєкту або його дієвому плануванню. Водночас, енергетична інфраструктура може утворювати істотні позитивні екстерналії, внаслідок яких витрати і вигоди від інфраструктури можуть бути асиметричними для різних учасників ринку і різних держав - членів.

(204) Для виправлення неспроможностей ринку, вказаних у [параграфі \(203\)](#), енергетична інфраструктура, зазвичай, підпадає під регулювання тарифів та доступу, а також під виконання вимог щодо розмежування, відповідно до законодавства, що регулює внутрішній ринок енергії ⁽⁹⁰⁾.

(205) З точки зору фінансування, надання державної допомоги - це спосіб подолати неспроможність ринку у спосіб, інший ніж за допомогою обов'язкових тарифів для користувачів. Тому, щоб продемонструвати необхідність державної допомоги у сфері

енергетичної інфраструктури, застосовують принципи, описані в [параграфах \(206\) і \(207\)](#).

(206) Комісія вважає, що для проектів, що становлять спільний інтерес, як визначено в Регламенті (ЄС) № 347/2013 ⁽⁹¹⁾, розумних електросистем й інфраструктурних інвестицій у підтримуваних регіонах неспроможності ринку стосовно позитивних екстерналій та проблем координації є такими, що фінансування за допомогою тарифів може бути недостатньо, у зв'язку з чим може бути надано державну допомогу.

(207) Щодо проектів, які стосуються енергетичної інфраструктури, що підпадають під параграф (206) і що їх частково або повністю звільнено від положень законодавства щодо внутрішнього енергетичного ринку, а також проектів, які не підпадають під [параграф \(206\)](#) - Комісія оцінює потребу в державній допомозі у кожному конкретному випадку. У ході свого оцінювання, Комісія розглядає такі чинники: (i) якою мірою неспроможність ринку призводить до недостатнього забезпечення необхідною інфраструктурою; (ii) якою мірою інфраструктура відкрита для доступу третіх сторін і підлягає тарифному регулюванню; (iii) якою мірою проект сприяє безпеці енергопостачання Союзу.

(208) Щодо проектів, які стосуються нафтової інфраструктури - Комісія вважає, що немає потреби в державній допомозі. Однак, у виключних обставинах держави-члени можуть надавати державну допомогу за умов належного обґрунтування.

3.8.3. Доцільність

(209) Комісія вважає тарифи ⁽⁹²⁾ доцільним основним засобом фінансування енергетичної інфраструктури. Однак, що стосується проектів, які становлять спільний інтерес, розумних електросистем й інвестицій в інфраструктуру в підтримуваних регіонах - державну допомогу можна розглядати як доцільний інструмент для часткового або повного фінансування такої інфраструктури. У таких випадках неспроможності ринку часто заважають повноцінній реалізації принципу "користувач платить", на якому засновано тарифне регулювання, наприклад через те, що підвищення тарифів для фінансування інвестицій в нову інфраструктуру буде настільки істотним, що перешкоджатиме інвестиціям або використанню інфраструктури потенційними клієнтами.

⁽⁹⁰⁾ Регулювання внутрішнього ринку в галузі енергетики включає, зокрема, Директиву 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 55); Директиву 2009/73/ЄС від 13 липня 2009 року про спільні правила внутрішнього ринку природного газу (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 94); Регламент (ЄС) № 713/2009 від 13 липня 2009 року про заснування Агентства з питань співробітництва регуляторних органів у сфері енергетики; Регламент (ЄС) № 714/2009 від 13 липня 2009 року про умови доступу до мережі для транскордонних перетоків електроенергії (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 15); і Регламент (ЄС) № 715/2009 від 13 липня 2009 року про умови доступу до газотранспортних мереж (ОВ L 211, 14.08.2009, с. 36).

⁽⁹¹⁾ Регламент (ЄС) № 347/2013 про Настанови щодо транс-європейської енергетичної інфраструктури.

⁽⁹²⁾ В регулятивних рамках, закріплених у директивах Комісії 2009/72/ЄС і 2009/73/ЄС, наведено обґрунтування і принципи, які лежать в основі регулювання тарифів на доступ та використання, що їх застосовують оператори транспортних та розподільних систем для фінансування інвестицій і технічного обслуговування такої інфраструктури.

3.8.4. Ефект стимулювання

(210) Ефект стимулювання допомоги оцінюють на основі умов, викладених у [секції 3.2.4](#).

3.8.5. Пропорційність

(211) Суму допомоги необхідно обмежити до мінімуму, необхідного, щоб досягти поставлених цілей у сфері інфраструктури. Стосовно допомоги на інфраструктуру, контрфактичним сценарієм вважається ситуація, в якій проект не реалізовано. Таким чином, дефіцит фінансування становить допустимі витрати.

(212) Інструменти допомоги на підтримку інфраструктури повинні не перевищувати інтенсивність допомоги 100% допустимих витрат.

(213) Комісія вимагає від держав-членів чітко і роздільно ідентифікувати будь-який інший інструмент допомоги, який може вплинути на інструменти допомоги на інфраструктуру.

3.8.6. Уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції та торгівлі

(214) Зважаючи на чинні вимоги законодавства у сфері регулювання внутрішнього енергетичного ринку, спрямовані на посилення конкуренції, Комісія вважає, що допомога на енергетичну інфраструктуру, яка підпадає під регулювання внутрішнього ринку, не має надмірних викривлювальних наслідків.

(215) Що стосується інфраструктури, що її частково або повністю звільнено від положень законодавства щодо внутрішнього енергетичного ринку або на яку таке законодавство не поширюється, а також підземних газосховищ - Комісія оцінює потенційні викривлення конкуренції в кожному окремому випадку, враховуючи, зокрема, ступінь доступу третіх сторін до інфраструктури, на яку надають допомогу, доступ до альтернативної інфраструктури та ринкову частку бенефіціара.

3.9. Допомога на виробництво енергії в достатніх обсягах

(216) У зв'язку зі зростанням частки відновлюваних джерел енергії, виробництво електроенергії в багатьох державах-членах переходить від системи відносно стабільного та безперервного постачання до системи з більшою кількістю перемінних джерел енергії та меншими масштабами постачань. Цей перехід тягне за собою нові виклики для забезпечення виробництва енергії в достатніх обсягах.

(217) Крім того, неспроможності ринку та державного регулювання можуть призвести до недостатнього інвестування в генерувальні потужності, наприклад, в ситуації, коли на оптові ціни встановлено верхнє обмеження і ринки електроенергії не забезпечують достатніх стимулів для інвестування.

(218) У результаті, деякі держави-члени розглядають введення інструментів щоб забезпечити генерацію енергії в достатніх обсягах, зазвичай, надаючи підтримку виробникам уже за саму наявність генерувальних потужностей ⁽⁹³⁾.

3.9.1. Мета, що становить спільний інтерес

(219) Інструменти для забезпечення генерації енергії в достатніх обсягах можуть бути розроблені різним чином, у формі інвестицій і операційної допомоги (в принципі винагороджуючи лише наявність зобов'язання постачати електроенергію), і мати різні цілі. Вони можуть, наприклад, бути спрямованими на вирішення короткострокових проблем, обумовлених браком гнучких генерувальних потужностей, необхідних щоб упоратися з різкими коливаннями перемінного виробництва електроенергії від енергії вітру і сонця, або визначати цільовий показник виробництва енергії в достатніх обсягах, що його держава-член може бажати забезпечити незалежно від короткострокових міркувань.

(220) Допомога на виробництво енергії в достатніх обсягах може суперечити цілям поступової відмови від екологічно шкідливих субсидій, в тому числі на викопні види палива. Тому держави-члени повинні в основному розглядати альтернативні шляхи досягнення виробництва енергії в достатніх обсягах, які не матимуть негативного впливу на ціль поступової відмови від екологічно або економічно шкідливих субсидій, такі як сприяння управлінню енергоспоживанням на стороні споживача і збільшення пропускну здатності міжсистемного з'єднання.

(221) Необхідно чітко визначити точну мету такого інструмента, вказавши, де і коли очікуються проблеми з генерацією енергії в достатніх обсягах. Ідентифікація проблеми виробництва енергії в достатніх обсягах повинна бути узгоджена з аналізом виробництва енергії в достатніх обсягах, що його регулярно проводить Європейська мережа операторів систем передавання електроенергії згідно з законодавством щодо внутрішнього енергетичного ринку ⁽⁹⁴⁾.

⁽⁹³⁾ Комісія зосередилась саме на питанні виробництва енергії в достатніх обсягах у своєму Повідомленні "Досягнення внутрішнього ринку електроенергії та максимальне використання публічного втручання" від 5 листопада 2013 року (C(2013) 7243 остаточна версія), а також у пов'язаному з ним робочому документі для персоналу "Виробництво енергії в достатніх обсягах на внутрішньому ринку електроенергії - керівні принципи публічного втручання" (SWD(2013) 438 остаточна версія) від 5 листопада 2013 року. ⁽⁹⁴⁾ Регламент (ЄС) № 714/2009 від 13 липня 2009 року про умови доступу до мережі для транскордонних перетоків електроенергії, зокрема стаття 8 про завдання ENTSO стосовно електроенергії (ОВ L 211 14.08.2009, с. 15). Зокрема, методика, розроблена Європейською асоціацією операторів систем передавання електроенергії (ENTSO-E), може бути корисною для оцінювання нею питання, чи є виробництво енергії на рівні ЄС достатнім.

3.9.2. Необхідність державного втручання

(222) Необхідно належним чином проаналізувати та кількісно виразити характер та причини проблеми з виробництвом енергії в достатніх обсягах, і, відповідно, потребу в державній допомозі щоб забезпечити виробництво енергії в достатніх обсягах, наприклад, з огляду на брак потужностей для задоволення пікового або сезонного навантаження або пікового попиту, якщо короткостроковий оптовий ринок не може задовольнити попит та пропозицію. Необхідно описати одиницю кількісного вимірювання і забезпечити метод розрахування.

(223) Держави-члени повинні чітко продемонструвати причини, через які від ринку не можна очікувати забезпечення адекватного виробництва енергії за відсутності втручання, враховуючи поточні ринкові зміни та технічний прогрес ⁽⁹⁵⁾.

(224) У своїй оцінці Комісія враховує, серед іншого та мірою необхідності, такі елементи, які повинна забезпечити держава-член:

- (a) оцінку впливу перемінної генерації енергії, в тому числі із сусідніх систем;
- (b) оцінку впливу участі ринку на стороні споживача, в тому числі опис інструментів для заохочення управління енергоспоживанням на стороні споживача ⁽⁹⁶⁾;
- (c) оцінку фактичного або потенційного існування міжсистемних з'єднань, у тому числі опис проектів як на стадії будівництва, так і запланованих;
- (d) оцінку будь-якого іншого елемента, що може спричинити або загострити проблему виробництва енергії в достатніх обсягах, таку як неспроможності ринку або державного регулювання, в тому числі, наприклад, верхнє обмеження оптових цін.

(⁹⁵) Такі зміни та прогрес можуть включати, наприклад, розвиток взаємодії ринків, внутрішньодобових ринків, ринків балансування, ринків допоміжних послуг і зберігання електроенергії.
(⁹⁶) Комісія також враховує плани, пов'язані з запровадженням розумних лічильників відповідно до додатка I до Директиви 2009/72/ЄС, а також з вимогами Директиви про енергоефективність.

3.9.3. Доцільність

(225) Допомогу необхідно надавати за послугу саме готовності генерувальних потужностей до використання, тобто коли виробник зобов'язується бути готовим постачати електроенергію і отримує за це відповідну компенсацію, наприклад, у формі винагороди за МВт готових потужностей. Допомога повинна не передбачати ніякої винагороди за продаж електроенергії, тобто винагороди за кожен проданий МВт-год.

(226) Інструмент повинен бути відкритим і забезпечувати належні стимули як для існуючих, так і для майбутніх виробників, а також операторів, які використовують замінні технології, такі як регулювання на стороні попиту або рішення щодо зберігання. Тому, допомогу необхідно надавати через механізм, який дозволяє потенційно різний час підготування, який відповідає часу, необхідному новим виробникам, які використовують відмінні технології, щоб зробити нові інвестиції. В інструменті необхідно також враховувати ступінь, в якому пропускна здатність міжсистемного з'єднання може вирішити будь-яку можливу проблему генерації енергії в достатніх обсягах.

3.9.4. Ефект стимулювання

(227) Ефект стимулювання допомоги оцінюють на основі умов, викладених у [секції 3.2.4](#) цих Настанов.

3.9.5. Пропорційність

(228) Загальну суму допомоги необхідно розраховувати таким чином, щоб бенефіціари отримували таку норму прибутку, яку можна вважати розумною.

(229) Процедура конкурсних торгів на підставі чітких, прозорих та недискримінаційних критеріїв, фактично спрямована на визначену мету, вважається такою, що забезпечує розумні норми прибутку за звичайних умов.

(230) Інструмент повинен мати вбудовані механізми, щоб забезпечити неможливість неочікуваних прибутків.

(231) Структура інструмента повинна забезпечувати автоматичне прямування сплаченої за доступність використання ціни до нуля, якщо очікується, що рівень постаченої генерувальної потужності буде достатнім для задоволення рівня попиту на таку потужність.

3.9.6. Уникнення надмірних негативних наслідків для конкуренції та торгівлі

(232) Інструмент повинен бути розроблений таким чином, щоб забезпечити можливість включення до нього будь-якої потужності, яка може результативно сприяти вирішенню проблеми генерації енергії в достатніх обсягах, зокрема, враховуючи такі чинники:

(а) участь виробників, які використовують відмінні технології, і операторів, що пропонують інструменти з рівноцінними технічними характеристиками, наприклад, управління енергоспоживанням на стороні споживача, міжсистемні з'єднання і зберігання. Без обмеження [параграфу \(228\)](#), обмеження участі може бути виправдано

лише недостатніми технічними результатами, необхідними для вирішення проблеми виробництва енергії в достатніх обсягах. Крім того, інструмент забезпечення генерації енергії в достатніх обсягах повинен бути відкритим для потенційної агрегації як попиту, так і пропозиції;

(b) участь операторів з інших держав-членів, коли така участь є фізично можливою, особливо в регіональному контексті, тобто коли потужність можна фізично надати державі-члену, яка запроваджує такий інструмент, а також коли можна забезпечити виконання зобов'язань, що містяться в такому інструменті ⁽⁹⁷⁾;

(c) участь достатньої кількості виробників для створення конкурентної ціни потужності;

(d) уникнення негативних наслідків для внутрішнього ринку, наприклад, таких, що виникають через експортні обмеження, верхні обмеження оптових цін, обмеження на конкурсні торги або інші інструменти, що підривають взаємодію ринків, у тому числі внутрішньодобових ринків і ринків балансування.

(233) Інструмент повинен:

(a) не зменшувати стимули до інвестування в пропускну здатність міжсистемного з'єднання;

(b) не перешкоджати взаємодії ринків, у тому числі ринків балансування;

(c) не перешкоджати інвестиційним рішенням щодо виробництва енергії, які передували інструменту, або рішенням операторів щодо ринку балансування або допоміжних послуг;

(d) не посилювати надмірно панівне становище на ринку;

(e) надавати перевагу низьковуглецевим виробникам якщо техніко-економічні параметри є рівноцінними.

3.10. Допомога у формі схем торгівлі квотами на викиди

(234) Схеми торгівлі квотами на викиди можуть бути спрямовані на скорочення викидів забрудників, наприклад викидів NO_x ⁽⁹⁸⁾. Вони можуть включати державну допомогу, особливо коли держави-члени надають дозволи та квоти нижче їх ринкової вартості. Якщо загальна кількість дозволів, що їх надала держава-член, нижча за загальні очікувані потреби підприємств, вплив на рівень охорони довкілля буде загалом позитивним. На рівні кожного окремого підприємства, якщо надані квоти не покривають всю сукупність очікуваних потреб підприємства, воно повинно або зменшити забруднення, яке вони спричиняють, сприяючи таким чином підвищенню рівня охорони довкілля, або купити додаткові квоти, сплачуючи таким чином компенсацію за своє забруднення.

⁽⁹⁷⁾ Схеми необхідно адаптувати на випадок ухвалення спільних механізмів сприяння транскордонній участі в таких схемах.

⁽⁹⁸⁾ Справа C-279/08 P, *Commission vs the Netherlands* [2011] ECR I-7671.

(235) Схеми торгівлі квотами на викиди можна вважати сумісними з внутрішнім ринком у разі виконання таких сукупних вимог:

(а) схеми торгівлі квотами на викиди повинні бути запроваджені таким чином, щоб досягти цілей охорони довкілля, які виходять за рамки цілей, що їх необхідно досягнути на основі стандартів ЄС, які є обов'язковими для відповідних підприємств;

(b) розподілення необхідно проводити у прозорий спосіб, на основі об'єктивних критеріїв і джерел даних найвищої доступної якості, а загальна кількість квот, наданих кожному підприємству за ціною, нижчою за їхню ринкову вартість, повинна не перевищувати очікувані потреби, розраховані для ситуації без схеми торгівлі квотами;

(с) методика розподілення повинна не надавати переваги окремим підприємствам або секторам, за винятком, якщо це виправдано екологічною логікою самої схеми, або якщо такі правила необхідні для узгодженості з іншими екологічними політиками;

(d) новим учасникам ринку в принципі не надають дозволи або квоти на вигідніших умовах, ніж існуючим підприємствам, що працюють на тих самих ринках. Розподілення існуючим установкам дозволів чи квот у більших обсягах, ніж новим учасникам ринку повинно не призводити до створення необґрунтованих бар'єрів для входження на ринок.

(236) Комісія оцінює необхідність і пропорційність державної допомоги, яка входить до схеми торгівлі квотами на викиди, відповідно до наступних критеріїв:

(а) вибір бенефіціарів повинен ґрунтуватися на об'єктивних та прозорих критеріях, а допомогу необхідно надавати в принципі таким самим чином для всіх конкурентів того самого сектора, якщо вони знаходяться в подібній фактичній ситуації;

(b) проведення повного аукціону повинно призвести до істотного збільшення виробничих витрат для кожного сектора або категорії окремих бенефіціарів;

(с) істотно збільшені виробничі витрати не можуть бути перенесені на споживачів без того, щоб спричинити значні скорочення продажів. Цей аналіз можна проводити на основі, серед інших чинників, оцінок еластичності ціни продукту у відповідному секторі. Щоб оцінити, чи збільшені витрати, спричинені схемами торгівлі квотами на викиди, неможливо перенести на споживачів, можна використовувати оцінки втраченого збуту, а також їх вплив на прибутковість компанії;

(d) окремі підприємства в секторі не повинні мати можливості скорочувати рівні викидів, щоб зробити ціну сертифікатів прийнятною. Той факт, що споживання неможливо скоротити можна продемонструвати, вказавши рівні викидів, яких можна досягнути, використовуючи технологію, яка гарантує найкращий результат в Європейському економічному просторі ("ЄЕП"), і використавши їх як еталон. Будь-якому підприємству, яке застосовує технологію, яка гарантує найкращий результат, щонайбільше може бути виділена квота, яка відповідає збільшенню виробничих витрат, спричинених схемою торгівлі квотами на викиди, за якою використовуються технологія, яка гарантує найкращий результат, і які не можна переносити на споживачів. Будь-якому підприємству з гіршими екологічними показниками виділяється менша квота, пропорційно до його екологічних показників.

3.11. Допомога на переміщення підприємств

(237) Метою інвестиційної допомоги на переміщення підприємств є створення індивідуальних стимулів для зниження негативних екстерналій шляхом переміщення підприємств, які є джерелом серйозного забруднення, до місцевостей, в яких таке забруднення матиме менш руйнівний вплив, що скоротить зовнішні витрати. Таким чином, допомога може бути виправданою, якщо причиною переміщення є охорона

довкілля, але необхідно запобігати наданню допомоги на переміщення для будь-яких інших цілей.

(238) Інвестиційна допомога на переміщення підприємств на нові майданчики з міркувань охорони довкілля вважається сумісною з внутрішнім ринком, якщо виконано умови, встановлені в [секціях 3.2.4 і 3.2.7](#), а також такі сукупні вимоги:

(а) зміна місця повинна відбуватися з міркувань охорони довкілля або попереджувальних заходів, на виконання адміністративного або судового рішення компетентного органу публічної влади, або бути узгоджена між підприємством та компетентним органом публічної влади;

(b) підприємство повинно дотримуватися найсуворіших стандартів охорони довкілля, застосовних в його новому регіоні розташування.

(239) Бенефіціаром може бути:

(а) підприємство з осідком на міській території або на спеціальній заповідній території, визначеній відповідно до Директиви 92/43/ЄЕС ⁽⁹⁹⁾, яке законно провадить (тобто відповідає всім законним вимогам, у тому числі всім застосовним до неї стандартам охорони довкілля) діяльність, що утворює серйозне забруднення, і яке через місце свого розташування повинно перенести свій осідок на більш придатну територію; або

(b) організація або установка, на яку поширюється сфера застосування [Директиви 2012/18/ЄС](#) ⁽¹⁰⁰⁾ ("Директива Seveso III").

⁽⁹⁹⁾ Директива 92/43/ЄЕС від 21 травня 1992 року про збереження природних оселищ та дикої фауни і флори (ОВ L 206 22.07.1992, с. 7); Директива з останніми змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2013/17/ЄС (ОВ L 158, 10.06.2013, с. 193).

⁽¹⁰⁰⁾ [Директива 2012/18/ЄС](#) від 4 липня 2012 року про контроль небезпеки значних аварій, пов'язаних із небезпечними речовинами, внесення змін і доповнень і подальше скасування Директиви Ради 96/82/ЄС (ОВ L 197, 24.07.2010, с. 1).

(240) Для визначення суми допустимих витрат у разі допомоги на переміщення Комісія враховує, зокрема:

(а) такі вигоди:

(i) дохід від продажу або оренди покинутих виробничих потужностей або земельних ділянок;

(ii) компенсація, виплачена за експропріацію;

(iii) будь-які інші доходи від передачі виробничих потужностей, зокрема, доходи, отримані в результаті покращення - у разі передачі - використовуваних технологій, а також балансові прибутки, пов'язані з кращим використанням виробничих потужностей;

(iv) інвестиції, пов'язані з будь-яким збільшенням потужностей;

(b) такі витрати:

(i) витрати на придбання землі, будівництво чи придбання нових виробничих потужностей такої самої потужності, як і в покинутого об'єкта;

(ii) будь-які санкції, накладені на підприємства за розірвання контракту на оренду земельних ділянок або будівель у випадку, коли зміну місця розташування проводять на виконання адміністративного або судового рішення.

(241) Інтенсивність допомоги визначено в [додатку 1](#).

4. ОЦІНЮВАННЯ

(242) Щоб у подальшому забезпечити обмеження викривлення конкуренції, щодо деяких схем допомоги Комісія може вимагати часових обмежень (зазвичай 4 або менше роки) та оцінювання, вказаного в [параграфі \(28\)](#). Оцінювання необхідно проводити щодо схем, в яких потенціал спотворення конкуренції є особливо високим, тобто тих, які можуть нести ризик значного обмеження або викривлення конкуренції якщо своєчасно не переглядати їх реалізацію.

(243) З огляду на цілі, і щоб не покладати непропорційний тягар на держави-члени і на менші проекти допомоги, оцінювання застосовується лише до схем допомоги з великими бюджетами допомоги і новітніми характеристиками, або коли передбачаються значні ринкові, технологічні або регуляторні зміни. Оцінювання повинен проводити експерт, незалежний від органу, який надає допомогу, на основі спільної методики, наданої Комісією. Результати такого оцінювання необхідно оприлюднювати. Разом із відповідною схемою допомоги держави-члени повинні нотифікувати проект плану оцінювання, який стане невід'ємною частиною оцінювання схеми допомоги Комісією.

(244) У разі виключення схем допомоги зі сфери застосування Загального регламенту про блокові виключення тільки на підставі їхнього великого бюджету, Комісія оцінює сумісність схеми допомоги, за винятком плану оцінювання, на основі критеріїв, визначених у згаданому Регламенті, а не на основі цих Настанов.

(245) Оцінку необхідно подавати Комісії своєчасно, щоб дозволяти оцінювання можливої пролонгації схеми допомоги, і в будь-якому разі - після завершення строку її дії. У рішенні про затвердження схеми допомоги визначають чіткий обсяг робіт та механізми кожного оцінювання. Будь-який наступний інструмент допомоги зі схожою метою повинен враховувати результати такого оцінювання (у тому числі, будь-яку зміну схем, зазначених у [параграфі \(244\)](#)).

5. ЗАСТОСУВАННЯ

(246) Ці Настанови застосовують з 1 липня 2014 року, вони замінюють Настанови щодо державної допомоги на охорону довкілля, опубліковані 1 квітня 2008 року ⁽¹⁰¹⁾. Їх застосовують до 31 грудня 2020 року.

(247) Комісія застосовує ці Настанови до всіх нотифікованих інструментів допомоги, щодо яких її закликали ухвалити рішення після початку їх застосування, навіть якщо проекти було нотифіковано до такої дати. Проте, індивідуальну допомогу, надану відповідно до затверджених схем допомоги та нотифікованих Комісії відповідно до зобов'язання нотифікувати таку допомогу в індивідуальному порядку, необхідно оцінювати згідно з Настановами, застосовними до затвердженої схеми допомоги, на яких ґрунтується індивідуальна допомога.

(248) Незаконну допомогу на охорону довкілля або розвиток енергетики оцінюють відповідно до правил, що діють станом на дату надання допомоги відповідно до повідомлення Комісії про визначення застосовних правил оцінювання незаконної державної допомоги ⁽¹⁰²⁾, окрім таких випадків:

Незаконну допомогу в формі скорочення фінансової підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел, оцінюють згідно з положеннями [секцій 3.7.2](#) та [3.7.3](#).

З 1 січня 2011 року коригувальний план, передбачений у [параграфі \(194\)](#), також повинен передбачати поступове застосування критеріїв, зазначених у [секції 3.7.2](#), та критеріїв щодо самостійного покриття, передбаченого в [параграфі \(197\)](#). До цієї дати, Комісія вважає, що всю допомогу, надану в формі скорочень фінансової підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, можна визнати сумісною з внутрішнім ринком ⁽¹⁰³⁾.

⁽¹⁰¹⁾	ОВ	С	82,	01.04.2008,	с.	1.
⁽¹⁰²⁾	ОВ	С	119,	22.05.2002,	с.	22.

⁽¹⁰³⁾ Комісія вважає, що така допомога не чинить негативного впливу на умови торгівлі мірою, що суперечить спільним інтересам через такі причини. До 5 грудня 2010 року держави-члени повинні були ввести в дію закони, підзаконні нормативно- правові акти та адміністративні положення, необхідні для відповідності RED, яка вводить юридично зобов'язальні цільові показники споживання відновлюваної енергії. З іншого боку, загальні витрати на підтримку виробництва електроенергії з відновлюваних джерел залишалися доволі обмеженими до 2010 року, тому рівень податків і зборів залишався відносно низьким. Відповідно, обсяг допомоги, наданої підприємствам у формі скорочень фінансової підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, залишався обмеженим на рівні окремого бенефіціара. Крім того, будь-яка допомога, надана протягом періоду з грудня 2008 року до грудня 2010 року в розмірі, що не перевищує 500000 євро на одне підприємство, вірогідно є сумісною з внутрішнім ринком на основі Повідомлення Комісії "Тимчасові рамки Співтовариства щодо інструментів державної допомоги для підтримки доступу до фінансування в умовах поточної фінансової та економічної кризи" (ОВ С 83 04.07.2009, с. 1) зі змінами і доповненнями.

(249) Індивідуальну допомогу, надану за схемою незаконної допомоги, оцінюють за Настановами, застосовними до схеми незаконної допомоги на момент надання індивідуальної допомоги. Якщо бенефіціар такої індивідуальної допомоги отримав від держави-члена підтвердження про надання йому операційної допомоги для підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел та когенерації за незаконною схемою протягом визначеного заздалегідь періоду часу, така допомога може бути надана на весь період за умов, встановлених у схемі на момент підтвердження, мірою сумісності допомоги з правилами, застосовними на момент підтвердження.

(250) На підставі [статті 108\(1\)](#) Договору, Комісія пропонує державам-членам такі доцільні інструменти щодо їхніх відповідних існуючих схем допомоги на охорону довкілля або розвиток енергетики:

Держави-члени повинні, в разі необхідності, внести зміни у такі схеми, щоб привести їх у відповідність цим Настановам не пізніше 1 січня 2016 року, з такими винятками:

У разі необхідності, існуючі схеми допомоги у розумінні статті 1(b) Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 ⁽¹⁰⁴⁾ про операційну допомогу для підтримки виробництва енергії з відновлюваних джерел і когенерації необхідно адаптувати до цих Настанов, тільки коли держави-члени продовжують свої існуючі схеми, а також їх необхідно повторно нотифікувати по завершенні 10-річного періоду або строку чинності рішення Комісії, або змінити їх ⁽¹⁰⁵⁾.

Щоразу, коли бенефіціар отримує підтвердження від держави-члена про надання йому державної допомоги за такою схемою протягом заздалегідь визначеного періоду часу, така допомога може бути надана протягом усього періоду відповідно до умов, встановлених у схемі на момент підтвердження.

(251) Державам-членам пропонують надати свою явно виражену безумовну згоду на запропоновані доцільні інструменти протягом двох місяців з дати опублікування цих Настанов в *Офіційному віснику Європейського Союзу*. У разі відсутності відповіді, Комісія вважає, що держава-член не згодна із запропонованими інструментами.

6. ЗВІТУВАННЯ І МОНІТОРИНГ

(252) Відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 659/1999 та Регламенту Комісії (ЄС) № 794/2004 ⁽¹⁰⁶⁾ та подальших внесених до них змін і доповнень, держави-члени повинні подавати Комісії щорічні звіти.

⁽¹⁰⁴⁾ Регламент Ради (ЄС) № 659/1999 від 22 березня 1999 року про встановлення детальних правил застосування [статті 93](#) Договору про заснування Європейського Співтовариства (ОВ L 83, 27.03.1999, с. 1).

⁽¹⁰⁵⁾ Зміною є будь-яка зміна, що підлягає нотифікації, у значенні статті 1(с) Регламенту (ЄС) № 659/1999.

⁽¹⁰⁶⁾ Регламент Комісії (ЄС) № 794/2004 від 21 квітня 2004 року про імплементацію Регламенту (ЄС) № 659/1999 (ОВ L 140, 30.04.2004, с. 1)

(253) Держави-члени повинні забезпечити ведення докладних записів щодо всіх інструментів, в рамках яких надається допомога. Такі записи повинні містити всю інформацію, необхідну щоб встановити, чи були дотримані умови, що стосуються, де це застосовно, допустимих витрат і максимально допустимої інтенсивності допомоги. Такі записи необхідно зберігати протягом 10 років з дати надання допомоги і надавати Комісії на її запит.

7. ПЕРЕГЛЯД

(254) Комісія може вирішити переглянути або внести зміни і доповнення до цих Настанов у будь-який момент, якщо це необхідно з причин, пов'язаних з конкуренційною політикою, або для того, щоб врахувати інші політики Союзу та міжнародні зобов'язання.

ДОДАТОК 1

Ступені інтенсивності інвестиційної допомоги у складі допустимих витрат

(1) Щодо інструментів допомоги на охорону довкілля застосовуються такі ступені інтенсивності:

	Мале підприємство	Середнє підприємство	Велике підприємство
Допомога підприємствам, які відповідають вимогам, суворішим за стандарти Союзу, або підвищують рівень охорони довкілля за відсутності стандартів Союзу	60% 70% у випадку еко-інновації, 100% у випадку	50% 60% у випадку еко-інновації, 100% у випадку проведення тендера	40% 50% у випадку еко-інновації, 100% у випадку

(допомога на придбання нових транспортних засобів)	проведення тендера		проведення тендера
Допомога на екологічні дослідження	70%	60%	50%
Допомога на дострокову адаптацію до майбутніх стандартів Союзу			
більше ніж 3 роки	20%	15%	10%
1-3 роки до набуття чинності стандартами	15%	10%	5%
Допомога на управління відходами	55%	45%	35%
Допомога на виробництво відновлюваної енергії Допомога на когенераційні установки	65%, 100% у випадку проведення тендера	55%, 100% у випадку проведення тендера	45%, 100% у випадку проведення тендера
Допомога на підвищення енергоефективності	50%, 100% у випадку проведення тендера	40%, [100]% у випадку проведення тендера	30%, 100% у випадку проведення тендера
Допомога на централізоване тепло- та холодопостачання з використанням традиційних видів енергії	65%, 100% у випадку проведення тендера	55%, 100% у випадку проведення тендера	45%, 100% у випадку проведення тендера
Допомога на рекультивацію забруднених ділянок	100%	100%	100%
Допомога на переміщення підприємств	70%	60%	50%
Допомога у формі торгівлі квотами на викиди	100%	100%	100%
Допомога на розвиток енергетичної інфраструктури Інфраструктура	100%	100%	100%

централізованого теплопостачання			
Допомога на УЗВ	100%	100%	100%

Ступені інтенсивності допомоги, згадані в цій таблиці, можна збільшувати на бонусні 5 процентних пунктів у регіонах, що підпадають під статтю 107(3)(с), або на бонусні 15 процентних пунктів у регіонах, що підпадають під [статтю \(107\)\(3\)\(а\)](#) Договору, до максимуму 100% інтенсивності допомоги.

ДОДАТОК 2

Типові випадки державного втручання

(1) Комісія розглядає типові сценарії втручання з використанням державної допомоги для цілей підвищення рівня охорони довкілля або зміцнення внутрішнього енергетичного ринку.

(2) Зокрема, для розрахування допустимих витрат на основі контрфактичного сценарію надано такі настанови:

Категорія допомоги	Контрфактичний сценарій/Допустимі витрати ⁽¹⁾
KBTEE	Контрфактичною є традиційна система виробництва електричної або теплової енергії з такою самою потужністю з точки зору фактичного виробництва енергії.
Екологічні дослідження ⁽²⁾	Допустимі витрати - це витрати на дослідження.
Рекультивация забруднених ділянок	Витрати, понесені ⁽³⁾ на роботи з рекультивациі, менші, ніж зростання вартості землі ⁽⁴⁾ .
Установки централізованого виробництва тепла і холоду	Інвестиційні витрати на будівництво, розширення, реконструкцію однієї або декількох генерувальних установок, які є невід'ємною частиною ефективної системи централізованого тепло- та холодопостачання.
Управління відходами ⁽⁵⁾	Додаткові інвестиції порівняно з вартістю традиційного виробництва без управління відходами з такими самими інвестиціями в потужності.
Допомога на відповідність вимогам, суворішим за стандарти Союзу	Додаткові інвестиційні витрати складаються з додаткових інвестиційних витрат, необхідних для виходу за межі рівня охорони довкілля, що його вимагають стандарти Союзу ⁽⁶⁾ .

Відсутність стандартів Союзу або національних стандартів	Додаткові інвестиційні витрати складаються з інвестиційних витрат, необхідних для досягнення вищого рівня охорони довкілля, ніж той, якого відповідне підприємство або підприємства можуть досягти за відсутності допомоги на охорону довкілля.
Виробництво електроенергії з відновлюваних джерел	Додаткові інвестиційні витрати порівняно з витратами традиційної електростанції такої самої потужності з точки зору фактичного виробництва енергії.
Теплопостачання з відновлюваних джерел	Додаткові інвестиційні витрати порівняно з витратами на традиційну систему теплопостачання такої самої потужності з точки зору фактичного виробництва енергії.
Виробництво біогазу, збагаченого до рівня природного газу	Якщо допомогу обмежено до збагачення біогазу, контрфактичним є альтернативне використання біогазу (у тому числі спалювання).
Біопаливо та біогаз, що використовується для транспорту	В принципі необхідно обирати додаткові інвестиційні витрати порівняно з витратами звичайного нафтопереробного заводу, але Комісія може приймати альтернативні контрфактичні варіанти, якщо надано належне обґрунтування.
Використання побічних продуктів промисловості	Якщо побічний продукт іде у відходи, а не використовується повторно: допустимі витрати - це додаткова інвестиція, необхідна для використання побічного продукту, наприклад, у теплообмінник, якщо йдеться про відпрацьоване тепло. Якщо побічний продукт було б необхідно утилізувати: контрфактичною інвестицією є утилізація таких відходів.
Допомога в рамках схеми торгівлі квотами на викиди	Пропорційність потрібно продемонструвати відсутністю надмірного розподілу квот.

(¹) Комісія може прийняти альтернативні контрфактичні сценарії, якщо держава-член надала належне обґрунтування.

(²) Це передбачає допомогу на аудити енергоефективності.

(³) Відшкодування шкоди довкіллю повинно покривати шкоду якості ґрунту або поверхневих чи ґрунтових вод. У разі рекультивациі забруднених ділянок, всі витрати, понесені підприємством у зв'язку із відновленням зайнятих ним ділянок, незалежно від того, чи можна такі витрати відобразити в балансі як необоротні активи, можна визнавати допустимими інвестиціями.

(⁴) Оцінювати зростання вартості землі в результаті рекультивациі повинен незалежний експерт.

(⁵) Це стосується управління відходами інших підприємств та включає діяльність у сфері повторного використання, перероблення та відновлення.

(⁶) Інвестиційні витрати, необхідні, щоб досягнути рівня охорони довкілля, що його вимагають стандарти Союзу, не є допустимими і їх потрібно відраховувати.

ДОДАТОК 3

Перелік ⁽¹⁰⁷⁾ допустимих секторів ⁽¹⁰⁸⁾ відповідно до секції 3.7.2

Код NACE	Опис
510	Видобування кам'яного вугілля
729	Видобування інших руд кольорових металів
811	Видобування декоративного і будівельного каменю, вапняку, гіпсу, крейди і сланцю
891	Видобування хімічних мінералів і мінералів-добрих
893	Видобування солі
899	Видобування інших матеріалів та сировини, не класифіковане
1032	Виробництво фруктового та овочевого соку
1039	Інші види перероблення і консервація фруктів та овочів
1041	Виробництво олій та жирів
1062	Виробництво крохмалю та продуктів з крохмалю
1104	Виробництво інших недистильованих ферментованих напоїв
1106	Виробництво солоду
1310	Підготування та прядіння текстильних волокон
1320	Ткацьке виробництво
1394	Виробництво мотузок, канатів, шпагатів та виробів із сітки
1395	Виробництво нетканих матеріалів і виробів з нетканих матеріалів, крім одягу
1411	Виробництво шкіряного одягу
1610	Розпилювання і стругання деревини
1621	Виробництво шпону і плит з деревини

1711	Виробництво целюлози
1712	Виробництво паперу та картону
1722	Виробництво побутових та санітарно-гігієнічних виробів і туалетного приладдя
1920	Виробництво продуктів нафтопереробки
2012	Виробництво барвників та пігментів
2013	Виробництво інших неорганічних основних хімічних речовин
2014	Виробництво інших органічних основних хімічних речовин
2015	Виробництво добрив та азотних сполук
2016	Виробництво пластмас у первинних формах
2017	Виробництво синтетичного каучуку в первинних формах
2060	Виробництво штучних волокон
2110	Виробництво основних фармацевтичних продуктів
2221	Виробництво пластмасових плит, листів, труб і профільних деталей
2222	Виробництво пластмасових виробів для пакування товарів
2311	Виробництво листового скла
2312	Формування та оброблення листового скла
2313	Виробництво полого скла
2314	Виробництво скловолокна
2319	Виробництво та оброблення інших скляних виробів, включаючи технічні вироби зі скла
2320	Виробництво вогнетривких виробів
2331	Виробництво керамічних плиток та плит
2342	Виробництво керамічних санітарно-технічних виробів

2343	Виробництво керамічних ізоляторів та ізоляційних деталей
2349	Виробництво інших керамічних продуктів
2399	Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів, не класифіковане
2410	Виробництво чавуну та сталі і феросплавів
2420	Виробництво трубок, труб, порожнистих профілів і з'єднувальної арматури зі сталі
2431	Холодне витягування прокату
2432	Холодна прокатка вузької смуги
2434	Холодне витягування дроту
2441	Виробництво дорогоцінних металів
2442	Виробництво алюмінію
2443	Виробництво свинцю, цинку та олова
2444	Виробництво міді
2445	Виробництво інших кольорових металів
2446	Перероблення ядерного палива
2720	Виробництво батарей та акумуляторів
3299	Інше виробництво, не класифіковане
2011	Виробництво промислових газів
2332	Виробництво цегли, черепиці та інших будівельних виробів з випаленої глини
2351	Виробництво цементу
2352	Виробництво вапна та гіпсу
2451/2452/2453/2454	Лиття чавуну, сталі, легких металів та інших кольорових металів
2611	Виробництво електронних компонентів

2680	Виробництво магнітних і оптичних носіїв
3832	Відновлення відсортованих матеріалів

(¹⁰⁷) Комісія може переглянути перелік, наведений у [додатку 3](#), на основі критеріїв, що містяться у [виносі 89](#), за умови, що їй надано докази значних змін даних, на яких ґрунтується додаток. (¹⁰⁸) Перелік і критерії, на яких він ґрунтується, не представляють майбутню позицію Комісії щодо ризику витікання вуглецю стосовно СТКВ і не є істотними для роботи в контексті розроблення правил викидів вуглецю в рамках кліматичної та енергетичної політики до 2030 року.

ДОДАТОК 4

Розрахунок валової доданої вартості і електроємності на рівні підприємства відповідно до [секції 3.7.2](#)

(1) Для цілей [секції 3.7.2](#), валова додана вартість (ВДВ) для підприємства означає валову додану вартість за факторними витратами, тобто ВДВ за ринковими цінами без будь-яких непрямих податків плюс будь-які субсидії. Додану вартість за факторними витратами можна розраховувати з обігу, плюс капіталізоване виробництво, плюс інші доходи від основної діяльності, плюс чи мінус зміни запасів основних оборотних засобів, мінус купівля товарів та послуг (¹⁰⁹), мінус інші податки на продукти, які пов'язані з обігом але не підлягають відрядуванню, мінус зв'язані з виробництвом збори та податки. Іншим чином, її можна розраховувати з валового операційного прибутку шляхом додавання витрат на персонал. Доходи та витрати, класифіковані в рахунках компанії як фінансові або надзвичайні, виключено з доданої вартості. Додана вартість за факторними витратами розраховується на валовому рівні, оскільки коригування вартості (такі як амортизація) не вираховуються (¹¹⁰).

(2) Для цілей застосування [секції 3.7.2](#) використовується середнє арифметичне за останні 3 роки (¹¹¹), за які є наявні дані щодо ВДВ.

(3) Для цілей [секції 3.7.2](#) електроємність підприємства визначається як:

(a) Витрати підприємства на електроенергію (розраховані відповідно до нижченаведеного [параграфу \(4\)](#)): поділені на

(b) ВДВ підприємства (розраховану відповідно до вищенаведених [параграфів \(1\) і \(2\)](#)).

(4) Витрати підприємства на електроенергію визначають як:

(a) Споживання електроенергії підприємством: помножене на

(b) Прогнозовану ціну електроенергії.

(5) Щоб розрахувати споживання електроенергії підприємством, необхідно використовувати еталони ефективності споживання електроенергії для промисловості, якщо є в наявності. Якщо їх немає - використовують середнє арифметичне за останні 3 роки (¹¹²), за які дані є в наявності.

(6) Для цілей вищенаведеного [підпараграфу \(4\)\(b\)](#), прогнозована ціна електроенергії означає середню роздрібну ціну електроенергії, застосовну в державі-члені до

підприємств з подібним рівнем споживання електроенергії протягом найближчого року, за який дані є в наявності.

(7) Для цілей вищенаведеного підпараграфу (4)(b), прогнозована ціна електроенергії може включати повну вартість фінансової підтримки виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, яку буде перенесено на підприємство за відсутності скорочень.

(¹⁰⁹) Для уникнення сумнівів, "товари та послуги" не включають витрати на персонал.

(¹¹⁰) Код 12 15 0 в правових рамках, встановлених Регламентом Ради (ЄС, Євратом) № 58/97 від 20 грудня 1996 року про структурну економічну статистику.

(¹¹¹) Що стосується підприємств, які існують менше одного року - протягом першого року можна використовувати прогнозовані дані. Однак, держави-члени повинні проводити оцінювання *ex-post* після завершення першого року діяльності (Рік 1), щоб перевірити право підприємства на отримання допомоги і ліміти витрат (у відсотках від ВДВ), застосовних до нього згідно з параграфом 189 секції 3.7.2. Після такого оцінювання *ex-post* держави-члени повинні, залежно від ситуації, надати компаніям компенсацію або стягнути надану компенсацію. Для Року 2 використовують дані за Рік 1. Для Року 3 використовують середнє арифметичне за Рік 1 та Рік 2. Починаючи з Року 4 і далі, використовують середнє арифметичне за попередні три роки.

(¹¹²) Див. попередню виноску.

ДОДАТОК 5

Гірничодобувні та виробничі сектори, не включені в перелік додатка 3, в яких інтенсивність торгівлі з країнами за межами ЄС, становить щонайменше 4%

Код NACE	Опис
610	Видобування сирої нафти
620	Видобування природного газу
710	Видобування залізних руд
812	Експлуатація гравійних та піщаних кар'єрів; видобування глини і каоліну
1011	Перероблення та консервування м'яса
1012	Перероблення та консервування м'яса птиці
1013	Виробництво продуктів з м'яса та м'яса птиці
1020	Перероблення та консервування риби, ракоподібних та молюсків
1031	Перероблення та консервування картоплі
1042	Виробництво маргарину та подібних харчових жирів

1051	Експлуатація молокопереробних підприємств та виробництво сиру
1061	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості
1072	Виробництво сухарів та печива; виробництво хлібобулочних та кондитерських виробів тривалого зберігання
1073	Виробництво макаронів, локшини, кускусу та аналогічних борошняних продуктів
1081	Виробництво цукру
1082	Виробництво какао, шоколаду та кондитерських виробів з цукру
1083	Оброблення чаю та кави
1084	Виробництво прянощів та приправ
1085	Виробництво готових страв
1086	Виробництво гомогенізованих готових харчових продуктів та дієтичних харчових продуктів
1089	Виробництво інших харчових продуктів, не класифіковане
1091	Виробництво готових кормів для сільськогосподарських тварин
1092	Виробництво готових кормів для домашніх тварин
1101	Дистиляція, перегонка та змішування спиртних напоїв
1102	Виробництво вина з винограду
1103	Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин
1105	Виробництво пива
1107	Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод в пляшках
1200	Виробництво тютюнових виробів
1391	Виробництво трикотажних та в'язаних тканин
1392	Виробництво готових текстильних виробів, крім одягу

1393	Виробництво килимів та килимових виробів
1396	Виробництво інших технічних та промислових текстильних виробів
1399	Виробництво інших текстильних виробів, не класифіковане
1412	Виробництво робочого одягу
1413	Виробництво верхнього одягу
1414	Виробництво спідньої білизни
1419	Виробництво інших швацьких виробів й аксесуарів
1420	Виробництво хутряних виробів
1431	Виробництво трикотажних та в'язаних панчішно-шкарпеткових виробів
1439	Виробництво іншого трикотажного та в'язаного одягу
1511	Дублення і вичинка шкіри; вичинка та фарбування хутра
1512	Виробництво валіз, сумок і т.п., лимарних виробів і зброї
1520	Виробництво взуття
1622	Виробництво збірних паркетних підлог
1623	Виробництво інших теслярських та столярних виробів для будівельної промисловості
1624	Виробництво дерев'яної тари
1629	Виробництво інших виробів з дерева; виробництво виробів з корка, соломи та матеріалів для плетіння
1721	Виробництво гофрованого паперу та картону і тари з паперу та картону
1723	Виробництво паперових канцелярських товарів
1724	Виробництво шпалер
1729	Виробництво інших виробів з паперу та картону
1813	Послуги з підготування до друку

1910	Виробництво продуктів для коксових печей
2020	Виробництво пестицидів та інших агрохімічних продуктів
2030	Виробництво фарб, лаків і аналогічних покриттів, друкарської фарби та мастики
2041	Виробництво мила та миючих засобів, засобів для чищення та полірування
2042	Виробництво парфумів та гігієнічних засобів
2051	Виробництво вибухових речовин
2052	Виробництво клеїв
2053	Виробництво ефірних олій
2059	Виробництво іншої хімічної продукції, не класифіковане:
2120	Виробництво фармацевтичних препаратів
2211	Виробництво гумових шин та камер; відновлення протектора і ремонт гумових шин
2219	Виробництво інших гумових виробів
2223	Виробництво пластмасових виробів для будівельної промисловості
2229	Виробництво інших пластмасових виробів
2341	Виробництво господарських та декоративних керамічних виробів
2344	Виробництво інших технічних керамічних виробів
2362	Виробництво виробів з гіпсу для цілей будівництва
2365	Виробництво волокнистого цементу
2369	Виробництво інших виробів з бетону, гіпсу та цементу
2370	Різання, формування та оздоблення каменю
2391	Виробництво абразивних виробів
2433	Холодне формування або вальцювання

2511	Виробництво металоконструкцій та деталей конструкцій
2512	Виробництво дверей і вікон з металу
2521	Виробництво радіаторів центрального опалення та бойлерів і котлів
2529	Виробництво інших металевих цистерн, резервуарів і контейнерів
2530	Виробництво парових котлів, крім водогрійних котлів центрального опалення
2540	Виробництво зброї та боєприпасів
2571	Виробництво столових приборів
2572	Виробництво замків і петель
2573	Виробництво інструментів
2591	Виробництво металевих бочок та аналогічних ємностей
2592	Виробництво упаковки з легких металів
2593	Виробництво виробів з дроту, ланцюгів і пружин
2594	Виробництво кріпильних виробів та гвинтів
2599	Виробництво інших готових металевих виробів, не класифіковане
2612	Виробництво змонтованих електронних плат
2620	Виробництво комп'ютерів та периферійного обладнання
2630	Виробництво обладнання зв'язку
2640	Виробництво побутової електроніки
2651	Виробництво контрольно-вимірювальних та навігаційних приладів та апаратури
2652	Виробництво годинників та наручних годинників
2660	Виробництво опромінювального, електромедичного та електротерапевтичного обладнання
2670	Виробництво оптичних приладів та фотографічного обладнання

2680	Виробництво магнітних та оптичних носіїв
2711	Виробництво електромоторів, генераторів та трансформаторів
2712	Виробництво апаратури для регулювання та розподілення електроенергії
2731	Виробництво волоконно-оптичних кабелів
2732	Виробництво інших електронних та електричних проводів та кабелів
2733	Виробництво матеріалів для електромонтажних робіт
2740	Виробництво електричного освітлювального обладнання
2751	Виробництво електричних побутових приладів
2752	Виробництво неелектричних побутових приладів
2790	Виробництво іншого електричного обладнання
2811	Виробництво двигунів та турбін, крім авіаційних, автомобільних та мотоциклетних двигунів
2812	Виробництво гідравлічного обладнання
2813	Виробництво інших насосів та компресорів
2814	Виробництво інших кранів та вентилів
2815	Виробництво підшипників, зубчастих колес, зубчастих передач та урухомлювальних елементів
2821	Виробництво печей та пічних пальників
2822	Виробництво підйомно-транспортного обладнання
2823	Виробництво офісної техніки та обладнання (крім комп'ютерів та периферійного обладнання)
2824	Виробництво ручних електричних інструментів
2825	Виробництво побутового холодильного та вентиляційного обладнання
2829	Виробництво іншої техніки загального призначення, не класифіковане
2830	Виробництво сільськогосподарської та лісгосподарської техніки

2841	Виробництво обладнання для оброблення металів тиском
2849	Виробництво інших верстатів
2891	Виробництво машин та устаткування для металургії
2892	Виробництво машин для видобувної промисловості, розроблення кар'єрів і будівництва
2893	Виробництво машин для оброблення харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів
2894	Виробництво машин для текстильного виробництва, виробництва одягу та шкіряних виробів
2895	Виробництво машин для виробництва паперу та картону
2896	Виробництво машин для виробництва пластмас та каучуку
2899	Виробництво іншого обладнання спеціального призначення, не класифіковане
2910	Виробництво автотранспортних засобів
2920	Виробництво кузовів (кузовобудування) для автотранспортних засобів; виробництво причепів та напівпричепів
2931	Виробництво електричного та електронного устаткування для автотранспортних засобів
2932	Виробництво інших деталей та приладдя для автотранспортних засобів
3011	Будівництво суден та плавучих споруд
3012	Будівництво прогулянкових та спортивних човнів
3020	Виробництво залізничних локомотивів та рухомого складу
3030	Виробництво повітряних та космічних літальних апаратів та пов'язаного обладнання
3040	Виробництво військових бойових транспортних засобів
3091	Виробництво мотоциклів
3092	Виробництво велосипедів та інвалідних колясок

3099	Виробництво іншого транспортного обладнання, не класифіковане
3101	Виробництво меблів для офісів та магазинів
3102	Виробництво кухонних меблів
3103	Виробництво матраців
3109	Виробництво інших меблів
3211	Карбування монет
3212	Виробництво ювелірних виробів та виробів, пов'язаних з ювелірною промисловістю
3213	Виробництво біжутерії та супутніх товарів
3220	Виробництво музичних інструментів
3230	Виробництво товарів для спорту
3240	Виробництво ігор та іграшок
3250	Виробництво медичних і стоматологічних інструментів та медикаментів
3291	Виробництво мітел та щіток

II

*(Information)*INFORMATION FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS, BODIES, OFFICES
AND AGENCIES

EUROPEAN COMMISSION

Guidelines on regional State aid for 2014-2020**(Text with EEA relevance)**

(2013/C 209/01)

INTRODUCTION

1. On the basis of Article 107(3)(a) and (c) of the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU), the Commission may consider compatible with the internal market State aid to promote the economic development of certain disadvantaged areas within the European Union ⁽¹⁾. This kind of State aid is known as regional aid.
2. In these guidelines, the Commission sets out the conditions under which regional aid may be considered to be compatible with the internal market and establishes the criteria for identifying the areas that fulfil the conditions of Article 107(3)(a) and (c) of the Treaty.
3. The primary objective of State aid control in the field of regional aid is to allow aid for regional development while ensuring a level playing field between Member States, in particular by preventing subsidy races that may occur when they try to attract or retain businesses in disadvantaged areas of the Union, and to limit the effects of regional aid on trade and competition to the minimum necessary.
4. The objective of geographical development distinguishes regional aid from other forms of aid, such as aid for research, development and innovation, employment, training, energy or for environmental protection, which pursue other objectives of common interest in accordance with Article 107(3) of the Treaty. In some circumstances higher aid intensities may be allowed for those other types of aid, whenever granted to undertakings established in disadvantaged areas, in recognition of the specific difficulties which they face in such areas ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Areas eligible for regional aid under Article 107(3)(a) of the Treaty, commonly referred to as 'a' areas, tend to be the more disadvantaged within the Union in terms of economic development. Areas eligible under Article 107(3)(c) of the Treaty, referred to as 'c' areas, also tend to be disadvantaged but to a lesser extent.

⁽²⁾ Regional top-ups for aid granted for such purposes are therefore not considered as regional aid.

5. Regional aid can only play an effective role if it is used sparingly and proportionately and is concentrated on the most disadvantaged regions of the European Union ⁽³⁾. In particular, the permissible aid ceilings should reflect the relative seriousness of the problems affecting the development of the regions concerned. Furthermore, the advantages of the aid in terms of the development of a less-favoured region must outweigh the resulting distortions of competition ⁽⁴⁾. The weight given to the positive effects of the aid is likely to vary according to the applied derogation of Article 107(3) of the Treaty, so that a greater distortion of competition can be accepted in the case of the most disadvantaged regions covered by Article 107(3)(a) than in those covered by Article 107(3)(c) ⁽⁵⁾.
6. Regional aid can further be effective in promoting the economic development of disadvantaged areas only if it is awarded to induce additional investment or economic activity in those areas. In certain very limited, well-identified cases, the obstacles that these particular areas may encounter in attracting or maintaining economic activity may be so severe or permanent that investment aid alone may not be sufficient to allow the development of that area. Only in such cases may regional investment aid be supplemented by regional operating aid not linked to an investment.
7. In the Communication on State aid modernisation of 8 May 2012 ⁽⁶⁾, the Commission announced three objectives pursued through the modernisation of State aid control:
 - (a) to foster sustainable, smart and inclusive growth in a competitive internal market;
 - (b) to focus Commission *ex ante* scrutiny on cases with the biggest impact on the internal market while strengthening the cooperation with Member States in State aid enforcement;
 - (c) to streamline the rules and provide for faster decisions.
8. In particular, the Communication called for a common approach to the revision of the different guidelines and frameworks with a view to strengthening the internal market, promoting more effectiveness in public spending through a better contribution of State aid to the objectives of common interest, greater scrutiny of the incentive effect, limiting the aid to the minimum, and avoiding the potential negative effects of the aid on competition and trade. The compatibility conditions set out in these guidelines are based on those common assessment principles and are applicable to notified aid schemes and individual aid.

⁽³⁾ Each Member State may identify these areas in a regional aid map on the basis of the conditions laid down in Section 5.

⁽⁴⁾ See in this respect Case 730/79, *Philip Morris* [1980], ECR 2671, paragraph 17 and in Case C-169/95, *Spain v Commission* [1997], ECR I-148, paragraph 20.

⁽⁵⁾ See in this respect Case T-380/94, *AIUFFASS and AKT v Commission* [1996], ECR II-2169, paragraph 54.

⁽⁶⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of regions *EU State Aid Modernisation (SAM)*, COM/2012/0209 final.

1. **SCOPE AND DEFINITIONS**

1.1. **Scope of regional aid**

9. Regional aid to the steel ⁽⁷⁾ and synthetic fibres ⁽⁸⁾ sectors will not be considered to be compatible with the internal market.

10. The Commission will apply the principles set out in these guidelines to regional aid in all sectors of economic activity ⁽⁹⁾, apart from the fisheries and aquaculture ⁽¹⁰⁾, agricultural ⁽¹¹⁾ and the transport sector ⁽¹²⁾, which are subject to special rules laid down by specific legal instruments, which might derogate partially or totally from these guidelines. The Commission will apply these guidelines for processing and marketing of agricultural products into non-agricultural products. These guidelines apply to aid measures supporting activities outside the scope of Article 42 of the Treaty but covered by the Rural Development Regulation and are either co-financed by the European Agriculture Fund for Rural Development or are being granted as an additional national financing to such co-financed measures, unless sectoral rules provide for otherwise.

11. These guidelines will not apply to State aid granted to airports ⁽¹³⁾ or in the energy sector ⁽¹⁴⁾.

12. Regional investment aid to broadband networks may be considered compatible with the internal market if, in addition to the general conditions laid down in these guidelines, it complies also with the following specific conditions: (i) aid is granted only to areas where there is no network of the same category (either basic broadband or NGA) and where none is likely to be developed in the near future; (ii) the subsidised network operator offers active and passive wholesale access under fair and non-discriminatory conditions with the possibility of effective and full unbundling; (iii) aid should be allocated on the basis of a competitive selection process in accordance with paragraph 78(c) and (d) of the Broadband guidelines ⁽¹⁵⁾.

13. Regional investment aid to research infrastructures ⁽¹⁶⁾ may be regarded to be compatible with the internal market if, in addition to the general conditions laid down in these guidelines the aid is made conditional on giving transparent and non-discriminatory access to this infrastructure.

⁽⁷⁾ As defined in Annex IV.

⁽⁸⁾ As defined in Annex IV.

⁽⁹⁾ Following the expiry on 31 December 2013 of the Framework on State aid to shipbuilding (OJ C 364, 14.12.2011, p. 9.), regional aid to shipbuilding is also covered by these guidelines.

⁽¹⁰⁾ As covered by Council Regulation (EC) No 104/2000 of 17 December 1999 on the common organisation of the markets in fishery and aquaculture products (OJ L 17, 21.1.2000, p. 22).

⁽¹¹⁾ State aid for the primary production, processing and marketing of agricultural products resulting in agricultural products listed in Annex I to the Treaty and forestry is subject to rules laid down in the Guidelines for State aid in the agricultural sector.

⁽¹²⁾ Transport means transport of passengers by aircraft, maritime transport, road, railway and by inland waterway or freight transport services for hire or reward.

⁽¹³⁾ Community guidelines on the application of Articles 92 and 93 of the EC Treaty and Article 61 of the EEA Agreement to State aid to the aviation sector (OJ C 350, 10.12.1994, p. 5.), Community guidelines on financing of airports and start-up aid to airlines departing from regional airports (OJ C 312, 9.12.2005, p. 1.) as amended or replaced.

⁽¹⁴⁾ The Commission will assess the compatibility of State aid to the energy sector on the basis of the future energy and environmental aid guidelines, amending the current guidelines on State aid for environmental protection, where the specific handicaps of the assisted areas will be taken into account.

⁽¹⁵⁾ Communication from the Commission, EU Guidelines for the application of State aid rules in relation to the rapid deployment of broadband networks (OJ C 25, 26.1.2013, p. 1).

⁽¹⁶⁾ As defined in Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC) (OJ L 206, 8.8.2009, p. 1).

14. Large undertakings tend to be less affected than small and medium enterprises (SMEs) by regional handicaps for investing or maintaining economic activity in a less developed area. Firstly, large companies can more easily obtain capital and credit on global markets and are less constrained by the more limited offer of financial services in a particular disadvantaged region. Secondly, investments by large undertakings can produce economies of scale that reduce location-specific initial costs and, in many respects, are not tied to the region in which the investment takes place. Thirdly, large companies making investments usually possess considerable bargaining power vis-à-vis the authorities, which may lead to aid being awarded without need or due justification. Finally, large companies are more likely to be significant players on the market concerned and, consequently, the investment for which the aid is awarded may distort competition and trade on the internal market.
15. Since regional aid to large undertakings for their investments is unlikely to have an incentive effect, it cannot be regarded to be compatible with the internal market under Article 107(3)(c) of the Treaty, unless it is granted for initial investments that create new economic activities in these areas ⁽¹⁷⁾, or for the diversification of existing establishments into new products or new process innovations.
16. Regional aid aimed at reducing the current expenses of an undertaking constitutes operating aid and will not be regarded as compatible with the internal market, unless it is awarded to tackle specific or permanent handicaps faced by undertakings in disadvantaged regions. Operating aid may be considered compatible if it aims to reduce certain specific difficulties faced by SMEs in particularly disadvantaged areas falling within the scope of Article 107(3)(a) of the Treaty, or to compensate for additional costs to pursue an economic activity in an outermost regions or to prevent or reduce depopulation in very sparsely populated areas.
17. Operating aid awarded to undertakings whose principal activity falls under Section K 'Financial and insurance activities' of the NACE Rev. 2 statistical classification of economic activities ⁽¹⁸⁾ or to undertakings that perform intra-group activities and whose principal activity falls under classes 70.10 'Activities of head offices' or 70.22 'Business and other management consultancy activities' of NACE Rev. 2 will not be considered to be compatible with the internal market.
18. Regional aid may not be awarded to firms in difficulties, as defined for the purposes of these guidelines by the Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty ⁽¹⁹⁾, as amended or replaced.
19. When assessing regional aid awarded to an undertaking which is subject to an outstanding recovery order following a previous Commission decision declaring an aid illegal and incompatible with the internal market, the Commission will take account of the amount of aid still to be recovered ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁷⁾ See, paragraph 20(i).

⁽¹⁸⁾ Regulation (EC) No 1893/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2 and amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 as well as certain EC Regulations on specific statistical domains (OJ L 393, 30.12.2006, p. 1).

⁽¹⁹⁾ OJ C 244, 1.10.2004, p. 2, as prolonged by OJ C 156, 9.7.2009, p. 3 and OJ C 296, 2.10.2012, p. 3. As explained in paragraph 20 of those guidelines, given that its very existence is in danger, a firm in difficulty cannot be considered an appropriate vehicle for promoting other public policy objectives until such time as its viability is assured.

⁽²⁰⁾ See in this respect the joint Cases T-244/93 and T-486/93, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v Commission of the European Communities*, [1995] ECR II-02265.

1.2. Definitions

20. For the purposes of these guidelines, the following definitions apply:

(a) ‘“a” areas’ mean those areas designated in a regional aid map in application of the provisions of Article 107(3)(a) of the Treaty; ‘“c” areas’ mean those areas designated in a regional aid map in application of the provisions of Article 107(3)(c) of the Treaty;

(b) ‘ad hoc aid’ means aid that is not awarded on the basis of a scheme;

(c) ‘adjusted aid amount’ means the maximum permissible aid amount for a large investment project, calculated according to the following formula:

$$\text{maximum aid amount} = R \times (50 + 0,50 \times B + 0,34 \times C)$$

where: R is the maximum aid intensity applicable in the area concerned, excluding the increased aid intensity for SMEs. B is the part of eligible costs between EUR 50 million and EUR 100 million. C is the part of eligible costs above EUR 100 million;

(d) ‘date of award of the aid’ means the date when the Member State took a legally binding commitment to award the aid that can be invoked before the national courts;

(e) ‘eligible costs’ means, for the purpose of investment aid, tangible and intangible assets related to an initial investment or wage costs;

(f) ‘gross grant equivalent’ (GGE) means the discounted value of the aid expressed as a percentage of the discounted value of the eligible costs, as calculated at the time of award of the aid on the basis of the reference rate applicable on that date;

(g) ‘individual aid’ means aid granted either on the basis of a scheme or on an ad hoc basis;

(h) ‘initial investment’ means:

(a) an investment in tangible and intangible assets related to:

— the setting-up of a new establishment,

— the extension of the capacity of an existing establishment,

— the diversification of the output of an establishment into products not previously produced in the establishment, or

— a fundamental change in the overall production process of an existing establishment; or

(b) an acquisition of assets directly linked to an establishment provided the establishment has closed or would have closed if it had not been purchased, and is bought by an investor unrelated to the seller. The sole acquisition of the shares of an undertaking does not qualify as initial investment;

- (i) 'initial investment in favour of new economic activity' means:
- (a) an investment in tangible and intangible assets related to:
- the setting up of a new establishment, or
 - the diversification of the activity of an establishment, under the condition that the new activity is not the same or a similar activity to the activity previously performed in the establishment; or
- (b) the acquisition of the assets belonging to an establishment that has closed or would have closed if it had not been purchased, and is bought by an investor unrelated to the seller, under the condition that the new activity to be performed using the acquired assets is not a same or similar activity to the activity performed in the establishment prior to the acquisition;
- (j) 'intangible assets' means assets acquired through a transfer of technology such as patent rights, licences, know-how or unpatented technical knowledge;
- (k) 'job creation' means a net increase in the number of employees in the establishment concerned compared with the average over the previous 12 months after deducting from the apparent created number of jobs any job lost during that period;
- (l) 'large investment project' means an initial investment with eligible costs exceeding EUR 50 million, calculated at prices and exchange rates on the date of award of the aid;
- (m) 'maximum aid intensities' means the aid intensities in GGE for large undertakings as laid down in subsection 5.4 of these guidelines and reflected in the relevant regional aid map;
- (n) 'notification threshold' means aid amounts exceeding the thresholds set out in the table below:

Aid intensity	Notification threshold
10 %	EUR 7,5 million
15 %	EUR 11,25 million
25 %	EUR 18,75 million
35 %	EUR 26,25 million
50 %	EUR 37,5 million

- (o) 'number of employees' means the number of annual labour units (ALU), namely the numbers of persons employed full-time in one year; persons working part-time or employed in seasonal work are counted in ALU fractions;

- (p) 'outermost regions' means the regions referred to in Article 349 of the Treaty ⁽²¹⁾;
- (q) 'operating aid' means aid aimed to reduce an undertaking's current expenditure that is not related to an initial investment. This includes costs categories such as personnel costs, materials, contracted services, communications, energy, maintenance, rent, administration, etc., but excludes depreciation charges and the costs of financing if these have been included in the eligible costs when granting regional investment aid;
- (r) 'regional aid map' means the list of areas designated by a Member State in accordance with the conditions laid down in these guidelines and approved by the Commission;
- (s) 'the same or a similar activity' means an activity falling under the same class (four-digit numerical code) of the NACE Rev. 2 statistical classification of economic activities;
- (t) 'single investment project' means any initial investment started by the same beneficiary (at group level) in a period of three years from the date of start of works on another aided investment in the same NUTS 3 region;
- (u) 'SMEs' means undertakings that fulfil the conditions laid down in Commission recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises ⁽²²⁾;
- (v) 'start of works' means either the start of construction works on the investment or the first firm commitment to order equipment or other commitment that makes the investment irreversible, whichever is the first in time. Buying of land and preparatory works such as obtaining permits and conducting preliminary feasibility studies are not considered as start of works. For take-overs, 'start of works' means the moment of acquiring the assets directly linked to the acquired establishment;
- (w) 'sparsely populated areas' mean those areas designated by the Member State concerned in accordance with paragraph 161 of these guidelines;
- (x) 'tangible assets' means assets such as land, buildings, and plant, machinery and equipment;
- (y) 'very sparsely populated areas' means NUTS 2 regions with less than 8 inhabitants per km² (based on Eurostat data on population density for 2010) or parts of such NUTS 2 regions designated by the Member State concerned in accordance with paragraph 162 of these guidelines;

⁽²¹⁾ Currently: Guadeloupe, French Guiana, Martinique, Réunion, Saint-Martin, the Azores, Madeira and the Canary Islands. In accordance with European Council Decision (2010/718/EU) of 29 October 2010 amending the status with regard to the European Union of the island of Saint-Barthélemy (OJ L 325, 9.12.2010, p. 4), from 1 January 2012, Saint-Barthélemy ceased to be an outermost region and became an overseas country or territory referred to in Part Four of the Treaty. In accordance with European Council Decision (2012/419/EU) of 11 July 2012 amending the status of Mayotte with regard to the European Union (OJ L 204, 31.7.2012, p. 131), from 1 January 2014, Mayotte ceases to be an overseas country or territory and becomes an outermost region.

⁽²²⁾ OJ L 124, 20.5.2003, p. 36.

- (z) 'wage costs' means the total amount actually payable by the beneficiary of the aid in respect of the employment concerned, comprising the gross wage before tax and compulsory contributions such as social security, child care and parent care costs over a defined period of time.

2. **NOTIFIABLE REGIONAL AID**

21. In principle, Member States must notify regional aid pursuant to Article 108(3) ⁽²³⁾ of the Treaty, with the exception of measures that fulfil the conditions laid down in a block exemption Regulation adopted by the Commission pursuant to Article 1 of Council Regulation (EC) No 994/98 of 7 May 1998 on the application of Articles 92 and 93 of the Treaty establishing the European Community to certain categories of horizontal State aid (Enabling Regulation) ⁽²⁴⁾.
22. The Commission will apply these guidelines to notified regional aid schemes and individual aid.
23. Individual aid granted under a notified scheme remains subject to the notification obligation pursuant to Article 108(3) of the Treaty, if the aid from all sources exceeds the notification threshold ⁽²⁵⁾ or if it is granted to a beneficiary that has closed down the same or similar activity in the EEA two years preceding the date of applying for aid or at the moment of aid application has the intention to close down such an activity within a period of two years after the investment to be subsidised is completed.
24. Investment aid granted to a large undertaking to diversify an existing establishment in a 'c' area into new products, remains subject to the notification obligation pursuant to Article 108(3) of the Treaty.

3. **COMPATIBILITY ASSESSMENT OF REGIONAL AID**

3.1. **Common assessment principles**

25. To assess whether a notified aid measure can be considered compatible with the internal market, the Commission generally analyses whether the design of the aid measure ensures that the positive impact of the aid towards an objective of common interest exceeds its potential negative effects on trade and competition.
26. The Communication on State aid modernisation of 8 May 2012 called for the identification and definition of common principles applicable to the assessment of compatibility of all the aid measures carried out by the Commission. For this purpose, the Commission will consider an aid measure compatible with the Treaty only if it satisfies each of the following criteria:
- (a) contribution to a well-defined objective of common interest: a State aid measure must aim at an objective of common interest in accordance with Article 107(3) Treaty; (Section 3.2)
- (b) need for state intervention: a State aid measure must be targeted towards a situation where aid can bring about a material improvement that the market cannot deliver itself, for example by remedying a market failure or addressing an equity or cohesion concern; (Section 3.3)

⁽²³⁾ The Commission intends to exempt from the notification obligation ad-hoc aid to infrastructure meeting the compatibility criteria of a general block exemption regulation despite the fact that it is not granted as part of a scheme.

⁽²⁴⁾ OJ L 142, 14.5.1998, p. 1.

⁽²⁵⁾ See paragraph 20(n).

- (c) appropriateness of the aid measure: the proposed aid measure must be an appropriate policy instrument to address the objective of common interest; (Section 3.4)
 - (d) incentive effect: the aid must change the behaviour of the undertaking(s) concerned in such a way that it engages in additional activity which it would not carry out without the aid or it would carry out in a restricted or different manner or location; (Section 3.5)
 - (e) proportionality of the aid (aid to the minimum): the aid amount must be limited to the minimum needed to induce the additional investment or activity in the area concerned; (Section 3.6)
 - (f) avoidance of undue negative effects on competition and trade between Member States: the negative effects of aid must be sufficiently limited, so that the overall balance of the measure is positive (Section 3.7)
 - (g) transparency of aid: Member States, the Commission, economic operators, and the public, must have easy access to all relevant acts and to pertinent information about the aid awarded thereunder. (Section 3.8)
27. The overall balance of certain categories of schemes may further be made subject to a requirement of *ex post* evaluation as described in Section 4 of these guidelines. In such cases, the Commission may limit the duration of those schemes (normally to four years or less) with a possibility to re-notify their prolongation afterwards.
28. If a State aid measure or the conditions attached to it (including its financing method when the financing method forms an integral part of the State aid measure) entail a non-severable violation of EU law, the aid cannot be declared compatible with the internal market ⁽²⁶⁾.
29. In assessing the compatibility of any individual aid with the internal market, the Commission will take account of any proceedings concerning infringement to Article 101 or 102 of the Treaty which may concern the beneficiary of the aid and which may be relevant for its assessment under Article 107(3) of the Treaty ⁽²⁷⁾.
- 3.2. **Contribution to a common objective**
30. The primary objective of regional aid is to reduce the development gap between the different regions in the European Union. Through its equity or cohesion objective regional aid may contribute to the achievement of the Europe 2020 strategy delivering an inclusive and sustainable growth.
- 3.2.1. *Investment aid schemes*
31. Regional aid schemes should form an integral part of a regional development strategy with clearly defined objectives and should be consistent with and contribute towards these objectives.
32. This would be the case in particular for measures implemented in accordance with regional development strategies defined in the context of the European Regional Development Fund (ERDF), the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development or the European Maritime and Fisheries Fund with a view to contributing towards the objectives of the Europe 2020 strategy.

⁽²⁶⁾ See for instance Case C-156/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, paragraph 78 and Case C-333/07 *Régie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, paragraphs 94-116.

⁽²⁷⁾ See Case C-225/91 *Matra v Commission*, [1993] ECR I-3203, paragraph 42.

33. For aid schemes outside an operational programme financed from the cohesion policy funds, Member States should demonstrate that the measure is consistent and contributes to the development strategy of the area concerned. For this purpose, Member States can rely on evaluations of past State aid schemes, impact assessments made by the granting authorities, or expert opinions. To ensure that the aid scheme contributes to this development strategy, it must include a system that will enable the granting authorities to prioritise and select the investment projects according to the objectives of the scheme (for example, on the basis of a formal scoring approach) ⁽²⁸⁾.
34. Regional aid schemes may be put in place in 'a' areas to support initial investments of SMEs or of large undertakings. In 'c' areas schemes may be put in place to support initial investments of SMEs and initial investment in favour of new activity of large undertakings.
35. When awarding aid to individual investment projects on the basis of a scheme, the granting authority must confirm that the selected project will contribute towards the objective of the scheme and thus towards the development strategy of the area concerned. For this purpose, Member State can rely on the information provided by the applicant for aid in the form annexed to these guidelines where the positive effects of the investment on the area concerned must be described ⁽²⁹⁾.
36. To ensure that the investment makes a real and sustained contribution to the development of the area concerned, the investment must be maintained in the area concerned for at least five years, or three years for SMEs, after its completion ⁽³⁰⁾.
37. If the aid is calculated on the basis of wage costs, the posts must be filled within three years of the completion of works. Each job created through the investment must be maintained within the area concerned for a period of five years from the date the post was first filled. For investments carried out by all SMEs, Member States may reduce this five-year period for the maintenance of an investment or jobs to a minimum of three years.
38. To ensure that the investment is viable, the Member State must ensure that the beneficiary provides a financial contribution of at least 25 % ⁽³¹⁾ of the eligible costs, through its own resources or by external financing, in a form that is exempted of any public financial support ⁽³²⁾.
39. To avoid that State aid measures would lead to environmental harm, Member States must also ensure compliance with Union environmental legislation, including in particular the need to carry out an environmental impact assessment when required by law and ensure all relevant permits.

⁽²⁸⁾ For broadband network infrastructure the aid beneficiary must be selected on the basis of a competitive selection process in accordance paragraph 78(c) and (d) of the Broadband Guidelines, see footnote 15.

⁽²⁹⁾ See Annex V to these guidelines.

⁽³⁰⁾ The obligation to maintain the investment in the area concerned for a minimum period of five years (three years for SMEs) should not prevent the replacement of plant or equipment that has become outdated or broken within this period, provided that the economic activity is retained in the area concerned for the minimum period. However, regional aid may not be awarded to replace that plant or equipment.

⁽³¹⁾ The 25 % own contribution requirement in paragraph 38 does not apply to investment aid granted for investments in outermost regions where the maximum aid intensities can exceed 75 % GGE and go up to 90 % for SMEs in accordance with paragraph 173 of these guidelines.

⁽³²⁾ This is not the case for example for subsidised loans, public equity-capital loans or public participations which do not meet the market investor principle, state guarantees containing elements of aid, or public support granted within the scope of *de minimis* rule.

3.2.2. *Notified individual investment aid*

40. To demonstrate the regional contribution of individual investment aid notified to the Commission, Member States may use a variety of indicators such as the ones mentioned below that can be both direct (for example, direct jobs created) and indirect (for example, local innovation):
- (a) The number of direct jobs created by the investment is an important indicator of the contribution to regional development. The quality of the jobs created and the required skill level should also be considered.
 - (b) An even higher number of new jobs might be created in the local (sub-)supplier network, helping to better integrate the investment in the region concerned and ensuring more wide-spread spillover effects. The number of indirect jobs created will therefore also be taken into account.
 - (c) A commitment by the beneficiary to enter into widespread training activities to improve the skills (general and specific) of its workforce will be considered as a factor that contributes to regional development. Emphasis will also be put on providing traineeships or apprenticeships, especially for young people and on training that improves the knowledge and employability of workers outside the undertaking. General or specific training for which training aid is approved will not be counted as a positive effect of the regional aid to avoid double counting.
 - (d) External economies of scale or other benefits from a regional development viewpoint may arise as a result of proximity (clustering effect). Clustering of undertakings in the same industry allows individual plants to specialise more, which leads to increased efficiency. However, the importance of this indicator in determining the contribution to regional development depends on the state of development of the cluster.
 - (e) Investments embody technical knowledge and can be the source of a significant transfer of technology (knowledge spillovers). Investments taking place in technology intensive industries are more likely to involve technology transfer to the recipient region. The level and the specificity of the knowledge dissemination are also important in this regard.
 - (f) The projects' contribution to the region's ability to create new technology through local innovation can also be considered. Cooperation of the new production facility with local higher education institutions can be considered positively in this respect.
 - (g) The duration of the investment and possible future follow-on investments are an indication of a durable engagement of a company in the region concerned.
41. Member States can also refer to the business plan of the aid beneficiary which could provide information on the number of jobs to be created, salaries to be paid (increase in household wealth as spill-over effect), volume of acquisition from local producers, turnover generated by the investment and benefiting the area possibly through additional tax revenues.
42. For ad hoc aid ⁽³³⁾, the Member State must demonstrate, in addition to the requirements laid down in paragraphs 35 to 39, that the project is coherent with and contributes towards the development strategy of the area concerned.

⁽³³⁾ Ad hoc aid is subject to the same requirements as individual aid granted on the basis of a scheme, unless otherwise mentioned.

3.2.3. *Operating aid schemes*

43. Operating aid schemes will promote the development of disadvantaged areas only if the challenges facing these areas are clearly identified in advance. The obstacles to attracting or maintaining economic activity may be so severe or permanent that investment aid alone is not sufficient to allow the development of those areas.
44. As regards aid to reduce certain specific difficulties faced by SMEs in 'a' areas, the Member States concerned must demonstrate the existence and importance of those specific difficulties and must demonstrate that an operating aid scheme is needed as those specific difficulties cannot be overcome with investment aid.
45. As regards operating aid to compensate certain additional costs in the outermost regions, the permanent handicaps which severely restrain the development of the outermost regions are set out in Article 349 of the Treaty and include remoteness, insularity, small size, difficult topography and climate, and economic dependence on a few products. The Member State concerned must however identify the specific additional costs related to these permanent handicaps that the operating aid scheme is intended to compensate.
46. As regards operating aid to prevent or reduce depopulation in very sparsely populated areas, the Member State concerned must demonstrate the risk of depopulation of the relevant area in the absence of the operating aid.

3.3. **Need for State intervention**

47. In order to assess whether State aid is necessary to achieve the objective of common interest, it is necessary first to diagnose the problem to be addressed. State aid should be targeted towards situations where aid can bring about a material improvement that the market cannot deliver itself. This holds especially in a context of scarce public resources.
48. State aid measures can indeed, under certain conditions, correct market failures thereby contributing to the efficient functioning of markets and enhancing competitiveness. Furthermore, where markets provide efficient outcomes but these are deemed unsatisfactory from an equity or cohesion point of view, State aid may be used to obtain a more desirable, equitable market outcome.
49. As regards aid granted for the development of areas included in the regional aid map in accordance with the rules developed in Section 5 of these guidelines, the Commission considers that the market is not delivering the expected cohesion objectives set out in the Treaty without state intervention. Therefore, aid granted in those areas should be considered compatible with the internal market pursuant to Article 107(3)(a) and (c) of the Treaty.

3.4. **Appropriateness of regional aid**

50. The notified aid measure must be an appropriate policy instrument to address the policy objective concerned. An aid measure will not be considered compatible if other less distortive policy instruments or other less distortive types of aid instrument make it possible to achieve the same positive contribution to regional development.

3.4.1. *Appropriateness among alternative policy instruments*

3.4.1.1. *Investment aid schemes*

51. Regional investment aid is not the only policy instrument available to Member States to support investment and job creation in disadvantaged regions. Member States can use other measures such as infrastructure development, enhancing the quality of education and training, or improvements in the business environment.

52. Member States must indicate why regional aid is an appropriate instrument to tackle the common objective of equity or cohesion when introducing a scheme outside an operational programme financed from the cohesion policy funds.
53. If a Member State decides to put in place a sectoral aid scheme outside an operational programme financed from the Union funds mentioned in paragraph 32 above, it must demonstrate the advantages of such an instrument compared to a multi-sectoral scheme or other policy options.
54. The Commission will in particular take account of any impact assessments of the proposed aid scheme that the Member State may make available. Likewise, the results of *ex post* evaluations as described in Section 4 may be taken into account to assess the appropriateness of the proposed scheme.

3.4.1.2. Individual investment aid

55. For ad hoc aid, the Member State must demonstrate how the development of the area concerned is better ensured by such aid than by aid under a scheme or other types of measures.

3.4.1.3. Operating aid schemes

56. The Member State must demonstrate that the aid is appropriate to achieve the objective of the scheme for the problems that the aid is intended to address. To demonstrate that the aid is appropriate, the Member State may calculate the aid amount *ex ante* as a fixed sum covering the expected additional costs over a given period, to incentivise undertakings to contain costs and develop their business in a more efficient manner over time ⁽³⁴⁾.

3.4.2. Appropriateness among different aid instruments

57. Regional aid can be awarded in various forms. The Member State should however ensure that the aid is awarded in the form that is likely to generate the least distortions of trade and competition. In this respect, if the aid is awarded in forms that provide a direct pecuniary advantage (for example, direct grants, exemptions or reductions in taxes, social security or other compulsory charges, or the supply of land, goods or services at favourable prices, etc.), the Member State must demonstrate why other potentially less distortive forms of aid such as repayable advances or forms of aid that are based on debt or equity instruments (for example, low-interest loans or interest rebates, state guarantees, the purchase of a share-holding or an alternative provision of capital on favourable terms) are not appropriate.
58. For aid schemes implementing the objectives and priorities of operational programmes, the financing instrument chosen in this programme is considered to be an appropriate instrument.
59. The results of *ex post* evaluations as described in Section 4 may be taken into account to assess the appropriateness of the proposed aid instrument.

⁽³⁴⁾ However, where future costs and revenue developments are surrounded by a high degree of uncertainty and there is a strong asymmetry of information, the public authority may also wish to adopt compensation models that are not entirely *ex ante*, but rather a mix of *ex ante* and *ex post* (for example, using claw backs such as to allow sharing of unanticipated gains).

3.5. Incentive effect

60. Regional aid can only be found compatible with the internal market, if it has an incentive effect. An incentive effect is present when the aid changes the behaviour of an undertaking in a way it engages in additional activity contributing to the development of an area which it would not have engaged in without the aid or would only have engaged in such activity in a restricted or different manner or in another location. The aid must not subsidise the costs of an activity that an undertaking would have incurred in any event and must not compensate for the normal business risk of an economic activity.
61. The existence of an incentive effect can be proven in two possible scenarios:
- (a) the aid gives an incentive to adopt a positive investment decision because an investment that would otherwise not be sufficiently profitable for the beneficiary can take place in the area concerned ⁽³⁵⁾ (*scenario 1*, investment decision); or
 - (b) the aid gives an incentive to opt to locate a planned investment in the relevant area rather than elsewhere because it compensates for the net disadvantages and costs linked to a location in the area concerned (*scenario 2*, location decision).
62. If the aid does not change the behaviour of the beneficiary by stimulating (additional) investment in the area concerned, it can be considered that the same investment would take place in the region even without the aid. Such aid lacks incentive effect to achieve the regional objective and cannot be approved as compatible with the internal market.
63. However, for regional aid awarded through cohesion policy funds in 'a' regions to investments necessary to achieve standards set by Union law, the aid may be considered to have an incentive effect, if in absence of the aid, it would not have been sufficiently profitable for the beneficiary to make the investment in the area concerned, thereby leading to the closure of an existing establishment in that area.
- 3.5.1. *Investment aid schemes*
64. Works on an individual investment can start only after submitting the application form for aid.
65. If works begin before submitting the application form for aid, any aid awarded in respect of that individual investment will not be considered compatible with the internal market.
66. Member States must introduce a standard application form for aid annexed to these guidelines ⁽³⁶⁾. In the application form, SMEs and large companies must explain counterfactually what would have happened had they not received the aid indicating which of the scenarios described in paragraph 61 applies.
67. In addition, large companies must submit documentary evidence in support of the counterfactual described in the application form. SMEs are not subject to such obligation.

⁽³⁵⁾ Such investments may create conditions allowing further investments that are viable without additional aid.

⁽³⁶⁾ See Annex V.

68. The granting authority must carry out a credibility check of the counterfactual and confirm that regional aid has the required incentive effect corresponding to one of the scenarios described in paragraph 61. A counterfactual is credible if it is genuine and relates to the decision-making factors prevalent at the time of the decision by the beneficiary regarding the investment.

3.5.2. *Notified individual investment aid*

69. In addition to the requirements of paragraphs 64 to 67, for notified individual aid ⁽³⁷⁾, the Member State must provide clear evidence that the aid effectively has an impact on the investment choice or the location choice ⁽³⁸⁾. It must specify which scenario described in paragraph 61 applies. To allow a comprehensive assessment, the Member State must provide not only information concerning the aided project but also a comprehensive description of the counterfactual scenario, in which no aid is awarded to the beneficiary by any public authority in the EEA.
70. In *scenario 1*, the Member State could prove the existence of the incentive effect of the aid by providing company documents that show that the investment would not be sufficiently profitable without the aid.
71. In *scenario 2*, the Member State could prove the incentive effect of the aid by providing company documents showing that a comparison has been made between the costs and benefits of locating in the area concerned and those in alternative area(s). The Commission verifies whether such comparisons have a realistic basis.
72. The Member States are, in particular, invited to rely on official board documents, risk assessments (including the assessment of location-specific risks), financial reports, internal business plans, expert opinions and other studies related to the investment project under assessment. Documents containing information on demand forecasts, cost forecasts, financial forecasts, documents that are submitted to an investment committee and that elaborate on various investment scenarios, or documents provided to the financial institutions could help the Member States to demonstrate the incentive effect.
73. In this context, and in particular in *scenario 1*, the level of profitability can be evaluated by reference to methodologies which are standard practice in the particular industry concerned, and which may include methods to evaluate the net present value of the project (NPV) ⁽³⁹⁾, the internal rate of return (IRR) ⁽⁴⁰⁾ or the average return on capital employed (ROCE). The profitability of the project is to be compared with normal rates of return applied by the company in other investment projects of a similar kind. Where these rates are not available, the profitability of the project is to be compared with the cost of capital of the company as a whole or with the rates of return commonly observed in the industry concerned.
74. If the aid does not change the behaviour of the beneficiary by stimulating (additional) investment in the area concerned, there is no positive effect for the region. Therefore, aid will not be considered compatible with the internal market in cases where it appears that the same investment would take place in the region even without the aid having been granted.

⁽³⁷⁾ Ad hoc aid must also respect the requirements laid down in paragraphs 64 to 67 of these guidelines, in addition to the requirements of Section 3.5.2.

⁽³⁸⁾ The counterfactual scenarios are described in paragraph 61.

⁽³⁹⁾ The net present value of a project is the difference between the positive and negative cash flows over the lifetime of the investment, discounted to their current value (typically using the cost of capital).

⁽⁴⁰⁾ The internal rate of return is not based on accounting earnings in a given year, but takes into account the stream of future cash flows that the investor expects to receive over the entire lifetime of the investment. It is defined as the discount rate for which the NPV of a stream of cash flows equals zero.

3.5.3. Operating aid schemes

75. For operating aid schemes, the incentive effect of the aid will be considered to be present if it is likely that, in the absence of aid, the level of economic activity in the area or region concerned would be significantly reduced due to the problems that the aid is intended to address.
76. The Commission will therefore consider that the aid induces additional economic activity in the areas or regions concerned, if the Member State has demonstrated the existence and substantial nature of those problems in the area concerned (see paragraphs 44 to 46).

3.6. Proportionality of the aid amount (aid limited to the minimum)

77. In principle, the amount of the regional aid must be limited to the minimum needed to induce additional investment or activity in the area concerned.
78. As a general rule, notified individual aid will be considered to be limited to the minimum, if the aid amount corresponds to the net extra costs of implementing the investment in the area concerned, compared to the counterfactual in the absence of aid. Likewise, in the case of investment aid granted to large undertakings under notified schemes, Member States must ensure that the aid amount is limited to the minimum on the basis of a 'net-extra cost approach'.
79. For *scenario 1* situations (investment decisions) the aid amount should therefore not exceed the minimum necessary to render the project sufficiently profitable, for example to increase its IRR beyond the normal rates of return applied by the undertaking concerned in other investment projects of a similar kind or, when available, to increase its IRR beyond the cost of capital of the company as a whole or beyond the rates of return commonly observed in the industry concerned.
80. In *scenario 2* situations (location incentives), the aid amount should not exceed the difference between the net present value of the investment in the target area with the net present value in the alternative location. All relevant costs and benefits must be taken into account, including for example administrative costs, transport costs, training costs not covered by training aid and also wage differences. However, where the alternative location is in the EEA, subsidies granted in that other location are not to be taken into account.
81. To ensure predictability and a level playing field, the Commission further applies maximum aid intensities ⁽⁴¹⁾ for investment aid. These maximum aid intensities serve a dual purpose.
82. First, for notified schemes, these maximum aid intensities serve as safe harbours for SMEs: as long as the aid intensity remains below the maximum permissible, the criterion of 'aid limited to the minimum' is deemed to be fulfilled.
83. Second, for all other cases, the maximum aid intensities are used as a cap to the net-extra costs approach described in paragraphs 79 and 80.
84. The maximum aid intensities are modulated in function of three criteria:
- (a) the socioeconomic situation of the area concerned, as a proxy for the extent to which the area is in need of further development and, potentially, the extent to which it suffers from a handicap in attracting and maintaining economic activity;

⁽⁴¹⁾ See subsection 5.4 on regional aid maps.

- (b) the size of the beneficiary as proxy for the specific difficulties to finance or implement a project in the area; and
 - (c) the size of the investment project, as indicator for the expected level of distortion of competition and trade.
85. Accordingly, higher aid intensities (and, potentially, higher resulting distortions of trade and competition) are allowed the less developed the target region is, and if the aid beneficiary is an SME.
86. In view of the expected higher distortions of competition and trade, the maximum aid intensity for large investment projects must be scaled down using the mechanism as defined in paragraph 20(c).
- 3.6.1. *Investment aid schemes*
87. For aid to SMEs, the increased maximum aid intensities described in Section 5.4 may be used. However, SMEs may not benefit from these increased intensities where the investment relates to a large investment project.
88. For aid to large undertakings, the Member State must ensure that the aid amount corresponds to the net extra costs of implementing the investment in the area concerned, compared to the counterfactual in the absence of aid. The method explained in paragraphs 79 and 80 must be used together with maximum aid intensities as a cap.
89. For aid to large investment projects, it must be ensured that the aid does not exceed the scaled down intensity. Where aid is awarded to a beneficiary for an investment that is considered to be part of a single investment project, the aid must be scaled down for the eligible costs exceeding EUR 50 million ⁽⁴²⁾.
90. The maximum aid intensity and aid amount per project must be calculated by the granting authority when awarding the aid. The aid intensity must be calculated on the basis of a gross grant equivalent either in relation to the total eligible costs of the investment or eligible wage costs declared by the aid beneficiary when applying for aid.
91. If investment aid calculated on the basis of investment costs is combined with regional investment aid calculated on the basis of wage costs, the total aid must not exceed the highest aid amount resulting from either calculation up to the maximum permissible aid intensity for the area concerned.
92. Investment aid may be awarded concurrently under several regional aid schemes or cumulated with ad hoc aid, provided that the total aid from all sources does not exceed the maximum permissible aid intensity per project that must be calculated in advance by the first granting authority.

⁽⁴²⁾ Scaled down aid intensities are the result of the mechanism defined in paragraph 20(c).

93. For an initial investment linked to European Territorial Cooperation (ETC) projects meeting the criteria of the Regulation laying down the specific provisions for the support of the European Regional Development Fund to the ETC cooperation goal ⁽⁴³⁾, the aid intensity which applies to the area in which the initial investment is located will apply to all beneficiaries participating in the project. If the initial investment is located in two or more assisted areas, the maximum aid intensity for the initial investment will be the one applicable in the assisted area where the largest part of the eligible costs are incurred. Initial investments carried out by large undertakings in 'c' areas may only benefit from regional aid in the context of ETC projects if they are initial investments in favour of new activities or new products.

3.6.1.1. Eligible costs calculated on the basis of investment costs

94. The assets acquired should be new, except for SMEs or in the case of acquisition of an establishment ⁽⁴⁴⁾.
95. For SMEs, up to 50 % of the costs of preparatory studies or consultancy costs linked to the investment may also be considered as eligible costs.
96. For aid awarded for a fundamental change in the production process, the eligible costs must exceed the depreciation of the assets linked to the activity to be modernised in the course of the preceding three fiscal years.
97. For aid awarded for a diversification of an existing establishment, the eligible costs must exceed by at least 200 % the book value of the assets that are reused, as registered in the fiscal year preceding the start of works.
98. Costs related to the lease of tangible assets may be taken into account under the following conditions:
- (a) for land and buildings, the lease must continue for at least five years after the expected date of completion of the investment for large companies, and three years for SMEs;
 - (b) for plant or machinery, the lease must take the form of financial leasing and must contain an obligation for the beneficiary of the aid to purchase the asset at the expiry of the term of the lease.
99. In the case of acquisition of an establishment only the costs of buying the assets from third parties unrelated to the buyer should be taken into consideration. The transaction must take place under market conditions. Where aid has already been granted for the acquisition of assets prior to their purchase, the costs of those assets should be deducted from the eligible costs related to the acquisition of an establishment. If the acquisition of an establishment is accompanied by an additional investment eligible for aid, the eligible costs of this latter investment should be added to the costs of purchase of the assets of the establishment.
100. For large undertakings, costs of intangible assets are eligible only up to a limit of 50 % of the total eligible investment costs for the project. For SMEs, the full costs related to intangible assets may be taken into consideration.

⁽⁴³⁾ Regulation of the European Parliament and of the Council on specific provisions for the support from the European Regional Development Fund to the European territorial cooperation goal. Commission proposal COM(2011) 611 ERDF/ETC Regulation.

⁽⁴⁴⁾ Defined in paragraph 20(h) and (i).

101. Intangible assets which are eligible for the calculation of the investments costs must remain associated with the assisted area concerned and must not be transferred to other regions. To this end, the intangible assets must fulfil the following conditions:

- (a) they must be used exclusively in the establishment receiving the aid;
- (b) they must be amortisable;
- (c) they must be purchased under market conditions from third parties unrelated to the buyer.

102. The intangible assets must be included in the assets of the undertaking receiving the aid and must remain associated with the project for which the aid is awarded for at least five years (three years for SMEs).

3.6.1.2. Eligible costs calculated on the basis of wage costs

103. Regional aid may also be calculated by reference to the expected wage costs arising from job creation as a result of an initial investment. Aid can compensate only the wage costs of the person hired calculated over a period of two years and the resulting intensity cannot exceed the applicable aid intensity in the area concerned.

3.6.2. Notified individual investment aid

104. For *scenario 1* situations (investment decision) the Commission will verify whether the aid amount exceeds the minimum necessary to render the project sufficiently profitable, by using the method set out in paragraph 79.

105. In *scenario 2* situations (location decision), for a location incentive, the Commission will compare the net present value of the investment for the target area with the net present value of the investment in the alternative location, by using the method set out in paragraph 80.

106. Calculations used for the analysis of the incentive effect can also be used to assess if the aid is proportionate. The Member State must demonstrate the proportionality on the basis of documentation such as that referred to in paragraph 72.

107. The aid intensity must not exceed the permissible adjusted aid intensity.

3.6.3. Operating aid schemes

108. The Member State must demonstrate that the level of the aid is proportionate to the problems that the aid is intended to address.

109. In particular, the following conditions must be fulfilled:

- (a) the aid must be determined in relation to a predefined set of eligible costs that are fully attributable to the problems that the aid is intended to address, as demonstrated by the Member State;
- (b) the aid must be limited to a certain proportion of those predefined set of eligible costs and must not exceed those costs;

- (c) the aid amount per beneficiary must be proportional to the level of the problems actually experienced by each beneficiary.

110. As regards aid to compensate for certain additional costs in the outermost regions, the eligible costs must be fully attributable to one or several of the permanent handicaps referred to in Article 349 of the Treaty. Those additional costs must exclude transport costs and any additional costs that may be attributable to other factors and must be quantified in relation to the level of costs incurred by similar undertakings established in other regions of the Member State concerned.
111. As regards aid to reduce certain specific difficulties faced by SMEs in 'a' areas, the level of the aid must be progressively reduced over the duration of the scheme ⁽⁴⁵⁾.

3.7. **Avoidance of undue negative effects on competition and trade**

112. For the aid to be compatible, the negative effects of the aid measure in terms of distortions of competition and impact on trade between Member States must be limited and outweighed by the positive effects in terms of contribution to the objective of common interest. Certain situations can be identified where the negative effects manifestly outweigh any positive effects, meaning that the aid cannot be found compatible with the internal market.

3.7.1. *General considerations*

113. Two main potential distortions of competition and trade may be caused by regional aid. These are product market distortions and location effects. Both types may lead to allocative inefficiencies (undermining the economic performance of the internal market) and to distributional concerns (distribution of economic activity across regions).
114. One potentially harmful effect of State aid is that it prevents the market mechanism from delivering efficient outcomes by rewarding the most efficient producers and putting pressure on the least inefficient to improve, restructure or exit the market. A substantial capacity expansion induced by State aid in an underperforming market might in particular unduly distort competition, as the creation or maintenance of overcapacity could lead to a squeeze on profit margins, a reduction of competitors' investments or even the exit of competitors from the market. This might lead to a situation where competitors that would otherwise be able to stay on the market are forced out of the market. It may also prevent undertakings from entering or expanding in the market and it may weaken incentives for competitors to innovate. This results in inefficient market structures which are also harmful to consumers in the long run. Further, the availability of aid may induce complacent or unduly risky behaviour on the part of potential beneficiaries. The long term run effect on the overall performance of the sector is likely to be negative.
115. Aid may also have distortive effects in terms of increasing or maintaining substantial market power on the part of the beneficiary. Even where aid does not strengthen substantial market power directly, it may do so indirectly, by discouraging the expansion of existing competitors or inducing their exit or discouraging the entry of new competitors.

⁽⁴⁵⁾ Including when operating aid schemes are notified to prolong existing aid measures.

116. Apart from distortions on the product markets, regional aid by nature also affects the location of economic activity. Where one area attracts an investment due to the aid, another area loses out on that opportunity. These negative effects in the areas adversely affected by aid may be felt through lost economic activity and lost jobs including those at the level of subcontractors. It may also be felt in a loss of positive externalities (for example, clustering effect, knowledge spillovers, education and training, etc.).
117. The geographical specificity of regional aid distinguishes it from other forms of horizontal aid. It is a particular characteristic of regional aid that it is intended to influence the choice made by investors about where to locate investment projects. When regional aid off-sets the additional costs stemming from the regional handicaps and supports additional investment in assisted areas without attracting it away from other assisted areas, it contributes not only to the development of the region, but also to cohesion and ultimately benefits the whole Union. With regard to the potential negative location effects of regional aid, these are already limited to a certain degree by regional aid maps, which define exhaustively the areas where regional aid may be granted, taking account of the equity and cohesion policy objectives, and the maximum permissible aid intensities. However, an understanding of what would have happened in the absence of the aid remains important to appraise the actual impact of the aid in the cohesion objective.
- 3.7.2. *Manifest negative effects*
118. The Commission identifies a number of situations where the negative effects of the aid manifestly outweigh any positive effects, so that the aid cannot be declared compatible with the internal market.
119. The Commission establishes maximum aid intensities. These constitute a basic requirement for compatibility, the aim of which is to prevent the use of State aid for projects where the ratio between aid amount and eligible costs is considered very high and particularly likely to be distortive. In general, the greater the positive effects to which the aided project is likely to give rise and the higher the likely need for aid, the higher the cap on aid intensity will be.
120. For scenario 1 cases (investment decisions), where the creation of capacity by the project takes place in a market which is structurally in absolute decline, the Commission considers it to be a negative effect, which is unlikely to be compensated by any positive effect.
121. In scenario 2 cases (location decisions), where without aid the investment would have been located in a region with a regional aid intensity which is higher or the same as the target region this will constitute a negative effect that is unlikely to be compensated by any positive effect because it runs counter to the very rationale of regional aid ⁽⁴⁶⁾.
122. Where the beneficiary closes down the same or a similar activity in another area in the EEA and relocates that activity to the target area, if there is a causal link between the aid and the relocation, this will constitute a negative effect that is unlikely to be compensated by any positive elements.

⁽⁴⁶⁾ For the purpose of this provision, the Commission will use the standard applicable aid ceiling in 'c' areas bordering 'a' areas regardless of the increased aid intensities in accordance with paragraph 176.

123. When appraising notified measures, the Commission will request all necessary information to consider whether the State aid would result in a substantial loss of jobs in existing locations within the EEA.

3.7.3. *Investment aid schemes*

124. Investment aid schemes must not lead to significant distortions of competition and trade. In particular, even where distortions may be considered limited at an individual level (provided all conditions for investment aid are fulfilled), on a cumulative basis schemes might still lead to high levels of distortions. Such distortions might concern the output markets by creating or aggravating a situation of overcapacity or creating, increasing or maintaining the substantial market power of some recipients in a way that will negatively affect dynamic incentives. Aid available under schemes might also lead to a significant loss of economic activity in other areas of the EEA. In case of a scheme focussing on certain sectors, the risk of such distortions is even more pronounced.

125. Therefore, the Member State has to demonstrate that these negative effects will be limited to the minimum taking into account, for example, the size of the projects concerned, the individual and cumulative aid amounts, the expected beneficiaries as well as the characteristics of the targeted sectors. In order to enable the Commission to assess the likely negative effects, the Member State could submit any impact assessment at its disposal as well as *ex-post* evaluations carried out for similar predecessor schemes.

126. When awarding aid under a scheme to individual projects, the granting authority must verify and confirm that the aid does not result in the manifest negative effects described in paragraph 121. This verification can be based on the information received from the beneficiary when applying for aid and on the declaration made in the standard application form for aid where the alternative location in absence of aid should be indicated.

3.7.4. *Notified individual investment aid*

127. In appraising the negative effects of notified aid, the Commission distinguishes between the two counterfactual scenarios described in paragraphs 104 and 105 above.

3.7.4.1. *Scenario 1 cases (investment decisions)*

128. In scenario 1 cases, the Commission places particular emphasis on the negative effects linked with the build-up of overcapacity in declining industries, the prevention of exit, and the notion of substantial market power. These negative effects are described below in paragraphs 129 to 138 and must be counterbalanced with the positive effects of the aid. However, if it is established that the aid would result in the manifest negative effects described in paragraph 120 the aid cannot be found compatible with the internal market because it is unlikely to be compensated by any positive element.

129. In order to identify and assess the potential distortions of competition and trade, Member States should provide evidence permitting the Commission to identify the product markets concerned (that is to say, products affected by the change in behaviour of the aid beneficiary) and to identify the competitors and customers/consumers affected.

130. The Commission will use various criteria to assess these potential distortions, such as market structure of the product concerned, performance of the market (declining or growing market), process for selection of the aid beneficiary, entry and exit barriers, product differentiation.
131. A systematic reliance on State aid by an undertaking might indicate that the undertaking is not able to withstand competition on its own or that it enjoys undue advantages compared to its competitors.
132. The Commission distinguishes two main sources of potential negative effects on product markets:
 - (a) cases of significant capacity expansion which leads to or deteriorates an existing situation of overcapacity, especially in a declining market; and
 - (b) cases where the aid beneficiary holds substantial market power.
133. In order to evaluate whether the aid may serve to create or maintain inefficient market structures, the Commission will take into account the additional production capacity created by the project and whether the market is underperforming.
134. Where the market in question is growing, there is normally less reason to be concerned that the aid will negatively affect dynamic incentives or will unduly impede exit or entry.
135. More concern is warranted when markets are in decline. In this respect the Commission distinguishes between cases for which, from a long-term perspective, the relevant market is structurally in decline (that is to say, shows a negative growth rate), and cases for which the relevant market is in relative decline (that is to say, shows a positive growth rate, but does not exceed a benchmark growth rate).
136. Underperformance of the market will normally be measured compared to the EEA GDP over the last three years before the start of the project (benchmark rate); it can also be established on the basis of projected growth rates in the coming three to five years. Indicators may include the foreseeable future growth of the market concerned and the resulting expected capacity utilisation rates, as well as the likely impact of the capacity increase on competitors through its effects on prices and profit margins.
137. In certain cases, assessing the growth of the product market in the EEA may not be appropriate to entirely assess the effects of aid, in particular if the geographic market is worldwide. In such cases, the Commission will consider the effect of the aid on the market structures concerned, in particular, its potential to crowd out producers in the EEA.

138. In order to evaluate the existence of substantial market power, the Commission will take into account the position of the beneficiary over a period of time before receiving the aid and the expected market position after finalising the investment. The Commission will take account of market shares of the beneficiary, as well as of market shares of its competitors and other relevant factors, including, for example the market structure by looking at the concentration in the market, possible barriers to entry⁽⁴⁷⁾, buyer power⁽⁴⁸⁾ and barriers to expansion or exit.

3.7.4.2. Scenario 2 cases (location decisions)

139. If the counterfactual analysis suggests that without the aid the investment would have gone ahead in another location (scenario 2) which belongs to the same geographical market considering the product concerned, and if the aid is proportional, possible outcomes in terms of overcapacity or substantial market power would in principle be the same regardless of the aid. In such cases, the positive effects of the aid are likely to outweigh the limited negative effects on competition. However, where the alternative location is in the EEA, the Commission is particularly concerned with negative effects linked with the alternative location and therefore if the aid results in the manifest negative effects described in paragraphs 121 and 122 the aid cannot be found compatible with the internal market because it is unlikely to be compensated by any positive element.

3.7.5. Operating aid schemes

140. If the aid is necessary and proportional to achieve the common objective described in subsection 3.2.3, the negative effects of the aid are likely to be compensated by positive effects. However, in some cases, the aid may result in changes to the structure of the market or to the characteristics of a sector or industry which could significantly distort competition through barriers to market entry or exit, substitution effects, or displacement of trade flows. In those cases, the identified negative effects are unlikely to be compensated by any positive effects.

3.8. Transparency

141. Member States must publish on a central website, or on a single website retrieving information from several websites (for example, regional websites), at least the following information on the notified State aid measures: the text of the notified aid scheme and its implementing provisions, granting authority, individual beneficiaries, aid amount per beneficiary, and aid intensity. These requirements apply to individual aid granted under notified schemes and as well as for ad hoc aid. Such information must be published after the granting decision has been taken, must be kept for at least 10 years and must be available for the general public without restrictions⁽⁴⁹⁾.

4. EVALUATION

142. To further ensure that distortions of competition and trade are limited, the Commission may require that certain schemes be subject to a time limitation (of normally four years or less) and to the evaluation referred to in paragraph 27.
143. Evaluations will be carried out for schemes where the potential distortions are particularly high, that is to say, that may restrict competition significantly, if their implementation is not reviewed in due time.

⁽⁴⁷⁾ These entry barriers include legal barriers (in particular intellectual property rights), economies of scale and scope, access barriers to networks and infrastructure. Where the aid concerns a market where the aid beneficiary is an incumbent, possible barriers to entry may exacerbate the potential substantial market power wielded by the aid beneficiary and thus the possible negative effects of that market power.

⁽⁴⁸⁾ Where there are strong buyers in the market, it is less likely that an aid beneficiary can increase prices. vis-à-vis these strong buyers.

⁽⁴⁹⁾ This information should be regularly updated (for example every six months) and should be available in non-proprietary formats.

144. Given the objectives of the evaluation and in order not to impose disproportionate burden on Member States in respect of smaller aid amounts, this obligation may be imposed only for aid schemes with large aid budgets, containing novel characteristics or when significant market, technology or regulatory changes are foreseen. The evaluation must be carried out by an expert independent from the State aid granting authority on the basis of a common methodology⁽⁵⁰⁾ and must be made public. The evaluation must be submitted to the Commission in sufficient time to allow for the assessment of the possible prolongation of the aid scheme and in any case upon expiry of the scheme. The precise scope and the methodology of this evaluation to be carried out will be defined in the decision approving the aid scheme. Any subsequent aid measure with a similar objective must take into account the results of the evaluation.

5. REGIONAL AID MAPS

145. In this section, the Commission lays down the criteria for identifying the areas that fulfil the conditions of Article 107(3)(a) and (c) of the Treaty. The areas that fulfil these conditions and which a Member State wishes to designate as 'a' or 'c' areas must be identified in a regional aid map which must be notified to the Commission and approved by the Commission before regional aid can be awarded to undertakings located in the designated areas. The maps must also specify the maximum aid intensities applicable in these areas.

5.1. Population coverage eligible for regional aid

146. Given that the award of regional State aid derogates from the general prohibition of State aid laid down in Article 107(1) of the Treaty, the Commission considers that the combined population of 'a' and 'c' areas in the Union must be lower than that of the non-designated areas. The total coverage of those designated areas should therefore be less than 50 % of the Union's population.
147. In the Guidelines on national regional aid for 2007-2013⁽⁵¹⁾ the overall coverage of the 'a' and 'c' areas was set at 42 % of the EU-25 population (45,5 % of the EU-27 population). The Commission considers that this initial level of overall population coverage should be adapted to reflect the current difficult economic situation of many Member States.
148. Accordingly, the overall coverage ceiling of the 'a' and 'c' areas should be set at 46,53 % of the EU-27 population for the period 2014-2020⁽⁵²⁾.

5.2. The derogation in Article 107(3)(a)

149. Article 107(3)(a) of the Treaty provides that 'aid to promote the economic development of areas where the standard of living is abnormally low or where there is serious underemployment, and of the regions referred to in Article 349, in view of their structural, economic and social situation' may be considered to be compatible with the internal market. According to the Court of Justice, 'the use of the words "abnormally" and "serious" in Article (107)(3)(a) shows that the exemption concerns only areas where the economic situation is extremely unfavourable in relation to the [Union] as a whole'⁽⁵³⁾.

⁽⁵⁰⁾ Such a common methodology may be provided by the Commission.

⁽⁵¹⁾ OJ C 54, 4.3.2006, p. 13.

⁽⁵²⁾ This ceiling is set using Eurostat population data for 2010. The ceiling will correspond to 47,00 % of the EU-28 population following the accession of Croatia to the Union.

⁽⁵³⁾ Judgment of 14 October 1987 in Case 248/84 *Germany v Commission* (ECR 1987, p. 4036, paragraph 19); judgment of 14 January 1997 in Case C-169/95 *Spain v Commission* (ECR 1997, p. I-148, paragraph 15); and judgment of 7 March 2002 in Case C-310/99 *Italy v Commission* (ECR 2002, p. I-2289, paragraph 77).

150. The Commission considers that the conditions of Article 107(3)(a) of the Treaty are fulfilled in NUTS 2 regions ⁽⁵⁴⁾ that have a gross domestic product (GDP) per capita below or equal to 75 % of the Union's average ⁽⁵⁵⁾.

151. Accordingly, a Member State may designate the following areas as 'a' areas:

(a) NUTS 2 regions whose GDP per capita in purchasing power standards (PPS) ⁽⁵⁶⁾ is below or equal to 75 % of the EU-27 average (based on the average of the last three years for which Eurostat data are available ⁽⁵⁷⁾);

(b) the outermost regions.

152. The eligible 'a' areas are set out by Member State in Annex I.

5.3. The derogation in Article 107(3)(c)

153. Article 107(3)(c) of the Treaty provides that 'aid to facilitate the development of certain economic activities or of certain economic areas, where such aid does not adversely affect trading conditions to an extent contrary to the common interest' may be considered to be compatible with the internal market. According to the Court of Justice, '[t]he exemption in Article (107)(3)(c) [...] permits the development of certain areas without being restricted by the economic conditions laid down in Article (107)(3)(a), provided such aid "does not adversely affect trading conditions to an extent contrary to the common interest"'. That provision gives the Commission power to authorise aid intended to further the economic development of areas of a Member State which are disadvantaged in relation to the national average' ⁽⁵⁸⁾.

154. The total coverage ceiling for 'c' areas in the Union ("c" coverage) is obtained by subtracting the population of the eligible 'a' areas in the Union from the overall coverage ceiling laid down in paragraph 148.

155. There are two categories of 'c' areas:

(a) areas that fulfil certain pre-established conditions and that a Member State may therefore designate as 'c' areas without any further justification ('predefined "c" areas');

(b) areas that a Member State may, at its own discretion, designate as 'c' areas provided that the Member State demonstrates that such areas fulfil certain socioeconomic criteria ('non-predefined "c" areas').

⁽⁵⁴⁾ Commission Regulation (EU) No 31/2011 of 17 January 2011 amending annexes to Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS) (OJ L 13, 18.1.2011, p. 3). The data used in these guidelines are based on the NUTS 2010 nomenclature.

⁽⁵⁵⁾ The reference to regions with a GDP per capita below 75 % of the [Community] average was introduced by the Commission communication on the method for the application of Article 92(3)(a) and (c) to regional aid (OJ C 212, 12.8.1988, p. 2).

⁽⁵⁶⁾ In all subsequent references to GDP per capita, GDP is measured in PPS.

⁽⁵⁷⁾ The data cover the period 2008-2010. In all subsequent references to GDP per capita in relation the EU-27 average, data are based on the average of Eurostat regional data for 2008-2010.

⁽⁵⁸⁾ Judgment of 14 October 1987 in Case 248/84 *Germany v Commission* (ECR 1987, p. 4036, paragraph 19).

5.3.1. *Predefined 'c' areas*

5.3.1.1. *Specific allocation of 'c' coverage for predefined 'c' areas*

156. The Commission considers that each Member State concerned must have sufficient 'c' coverage to be able to designate as 'c' areas the regions that were 'a' areas in the regional aid map during the period 2011-2013 ⁽⁵⁹⁾.
157. The Commission also considers that each Member State concerned must have sufficient 'c' coverage to be able to designate as 'c' areas the regions that have a low population density.
158. Accordingly, the following areas will be considered as predefined 'c' areas:
- (a) former 'a' areas: NUTS 2 regions that were designated as 'a' areas during the period 2011-2013 ⁽⁶⁰⁾;
 - (b) sparsely populated areas: NUTS 2 regions with less than 8 inhabitants per km² or NUTS 3 regions with less than 12,5 inhabitants per km² (based on Eurostat data on population density for 2010).
159. The specific allocation of predefined 'c' coverage is set out by Member State in Annex I. This specific population allocation may only be used to designate predefined 'c' areas.

5.3.1.2. *Designation of predefined 'c' areas*

160. A Member State may designate as 'c' areas the predefined 'c' areas referred to in paragraph 158.
161. For sparsely populated areas, a Member State should in principle designate NUTS 2 regions with less than 8 inhabitants per km² or NUTS 3 regions with less than 12,5 inhabitants per km². However, a Member State may designate parts of NUTS 3 regions with less than 12,5 inhabitants per km² or other contiguous areas adjacent to those NUTS 3 regions, provided that the areas designated have less than 12,5 inhabitants per km² and that their designation does not exceed the specific allocation of 'c' coverage referred to in paragraph 160.

5.3.2. *Non-predefined 'c' areas*

5.3.2.1. *Method for the allocation of non-predefined 'c' coverage among Member States*

162. The total coverage ceiling for non-predefined 'c' areas in the Union is obtained by subtracting the population of the eligible 'a' areas and of the predefined 'c' areas from the overall coverage ceiling laid down in paragraph 148. The non-predefined 'c' coverage is allocated among the Member States by applying the method set out in Annex II.

⁽⁵⁹⁾ The list of 'a' areas was amended in 2011 (see Communication of the Commission on the review of the State aid status and the aid ceiling of the statistical effect regions for the period 1.1.2011-31.12.2013 (OJ C 222, 17.8.2010, p. 2)).

⁽⁶⁰⁾ Considering that the former 'a' areas were designated on the basis of the NUTS 2 regions listed in NUTS 2003 nomenclature, only those regions that were 'a' areas in the period 2011-2013 can be designated as predefined 'c' areas, regardless of the changes brought by the NUTS 2006 nomenclature or by the NUTS 2010 nomenclature for those regions.

5.3.2.2. Safety net and minimum population coverage

163. To address the difficulties of Member States that have been particularly affected by the economic crisis, the Commission considers that the total coverage of each Member State that is benefitting from financial assistance under the facility providing medium-term financial assistance for non-euro-area Member States, as established by Council Regulation (EC) No 332/2002 ⁽⁶¹⁾, the European Financial Stability Facility (EFSF) ⁽⁶²⁾, the European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM) ⁽⁶³⁾ or the European Stability Mechanism (ESM) ⁽⁶⁴⁾ should not be reduced compared to the period 2007-2013.
164. To ensure continuity in the regional aid maps and a minimum scope of action for all Member States, the Commission considers that each Member State should not lose more than half of its total coverage compared to the period 2007-2013 and that each Member State should have a minimum population coverage.
165. Accordingly, by way of derogation from the overall coverage ceiling laid down in paragraph 148, the 'c' coverage for each Member State concerned is increased as necessary so that:
- (a) the total 'a' and 'c' coverage of each Member State, which, on the date of adoption of these guidelines, is benefitting from financial assistance under the facility providing medium-term financial assistance for non-euro-area Member States, the EFSF, the EFSM or the ESM is not reduced compared to the period 2007-2013;
 - (b) the total 'a' and 'c' coverage of each Member State concerned is not reduced by more than 50 % compared to the period 2007-2013 ⁽⁶⁵⁾;
 - (c) each Member State has a population coverage of at least 7,5 % of its national population ⁽⁶⁶⁾.
166. The non-predefined 'c' coverage, including the safety net and the minimum population coverage, is set out by Member State in Annex I.

5.3.2.3. Designation of non-predefined 'c' areas

167. The Commission considers that the criteria used by Member States for designating 'c' areas should reflect the diversity of situations in which the award of regional aid may be justified. The criteria should therefore address certain socioeconomic, geographical or structural problems likely to be encountered in 'c' areas and should provide sufficient safeguards that the award of regional State aid will not adversely affect trading conditions to an extent contrary to the common interest.

⁽⁶¹⁾ Council Regulation (EC) No 332/2002 of 18 February 2002 establishing a facility providing medium-term financial assistance for Member States' balances of payments (OJ L 53, 23.2.2002, p. 1).

⁽⁶²⁾ See <http://www.efsf.europa.eu/about/legal-documents/index.htm>

⁽⁶³⁾ Council Regulation (EU) No 407/2010 of 11 May 2010 establishing a European Financial Stabilisation Mechanism (OJ L 118, 12.5.2010, p. 1).

⁽⁶⁴⁾ Treaty establishing the European Stability Mechanism.

⁽⁶⁵⁾ This element of the safety net applies to Cyprus and to Luxembourg.

⁽⁶⁶⁾ This minimum population coverage applies to the Netherlands.

168. Accordingly, a Member State may designate as 'c' areas the non-predefined 'c' areas defined on the basis of the following criteria:

(a) Criterion 1: contiguous areas of at least 100 000 inhabitants ⁽⁶⁷⁾ located in NUTS 2 or NUTS 3 regions that have:

- a GDP per capita below or equal to the EU-27 average, or
- an unemployment rate above or equal to 115 % of the national average ⁽⁶⁸⁾.

(b) Criterion 2: NUTS 3 regions of less than 100 000 inhabitants that have:

- a GDP per capita below or equal to the EU-27 average, or
- an unemployment rate above or equal to 115 % of the national average.

(c) Criterion 3: islands or contiguous areas characterised by similar geographical isolation (for example, peninsulas or mountain areas) that have:

- a GDP per capita below or equal to the EU-27 average ⁽⁶⁹⁾, or
- an unemployment rate above or equal to 115 % of the national average ⁽⁷⁰⁾, or
- less than 5 000 inhabitants.

(d) Criterion 4: NUTS 3 regions, or parts of NUTS 3 regions that form contiguous areas, that are adjacent to an 'a' area or that share a land border with a country outside the EEA or the European Free Trade Association (EFTA).

(e) Criterion 5: contiguous areas of at least 50 000 inhabitants ⁽⁷¹⁾ that are undergoing major structural change or are in serious relative decline, provided that such areas are not located in NUTS 3 regions or contiguous areas that fulfil the conditions to be designated as predefined areas or under Criteria 1 to 4 ⁽⁷²⁾.

⁽⁶⁷⁾ This population threshold will be reduced to 50 000 inhabitants for Member States that have a non-predefined 'c' coverage of less than 1 million inhabitants or to 10 000 inhabitants for Member States whose national population is below 1 million inhabitants.

⁽⁶⁸⁾ For unemployment, calculations should be based on regional data published by the national statistical office, using the average of the last three years for which such data are available (at the moment of the notification of the regional aid map). Except as otherwise indicated in these guidelines, the unemployment rate in relation to the national average is calculated on this basis.

⁽⁶⁹⁾ To determine if such islands or contiguous areas have a GDP per capita below or equal to the EU-27 average, the Member State may refer to data provided by its national statistical office or other recognised sources.

⁽⁷⁰⁾ To determine if such islands or contiguous areas have an unemployment rate above or equal to 115 % of the national average, the Member State may refer to data provided by its national statistical office or other recognised sources.

⁽⁷¹⁾ This population threshold will be reduced to 25 000 inhabitants for Member States that have a non-predefined 'c' coverage of less than 1 million inhabitants, to 10 000 inhabitants for Member States whose total population is below 1 million inhabitants, or to 5 000 inhabitants for islands or contiguous areas characterised by similar geographical isolation.

⁽⁷²⁾ For the purpose of applying Criterion 5, the Member State must demonstrate that the applicable conditions are fulfilled by comparing the areas concerned with the situation of other areas in the same Member State or in other Member States on the basis of socioeconomic indicators concerning structural business statistics, labour markets, household accounts, education, or other similar indicators. For this purpose, the Member State may refer to data provided by its national statistical office or other recognised sources.

169. For the purpose of applying the criteria set out in paragraph 168, the notion of contiguous areas refers to whole local administrative unit 2 (LAU 2) ⁽⁷³⁾ areas or to a group of whole LAU 2 areas ⁽⁷⁴⁾. A group of LAU 2 areas will be considered to form a contiguous area if each of those areas in the group shares an administrative border with another area in the group ⁽⁷⁵⁾.

170. Compliance with the population coverage allowed for each Member State will be determined on the basis of the most recent data on the total resident population of the areas concerned, as published by the national statistical office.

5.4. Maximum aid intensities applicable to regional investment aid

171. The Commission considers that the maximum aid intensities applicable to regional investment aid must take into account the nature and scope of the disparities between the levels of development of the different regions in the Union. The aid intensities should therefore be higher in 'a' areas than in 'c' areas.

5.4.1. Maximum aid intensities in 'a' areas

172. The aid intensity in 'a' areas must not exceed:

(a) 50 % GGE in NUTS 2 regions whose GDP per capita is below or equal to 45 % of the EU-27 average;

(b) 35 % GGE in NUTS 2 regions whose GDP per capita is between or equal to 45 % and 60 % of the EU-27 average;

(c) 25 % GGE in NUTS 2 regions with a GDP per capita above 60 % of the EU-27 average.

173. The maximum aid intensities laid down in paragraph 172 may be increased by up to 20 percentage points in outermost regions that have a GDP per capita below or equal to 75 % of the EU-27 average or by up to 10 percentage points in other outermost regions.

5.4.2. Maximum aid intensities in 'c' areas

174. The aid intensity must not exceed:

(a) 15 % GGE in sparsely populated areas and in areas (NUTS 3 regions or parts of NUTS 3 regions) that share a land border with a country outside the EEA or the EFTA;

(b) 10 % GGE in non-predefined 'c' areas.

175. In the former 'a' areas the aid intensity of 10 % GGE may be increased by up to 5 percentage points from 1 July 2014 to 31 December 2017.

176. If a 'c' area is adjacent to an 'a' area, the maximum aid intensity in the NUTS 3 regions or parts of NUTS 3 regions within that 'c' area which are adjacent to the 'a' area may be increased as necessary so that the difference in aid intensity between the two areas does not exceed 15 percentage points.

⁽⁷³⁾ The Member State may refer to LAU 1 areas in place of LAU 2 areas if those LAU 1 areas have a smaller population than the LAU 2 area which they form part of.

⁽⁷⁴⁾ The Member State may nevertheless designate parts of an LAU 2 area (or LAU 1 area), provided that the population of the LAU area concerned exceeds the minimum population required for contiguous areas under Criterion 1 or 5 (including the reduced population thresholds for those criteria) and that the population of the parts of that LAU area is at least 50 % of the minimum population required under the applicable criterion.

⁽⁷⁵⁾ In the case of islands, administrative borders include maritime borders with other administrative units of the Member State concerned.

5.4.3. *Increased aid intensities for SMEs*

177. The maximum aid intensities laid down in subsections 5.4.1 and 5.4.2 may be increased by up to 20 percentage points for small enterprises or by up to 10 percentage points for medium-sized enterprises ⁽⁷⁶⁾.

5.5. **Notification and declaration of compatibility**

178. Following the publication of these guidelines in the *Official Journal of the European Union*, each Member State should notify to the Commission a single regional aid map applicable from 1 July 2014 to 31 December 2020. Each notification should include the information specified in the form in Annex III.

179. The Commission will examine each notified regional aid map on the basis of these guidelines and will adopt a decision approving the regional aid map for the Member State concerned. Each regional aid map will be published in the *Official Journal of the European Union* and will constitute an integral part of these guidelines.

5.6. **Amendments**

5.6.1. *Population reserve*

180. On its own initiative, a Member State may decide to establish a reserve of national population coverage consisting of the difference between the population coverage ceiling for that Member State, as allocated by the Commission ⁽⁷⁷⁾, and the coverage used for the 'a' and 'c' areas designated in its regional aid map.

181. If a Member State has decided to establish such a reserve, it may, at any time, use the reserve to add new 'c' areas in its map until its national coverage ceiling is reached. For this purpose, the Member State may refer to the most recent socioeconomic data provided by Eurostat or by its national statistical office or other recognised sources. The population of the 'c' areas concerned should be calculated on the basis of the population data used for establishing the initial map.

182. The Member State must notify the Commission each time it intends to use its population reserve to add new 'c' areas prior to putting into effect such amendments.

5.6.2. *Mid-term review*

183. The Commission will establish in June 2016 ⁽⁷⁸⁾, whether any NUTS 2 region ⁽⁷⁹⁾, which is not listed in Annex I to these guidelines as an 'a' area, has a GDP per capita below 75 % of the EU-28 average, and will publish a communication on the results of this analysis. The Commission will establish at that moment whether these identified areas may become eligible for regional aid under Article 107(3)(a) of the Treaty and the level of the aid intensity corresponding to their GDP per capita. If these identified areas are designated either as pre-defined 'c' areas or as non-predefined 'c' areas in the national regional aid map approved by the Commission in accordance with these

⁽⁷⁶⁾ The increased aid intensities for SMEs will not apply to aid awarded for large investment projects.

⁽⁷⁷⁾ See Annex I.

⁽⁷⁸⁾ For the purpose of this provision, the Commission will use the most recent GDP per capita data published by Eurostat at NUTS 2 level on the basis of three-year average.

⁽⁷⁹⁾ Defined on the basis of the NUTS nomenclature in force at the time of the review.

guidelines, the percentage of the specific population allocation for 'c' areas indicated in Annex I will be adjusted accordingly. The Commission will publish the amendments to Annex I. A Member State may, within the limit of its adjusted specific allocation for 'c' areas ⁽⁸⁰⁾, amend the list of 'c' areas contained in its regional aid map for the period from 1 January 2017 to 31 December 2020. These amendments may not exceed 50 % of each Member State's adjusted 'c' coverage.

184. For the purpose of amending the list of 'c' areas, the Member State may refer to data on GDP per capita and unemployment rate provided by Eurostat or by its national statistical office or other recognised sources, using the average of the last three years for which such data are available (at the moment of the notification of the amended map). The population of the 'c' areas concerned should be calculated on the basis of the population data used for establishing the initial map.

185. The Member State must notify the amendments to its map resulting from the inclusion of additional 'a' areas and from the exchange of 'c' areas to the Commission prior to putting them into effect and by 1 September 2016 at the latest.

6. APPLICABILITY OF REGIONAL AID RULES

186. The Commission extends the guidelines on national regional aid for 2007-2013 ⁽⁸¹⁾ and the Communication concerning the criteria for an in-depth assessment of regional aid to large investment projects ⁽⁸²⁾ until 30 June 2014.

187. The regional aid maps approved on the basis of the guidelines on national regional aid for 2007-2013 expire on 31 December 2013. The transition period of six months laid down in Article 44(3) of the general block exemption regulation (GBER) ⁽⁸³⁾ therefore does not apply to regional aid schemes implemented under the GBER. To grant regional aid after 31 December 2013 on the basis of existing block exempted schemes, Member States are invited to notify the prolongation of the regional aid maps in due time to allow the Commission to approve a prolongation of those maps before 31 December 2013. In general, the schemes approved on the basis of the regional aid guidelines 2007-2013 expire at the end of 2013 as stated in the corresponding Commission decision. Any prolongation of such schemes must be notified to the Commission in due time.

188. The Commission will apply the principles set out in these guidelines for assessing the compatibility of all regional aid intended to be awarded after 30 June 2014. Regional aid awarded unlawfully or regional aid intended to be awarded after 31 December 2013 and before 1 July 2014 will be assessed in accordance with the guidelines on national regional aid for 2007-2013.

189. Since they must be consistent with the regional aid map, notifications of regional aid schemes or of aid measures intended to be awarded after 30 June 2014, cannot be considered complete until the Commission has adopted a decision approving the regional aid map for the Member State concerned in accordance with the arrangements described in subsection 5.5. Accordingly, the Commission will in principle not examine notifications of regional aid schemes which are intended to apply after 30 June 2014 or notifications of individual aid intended to be awarded after that date before it has adopted a decision approving the regional aid map for the Member State concerned.

⁽⁸⁰⁾ The adjusted population ceiling will be calculated on the basis of the population data used for establishing its initial map.

⁽⁸¹⁾ OJ C 54, 4.3.2006, p. 13.

⁽⁸²⁾ OJ C 223, 16.9.2009, p. 3.

⁽⁸³⁾ Commission Regulation (EC) No 800/2008 of 6 August 2008 declaring certain categories of aid compatible with the common market in application of Articles 87 and 88 of the Treaty (General block exemption Regulation) (OJ L 214, 9.8.2008, p. 3).

190. The Commission considers that the implementation of these guidelines will lead to substantial changes in the rules applicable to regional aid in the Union. Furthermore, in the light of the changed economic and social conditions in the Union, it appears necessary to review the continuing justification for and effectiveness of all regional aid schemes, including both investment aid and operating aid schemes.
191. For these reasons, the Commission proposes the following appropriate measures to Member States pursuant to Article 108(1) of the Treaty:
- (a) Member States must limit the application of all existing regional aid schemes which are not covered under a block exemption regulation and of all regional aid map to aid intended to be awarded on or before 30 June 2014;
 - (b) Member States must amend other existing horizontal aid schemes providing specific treatment for aid to projects in assisted areas in order to ensure that aid to be awarded after 30 June 2014 complies with the regional aid map applicable on the date the aid is awarded;
 - (c) Member States should confirm their acceptance of the proposals above by 31 December 2013.
7. **REPORTING AND MONITORING**
192. In accordance with Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March 1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty and Commission Regulation (EC) No 794/2004 of 21 April 2004 implementing Regulation (EC) No 659/1999, Member States must submit annual reports to the Commission.
193. Member States shall transmit to the Commission information on each individual aid exceeding EUR 3 million granted under a scheme, in the format laid down in Annex VI, within 20 working days from the day on which the aid is granted.
194. Member States must maintain detailed records regarding all aid measures. Such records must contain all information necessary to establish that the conditions regarding eligible costs and maximum aid intensities have been fulfilled. These records must be maintained for 10 years from the date of award of the aid and must be provided to the Commission upon request.
8. **REVISION**
195. The Commission may decide to amend these guidelines at any time if this should be necessary for reasons associated with competition policy or to take account of other Union policies and international commitments or for any other justified reason.
-

ANNEX I

Regional aid coverage by Member States for 2014-2020

Belgium	NUTS regions	GDP per capita ⁽¹⁾	Percentage of national population ⁽²⁾
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	BE32 Prov. Hainaut	77,33	12,06 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	17,89 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	29,95 %

Bulgaria	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	BG31 Северозападен/Severozapaden	27,00	11,88 %
	BG32 Северен централен/Severen tsentralen	29,33	12,06 %
	BG33 Североизточен/Severoiztochen	36,33	13,08 %
	BG34 Югоизточен/Yugoiztochen	36,00	14,75 %
	BG41 Югозападен/Yugozapaden	74,33	28,05 %
	BG42 Южен централен/Yuzhen tsentralen	30,00	20,19 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Czech Republic	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	CZ02 Střední Čechy	73,00	11,95 %
	CZ03 Jihozápad	69,33	11,50 %
	CZ04 Severozápad	64,33	10,87 %
	CZ05 Severovýchod	65,67	14,36 %
	CZ06 Jihovýchod	73,33	15,86 %
	CZ07 Střední Morava	64,67	11,72 %
	CZ08 Moravskoslezsko	68,00	11,83 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	88,10 %

Denmark	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c ^o ' areas	—	—	7,97 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	7,97 %

⁽¹⁾ Measured in PPS, three-year average for 2008-2010 (EU-27 = 100).

⁽²⁾ Based on Eurostat population data for 2010.

Germany	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	DE40 Brandenburg (*)	81,67	1,37 %
	DE80 Mecklenburg-Vorpommern	80,00	2,01 %
	DED2 Dresden	86,00	1,99 %
	DED4 Chemnitz	81,33	1,88 %
	DEE0 Sachsen-Anhalt (*)	81,67	1,89 %
	DEG0 Thüringen	78,67	2,74 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	13,95 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	25,85 %

(*) Only the part of DE40 Brandenburg corresponding to the former NUTS 2 region DE41 Brandenburg – Nordost and the part of DEE0 Sachsen-Anhalt corresponding to the former the NUTS 3 regions DEE1 Dessau and DEE3 Magdeburg (as set out in the NUTS 2003 nomenclature) are included as predefined 'c' areas. When notifying the regional aid map, and in order to facilitate the mid-term review foreseen at NUTS 2 level in subsection 5.6.2 of these guidelines, Germany can decide to designate as predefined 'c' areas the whole of the NUTS 2 regions of DE40 Brandenburg and DEE0 Sachsen-Anhalt, provided that the percentage of the national population available for non-predefined 'c' areas is reduced accordingly.

Estonia	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	EE00 Eesti	65,00	100,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Ireland	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c' areas	—	—	51,28 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	51,28 %

Greece	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	EL11 Ανατολική Μακεδονία, Θράκη/Anatoliki Makedonia, Thraki	68,00	5,36 %
	EL12 Κεντρική Μακεδονία/Kentriki Makedonia	72,33	17,29 %
	EL14 Θεσσαλία/Thessalia	69,33	6,51 %
	EL21 Ήπειρος/Ipeiros	63,33	3,17 %
	EL23 Δυτική Ελλάδα/Dytiki Ellada	65,00	6,59 %
	EL25 Πελοπόννησος/Peloponnisos	74,00	5,22 %
	EL41 Βόρειο Αιγαίο/Voreio Aigaio	75,00	1,77 %

Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	EL13 Δυτική Μακεδονία/Dytiki Makedonia	83,67	2,59 %
	EL22 Ιόνια Νησιά/Ionia Nisia	82,67	2,07 %
	EL43 Κρήνη/Kriti	83,33	5,42 %
Predefined 'c' areas (sparsely populated areas)	EL243 Ευρυτανία/Evrytania		0,17 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	43,84 %
Total population coverage 2014-2020			100,00 %

Spain	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	ES43 Extremadura	70,67	2,35 %
	ES70 Canarias	87,33	4,55 %
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	ES11 Galicia	91,33	5,94 %
	ES42 Castilla-La Mancha	82,33	4,43 %
	ES61 Andalucía	78,00	17,88 %
Predefined 'c' areas (sparsely populated areas)	ES242 Teruel	—	0,31 %
	ES417 Soria	—	0,20 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	33,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	68,66 %

France	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	FR91 Guadeloupe	60,67	0,69 %
	FR92 Martinique	73,67	0,61 %
	FR93 Guyane	52,33	0,36 %
	FR94 Réunion	68,00	1,27 %
	Saint-Martin (*)	:	:
	Mayotte (*)	:	:
Non-predefined 'c' areas	—	—	21,24 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	24,17 %

(*) Saint-Martin and Mayotte are outermost regions but are not included in the 2010 NUTS nomenclature as their administrative status was modified under national law in 2007 and 2011 respectively. To determine the maximum aid intensity applicable in these two outermost regions, France may refer to data provided by its national statistical office or other recognised sources.

Italy	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	ITF3 Campania	65,67	9,64 %
	ITF4 Puglia	67,67	6,76 %
	ITF5 Basilicata	72,67	0,97 %
	ITF6 Calabria	66,67	3,32 %
	ITG1 Sicilia	67,33	8,34 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	5,03 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	34,07 %

Cyprus	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c' areas	—	—	50,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	50,00 %

Latvia	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	LV00 Latvija	55,33	100,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Lithuania	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	LT00 Lietuva	61,33	100,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Luxembourg	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c' areas	—	—	8,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	8,00 %

Hungary	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	HU21 Közép-Dunántúl	56,33	10,96 %
	HU22 Nyugat-Dunántúl	62,67	9,96 %
	HU23 Dél-Dunántúl	44,33	9,44 %
	HU31 Észak-Magyarország	40,00	12,02 %
	HU32 Észak-Alföld	41,00	14,87 %
	HU33 Dél-Alföld	42,67	13,13 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	6,33 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	76,71 %

Malta	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	MT00 Malta	83,67	100,00 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Netherlands	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c' areas	—	—	7,5 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	7,5 %

Austria	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Non-predefined 'c' areas	—	—	25,87 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	25,87 %

Poland	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	PL11 Łódzkie	55,00	6,65 %
	PL21 Małopolskie	51,33	8,65 %
	PL22 Śląskie	64,33	12,15 %
	PL31 Lubelskie	40,67	5,64 %
	PL32 Podkarpackie	40,67	5,51 %
	PL33 Świętokrzyskie	46,33	3,32 %
	PL34 Podlaskie	43,67	3,11 %
	PL41 Wielkopolskie	62,67	8,94 %
	PL42 Zachodniopomorskie	52,67	4,43 %
	PL43 Lubuskie	51,00	2,65 %
	PL51 Dolnośląskie	65,33	7,53 %
	PL52 Opolskie	49,00	2,70 %
	PL61 Kujawsko-Pomorskie	50,67	5,42 %
	PL62 Warmińsko-Mazurskie	44,33	3,74 %
	PL63 Pomorskie	57,33	5,85 %
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	PL12 Mazowieckie	96,00	13,70 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Portugal	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	PT11 Norte	63,67	35,19 %
	PT16 Centro (PT)	66,00	22,36 %
	PT18 Alentejo	72,33	7,06 %
	PT20 Região Autónoma dos Açores	74,33	2,31 %
	PT30 Região Autónoma da Madeira	104,00	2,33 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	15,77 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	85,02 %

Romania	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	RO11 Nord-Vest	42,33	12,68 %
	RO12 Centru	45,00	11,77 %
	RO21 Nord-Est	29,33	17,30 %
	RO22 Sud-Est	37,67	13,09 %
	RO31 Sud – Muntenia	39,33	15,21 %
	RO41 Sud-Vest Oltenia	35,67	10,45 %
	RO42 Vest	52,00	8,94 %
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	RO32 București – Ilfov	113,00	10,56 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Slovenia	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	SI01 Vzhodna Slovenija	71,67	52,92 %
Predefined 'c' areas (former 'a' areas)	SI02 Zahodna Slovenija	104,00	47,08 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	100,00 %

Slovakia	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	SK02 Západné Slovensko	68,33	34,37 %
	SK03 Stredné Slovensko	58,67	24,87 %
	SK04 Východné Slovensko	49,67	29,24 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	88,48 %

Finland	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Predefined 'c' areas (sparsely populated areas)	FI1D1 Etelä-Savo	—	2,89 %
	FI1D2 Pohjois-Savo	—	4,63 %
	FI1D3 Pohjois-Karjala	—	3,09 %
	FI1D4 Kainuu	—	1,54 %
	FI1D5 Keski-Pohjanmaa	—	1,27 %
	FI1D6 Pohjois-Pohjanmaa	—	7,34 %
	FI1D7 Lappi	—	3,42 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	1,85 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	26,03 %

Sweden	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
Predefined 'c' areas (sparsely populated areas)	SE312 Dalarnas län	—	2,94 %
	SE321 Västernorrlands län	—	2,58 %
	SE322 Jämtlands län	—	1,35 %
	SE331 Västerbottens län	—	2,75 %
	SE332 Norrbottens län	—	2,64 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	12,26 %

United Kingdom	NUTS regions	GDP per capita	Percentage of national population
'a' areas	UKK3 Cornwall and the Isles of Scilly	72,67	0,86 %
	UKL1 West Wales and The Valleys	69,67	3,05 %
Predefined 'c' areas (sparsely populated areas)	UKM61 Caithness & Sutherland and Ross & Cromarty	—	0,15 %
	UKM63 Lochaber, Skye & Lochalsh, Arran & Cumbrae and Argyll & Bute	—	0,16 %
	UKM64 Eilean Siar (Western Isles)	—	0,04 %
Non-predefined 'c' areas	—	—	22,79 %
Total population coverage 2014-2020	—	—	27,05 %

ANNEX II

Method to be used for the allocation of non-predefined 'c' coverage among Member States

The Commission will determine the non-predefined 'c' coverage for each Member State concerned by applying the following method:

- (1) For each Member State, the Commission will identify those NUTS 3 regions in the Member State concerned that are not situated in any of the following areas:
 - eligible 'a' areas set out in Annex I,
 - former 'a' areas set out in Annex I,
 - sparsely populated areas set out in Annex I.
- (2) Within the NUTS 3 regions identified under Step 1, the Commission will identify those that have either:
 - a GDP per capita ⁽¹⁾ below or equal to the national GDP per capita disparity threshold ⁽²⁾, or
 - an unemployment ⁽³⁾ rate above or equal to the national unemployment disparity threshold ⁽⁴⁾, or above or equal to 150 % of the national average, or
 - a GDP per capita below or equal to 90 % of the EU-27 average, or
 - an unemployment rate above or equal to 125 % of the EU-27 average.
- (3) The allocation of non-predefined 'c' coverage for Member State *i* (A_i) is determined according to the following formula (expressed as a percentage of the EU-27 population):

$$A_i = p_i / P \times 100$$

where:

p_i is the population ⁽⁵⁾ of the NUTS 3 regions in Member State *i* identified under Step 2.

P is the sum of the population of the NUTS 3 regions in the EU-27 identified under Step 2.

⁽¹⁾ All GDP per capita referred to in this Annex are based on the average of the last three years for which Eurostat data are available, that is to say 2008-2010 for GDP per capita.

⁽²⁾ The national GDP per capita disparity threshold for MemberState *i* (TG_i) is determined according to the following formula (expressed as a percentage of national GDP per capita):

$$(TG)_i = 85 \times ((1 + 100/g_i)/2)$$

where: g_i is the GDP per capita of MemberState *i*, expressed as a percentage of the EU-27 average.

⁽³⁾ All unemployment data referred to in this Annex are based on the average of the last three years for which Eurostat data are available, that is to say 2010-2012. However, these data do not contain information at NUTS 3 level and therefore unemployment data for the NUTS 2 region in which those NUTS 3 regions are situated are used.

⁽⁴⁾ The national unemployment rate disparity threshold for MemberState *i* (TU_i) is determined according to the following formula (expressed as a percentage of the national unemployment rate):

$$(TU)_i = 115 \times ((1 + 100/u_i)/2)$$

where: u_i is the national unemployment rate of MemberState *i*, expressed as a percentage of the EU-27 average.

⁽⁵⁾ Population figures for NUTS 3 regions are established on the basis of the population data used by Eurostat to calculate the regional GDP per capita for 2010.

ANNEX III

Form for providing information on the regional aid maps

- (1) Member States must provide information for each of the following categories of areas proposed for designation, if applicable:
- 'a' areas,
 - former 'a' areas,
 - sparsely populated areas,
 - non-predefined areas 'c' areas designated on the basis of Criterion 1,
 - non-predefined areas 'c' areas designated on the basis of Criterion 2,
 - non-predefined areas 'c' areas designated on the basis of Criterion 3,
 - non-predefined areas 'c' areas designated on the basis of Criterion 4,
 - non-predefined areas 'c' areas designated on the basis of Criterion 5.
- (2) Under each category, the Member State concerned must provide the following information for each proposed area:
- identification of the area (using the NUTS 2 or NUTS 3 region code of the area, the LAU 2 or LAU 1 code of the areas that form the contiguous area or other official denominations of the administrative units concerned),
 - the proposed aid intensity in the area for the period 2014-2020 or, for former 'a' areas, for the periods 2014-2017 and 2018-2020 (indicating any increase of aid intensity as under paragraphs 173, 175 or 176 and 177, if applicable),
 - the total resident population of the area, as stated in paragraph 170.
- (3) For the sparsely populated areas and the non-predefined areas designated on the basis of Criteria 1-5, a Member State must provide adequate proof that each of the applicable conditions laid down in paragraphs 161 and 168-170 is fulfilled.
-

ANNEX IV

Definition of the steel sector

For the purpose of these guidelines, 'steel sector' means all activities related to the production of one or more of the following products:

- (a) pig iron and ferro-alloys: pig iron for steelmaking, foundry and other pig iron, spiegeleisen and high-carbon ferro-manganese, not including other ferro-alloys;
- (b) crude and semi-finished products of iron, ordinary steel or special steel: liquid steel cast or not cast into ingots, including ingots for forging semi-finished products: blooms, billets and slabs; sheet bars and tinplate bars; hot-rolled wide coils, with the exception of production of liquid steel for castings from small and medium-sized foundries;
- (c) hot finished products of iron, ordinary steel or special steel: rails, sleepers, fishplates, soleplates, joists, heavy sections 80 mm and over, sheet piling, bars and sections of less than 80 mm and flats of less than 150 mm, wire rod, tube rounds and squares, hot-rolled hoop and strip (including tube strip), hot-rolled sheet (coated or uncoated), plates and sheets of 3 mm thickness and over, universal plates of 150 mm and over, with the exception of wire and wire products, bright bars and iron castings;
- (d) cold finished products: tinplate, terneplate, blackplate, galvanised sheets, other coated sheets, cold-rolled sheets, electrical sheets and strip for tinplate, cold-rolled plate, in coil and in strip;
- (e) tubes: all seamless steel tubes, welded steel tubes with a diameter of over 406,4 mm.

Definition of the synthetic fibres sector

For the purpose of these guidelines, 'synthetic fibres sector' means:

- (a) extrusion/texturisation of all generic types of fibre and yarn based on polyester, polyamide, acrylic or polypropylene, irrespective of their end-uses; or
 - (b) polymerisation (including polycondensation) where it is integrated with extrusion in terms of the machinery used; or
 - (c) any ancillary process linked to the contemporaneous installation of extrusion/texturisation capacity by the prospective beneficiary or by another company in the group to which it belongs and which, in the specific business activity concerned, is normally integrated with such capacity in terms of the machinery used.
-

ANNEX V

Application form for regional investment aid

1. Information about the aid beneficiary:

- Name, registered address of main seat, main sector of activity (NACE Code)
- Declaration that the firm is not in difficulty as defined under the rescue and restructuring guidelines
- Declaration specifying aid (both *de minimis* and State aid) already received for other projects in the last three years in the same NUTS 3 area where the new investment will be located. Declaration specifying regional aid received or to be received for the same project by other granting authorities
- Declaration specifying whether the company has closed a same or similar activity in the EEA two years preceding the date of this application form
- Declaration specifying whether the company has the intention to close down such an activity at the moment of aid application within a period of two years after the investment to be subsidised is completed

2. Information about the project/activity to be supported:

- Short description of the project/activity
- Short description of expected positive effects for the area concerned (for example, number of jobs created or safeguarded, R&D&I activities, training activities, creation of a cluster)
- Relevant legal basis (national, EU or both)
- Planned starting date and end date of the project/activity
- Location(s) of the project

3. Information about the financing of the project/activity:

- Investments and other costs linked to it, cost benefit analysis for notified aid measures
- Total eligible costs
- Aid amount needed to execute project/activity
- Aid intensity

4. Information about the need for aid and its expected impact:

- Short explanation of the need for aid and its impact on the investment decision or location decision. Alternative investment or location in absence of aid shall be indicated
 - Declaration of absence of an irrevocable agreement between the beneficiary and contractors to conduct the project
-

ANNEX VI

Form for the transmission of information to the Commission under paragraph 193

Aid reference		
Member State		
Granting authority	Name	
	Web address	
Name of the beneficiary, VAT number and the group it belongs to		
Type of beneficiary	SME	
	Large enterprise	
Region in which the investment/activity is located	Name of the Region (NUTS ⁽¹⁾)	Regional aid status ⁽²⁾
Economic sector(s) in which the beneficiary is active	NACE Rev. 2 and short description	
Aid element , expressed as full amount in national currency ⁽³⁾		
Aid instrument ⁽⁴⁾	Grant/Interest rate subsidy	
	Loan/Repayable advances/Reimbursable grant	
	Guarantee (where appropriate with a reference to the Commission decision ⁽⁵⁾)	
	Tax advantage or tax exemption	
	Other (please specify)	
Date of granting	dd/mm/yyyy	
Objective of the aid		
Legal basis , including the implementing provisions and, where appropriate, the scheme under which the aid is granted		

⁽¹⁾ NUTS — Nomenclature of Territorial Units for Statistics. Typically, the region is specified at level 2.

⁽²⁾ Article 107(3)(a) TFEU (status 'A'), Article 107(3)(c) TFEU (status 'C'), unassisted areas i.e. areas not eligible for regional aid (status 'N').

⁽³⁾ Gross grant equivalent, or for risk finance schemes, the amount of the public investment.

⁽⁴⁾ If the aid is granted through multiple aid instruments, the aid amount shall be provided by instrument.

⁽⁵⁾ Where appropriate, reference to the Commission decision approving the methodology to calculate the gross grant equivalent.

II

(Information)

INFORMATION FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS, BODIES,
OFFICES AND AGENCIES

EUROPEAN COMMISSION

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION

Framework for State aid for research and development and innovation

(2014/C 198/01)

CONTENTS

	<i>Page</i>
Introduction	2
1. Scope of application and definitions	3
1.1. Scope of application	3
1.2. Aid measures covered by the framework	4
1.3. Definitions	5
2. State aid within the meaning of Article 107(1) of the Treaty	8
2.1. Research and knowledge dissemination organisations and research infrastructures as recipients of State aid	8
2.1.1. Public funding of non-economic activities	8
2.1.2. Public funding of economic activities	9
2.2. Indirect State aid to undertakings through public funded research and knowledge dissemination organisations and research infrastructures	10
2.2.1. Research on behalf of undertakings (contract research or research services)	10
2.2.2. Collaboration with undertakings	10
2.3. Public procurement of research and development services	11
3. Common assessment principles	12
4. Compatibility assessment of R&D&I aid	13
4.1. Contribution to a well-defined objective of common interest	13
4.1.1. General conditions	13
4.1.2. Additional conditions for individual aid	14
4.2. Need for State intervention	14
4.2.1. General conditions	14
4.2.2. Additional conditions for individual aid	15
4.3. Appropriateness of the aid measure	16
4.3.1. Appropriateness among alternative policy instruments	16
4.3.2. Appropriateness among different aid instruments	16
4.4. Incentive effect	17
4.4.1. General conditions	17
4.4.2. Additional conditions for individual aid	17
4.5. Proportionality of the aid	18

4.5.1.	General conditions	18
4.5.1.1.	Maximum aid intensities	19
4.5.1.2.	Repayable advances	19
4.5.1.3.	Fiscal measures	20
4.5.1.4.	Cumulation of aid	20
4.5.2.	Additional conditions for individual aid	20
4.6.	Avoidance of undue negative effects on competition and trade	21
4.6.1.	General conditions	21
4.6.1.1.	Effects on product markets	22
4.6.1.2.	Effects on trade and location choice	22
4.6.1.3.	Manifest negative effects	22
4.6.2.	Aid schemes	23
4.6.3.	Additional conditions for individual aid	23
4.6.3.1.	Distortions in product markets	23
4.6.3.2.	Location effects	25
4.7.	Transparency	25
5.	Evaluation	25
6.	Reporting and Monitoring	26
7.	Applicability	26
8.	Revision	26

INTRODUCTION

1. In order to prevent State subsidies from distorting competition in the internal market and affecting trade between Member States in a manner contrary to the common interest, Article 107(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union ('the Treaty') lays down the principle that State aid is prohibited. In certain cases, however, such aid may be compatible with the internal market on the basis of Articles 107(2) and 107(3) of the Treaty.

2. Promoting research and development and innovation ('R&D&I') is an important Union objective laid down in Article 179 of the Treaty, which states that '[t]he Union shall have the objective of strengthening the scientific and technological bases by achieving a European research area in which researchers, scientific knowledge and technology circulate freely, and encouraging it to become more competitive, including in its industry, while promoting all the research activities deemed necessary (...)'. Articles 180 to 190 of the Treaty determine the activities to be carried out in that respect and the scope and implementation of the multiannual framework programme.

3. The Europe 2020 strategy⁽¹⁾ identifies research and development ('R&D') as a key driver for achieving the objectives of smart, sustainable and inclusive growth. To that effect, the Commission set out the headline target according to which 3 % of the Union's gross domestic product ('GDP') should be invested in R&D by 2020. In order to foster progress in the field of R&D&I, the Europe 2020 strategy in particular puts forward the 'Innovation Union' flagship initiative⁽²⁾ aiming at improving framework conditions and access to finance for research and innovation in order to ensure that innovative ideas can be turned into products and services that create growth and jobs⁽³⁾. The Europe 2020 communication noted that State aid policy can 'actively and positively contribute ... by prompting and supporting initiatives for more innovative, efficient and greener technologies, while facilitating access to public support for investment, risk capital and funding for research and development'.

⁽¹⁾ Communication from the Commission, 'Europe 2020 — A strategy for smart, sustainable and inclusive growth', COM(2010) 2020 final, 3.3.2010.

⁽²⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 'European 2020 Flagship Initiative — Innovation Union', COM(2010) 546 final, 6.10.2010.

⁽³⁾ Overall R&D expenditure within the Union (of which roughly 1/3 is public and 2/3 private) stood at 2,06 % of GDP in 2012, and increased by 0,24 percentage points since 2005 (Eurostat Statistics on headline indicators: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Even though private expenditure in R&D as a share of GDP has slightly increased since 2008, there are however large differences among Member States, industrial sectors and individual actors (European Commission, 'Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013').

4. Whereas it is generally accepted that competitive markets tend to bring about efficient results in terms of prices, output and use of resources, in the presence of market failures⁽¹⁾ State intervention may improve the functioning of markets and, thereby, contribute to smart, sustainable and inclusive growth. In the context of R&D&I, market failures may arise for instance because market actors do not normally take into account the (positive) externalities that ensue on other actors in the economy, and therefore engage in a level of R&D&I activities which is too low from the point of view of society. Likewise, R&D&I projects might suffer from insufficient access to finance (due to asymmetric information) or from coordination problems among firms. Therefore, State aid for R&D&I can be compatible with the internal market where it can be expected to alleviate a market failure in promoting the execution of an important project of common European interest or facilitating the development of certain economic activities, and where the ensuing distortion of competition and trade is not contrary to the common interest.

5. Aid for R&D&I will primarily be justified on the basis of Articles 107(3)(b) and 107(3)(c) of the Treaty, according to which the Commission may consider compatible with the internal market State aid to promote the execution of an important project of common European interest or to facilitate the development of certain economic activities within the Union, where such aid does not adversely affect trading conditions to an extent which goes contrary to the common interest.

6. In the communication on State aid modernisation⁽²⁾, the Commission announced three objectives to be pursued through the modernisation of State aid control:

- (a) fostering sustainable, smart and inclusive growth in a competitive internal market;
- (b) focusing *ex ante* scrutiny on cases with the biggest impact on the internal market while strengthening the cooperation with Member States in State aid enforcement;
- (c) streamlining the rules and providing for faster decisions.

7. In particular, the communication called for a common approach in the revision of the different guidelines and frameworks based on strengthening the internal market, promoting more effectiveness in public spending through a better contribution by State aid to objectives of common interest, and exercising greater scrutiny on the incentive effect, on limiting the aid to the minimum, and on the potential negative effects of the aid on competition and trade. The compatibility conditions set out in this framework are based on that common approach.

1. SCOPE OF APPLICATION AND DEFINITIONS

1.1. Scope of application

8. The principles set out in this framework apply to State aid for R&D&I in all sectors governed by the Treaty. It therefore applies to those sectors which are subject to specific Union rules on State aid, unless such rules provide otherwise.

9. Union funding centrally managed by the institutions, agencies, joint undertakings or other bodies of the Union that is not directly or indirectly under the control of Member States⁽³⁾ does not constitute State aid. Where such Union funding is combined with State aid, only the latter will be considered for determining whether notification thresholds and maximum aid intensities are respected or, in the context of this framework, subject to a compatibility assessment.

10. Aid for R&D&I for firms in difficulty, as defined for the purposes of this framework by the Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty⁽⁴⁾, as amended or replaced, is excluded from the scope of this framework.

⁽¹⁾ The term 'market failure' refers to situations in which markets, where left to their own devices, are unlikely to produce efficient outcomes.

⁽²⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, 'EU State Aid Modernisation (SAM)', COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

⁽³⁾ Such as funding provided under Horizon 2020 or the EU programme for the Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises (COSME).

⁽⁴⁾ Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty (OJ C 244, 1.10.2004, p. 2).

11. When assessing R&D&I aid in favour of a beneficiary that is subject to an outstanding recovery order following a previous Commission decision declaring an aid illegal and incompatible with the internal market, the Commission will take account of the amount of aid still to be recovered ⁽¹⁾.

1.2. Aid measures covered by the framework

12. The Commission has identified a series of R&D&I measures for which State aid may, under specific conditions, be compatible with the internal market:

- (a) **aid for R&D projects** where the aided part of the research project falls within the categories of fundamental research and applied research, of which the latter can be divided into industrial research and experimental development ⁽²⁾. Such aid is mainly targeted at the market failure related to positive externalities (knowledge spill-overs), but may also address a market failure caused by imperfect and asymmetric information or (mainly in collaboration projects) a coordination failure;
- (b) **aid for feasibility studies** related to R&D projects, which aims at overcoming a market failure primarily related to imperfect and asymmetric information;
- (c) **aid for the construction and upgrade of research infrastructures**, which mainly addresses the market failure stemming from coordination difficulties. High-quality research infrastructures are increasingly necessary for ground-breaking research, as they attract global talent and are essential for example for information and communication technologies and key enabling technologies ⁽³⁾;
- (d) **aid for innovation activities**, which is mainly targeted at market failures related to positive externalities (knowledge spill-overs), coordination difficulties and, to a lesser extent, asymmetric information. With respect to small and medium-sized enterprises ('SMEs') such innovation aid may be awarded for obtaining, validating and defending patents and other intangible assets, for the secondment of highly qualified personnel, and for acquiring innovation advisory and support services. Moreover, in order to encourage large enterprises to collaborate with SMEs in process and organisational innovation activities, the costs incurred by both SMEs and large enterprises for such activities may also be supported;
- (e) **aid for innovation clusters**, which aims at tackling market failures linked with coordination problems hampering the development of clusters, or limiting the interactions and knowledge flows within and between clusters. State aid could contribute to resolving this problem, first by supporting the investment in open and shared infrastructures for innovation clusters, and second by supporting, for no longer than 10 years, the operation of clusters for the enhancement of collaboration, networking and learning.

13. Member States must notify R&D&I aid pursuant to Article 108(3) of the Treaty, with the exception of measures that fulfil the conditions laid down in a block exemption Regulation adopted by the Commission pursuant to Article 1 of Council Regulation (EC) No 994/98 ⁽⁴⁾.

14. This framework sets out the compatibility criteria for R&D&I aid schemes and individual aid which are subject to the notification requirement and must be assessed on the basis of Article 107(3)(c) of the Treaty ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ See Joined Cases T-244/93 and T-486/93 *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH v Commission* [1995] ECR II-02265.

⁽²⁾ The Commission considers that it is useful to maintain different categories of R&D activities regardless of the fact that those activities may follow an interactive model rather than a linear model.

⁽³⁾ Key enabling technologies are defined and identified in the communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, 'A European strategy for Key Enabling Technologies — A bridge to growth and jobs', COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽⁴⁾ Council Regulation (EC) No 994/98 of 7 May 1998 on the application of Articles 92 and 93 of the Treaty establishing the European Community to certain categories of horizontal State aid (OJ L 142, 14.5.1998, p. 1), as amended by Council Regulation (EU) No 733/2013 of 22 July 2013 (OJ L 204, 31.7.2013, p. 15).

⁽⁵⁾ The criteria for the analysis of the compatibility with the internal market of State aid to promote the execution of important projects of common European interest, including R&D&I aid assessed on the basis of Article 107(3)(b) of the Treaty, are laid down in a separate communication from the Commission.

1.3. Definitions

15. For the purposes of this framework, the following definitions apply:

- (a) **'ad hoc aid'** means aid not awarded on the basis of an aid scheme;
- (b) **'aid'** means any measure fulfilling the criteria laid down in Article 107(1) of the Treaty;
- (c) **'aid intensity'** means the gross aid amount expressed as a percentage of the eligible costs, before any deduction of tax or other charge. Where aid is awarded in a form other than a grant, the aid amount is the grant equivalent of the aid. Aid payable in several instalments is discounted to its value at the date of award. The interest rate to be used for this purpose is the discount rate⁽¹⁾ applicable at the date of award. The aid intensity is calculated per beneficiary;
- (d) **'aid scheme'** means any act on the basis of which, without further implementing measures being required, individual aid may be awarded to undertakings defined therein in a general and abstract manner and any act on the basis of which aid which is not linked to a specific project may be awarded to one or several undertakings;
- (e) **'applied research'** means industrial research, experimental development, or any combination of both;
- (f) **'arm's length'** means that the conditions of the transaction between the contracting parties do not differ from those which would be stipulated between independent enterprises and contain no element of collusion. Any transaction that results from an open, transparent and non-discriminatory procedure is considered as meeting the arm's length principle;
- (g) **'date of award of the aid'** means the date on which the legal right to receive the aid is conferred on the beneficiary under the applicable national legal regime;
- (h) **'effective collaboration'** means collaboration between at least two independent parties to exchange knowledge or technology, or to achieve a common objective based on the division of labour where the parties jointly define the scope of the collaborative project, contribute to its implementation and share its risks, as well as its results. One or several parties may bear the full costs of the project and thus relieve other parties of its financial risks. Contract research and provision of research services are not considered forms of collaboration.
- (i) **'exclusive development'** means the public procurement of research and development services of which all benefits accrue exclusively to the contracting authority or contracting entity, and which it may use in the conduct of its own affairs on condition that it fully remunerates them;
- (j) **'experimental development'** means acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills with the aim of developing new or improved products, processes or services. This may also include, for example, activities aiming at the conceptual definition, planning and documentation of new products, processes or services. Experimental development may comprise prototyping, demonstrating, piloting, testing and validation of new or improved products, processes or services in environments representative of real life operating conditions where the primary objective is to make further technical improvements on products, processes or services that are not substantially set. This may include the development of a commercially usable prototype or pilot which is necessarily the final commercial product and which is too expensive to produce for it to be used only for demonstration and validation purposes. Experimental development does not include routine or periodic changes made to existing products, production lines, manufacturing processes, services and other operations in progress, even if those changes may represent improvements;

⁽¹⁾ See the communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates (OJ C 14, 19.1.2008, p. 6).

- (k) **'feasibility study'** means the evaluation and analysis of the potential of a project, which aims at supporting the process of decision making by objectively and rationally uncovering its strengths and weaknesses, opportunities and threats, as well as identifying the resources required to carry it through and ultimately its prospects for success;
- (l) **'full allocation'** means that the research organisation, research infrastructure or public purchaser enjoys the full economic benefit of intellectual property rights by retaining the right to make unrestricted use of them, particularly the right of ownership and the right to license. This may also be the case where the research organisation or research infrastructure (respectively, public purchaser) decides to conclude further contracts concerning those rights, including licensing them to a collaboration partner (respectively, undertakings).
- (m) **'fundamental research'** means experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundations of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- (n) **'gross grant equivalent'** means the amount of the aid if it had been awarded in the form of a grant, before any deduction of tax or other charge;
- (o) **'highly qualified personnel'** means staff having a tertiary education degree and at least five years of relevant professional experience which may also include doctoral training;
- (p) **'individual aid'** means aid awarded to a specific undertaking and includes *ad hoc* aid and aid awarded on the basis of an aid scheme;
- (q) **'industrial research'** means the planned research or critical investigation aimed at the acquisition of new knowledge and skills for developing new products, processes or services or for bringing about a significant improvement in existing products, processes or services. It comprises the creation of components parts of complex systems, and may include the construction of prototypes in a laboratory environment or in an environment with simulated interfaces to existing systems as well as of pilot lines, when necessary for the industrial research and notably for generic technology validation;
- (r) **'innovation advisory services'** means consultancy, assistance and training in the fields of knowledge transfer, acquisition, protection and exploitation of intangible assets, use of standards and regulations embedding them;
- (s) **'innovation clusters'** means structures or organised groups of independent parties (such as innovative start-ups, small, medium and large enterprises, as well as research and knowledge dissemination organisations, non-for-profit organisations and other related economic actors) designed to stimulate innovative activity by promoting sharing of facilities and exchange of knowledge and expertise and by contributing effectively to knowledge transfer, networking, information dissemination and collaboration among the undertakings and other organisations in the cluster;
- (t) **'innovation support services'** means the provision of office space, data banks, libraries, market research, laboratories, quality labelling, testing and certification for the purpose of developing more effective products, processes or services;
- (u) **'intangible assets'** means assets that do not have a physical or financial embodiment such as patents, licences, know-how or other intellectual property;
- (v) **'knowledge transfer'** means any process which has the aim of acquiring, collecting and sharing explicit and tacit knowledge, including skills and competence in both economic and non-economic activities such as research collaborations, consultancy, licensing, spin-off creation, publication and mobility of researchers and other personnel involved in those activities. Besides scientific and technological knowledge, it includes other kinds of knowledge such as knowledge on the use of standards and regulations embedding them and on conditions of real life operating environments and methods for organisational innovation, as well as management of knowledge related to identifying, acquiring, protecting, defending and exploiting intangible assets;

- (w) **'large enterprises'** means undertakings which do not fall within the definition of small and medium-sized enterprises;
- (x) **'net extra costs'** means the difference between the expected net present values of the aided project or activity and a viable counterfactual investment that the beneficiary would have carried out in the absence of aid;
- (y) **'organisational innovation'** means the implementation of a new organisational method in an undertaking's business practices, workplace organisation or external relations, excluding changes that are based on organisational methods already in use in the undertaking, changes in management strategy, mergers and acquisitions, ceasing to use a process, simple capital replacement or extension, changes resulting purely from changes in factor prices, customisation, localisation, regular, seasonal and other cyclical changes and trading of new or significantly improved products;
- (z) **'personnel costs'** means the cost of researchers, technicians and other supporting staff to the extent employed on the relevant project or activity;
- (aa) **'pre-commercial procurement'** means the public procurement of research and development services where the contracting authority or contracting entity does not reserve all the results and benefits of the contract exclusively for itself for use in the conduct of its own affairs, but shares them with the providers under market conditions. The contract, the object of which falls within one or several categories of research and development defined in this framework, must be of limited duration and may include the development of prototypes or limited volumes of first products or services in the form of a test series. The purchase of commercial volumes of products or services must not be an object of the same contract;
- (bb) **'process innovation'** means the implementation of a new or significantly improved production or delivery method (including significant changes in techniques, equipment or software), excluding minor changes or improvements, increases in production or service capabilities through the addition of manufacturing or logistical systems which are very similar to those already in use, ceasing to use a process, simple capital replacement or extension, changes resulting purely from changes in factor prices, customisation, localisation, regular, seasonal and other cyclical changes and trading of new or significantly improved products;
- (cc) **'R&D project'** means an operation that includes activities spanning over one or several categories of research and development defined in this framework, and that is intended to accomplish an indivisible task of a precise economic, scientific or technical nature with clearly pre-defined goals. A R&D project may consist of several work packages, activities or services, and includes clear objectives, activities to be carried out to achieve those objectives (including their expected costs), and concrete deliverables to identify the outcomes of those activities and compare them with the relevant objectives. When two or more R&D projects are not clearly separable from each other and in particular when they do not have independent probabilities of technological success, they are considered as a single project.
- (dd) **'repayable advance'** means a loan for a project which is paid in one or more instalments and the conditions for the reimbursement of which depend on the outcome of the project;
- (ee) **'research and knowledge dissemination organisation'** or 'research organisation' means an entity (such as universities or research institutes, technology transfer agencies, innovation intermediaries, research-oriented physical or virtual collaborative entities), irrespective of its legal status (organised under public or private law) or way of financing, whose primary goal is to independently conduct fundamental research, industrial research or experimental development or to widely disseminate the results of such activities by way of teaching, publication or knowledge transfer. Where such entity also pursues economic activities, the financing, the costs and the revenues of those economic activities must be accounted for separately. Undertakings that can exert a decisive influence upon such an entity, for example in the quality of shareholders or members, may not enjoy a preferential access to the results generated by it.

- (ff) **'research infrastructure'** means facilities, resources and related services that are used by the scientific community to conduct research in their respective fields and covers scientific equipment or set of instruments, knowledge-based resources such as collections, archives or structured scientific information, enabling information and communication technology-based infrastructures such as grid, computing, software and communication, or any other entity of a unique nature essential to conduct research. Such infrastructures may be 'single-sited' or 'distributed' (an organised network of resources) ⁽¹⁾;
- (gg) **'secondment'** means temporary employment of staff by a beneficiary with the right for the staff to return to the previous employer;
- (hh) **'small and medium-sized enterprises'** or 'SMEs', 'small enterprises' and 'medium-sized enterprises' means undertakings fulfilling the criteria laid down in the Commission recommendation on the definition of micro, small and medium-sized enterprises ⁽²⁾;
- (ii) **'start of works'** or 'start of the project' means either the start of R&D&I activities, or the first agreement between the beneficiary and the contractors to conduct the project, whichever comes first. Preparatory works such as obtaining permits and conducting feasibility studies are not considered as start of works;
- (jj) **'tangible assets'** means assets consisting of land, buildings and plants, machinery and equipment.

2. STATE AID WITHIN THE MEANING OF ARTICLE 107(1) OF THE TREATY

16. Generally, any measure meeting the criteria of Article 107(1) of the Treaty constitutes State aid. Whilst a separate Commission notice on the notion of State aid clarifies how the Commission understands the notion of State aid in general, situations typically arising in the field of R&D&I activities are considered in this Section without prejudice to the interpretation of the Court of Justice of the European Union.

2.1. Research and knowledge dissemination organisations and research infrastructures as recipients of State aid

17. Research and knowledge dissemination organisations ('research organisations') and research infrastructures are recipients of State aid if their public funding fulfils all conditions of Article 107(1) of the Treaty. As explained in the Notice on the notion of State aid, and in accordance with the case-law of the Court of Justice, the beneficiary must qualify as an undertaking, but that qualification does not depend upon its legal status, that is to say whether it is organised under public or private law, or its economic nature, that is to say whether it seeks to make profits or not. Rather, what is decisive for that qualification as an undertaking is whether it carries out an economic activity consisting of offering products or services on a given market ⁽³⁾.

2.1.1. Public funding of non-economic activities

18. Where the same entity carries out activities of both economic and non-economic nature, the public funding of the non-economic activities will not fall under Article 107(1) of the Treaty if the two kinds of activities and their costs, funding and revenues can be clearly separated so that cross-subsidisation of the economic activity is effectively avoided. Evidence of due allocation of costs, funding and revenues can consist of annual financial statements of the relevant entity.

19. The Commission considers that the following activities are generally of a non-economic character:

⁽¹⁾ See Article 2(a) of Council Regulation (EC) No 723/2009 of 25 June 2009 on the Community legal framework for a European Research Infrastructure Consortium (ERIC) (OJ L 206, 8.8.2009, p. 1).

⁽²⁾ Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (OJ L 124, 20.5.2003, p. 36).

⁽³⁾ Case C-118/85 *Commission v Italy* [1987] ECR 2599, paragraph 7; Case C-35/96 *Commission v Italy* [1998] ECR I-3851 paragraph 36; Case C-309/99 *Wouters* [2002] ECR I-1577, paragraph 46.

(a) primary activities of research organisations and research infrastructures, in particular:

- education for more and better skilled human resources. In line with case-law⁽¹⁾ and decisional practice of the Commission⁽²⁾, and as explained in the Notice on the notion of State aid and the SGEI Communication⁽³⁾, public education organised within the national educational system, predominantly or entirely funded by the State and supervised by the State is considered as a non-economic activity⁽⁴⁾;
- independent R&D for more knowledge and better understanding, including collaborative R&D where the research organisation or research infrastructure engages in effective collaboration⁽⁵⁾;
- wide dissemination of research results on a non-exclusive and non-discriminatory basis, for example through teaching, open-access databases, open publications or open software.

(b) knowledge transfer activities, where they are conducted either by the research organisation or research infrastructure (including their departments or subsidiaries) or jointly with, or on behalf of other such entities, and where all profits from those activities are reinvested in the primary activities of the research organisation or research infrastructure. The non-economic nature of those activities is not prejudiced by contracting the provision of corresponding services to third parties by way of open tenders.

20. Where a research organisation or research infrastructure is used for both economic and non-economic activities, public funding falls under State aid rules only insofar as it covers costs linked to the economic activities⁽⁶⁾. Where the research organisation or research infrastructure is used almost exclusively for a non-economic activity, its funding may fall outside State aid rules in its entirety, provided that the economic use remains purely ancillary, that is to say corresponds to an activity which is directly related to and necessary for the operation of the research organisation or research infrastructure or intrinsically linked to its main non-economic use, and which is limited in scope. For the purposes of this framework, the Commission will consider this to be the case where the economic activities consume exactly the same inputs (such as material, equipment, labour and fixed capital) as the non-economic activities and the capacity allocated each year to such economic activities does not exceed 20 % of the relevant entity's overall annual capacity.

2.1.2. *Public funding of economic activities*

21. Without prejudice to point 20, where research organisations or research infrastructures are used to perform economic activities, such as renting out equipment or laboratories to undertakings, supplying services to undertakings or performing contract research, public funding of those economic activities will generally be considered State aid.

22. However, the Commission will not consider the research organisation or research infrastructure to be a beneficiary of State aid if it acts as a mere intermediary for passing on to the final recipients the totality of the public funding and any advantage acquired through such funding. This is generally the case where:

(a) both the public funding and any advantage acquired through such funding are quantifiable and demonstrable, and there is an appropriate mechanism which ensures that they are fully passed on to the final recipients, for example through reduced prices, and

⁽¹⁾ Case C-263/86 *Humble and Edel* [1988] ECR I-5365, paragraphs 9-10, 15-18; Case C-109/92 *Wirth* [1993] ECR I-06447, paragraph 15.

⁽²⁾ See for instance cases NN54/2006, *Přerov logistics College*, and N 343/2008, *Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre*.

⁽³⁾ See points 26-29 of the communication from the Commission on the application of the European Union State aid rules to compensation granted for the provision of services of general economic interest (OJ C 8, 11.1.2012, p. 4).

⁽⁴⁾ Workforce training, in the sense of State aid rules for training aid, does not qualify as a non-economic primary activity of research organisations.

⁽⁵⁾ Provision of R&D services and R&D carried out on behalf of undertakings are not considered as independent R&D.

⁽⁶⁾ Where a research organisation or research infrastructure is both publicly and privately funded, the Commission will consider this to be the case where the public funding allocated to the relevant entity for a specific accounting period exceeds the costs of non-economic activities incurred in that period.

- (b) no further advantage is awarded to the intermediary because it is either selected through an open tender procedure or the public funding is available to all entities which satisfy the necessary objective conditions, so that customers as final recipients are entitled to acquire equivalent services from any relevant intermediary.

23. Where the conditions in point 22 are fulfilled, State aid rules apply at the level of the final recipients.

2.2. Indirect State aid to undertakings through public funded research and knowledge dissemination organisations and research infrastructures

24. The question of whether and under which conditions undertakings obtain an advantage within the meaning of Article 107(1) of the Treaty in cases of contract research or research services provided by a research organisation or research infrastructure, as well as in cases of collaboration with a research organisation or research infrastructure must be answered in accordance with general State aid principles. To this purpose, as explained in the Notice on the notion of State aid, it may in particular be necessary to assess whether the behaviour of the research organisation or research infrastructure can be imputed to the State ⁽¹⁾.

2.2.1. Research on behalf of undertakings (contract research or research services)

25. Where a research organisation or research infrastructure is used to perform contract research or provide a research service to an undertaking, which typically specifies the terms and conditions of the contract, owns the results of the research activities and carries the risk of failure, no State aid will usually be passed to the undertaking if the research organisation or research infrastructure receive payment of an adequate remuneration for its services, particularly where one of the following conditions is fulfilled:

- (a) the research organisation or research infrastructure provides its research service or contract research at market price ⁽²⁾, or
- (b) where there is no market price, the research organisation or research infrastructure provides its research service or contract research at a price which:
 - reflects the full costs of the service and generally includes a margin established by reference to those commonly applied by undertakings active in the sector of the service concerned, or
 - is the result of arm's length negotiations where the research organisation or research infrastructure, in its capacity as service provider, negotiates in order to obtain the maximum economic benefit at the moment when the contract is concluded and covers at least its marginal costs.

26. Where the ownership of, or access rights to intellectual property rights ('IPR') remain with the research organisation or research infrastructure, their market value may be deducted from the price payable for the services concerned.

2.2.2. Collaboration with undertakings

27. A project is considered to be carried out through effective collaboration where at least two independent parties pursue a common objective based on the division of labour and jointly define its scope, participate in its design, contribute to its implementation and share its financial, technological, scientific and other risks, as well as its results. One or several parties may bear the full costs of the project and thus relieve other parties of its financial risks. The terms and conditions of a collaboration project, in particular as regards contributions to its costs, the sharing of risks and results, the dissemination of results, access to and rules for allocation of IPR, must be concluded prior to the start of the project ⁽³⁾. Contract research and provision of research services are not considered to be forms of collaboration.

⁽¹⁾ See Case C-482/99 *France v Commission* [2002] ECR I-4397, paragraph 24.

⁽²⁾ Where the research organisation or research infrastructure provides a specific research service or carries out contract research for the first time on behalf of a given undertaking, on a trial basis and during a clearly limited period of time, the Commission will normally consider the price charged as a market price where that research service or contract research is unique and it can be shown that there is no market for it.

⁽³⁾ This does not include definite agreements on the market value of resulting IPR and the value of contributions to the project.

28. Where collaboration projects are carried out jointly by undertakings and research organisations or research infrastructures, the Commission considers that no indirect State aid is awarded to the participating undertakings through those entities due to favourable conditions of the collaboration if one of the following conditions is fulfilled:

- (a) the participating undertakings bear the full cost of the project, or
- (b) the results of the collaboration which do not give rise to IPR may be widely disseminated and any IPR resulting from the activities of research organisations or research infrastructures are fully allocated to those entities, or
- (c) any IPR resulting from the project, as well as related access rights are allocated to the different collaboration partners in a manner which adequately reflects their work packages, contributions and respective interests, or
- (d) the research organisations or research infrastructures receive compensation equivalent to the market price for the IPR which result from their activities and are assigned to the participating undertakings, or to which participating undertakings are allocated access rights. The absolute amount of the value of any contribution, both financial and non-financial, of the participating undertakings to the costs of the research organisations or research infrastructures' activities that resulted in the IPR concerned, may be deducted from that compensation.

29. For the purpose of point 28(d), the Commission will consider that the compensation received is equivalent to the market price if it enables the research organisations or research infrastructures concerned to enjoy the full economic benefit of those rights, where one of the following conditions is fulfilled:

- (a) the amount of the compensation has been established by means of an open, transparent and non-discriminatory competitive sale procedure, or
- (b) an independent expert valuation confirms that the amount of the compensation is at least equal to the market price, or
- (c) the research organisation or research infrastructure, as seller, can demonstrate that it effectively negotiated the compensation, at arm's length conditions, in order to obtain the maximum economic benefit at the moment when the contract is concluded, while considering its statutory objectives, or
- (d) in cases where the collaboration agreement provides the collaborating undertaking with a right of first refusal as regards IPR generated by the collaborating research organisations or research infrastructures, where those entities exercise a reciprocal right to solicit more economically advantageous offers from third parties so that the collaborating undertaking has to match its offer accordingly.

30. If none of the conditions in point 28 are fulfilled, the full value of the contribution of the research organisations or research infrastructures to the project will be considered as an advantage for the collaborating undertakings, to which State aid rules apply.

2.3. Public procurement of research and development services

31. Public purchasers may procure research and development services from undertakings, through both exclusive development and pre-commercial procurement procedures⁽¹⁾.

⁽¹⁾ See the communication and associated staff working document — communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Region, 'Pre-commercial procurement: driving innovation to ensure sustainable high quality public services in Europe', COM(2007) 799 final, 14.12.2007.

32. As long as an open tender procedure for the public procurement is carried out in accordance with the applicable directives⁽¹⁾, the Commission will generally consider that no State aid within the meaning of Article 107(1) of the Treaty is awarded to the undertakings delivering the relevant services⁽²⁾.

33. In all other cases, including pre-commercial procurement, the Commission will consider that no State aid is awarded to undertakings where the price paid for the relevant services fully reflects the market value of the benefits received by the public purchaser and the risks taken by the participating providers, in particular where all of the following conditions are fulfilled:

- (a) the selection procedure is open, transparent and non-discriminatory, and is based on objective selection and award criteria specified in advance of the bidding procedure;
- (b) the envisaged contractual arrangements describing all rights and obligations of the parties, including with regard to IPR, are made available to all interested bidders in advance of the bidding procedure;
- (c) the procurement does not give any of the participant providers any preferential treatment in the supply of commercial volumes of the final products or services to a public purchaser in the Member State concerned⁽³⁾; and
- (d) one of the following conditions is fulfilled:
 - all results which do not give rise to IPR may be widely disseminated, for example through publication, teaching or contribution to standardisation bodies in a way that allows other undertakings to reproduce them, and any IPR are fully allocated to the public purchaser, or
 - any service provider to which results giving rise to IPR are allocated is required to grant the public purchaser unlimited access to those results free of charge, and to grant access to third parties, for example by way of non-exclusive licenses, under market conditions.

34. Where the conditions in point 33 are not fulfilled, Member States may rely on an individual assessment of the terms of the contract between the public purchaser and the undertaking, without prejudice to the general obligation to notify R&D&I aid pursuant to Article 108(3) of the Treaty.

3. COMMON ASSESSMENT PRINCIPLES

35. To assess whether a notified aid measure can be considered compatible with the internal market, the Commission generally analyses whether the design of the aid measure ensures that the positive impact of the aid towards an objective of common interest exceeds its potential negative effects on trade and competition.

36. The communication on State aid modernisation of 8 May 2012 called for the identification and definition of common principles applicable to the assessment of compatibility of all the aid measures carried out by the Commission. For this purpose, the Commission will consider an aid measure compatible with the Treaty only if it satisfies each of the following criteria:

- (a) *contribution to a well-defined objective of common interest*: a State aid measure must aim at an objective of common interest in accordance with Article 107(3) of the Treaty (Section 4.1);

⁽¹⁾ See Article 27 of Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC (OJ L 94, 28.3.2014, p. 65) and Article 45 of Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors and repealing Directive 2004/17/EC (OJ L 94, 28.3.2014, p. 243). Likewise, in the case of a restricted procedure within the meaning of respectively Articles 28 of Directive 2014/24/EU and 46 of Directive 2014/25/EU, the Commission will also consider that no State aid is awarded to undertakings, unless interested providers are prevented from tendering without valid reasons.

⁽²⁾ This will also be the case where public purchasers procure innovative solutions resulting from a preceding R&D procurement, or non-R&D products and services that are to be delivered to a performance level requiring a product, process or organisational innovation.

⁽³⁾ Without prejudice to procedures that cover both the development and the subsequent purchase of unique or specialised products or services.

- (b) *need for State intervention*: a State aid measure must be targeted towards a situation where aid can bring about a material improvement that the market cannot deliver itself, for example by remedying a market failure or addressing an equity or cohesion concern (Section 4.2);
- (c) *appropriateness of the aid measure*: the proposed aid measure must be an appropriate policy instrument to address the objective of common interest (Section 4.3);
- (d) *incentive effect*: the aid must change the behaviour of the undertaking(s) concerned in such a way that it engages in additional activity, which it would not carry out without the aid or would carry out in a restricted or different manner or location (Section 4.4);
- (e) *proportionality of the aid (aid to the minimum)*: the amount and intensity of the aid must be limited to the minimum needed to induce the additional investment or activity by the undertaking(s) concerned (Section 4.5);
- (f) *avoidance of undue negative effects on competition and trade between Member States*: the negative effects of aid must be sufficiently limited, so that the overall balance of the measure is positive (Section 4.6);
- (g) *transparency of aid*: Member States, the Commission, economic operators, and the public, must have easy access to all relevant acts and to pertinent information about the aid awarded thereunder (Section 4.7).

37. The overall balance of certain categories of aid schemes may further be made subject to a requirement of *ex post* evaluation as described in Section 5. In such cases, the Commission may limit the duration of those schemes (normally to four years or less) with a possibility to re-notify their prolongation afterwards.

38. If a State aid measure or the conditions attached to it (including its financing method when it forms an integral part of the measure) entail a non-severable violation of Union law, the aid cannot be declared compatible with the internal market ⁽¹⁾.

39. In assessing the compatibility of any individual aid with the internal market, the Commission will take account of any proceedings concerning infringement to Articles 101 or 102 of the Treaty which may concern the beneficiary of the aid and which may be relevant for its assessment under Article 107(3) of the Treaty ⁽²⁾.

4. COMPATIBILITY ASSESSMENT OF R&D&I AID

40. State aid for R&D&I can be declared compatible with the internal market within the meaning of Article 107(3)(c) of the Treaty where, on the basis of the common assessment principles set out in Section 3, it leads to increased R&D&I activities without adversely affecting trading conditions in a manner contrary to the common interest.

41. In this section, the Commission clarifies how it will apply those common assessment principles and, where applicable, lays down specific conditions for aid schemes and additional ones for individual aid which are subject to the notification obligation ⁽³⁾.

4.1. Contribution to a well-defined objective of common interest

4.1.1. General conditions

42. The general objective of R&D&I aid is the promotion of R&D&I in the Union. In doing so, R&D&I aid should contribute to the achievement of the Europe 2020 strategy of delivering smart, sustainable and inclusive growth.

43. Member States considering awarding State aid for R&D&I, must precisely define the objective pursued, and in particular explain how the measure intends to promote R&D&I. For measures co-financed by the European Structural and Investments Funds, Member States may rely on the reasoning in the relevant Operational Programmes.

⁽¹⁾ See for instance Case C-156/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, paragraph 78 and Case C-333/07 *Régie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, paragraphs 94-116.

⁽²⁾ See Case C-225/91 *Matra v Commission* [1993] ECR I-3203, paragraph 42.

⁽³⁾ The compatibility conditions laid down in a block exemption Regulation remain fully applicable to all other cases of individual aid, including where such aid is awarded on the basis of an aid scheme which is subject to the notification obligation.

44. With respect to aid schemes subject to the notification obligation ('notifiable aid schemes'), the Commission takes a favourable view of aid measures which are an integral part of a comprehensive programme or action plan to stimulate R&D&I activities or smart specialisation strategies, and are supported by rigorous evaluations of similar past aid measures demonstrating their effectiveness.

45. With respect to State aid which is awarded for projects or activities that are also financed by the Union, either directly or indirectly (that is to say by the Commission, by its executive agencies, by joint undertakings established on the basis of Articles 185 and 187 of the Treaty, or by any other implementing bodies where the Union funding is not directly or indirectly under the control of Member States), the Commission will consider that the contribution to a well-defined objective of common interest has been established.

4.1.2. *Additional conditions for individual aid*

46. To demonstrate that individual aid subject to the notification obligation ('notifiable individual aid') contributes to an increased level of R&D&I activities, Member States may use the following indicators, together with other relevant quantitative or qualitative elements:

- (a) *increase in project size*: increase in the total project costs (without a decrease in spending by the aid beneficiary when compared to the situation without aid); increase in the number of people assigned to R&D&I activities;
- (b) *increase in scope*: increase in the number of the expected deliverables of the project; increase in the level of ambition of the project evidenced by a higher number of partners involved, a higher probability of a scientific or technological break-through or a higher risk of failure (notably linked to the long-term nature of the project and uncertainty about its results);
- (c) *increase in speed*: the completion of the project requires less time when compared to the completion time necessary for the same project carried out without aid;
- (d) *increase in total amount spent*: increase in total R&D&I spending by the aid beneficiary, in absolute terms or as a proportion of turnover; changes in the committed budget for the project (without a corresponding decrease in the budget allocated to other projects).

47. In order to conclude that the aid contributes to increasing the level of R&D&I in the Union, the Commission will consider not only the net increase of R&D&I carried out by the undertaking, but also the contribution of the aid to the overall increase of R&D&I spending in the sector concerned, as well as to the improvement of the Union situation with regard to R&D&I in the international context. A favourable view will be taken regarding aid measures, for which a publicly available *ex post* evaluation of their contribution to the common interest is envisaged.

4.2. **Need for State intervention**

4.2.1. *General conditions*

48. As explained in Section 3, State aid may be necessary to increase R&D&I in the Union in a situation where the market, on its own, fails to deliver an efficient outcome. In order to assess whether State aid is effective in reaching the objective of common interest, it is first necessary to identify the problem, which needs to be addressed. State aid should be targeted towards situations where it can bring about a material improvement that the market cannot deliver on its own. Member States should explain how the aid measure can effectively mitigate the market failure associated with reaching the objective of common interest without that aid.

49. R&D&I takes place through a series of activities, which are usually upstream to a number of product markets and exploit available capabilities to develop new or improved products, services and processes in those product markets or completely new ones, thereby fostering growth in the economy, contributing to territorial and social cohesion or furthering the general consumer interest. However, given the available R&D&I capabilities, market failures may be an obstacle to reaching the optimal output and may lead to an inefficient outcome for the following reasons:

- **positive externalities/knowledge spillovers:** R&D&I often generate benefits for society in the form of positive spill-over effects, for example knowledge spillovers or enhanced opportunities for other economic actors to develop complementary products and services. However, if left to the market, a number of projects might have an unattractive rate of return from a private perspective, although they would be beneficial for society, because profit seeking undertakings cannot sufficiently appropriate the benefits of their actions when deciding about the amount of R&D&I they should carry out. State aid may therefore contribute to the implementation of projects which result in an overall societal or economic benefit and which would otherwise not be pursued.

However, neither are all benefits of R&D&I activities externalities, nor does the presence of externalities alone automatically mean that State aid is compatible with the internal market. In general, consumers are willing to pay for the direct benefit of new products and services while firms can appropriate the benefits from their investment through other existing instruments, such as IPR. In some cases, however, those means are imperfect and leave a residual market failure that may be corrected by State aid. For instance, as is often argued for fundamental research, it may be difficult to exclude others from gaining access to the results of some activities, which might therefore have a public good character. On the other hand, more specific knowledge related to production can often be well protected, for example through patents, allowing the inventor to reap a higher return on the invention,

- **imperfect and asymmetric information:** R&D&I activities are characterised by a high degree of uncertainty. Under certain circumstances, due to imperfect and asymmetric information, private investors may be reluctant to finance valuable projects and highly-qualified personnel may be unaware of recruitment possibilities in innovative undertakings. As a result, the allocation of human and financial resources may not be adequate and projects which may be valuable for society or the economy may not be carried out.

In certain cases, imperfect and asymmetric information may also hamper access to finance. However, imperfect information and the presence of risk do not automatically justify the need for State aid. Projects with lower private returns on investments not being financed can very well be a sign of market efficiency. Moreover, risk is part of every business activity and is not a market failure in itself. However, in a context of asymmetric information, risk may exacerbate financing problems,

- **coordination and network failures:** the ability of undertakings to coordinate with each other or to interact in order to deliver R&D&I may be impaired for various reasons, including difficulties in coordinating among a large number of collaboration partners where some of them have diverging interests, problems in designing contracts, and difficulties in coordinating collaboration due for example to sensitive information being shared.

4.2.2. *Additional conditions for individual aid*

50. Whilst certain market failures may hamper the overall level of R&D&I in the Union, not all undertakings and sectors in the economy are affected by them to the same extent. Consequently, for notifiable individual aid, Member States should provide adequate information about whether the aid addresses a general market failure regarding R&D&I in the Union, or a specific market failure regarding, for example, a particular sector or line of business.

51. Depending on the specific market failure to be addressed, the Commission will take into consideration the following elements:

- **knowledge spillovers:** level of knowledge dissemination envisaged; specificity of the knowledge created; availability of IPR protection; degree of complementarity with other products and services,
- **imperfect and asymmetric information:** level of risk and complexity of R&D&I activities; need for external finance; characteristics of the aid beneficiary regarding access to external finance,

- **coordination failures:** number of collaborating undertakings; intensity of collaboration; diverging interests among collaborating partners; problems in designing contracts; problems to coordinate collaboration.

52. In its analysis of an alleged market failure the Commission will in particular take into account any available sectoral comparisons and other studies, which should be provided by the Member State concerned.

53. When notifying investment or operating aid for clusters, Member States must provide information on the planned or expected specialisation of the innovation cluster, existing regional potential and presence of clusters in the Union with similar purposes.

54. With respect to State aid which is awarded for projects or activities that are also financed by the Union, either directly or indirectly (that is to say by the Commission, by its executive agencies, by joint undertakings established on the basis of Articles 185 and 187 of the Treaty, or by any other implementing bodies where the Union funding is not directly or indirectly under the control of Member States), the Commission will consider that the need for State intervention has been established.

55. On the other hand, where State aid is awarded for projects or activities which, with respect to their technological content, level of risk and size, are similar to those already delivered within the Union at market conditions, the Commission will in principle presume that no market failure is present and will require further evidence of and justification for the need for State intervention.

4.3. Appropriateness of the aid measure

4.3.1. *Appropriateness among alternative policy instruments*

56. State aid is not the only policy instrument available to Member States to promote R&D&I activities. It is important to keep in mind that there may be other, better placed instruments such as demand-side measures involving regulation, public procurement or standardisation, as well as an increase in funding of public research and education and general fiscal measures. The appropriateness of a policy instrument in a given situation is normally linked to the nature of the problem that is being addressed. For instance, reducing market barriers may be more appropriate than State aid to deal with a new entrant's difficulty to appropriate R&D&I results. Increased investment in education may be more appropriate to deal with a lack of qualified personnel than awarding State aid.

57. Aid for R&D&I can be authorised as an exception to the general prohibition of State aid, when it is necessary to achieve an objective of common interest. An important element in this respect is therefore whether and to what extent aid for R&D&I can be considered an appropriate instrument to increase R&D&I activities, given that other less distortive instruments may achieve the same results.

58. In its compatibility analysis, the Commission will take particular account of any impact assessment of the proposed measure carried out by the Member State concerned. Measures, for which Member States have considered other policy options and for which the advantages of using a selective instrument such as State aid are established and submitted to the Commission, are considered to constitute an appropriate instrument.

59. With respect to State aid which is awarded for projects or activities that are also financed by the Union, either directly or indirectly (that is to say by the Commission, by its executive agencies, by joint undertakings established on the basis of Articles 185 and 187 of the Treaty, or by any other implementing bodies where the Union funding is not directly or indirectly under the control of Member States), the Commission will consider that the appropriateness of the aid measure has been established.

4.3.2. *Appropriateness among different aid instruments*

60. State aid for R&D&I can be awarded in various forms. Member States should therefore ensure that the aid is awarded in the form that is likely to generate the least distortions of competition and trade. In this respect, where the aid is awarded in forms that provide a direct pecuniary advantage (such as direct grants, exemptions or reductions in taxes or other compulsory charges, or the supply of land, products or services at favourable prices), the Member State concerned must include an analysis of other options and explain why or how other potentially less distortive forms of aid such as repayable advances or forms of aid that are based on debt or equity instruments (such as State guarantees, the purchase of a share-holding or an alternative provision of debt or capital on favourable terms) are less appropriate.

61. The choice of the aid instrument should be made in view of the market failure which it seeks to address. For instance, where the underlying market failure is a problem of access to external debt finance due to asymmetric information, Member States should normally resort to aid in the form of liquidity support, such as a loan or guarantee, rather than a grant. Where it is also necessary to provide the firm with a certain degree of risk sharing, a repayable advance should normally be the aid instrument of choice. In particular, where aid is awarded in a form other than liquidity support or a repayable advance for activities that are close to the market, Member States must justify the appropriateness of the chosen instrument for tackling the specific market failure in question. For aid schemes implementing the objectives and priorities of Operational Programmes, the financing instrument chosen in those programmes is in principle presumed to be an appropriate instrument.

4.4. Incentive effect

4.4.1. General conditions

62. R&D&I aid can only be found compatible with the internal market if it has an incentive effect. An incentive effect occurs where the aid changes the behaviour of an undertaking in such a way that it engages in additional activities, which it would not carry out or it would carry out in a restricted or different manner without the aid. The aid must however not subsidise the costs of an activity that an undertaking would anyhow incur and must not compensate for the normal business risk of an economic activity⁽¹⁾.

63. The Commission considers that aid does not present an incentive for the beneficiary wherever work on the relevant R&D&I activity⁽²⁾ has already started prior to the aid application by the beneficiary to the national authorities⁽³⁾. Where start of works takes place before the aid application is submitted by the beneficiary to the national authorities, the project will not be eligible for aid.

64. The aid application must include at least the applicant's name and size, a description of the project, including its location and start and end dates, the amount of public support needed to carry it out, and a list of eligible costs.

65. To the extent they constitute State aid, the Commission may consider that fiscal measures have an incentive effect, by stimulating higher R&D&I spending by undertakings, on the basis of evaluation studies⁽⁴⁾ provided by Member States.

4.4.2. Additional conditions for individual aid

66. For notifiable individual aid, Member States must demonstrate to the Commission that the aid has an incentive effect and therefore need to provide clear evidence that the aid has a positive impact on the decision of the undertaking to pursue R&D&I activities which would otherwise not have been pursued. To enable the Commission to carry out a comprehensive assessment of the aid measure in question, the Member State concerned must provide not only information concerning the aided project but also, to the extent possible, a comprehensive description of what would have happened or could reasonably have been expected to happen without aid, that is to say the counterfactual scenario. The counterfactual scenario may consist in the absence of an alternative project or in a clearly defined and sufficiently predictable alternative project considered by the beneficiary in its internal decision making, and may relate to an alternative project that is wholly or partly carried out outside the Union.

67. In its analysis, the Commission will take into consideration the following elements:

- **specification of intended change:** the change in behaviour which is expected to result from State aid, that is to say whether a new project is triggered, or the size, scope or speed of a project is enhanced, has to be well specified,

⁽¹⁾ Joined Cases C-630/11 P to C-633/11 P *HGA and Others v Commission* (not yet published).

⁽²⁾ If the aid application is for an R&D project, this does not exclude that the potential beneficiary would have already carried out feasibility studies which are not covered by the request for aid.

⁽³⁾ In the case of aid for projects or activities that are carried out in successive phases which may be subject to separate aid awarding procedures, this means that start of works must not take place before the first aid application. In the case of aid awarded under an automatic fiscal aid scheme, such scheme must have been adopted and entered into force before any work on the aided project or activity starts.

⁽⁴⁾ Even though this may not be possible *ex ante* for a newly introduced measure, Member States will be expected to provide evaluation studies on the incentive effect of their own fiscal aid schemes (so that planned or intended methodologies for *ex post* evaluations should normally be part of the design of such measures). In the absence of any evaluation studies, the incentive effect of fiscal aid schemes may be presumed only for incremental measures.

- **counterfactual analysis:** the change of behaviour has to be identified by comparing what the expected outcome and level of intended activity would be with and without aid. The difference between the two scenarios shows the impact of the aid measure and its incentive effect,
- **level of profitability:** where a project would not, in itself, be profitable to carry out for an undertaking, but would generate important benefits for society, it is more likely that the aid has an incentive effect;
- **amount of investment and time-frame of cash flows:** a high start-up investment, a low level of appropriate cash flows and a significant fraction of the cash flow arising in the very far future or in a very uncertain manner, will be considered positive elements in assessing the incentive effect,
- **level of risk involved:** the assessment of risk will in particular take into account the irreversibility of the investment, the probability of commercial failure, the risk that the project will be less productive than expected, the risk that the project undermines other activities of the aid beneficiary and the risk that the project costs undermine its financial viability.

68. Member States are in particular invited to rely on board documents, risk assessments, financial reports, internal business plans, expert opinions and other studies related to the project under assessment. Documents containing information on demand forecasts, cost forecasts, financial forecasts, documents that are submitted to an investment committee and that describe in detail various investment scenarios, or documents provided to financial institutions could help Member States demonstrate the incentive effect.

69. In order to ensure that the incentive effect is established on an objective basis, the Commission may in its assessment compare company-specific data with data concerning the industry in which the aid beneficiary is active. In particular, Member States should where possible provide industry-specific data demonstrating that the beneficiary's counterfactual scenario, its required level of profitability and its expected cash-flows are reasonable.

70. In that context, the level of profitability can be evaluated by reference to methodologies which are demonstrably used by the beneficiary undertaking or are standard practice in the particular industry concerned, and which may include methods for evaluating the net present value of the project (NPV) ⁽¹⁾, the internal rate of return (IRR) ⁽²⁾ or the average return on capital employed (ROCE).

71. If the aid does not change the behaviour of the beneficiary by stimulating additional R&D&I activities, it has no positive effects in terms of promoting R&D&I in the Union. Therefore, aid will not be considered compatible with the internal market in cases where it appears that the same activities could and would be pursued even without the aid.

4.5. Proportionality of the aid

4.5.1. General conditions

72. For any R&D&I aid to be considered proportional, its amount must be limited to the minimum needed for carrying out the aided activity.

⁽¹⁾ The net present value of a project is the difference between the positive and negative cash flows over the lifetime of the investment, discounted to their current value (using the cost of capital).

⁽²⁾ The IRR is not based on accounting earnings in a given year, but takes into account the stream of future cash flows that the investor expects to receive over the entire lifetime of the investment. It is defined as the discount rate for which the NPV of a stream of cash flows equals zero.

4.5.1.1. Maximum aid intensities

73. In order to ensure that the level of aid is proportionate to the market failures which it is intended to address, the aid must be determined in relation to a predefined set of eligible costs and limited to a certain proportion of those eligible costs ('aid intensity'). The aid intensity must be established for each beneficiary of aid, including in a collaboration project.

74. To ensure predictability and a level playing field, the Commission applies maximum aid intensities for R&D&I aid, which are established on the basis of three criteria: (i) the closeness of the aid to the market, as a proxy for its expected negative effects and the need for it, taking into account the potential higher revenues that can be expected from the aided activities; (ii) the size of the beneficiary as a proxy for the more acute difficulties generally faced by smaller undertakings to finance a risky project; and (iii) the acuteness of the market failure, such as the expected externalities in terms of dissemination of knowledge. Therefore, aid intensities should generally be lower for activities linked to development and innovation than for research activities.

75. The eligible costs for each aid measure covered by this framework are set out in Annex I. When an R&D project encompasses different tasks, each eligible task must fall under the categories of fundamental research, industrial research or experimental development⁽¹⁾. When classifying different activities according to the relevant category, the Commission will refer to its own practice as well as to the specific examples and explanations provided in the OECD Frascati Manual⁽²⁾.

76. The maximum aid intensities generally applicable to all eligible R&D&I measures are set out in Annex II⁽³⁾.

77. In the case of State aid for a project being carried out in collaboration between research organisations and undertakings, the combination of direct public support and, where they constitute aid, contributions from research organisations to the same project must not exceed the applicable aid intensities for each beneficiary undertaking.

4.5.1.2. Repayable advances

78. If a Member State awards a repayable advance which qualifies as State aid within the meaning of Article 107(1) of the Treaty, the rules laid down in this section apply.

79. Where a Member State can demonstrate, on the basis of a valid methodology based on sufficient verifiable data, that it is possible to calculate the gross grant equivalent of a repayable advance, it may notify an aid scheme and the associated methodology to the Commission. If the Commission accepts the methodology and deems the scheme compatible, the aid may be awarded on the basis of the gross grant equivalent of the repayable advance, up to the aid intensities laid down in Annex II.

80. In all other cases, the repayable advance is expressed as a percentage of the eligible costs and may exceed the applicable maximum aid intensities by 10 percentage points, provided that the following conditions are fulfilled:

- (a) in case of a successful outcome, the measure must provide that the advance is to be repaid with an interest rate not less than the discount rate resulting from the application of the communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates⁽⁴⁾;

⁽¹⁾ This qualification does not necessarily need to follow a chronological approach, moving sequentially over time from fundamental research to activities closer to the market. Accordingly, nothing will prevent the Commission from classifying a task which is carried out at a later stage of a project as industrial research, while finding that an activity carried out at an earlier stage constitutes experimental development or is not research at all.

⁽²⁾ 'The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development', Frascati Manual, OECD, 2002, as amended or replaced. For practical purposes, and unless it is shown that a different scale should be used in individual cases, the different R&D categories can also be considered to correspond to Technology Readiness Levels 1 (fundamental research), 2-4 (industrial research) and 5-8 (experimental development) — see communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, 'A European strategy for Key Enabling Technologies — A bridge to growth and jobs', COM(2012) 341 final of 26.6.2012.

⁽³⁾ Without prejudice to specific provisions applying to aid for research and development in the agricultural and fisheries sectors, as laid down in a block exemption Regulation.

⁽⁴⁾ Communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates (OJ C 14, 19.1.2008, p. 6).

- (b) in case of a success exceeding the outcome defined as successful, the Member State concerned should request payments beyond repayment of the advance amount including interest according to the applicable discount rate;
- (c) in case the project fails, the advance does not have to be fully repaid. In case of partial success, the repayment should be proportional to the degree of success achieved.

81. For the Commission to assess the measure, it must include detailed provisions on the repayment in case of success, which clearly define what will be considered as a successful outcome, on the basis of reasonable and prudent hypothesis.

4.5.1.3. Fiscal measures

82. To the extent it constitutes State aid, the aid intensity of a fiscal measure can be calculated either on the basis of individual projects or, at the level of an undertaking, as the ratio between the overall tax relief and the sum of all eligible R&D&I costs incurred in a period not exceeding three consecutive fiscal years. In the latter case, the fiscal measure may apply without distinction to all eligible activities, but must not exceed the applicable aid intensity for experimental development⁽¹⁾.

4.5.1.4. Cumulation of aid

83. Aid may be awarded concurrently under several aid schemes or cumulated with *ad hoc* aid, provided that the total amount of State aid for an activity or project does not exceed the aid ceilings laid down in this framework. As recalled in point 9, Union funding centrally managed by the institutions, agencies, joint undertakings or other bodies of the Union that is not directly or indirectly under the control of Member States does not constitute State aid and should not be taken into account. Where such Union funding is combined with State aid, the total amount of public funding awarded in relation to the same eligible costs must however not exceed the most favourable funding rate laid down in the applicable rules of Union law.

84. Where the expenditure eligible for R&D&I aid is also potentially eligible in whole or in part for aid for other purposes, the overlapping portion will be subject to the most favourable ceiling under any of the relevant rules.

85. Aid for R&D&I may not be cumulated with *de minimis* support in respect of the same eligible costs if that would result in an aid intensity exceeding those laid down in this framework.

4.5.2. Additional conditions for individual aid

86. For notifiable individual aid, mere compliance with a set of predefined maximum aid intensities is not sufficient to ensure proportionality.

87. As a general rule, and in order to establish whether the aid is proportional, the Commission will verify that its amount does not exceed the minimum necessary for the aided project to be sufficiently profitable, for example by making possible to achieve an IRR corresponding to the sector or firm specific benchmark or hurdle rate. Normal rates of return required by the beneficiary in other R&D&I projects, its cost of capital as a whole or returns commonly observed in the industry concerned may also be used for this purpose. All relevant expected costs and benefits must be considered over the lifetime of the project, including the costs and revenues stemming from the results of R&D&I activities.

88. Where it is shown, for example by means of internal company documents, that the aid beneficiary faces a clear choice between carrying out either an aided project or an alternative one without aid, the aid will be considered to be limited to the minimum only if its amount does not exceed the net extra costs of implementing the activities concerned, compared to the counterfactual project that would be carried out in the absence of aid. In order to establish the net extra costs, the Commission will compare the expected net present values of the investment in the aided project and the counterfactual project, account being taken of the probabilities of different business scenarios occurring⁽²⁾.

⁽¹⁾ Conversely, where a fiscal aid measure distinguishes between different R&D categories, the relevant aid intensities must not be exceeded.

⁽²⁾ In the particular case where aid merely allows for an increase in the speed of completion of the project, the comparison should mostly reflect the different timelines in terms of cash flows and delayed entry in the market.

89. Where aid is awarded for R&D projects or for the construction or upgrade of research infrastructures and the Commission can establish, on the basis of the methodology laid down in points 87 or 88, that the aid is strictly limited to the minimum necessary, higher maximum aid intensities than those laid down in Annex II may be allowed, up to the levels set out in the following table.

	Small enterprise	Medium-sized enterprise	Large enterprise
Aid for R&D projects			
Fundamental research	100 %	100 %	100 %
Applied research	80 %	70 %	60 %
— subject to effective collaboration between undertakings (for large enterprises cross-border or with at least one SME) or between an undertaking and a research organisation, or	90 %	80 %	70 %
— subject to wide dissemination of results			
Aid for the construction and upgrade of research infrastructures	60 %	60 %	60 %

90. In order to demonstrate that aid is limited to the minimum necessary, Member States must explain how the aid amount has been established. Documentation and calculations used for the analysis of the incentive effect can also be used to assess whether the aid is proportionate. Insofar as the identified need for aid relates mainly to difficulties in attracting debt finance from the market, rather than to a lack of profitability, a particularly apt way to ensure that the aid is kept to the minimum may be to provide it in the form of a loan, guarantee or repayable advance instead of a non-repayable form, such as a grant.

91. Where there are multiple potential candidates for carrying out the aided activity, the proportionality requirement is more likely to be met if the aid is awarded on the basis of transparent, objective and non-discriminatory criteria.

92. In order to address actual or potential direct or indirect distortions of international trade, higher intensities than generally permissible under this framework may be authorised if, directly or indirectly, competitors located outside the Union have received in the last three years or are going to receive aid of an equivalent intensity for similar projects. However, where distortions of international trade are likely to occur after more than three years, given the particular nature of the sector in question, the reference period may be extended accordingly. Where possible, the Member State concerned will provide the Commission with sufficient information to enable it to assess the situation, in particular the need to take account of the competitive advantage enjoyed by a third country competitor. Where the Commission does not have evidence concerning the awarded or proposed aid, it may also base its decision on circumstantial evidence.

93. When gathering evidence, the Commission may use its investigative powers ⁽¹⁾.

4.6. Avoidance of undue negative effects on competition and trade

4.6.1. General considerations

94. For R&D&I aid to be compatible with the internal market, the negative effects of the aid measure in terms of distortions of competition and impact on trade between Member States must be limited and outweighed by the positive effects in terms of contribution to the objective of common interest.

95. The Commission identifies two main potential distortions of competition and trade between Member States caused by R&D&I aid, namely product market distortions and location effects. Both types may lead to allocative inefficiencies, undermining the economic performance of the internal market, and distributional concerns, in that the aid affects the distribution of economic activity across regions.

⁽¹⁾ See Article 1(3) of Council Regulation (EU) No 734/2013 of 22 July 2013 (OJ L 204, 31.7.2013, p. 15).

96. As far as distortions on the product markets are concerned, State aid for R&D&I may have an impact on competition in innovation processes and in the product markets where the results of the R&D&I activities are exploited.

4.6.1.1. Effects on product markets

97. State aid for R&D&I can hamper competition in innovation processes and product markets in three ways, namely by distorting the competitive entry and exit process, by distorting dynamic investment incentives and by creating or maintaining market power.

(i) Distorting the competitive entry and exit processes

98. R&D&I aid may prevent the market mechanism from rewarding the most efficient producers and putting pressure on the least efficient to improve, restructure or exit the market. That might lead to a situation where, due to the aid awarded, competitors that would otherwise be able to stay on are forced out of the market, or never enter in the first place. Similarly, State aid can prevent inefficient firms from leaving the market or even induce them to enter and gain market shares from otherwise more efficient competitors. If not correctly targeted, R&D&I aid may therefore support inefficient undertakings and lead to market structures in which many players operate significantly below efficient scale. In the long run, interfering with the competitive entry and exit processes may stifle innovation and slow down industry-wide productivity improvements.

(ii) Distorting dynamic incentives

99. R&D&I aid may distort the dynamic incentives to invest of competitors of the aid beneficiary. When an undertaking receives aid, the likelihood of successful R&D&I activities on its part generally increases, leading to an increased presence on the relevant product market(s) in the future. That increased presence may lead competitors to reduce the scope of their original investment plans (crowding out effect).

100. Furthermore, the presence of aid may make potential beneficiaries complacent or more risk seeking. The long term effect on the overall performance of the sector is in this case likely to be negative. R&D&I aid may therefore, if not correctly targeted, support inefficient undertakings and lead to market structures where many market players operate significantly below efficient scale.

(iii) Creating or maintaining market power

101. Aid for R&D&I may also have distortive effects in terms of increasing or maintaining the degree of market power in product markets. Market power is the power to influence market prices, output, the variety or quality of products and services, or other parameters of competition for a significant period of time, to the detriment of consumers. Even where aid does not strengthen market power directly, it may do so indirectly, by discouraging the expansion of existing competitors or inducing their exit or discouraging the entry of new competitors.

4.6.1.2. Effects on trade and location choice

102. State aid for R&D&I may also give rise to distortions of competition when it influences the choice of a location. Those distortions can arise across Member States, either when firms compete across borders or consider different locations. Aid aimed at relocating an activity in another region within the internal market may not lead directly to a distortion in the product market, but it displaces activities or investments from one region into another.

4.6.1.3. Manifest negative effects

103. In principle, an aid measure and the context in which it is applied need to be analysed to identify the extent to which it can be deemed distortive. However, certain situations can be identified where the negative effects manifestly outweigh any positive effects, meaning that aid cannot be found compatible with the internal market.

104. In particular, according to the general principles of the Treaty, State aid cannot be considered compatible with the internal market if the aid measure is discriminatory to an extent not justified by its State aid character. As explained in Section 3, the Commission will thus not allow any measure where such measure or the conditions attached to it entail a non-severable violation of Union law. This is particularly the case for aid measures where the award of aid is subject to the obligation for the beneficiary to have its central seat in the relevant Member State (or to be predominantly established in that Member State) or to use national products or services, as well as for aid measures restricting the possibility for the beneficiary to exploit the R&D&I results in other Member States.

105. Likewise, aid that merely leads to a change in location of R&D&I activities within the internal market without changing the nature, size or scope of the project will not be considered compatible.

4.6.2. Aid schemes

106. In order to be compatible with the internal market, notifiable aid schemes must not lead to significant distortions of competition and trade. In particular, even where distortions may be considered limited at individual level (provided the aid is necessary and proportional to achieve the common objective), on a cumulative basis aid schemes might still lead to high levels of distortions. Such distortions may for instance result from aid that negatively affects dynamic incentives to innovate on the part of competitors. In the case of a scheme focusing on certain sectors, the risk of that kind of distortions is even more pronounced.

107. Without prejudice to point 122, Member States therefore must demonstrate that any negative effects will be limited to the minimum taking into account, for example, the size of the projects concerned, the individual and cumulative aid amounts, the number of expected beneficiaries as well as the characteristics of the targeted sectors. In order to enable the Commission to assess the likely negative effects of notifiable aid schemes, Member States may submit any impact assessment as well as *ex-post* evaluations carried out for similar predecessor schemes.

4.6.3. Additional conditions for individual aid

4.6.3.1. Distortions in product markets

108. For notifiable individual aid, in order to enable the Commission to identify and assess potential distortions of competition and trade, Member States should provide information on (i) the product markets concerned, that is to say the markets affected by the change in behaviour of the aid beneficiary, and (ii) the competitors and customers or consumers affected.

109. In assessing the negative effects of the aid measure, the Commission will focus its analysis of the distortions of competition on the foreseeable impact of the R&D&I aid on competition between undertakings in the product markets concerned. The Commission will give more weight to risks for competition and trade that arise in the near future and with particular likelihood.

110. To the extent that a specific innovative activity will be associated with multiple future product markets, the impact of State aid will be looked upon on the set of markets concerned. In certain cases the results of R&D&I activities, for example in the form of IPR, are themselves traded in technology markets, for instance through patent licensing or trading. In those cases, the Commission may also consider the effect of the aid on competition in technology markets.

111. The Commission will use various criteria to assess the potential distortions of competition, namely distorting dynamic incentives, creating or maintaining market power, and maintaining inefficient market structures.

(i) Distorting dynamic incentives

112. In its analysis of the potential distortion of dynamic incentives, the Commission will consider the following elements:

- *Market growth*: the more the market is expected to grow in the future, the less likely that the competitors' incentives will be negatively affected by the aid, given that there remain ample opportunities to develop a profitable business,

- *Aid amount*: aid measures which involve significant amounts of aid are more likely to lead to significant crowding out effects. The significance of the aid amount will be measured mainly with reference to the amount spent by the main market players on projects of a similar kind,
- *Closeness to the market/category of the aid*: the more the aid measure is aimed at activities close to the market, the more it is liable to develop significant crowding out effects,
- *Open selection process*: where the aid is awarded on the basis of transparent, objective and non-discriminatory criteria, the Commission will take a more positive stance,
- *Exit barriers*: competitors are more likely to maintain, or even to increase their investment plans when exit barriers to the innovation process are high. That may be the case when many of the competitors' past investments are locked in to a particular R&D&I trajectory,
- *Incentives to compete for a future market*: R&D&I aid may lead to a situation where competitors of the aid beneficiary renounce competing for a future 'winner takes all' market, because the advantage provided by the aid, in terms of degree of technological advance, economies of scale, network effects or timing, reduces their possibility to potentially successfully enter that future market,
- *Product differentiation and intensity of competition*: where product innovation is rather about developing differentiated products, related for example to distinct brands, standards, technologies or consumer groups, competitors are less likely to be affected. The same situation arises where there are many effective competitors in the market.

(ii) Creating or maintaining market power

113. The Commission is concerned mainly about those R&D&I measures which enable the aid beneficiary to strengthen market power held on existing product markets or to transfer it to future product markets. The Commission is therefore unlikely to identify competition concerns related to market power in cases where the aid beneficiary has a market share below 25 % and in markets with a market concentration below 2 000 on the Herfindahl-Hirschman Index (HHI).

114. In its analysis of market power, the Commission will consider the following elements:

- *Market power of the aid beneficiary and market structure*: where the aid recipient is already dominant on a product market, the aid measure may reinforce that dominance by further weakening the competitive constraint that competitors can exert on the recipient undertaking. Similarly, State aid measures may have a significant impact in oligopolistic markets where only a few players are active,
- *Level of entry barriers*: in the field of R&D&I, there may be significant barriers to entry for new entrants. Those barriers include legal entry barriers (in particular in respect of IPR), economies of scale and scope, access barriers to networks and infrastructure, and other strategic barriers to entry or expansion,
- *Buyer power*: the market power of an undertaking may also be limited by the market position of the buyers. The presence of strong buyers can serve to counter a finding of a strong market position if it is likely that the buyers will seek to preserve sufficient competition in the market,
- *Selection process*: aid measures which allow undertakings with a strong market position to influence the selection process, for example by having the right to recommend undertakings in the selection process or influencing the research path in a way which disfavours alternative paths on unjustified grounds, are liable to raise concern by the Commission.

(iii) Maintaining inefficient market structures

115. In its analysis of market structures, the Commission will consider whether the aid is awarded in markets featuring overcapacity or in declining industries. Situations where the market is growing or where State aid for R&D&I is likely to change the overall growth dynamics of the sector, notably by introducing new technologies, are less likely to give rise to concerns.

4.6.3.2. Location effects

116. In particular where R&D&I aid is close to the market, it may result in some territories benefiting from more favourable conditions in respect of subsequent production, particularly because of comparatively lower production costs as a result of the aid or due to higher levels of R&D&I activities pursued through the aid. This may lead undertakings to re-locate to those territories.

117. Location effects may also be relevant to research infrastructures. If aid is mainly used to attract an infrastructure to a particular region at the expense of another, it will not contribute to promoting further R&D&I activities in the Union.

118. In its analysis of notifiable individual aid, the Commission will accordingly take into account any evidence that the aid beneficiary has considered alternative locations.

4.7. Transparency

119. As from 1 July 2016, and with the exception of individual aid awards below EUR 500 000, Member States must publish on a comprehensive State aid website, at national or regional level, at least the following information on notified State aid measures: the full text of the aid scheme and its implementing provisions or legal basis for individual aid, or a link to it; the identity of the aid awarding authority; the identity of individual beneficiaries; the form and amount of aid awarded to each beneficiary; the date of award; the type of beneficiary (SME or large enterprise); the region in which the beneficiary is located (at NUTS level II); and the principal economic sector in which the beneficiary has its activities (at NACE group level)⁽¹⁾. Such information must be published within six months after the awarding decision has been taken or, for fiscal measures, within one year from the date of the tax declaration, must be kept for at least 10 years and must be available to the general public without restrictions⁽²⁾.

5. EVALUATION

120. To further ensure that distortions of competition and trade are limited, the Commission may require that notifiable aid schemes be subject to a time limitation and to the evaluation referred to in point 37. Evaluations should in particular be carried out for schemes where the potential distortions are particularly high, that is to say schemes that may risk to significantly restrict competition if their implementation is not reviewed in due time.

121. Given its objectives and in order not to put a disproportionate burden on Member States and on smaller aid measures, the requirement referred to in point 120 will apply only for aid schemes with large budgets, containing novel characteristics or when significant market, technology or regulatory changes are foreseen. The evaluation must be carried out by an expert independent from the aid awarding authority on the basis of a common methodology provided by the Commission⁽³⁾ and must be made public. Member States must notify, together with the relevant aid scheme, a draft evaluation plan, which will be an integral part of the Commission assessment of the scheme.

122. In the case of aid schemes excluded from the scope of a block exemption Regulation exclusively on the grounds of their large budget, the Commission will assess their compatibility solely on the basis of the evaluation plan.

123. The evaluation must be submitted to the Commission in due time to allow for the assessment of the possible prolongation of the aid scheme and in any case upon its expiry. The precise scope and modalities of each evaluation will be defined in the decision approving the aid scheme. Any subsequent aid measure with a similar objective, including any alteration of aid schemes referred to in point 122, must take into account the results of the evaluation.

⁽¹⁾ With the exception of business secrets and other confidential information in duly justified cases and subject to the Commission's agreement (Commission communication of 1.12.2003 on professional secrecy in State aid decisions, C(2003) 4582 (OJ C 297, 9.12.2003, p. 6)). For fiscal measures, the information on individual aid amounts can be provided in the following ranges (in EUR million): [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30 and more].

⁽²⁾ In case of unlawful aid, Member States will be required to ensure the *ex post* publication of the same information, at the latest six months after the date of the Commission decision. This information should be available in a format which allows data to be searched, extracted, and easily published on the internet, for instance in CSV or XML format.

⁽³⁾ See the separate communication from the Commission on common methodological guidance on State aid evaluation.

6. REPORTING AND MONITORING

124. In accordance with Council Regulation (EC) No 659/1999⁽¹⁾ and Commission Regulation (EC) No 794/2004⁽²⁾ and their subsequent amendments, Member States must submit annual reports to the Commission.

125. Member States must maintain detailed records regarding all aid measures. Such records must contain all information necessary to establish that the conditions regarding eligible costs and maximum aid intensities have been fulfilled. Those records must be maintained for 10 years from the date of award of the aid and must be provided to the Commission upon request.

7. APPLICABILITY

126. The Commission will apply the principles set out in this framework for the compatibility assessment of all notified R&D&I aid in respect of which it is called upon to take a decision after 1 July 2014. Unlawful R&D&I aid will be assessed in accordance with the rules applicable at the date on which the aid was awarded.

127. Pursuant to Article 108(1) of the Treaty, the Commission proposes that Member States amend, where necessary, their existing R&D&I aid schemes in order to bring them into line with this framework no later than 1 January 2015.

128. Member States are invited to give their explicit unconditional agreement to the appropriate measures proposed in point 127 within two months from the date of publication of this framework in the *Official Journal of the European Union*. In the absence of a reply from any of the Member States, the Commission will assume that the Member State in question does not agree with the proposed measures.

8. REVISION

129. The Commission may decide to review or amend this framework at any time should it be necessary for reasons associated with competition policy or in order to take account of other Union policies and international commitments or for any other justified reason.

⁽¹⁾ Council Regulation (EC) No 659/1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (OJ L 83, 27.3.1999, p. 1).

⁽²⁾ Commission Regulation (EC) No 794/2004 of 21 April 2004 implementing Council Regulation (EC) No 659/1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (OJ L 140, 30.4.2004, p. 1).

ANNEX I

Eligible costs

Aid for R&D projects	(a) Personnel costs: researchers, technicians and other supporting staff to the extent employed on the project. (b) Costs of instruments and equipment to the extent and for the period used for the project. If such instruments and equipment are not used for their full life for the project, only the depreciation costs corresponding to the life of the project, as calculated on the basis of good accounting practice, are considered as eligible. (c) Costs of buildings and land, to the extent and for the period used for the project. With regard to buildings, only the depreciation costs corresponding to the life of the project, as calculated on the basis of good accounting practice are considered as eligible. For land, costs of commercial transfer or actually incurred capital costs are eligible. (d) Cost of contractual research, knowledge and patents bought or licensed from outside sources at arm's length conditions, as well as costs of consultancy and equivalent services used exclusively for the project. (e) Additional overheads incurred directly as a result of the project. (f) Other operating expenses, including costs of materials, supplies and similar products incurred directly as a result of the project.
Aid for feasibility studies	Costs of study.
Aid for the construction and upgrade of research infrastructures	Investment costs in intangible and tangible assets.
Innovation aid for SMEs	(a) Costs for obtaining, validating and defending patents and other intangible assets. (b) Costs for secondment of highly qualified personnel from a research and knowledge dissemination organisation or a large enterprise, working on R&D&I activities in a newly created function within the beneficiary and not replacing other personnel. (c) Costs for innovation advisory and support services.

Aid for process and organisational innovation	Personnel costs; costs of instruments, equipment, buildings and land to the extent and for the period used for the project; costs of contractual research, knowledge and patents bought or licensed from outside sources at arm's length conditions; additional overheads and other operating costs, including costs of materials, supplies and similar products, incurred directly as a result of the project.
Aid for innovation clusters	
Investment aid	Investment costs in tangible and intangible assets.
Operating aid	Personnel and administrative costs (including overhead costs) relating to: (a) animation of the cluster to facilitate collaboration, information sharing and the provision or channeling of specialised and customised business support services; (b) marketing of the cluster to increase participation of new undertakings or organisations and to increase visibility; (c) management of the cluster's facilities; and (d) organisation of training programmes, workshops and conferences to support knowledge sharing and networking and transnational cooperation.

ANNEX II

Maximum aid intensities

	Small enterprise	Medium-sized enterprise	Large enterprise
Aid for R&D projects			
Fundamental research	100 %	100 %	100 %
Industrial research	70 %	60 %	50 %
— subject to effective collaboration between undertakings (for large enterprises, cross-border or with at least one SME) or between an undertaking and a research organisation, or	80 %	75 %	65 %
— subject to wide dissemination of results			
Experimental development	45 %	35 %	25 %
— subject to effective collaboration between undertakings (for large enterprises, cross-border or with at least one SME) or between an undertaking and a research organisation, or	60 %	50 %	40 %
— subject to wide dissemination of results			
Aid for feasibility studies	70 %	60 %	50 %
Aid for the construction and upgrade of research infrastructures	50 %	50 %	50 %
Innovation aid for SMEs	50 %	50 %	-
Aid for process and organisational innovation	50 %	50 %	15 %
Aid for innovation clusters			
Investment aid	50 %	50 %	50 %
— in assisted regions fulfilling the conditions of Article 107(3)(c) of the Treaty,	55 %	55 %	55 %
— in assisted regions fulfilling the conditions of Article 107(3)(a) of the Treaty	65 %	65 %	65 %
Operating aid	50 %	50 %	50 %

II

(Information)

INFORMATION FROM EUROPEAN UNION INSTITUTIONS, BODIES, OFFICES
AND AGENCIES

EUROPEAN COMMISSION

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION

Guidelines on State aid for rescuing and restructuring non-financial undertakings in difficulty

(2014/C 249/01)

TABLE OF CONTENTS

1.	INTRODUCTION	3
2.	SCOPE OF THE GUIDELINES	5
2.1.	Sectoral scope	5
2.2.	Material scope: Meaning of 'undertaking in difficulty'	6
2.3.	Rescue aid, restructuring aid and temporary restructuring support	7
2.4.	Aid to cover the social costs of restructuring	7
3.	COMPATIBILITY WITH THE INTERNAL MARKET	8
3.1.	Contribution to an objective of common interest	9
3.1.1.	Demonstration of social hardship or market failure	9
3.1.2.	Restructuring plan and return to long-term viability	10
3.2.	Need for State intervention	11
3.3.	Appropriateness	11
3.3.1.	Rescue aid	11
3.3.2.	Restructuring aid	12
3.4.	Incentive effect	12
3.5.	Proportionality of the aid/aid limited to the minimum	12
3.5.1.	Rescue aid	12
3.5.2.	Restructuring aid	12
3.6.	Negative effects	14
3.6.1.	'One time, last time' principle	14
3.6.2.	Measures to limit distortions of competition	15
3.6.3.	Recipients of previous unlawful aid	17
3.6.4.	Specific conditions attached to approval of aid	18
3.7.	Transparency	18
4.	RESTRUCTURING AID IN ASSISTED AREAS	18
5.	AID TO SGEI PROVIDERS IN DIFFICULTY	19

6.	AID SCHEMES FOR SMALLER AID AMOUNTS AND BENEFICIARIES	20
6.1.	General conditions	20
6.2.	Objective of common interest	20
6.3.	Appropriateness	21
6.4.	Proportionality of the aid/aid limited to the minimum	21
6.5.	Negative effects	21
6.6.	Temporary restructuring support	22
6.7.	Duration and evaluation	22
7.	PROCEDURES	23
7.1.	Accelerated procedure for rescue aid	23
7.2.	Procedures related to restructuring plans	23
7.2.1.	Implementation of the restructuring plan	23
7.2.2.	Amendment of the restructuring plan	23
7.2.3.	Need to notify to the Commission any aid granted to the beneficiary during the restructuring period	24
8.	REPORTING AND MONITORING	24
9.	APPROPRIATE MEASURES AS REFERRED TO IN ARTICLE 108(1) TFEU	24
10.	DATE OF APPLICATION AND DURATION	25

1. INTRODUCTION

1. In these guidelines, the Commission sets out the conditions under which State aid for rescuing and restructuring non-financial undertakings in difficulty may be considered to be compatible with the internal market on the basis of Article 107(3)(c) of the Treaty on the Functioning of the European Union.
2. The Commission adopted its original Guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty ⁽¹⁾ in 1994. In 1997, the Commission added specific rules for agriculture ⁽²⁾. A modified version of the guidelines was adopted in 1999 ⁽³⁾. In 2004 the Commission adopted new guidelines ⁽⁴⁾, the validity of which was first extended until 9 October 2012 ⁽⁵⁾ and subsequently until their replacement by new rules ⁽⁶⁾ in line with the reform programme set out in the Commission Communication of 8 May 2012 on EU State aid modernisation ⁽⁷⁾.
3. In that Communication, the Commission announced three objectives in respect of modernising State aid control:
 - (a) to foster sustainable, smart and inclusive growth in a competitive internal market;
 - (b) to focus Commission *ex ante* scrutiny on cases with the biggest impact on the internal market while strengthening the cooperation with Member States in State aid enforcement;
 - (c) to streamline the rules and provide for faster decisions.
4. In particular, the Communication called for a common approach to the revision of the different guidelines and frameworks, based on strengthening the internal market, promoting more effectiveness in public spending through a better contribution of State aid to objectives of common interest and greater scrutiny of the incentive effect, limiting aid to the minimum and avoiding the potential negative effects of the aid on competition and trade.
5. The Commission has reviewed the guidelines concerning the rescue and restructuring of firms in difficulty on the basis of its experience in applying the existing rules and in line with the common approach referred to above. The revision also takes into account the Europe 2020 strategy adopted by the Commission ⁽⁸⁾ and the fact that the negative effects of State aid might interfere with the need to boost productivity and growth, preserve equal opportunities for undertakings and combat national protectionism.
6. Rescue and restructuring aid are among the most distortive types of State aid. It is well established that successful sectors of the economy witness productivity growth not because all the undertakings present in the market gain in productivity, but rather because the more efficient and technologically advanced undertakings grow at the expense of those that are less efficient or have obsolete products. Exit of less efficient undertakings allows their more efficient competitors to grow and returns assets to the market, where they can be applied to more productive uses. By interfering with this process, rescue and restructuring aid may significantly slow economic growth in the sectors concerned.

⁽¹⁾ Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty (OJ C 368, 23.12.1994, p. 12).

⁽²⁾ Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty (OJ C 283, 19.9.1997, p. 2).

⁽³⁾ Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty (OJ C 288, 9.10.1999, p. 2).

⁽⁴⁾ Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty (OJ C 244, 1.10.2004, p. 2).

⁽⁵⁾ Commission Communication concerning the prolongation of the Community Guidelines on State aid for Rescuing and Restructuring Firms in Difficulty (OJ C 156, 9.7.2009, p. 3).

⁽⁶⁾ Commission communication concerning the prolongation of the application of the Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty of 1 October 2004 (OJ C 296, 2.10.2012, p. 3).

⁽⁷⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on EU State aid modernisation (SAM), COM(2012) 209 final.

⁽⁸⁾ Communication from the Commission: EUROPE 2020 — A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, COM(2010) 2020 final.

7. Where parts of a failing undertaking remain essentially viable, the undertaking may be able to carry out a restructuring that leads to its exit from certain structurally loss-making activities and allows the remaining activities to be reorganised on a basis that gives a reasonable prospect of long-term viability. Such restructuring should usually be possible without State aid, through agreements with creditors or by means of insolvency or reorganisation proceedings. Modern insolvency law should help sound companies to survive, help safeguard jobs and enable suppliers to keep their customers, and allow owners to retain value in viable companies⁽⁹⁾. Insolvency proceedings may also return a viable undertaking to the market by way of acquisition by third parties, whether of the undertaking as a going concern or its various production assets.
8. It follows that undertakings should only be eligible for State aid when they have exhausted all market options and where such aid is necessary in order to achieve a well-defined objective of common interest. Undertakings should be allowed to receive aid under these guidelines only once within 10 years (the 'one time, last time' principle).
9. A further concern is the moral hazard problem created by State aid. Undertakings anticipating that they are likely to be rescued when they run into difficulty may embark upon excessively risky and unsustainable business strategies. In addition, the prospect of rescue and restructuring aid for a given undertaking may artificially reduce its cost of capital, giving it an undue competitive advantage in the marketplace.
10. State aid for rescuing and restructuring undertakings in difficulty may also undermine the internal market by shifting an unfair share of the burden of structural adjustment and the attendant social and economic problems to other Member States. This is undesirable in itself and may set off a wasteful subsidy race among Member States. Such aid may also lead to the creation of entry barriers and the undermining of incentives for cross-border activities, contrary to the objectives of the internal market.
11. It is therefore important to ensure that aid is only allowed under conditions that mitigate its potential harmful effects and promote effectiveness in public spending. In relation to restructuring aid, the requirements of return to viability, own contribution and measures to limit distortions of competition have proved their value in terms of mitigating the potential harmful effects of such aid. They continue to apply under these guidelines, adapted as necessary to take account of the Commission's recent experience. The notion of burden sharing has been introduced, *inter alia*, to better address the issue of moral hazard. In the case of rescue aid and temporary restructuring support, potential harmful effects are mitigated by means of restrictions on the duration and form of aid.
12. Where aid takes the form of liquidity assistance that is limited in both amount and duration, concerns about its potential harmful effects are much reduced, allowing it to be approved on less stringent conditions. While such aid could in principle be used to support an entire restructuring process, the limitation of the rescue aid period to six months means that this rarely happens; instead, rescue aid is commonly followed by restructuring aid.
13. To encourage the use of less distortive forms of aid, these guidelines introduce a new concept of 'temporary restructuring support'. In common with rescue aid, temporary restructuring support can only take the form of liquidity assistance that is limited in both amount and duration. To allow it to support an entire restructuring process, however, the maximum duration of temporary restructuring support is set at 18 months. Temporary restructuring support may only be granted to SMEs⁽¹⁰⁾ and to smaller State-owned undertakings⁽¹¹⁾, which face greater challenges than large undertakings in terms of access to liquidity.

⁽⁹⁾ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee: A new European approach to business failure and insolvency, COM(2012) 742 final. See also Commission Recommendation of 12.3.2014 on a new approach to business failure and insolvency, C(2014) 1500 final, in particular recital 12.

⁽¹⁰⁾ For the purposes of these guidelines, 'SME', 'small enterprise' and 'medium-sized enterprise' have the meanings given to those terms in Commission Recommendation 2003/361/EC of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (OJ L 124, 20.5.2003, p. 36) and 'large undertaking' means an undertaking that is not an SME.

⁽¹¹⁾ For the purposes of these guidelines, to avoid discrimination between public and private ownership of undertakings, 'smaller State-owned undertakings' are economic units with an independent power of decision that would qualify as small or medium-sized enterprises under Recommendation 2003/361/EC but for the fact that 25 % or more of the capital or voting rights are directly or indirectly controlled, jointly or individually, by one or more public bodies.

14. Where aid to providers of services of general economic interest ('SGEI') in difficulty falls under these guidelines, the assessment should be carried out in accordance with the standard principles of the guidelines. However, the specific application of those principles should be adapted where necessary to take account of the specific nature of SGEI and, in particular, of the need to ensure continuity of service provision in accordance with Article 106(2) of the Treaty.
15. The Commission's Action Plan for a competitive and sustainable steel industry in Europe⁽¹²⁾ ('Steel Action Plan'), sets out a series of actions that aim to promote a strong and competitive steel sector. The Steel Action Plan also identifies a number of areas in which State support is available to undertakings in the steel sector in accordance with the State aid rules. However, in the present conditions of significant European and global overcapacity⁽¹³⁾, State aid for rescuing and restructuring steel undertakings in difficulty is not justified. The steel sector should therefore be excluded from the scope of these guidelines.
16. Council Decision 2010/787/EU⁽¹⁴⁾ sets out the conditions under which operating, social and environmental aid may be granted until 2027 to uncompetitive production in the coal sector⁽¹⁵⁾. The current rules follow previous sector-specific rules applied between 2002 and 2010⁽¹⁶⁾ and 1993 and 2002⁽¹⁷⁾, which facilitated the restructuring of uncompetitive undertakings active in the coal sector. As a result, and in view of the persistent need to provide support for structural adjustment of coal production in the Union, the current rules are stricter than previous ones and require the permanent cessation of production and sale of aided coal production and the definitive closure of uncompetitive production units by 31 December 2018 at the latest. In application of those rules, several Member States have adopted and are implementing plans leading to the definitive closure of coal mines in difficulty operated by undertakings in this sector⁽¹⁸⁾. The coal sector should therefore be excluded from the scope of these guidelines.
17. The Commission's experience with the rescue and restructuring of financial institutions during the financial and economic crisis has shown that specific rules applicable to the financial sector can be beneficial in view of the specific characteristics of financial institutions and financial markets. Undertakings covered by dedicated rules for the financial sector are therefore excluded from the scope of these guidelines.

2. SCOPE OF THE GUIDELINES

2.1. Sectoral scope

18. The Commission will apply these guidelines to aid for all undertakings in difficulty, except to those operating in the coal sector⁽¹⁹⁾ or the steel sector⁽²⁰⁾ and those covered by specific rules for financial institutions⁽²¹⁾, without prejudice to any specific rules relating to undertakings in difficulty in a particular sector⁽²²⁾. The Commission will apply these guidelines to the fisheries and aquaculture sector, subject to compliance with the specific rules laid down in the Guidelines for the examination of State aid to fisheries and aquaculture⁽²³⁾, and to the agricultural sector, including the primary agricultural production sector⁽²⁴⁾.

⁽¹²⁾ Communication from the Commission to the Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Action Plan for a competitive and sustainable steel industry in Europe, COM(2013) 407.

⁽¹³⁾ Steel Action Plan, p. 3.

⁽¹⁴⁾ Council Decision 2010/787/EU of 10 December 2010 on State aid to facilitate the closure of uncompetitive coal mines (OJ L 336, 21.12.2010, p. 24).

⁽¹⁵⁾ OJ L 336, 21.12.2010, p. 24.

⁽¹⁶⁾ Council Regulation (EC) No 1407/2002 of 23 July 2002 on State aid to the coal industry (OJ L 205, 2.8.2002, p. 1).

⁽¹⁷⁾ Commission Decision No 3632/93/ECSC of 28 December 1993 establishing Community rules for state aid to the Coal Industry (OJ L 329, 30.12.1993, p. 12).

⁽¹⁸⁾ See Commission Decisions in cases N 175/2010 — Slovenia, SA.33013 — Poland, N 708/2007 — Germany, SA.33033 — Romania and SA.33861 — Hungary.

⁽¹⁹⁾ As defined in Decision 2010/787/EU.

⁽²⁰⁾ As defined in Annex IV to the Communication from the Commission: Guidelines on regional state aid for 2014-2020 (OJ C 209, 23.7.2013, p. 1).

⁽²¹⁾ Communication from the Commission on the application, from 1 August 2013, of the State aid rules to support measures in favour of banks in the context of the financial crisis ('Banking Communication') (OJ C 216, 30.7.2013, p. 1).

⁽²²⁾ Specific rules of this nature exist for the rail freight sector — see Community guidelines on State aid for railway undertakings (OJ C 184, 22.7.2008, p. 13).

⁽²³⁾ Guidelines for the examination of State aid to fisheries and aquaculture (OJ C 84, 3.4.2008, p. 10).

⁽²⁴⁾ For the purposes of these Guidelines, 'primary agricultural production' means production of products of the soil and of stock farming, listed in Annex I to the Treaty, without performing any further operation changing the nature of such products.

2.2. Material scope: Meaning of ‘undertaking in difficulty’

19. A Member State which proposes to grant aid in accordance with these guidelines to an undertaking must demonstrate on objective grounds that the undertaking concerned is in difficulty within the meaning of this section, subject to the specific provisions for rescue aid and temporary restructuring support under point 29.
20. For the purposes of these guidelines, an undertaking is considered to be in difficulty when, without intervention by the State, it will almost certainly be condemned to going out of business in the short or medium term. Therefore, an undertaking is considered to be in difficulty if at least one of the following circumstances occurs:
- (a) In the case of a limited liability company ⁽²⁵⁾, where more than half of its subscribed share capital ⁽²⁶⁾ has disappeared as a result of accumulated losses. This is the case when deduction of accumulated losses from reserves (and all other elements generally considered as part of the own funds of the company) leads to a negative cumulative amount that exceeds half of the subscribed share capital.
 - (b) In the case of a company where at least some members have unlimited liability for the debt of the company ⁽²⁷⁾, where more than half of its capital as shown in the company accounts has disappeared as a result of accumulated losses.
 - (c) Where the undertaking is subject to collective insolvency proceedings or fulfils the criteria under its domestic law for being placed in collective insolvency proceedings at the request of its creditors.
 - (d) In the case of an undertaking that is not an SME, where, for the past two years:
 - i. the undertaking's book debt to equity ratio has been greater than 7,5 and
 - ii. the undertaking's EBITDA interest coverage ratio has been below 1,0.
21. A newly created undertaking is not eligible for aid under these guidelines even if its initial financial position is insecure. This is the case, for instance, where a new undertaking emerges from the liquidation of a previous undertaking or merely takes over that undertaking's assets. An undertaking will in principle be considered as newly created for the first three years following the start of operations in the relevant field of activity. Only after that period will it become eligible for aid under these guidelines, provided that:
- (a) it qualifies as an undertaking in difficulty within the meaning of these guidelines, and
 - (b) it does not form part of a larger business group ⁽²⁸⁾ except under the conditions laid down in point 22.
22. A company belonging to or being taken over by a larger business group is not normally eligible for aid under these guidelines, except where it can be demonstrated that the company's difficulties are intrinsic and are not the result of an arbitrary allocation of costs within the group, and that the difficulties are too serious to be dealt with by the group itself. Where a company in difficulty creates a subsidiary, the subsidiary, together with the company in difficulty controlling it, will be regarded as a group and may receive aid under the conditions laid down in this point.

⁽²⁵⁾ This refers in particular to the types of company mentioned in Annex I of Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC (OJ L 182, 29.6.2013, p. 19).

⁽²⁶⁾ Where relevant, 'share capital' includes any share premium.

⁽²⁷⁾ This refers in particular to the types of company mentioned in Annex II of Directive 2013/34/EU.

⁽²⁸⁾ To determine whether a company is independent or forms part of a group, the criteria laid down in Annex I to Recommendation 2003/361/EC will be taken into account.

23. Given that its very existence is in danger, an undertaking in difficulty cannot be considered an appropriate vehicle for promoting other public policy objectives until such time as its viability is assured. Consequently, the Commission considers that aid to undertakings in difficulty may contribute to the development of economic activities without adversely affecting trade to an extent contrary to the common interest only if the conditions set out in these guidelines are met, even if such aid is granted in accordance with a scheme that has already been authorised.
24. A number of regulations and communications in the field of State aid and elsewhere therefore prohibit undertakings in difficulty from receiving aid. For the purposes of such regulations and communications, and unless otherwise defined therein:
- (a) 'undertakings in difficulty' or 'firms in difficulty' should be understood to mean undertakings in difficulty within the meaning of point 20 of these guidelines, and
- (b) an SME that has been in existence for less than three years will not be considered to be in difficulty unless it meets the condition set out in point 20(c).

2.3. Rescue aid, restructuring aid and temporary restructuring support

25. These guidelines deal with three types of aid: rescue aid, restructuring aid and temporary restructuring support.
26. Rescue aid is by nature urgent and temporary assistance. Its primary objective is to make it possible to keep an ailing undertaking afloat for the short time needed to work out a restructuring or liquidation plan. The general principle is that rescue aid makes it possible to provide temporary support to an undertaking facing a serious deterioration of its financial situation, involving an acute liquidity crisis or technical insolvency. Such temporary support should allow time to analyse the circumstances which gave rise to the difficulties and to develop an appropriate plan to remedy those difficulties.
27. Restructuring aid often involves more permanent assistance and must restore the long-term viability of the beneficiary on the basis of a feasible, coherent and far-reaching restructuring plan, while at the same time allowing for adequate own contribution and burden sharing and limiting the potential distortions of competition.
28. Temporary restructuring support is liquidity assistance designed to support the restructuring of an undertaking by providing the conditions needed for the beneficiary to design and implement appropriate action to restore its long-term viability. Temporary restructuring support may only be granted to SMEs and smaller State-owned undertakings.
29. By way of derogation to point 19, rescue aid as well as, in the case of SMEs and smaller State-owned undertakings, temporary restructuring support may also be granted to undertakings that are not in difficulty within the meaning of point 20 but that are facing acute liquidity needs due to exceptional and unforeseen circumstances.

2.4. Aid to cover the social costs of restructuring

30. Restructuring normally entails reductions in or abandonment of the affected activities. Such retrenchments are often necessary in the interests of rationalisation and efficiency, quite apart from any capacity reductions that may be required as a condition for granting aid. Regardless of the underlying reasons, such measures will generally lead to reductions in the beneficiary's workforce.
31. Member States' labour legislation may include general social security schemes under which certain benefits are paid directly to redundant employees. Such schemes are not to be regarded as State aid falling within the scope of Article 107(1) of the Treaty.

32. Besides such social security benefits for employees, general social support schemes frequently provide for the government to cover the cost of benefits which an undertaking grants to redundant workers and which go beyond its statutory or contractual obligations. Where such schemes are available generally without sectoral limitations to any worker meeting predefined and automatic eligibility conditions, they are not deemed to involve aid under Article 107(1) for undertakings carrying out restructuring. On the other hand, if the schemes are used to support restructuring in particular industries, they may well involve aid because of the selective way in which they are used ⁽²⁹⁾.
33. The obligations an undertaking itself bears under employment legislation or collective agreements with trade unions to provide certain benefits to redundant workers, such as redundancy payments or measures to increase their employability, are part of the normal costs of business which an undertaking must meet from its own resources. That being so, any contribution by the State to those costs must be counted as aid. This is true regardless of whether the payments are made directly to the undertaking or are administered through a government agency to the employees.
34. The Commission has no *a priori* objection to such aid when it is granted to an undertaking in difficulty, for it brings economic benefits above and beyond the interests of the undertaking concerned, facilitating structural change and reducing hardship.
35. Besides providing direct financial support, such aid is commonly provided in connection with a particular restructuring scheme for training, counselling and practical help with finding alternative employment, assistance with relocation, and professional training and assistance for employees wishing to start new businesses. Given that such measures, which increase the employability of redundant workers, further the objective of reducing social hardship, the Commission consistently takes a favourable view of such aid when it is granted to undertakings in difficulty.

3. COMPATIBILITY WITH THE INTERNAL MARKET

36. The circumstances in which State aid to undertakings in difficulty may be approved as compatible with the internal market are set out in Article 107(2) and (3) of the Treaty. Under Article 107(3)(c), the Commission has the power to authorise 'aid to facilitate the development of certain economic activities (...) where such aid does not adversely affect trading conditions to an extent contrary to the common interest'. In particular, this could be the case where the aid is necessary to correct disparities caused by market failures or to ensure economic and social cohesion.
37. Aid measures in favour of large undertakings must be notified individually to the Commission. Under certain conditions, the Commission may authorise schemes for smaller amounts of aid to SMEs and smaller State-owned undertakings: those conditions are set out in Chapter 6 ⁽³⁰⁾.
38. In assessing whether notified aid can be declared compatible with the internal market, the Commission will consider whether each of the following criteria is met:
- (a) contribution to a well-defined objective of common interest: a State aid measure must aim at an objective of common interest in accordance with Article 107(3) of the Treaty (section 3.1).
 - (b) need for State intervention: a State aid measure must be targeted towards a situation where aid can bring about a material improvement that the market cannot deliver itself, for example by remedying a market failure or addressing an equity or cohesion concern (section 3.2).

⁽²⁹⁾ In its judgment in Case C-241/94 *France v Commission* [1996] ECR I-4551 (Kimberly Clark Sopalin), the Court of Justice confirmed that the system of financing on a discretionary basis by the French authorities, through the National Employment Fund, was liable to place certain undertakings in a more favourable situation than others and thus to qualify as aid within the meaning of Article 107(1) of the Treaty. The Court's judgment did not call into question the Commission's conclusion that the aid was compatible with the internal market.

⁽³⁰⁾ For the avoidance of doubt, this does not prevent Member States from notifying individually aid to SMEs and smaller State-owned undertakings. In such cases, the Commission will assess the aid under the principles established in these guidelines.

- (c) appropriateness of the aid measure: an aid measure will not be considered compatible if other, less distortive measures allow the same objective to be achieved (section 3.3).
 - (d) incentive effect: it must be shown that in the absence of the aid, the beneficiary would have been restructured, sold or wound up in a way that would not have achieved the objective of common interest (section 3.4).
 - (e) proportionality of the aid (aid limited to the minimum): the aid must not exceed the minimum needed to achieve the objective of common interest (section 3.5).
 - (f) avoidance of undue negative effects on competition and trade between Member States: the negative effects of aid must be sufficiently limited, so that the overall balance of the measure is positive (section 3.6).
 - (g) transparency of aid: Member States, the Commission, economic operators and the public must have easy access to all relevant acts and pertinent information about the aid awarded (section 3.7).
39. If any of the above criteria is not met, the aid will not be considered to be compatible with the internal market.
40. The overall balance of certain categories of schemes may also be made subject to a requirement of *ex post* evaluation, as described in points 118, 119 and 120 of these guidelines.
41. Moreover, if an aid measure or the conditions attached to it (including its financing method when that forms an integral part of the aid measure) entails a non-severable violation of Union law, the aid cannot be declared compatible with the internal market ⁽³¹⁾.
42. In this Chapter, the Commission sets out the conditions under which it will assess each of the criteria referred to in point 38.
- 3.1. **Contribution to an objective of common interest**
43. Given the importance of market exit to the process of productivity growth, merely preventing an undertaking from exiting the market does not constitute a sufficient justification for aid. Clear evidence should be provided that aid pursues an objective of common interest, in that it aims to prevent social hardship or address market failure (section 3.1.1) by restoring the long-term viability of the undertaking (section 3.1.2).
- 3.1.1. *Demonstration of social hardship or market failure*
44. Member States must demonstrate that the failure of the beneficiary would be likely to involve serious social hardship or severe market failure, in particular by showing that:
- (a) the unemployment rate in the region or regions concerned (at NUTS level II) is either:
 - i. higher than the Union average, persistent and accompanied by difficulty in creating new employment in the region or regions concerned, or
 - ii. higher than the national average, persistent and accompanied by difficulty in creating new employment in the region(s) concerned;
 - (b) there is a risk of disruption to an important service which is hard to replicate and where it would be difficult for any competitor simply to step in (for example, a national infrastructure provider);
 - (c) the exit of an undertaking with an important systemic role in a particular region or sector would have potential negative consequences (for example as a supplier of an important input);

⁽³¹⁾ See for instance Case C-156/98 *Germany v Commission* [2000] ECR I-6857, paragraph 78 and Case C-333/07 *Régie Networks v Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, paragraphs 94-116.

- (d) there is a risk of interruption to the continuity of provision of an SGEL;
- (e) the failure or adverse incentives of credit markets would push an otherwise viable undertaking into bankruptcy;
- (f) the exit of the undertaking concerned from the market would lead to an irremediable loss of important technical knowledge or expertise; or
- (g) similar situations of severe hardship duly substantiated by the Member State concerned would arise.

3.1.2. *Restructuring plan and return to long-term viability*

- 45. Restructuring aid within the scope of these guidelines cannot be limited to financial aid designed to make good past losses without tackling the reasons for those losses. In the case of restructuring aid, therefore, the Commission will require that the Member State concerned submit a feasible, coherent and far-reaching restructuring plan to restore the beneficiary's long-term viability⁽³²⁾. Restructuring may involve one or more of the following elements: the reorganisation and rationalisation of the beneficiary's activities on to a more efficient basis, typically involving withdrawal from loss-making activities, restructuring of those existing activities that can be made competitive again and, possibly, diversification towards new and viable activities. It typically also involves financial restructuring in the form of capital injections by new or existing shareholders and debt reduction by existing creditors.
- 46. The granting of the aid must therefore be conditional on implementation of the restructuring plan, which must be endorsed by the Commission in all cases of ad hoc aid.
- 47. The restructuring plan must restore the long-term viability of the beneficiary within a reasonable timescale and on the basis of realistic assumptions as to future operating conditions that should exclude any further State aid not covered by the restructuring plan. The restructuring period should be as short as possible. The restructuring plan must be submitted in all relevant detail to the Commission and must include, in particular, the information set out in this section 3.1.2.
- 48. The restructuring plan must identify the causes of the beneficiary's difficulties and the beneficiary's own weaknesses, and outline how the proposed restructuring measures will remedy the beneficiary's underlying problems.
- 49. The restructuring plan must provide information on the business model of the beneficiary, demonstrating how the plan will foster its long-term viability. This should include, in particular, information on the beneficiary's organisational structure, funding, corporate governance and all other relevant aspects. The restructuring plan should assess whether the beneficiary's difficulties could have been avoided through appropriate and timely management action and, where that is the case, should demonstrate that appropriate management changes have been made. Where the beneficiary's difficulties stem from flaws in its business model or corporate governance system, appropriate changes will be required.
- 50. The expected results of the planned restructuring should be demonstrated in a baseline scenario as well as in a pessimistic (or worst-case) scenario. For this purpose, the restructuring plan should take account, inter alia, of the current state and future prospects of supply and demand on the relevant product market and the main cost drivers of the industry, reflecting baseline and adverse scenario assumptions, as well as the beneficiary's specific strengths and weaknesses. Assumptions should be compared with appropriate sector-wide benchmarks and should, where appropriate, be adapted to cater for country- and sector-specific circumstances. The beneficiary should provide a market survey and a sensitivity analysis identifying the driving parameters of the beneficiary's performance and the main risk factors going forward.

⁽³²⁾ An indicative model restructuring plan is set out in Annex II.

51. The beneficiary's return to viability should derive mainly from internal measures, entailing in particular withdrawal from activities which would remain structurally loss-making in the medium term. The return to viability must not be dependent on optimistic assumptions about external factors such as variation in prices, demand or supply of scarce resources, nor can it be linked to the beneficiary outperforming the market and its competitors or entering and expanding into new activities where it has no experience and track record (unless duly justified and required for reasons of diversification and viability).
52. Long-term viability is achieved when an undertaking is able to provide an appropriate projected return on capital after having covered all its costs including depreciation and financial charges. The restructured undertaking should be able to compete in the marketplace on its own merits.

3.2. **Need for State intervention**

53. Member States that intend to grant restructuring aid must provide a comparison with a credible alternative scenario not involving State aid, demonstrating how the relevant objective or objectives in section 3.1.1 would not be attained, or would be attained to a lesser degree, in the case of that alternative scenario. Such scenarios may, for example, include debt reorganisation, asset disposal, private capital raising, sale to a competitor or break-up, in each case either through entry into an insolvency or reorganisation procedure or otherwise.

3.3. **Appropriateness**

54. Member States should ensure that aid is awarded in the form that allows the objective to be achieved in the least distortive way. In the case of undertakings in difficulty, that can be achieved by ensuring that aid is in the appropriate form to address the beneficiary's difficulties and that it is properly remunerated. This section sets out the requirements that must be complied with in order to demonstrate that an aid measure is appropriate.

3.3.1. *Rescue aid*

55. In order to be approved by the Commission, rescue aid must fulfil the following conditions:

- (a) it must consist of temporary liquidity support in the form of loan guarantees or loans;
- (b) the financial cost of the loan or, in the case of loan guarantees, the total financial cost of the guaranteed loan, including the interest rate of the loan and the guarantee premium, must comply with point 56;
- (c) except as otherwise specified in point (d) below, any loan must be reimbursed and any guarantee must come to an end within a period of not more than six months after disbursement of the first instalment to the beneficiary;
- (d) Member States must undertake to communicate to the Commission, not later than six months after the rescue aid measure has been authorised or, in the case of non-notified aid, not later than six months after disbursement of the first instalment to the beneficiary;
 - i. proof that the loan has been reimbursed in full and/or that the guarantee has been terminated; or
 - ii. provided that the beneficiary qualifies an undertaking in difficulty (and not only faces acute liquidity needs in the circumstances foreseen in point 29 above), a restructuring plan as set out in section 3.1.2; upon submission of a restructuring plan, the authorisation of the rescue aid will be automatically extended until the Commission reaches its final decision on the restructuring plan, unless the Commission decides that such extension is not justified or should be limited in time or scope; once a restructuring plan for which aid has been requested has been put in place and is being implemented, all further aid will be considered as restructuring aid; or
 - iii. a liquidation plan setting out in a substantiated way the steps leading to the liquidation of the beneficiary within a reasonable time frame without further aid.

- (e) Rescue aid may not be used to finance structural measures, such as acquisition of significant businesses or assets, unless they are required during the rescue period for the survival of the beneficiary.

56. The level of remuneration that a beneficiary is required to pay for rescue aid should reflect the underlying creditworthiness of the beneficiary, discounting the temporary effects of both liquidity difficulties and State support, and should provide incentives for the beneficiary to repay the aid as soon as possible. The Commission will therefore require remuneration to be set at a rate not less than the reference rate set out in the Reference Rate Communication ⁽³³⁾ for weak undertakings offering normal levels of collateralisation (currently 1-year IBOR plus 400 basis points) ⁽³⁴⁾ and to be increased by at least 50 basis points for rescue aid the authorisation of which is extended in accordance with point 55(d)ii.
57. Where there is evidence that the rate identified in point 56 does not represent an appropriate benchmark, for example where it differs substantially from the market pricing of similar instruments recently issued by the beneficiary, the Commission may adapt the required level of remuneration accordingly.

3.3.2. *Restructuring aid*

58. Member States are free to choose the form that restructuring aid takes. However, in doing so, they should ensure that the instrument chosen is appropriate to the issue that it is intended to address. In particular, Member States should assess whether beneficiaries' problems relate to liquidity or solvency and select appropriate instruments to address the problems identified. For instance, in the case of solvency problems, increasing assets through recapitalisation might be appropriate, whereas in a situation where the problems mainly relate to liquidity, assistance through loans or loan guarantees might be sufficient.

3.4. **Incentive effect**

59. Member States that intend to grant restructuring aid must demonstrate that in the absence of the aid, the beneficiary would have been restructured, sold or wound up in a way that would not have achieved the objective of common interest identified in section 3.1.1. This demonstration can form part of the analysis presented in accordance with point 53.

3.5. **Proportionality of the aid/aid limited to the minimum**

3.5.1. *Rescue aid*

60. Rescue aid must be restricted to the amount needed to keep the beneficiary in business for six months. In determining that amount, regard will be had to the outcome of the formula set out in Annex I. Any aid exceeding the result of that calculation will only be authorised if it is duly justified by the provision of a liquidity plan setting out the beneficiary's liquidity needs for the coming six months.

3.5.2. *Restructuring aid*

61. The amount and intensity of restructuring aid must be limited to the strict minimum necessary to enable restructuring to be undertaken, in the light of the existing financial resources of the beneficiary, its shareholders or the business group to which it belongs. In particular, a sufficient level of own contribution to the costs of the restructuring and burden sharing must be ensured, as set out in more detail in this section (3.5.2). Such assessment will take account of any rescue aid granted beforehand.

⁽³³⁾ Communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates (OJ C 14, 19.1.2008, p. 6).

⁽³⁴⁾ For the avoidance of doubt, the note regarding remuneration of rescue aid to the table of loan margins contained in that communication will not apply to aid assessed under these guidelines.

3.5.2.1. Own contribution

62. A significant contribution⁽³⁵⁾ to the restructuring costs is required from the own resources of the aid beneficiary, its shareholders or creditors or the business group to which it belongs, or from new investors. Such own contribution should normally be comparable to the aid granted in terms of effects on the solvency or liquidity position of the beneficiary. For example, where the aid to be granted enhances the beneficiary's equity position, the own contribution should similarly include measures that are equity-enhancing, such as raising fresh equity from incumbent shareholders, the write-down of existing debt and capital notes or the conversion of existing debt to equity, or the raising of new external equity on market terms. The Commission will take account of the extent to which own contribution has a comparable effect to the aid granted when assessing the necessary extent of the measures to limit distortions of competition in accordance with point 90.
63. Contributions must be real, that is to say actual, excluding future expected profits such as cash flow, and must be as high as possible. Contribution by the State or a public company may only be taken into account provided that it is free of aid. That could be the case, in particular, where the contribution is made by an entity which is independent from the aid-granting authority (such as a State-owned bank or public holding company) and that takes the decision to invest on the basis of its own commercial interests⁽³⁶⁾.
64. Own contribution will normally be considered to be adequate if it amounts to at least 50 % of the restructuring costs. In exceptional circumstances and in cases of particular hardship, which must be demonstrated by the Member State, the Commission may accept a contribution that does not reach 50 % of the restructuring costs, provided that the amount of that contribution remains significant.

3.5.2.2. Burden sharing

65. Where State support is given in a form that enhances the beneficiary's equity position, for example where the State provides grants, injects capital or writes off debt, this can have the effect of protecting shareholders and subordinated creditors from the consequences of their choice to invest in the beneficiary. That can create moral hazard and undermine market discipline. Consequently, aid to cover losses should only be granted on terms which involve adequate burden sharing by existing investors.
66. Adequate burden sharing will normally mean that incumbent shareholders and, where necessary, subordinated creditors must absorb losses in full. Subordinated creditors should contribute to the absorption of losses either via conversion into equity or write-down of the principal of the relevant instruments. Therefore, State intervention should only take place after losses have been fully accounted for and attributed to the existing shareholders and subordinated debt holders⁽³⁷⁾. In any case, cash outflows from the beneficiary to holders of equity or subordinated debt should be prevented during the restructuring period to the extent legally possible, unless that would disproportionately affect those that have injected fresh equity.
67. Adequate burden sharing will also mean that any State aid that enhances the beneficiary's equity position should be granted on terms that afford the State a reasonable share of future gains in value of the beneficiary, in view of the amount of State equity injected in comparison with the remaining equity of the company after losses have been accounted for.
68. The Commission may allow exceptions from full implementation of the measures set out in point 66 where those measures would otherwise lead to disproportionate results. Such situations could include cases where the aid amount is small in comparison with the own contribution, or the Member State concerned demonstrates that subordinated creditors would receive less in economic terms than under normal insolvency proceedings and if no State aid were granted.

⁽³⁵⁾ This contribution must not contain any aid. This is not the case, for instance, where a loan carries an interest-rate subsidy or is backed by government guarantees containing elements of aid.

⁽³⁶⁾ See for example Commission Decision in Case SA.32698 *Air Åland*.

⁽³⁷⁾ For this purpose, the firm's balance-sheet situation will have to be established at the time of the provision of the aid.

69. The Commission will not systematically require a contribution by senior debt holders to restoring a beneficiary's equity position. However, it may treat any such contribution as grounds for a reduction in the necessary extent of measures to limit distortions of competition in accordance with point 90.

3.6. **Negative effects**

3.6.1. *'One time, last time' principle*

70. In order to reduce moral hazard, excessive risk-taking incentives and potential competitive distortions, aid should be granted to undertakings in difficulty in respect of only one restructuring operation. This is referred to as the 'one time, last time' principle. The need for an undertaking that has already received aid pursuant to these guidelines to obtain further such aid demonstrates that the undertaking's difficulties are either of a recurrent nature or were not dealt with adequately when the earlier aid was granted. Repeated State interventions are likely to lead to problems of moral hazard and distortions of competition that are contrary to the common interest.
71. When planned rescue or restructuring aid is notified to the Commission, the Member State must specify whether the undertaking concerned has already received rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support in the past, including any such aid granted before the entry into force of these guidelines and any non-notified aid⁽³⁸⁾. If so, and where less than 10 years⁽³⁹⁾ have elapsed since the aid was granted or the restructuring period came to an end or implementation of the restructuring plan was halted (whichever occurred the latest), the Commission will not allow further aid pursuant to these guidelines.
72. Exceptions to that rule are permitted in the following cases:
- (a) where restructuring aid follows the granting of rescue aid as part of a single restructuring operation;
 - (b) where rescue aid or temporary restructuring support has been granted in accordance with these guidelines and that aid was not followed by restructuring aid, if:
 - i. it could reasonably have been believed that the beneficiary would be viable in the long term when the aid pursuant to these guidelines was granted, and
 - ii. new rescue or restructuring aid becomes necessary after at least five years due to unforeseeable circumstances⁽⁴⁰⁾ for which the beneficiary is not responsible;
 - (c) in exceptional and unforeseeable circumstances for which the beneficiary is not responsible.
73. The application of the one time, last time principle will in no way be affected by any changes in ownership of the beneficiary following the grant of aid or by any judicial or administrative procedure which has the effect of putting its balance sheet on a sounder footing, reducing its liabilities or wiping out its previous debts where it is the same undertaking that is continuing in business.
74. Where a business group has received rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support, the Commission will normally not allow further rescue or restructuring aid to the group itself or any of the entities belonging to the group unless 10 years have elapsed since the aid was granted or the restructuring period came to an end or implementation of the restructuring plan was halted, whichever occurred the latest. Where an

⁽³⁸⁾ With regard to non-notified aid, the Commission will take account in its appraisal of the possibility that the aid could have been declared compatible with the internal market otherwise than as rescue or restructuring aid.

⁽³⁹⁾ Five years in the case of the primary agricultural production sector.

⁽⁴⁰⁾ An unforeseeable circumstance is one which could in no way be anticipated by the beneficiary's management when the restructuring plan was drawn up and which is not due to negligence or errors of the beneficiary's management or decisions of the group to which it belongs.

entity belonging to a business group has received rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support, the group as a whole as well as the other entities of the group remain eligible for rescue or restructuring aid (subject to compliance with the other provisions of these guidelines), with the exception of the earlier beneficiary of the aid. Member States must demonstrate that no aid will be passed on from the group or other group entities to the earlier beneficiary of the aid.

75. Where an undertaking takes over assets of another undertaking, and in particular one that has been the subject of one of the procedures referred to in point 73 or of collective insolvency proceedings brought under national law and has already received rescue or restructuring aid or temporary restructuring support, the purchaser is not subject to the 'one time, last time' principle, provided that there is no economic continuity between the old undertaking and the purchaser⁽⁴¹⁾.

3.6.2. Measures to limit distortions of competition

76. When restructuring aid is granted, measures must be taken to limit distortions of competition, so that adverse effects on trading conditions are minimised as much as possible and positive effects outweigh any adverse ones. The Commission will assess the appropriate form and scope of such measures in accordance with this section (3.6.2).

3.6.2.1. Nature and form of measures to limit distortions of competition

77. Without prejudice to point 84, measures to limit distortions of competition will usually take the form of structural measures. Where appropriate to address the distortions of competition in particular cases, the Commission may accept behavioural measures other than those set out in point 84 or market opening measures in place of some or all of the structural measures that would otherwise be required.

Structural measures – divestments and reduction of business activities

78. On the basis of an assessment in accordance with the criteria for calibration of measures to limit distortions of competition (set out in section 3.6.2.2), undertakings benefiting from restructuring aid may be required to divest assets or reduce capacity or market presence. Such measures should take place in particular in the market or markets where the undertaking will have a significant market position after restructuring, in particular those where there is significant excess capacity. Divestments to limit distortions of competition should take place without undue delay, taking into account the type of asset being divested and any obstacles to its disposal⁽⁴²⁾, and in any case within the duration of the restructuring plan. Divestments, write-offs and closure of loss-making activities which would at any rate be necessary to restore long-term viability will generally not be considered sufficient, in the light of the principles set out in section 3.6.2.2, to address distortions of competition.
79. In order for such measures to strengthen competition and contribute to the internal market, they should favour the entry of new competitors, the expansion of existing small competitors or cross-border activity. Retrenchment within national borders and fragmentation of the internal market should be avoided.
80. Measures to limit distortions of competition should not lead to a deterioration in the structure of the market. Structural measures should therefore normally take the form of divestments on a going concern basis of viable stand-alone businesses that, if operated by a suitable purchaser, can compete effectively in the long term. In the event that such an entity is not available, the beneficiary could carve out and subsequently divest an existing

⁽⁴¹⁾ See Joined Cases C-328/99 and C-399/00 *Italy and SIM 2 Multimedia v Commission* [2003] ECR I-4035; Joined Cases T-415/05, T-416/05 and T-423/05 *Greece and others v Commission* [2010] ECR II-4749; Case T-123/09 *Ryanair v Commission*, not yet reported (confirmed on appeal by the European Court of Justice in Case C-287/12 P, not yet reported).

⁽⁴²⁾ For example, sale of a portfolio or of individual assets may be possible, and should therefore take place, in a significantly shorter time than sale of a business as a going concern, particularly when that business must first be carved out from a wider entity.

and appropriately funded activity, creating a new and viable entity that should be able to compete in the market. Structural measures that take the form of divestment of assets alone and do not involve the creation of a viable entity able to compete in the market are less effective in preserving competition and will therefore only be accepted in exceptional cases where the Member State concerned demonstrates that no other form of structural measures would be feasible or that other structural measures would seriously jeopardise the economic viability of the undertaking.

81. The beneficiary should facilitate divestitures, for example through ring-fencing of activities and by agreeing not to solicit clients of the divested business.
82. Where it appears that it may be difficult to find a buyer for the assets which a beneficiary proposes to divest, it will be required, as soon as it becomes aware of such difficulties, to identify alternative divestments or measures to be taken in relation to the market or markets concerned if the primary divestment fails.

Behavioural measures

83. Behavioural measures aim at ensuring that aid is used only to finance the restoration of long-term viability and that it is not abused to prolong serious and persistent market structure distortions or to shield the beneficiary from healthy competition.
84. The following behavioural measures must be applied in all cases, to avoid undermining the effects of structural measures, and should in principle be imposed for the duration of the restructuring plan:
 - (a) Beneficiaries must be required to refrain from acquiring shares in any company during the restructuring period, except where indispensable to ensure the long-term viability of the beneficiary. This aims at ensuring that the aid is used to restore viability and not to fund investments or to expand the beneficiary's presence in existing or new markets. Upon notification, any such acquisitions may be authorised by the Commission as part of the restructuring plan;
 - (b) Beneficiaries must be required to refrain from publicising State support as a competitive advantage when marketing their products and services.
85. Under exceptional circumstances, it may be necessary to require beneficiaries to refrain from engaging in commercial behaviour aimed at a rapid expansion of their market share relating to specific products or geographic markets by offering terms (for example as regards prices and other commercial conditions) which cannot be matched by competitors that are not in receipt of State aid. Such restrictions will only be applied where no other remedy, structural or behavioural, can adequately address the competition distortions identified, and where such a measure will not itself restrict competition in the market concerned. For the purposes of applying such a requirement, the Commission will compare the terms offered by the beneficiary with those offered by credible competitors with a substantial market share.

Market opening measures

86. In its overall assessment, the Commission will consider possible commitments from the Member State concerning the adoption of measures, either by the Member State itself or by the beneficiary, that are aimed at promoting more open, sound and competitive markets, for instance by favouring entry and exit. This could in particular include measures to open up certain markets directly or indirectly linked to the beneficiary's activities to other Union operators, in compliance with Union law. Such initiatives may replace other measures to limit distortions of competition that would normally be required of the beneficiary.

3.6.2.2. Calibration of measures to limit distortions of competition

87. Measures to limit distortions of competition should address both moral hazard concerns and possible distortions in the markets where the beneficiary operates. The extent of such measures will depend on several factors, such as, in particular: the size and nature of the aid and the conditions and circumstances under which it was granted; the size⁽⁴³⁾ and the relative importance of the beneficiary in the market and the characteristics of the market concerned; and the extent to which moral hazard concerns remain following the application of own contribution and burden-sharing measures.
88. In particular, the Commission will consider the size, where appropriate by means of approximations, and nature of the aid both in absolute terms and in relation to the beneficiary's assets and the size of the market as a whole.
89. As regards the size and the relative importance of the beneficiary on its market or markets both before and after the restructuring, The Commission will assess them in order to evaluate the likely effects of the aid on those markets as compared to the likely outcome in the absence of State aid. The measures will be tailored to market characteristics⁽⁴⁴⁾ to make sure that effective competition is preserved.
90. With regard to moral hazard concerns, the Commission will also assess the degree of own contribution and burden sharing. Greater degrees of own contribution and burden sharing than those required under section 3.5.2, by limiting the amount of aid and moral hazard, may reduce the necessary extent of measures to limit distortions of competition.
91. Since restructuring activities may threaten to undermine the internal market, measures to limit distortions of competition that help to ensure that national markets remain open and contestable will be considered positively.
92. Measures limiting distortions of competition should not compromise the prospects of the beneficiary's return to viability, which might be the case if a measure is very costly to execute or, in exceptional cases duly substantiated by the Member State concerned, would reduce the activity of the beneficiary to such an extent that its return to viability would be compromised, nor should they come at the expense of consumers and competition.
93. Aid to cover the social costs of restructuring of the type described in points 32 to 35 must be clearly identified in the restructuring plan, since aid for social measures exclusively for the benefit of redundant employees will be disregarded for the purposes of determining the extent of measures to limit distortions of competition. In the common interest the Commission will ensure, in the context of the restructuring plan, that the social effects of the restructuring in Member States other than the one granting aid are kept to the minimum.

3.6.3. Recipients of previous unlawful aid

94. Where unlawful aid has previously been granted to the undertaking in difficulty, in respect of which the Commission has adopted a negative decision with a recovery order, and where no such recovery has taken place in violation of Article 14 of Council Regulation (EC) No 659/1999⁽⁴⁵⁾, the assessment of any aid pursuant to these guidelines to be granted to the same undertaking will take into account, first, the cumulative effect of the old aid and of the new aid and, secondly, the fact that the old aid has not been repaid⁽⁴⁶⁾.

⁽⁴³⁾ In this respect the Commission may also take into account whether the beneficiary is a medium-sized or a large enterprise.

⁽⁴⁴⁾ In particular, concentration levels, capacity constraints, the level of profitability and barriers to entry and to expansion may be taken into account.

⁽⁴⁵⁾ Council Regulation (EC) No 659/1999 of 22 March 1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (OJ L 83, 27.3.1999, p. 1).

⁽⁴⁶⁾ Case C-355/95 P, *Textilwerke Deggendorf v Commission and others* [1997] ECR I-2549.

3.6.4. *Specific conditions attached to approval of aid*

95. The Commission may impose any conditions and obligations it considers necessary to ensure that the aid does not distort competition to an extent contrary to the common interest, in the event that the Member State concerned has not given a commitment that it will adopt such provisions. For example, it may require the Member State to take certain measures itself, to impose certain obligations on the beneficiary or to refrain from granting other types of aid to the beneficiary during the restructuring period.

3.7. **Transparency**

96. Member States shall ensure the publication of the following information on a comprehensive State aid website, at national or regional level:

- the full text of the approved aid scheme or the individual aid granting decision and its implementing provisions, or a link to it,
- the identity of the granting authority/(ies),
- the identity of the individual beneficiaries, the form and amount of aid granted to each beneficiary, the date of granting, the type of undertaking (SME/large company), the region in which the beneficiary is located (at NUTS level II) and the principal economic sector in which the beneficiary has its activities (at NACE group level) ⁽⁴⁷⁾.

Such a requirement can be waived with respect to individual aid awards below EUR 500 000 (EUR 60 000 for beneficiaries active in the primary agricultural production sector). For schemes in the form of tax advantage, the information on individual aid amounts ⁽⁴⁸⁾ can be provided in the following ranges (in EUR million): [0,06 – 0,5] (for beneficiaries active in the primary agricultural production sector); [0,5-1]; [1-2]; [2-5]; [5-10]; [10-30]; [30 and more].

Such information must be published after the decision to grant the aid has been taken, must be kept for at least 10 years and must be available to the general public without restrictions ⁽⁴⁹⁾. Member States will not be required to publish the abovementioned information before 1 July 2016 ⁽⁵⁰⁾.

4. **RESTRUCTURING AID IN ASSISTED AREAS**

97. Economic and social cohesion is a priority objective of the European Union under Article 174 of the Treaty and other policies are required to contribute to this objective under Article 175 ⁽⁵¹⁾. The Commission will therefore take the needs of regional development into account when assessing restructuring aid in assisted areas. The fact that an ailing undertaking is located in an assisted area does not, however, justify a permissive approach to aid for restructuring: in the medium to long term it does not help a region to prop up companies artificially. Furthermore, in order to promote regional development it is in the region's own best interests to apply its resources in such a way as to rapidly develop activities that are viable and sustainable. Finally, distortions of competition must be minimised even in the case of aid to undertakings in assisted areas. In this context, regard must also be had to possible harmful spill-over effects which could occur in the area concerned and other assisted areas.

⁽⁴⁷⁾ With the exception of business secrets and other confidential information in duly justified cases and subject to the Commission's agreement (Commission communication on professional secrecy in State aid decisions, C(2003) 4582, OJ C 297, 9.12.2003, p. 6).

⁽⁴⁸⁾ The amount to be published is the maximum allowed tax benefit and not the amount deducted each year (e.g. in the context of a tax credit, the maximum allowed tax credit shall be published rather than the actual amount which might depend on the taxable revenues and vary each year).

⁽⁴⁹⁾ This information shall be published within 6 months from the date of granting (or, for aid in the form of tax advantage, within 1 year from the date the tax declaration is due). In case of unlawful aid, the Member States will be required to ensure the publication of this information *ex post*, at least within 6 months from the date of the Commission decision. The information shall be available in a format which allows data to be searched, extracted, and easily published on the internet, for instance in CSV or XML format.

⁽⁵⁰⁾ Publication of information on aid awards granted before 1 July 2016 and, for fiscal aid, publication for aid claimed or granted before 1 July 2016, will not be required.

⁽⁵¹⁾ Article 175 of the Treaty provides, *inter alia*, that 'the formulation and implementation of the Union's policies and actions and the implementation of the internal market shall take into account the objectives set out in Article 174 and shall contribute to their achievement'.

98. Thus, the criteria listed in Chapter 3 are equally applicable to assisted areas, even when the needs of regional development are considered. In assisted areas, however, and unless otherwise stipulated in rules on State aid in a particular sector, the Commission will apply the provisions of section 3.6.2 on measures to limit distortions of competition in such a way as to limit the negative systemic impacts for the region. That could, in particular, involve less stringent requirements in terms of reductions of capacity or market presence. A distinction will be drawn in such cases between areas eligible for regional aid under Article 107(3)(a) of the Treaty and those eligible under Article 107(3)(c), to take account of the greater severity of the regional problems in the former areas. Where the specific circumstances of assisted areas so require, for example where a beneficiary faces particular difficulties in raising new market financing as a result of its location in an assisted area, the Commission may accept a contribution which is less than 50 % of the restructuring costs for the purposes of point 64.

5. AID TO SGEI PROVIDERS IN DIFFICULTY

99. In assessing State aid to SGEI providers in difficulty, the Commission will take account of the specific nature of SGEI and, in particular, of the need to ensure continuity of service provision in accordance with Article 106(2) of the Treaty.
100. SGEI providers may require State aid in order to continue to provide SGEI on terms that are compatible with their long-term viability. For the purposes of point 47, therefore, the restoration of long-term viability may be based on the assumption, in particular, that any State aid that meets the compatibility requirements of the SGEI Framework⁽⁵²⁾, the SGEI Decision⁽⁵³⁾, Regulation (EC) No 1370/2007 of the Parliament and the Council⁽⁵⁴⁾, Regulation (EC) No 1008/2008 of the Parliament and the Council⁽⁵⁵⁾ and the Aviation Guidelines⁽⁵⁶⁾ or Council Regulation (EEC) No 3577/92⁽⁵⁷⁾ and the Maritime Guidelines⁽⁵⁸⁾, will continue to be available for the duration of any entrustment entered into before or during the restructuring period.
101. Where the Commission assesses aid to SGEI providers in difficulty under these guidelines, it will take into account all State aid received by the provider in question, including any compensation for public service obligations. However, since SGEI providers can derive a large proportion of their normal revenues from public service compensation, the total amount of aid determined in this manner may be very large in comparison with the size of the beneficiary and may overstate the burden on the State in relation to the beneficiary's restructuring. When determining the own contribution required under section 3.5.2.1, therefore, the Commission will disregard any public service compensation that meets the compatibility requirements of the SGEI Framework, the SGEI Decision or Regulation (EC) No 1370/2007 or Regulation (EC) No 1008/2008 and the Aviation Guidelines or Council Regulation (EEC) No 3577/92 and the Maritime Guidelines.
102. To the extent that assets are necessary for the provision of SGEI, it may not be practicable to require the divestment of such assets by way of measures to limit distortions of competition for the purposes of section 3.6.2. In such cases, the Commission may require alternative measures to be taken to ensure that competition is not distorted to an extent contrary to the common interest, in particular by introducing fair competition in respect of the SGEI in question as soon as possible.

⁽⁵²⁾ Communication from the Commission — European Union framework for State aid in the form of public service compensation (2011) (OJ C 8, 11.1.2012, p. 15).

⁽⁵³⁾ Commission Decision 2012/21/EU of 20 December 2011 on the application of Article 106(2) of the Treaty on the Functioning of the European Union to State aid in the form of public service compensation granted to certain undertakings entrusted with the operation of services of general economic interest (OJ L 7, 11.1.2012, p. 3).

⁽⁵⁴⁾ Regulation (EC) No 1370/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on public passenger transport services by rail and by road and repealing Council Regulations (EEC) Nos 1191/69 and 1107/70 (OJ L 315, 3.12.2007, p. 1).

⁽⁵⁵⁾ Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community (OJ L 293, 31.10.2008, p. 3), Articles 16, 17 and 18.

⁽⁵⁶⁾ Communication from the Commission: Guidelines on State aid to airports and airlines (OJ C 99, 4.4.2014, p. 3).

⁽⁵⁷⁾ Council Regulation (EEC) No 3577/92 of 7 December applying the principles of freedom to provide services to maritime transport within Member States (OJ L 364, 12.12.1992, p. 7).

⁽⁵⁸⁾ Commission communication C(2004) 43 — Community guidelines on State aid to maritime transport (OJ C 13, 17.1.2004, p. 3).

103. Where an SGEI provider is not able to comply with the conditions of these guidelines, the aid in question cannot be found compatible. In such cases, however, the Commission may authorise the payment of such aid as is necessary to ensure continuity of the SGEI until a new provider is entrusted with the service. The Commission will only authorise aid where the Member State concerned demonstrates on objective grounds that the aid is strictly limited to the amount and duration indispensable to entrust a new provider with the service.

6. AID SCHEMES FOR SMALLER AID AMOUNTS AND BENEFICIARIES

6.1. General conditions

104. Should Member States wish to provide aid pursuant to these guidelines to SMEs or smaller State-owned undertakings, such aid should normally be granted under schemes. The use of schemes helps to limit distortions of competition linked to moral hazard, by allowing a Member State to make a clear statement *ex ante* concerning the terms on which it may decide to grant aid to undertakings in difficulty.
105. Schemes must specify the maximum amount of aid that can be awarded to any one undertaking as part of an operation to provide rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support, including where the plan is modified. The maximum total amount of aid granted to any one undertaking may not be more than EUR 10 million, including any aid obtained from other sources or under other schemes.
106. Whilst the compatibility of such schemes will in general be assessed in the light of the conditions set out in Chapters 3, 4 and 5, it is appropriate to provide for simplified conditions in certain respects, to enable Member States to apply those conditions without further reference to the Commission and to reduce the burden on SMEs and smaller State-owned undertakings of providing the information required. In view of the small size of the aid amounts and the beneficiaries at stake, the Commission considers that the potential for significant distortions of competitions is more limited in such cases. Therefore, the provisions of Chapters 3, 4 and 5 apply to such schemes *mutatis mutandis*, except as provided otherwise in sections 6.2, 6.3, 6.4 and 6.5. This Chapter also includes provisions on temporary restructuring support and on the duration and evaluation of schemes.

6.2. Objective of common interest

107. Whilst the failure of an individual SME ⁽⁵⁹⁾ is unlikely to involve the degree of social hardship or market failure required for the purposes of point 44, there is a greater concern in relation to SMEs that value may be destroyed when SMEs that have the potential to restructure so as to restore their long-term viability are denied the chance to do so by liquidity problems. As regards the grant of aid under schemes, therefore, it is sufficient for a Member State to determine that the failure of the beneficiary would likely involve social hardship or a market failure, in particular that:
- (a) the exit of an innovative SME or an SME with high growth potential would have potential negative consequences;
 - (b) the exit of an undertaking with extensive links to other local or regional undertakings, particularly other SMEs, would have potential negative consequences;
 - (c) the failure or adverse incentives of credit markets would push an otherwise viable undertaking into bankruptcy; or
 - (d) similar situations of hardship duly substantiated by the beneficiary would arise.
108. By way of derogation from point 50, beneficiaries under schemes will not be required to submit a market survey.

⁽⁵⁹⁾ For the purposes of Chapter 6, 'SME' includes smaller State-owned undertakings.

6.3. Appropriateness

109. The requirement set out in point 55(d) will be deemed to have been satisfied provided that rescue aid is granted for no longer than six months, during which time an analysis must be made of the beneficiary's position. Before the end of that period:
- (a) the Member State must approve a restructuring plan or liquidation plan, or
 - (b) the beneficiary must submit a simplified restructuring plan, pursuant to point 115, or
 - (c) the loan must be reimbursed or the guarantee terminated.
110. By way of derogation from point 57, Member States will not be required to assess whether the remuneration as determined in accordance with point 56 represents an appropriate benchmark.

6.4. Proportionality of the aid/aid limited to the minimum

111. By way of derogation from point 64, Member States may consider an own contribution to be adequate if it amounts to at least 40 % of the restructuring costs in the case of medium-sized enterprises or 25 % of the restructuring costs in the case of small enterprises.

6.5. Negative effects

112. A Member State that intends to grant rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support must verify whether the 'one time, last time' principle set out in section 3.6.1 is complied with. For that purpose, the Member State must determine whether the undertaking concerned has already received rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support in the past, including any such aid granted before the entry into force of these guidelines and any non-notified aid. If so, and where less than 10 years⁽⁶⁰⁾ have elapsed since the rescue aid or temporary restructuring support was granted or the restructuring period came to an end or implementation of the restructuring plan was halted (whichever occurred the latest), further rescue aid, restructuring aid or temporary restructuring support must not be granted, except:
- (a) where temporary restructuring support follows the granting of rescue aid as part of a single restructuring operation;
 - (b) where restructuring aid follows the granting of rescue aid or temporary restructuring support as part of a single restructuring operation;
 - (c) where rescue aid or temporary restructuring support has been granted in accordance with these guidelines and that aid was not followed by restructuring aid, if:
 - i. it could reasonably have been believed that the beneficiary would be viable in the long term when the aid pursuant to these guidelines was granted, and
 - ii. new rescue or restructuring aid or temporary restructuring support becomes necessary after at least five years due to unforeseeable circumstances for which the beneficiary is not responsible;
 - (d) in exceptional and unforeseeable circumstances for which the beneficiary is not responsible.
113. Measures limiting distortions of competition are likely to have a disproportionate impact on small enterprises, particularly given the burden of carrying out such measures. By way of derogation from point 76, therefore, Member States are not obliged to require such measures from small enterprises, except where otherwise provided by rules on State aid in a particular sector. However, small enterprises should not normally increase their capacity during a restructuring period.

⁽⁶⁰⁾ Five years in the case of the primary agricultural production sector.

6.6. Temporary restructuring support

114. In certain cases, it may be possible for an undertaking to complete restructuring without the need for restructuring aid, provided that it is able to obtain liquidity support of a longer duration than is available under the terms of rescue aid. Member States may put in place schemes that allow liquidity aid for a longer period than six months (referred to as 'temporary restructuring support'), on the conditions set out below.
115. Temporary restructuring support must fulfil the following conditions:
- (a) The support must consist of aid in the form of loan guarantees or loans.
 - (b) The financial cost of the loan or, in the case of loan guarantees, the total financial cost of the guaranteed loan, including the interest rate of the loan and the guarantee premium, must comply with point 116.
 - (c) Temporary restructuring support must comply with the provisions of Chapter 3 of these guidelines, as modified by this chapter.
 - (d) Temporary restructuring support may be granted for a period not exceeding 18 months, less any immediately preceding period of rescue aid. Before the end of that period:
 - i. the Member State must approve a restructuring plan as foreseen in point 55(d)(ii) above, or liquidation plan, or
 - ii. the loan must be reimbursed or the guarantee terminated,
 - (e) Not later than six months after disbursement of the first instalment to the beneficiary, less any immediately preceding period of rescue aid, the Member State must approve a simplified restructuring plan. That plan need not contain all the elements set out in points 47 to 52, but must, as a minimum, identify the actions that the beneficiary must take to restore its long-term viability without State support.
116. Remuneration for temporary restructuring support should be set at a rate not less than the reference rate set out in the Communication from the Commission on the revision of the method for setting the reference and discount rates for weak undertakings offering normal levels of collateralisation (currently 1-year IBOR plus 400 basis points) ⁽⁶¹⁾. To provide incentives for exit, the rate should increase by not less than 50 basis points once 12 months have elapsed from the time of disbursement of the first instalment to the beneficiary (less any immediately preceding period of rescue aid).
117. Temporary restructuring support must be restricted to the amount needed to keep the beneficiary in business for 18 months; in determining that amount regard should be had to the outcome of the formula set out in Annex I; any aid exceeding the result of that calculation can only be granted if it is duly justified by the provision of a liquidity plan setting out the beneficiary's liquidity needs for the coming 18 months.

6.7. Duration and evaluation

118. The Commission may require Member States to limit the duration of certain schemes (normally to four years or less) and to conduct an evaluation of those schemes.
119. Evaluations will be required for schemes where the potential distortions are particularly high, that is to say schemes where there is a risk of significant restrictions of competition if their implementation is not reviewed in due time.

⁽⁶¹⁾ For the avoidance of doubt, the note regarding remuneration of rescue aid to the table of loan margins contained in that communication will not apply to aid assessed under these guidelines.

120. Given the objectives and in order not to impose disproportionate burdens on Member States in respect of smaller aid projects, this only applies to aid schemes with large budgets or containing novel characteristics, or when significant market, technology or regulatory changes are anticipated. The evaluation must be carried out by an expert independent from the State aid granting authority, on the basis of a common methodology⁽⁶²⁾, and must be made public. The evaluation must be submitted to the Commission in due time to allow for the assessment of possible extension of the aid scheme and in any case upon expiry of the scheme. The precise scope of the evaluation and how it is to be carried out will be defined in the decision approving the aid measure. Any subsequent aid measure with a similar objective must take into account the results of the evaluation.

7. PROCEDURES

7.1. Accelerated procedure for rescue aid

121. The Commission will as far as possible endeavour to take a decision within a period of one month in respect of rescue aid that complies with all of the conditions set out in Chapter 3 and with the following cumulative requirements:
- (a) the rescue aid is limited to the amount resulting from the formula set out in Annex I and does not exceed EUR 10 million;
 - (b) the aid is not granted in the situations mentioned in point 72(b) or (c).

7.2. Procedures related to restructuring plans

7.2.1. Implementation of the restructuring plan

122. The beneficiary must fully implement the restructuring plan and must discharge any other obligations laid down in the Commission decision authorising the aid. The Commission will regard any failure to implement the plan or to fulfil the other obligations as misuse of the aid, without prejudice to Article 23 of Regulation (EC) No 659/1999 or to the possibility of an action before the Court of Justice pursuant to the second subparagraph of Article 108(2) of the Treaty.
123. Where restructuring operations cover several years and involve substantial amounts of aid, the Commission may require payment of the restructuring aid to be split into instalments and may make payment of each instalment subject to:
- (a) confirmation, prior to each payment, of the satisfactory implementation of each stage in the restructuring plan, in accordance with the planned timetable; or
 - (b) its approval, prior to each payment, after verification that the plan is being satisfactorily implemented.

7.2.2. Amendment of the restructuring plan

124. Where restructuring aid has been approved, the Member State concerned may, during the restructuring period, ask the Commission to agree to changes to the restructuring plan and the amount of the aid. The Commission may allow such changes where they meet the following conditions:
- (a) the revised plan must still show a return to viability within a reasonable time scale;
 - (b) if the restructuring costs are increased, the own contribution must increase correspondingly;
 - (c) if the amount of the aid is increased, measures to limit distortions of competition must be more extensive than those initially imposed;

⁽⁶²⁾ Such a common methodology may be provided by the Commission (see footnote 34).

- (d) if the proposed measures to limit distortions of competition are more limited than those initially imposed, the amount of the aid must be correspondingly reduced;
- (e) the new timetable for implementation of the measures to limit distortions of competition may be delayed with respect to the timetable initially adopted only for reasons outside the beneficiary's or the Member State's control: if that is not the case, the amount of the aid must be correspondingly reduced.
125. If the conditions imposed by the Commission or the commitments given by the Member State are relaxed, the amount of aid must be correspondingly reduced or other conditions may be imposed.
126. Should the Member State concerned introduce changes to an approved restructuring plan without duly informing the Commission, or should the beneficiary depart from the approved restructuring plan, the Commission will initiate proceedings under Article 108(2) of the Treaty, as provided for by Article 16 of Regulation (EC) No 659/1999 (misuse of aid), without prejudice to Article 23 of Regulation (EC) No 659/1999 and to the possibility of an action before the Court of Justice pursuant to the second subparagraph of Article 108(2) of the Treaty.
- 7.2.3. *Need to notify to the Commission any aid granted to the beneficiary during the restructuring period*
127. Where restructuring aid is examined under these guidelines, the grant of any other aid during the restructuring period, even in accordance with a scheme that has already been authorised, is liable to influence the Commission's assessment concerning the necessary extent of the measures to limit distortions of competition.
128. Therefore, notifications of restructuring aid must indicate all other aid of any kind which is planned to be granted to the beneficiary during the restructuring period, unless it is covered by the *de minimis* rule or by exemption regulations. The Commission shall take such aid into account when assessing the restructuring aid.
129. Any aid actually granted during the restructuring period, including aid granted in accordance with an approved scheme, must be notified individually to the Commission to the extent that the latter was not informed thereof at the time of its decision on the restructuring aid.
130. The Commission shall ensure that the grant of aid under approved schemes is not liable to circumvent the requirements of these guidelines.

8. REPORTING AND MONITORING

131. In accordance with Regulation (EC) No 659/1999 and Commission Regulation (EC) No 794/2004 of 21 April 2004⁽⁶³⁾, Member States must submit annual reports to the Commission. Those annual reports will be published on the Commission's website.
132. When adopting a decision under these guidelines the Commission may impose additional reporting obligations regarding the aid granted in order to be able to check whether the decision approving the aid measure has been respected. In certain cases, the Commission may require the appointment of a monitoring trustee, a divestment trustee or both, to ensure compliance with any conditions and obligations linked to the approval of the aid.

9. APPROPRIATE MEASURES AS REFERRED TO IN ARTICLE 108(1) TFEU

133. Pursuant to Article 108(1) of the Treaty, the Commission proposes that Member States amend, where necessary, their existing aid schemes in order to bring them into line with these guidelines no later than 1 February 2015. The Commission will make authorisation of any future scheme conditional on compliance with those provisions.

⁽⁶³⁾ Commission Regulation (EC) No 794/2004 of 21 April 2004 implementing Council Regulation (EC) No 659/1999 laying down detailed rules for the application of Article 93 of the EC Treaty (OJ L 140, 30.4.2004, p. 1).

134. Member States are invited to give their explicit unconditional agreement to the appropriate measures proposed in point 133 within two months from the date of publication of these guidelines in the *Official Journal of the European Union*. In the absence of a reply from any of the Member States, the Commission will assume that the Member State in question does not agree with the proposed measures.

10. DATE OF APPLICATION AND DURATION

135. The Commission will apply these guidelines with effect from 1 August 2014 until 31 December 2020.
136. Notifications registered by the Commission prior to 1 August 2014 will be examined in the light of the criteria in force at the time of notification.
137. The Commission will examine the compatibility with the internal market of any rescue or restructuring aid granted without its authorisation and therefore in breach of Article 108(3) of the Treaty on the basis of these guidelines if some or all of the aid is granted after their publication in the *Official Journal of the European Union*.
138. In all other cases it will conduct the examination on the basis of the guidelines which applied at the time the aid was granted.
139. Notwithstanding the provisions of points 136, 137 and 138, the Commission will apply the provisions of Chapter 5 from 1 August 2014 when examining aid to SGEI providers in difficulty, regardless of when that aid was notified or granted.
140. Where, by virtue of paragraph 9 of the SGEI Framework, the Commission examines under these guidelines any aid granted before 31 January 2012 to an SGEI provider in difficulty, it will deem such aid to be compatible with the internal market if it complies with the provisions of the SGEI Framework, with the exception of paragraphs 9, 14, 19, 20, 24, 39 and 60.
-

ANNEX I

Formula ⁽¹⁾ for calculation of the maximum amount of rescue aid or temporary restructuring support per six-month period

$$\frac{EBIT_t + depreciation_t - (working\ capital_t - working\ capital_{t-1})}{2}$$

The formula is based on the operating results of the beneficiary (EBIT, earnings before interest and taxes) recorded in the year before granting/notifying the aid (indicated as t). To this amount depreciation has been added back. Then changes in working capital must be subtracted from the total. The change in working capital is calculated as the change in the difference between the current assets and current liabilities ⁽²⁾ for the latest closed accounting periods. Similarly, any provisions at the level of the operating result will need to be clearly indicated and the result should not include such provisions.

The formula aims at estimating the negative operating cash flow of the beneficiary in the year preceding the application for the aid (or before award of the aid in the case of non-notified aid). Half of this amount should keep the beneficiary in business for a six-month period. Thus the result of the formula has to be divided by 2 for the purposes of point 60. For the purposes of point 117, the result of the formula has to be multiplied by 1,5.

This formula can only be applied where the result is a negative amount. If it leads to a positive result, a detailed explanation will need to be submitted demonstrating that the beneficiary is an undertaking in difficulty as defined in point 20.

Example:

Earnings before interest and taxes (EUR million)	(12)	
Depreciation (EUR million)	2	
Balance sheet (EUR million)	December 31, t	December 31, t-1
<i>Current assets</i>		
Cash or equivalents	10	5
Accounts receivable	30	20
Inventories	50	45
Prepaid expenses	20	10
Other current assets	20	20
Total current assets	130	100
<i>Current liabilities</i>		
Accounts payable	20	25
Accrued expenses	15	10
Deferred income	5	5
Total current liabilities	40	40
Working capital	90	60
Change in working capital	30	

⁽¹⁾ To EBIT must be added back depreciation in the same period plus the changes in working capital over a two-year period (year before the application and preceding year), divided by two to determine an amount over six months.

⁽²⁾ Current assets: liquid funds, receivables (client and debtor accounts), other current assets and prepaid expenses, inventories. Current liabilities: financial debt, trade accounts payable (supplier and creditor accounts) and other current liabilities, deferred income, other accrued liabilities, tax liabilities.

$[-12 + 2 - 30]/2 = -\text{EUR } 20 \text{ million.}$

As the outcome of the formula is higher than EUR 10 million, the accelerated procedure described in point 121 cannot be used. In addition, in this example, if the amount of rescue aid exceeds EUR 20 million or the amount of temporary restructuring support exceeds EUR 60 million, the amount of aid must be duly justified by the provision of a liquidity plan setting out the beneficiary's liquidity needs.

ANNEX II

Indicative model restructuring plan

This Annex sets out an indicative table of contents for a restructuring plan, to assist Member States and the Commission in preparing and reviewing restructuring plans as efficiently as possible.

The information set out below is without prejudice to the more detailed requirements set out in the guidelines concerning the content of a restructuring plan and the other matters to be demonstrated by the Member State concerned.

1. Description of the beneficiary
 2. Description of the market or markets where the beneficiary operates
 3. Demonstration of the social hardship that the aid aims to prevent or the market failure that it aims to address, comparison with a credible alternative scenario not involving State aid, demonstrating how such objective or objectives would not be attained, or would be attained to a lesser degree, in the case of the alternative scenario
 4. Description of the sources of the beneficiary's difficulties (including an assessment of the role of any flaws in the beneficiary's business model or corporate governance system in causing those difficulties and the extent to which the difficulties could have been avoided through appropriate and timely management action) and SWOT analysis
 5. Description of possible plans to remedy the beneficiary's problems and comparison of those plans in terms of the amount of State aid required and the anticipated results of those plans
 6. Description of the State intervention, full details of each State measure (including the form, amount and remuneration of each measure) and demonstration that the State aid instruments chosen are appropriate to the issues that they are intended to address
 7. Outline of the process for implementing the preferred plan with a view to restoring the beneficiary's long-term viability within a reasonable timescale (in principle, not to exceed three years), including a timetable of actions and a calculation of the costs of each action
 8. Business plan setting out financial projections for the next five years and demonstrating the return to long-term viability
 9. Demonstration of the return to viability under both a baseline and a pessimistic scenario, presentation and justification on the basis of a market survey of the assumptions used and sensitivity analysis
 10. Proposed own contribution and burden-sharing measures
 11. Proposed measures to limit distortions of competition
-

COMMISSION

COMMISSION RECOMMENDATION

of 6 May 2003

concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises

(notified under document number C(2003) 1422)

(Text with EEA relevance)

(2003/361/EC)

THE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES,

Having regard to the Treaty establishing the European Community, and in particular Article 211, second indent, thereof,

Whereas:

economic developments, pursuant to Article 2 of the Annex thereto, consideration must be given to a number of difficulties of interpretation which have emerged in its application, as well as the observations received from enterprises. In view of the number of amendments now requiring to be made to Recommendation 96/280/EC, and for the sake of clarity, it is appropriate to replace the Recommendation.

- (1) In a report submitted to the Council in 1992 at the request of the 'Industry' Council held on 28 May 1990, the Commission had proposed limiting the proliferation of definitions of small and medium-sized enterprises in use at Community level. Commission Recommendation 96/280/EC of 3 April 1996 concerning the definition of small and medium-sized enterprises⁽¹⁾ was based on the idea that the existence of different definitions at Community level and at national level could create inconsistencies. Following the logic of a single market without internal frontiers, the treatment of enterprises should be based on a set of common rules. The pursuit of such an approach is all the more necessary in view of the extensive interaction between national and Community measures assisting micro, small and medium-sized enterprises (SME), for example in connection with Structural Funds or research. It means that situations in which the Community focuses its action on a given category of SMEs and the Member States on another must be avoided. In addition, it was considered that the application of the same definition by the Commission, the Member States, the European Investment Bank (EIB) and the European Investment Fund (EIF) would improve the consistency and effectiveness of policies targeting SMEs and would, therefore, limit the risk of distortion of competition.
- (2) Recommendation 96/280/EC has been applied widely by the Member States, and the definition contained in the Annex thereto has been taken over in Commission Regulation (EC) No 70/2001 of 12 January 2001 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid to small and medium-sized enterprises⁽²⁾. Apart from the need to adapt Recommendation 96/280/EC to
- (3) It should also be made clear that, in accordance with Articles 48, 81 and 82 of the Treaty, as interpreted by the Court of Justice of the European Communities, an enterprise should be considered to be any entity, regardless of its legal form, engaged in economic activities, including in particular entities engaged in a craft activity and other activities on an individual or family basis, partnerships or associations regularly engaged in economic activities.
- (4) The criterion of staff numbers (the 'staff headcount criterion') remains undoubtedly one of the most important, and must be observed as the main criterion; introducing a financial criterion is nonetheless a necessary adjunct in order to grasp the real scale and performance of an enterprise and its position compared to its competitors. However, it would not be desirable to use turnover as the sole financial criterion, in particular because enterprises in the trade and distribution sector have by their nature higher turnover figures than those in the manufacturing sector. Thus the turnover criterion should be combined with that of the balance sheet total, a criterion which reflects the overall wealth of a business, with the possibility of either of these two criteria being exceeded.
- (5) The turnover ceiling refers to enterprises engaged in very different types of economic activity. In order not to restrict unduly the usefulness of applying the definition, it should be updated to take account of changes in both prices and productivity.

⁽¹⁾ OJ L 107, 30.4.1996, p. 4.

⁽²⁾ OJ L 10, 13.1.2001, p. 33.

- (6) As regards the ceiling for the balance sheet total, in the absence of any new element, it is justified to maintain the approach whereby the turnover ceilings are subjected to a coefficient based on the statistical ratio between the two variables. The statistical trend requires a greater increase to be made to the turnover ceiling. Since the trend differs according to the size-category of the enterprise, it is also appropriate to adjust the coefficient in order to reflect the economic trend as closely as possible and not to penalise microenterprises and small enterprises as opposed to medium-sized enterprises. This coefficient is very close to 1 in the case of microenterprises and small enterprises. To simplify matters, therefore, a single value must be chosen for those categories for the turnover ceiling and balance sheet total ceiling.
- (7) As in Recommendation 96/280/EC, the financial ceilings and the staff ceilings represent maximum limits and the Member States, the EIB and the EIF may fix ceilings lower than the Community ceilings if they wish to direct their measures towards a specific category of SME. In the interests of administrative simplification, the Member States, the EIB and the EIF may use only one criterion — the staff headcount — for the implementation of some of their policies. However, this does not apply to the various rules in competition law where the financial criteria must also be used and adhered to.
- (8) Following the endorsement of the European Charter for Small Enterprises by the European Council of Santa Maria da Feira in June 2000, microenterprises — a category of small enterprises particularly important for the development of entrepreneurship and job creation — should also be better defined.
- (9) To gain a better understanding of the real economic position of SMEs and to remove from that category groups of enterprises whose economic power may exceed that of genuine SMEs, a distinction should be made between various types of enterprises, depending on whether they are autonomous, whether they have holdings which do not entail a controlling position (partner enterprises), or whether they are linked to other enterprises. The current limit shown in Recommendation 96/280/EC, of a 25 % holding below which an enterprise is considered autonomous, is maintained.
- (10) In order to encourage the creation of enterprises, equity financing of SMEs and rural and local development, enterprises can be considered autonomous despite a holding of 25 % or more by certain categories of investors who have a positive role in business financing and creation. However, conditions for these investors have not previously been specified. The case of 'business angels' (individuals or groups of individuals pursuing a regular business of investing venture capital) deserves special mention because — compared to other venture capital investors — their ability to give relevant advice to new entrepreneurs is extremely valuable. Their investment in equity capital also complements the activity of venture capital companies, as they provide smaller amounts at an earlier stage of the enterprise's life.
- (11) To simplify matters, in particular for Member States and enterprises, use should be made when defining linked enterprises of the conditions laid down in Article 1 of Council Directive 83/349/EEC of 13 June 1983 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on consolidated accounts ⁽¹⁾, as last amended by Directive 2001/65/EC of the European Parliament and of the Council ⁽²⁾, in so far as these conditions are suitable for the purposes of this Recommendation. To strengthen the incentives for investing in the equity funding of an SME, the presumption of absence of dominant influence on the enterprise in question was introduced, in pursuance of the criteria of Article 5(3), of Council Directive 78/660/EEC of 25 July 1978 based on Article 54(3)(g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies ⁽³⁾, as last amended by Directive 2001/65/EC.
- (12) Account should also be taken, in suitable cases, of relations between enterprises which pass through natural persons, with a view to ensuring that only those enterprises which really need the advantages accruing to SMEs from the different rules or measures in their favour actually benefit from them. In order to limit the examination of these situations to the strict minimum, the account taken of such relationships has been restricted to the relevant market or to adjacent markets — reference being had, where necessary, to the Commission's definition of 'relevant markets' in the Commission notice on the definition of relevant market for the purposes of Community competition law ⁽⁴⁾.
- (13) In order to avoid arbitrary distinctions between different public bodies of a Member State, and given the need for legal certainty, it is considered necessary to confirm that an enterprise with 25 % or more of its capital or voting rights controlled by a public body is not an SME.
- (14) In order to ease the administrative burden for enterprises, and to simplify and speed up the administrative handling of cases for which SME status is required, it is appropriate to allow enterprises to use solemn declarations to certify certain of their characteristics.

⁽¹⁾ OJ L 193, 18.7.1983, p. 1.

⁽²⁾ OJ L 283, 27.10.2001, p. 28.

⁽³⁾ OJ L 222, 14.8.1978, p. 11.

⁽⁴⁾ OJ C 372, 9.12.1997, p. 5.

- (15) It is necessary to establish in detail the composition of the staff headcount for SME definition purposes. In order to promote the development of vocational training and sandwich courses, it is desirable, when calculating staff numbers, to disregard apprentices and students with a vocational training contract. Similarly, maternity or parental leave periods should not be counted.
- (16) The various types of enterprise defined according to their relationship with other enterprises correspond to objectively differing degrees of integration. It is therefore appropriate to apply distinct procedures to each of those types of enterprise when calculating the quantities representing their activities and economic power,

HEREBY RECOMMENDS:

Article 1

1. This Recommendation concerns the definition of micro, small and medium-sized enterprises used in Community policies applied within the Community and the European Economic Area.
2. Member States, the European Investment Bank (EIB) and the European Investment Fund (EIF), are invited:
 - (a) to comply with Title I of the Annex for their programmes directed towards medium-sized enterprises, small enterprises or microenterprises;
 - (b) to take the necessary steps with a view to using the size classes set out in Article 7 of the Annex, especially where the monitoring of their use of Community financial instruments is concerned.

Article 2

The ceilings shown in Article 2 of the Annex are to be regarded as maximum values. Member States, the EIB and the EIF may fix lower ceilings. In implementing certain of their policies, they may also choose to apply only the criterion of number of employees, except in fields governed by the various rules on State aid.

Article 3

This Recommendation will replace Recommendation 96/280/EC as from 1 January 2005.

Article 4

This Recommendation is addressed to the Member States, the EIB and the EIF.

They are requested to inform the Commission by 31 December 2004 of any measures they have taken further to it and, no later than 30 September 2005, to inform it of the first results of its implementation.

Done at Brussels, 6 May 2003.

For the Commission

Erkki LIIKANEN

Member of the Commission

ANNEX

TITLE I

DEFINITION OF MICRO, SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES ADOPTED BY THE COMMISSION*Article 1***Enterprise**

An enterprise is considered to be any entity engaged in an economic activity, irrespective of its legal form. This includes, in particular, self-employed persons and family businesses engaged in craft or other activities, and partnerships or associations regularly engaged in an economic activity.

*Article 2***Staff headcount and financial ceilings determining enterprise categories**

1. The category of micro, small and medium-sized enterprises (SMEs) is made up of enterprises which employ fewer than 250 persons and which have an annual turnover not exceeding EUR 50 million, and/or an annual balance sheet total not exceeding EUR 43 million.
2. Within the SME category, a small enterprise is defined as an enterprise which employs fewer than 50 persons and whose annual turnover and/or annual balance sheet total does not exceed EUR 10 million.
3. Within the SME category, a microenterprise is defined as an enterprise which employs fewer than 10 persons and whose annual turnover and/or annual balance sheet total does not exceed EUR 2 million.

*Article 3***Types of enterprise taken into consideration in calculating staff numbers and financial amounts**

1. An 'autonomous enterprise' is any enterprise which is not classified as a partner enterprise within the meaning of paragraph 2 or as a linked enterprise within the meaning of paragraph 3.
2. 'Partner enterprises' are all enterprises which are not classified as linked enterprises within the meaning of paragraph 3 and between which there is the following relationship: an enterprise (upstream enterprise) holds, either solely or jointly with one or more linked enterprises within the meaning of paragraph 3, 25 % or more of the capital or voting rights of another enterprise (downstream enterprise).

However, an enterprise may be ranked as autonomous, and thus as not having any partner enterprises, even if this 25 % threshold is reached or exceeded by the following investors, provided that those investors are not linked, within the meaning of paragraph 3, either individually or jointly to the enterprise in question:

- (a) public investment corporations, venture capital companies, individuals or groups of individuals with a regular venture capital investment activity who invest equity capital in unquoted businesses ('business angels'), provided the total investment of those business angels in the same enterprise is less than EUR 1 250 000;
 - (b) universities or non-profit research centres;
 - (c) institutional investors, including regional development funds;
 - (d) autonomous local authorities with an annual budget of less than EUR 10 million and fewer than 5 000 inhabitants.
3. 'Linked enterprises' are enterprises which have any of the following relationships with each other:
 - (a) an enterprise has a majority of the shareholders' or members' voting rights in another enterprise;
 - (b) an enterprise has the right to appoint or remove a majority of the members of the administrative, management or supervisory body of another enterprise;
 - (c) an enterprise has the right to exercise a dominant influence over another enterprise pursuant to a contract entered into with that enterprise or to a provision in its memorandum or articles of association;
 - (d) an enterprise, which is a shareholder in or member of another enterprise, controls alone, pursuant to an agreement with other shareholders in or members of that enterprise, a majority of shareholders' or members' voting rights in that enterprise.

There is a presumption that no dominant influence exists if the investors listed in the second subparagraph of paragraph 2 are not involving themselves directly or indirectly in the management of the enterprise in question, without prejudice to their rights as stakeholders.

Enterprises having any of the relationships described in the first subparagraph through one or more other enterprises, or any one of the investors mentioned in paragraph 2, are also considered to be linked.

Enterprises which have one or other of such relationships through a natural person or group of natural persons acting jointly are also considered linked enterprises if they engage in their activity or in part of their activity in the same relevant market or in adjacent markets.

An 'adjacent market' is considered to be the market for a product or service situated directly upstream or downstream of the relevant market.

4. Except in the cases set out in paragraph 2, second subparagraph, an enterprise cannot be considered an SME if 25 % or more of the capital or voting rights are directly or indirectly controlled, jointly or individually, by one or more public bodies.

5. Enterprises may make a declaration of status as an autonomous enterprise, partner enterprise or linked enterprise, including the data regarding the ceilings set out in Article 2. The declaration may be made even if the capital is spread in such a way that it is not possible to determine exactly by whom it is held, in which case the enterprise may declare in good faith that it can legitimately presume that it is not owned as to 25 % or more by one enterprise or jointly by enterprises linked to one another. Such declarations are made without prejudice to the checks and investigations provided for by national or Community rules.

Article 4

Data used for the staff headcount and the financial amounts and reference period

1. The data to apply to the headcount of staff and the financial amounts are those relating to the latest approved accounting period and calculated on an annual basis. They are taken into account from the date of closure of the accounts. The amount selected for the turnover is calculated excluding value added tax (VAT) and other indirect taxes.

2. Where, at the date of closure of the accounts, an enterprise finds that, on an annual basis, it has exceeded or fallen below the headcount or financial ceilings stated in Article 2, this will not result in the loss or acquisition of the status of medium-sized, small or microenterprise unless those ceilings are exceeded over two consecutive accounting periods.

3. In the case of newly established enterprises whose accounts have not yet been approved, the data to apply is to be derived from a bona fide estimate made in the course of the financial year.

Article 5

Staff headcount

The headcount corresponds to the number of annual work units (AWU), i.e. the number of persons who worked full-time within the enterprise in question or on its behalf during the entire reference year under consideration. The work of persons who have not worked the full year, the work of those who have worked part-time, regardless of duration, and the work of seasonal workers are counted as fractions of AWU. The staff consists of:

- (a) employees;
- (b) persons working for the enterprise being subordinated to it and deemed to be employees under national law;
- (c) owner-managers;
- (d) partners engaging in a regular activity in the enterprise and benefiting from financial advantages from the enterprise.

Apprentices or students engaged in vocational training with an apprenticeship or vocational training contract are not included as staff. The duration of maternity or parental leaves is not counted.

Article 6

Establishing the data of an enterprise

1. In the case of an autonomous enterprise, the data, including the number of staff, are determined exclusively on the basis of the accounts of that enterprise.

2. The data, including the headcount, of an enterprise having partner enterprises or linked enterprises are determined on the basis of the accounts and other data of the enterprise or, where they exist, the consolidated accounts of the enterprise, or the consolidated accounts in which the enterprise is included through consolidation.

To the data referred to in the first subparagraph are added the data of any partner enterprise of the enterprise in question situated immediately upstream or downstream from it. Aggregation is proportional to the percentage interest in the capital or voting rights (whichever is greater). In the case of cross-holdings, the greater percentage applies.

To the data referred to in the first and second subparagraph is added 100 % of the data of any enterprise, which is linked directly or indirectly to the enterprise in question, where the data were not already included through consolidation in the accounts.

3. For the application of paragraph 2, the data of the partner enterprises of the enterprise in question are derived from their accounts and their other data, consolidated if they exist. To these is added 100 % of the data of enterprises which are linked to these partner enterprises, unless their accounts data are already included through consolidation.

For the application of the same paragraph 2, the data of the enterprises which are linked to the enterprise in question are to be derived from their accounts and their other data, consolidated if they exist. To these is added, pro rata, the data of any possible partner enterprise of that linked enterprise, situated immediately upstream or downstream from it, unless it has already been included in the consolidated accounts with a percentage at least proportional to the percentage identified under the second subparagraph of paragraph 2.

4. Where in the consolidated accounts no staff data appear for a given enterprise, staff figures are calculated by aggregating proportionally the data from its partner enterprises and by adding the data from the enterprises to which the enterprise in question is linked.

TITLE II

SUNDRY PROVISIONS

Article 7

Statistics

The Commission will take the necessary measures to present the statistics that it produces in accordance with the following size-classes of enterprises:

- (a) 0 to 1 person;
- (b) 2 to 9 persons;
- (c) 10 to 49 persons;
- (d) 50 to 249 persons.

Article 8

References

1. Any Community legislation or any Community programme to be amended or adopted and in which the term 'SME', 'microenterprise', 'small enterprise' or 'medium-sized enterprise', or any other similar term occurs, should refer to the definition contained in this Recommendation.

2. As a transitional measure, current Community programmes using the SME definition in Recommendation 96/280/EC will continue to be implemented for the benefit of the enterprises which were considered SMEs when those programmes were adopted. Legally binding commitments entered into by the Commission on the basis of such programmes will remain unaffected.

Without prejudice to the first subparagraph, any amendment of the SME definition within the programmes can be made only by adopting the definition contained in this Recommendation in accordance with paragraph 1.

Article 9

Revision

On the basis of a review of the application of the definition contained in this Recommendation, to be drawn up by 31 March 2006, and taking account of any amendments to Article 1 of Directive 83/349/EEC on the definition of linked enterprises within the meaning of that Directive, the Commission will, if necessary, adapt the definition contained in this Recommendation, and in particular the ceilings for turnover and the balance-sheet total in order to take account of experience and economic developments in the Community.

Поняття державної допомоги

ПОНЯТТЯ ДОПОМОГИ - СТ. 107 (1) ДФЕС	Якщо інше не передбачено Договором, будь-яка допомога, яка надається державою-членом або за рахунок державних ресурсів у будь-якій формі, що спотворює або загрожує спотворенням конкуренції, надаючи перевагу певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, впливає на торгівлю між державами-членами, є недопустимою з внутрішнім ринком 1. Надається державою за рахунок державних ресурсів 2. Вибіркова економічна перевага 3. Спотворює або загрожує спотворенню конкуренції 4. Впливає на торгівлю між державами-членами					
ПРИНЦИП заборони надання допомоги	«якщо інше не передбачено Договором [...]»				«допомога є недопустимою з внутрішнім ринком»	
ДОПУСТИМИСТЬ ДОПОМОГИ - якщо інше не передбачено Договором	СТ. 107 (2) ДФЕС				➔ ЦІЛІ ДОПОМОГИ	
	СТ. 107 (3) ДФЕС					
	СТ. 106 (2) ДФЕС					
	СТ. 93 ДФЕС					
ЦІЛІ ДОПОМОГИ - приклад	регіональна	МСП	навколишнє середовище	наукові дослідження, технічний розвиток та інноваційна діяльність	професійна підготовка працівників	культура
					працевлаштування	спорт
					відновлення платоспроможності та реструктуризація	...
	транспорт	енергетика	вугілля	інфраструктура		
ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ: критерії допустимості для цілей допомоги та процедурних положень	DG COMP ВЕБ-СТОПІНКА: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html					
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ	Ст. 108 (3) ДФЕС: Комісія повинна бути повідомлена заздалегідь, щоб вона могла надавати свої зауваження про будь-які плани щодо надання чи зміни допомоги. [...] Пов'язана держава-член не повинна застосовувати запропоновані заходи до того часу, поки ця процедура не закінчиться остаточним рішенням – «standstill clause»					
ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОВІДОМЛЕННЯ	Регламент 651/2014 - GBER		Регламент 1370/2007 – послуги громадського пасажирського перевезення залізничним та автомобільним транспортом		Рішення Комісії 2012/21/EU - ПЗЕІ	Регламент 1407/2013 – незначна допомога (de minimis aid)
Приклади цілей: НПП – не підлягає повідомленню ПП – підлягає повідомленню	Регіональна інвестиційна допомога в GBER (НПП)		Наукові дослідження, технічний розвиток та інноваційна діяльність в GBER (НПП)		Допомога для охорони навколишнього середовища та енергетики в GBER (НПП)	ПЗЕІ в Рішенні Комісії 2012/21/EU (НПП) ПЗЕІ в рамкових критеріях для

	Керівні принципи регіональної допомоги (RAG) (ПП)	Рамкові критерії для державної допомоги в наукових дослідженнях, технічному розвитку та інноваційній діяльності (ПП)	Керівні принципи державної допомоги для охорони навколишнього середовища та енергетики (ПП)	державної допомоги у формі компенсації за громадські послуги (ПП)
	Допомога для культури в GBER (НПП) Пряме застосування ДФЕС (ПП)	Допомога для місцевої інфраструктури в GBER (НПП) Пряме застосування ДФЕС (ПП)	Допомога аеропортам в GBER (НПП) Керівні принципи державної допомоги для аеропортів та авіаліній (ПП)	
DE MINIMIS AID	Загальна сума de minimis aid, наданої однією державою-членом одному суб'єкту господарювання, не повинна перевищувати 200 000 євро протягом трьох років. Загальна сума de minimis aid, наданої однією державою-членом одному суб'єкту господарювання, яке здійснює автомобільні вантажні перевезення по найму або за винагороду не повинна перевищувати 100 000 євро протягом трьох років. Ця de minimis aid не повинна використовуватися для придбання автомобільних вантажних транспортних засобів. De minimis aid може бути надана з будь-якою метою (ціллю) - відповідно до рішення держави-члена.			
ПОНЯТТЯ, ЩО ЗАЗВИЧАЙ ПОВ'ЯЗАНІ З ОЦІНКОЮ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ*	* Якщо мова йде про різні цілі допомоги – може знадобитися більш розширений аналіз, залежно від обставин справи. Цей матеріал слугує для представлення найпоширеніших понять, що супроводжують надання допомоги, незалежно від цілі.			
	1. Встановлення обсягу проекту, який повинен бути охоплений допомогою Поділ ('salami slicing') не повинен допускатися.			
	2. Встановлення правильної цілі допомоги, яка може бути надана стосовно справи Правила допустимості встановлюються стосовно конкретних цілей допомоги. Розгляд допустимості допомоги повинен здійснюватися, зазвичай, з урахуванням конкретних правил, встановлених для конкретних цілей.			
	3. Стимулюючий ефект В принципі роботи над проектом не можуть розпочатися до того, як заява про допомогу буде подана до відповідного надавача допомоги, і надавач допомоги перевірить заявку (Державна допомога не змінює поведінки бенефіціара, якщо ці правила порушені).			
	4. Допустимі витрати Державна допомога може покривати лише допустимі витрати - такі витрати визначаються відповідними правилами, наприклад регіональна інвестиційна допомога: матеріальні (земля, будівлі та техніка, машини та обладнання) та нематеріальні активи (активи, які не мають фізичного чи фінансового втілення, такі як патенти, ліцензії, ноу-хау чи інша інтелектуальна власність), пов'язані з інвестиціями.			
	5. Форма(и) допомоги Допомога може надаватися в будь-якій формі незалежно від мети, наприклад регіональна інвестиційна допомога може надаватися у вигляді грошової дотації, пільгового кредиту, податкової пільги, придбання у держави землі за 1 грн, збільшення капіталу тощо.			

	6. Розмір допомоги Державна допомога має покривати допустимі витрати, і її сума, зазвичай, обмежена, наприклад регіональна інвестиційна допомога може надаватися лише до ліміту, встановленого на карті регіональної допомоги (для України 50% допустимих витрат) – інтенсивність допомоги. Для певних цілей допомоги розрахунок розміру повинен відображати фактичні фінансові потреби бенефіціара, наприклад: розмір інвестиційної допомоги для культури не повинен перевищувати різницю між допустимими витратами та операційним прибутком від інвестицій; розмір інвестиційної допомоги для аеропортів не повинен перевищувати розрив у фінансуванні інвестиційного проекту (так званий «розрив у фінансуванні капітальних витрат») визначений на основі попереднього (ex ante) бізнес-плану як чистої поточної вартості різниці між позитивними та негативними грошовими потоками. Якщо допомога надається у іншій формі, ніж грант, розмір допомоги - це грошовий еквівалент допомоги.	
	7. Кумуляція допомоги Допомога може кумулюватися з будь-якою іншою державною допомогою (незалежно від форми чи джерела), включаючи de minimis aid, якщо такі заходи стосуються різних допустимих витрат. Допомога може кумулюватися з будь-якою іншою державною допомогою (незалежно від форми чи джерела), включаючи de minimis aid, стосовно тих самих допустимих витрат, частково або повністю перетинаючись, лише якщо така кумуляція не призводить до перевищення найвищої інтенсивності, що застосовується.	
EX ANTE КОНТРОЛЬ	Державна допомога має бути повідомлена Комісії. Допомога, надана до затвердження Комісією, стає незаконною. У повідомленнях держави-члени визначають ціль допомоги та критерії, застосовані для забезпечення допустимості допомоги. Повідомлення та подальша кореспонденція мають електронну форму. Процедура регулюється Регламентом Ради 2015/1589 від 13 липня 2015 року, що встановлює детальні правила застосування статті 108 Договору про функціонування Європейського Союзу.	
	ЕТАПИ ПРОЦЕДУРИ	
	Попередня перевірка	Офіційна процедура розслідування
	Її потрібно завершити протягом 2 місяців з моменту отримання готового повідомлення. Повідомлення вважається готовим, якщо протягом 2 місяців з моменту отримання або отримання будь-якої запитуваної додаткової інформації, Комісія не вимагає додаткової інформації.	Комісія, наскільки це можливо, намагається прийняти рішення протягом 18 місяців з моменту початку процедури.
	Завершується: - рішенням про те, що повідомлений захід не містить допомогою - рішенням, що не викликає заперечень - рішенням про початок офіційної процедури розслідування	Завершується: - рішенням про те, що повідомлений захід не містить допомогу - позитивним рішенням - негативним рішенням
EX POST КОНТРОЛЬ ДОПОМОГИ	Комісія може ініціювати перевірку ймовірної неправомірної допомоги ex officio. Комісія розглядає скарги. Комісія може винести рішення про початок офіційної процедури розслідування. Негативне рішення в таких випадках (допомога, недопустима з внутрішнім ринком) супроводжується наказом про повернення.	

Поняття суб'єкта господарювання та економічної діяльності

ПОНЯТТЯ ДОПОМОГИ - СТ. 107 (1) ДФЕС

За винятком випадків, передбачених Договорами, будь-яка допомога, надана державою-членом або за рахунок державних ресурсів у будь-якій формі, яка спотворює або загрожує спотворенням конкуренції, надаючи перевагу певним суб'єктам господарювання або виробництву певних товарів, оскільки вона впливає на торгівлю між Державами-Членами, повинна бути несумісною з внутрішнім ринком

1. Надається державою або через державні ресурси
2. Вибіркова економічна перевага
 - ДД може надаватися виключно суб'єктам господарювання
3. Спотворює або загрожує спотворенням конкуренції
4. Впливає на торгівлю між Державами-Членами

ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Будь-яка організація, що займається економічною діяльністю, незалежно від:

- їх правового статусу
- способу фінансування їх діяльності (як вони фінансують свою діяльність)

Таким чином, не тільки типові підприємства, такі як акціонерне товариство або товариство з обмеженою відповідальністю, але також, наприклад:

- фізичні особи
- державні установи
- комунальні підприємства
- муніципальні підприємства
- підприємства у власності держави
- асоціації
- благодійні фонди
- культурні установи

Єдиним критерієм/вирішальним фактором, що визначає, чи організація є суб'єктом господарювання, є її залученість до "економічної діяльності"

ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Будь-яка діяльність, що полягає у пропонуванні товарів і послуг на даному ринку (у конкуренції чи потенційній конкуренції з іншими) становить суб'єкт господарювання у значенні Статті 107 (1) ДФЕС, незалежно від:

- правового статусу (приватний чи державний)
- масштабу його діяльності
- розміру підприємства (мікро, мале, середнє, велике)
- реєстрації в торговому реєстрі (це не обов'язково має бути економічна діяльність, зареєстрована в торговому реєстрі, наприклад, бухгалтери також здійснюють економічну діяльність)
- отримання прибутків (не має значення, чи здійснюється така діяльність з метою отримання прибутку), таким чином, неприбуткова організація також може кваліфікуватися як суб'єкт господарювання

НАСЛІДКИ	1. Класифікація конкретного підприємства в якості суб'єкта господарювання повністю залежить від природи його діяльності 2. Статус підприємства згідно національного законодавства не є визначальним. Наприклад, підприємство, яке відповідно до національного законодавства класифікується як асоціація чи спортивний клуб, може все ж таки розглядатися як суб'єкт господарювання у значенні Ст.107 (1) ДФЕС 3. Застосування правил державної допомоги не залежить від того, чи створено підприємство для отримання прибутку. Некомерційні організації також можуть пропонувати товари та послуги на ринку. 4. Класифікація організації в якості суб'єкта господарювання завжди стосується конкретної діяльності. Діяльність, яка здійснює як економічну, так і неекономічну діяльність, повинна розглядатися як суб'єкт господарювання лише по відношенню до попереднього (функціонального характеру) 5. Простий факт того, що підприємство володіє акціями, навіть контрольним пакетом акцій, у суб'єкті господарювання, що надає товари чи послуги на ринку не означає, що це підприємство автоматично повинно вважатися суб'єктом господарювання для цілей Ст. 107 (1) ДФЕС
ПРИКЛАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	– Культурна діяльність або діяльність зі збереження спадщини (включаючи охорону природи), що фінансуються переважно за рахунок оплати відвідувачів або користувачів (тобто понад 50%) або іншими комерційними засобами (наприклад, комерційні виставки, кінотеатри, комерційні музичні шоу та фестивалі, а також школи мистецтв, що переважно фінансуються за рахунок плати за навчання) – культурна діяльність або діяльність зі збереження спадщини, що приносять користь виключно певним суб'єктам господарювання, а не широкому загалу (наприклад, реставрація історичної будівлі, якою користується приватна компанія) – Організація конференцій та комерційних заходів у музеях чи культурних центрах – Освітні послуги, що фінансуються переважно батьками чи учнями або комерційні доходи – Аудіовізуальні твори (написання сценаріїв, розвиток, виробництво, розповсюдження та просування аудіовізуальних творів) – Преса та журнали – Туристична діяльність – Професійні спортивні клуби – Послуги аеропортів для авіакомпаній в обмін на аеропортові збори
НЕЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	– Діяльність не є економічною, коли не може існувати ринку для порівняльних товарів і послуг або тому, що немає добровільної участі чи взаємодії чи фінансових операцій між продавцями та покупцями (через те,

		що витрати не можуть бути покриті), або тому, що держава зарезервувала її для себе – Економічна діяльність не відбувається у зв'язку із здійсненням державного управління (здійснення державних повноважень), що розуміється як завдання, яке є частиною основних функцій держави, або якщо вона пов'язана з цими функціями за своєю природою, своїми цілями та принципами яким вона підпорядковується: – армія чи поліція – митниця – безпека та контроль повітряної навігації – контроль та безпека морського руху, включаючи маяки – нагляд проти забруднення – організація, фінансування та виконання вироків щодо в'язничного ув'язнення – розвиток та активізація державних земель державними органами влади – збір даних, що підлягають використанню в громадських цілях на підставі правового зобов'язання покладеного на суб'єкт господарювання щодо розголошення таких даних – захист і стійкість до екстремальних погодних умов, прибережних наносів, хвиль/припливів, повеней та прибережної ерозії
	ПРИКЛАДИ	– Культурна діяльність або діяльність зі збереження спадщини, яка об'єктивно є незамінною (наприклад, підтримка державних архівів, що зберігають унікальні документи) і таким чином виключає наявність справжнього ринку та економічний характер діяльності – Діяльність з охорони та збереження природи, яка має виключно соціальний характер і базується на принципі солідарності – Культурна діяльність або діяльність зі збереження спадщини, безкоштовно доступна широкому загалу, виконує суто соціальну та культурну мету – Державна освіта, організована в рамках національної освітньої системи, переважно або повністю фінансується та контролюється державою – Проведення незалежного дослідження та розвитку для отримання більшої кількості знань та кращого розуміння, включаючи спільні науково-дослідні роботи – Чисто аматорські спортивні клуби
ІНФРАСТРУКТУРА, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЦІЛЕЙ - ПРИКЛАДИ		– Широкосмугова інфраструктура – Енергетична інфраструктура – Експлуатація платної дороги – Бізнес-інкубатори – Центри розвитку продукції – Логістичні центри – Спортивна та багатофункціональна рекреаційна інфраструктура, наприклад: - Стадіони, багатоцільові арени, спортивні та оздоровчі заклади, пристані, зали для скалолазання, конгрес-центри
ІНФРАСТРУКТУРА, ЩО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ		– Культурна інфраструктура не призначена для комерційної експлуатації

**ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ (НЕ ДД)
- ПРИКЛАДИ**

- Культурна інфраструктура, яка доступна широкому загалу безкоштовно (суто соціально-культурне призначення)
- Дослідницька інфраструктура не призначена для комерційного використання
- Дороги/мости/тунелі/внутрішні водні шляхи доступні для безкоштовного громадського використання
- Водна інфраструктура, не призначена для комерційного використання, наприклад, водна інфраструктура, яка використовується для діяльності, яку зазвичай здійснює держава при виконанні своїх державних повноважень, або яка не використовується для пропонування товарів чи послуг на ринку
- Інфраструктура з переробки відходів, не призначена для комерційного використання, наприклад, інфраструктура з переробки відходів, яка використовується для діяльності, яку зазвичай здійснює держава при виконанні своїх державних повноважень (наприклад, для безпеки або охорони), або яка не використовується для пропонування товарів чи послуг на ринку

Процес повідомлення про державну допомогу

ЗАХОДИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬСЯ З ЗАСТОСУВАННЯ ЗДД І ПРОЦЕСУ ПОВІДОМЛЕННЯ - СТ. 3 (2) І (3) ЗДД	ВИКЛЮЧЕНІ СЕКТОРИ		КОМПЕНСАЦІЯ ЗА НАДАННЯ ПЗЕІ
	- сільське господарство та рибне господарство, визначені статтею 266 Угоди про асоціацію - виробництво зброї та військових боєприпасів для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, створених відповідно до законів України - правоохоронні органи спеціального призначення, Державна спеціальна служба транспорту України, Державна спеціальна служба зв'язку та захисту даних України		Компенсація витрат за надання послуг загального економічного інтересу за таких умов: 1) послуги чітко визначені договором, нормативно-правовим чи іншим актом 2) параметри, на основі яких розраховується компенсація, встановлюються заздалегідь об'єктивно та прозоро 3) компенсація не перевищує суму, необхідну для покриття витрат, пов'язаних з наданням послуг та розумного прибутку 4) Суб'єкт господарювання обирається за допомогою конкурсної процедури. Якщо такої процедури неможливо дотримуватися, рівень компенсації ґрунтується на аналізі витрат типового підприємства на аналогічних умовах
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ СТ.9 (1) ЗДД	Надавачі державної допомоги подають повідомлення про нову державну допомогу разом із пропозиціями до проектів законів, інших нормативно-правових актів та виконавчих розпоряджень, на підставі яких надається державна допомога		
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО ПОВІДОМЛЕННЯ ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ - СТ. 1 (1) ЗДД	Державна допомога суб'єктам господарювання означає будь-яку підтримку, надану їм за рахунок державних або місцевих ресурсів, яка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, надаючи перевагу певним суб'єктам господарювання або виробництву певних видів товарів або провадженню певних видів економічної діяльності, наскільки це впливає на торгівлю між Україною та Державами-Членами, здійснювану всупереч положенням Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та Державами-Членами, з іншого боку. 1. Надається державою через державні / місцеві ресурси 2. Вибіркова економічна перевага 3. Спотворює або загрожує спотворенням конкуренції 4. Впливає на торгівлю між Україною та Державами-Членами		
ЧИ ВІДПОВІДАЄ ПРОЕКТ ЗАТВЕРДЖЕНІЙ ПРОГРАМИ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ?	Проект відповідає затвердженій програмі державної допомоги		Не потрібно надсилати повідомлення в АМКУ
	Проект не відповідає затвердженій програмі державної допомоги		Повідомлення надсилається до АМКУ
ДОПУСТИМІСТЬ ДОПОМОГИ	Ст. 5 ЗДД	1) допомога соціального характеру 2) відшкодування збитків, спричинених надзвичайними антропогенними чи природними ситуаціями	
	Ст. 6 ЗДД	1) сприяння соціально-економічному розвитку регіонів з низьким соціальним рівнем та високим рівнем безробіття;	

	2) сприяння реалізації важливого проекту для задоволення взаємних інтересів сторін Угоди про асоціацію або для усунення серйозних порушень в економіці України; 3) просування певних видів економічної діяльності чи регіонів 4) підтримка та збереження культури та культурної спадщини 5) компенсація витрат на надання ПЗЕІ							
ЦІЛІ ДОПОМОГИ - приклад	регіональна	малі і середні підприємства	екологія	дослідження, розробки та інновації	навчання	працевлаштування	Відновлення платоспроможної і реструктуризація	ПЗЕІ
	транспорт	енергетика	вугільна промисловість	інфраструктура	культура	Спорт	..	
ЗАКОН ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ та вторинне законодавство	ВЕБ-СТОРІНКА: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18 http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/120895							
ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОВІДОМЛЕННЯ	Ст. 9.2.2) ЗДД Технічні поправки		Ст. 7 ЗДД : Уповноважений орган (АМКУ) своєю постановою може встановити виняток для повідомлення нової державної допомоги щодо певних цілей державної допомоги у випадках, визначених цим Законом, включаючи незначну державну допомогу. Зверніть увагу! Перед наданням допомоги орган, що надає державну допомогу, перевіряє, чи існують такі виключення.					

ПОПЕРЕДНІЙ КОНТРОЛЬ ДОПОМОГИ ПОДАЛЬШІ КРОКИ	ПРОЦЕДУРИ		
	ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД	ВІДКРИТТЯ ФОРМАЛЬНОЇ ПРОЦЕДУРИ РОЗСЛІДУВАННЯ	ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОЦІНКУ
	Процедура застосовується у разі отримання повідомлення про нову допомогу та внесення змін до існуючої допомоги	Процедура відкривається у разі нецільового використання допомоги, скасування рішення АМКУ, відмови у прийнятті відповідних заходів	Оцінка щодо законодавчих актів надається, якщо повідомлення не є обов'язковим. Оцінка надається також щодо державної допомоги, звільненої від зобов'язань щодо повідомлення
	1. Отримання повідомлення 2. Підтвердження отримання повідомлення, надісланого надавачу	1. Рішення про відкриття надсилається надавачу	1. Отримання документів від органу надавача

3. Запит надавачу на отримання додаткової інформації протягом 30 днів (за необхідності)		протягом 5-ти робочих днів 2. Рішення, опубліковано на офіційному веб-сайті 3. Зауваження від зацікавлених сторін отримано протягом 30 днів 4. Зауваження надіслано надавачу державної допомоги 5. Зауваження від надавача надійшли протягом 30 днів 6. Рішення, прийнято протягом 18 місяців		2. Немає часових обмежень для надання оцінки	
4. Нагадування, якщо інформація не отримана					
5. Інформація не надається	5. Інформація надається				
6. Повідомлення вважається відкликаним	6. Рішення приймається протягом 2-х місяців після отримання повного повідомлення				
Процедура закрита:		Процедура закрита:		Процедура закрита:	
Рішенням, що це не державна допомога	Допомога може бути надана	Рішенням, що це не державна допомога	Допомога може бути надана	Позитивне рішення	Законодавчий захід може бути прийнятий
Рішенням про допустимість	Допомога може бути надана	Рішенням про допустимість	Допомога може бути надана	Негативне рішення	Законодавчий захід повинен бути переглянутий та направлений на повторний розгляд
Рішенням про початок формальної процедури розслідування	Допомога не може бути надана	Умовним рішенням	Допомога може бути надана		
		Рішенням про недопустимість	Допомога не може бути надана		
		Рішенням про припинення/відновлення	Допомога не може бути надана		
СИТУАЦІЇ					
МОЖЛИВА НЕЗАКОННА ДОПОМОГА / СКАРГИ		МОЖЛИВЕ НЕЦІЛЬОВЕ ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМОГИ		ЧИННА ДОПОМОГА БІЛЬШЕ НЕ ДОПУСТИМА	

- Запит надавачу на отримання додаткової інформації (кінцевий термін повинен бути встановлений АМКУ) - Запит на подання повідомлення (у разі незаконної допомоги)		- Запит надавачу на отримання додаткової інформації (кінцевий термін повинен бути встановлений АМКУ) - АМКУ розпочинає розслідування державної допомоги		- Запит надавачу на отримання додаткової інформації (термін 30 днів) - У разі сумнівів щодо допустимості заходу, коментарі від надавача подаються протягом 30 днів	
Процедура закрита:		Процедура закрита:		Процедура закрита:	
Рішенням про припинення (надсилається надавачу протягом 5 днів)	Допомога не може бути надана	Рішенням про започаткування формальної процедури розслідування	Допомога не може бути надана	Рекомендаціями щодо відповідних заходів	
				а) прийняття відповідних заходів	Визначення періоду виконання рекомендацій
Рішенням про повернення (якщо рішення не виконується, АМКУ має звернутися до апеляційного суду)	Допомога підлягає поверненню	Рішенням про повернення	Допомога підлягає поверненню	б) відмова від відповідного заходу	Відкриття процедури розслідування
Рішенням про те, що це не державна допомога	Допомога може бути надана				
Рішенням про допустимість	Допомога може бути надана				
Рішенням про початок формальної процедури розслідування	Допомога не може бути надана				

ОГЛЯД ІСНУЮЧОЇ ДОПОМОГИ (ІСНУЮЧОЇ ДО НАБУТТЯ ЧИННОСТІ ЗДД)

ПРОЦЕДУРИ	
1. Одержувач державної допомоги подає до АМКУ інформацію про чинні заходи державної допомоги, які були прийняті до ЗДД та застосовуються досі 2. Для оцінки цих заходів АМКУ застосовує процедури, визначені для чинної державної допомоги, яка більше не допустима з ЗДД	
Процедура закрита:	
а) прийняття відповідних заходів	б) Визначення періоду виконання рекомендацій (припинення заходів до 01.09.2022 р. Або внесення змін до заходів до 01.09.2022 р.)
с) відмова від відповідних заходів	Відкриття процедури розслідування

Концепція підходу : Контроль державної допомоги, що надається місцевою владою (муніципалітетами)

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА, ЩО НАДАЄТЬСЯ МУНІЦИПАЛІТЕТАМИ	 Муніципалітети є одними з основних надавачів державної допомоги в Україні. Вони надають державну допомогу для всіх видів суб'єктів господарювання, але, в основному, для комунальних підприємств. Допомога, що надається муніципалітетами направлена на різні цілі/завдання <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="443 660 949 721">Приклади форм державної допомоги, що надається муніципалітетами:</th> <th data-bbox="986 660 1401 757">Приклади попередніх цілей, що фінансуються муніципалітетами (з досвіду АМКУ):</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="454 743 949 1102"> – субсидії/гранти – капітальні трансфери – компенсації для покриття збитків – звільнення від сплати податку на землю (особливо відхилення в межах законодавчого акта), наприклад, створення зон у місті – пільгові тарифи на оренду комунальної власності (диференціація процентних ставок між різними видами економічної діяльності) </td><td data-bbox="997 779 1474 1796"> – реконструкція тепломережі – побудова/реконструкція/ремонт певної інфраструктури – послуги з вивезення побутових відходів у місті – послуги з поводженням з відходами – управління акваторіями – діяльність у галузі створення та розвитку / реконструкції туристичної, спортивної, рекреаційної, розважальної та соціально-культурної інфраструктури – очищення стічних вод – збереження та відновлення об'єктів комунальної власності – покриття втрат від безкоштовного перевезення пасажирів міським транспортом – створення автоматизованої системи паркування – сприяння певним видам економічної діяльності – реконструкція санаторіїв reconstruction та курортних медичних центрів – благоустрій – усунення негативних наслідків хімічного забруднення – утримання кладовищ </td></tr> </tbody> </table>	Приклади форм державної допомоги, що надається муніципалітетами:	Приклади попередніх цілей, що фінансуються муніципалітетами (з досвіду АМКУ):	– субсидії/гранти – капітальні трансфери – компенсації для покриття збитків – звільнення від сплати податку на землю (особливо відхилення в межах законодавчого акта), наприклад, створення зон у місті – пільгові тарифи на оренду комунальної власності (диференціація процентних ставок між різними видами економічної діяльності)	– реконструкція тепломережі – побудова/реконструкція/ремонт певної інфраструктури – послуги з вивезення побутових відходів у місті – послуги з поводженням з відходами – управління акваторіями – діяльність у галузі створення та розвитку / реконструкції туристичної, спортивної, рекреаційної, розважальної та соціально-культурної інфраструктури – очищення стічних вод – збереження та відновлення об'єктів комунальної власності – покриття втрат від безкоштовного перевезення пасажирів міським транспортом – створення автоматизованої системи паркування – сприяння певним видам економічної діяльності – реконструкція санаторіїв reconstruction та курортних медичних центрів – благоустрій – усунення негативних наслідків хімічного забруднення – утримання кладовищ
Приклади форм державної допомоги, що надається муніципалітетами:	Приклади попередніх цілей, що фінансуються муніципалітетами (з досвіду АМКУ):				
– субсидії/гранти – капітальні трансфери – компенсації для покриття збитків – звільнення від сплати податку на землю (особливо відхилення в межах законодавчого акта), наприклад, створення зон у місті – пільгові тарифи на оренду комунальної власності (диференціація процентних ставок між різними видами економічної діяльності)	– реконструкція тепломережі – побудова/реконструкція/ремонт певної інфраструктури – послуги з вивезення побутових відходів у місті – послуги з поводженням з відходами – управління акваторіями – діяльність у галузі створення та розвитку / реконструкції туристичної, спортивної, рекреаційної, розважальної та соціально-культурної інфраструктури – очищення стічних вод – збереження та відновлення об'єктів комунальної власності – покриття втрат від безкоштовного перевезення пасажирів міським транспортом – створення автоматизованої системи паркування – сприяння певним видам економічної діяльності – реконструкція санаторіїв reconstruction та курортних медичних центрів – благоустрій – усунення негативних наслідків хімічного забруднення – утримання кладовищ				
З ТОЧКИ ЗОРУ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС	У законодавстві ЄС про державну допомогу немає конкретних правил, присвячених державній допомозі, наданій місцевою владою / муніципалітетами (вони розглядають поняття «державна» у контексті Статті 107 (1) ДФЕС). Таким чином, для допомоги, наданої муніципалітетами, застосовуються загальні правила:				

	– згідно концепції наявності допомоги – згідно правилам допустимості, що розроблені для конкретних цілей (наприклад, незначна допомога, регіональна інвестиційна допомога, допомога на професійну підготовку працівників, допомога навколишньому середовищу та ін.) – згідно процедури
ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ	Відповідно до Порядку повідомлення про нову державну допомогу (Стаття 9 ЗДД), надавач державної допомоги має подати повідомлення про нову державну допомогу разом із пропозиціями щодо проектів законів, інших нормативно-правових актів та виконавчих розпоряджень, призначених для підтримки суб'єктів господарювання за рахунок державних або місцевих ресурсів. Відповідно до частини 5 статті 10 ЗДД, уповноважений орган (АМКУ) має приймати свої рішення на основі результатів розгляду повідомлення про нову державну допомогу.
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕШКОДИ	– Щороку АМКУ отримує значну кількість повідомлень від муніципалітетів – АМКУ має розглянути ці повідомлення та прийняти рішення про наявність та допустимість допомоги – Допомога не надається поки АМКУ не прийме рішення – Процедура досить тривала – Цілком можливо, що про багато справ взагалі не повідомляється АМКУ
НАСЛІДОК	Діяльність муніципалітетів не перебуває під механізмом контролю державної допомоги, незважаючи на значну навантаженість та досить тривалу процедуру
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ	1. Проведення всебічної перевірки нормативно-правових актів, на основі яких муніципалітети можуть надавати державну допомогу суб'єктам господарювання 2. Затвердження «шаблону програм державної допомоги», що стосується цілей допомоги які є характерними для заходів, що застосовуються муніципалітетами (на основі правил ЄС) – наприклад, програма інвестиційної регіональної допомоги 3. Включення до ЗДД пункту, який передбачає, що у випадку прийняття рішення муніципалітетом щодо затвердження програми відповідно до «шаблону», повідомляти про такі програми АМКУ не потрібно 4. В такому випадку муніципалітети зобов'язані були б лише повідомити АМКУ про реалізацію програми, прийнятої відповідно до шаблону 5. Будь-яка допомога, яка надається муніципалітетами (за програмами державної допомоги або як спеціальна допомога), що виходить за межі таких шаблонів, вимагатиме повідомлення, передбаченого у ЗДД
ПРОПОНОВАНІ ЦІЛІ ДОПОМОГИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ШАБЛОНОМ ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ	– Незначна допомога (лише до 200 000 на суб'єкт господарювання протягом трирічного періоду) – Регіональна інвестиційна допомога – Інвестиційна допомога для місцевої інфраструктури – Допомога для спорту та багатофункціональної рекреаційної інфраструктури – Допомога збереження культури та спадщини – Допомога з охорони навколишнього середовища
ПРИКЛАД	Якщо муніципалітет (наприклад, міська державна адміністрація) має намір надавати субсидії, він повинен зробити наступні кроки: 1. перевірити чи така допомога може покриватися будь-яким шаблоном програми допомоги (обрати ціль – наприклад, незначна допомога)

	2. затвердити програму згідно шаблону 3. подати до АМКУ інформацію про реалізацію програми 4. надати державну допомогу відповідно до умов, передбачених такою програмою (без зобов'язання про повідомлення АМКУ) 5. чітко посилатися на конкретну програму допомоги на правову основу надання допомоги (наприклад контракт, рішення)
ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ТАКОГО ПІДХОДУ	– Зменшення кількості повідомлень до АМКУ – Зменшення завантаженості АМКУ та тягар для муніципалітетів – Пришвидшення процедури надання допомоги – Уникнення принципу призупинення (наприклад, очікування відповіді АМКУ) – Забезпечення повної відповідності законодавству ЄС про державну допомогу, наприклад: – Уникнення ризику порушення правил державної допомоги – Уникнення ризику можливого повернення допомоги в майбутньому – Більш ефективний контроль за державною допомогою = ще один крок у наближенні законодавства України до законодавства ЄС

Процес розробки щорічного звіту про державну допомогу

ОБОВ'ЯЗКИ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО НАДАНУ ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ - СТ. 16 (3) ТА (4) ЗДД	ПІДТВЕРДЖЕНА ІНДИВІДУАЛЬНА ДОПОМОГА/ПРОГРАМИ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ	НЕЗНАЧНА ДОПОМОГА
ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ - СТ. 1 (1) ЗДД	- Надавачі державної допомоги подають Уповноваженому органу інформацію про надану державну допомогу або інформацію про те, що протягом звітного періоду (попереднього року) державна допомога не була надана - Кінцевий термін – 1 квітня - Період – попередній рік	- Надавачі державної допомоги повинні подавати інформацію про надану незначну державну допомогу - Кінцевий термін – протягом десяти днів з дати надання незначної допомоги
	1. Надається державою через державні/місцеві ресурси 2. Вибіркова економічна перевага 3. Спотворює або загрожує спотворенню конкуренції 4. Впливає на торгівлю між Україною та державами-членами	
ІНФОРМАЦІЯ, ЯКУ НЕОБХІДНО ПОДАТИ - СТ 16 (3) ТА (4) ЗДД - ПІДЗАКОННИЙ ПРАВОВИЙ АКТ ЩОДО ЗВІТНОСТІ	Орган, що надає державну допомогу, повинен подавати інформацію принаймні про: - Надавач державної допомоги - Правова база - Назва програми державної допомоги/індивідуальна допомога - Мета державної допомоги - Тривалість заходу допомоги - Джерела фінансування допомоги - Форма допомоги - Тип допомоги (програма або індивідуальна) - Одержувачі	Орган, що надає державну допомогу, повинен подавати інформацію принаймні про: - Надавач державної допомоги - Правова база - Назва програми державної допомоги/індивідуальна допомога - Мета державної допомоги - Тривалість заходу допомоги - Джерела фінансування допомоги - Форма допомоги - Тип допомоги (програма або індивідуальна) - Одержувачі - Сума наданої незначної допомоги на кожного бенефіціара

	- Суми наданої державної допомоги на кожного бенефіціара	
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗБЕРІГАТИ ІНФОРМАЦІЮ - СТ 16 (6) ЗДД	Надавач державної допомоги, а також її отримувач, повинні зберігати відповідні докази щодо наданої/отриманої державної допомоги та незначної допомоги	
НАДІСЛАТИ НАГАДУВАННЯ ОРГАНАМ, ЩО НАДАЮТЬ ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ - СТ.16 (7) ЗДД	Якщо до 1 квітня інформація про надану державну допомогу не надається, Уповноважений орган повинен звернутись до надавача з письмовим запитом про надання інформації про надану державну допомогу. Кінцевий термін подання інформації – 30 днів з моменту отримання листа від Уповноваженого органу.	
ТЕРМІН РОЗРОБКИ ЩОРІЧНОГО ЗВІТУ ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ - СТ.16(8) ЗДД	Уповноважений орган повинен розробити щорічний звіт про надану державну допомогу за попередній рік до 1 вересня поточного року	
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПОДАВАТИ ЩОРІЧНИЙ ЗВІТ ДО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ - СТ.16 (8) ЗДД	Уповноважений орган повинен подавати щорічний звіт про державну допомогу до Кабінету Міністрів України	
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПУБЛІКУВАТИ ЗВІТ ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ - СТ.16 (8) ЗДД	Уповноважений орган повинен забезпечити публікацію щорічного звіту про державну допомогу в газеті «Урядовий кур'єр» та розмістити його на сайті Уряду	

Проект ЄС «Підтримка
Антимонопольного комітету
України у впровадженні
правил державної допомоги»

Антимонопольний комітет України

EU4Business

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

ПІДТРИМКА
ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ
ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ
В УКРАЇНІ

Проект реалізується
консорціумом
на чолі з WYG